

แม่กะเทย: ประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้
ปิตาธิปไตยทุนนิยม

โดย

เชอริศา อินทร์พิมพ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

(สตรี เพศสถานะ และเพศวิถีศึกษา)

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

KATHOEY MOTHERS: EXPERIENCES AND PERCEPTIONS OF
MOTHERHOOD IN THAI SOCIETY UNDER THE CAPITALIST
PATRIARCHY

BY

CHERRISA INPIM

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF ARTS (WOMEN, GENDER AND SEXUALITY STUDIES)
COLLEGE OF INTERDISCIPLINARY STUDIES
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2021
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยสหวิทยาการ

วิทยานิพนธ์

ของ

เชอริศา อินทร์พิมพ์

เรื่อง

แม่กะเทย: ประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สตรี เพศสถานะ และเพศวิถีศึกษา)

เมื่อ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกฤตยา จักรปิง)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จเร สิงห์โกวินท์)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร. สายฝน สุเอียนทรเมธิ์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แม่กะเทย: ประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม
ชื่อผู้เขียน	เชอริศา อินทร์พิมพ์
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สตรี เพศสถานะ และเพศวิถีศึกษา วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ หรือ "แม่กะเทย (Kathoe mother)" ในสังคมไทยภายใต้เงื่อนไขของปิตาธิปไตยทุนนิยมผ่านการศึกษาตามแนวทางสตรีนิยม โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสองส่วน ในส่วนแรกเริ่มต้นจากการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ จำนวน 15 คน โดยใช้การวิจัยแนวสตรีนิยมผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขปิตาธิปไตยทุนนิยมส่งผลกระทบต่อการรับรู้และมีอิทธิพลต่อความต้องการและความคาดหวังในการเป็นแม่ การให้ความหมายกับความเป็นแม่ ทศนคติและบทบาทในการเลี้ยงดู รวมถึงปิตาธิปไตยทุนนิยมได้สร้างความท้าทายและข้อจำกัดในการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศอย่างมาก ในการเป็นแม่กะเทยมีความเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรทางการเงินจำนวนมากในการที่สร้างคุณภาพชีวิต รวมถึงการเติมเต็มทั้งบทบาทการเป็นแม่และการเป็นผู้บริโภคในสังคม นอกจากนี้จากผลการศึกษาพบว่าภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวทำให้ผู้หญิงข้ามเพศที่ต้องการเป็นแม่ในสังคมไทยจำเป็นต้องแสวงหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

ในส่วนที่สองเป็นการศึกษาเรื่องเล่าแบบสตรีนิยมผ่านประสบการณ์ของ "แม่กะเทย (Kathoe mother)" โดยนำเสนอผ่าน 2 กรณีศึกษา ได้แก่ โบว์ลิ่ง (นามสมมุติ) และริชชี (นามสมมุติ) ซึ่งเป็นผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีการรับลูกมาเลี้ยงและมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการรับเลี้ยงลูกเป็นทางเลือกที่แม่กะเทยได้ตัดสินใจภายใต้ "สัญญาใจ" ระหว่างแม่กะเทยและแม่ผู้ให้กำเนิดที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม แม่กะเทยมีบทบาทหลักในการสนับสนุนทางอารมณ์และการสนับสนุนทางการเงิน ตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์จนถึงหลังตั้งครรภ์ ปฏิบัติการในการเป็น

แม่กะเทยสะท้อนผ่านการเลี้ยงดูและสนับสนุนลูกในทุกด้าน รวมถึงการหาสิทธิประโยชน์อย่างดีที่สุดให้แก่ลูกเพื่อไม่ให้ลูกของตนเองรู้สึกขาดและได้รับบาดเจ็บทางสังคม อย่างไรก็ตามแม่กะเทยยังคงต้องเผชิญกับความรู้สึกไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น 3 ประการ ได้แก่ ความไม่แน่นอนในการสวมบทบาทของการเป็นแม่ การมีคู่ชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกในอนาคตที่จะเกิดขึ้น

การเกิดขึ้นของ “แม่กะเทย” ในสังคมไทยสะท้อนนัยยะของการเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจ แม่กะเทยแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะโอ้อวดการเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าวเพื่อต่อรองกับสังคมและเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การเป็นแม่ที่แท้จริงของแม่กะเทย ขณะเดียวกันแม่กะเทยสะท้อนถึงพลังอำนาจของการเป็นแม่ที่ในการต่อรองอำนาจกับความเป็นแม่ในสังคมไทยในการที่แม่กะเทยถูกปฏิเสธและกลายเป็นแม่นอกกฎหมายในสังคมไทย

การฉายภาพของการรับรู้และประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศทั้งที่โอ้อวดและยังไม่ได้โอ้อวดการเป็นแม่เต็มไปด้วยความสุข การเติมเต็ม ความกังวล รวมถึงความท้าทายในการดำเนินชีวิต วิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นการสะท้อนถึงสถานการณ์และการดำเนินชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย อีกทั้งยังความย้อนแย้งในการยอมรับและการจำกัดสิทธิของครอบครัวทางเลือก ภายใต้กรอบการวิเคราะห์อัตลักษณ์ที่ทับซ้อนของเพศสถานะ ชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงบทบาทในการเป็นแม่และการทำงานเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากที่ควรคำนึงถึงในการกำหนดนโยบาย โดยภาครัฐและเอกชนควรเสริมสร้างนโยบายการผนวกรวมทางสังคมทั้งในเชิงกฎหมายและสังคมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทยของแม่กะเทยและผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในทุกมิติ

คำสำคัญ: แม่กะเทย, ผู้หญิงข้ามเพศ, ความเป็นแม่, ประสบการณ์และการรับรู้, ปิตาธิปไตยทุนนิยม

Thesis Title	KATHOEY MOTHERS: EXPERIENCES AND PERCEPTIONS OF MOTHERHOOD IN THAI SOCIETY UNDER THE CAPITALIST PATRIARCHY
Author	Cherrisa Inpim
Degree	Master of Arts
Major Field/Faculty/University	Women, Gender, and Sexuality Studies College of Interdisciplinary Studies Thammasat University
Thesis Advisor	Kosum Omphornuwat, Ph.D.
Academic Year	2021

ABSTRACT

The objectives of this thesis are 1) to gain insights into Kathoey mothers' lived experiences and 2) to examine transgender women's perceptions of motherhood under the conditions of capitalist patriarchy in Thai society through a feminist perspective. The study consists of two parts. The first part examined the perceptions of motherhood among 15 middle-class transgender women in working age who had not yet embraced the role of motherhood. A feminist qualitative research was employed. Data were gathered by using semi-structured, in-depth interviews. The findings revealed that capitalist patriarchal conditions highly influenced on the transgender women's perceptions on motherhood and their eagerness to become a mother. Such conditions also shaped their definitions of motherhood and attitudes on parenting roles. Capitalist patriarchy has created challenges and limitations for transgender women to embrace motherhood. In that being a Kathoey mother involved an endeavor to deploy considerable financial resources to improve the quality of life and fulfil the roles of both a mother and a consumer in a consumerist society. The findings suggest that transgender women who opt to be mothers in Thai society are obliged to pursue economic and social stability.

The second part of the study involves feminist narrative research on the lived experience of “Kathoey mothers”. Two case studies of middle-class transgender women who adopted children were presented. Both mothers, Bowling (pseudonym) and Richy (pseudonym) were transgender women in working age and with a sound economic status. The findings revealed that an adoption process relied on a “heart-to-heart contract” (san-ya jai) between a Kathoey mother and a biological mother. A Kathoey mother provided an emotional support and support for expenses to a biological mother throughout and after pregnancy. The practices of “Kathoey mothering” were reflected in the way in which the mothers raised and provided for their children. They felt obliged to give the best viable supports and resources to prevent them from feeling deprived or being traumatized by society. Nevertheless, the mothers still struggled with three uncertainties, their precarious role as a mother, life partner and future mother-child relationship.

The emergence of “Kathoey mothers” in Thai society implicated the concurrence of patriarchal mothering and empowered mothering. Kathoey mothers engaged in the practices of patriarchal mothering as a means to negotiate with societal norms and to achieve the status of authentic mothers. Concurrently, the Kathoey mothers were empowered as they resisted to the normative notion of motherhood that denied and outlawed their motherhood.

The projection of perceptions and experiences of transgender women who embrace motherhood and those who have not yet embraced motherhood reveal happiness, life fulfilment, anxieties and challenges in life. This thesis therefore reflects the situation and living conditions of transgender women in Thai society. It unfolds the contradiction in acknowledging and limiting transgender women’s rights to have a family of their choices. An intersectional analysis of gender and socioeconomic class indicates the needs for the public and private sectors to formulate policies for social inclusion that facilitate the life of Kathoey mothers and LGBTIQN+ in all aspects.

Keywords: Kathoey mothers, Transgender women, Motherhood, Experience and perception, Capitalist patriarchy.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องแม่กะเทย: ประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม “ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมทุนวิจัยมหาบัณฑิต วช. ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565” กว่าจะมาเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นความพยายามในการตั้งคำถามกับตนเองและสังคมในฐานะผู้ศึกษาและผู้หญิงข้ามเพศที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมไทยมาระยะเวลาหนึ่ง จากประสบการณ์ในวัยเด็กของตนเองและการเผชิญทั้งประสบการณ์เชิงบวกและลบในการก่อร่างอัตลักษณ์ตัวตนจนถึงทุกวันนี้ทำให้พบเห็นเรื่องราวและประเด็นทางสังคมต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย รวมไปถึงในประเด็นของความเป็นครอบครัวทางเลือกในสังคมไทย จนกระทั่งมาพบเรื่องราวที่น่าสนใจของการเป็นแม่กะเทยหรือการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศที่ทั้งเป็นเรื่องใหม่และถูกตั้งคำถามจากสังคมเมื่อไม่นานมานี้ รวมถึงการได้มาเรียนที่สถาบันการศึกษาแห่งนี้ได้จุดประกายเป็นงานศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้น ถึงแม้จะมีความยากหรือข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศแต่ผู้วิจัยก็ไม่คิดที่จะหยุดพยายามเพื่องานศึกษานี้ โดยหากไม่มีเสียงสะท้อนและการรวมพลังจากกลุ่มตัวอย่างของผู้หญิงข้ามเพศและแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศ รวมถึงความรู้สึภายในใจของกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่เต็มไปด้วยความหวังและความต้องการว่าสังคมจะมีทิศทางของการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นก็ไม่สามารถจะเกิดงานศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ขึ้นได้

ผู้วิจัยได้มีโอกาสที่ดียิ่งอย่างมากที่ได้อาจารย์ ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยสนับสนุน ให้คำปรึกษา และเสริมสร้างพลังให้กับผู้วิจัยในทุกครั้งตลอดการดำเนินงานศึกษา แม้จะมีความท้าทายอะไรเข้ามาแต่การร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งทำให้งานศึกษานี้เป็นไปในทิศทางที่ดีมากขึ้น ตลอดจนผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกฤตยา จักรปิง ประธานสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ และความเห็นที่เป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อพัฒนางานศึกษานี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปอีก รวมถึงช่วยให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางในการศึกษาในประเด็นของความเป็นแม่ตามแนวทางสตรีนิยมให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จเร สิงห์โกวินท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ตรวจสอบและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะในมิติของการศึกษาครอบครัวทางเลือกและกะเทยที่มีความลุ่มลึกอย่างมาก รวมถึง อ.เคท ครั่งพิบูลย์ ที่สละเวลามาให้คำปรึกษาและให้กำลังใจตลอดเวลาการทำงานเช่นกัน ความเชี่ยวชาญในด้านสตรี เพศสถานะ และเพศวิถีศึกษาของอาจารย์ทุกท่านล้วนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ที่สุดภายใต้เงื่อนไขความท้าทายของระยะเวลาในการศึกษา และท่ามกลางสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่ผันผวนอย่างมากในสังคมไทย

ที่สำคัญอย่างมากผู้วิจัยขอขอบคุณพี่อ้อท์ เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร ที่คอยอำนวยความสะดวกในทุกด้าน ทั้งการประสานงาน การดำเนินการเอกสาร โดยไม่ขาดตกบกพร่อง รวมถึงการสนับสนุนทางด้านจิตใจในตลอดการศึกษาที่ผ่านมาทั้งในห้องเรียนและมาสู่งานศึกษาขั้นนี้ อีกทั้งมิตรภาพที่เกิดขึ้นระหว่างการศึกษาต่อที่ทำให้ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ การที่ได้ไปพบเจอคนที่มีความสนใจในทิศทางเดียวกัน การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอีกครั้ง ต้องขอบคุณเพื่อนๆ พี่ ๆ ที่เป็นกำลังใจสำคัญในการไปเรียนในทุก ๆ ครั้ง ไม่ว่าจะทุกคนจะมีความเคร่งเครียดในการทำงานแค่ไหนแต่ในท้ายที่สุดทุกคนก็ร่วมฝ่าฟันกันไปได้ แม้จะอยู่ท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด 19 อาจจะมีอุปสรรคและความท้าทายต่าง ๆ เข้ามาบ้าง แต่กำลังใจของทุกคนยังคงแนบแน่นเสมอนอกจากเพื่อนในชั้นเรียนยังมีเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ รอบกายและในโลกออนไลน์ที่หาวันไหนที่จะระบายหรือต้องการกำลังใจก็พร้อมที่จะให้กำลังใจและรับฟังตลอดเวลา

ขอบคุณตนเองที่สามารถสร้างสรรค์อะไรขึ้นมาได้อย่างดีเสมอ ไม่ว่าสิ่งตรงหน้าจะเป็นสิ่งที่ยากลำบากหรือไม่ แม้จะมีความท้อบ้าง เหนื่อยบ้าง แต่ก็ต้องขอบคุณในพลังของตนเองที่ผ่านในทุกช่วงเวลามาได้ตามแผนและความตั้งใจที่ตั้งไว้ และขอบคุณครอบครัวที่ร่วมตัดสินใจและสนับสนุนการเรียนในครั้งนี้เป็นอย่างดีเสมอมา และมีความเชื่อมั่นในความสำเร็จในอนาคตที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้วิจัย

ท้ายที่สุดขอบคุณกลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศทั้ง 17 คน และการเกิดขึ้นของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่ใช่เพียงแค่ความคาดหวังในการสำเร็จการศึกษาเท่านั้น แต่ผู้วิจัยมีความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะสะท้อน บอกเล่า เรียบเรียง เรื่องราวการมีอยู่ของความเป็นแม่ในรูปแบบที่นอกเหนือไปจากที่สังคมไทยรับรู้ และนำเสนอประสบการณ์และการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศที่ต้องเผชิญกับเงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเปิดเผยให้เห็นถึงความกังวล ความทุกข์ใจ รวมถึงพลังอำนาจ ที่มีอยู่ในตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย ภายใต้ความย้อนแย้งของการยอมรับในเชิงกฎหมายของสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตในสังคมในอีกมิติที่แตกต่างออกไปจากงานศึกษาอื่น ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในแวดวงวิชาการและการดำเนินงานของภาครัฐหรือเอกชนให้มีทิศทางในการสร้างบรรยากาศของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social inclusion) ของผู้หญิงข้ามเพศ รวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ดีขึ้นได้

เชอริสา อินทร์พิมพ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	10
1.3 วัตถุประสงค์	10
1.4 ขอบเขตงานวิจัย	10
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	12
1.6 กรอบการวิเคราะห์	13
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
2.1 ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย (Transgender woman in Thai society)	15
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่และการเป็นแม่ (Motherhood/mothering)	25
2.2.1 ความเป็นแม่และการเป็นแม่ (Motherhood and mothering)	25
2.2.2 มุมมองสตรีนิยมเกี่ยวกับความเป็นแม่ภายใต้ปิตาธิปไตยและทุนนิยม	29
(Feminist perspectives of motherhood under the	
capitalist patriarchy)	
2.2.3 อุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย (Ideologies of	43
patriarchal motherhood)	
2.2.4 การถูกปฏิเสธความเป็นแม่ (Motherhood denied) และแม่นอกกฎ	46
(Mother outlaws)	
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นแม่	52

2.3.1 จากความเป็นแม่สู่การเป็นแม่ผ่านมุมมองสตรีนิยม	52
2.3.2 บทบาทและประสบการณ์ในการเป็นแม่	63
2.4 แนวคิดพ่อแม่ที่มีความหลากหลาย	68
2.4.1 ทางเลือกของครอบครัว (Family of choice) และพ่อแม่ข้ามเพศ (Transgender parents)	68
2.4.2 การเป็นแม่แบบเควีย์ร์ (Queer mothering)	73
2.5 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	77
2.5.1 แม่กะเทยในสังคมไทย	77
2.5.2 แม่ในสังคมไทย	81
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	89
3.1 วิธีวิทยา	89
3.2 วิธีวิจัย	94
3.2.1 วิธีการศึกษาและผู้เข้าร่วมการวิจัย	94
3.2.2 เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล	96
3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล	97
3.2.4 จริยธรรมในการวิจัย	99
3.3 การสะท้อนตัวตน	100
3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน	102
บทที่ 4 ภาพรวมการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับความเป็นแม่และแม่กะเทยในสังคมไทย	103
4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	104
4.1.1 ลักษณะทั่วไปของผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงาน	104
4.1.2 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการเลี้ยงดู	107
4.1.3 การยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของครอบครัว	109
4.2 เหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่	112
4.2.1 ความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่	112

4.2.2 ประสบการณ์ในตอนเด็กภายในครอบครัวและการเลี้ยงดูกับความ ต้องการในการมีบุตรและความคาดหวังในการเป็นแม่	119
4.2.3 สถานภาพกับความต้องการในการมีบุตรและความคาดหวังในการ เป็นแม่	123
4.3 ความหมายของความเป็นแม่	126
4.3.1 การให้ความหมายคำว่า “แม่”	126
4.3.2 ความเป็นแม่ในอุดมคติในสังคมไทย	131
4.3.3 การรับรู้ต่อสังคมเกี่ยวกับความเป็นแม่	132
4.3.4 มุมมองต่อการเป็นแม่ที่ดีในสังคมไทย	134
4.4 ทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก	137
4.4.1 การรับรู้บทบาทของการเป็นแม่	137
4.4.2 มุมมองต่อการรับลูกมาเลี้ยง	139
4.5 แม่กะเทย: ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวลของผู้หญิงข้ามเพศ	143
4.5.1 การรับรู้ต่อแม่กะเทยในสังคมไทย	143
4.5.2 บทบาทของการเป็นแม่กะเทย	146
4.5.3 ความท้าทายในการเป็นแม่กะเทย	148
4.5.4 ข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทย	154
4.5.5 ความกังวลในอนาคต	161
4.6 บทสรุป: การรับรู้ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่ ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ในสังคมไทย	164
บทที่ 5 ประสบการณ์และการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย	168
5.1 กรณีศึกษาที่ 1 โบว์ลิง (นามสมมุติ): การเป็นแม่คือที่สุดของความสำเร็จ ในชีวิต	169
5.2 กรณีศึกษาที่ 2 ริชชี (นามสมมุติ): การเป็นคุณแม่มีมือใหม่กับการจับจ้อง ของสังคม	196
5.3 บทสรุป: แม่กะเทยชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีเศรษฐกิจดี	218

บทที่ 6 “แม่กะเทย” ชนชั้นกลางวัยทำงานภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม	221
6.1 จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่: ความต้องการในการมีบุตร ความคาดหวังในการเป็นแม่ และการให้คุณค่ากับความเป็นแม่	222
6.2 การเข้าถึงการเป็นแม่และกระบวนการรับเลี้ยงบุตร: ไม่ใช่ผู้หญิงข้ามเพศทุกคนที่จะเป็นแม่ได้	236
6.3 กว่าจะเป็นแม่กะเทยไม่ใช่เรื่องง่าย: บทบาทในการเป็นแม่และการต่อรองกับสังคม	242
6.4 การเป็นแม่นอกกฎหมาย: ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวล	254
บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	264
7.1 การรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย: ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวล	265
7.1.1 ความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย	265
7.1.2 ความท้าทายในบทบาทและการเป็นแม่กะเทย	267
7.1.3 ข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทย	268
7.1.4 ความกังวลของผู้หญิงข้ามเพศในการสวมบทบาทการเป็นแม่กะเทย	269
7.2 แม่กะเทย: ปฏิบัติการของการเป็นแม่และแม่นอกกฎหมาย	270
7.3 แม่กะเทยกับการเป็นแม่นอกกฎหมาย: การเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจ	274
7.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	277
7.5 ข้อจำกัดในการวิจัย	278
รายการอ้างอิง	279
ภาคผนวก	299
ภาคผนวก ก ประเด็นในการศึกษาประสบการณ์ของแม่กะเทยในสังคมไทย	300
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย	302

ภาคผนวก ค เอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

304

ประวัติผู้เขียน

310

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้หญิงข้ามเพศที่สวามิภักดิ์ของการเป็นแม่ในการการศึกษา ประสบการณ์แม่กะเทยในสังคมไทย	95
3.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้หญิงข้ามเพศในการศึกษาการรับรู้ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้าม เพศในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม	95
4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความต้องการที่จะมีบุตรในอนาคต ความความสัมพันธ์ ภายในครอบครัว และการยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศ	104

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมไทยมักให้คุณค่าของความเป็นแม่ที่ผูกติดอยู่กับเพศหญิงโดยกำเนิดหรือความเป็นแม่ในเชิงชีววิทยาที่เป็นอุดมการณ์หลักและส่งผลกระทบต่อบทบาทของการเป็นแม่ของปัจเจกบุคคลอย่างมาก แม้นในความหมายนี้จะมิบทบาทภายใต้วาทกรรมแม่ที่ดี มีความขยัน ความกตัญญู ที่ผลิตซ้ำผ่านการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันต่าง ๆ ของสังคม เช่น ครอบครัว เครือญาติ ศาสนา โรงเรียน และชุมชน (สุธิดา สองสีดา และ สุรวุฒิ ปัดไธสง, 2559) ขณะเดียวกันการฉายภาพความเป็นแม่ในปัจจุบันมีลักษณะที่มีความหลากหลายมากกว่าความเป็นแม่ในเชิงชีววิทยา โดยเฉพาะแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศที่ผู้วิจัยให้ความสนใจและในงานศึกษานี้ได้ใช้คำว่า “แม่กะเทย (Kathoey mother)” การเกิดขึ้นของแม่กะเทยเป็นความพยายามในการดำรงชีวิตในบทบาทของการเป็นแม่ผ่านเรือนกายชายโดยกำเนิด ในสังคมไทยแม่กะเทยกำลังมีแนวโน้มที่จะเป็นที่เพิ่มขึ้นและเริ่มเป็นที่กล่าวถึงในแวดวงสังคมโดยเฉพาะการนำเสนอเรื่องราวบนพื้นที่สื่อและโลกออนไลน์ เช่น “กะเทยก็เป็นได้ เดย์ฟรีแมน มั่นใจคำว่าแม่ ไม่จำกัดแค่เพศหญิง” (ไทยรัฐออนไลน์, 12 สิงหาคม 2560) “แอน จักรพงษ์ หุ่มนเงินอุ้มบุญ 30 ล้าน เห็นหน้าลูกครั้งแรกความเป็นแม่เอ้อลั่น” (ไทยรัฐออนไลน์, 13 กันยายน 2563) “เอ๋ ป๊อ กุ๊กข้าวเพศ พร้อมลูกสาว ที่เกิดมาจากการรักแท้ที่สวयงาม” (สนุก, 13 มีนาคม 2561) เป็นต้น อย่างไรก็ตามถึงแม้ในปัจจุบันแม่กะเทยจะมีจำนวนไม่มากแต่การเกิดขึ้นของแม่กะเทยถือเป็นสัญญาณที่ดีในการเปิดเผยให้เห็นถึงความเป็นแม่ที่มีความหลากหลายมากขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน

การนำเสนอปรากฏการณ์เกี่ยวกับแม่กะเทยในสังคมไทยผ่านสื่อสะท้อนให้เห็นถึงการวิพากษ์วิจารณ์ทางสังคมและการนำเสนอทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตทางสังคมของแม่กะเทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความท้าทายในการเลี้ยงดูบุตรและการเป็นแม่ภายใต้มายาคติทางเพศและกฎหมายของสังคมไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกันว่าผิดธรรมชาติและสังคมมักมองว่าการรักเพศเดียวหรือครอบครัวที่นอกเหนือไปจากบรรทัดฐานกระแสหลักเป็นข้อบกพร่องทางศีลธรรมทำให้แม่กะเทยไม่สามารถเป็นพ่อแม่ที่ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมได้ แยกเช่นบุคคลอื่น สะท้อนผ่านเสียงของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศที่มีชื่อเสียงในแวดวงสื่อสารมวลชนผ่านบทสัมภาษณ์ว่า

คนอื่นชอบตัดสินว่าการเป็นกะเทยจะไม่สามารถเลี้ยงลูกได้แต่ถ้ากะเทยเลี้ยงลูกไม่ได้หรือไม่สามารถทำหน้าที่ได้ก็คงไม่ตัดสินใจที่จะมีลูกตั้งแต่แรก การเป็นแม่ไม่ได้จำเป็นต้องผูกติดกับผู้หญิงและไม่ใช่ว่าการแข่งขันที่จะต้องทำตามผู้หญิง แค่ว่าหน้าที่ของเราคืออะไร การเป็นแม่นั้นต้องมาจากข้างใน ไม่ใช่ที่เพศ (แอนนา)¹

จุดเริ่มต้นของความคิดในสังคมเป็นสังคมส่วนใหญ่ยังมองว่าแม่กะเทย คือ เป็นผู้ชายที่ไม่ใช่ เป็นผู้หญิงที่ไม่ใช่ แต่นี่คือธรรมชาติของเราตัวตนของเรา ในสังคมไทยยังเังเราก็หนีไม่พ้นการที่ลูกจะโดนบูลลี่ แต่เราต้องอยู่กับความเป็นจริงและพูดคุยกับลูกบนฐานความเป็นจริง ความรักของเรา คือ วัคซีนที่ดีให้กับลูก ในแง่ของการล้อชื่อเรา ล้อว่าแม่เป็นกะเทยบ้าง แต่เราต้องทำให้ลูกรู้สึกว่าภูมิใจที่มีเราเป็นแม่ (แอนนา)²

เห็นได้ชัดว่าสังคมไทยยังคงมีการตัดสินและให้คุณค่าความเป็นแม่ที่ผูกติดกับความเป็นหญิง ขณะเดียวกันเสียงสะท้อนของแม่กะเทยที่เกิดขึ้นเป็นความพยายามที่จะสร้างการต่อรองในการดำเนินชีวิตในสังคมและเน้นย้ำถึงการมีอยู่ของผู้หญิงข้ามเพศในฐานะบทบาทของการเป็นแม่ การเกิดขึ้นของแม่กะเทยในสังคมไทยนอกจากจะเป็นการแสดงให้เห็นว่าพวกเขามีธรรมชาติที่คาดหวังจากความเป็นแม่และมีคุณค่าควรที่จะได้รับการดูแลตระหนักเช่นเดียวกับบุคคลอื่นยังเป็นการต่อรองกับระบบกฎหมายและอุดมการณ์ทางเพศที่วางอยู่บนฐานรักต่างเพศของสังคมไทยอีกด้วย

จุดเริ่มต้นในการเป็นที่รู้จักของแม่กะเทยในสังคมไทยเริ่มจากการนำเสนอผ่านสื่อ โดยส่วนใหญ่แม่กะเทยจะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในวงสังคมและผู้หญิงข้ามเพศเริ่มมีการเปิดเผยตัวตนในบทบาทของการเป็นแม่มากขึ้นในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา ถึงแม้ก่อนหน้านี้จะมีการเกิดขึ้นแล้วของแม่กะเทยก็ตามแต่ก็ยังไม่มีความรู้หรือบันทึกที่ปรากฏอย่างแน่ชัด ในการศึกษาความเป็นครอบครัวของแม่กะเทยมีความน่าสนใจในประเด็นของกระบวนการรับเลี้ยงลูกที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากข้อจำกัดของกฎหมายในสังคมไทย เช่น การตั้งครุฑแทน การรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย การรับเลี้ยงบุตร เป็นต้น แม้เงื่อนไขดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความเป็นแม่แต่

¹ ธรรมพยากรณ์, “คำตอบของกะเทยมีลูก,” ออกอากาศวันที่ 10 สิงหาคม 2561, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=t-ayh1XKhRE>.

² ธรรมพยากรณ์, “คำตอบของกะเทยมีลูก,” ออกอากาศวันที่ 10 สิงหาคม 2561, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=t-ayh1XKhRE>.

แม่กะเทยก็พยายามที่จะสร้างบทบาทการเป็นแม่ของตนเอง ดังเช่นเรื่องราวของแอน จักรพงษ์ ที่มีการรับเลี้ยงลูกผ่านการอุ้มบุญจากผู้บริจาคไข่และสเปิร์มของแอนเอง แอนเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่มี เศรษฐฐานะมากและมีความพยายามที่จะเป็นแม่ผ่านกระบวนการอุ้มบุญจากผู้บริจาคไข่ที่มีความพร้อม และถูกคัดเลือกตามคุณสมบัติที่เหมาะสมในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีงบประมาณค่าใช้จ่าย จำนวน 2 คน ประมาณคนละ 15 ล้านบาท โดยวันที่ลูกของเขาได้ปฏิสนธิสำเร็จเป็นวันเดียวกันที่เขา ตัดสินใจที่จะผ่าตัดแปลงเพศ (ไทยรัฐ, 2563)

ปรากฏการณ์ของแอนแสดงให้เห็นว่าทางเลือกของกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศที่มีทุนทรัพย์หรือ เศรษฐฐานะจำนวนมากนำมาสู่อำนาจในการตัดสินใจและสามารถเข้าถึงโอกาสบนพื้นฐานความ ต้องการที่จะได้ลูกที่มีความผูกพันทางชีววิทยา ในอีกกรณีหนึ่งสะท้อนได้ชัดเจนถึงความเป็นครอบครัว ของบุคคลข้ามเพศที่มีความหลากหลายผ่านเรื่องราวระหว่าง อมรรัตน์ รวมสิน ผู้หญิงข้ามเพศ และพิชญา จะเชนรัมย์ ผู้ชายข้ามเพศที่เป็นคู่รักกันและมีการตั้งครรภ์จากฝ่ายของผู้ที่เป็นเพศหญิง โดยกำเนิด (สนุก, 2561) จากปรากฏการณ์ดังกล่าวเห็นได้ชัดว่าความเป็นแม่ในปัจจุบันมีความ หลากหลายมากกว่าความเป็นแม่ในบริบทแบบดั้งเดิมอย่างมาก

ในสังคมไทยผู้หญิงข้ามเพศหลายคนพยายามที่จะสร้างอัตลักษณ์ในลักษณะของ ครอบครัวในเชิงชีววิทยาผ่านการให้ตนเองมีความเป็นผู้หญิงมากที่สุดเพื่อให้ได้รับการยอมรับและ สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างง่ายขึ้น (ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, 2554) ในขณะเดียวกันผู้หญิงข้าม เพศมีความพยายามต่อรองกับสังคมในแง่ของบทบาทของความเป็นแม่ในครอบครัวที่ไม่ได้ผูกติดไว้แค่ ความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย รวมถึงความพยายามที่จะนิยามคำว่าครอบครัวในรูปแบบที่ไม่ใช่บน ฐานของเพศทางชีววิทยา

จุดเริ่มต้นการใช้ชีวิตในบทบาทของการเป็นแม่กะเทยเป็นสิ่งที่มีความท้าทายและ ความกดดันอย่างในบทบาทแม่สังคมปัจจุบันภายใต้ข้อจำกัดของผู้หญิงข้ามเพศในแง่ของร่างกายเชิง ชีววิทยาของตนเองที่ไม่สามารถมีลูกได้ อันเนื่องมาจากการที่ผู้หญิงข้ามเพศไม่ได้มีมดลูกและการใช้ เทคโนโลยีทางการแพทย์ในการเจริญพันธุ์ในสังคมไทยยังไม่เป็นที่ยอมรับในทางกฎหมาย อีกทั้งยังถูก กีดกันจากระบบบริการทางสุขภาพและการเจริญพันธุ์ของรัฐ เช่น การกีดกันการผ่าตัดแปลงเพศ การเข้าถึงฮอร์โมนชั้นพื้นฐาน การเข้าถึงบริการประกันชีวิต ภายใต้นโยบายที่มีข้อจำกัดและการเผชิญ กับการตีตราบนฐานของการเป็นโรคทางสุขภาพ (ชนตติ ทินนาม และคณะ, 2564) ข้อจำกัดดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของบุคคลข้ามเพศในสังคมไทยอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการใน การมีลูกของแม่กะเทยในสังคมไทยถือเป็นทางเลือกที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยส่วนใหญ่คือการรับเลี้ยงลูก เงื่อนไขดังกล่าวล้วนส่งผลที่แตกต่างกันต่อประสบการณ์ความเป็นแม่และการเป็นแม่ในสังคมไทย

ในกรณีเรื่องราวของ เดย์ ฟรีแมน ผู้หญิงข้ามเพศที่รับเด็กมาอุปการะเลี้ยงดู โดยเป็นลูกชายของน้องสาวตนเอง ตั้งแต่เด็กอายุ 6 เดือน แม้เดย์จะไม่ได้เป็นแม่โดยกำเนิดแต่เดย์ก็มองว่าตนเองเป็นแม่ในฐานะที่เป็นบุคคลที่ปฏิบัติเลี้ยงดูและดูแลโดยตลอด ประสบการณ์ระหว่างแม่และลูกของเดย์เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เดย์มองว่าเป็นความโชคดีอย่างมากที่ได้เป็นแม่ภายใต้การก้าวข้ามการเผชิญความกดดัน การถูกตั้งถามจากคนรอบข้างและสังคมที่มีค่านิยมว่าเด็กจะมีปัญหาในอนาคตหรือพฤติกรรมเลียนแบบหากเลี้ยงดูกับแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศ (กรุงเทพฯ, 2563) จากกรณีของเดย์จะเห็นถึงความต้องการในการรับเลี้ยงบุตรอันเนื่องมาจากการเติมเต็มชีวิตของเด็กคนหนึ่งให้สมบูรณ์แบบและเติมเต็มคุณค่าในตนเองผ่านการเป็นแม่จากบทสัมภาษณ์ของเดย์ ที่ว่า

มันเป็นธรรมชาติของเรา เราเกิดมาเพื่อจะรักลูกของคนอื่น หากพ่อแม่เค้ามีปัญหา เขาเอามาให้เราเลี้ยงแทน ลูกเค้ารอด เหมือนนก ถ้าเลี้ยงเองอาจจะไม่รอด แต่ถ้าเอามาให้แม่กาเลี้ยงลูก เค้าจะรอด ฉันเกิดมาเพื่อทำหน้าที่แทนแม่ที่คลอดได้แต่เลี้ยงดูต่อไม่ได้ (เดย์ ฟรีแมน)³

เช่นเดียวกับแอนนาที่มีความต้องการโอบอุ้มคุณค่าความเป็นแม่มาไว้ในตนเองโดยมีการรับเลี้ยงลูกจากแฟนคลับของตนเองที่ติดตามเขาตั้งแต่ตั้งท้องจนคลอดบุตรอันเนื่องมาจากความไม่พร้อมในการมีบุตร โดยให้แม่ผู้ให้กำเนิดอยู่บ้านจนกว่าจะคลอดและแอนนาเป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายให้เป็นรายเดือนตั้งแต่อ่อนคลอดจนถึงหลังคลอด แม้เขาจะมองว่าการรับลูกมาเลี้ยงจากบุคคลอื่นจะเป็นความกังวลอย่างหนึ่งในสังคมไทย แต่อย่างไรก็ตามสำหรับแอนนามองว่าเขาสามารถเติมเต็มชีวิตคนหนึ่งคนให้มีคุณสมบัติครบถ้วนที่เหมือนเด็กคนอื่น ๆ ได้อย่างดี สะท้อนผ่านคำบอกเล่าได้อย่างชัดเจนผ่านการสัมภาษณ์ในสื่อว่า

มีผู้หญิงคนหนึ่งทักข้อความมาว่าอยากเลี้ยงลูกหรือได้ลูกเราไหม ตอนนั้นเขาท้องอยู่แต่ยังไม่ได้ฝากท้อง แล้วพ่อของเด็กก็ไปมีแฟนใหม่ แบบเขาสูที่สุดแล้ว เขาเลยมาขอความช่วยเหลือจากเรา เห็นเราอยากมีลูกและก่อนหน้านี้เราก็ตอบรับลูกคนอื่น ตอนนั้นเค้าท้องได้ประมาณ 4 - 5 เดือน แล้วเราก็ให้เขามาอยู่บ้านเราจนกว่าจะคลอด

³ แอนนา, “ถามกราบ Teen เดย์ ฟรีแมน ต้นตำรับแดรกควีน..คุณแม่ LGBT,” ดำเนินรายการโดย แอนนา, ออกอากาศวันที่ 4 พฤษภาคม 2563, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=vVscKonAtoc&t=1061s>.

ซึ่งตอนนั้นเราก็ดูแลทุกอย่างทั้งค่าใช้จ่ายให้เป็นรายเดือนตั้งแต่ก่อนคลอดจนหลังคลอด แล้วก็รับมาเป็นลูก (แอนนา)⁴

แม้จะมีข้อจำกัดของสังคมและกฎหมายที่เป็นอุปสรรคและความท้าทายในบทบาทของ แม่กะเทยที่รับเลี้ยงลูกไม่ใช่สายเลือดโดยกำเนิดแต่ก็ไม่สามารถกีดกันความต้องการที่จะโอบอุ้มคุณค่า ของความเป็นแม่มาไว้ในตนเองได้ ผู้หญิงข้ามเพศยอมรับและเข้าใจในแง่ของร่างกายเชิงชีววิทยาของ ตนเองที่ไม่สามารถมีลูกได้เนื่องมาจากการที่ไม่ได้มีมดลูกและเทคโนโลยีทางการแพทย์ในการเจริญ พันธ์ในสังคมไทยยังไม่เป็นที่ยอมรับในทางกฎหมายที่ครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

ผู้หญิงบุคคลข้ามเพศเป็นกลุ่มที่ถูกผลักให้เป็นชายขอบของสังคมในการยอมรับในเชิง กฎหมายและตกอยู่ในสถานะที่เป็นรองอีกหลายกรณีเกี่ยวกับความเป็นครอบครัวและการเป็นแม่ เช่น การรับบุตรบุญธรรมหรือบุตรที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ สิทธิในการอุ้มบุญ เป็นต้น ที่ยังไม่สามารถกระทำได้ในเชิงนิติบัญญัติและพฤตินัย (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2556) การที่แม่กะเทยที่รับ ลูกมาเลี้ยงโดยที่ไม่ใช่ลูกโดยสายเลือดของตนเองถูกมองว่าเป็นเรื่องที่สังคมไม่ให้การยอมรับทั้งในทาง สังคมและกฎหมาย อีกทั้งการเป็นพ่อแม่ในเชิงกฎหมายของคู่รักเพศเดียวกันยังไม่สามารถทำได้ ในสังคมไทย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นอุปสรรคและข้อจำกัดอย่างมากต่อการเป็นแม่ (สุชานุช พันธนิยะ, 2562) และส่งผลให้แม่กะเทยกลายเป็นแม่ชายขอบ (Marginalized mother) และแม่นอกกฎหมาย

อีกทั้งเพศวิถีกระแสหลักภายใต้สังคมปิตาธิปไตยได้สถาปนาและสร้างความชอบธรรม ผ่านการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียวและบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศทำให้เรื่องเพศนอกเหนือจาก รูปแบบดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกให้คุณค่าและสังคมมองว่าเป็นปัญหา โดยหมายรวมถึง ความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน การสถาปนาและสร้างความชอบธรรมดังกล่าวปรากฏผ่านนโยบาย และสิทธิเกี่ยวกับความเป็นแม่ที่นิยามและให้คุณค่าบนอุดมการณ์ในเชิงชีวภาพหรือบรรทัดฐานแบบ รักต่างเพศ เช่น แม่เท่ากับผู้หญิง ผู้หญิงโดยกำเนิดจะสามารถเลี้ยงดูลูกได้ดีที่สุด ส่งผลให้เกิดความ ขัดแย้งและแรงต้านต่อแม่กะเทยในสังคมได้ภายใต้มายาคติและบทบาทตามกรอบเพศ (Gender role) ในสังคมไทย (เฉลิมขวัญ เมฆสุข และ พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2561) สะท้อนผ่านการเกิดขึ้น ที่เป็นรูปธรรมของนโยบาย การรณรงค์ มาตรการ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่วางอยู่บนกรอบพื้นฐาน ของบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ เช่น คู่มือแม่ทำงานเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ปี 2557 ของมูลนิธินมแม่แห่ง

⁴ หมายเหตุ, “เรื่องเล่าสาวสอง EP.18 กะเทยมีลูกได้ไหม ? เลี้ยงลูกกันยังไง ?,” ดำเนินรายการโดย หมายเหตุและฟิล์ม, ออกอากาศวันที่ 25 เมษายน 2563, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=EelPhQ0k0N4&t=1146s>

ประเทศไทย คู่มือครอบครัวสุขภาพดี ปี 2564 ของกรมอนามัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้เปิดข้อและกีดกันความเป็นแม่ในรูปแบบที่หลากหลาย รวมถึงแม่กะเทยในสังคมไทย

การประกอบสร้างครอบครัวภายใต้บริบทสังคมปิตาธิปไตยสามารถสะท้อนให้เห็นได้ชัดผ่านครอบครัวตามอุดมคติในสังคมไทย คือ ครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่ที่เข้ามามีบทบาทหลักและนำมาสู่การเปิดข้อครอบครัวทางเลือกอื่น ๆ รวมถึงแม่กะเทยที่ไม่สามารถมีบุตรได้โดยกำเนิดทำให้ครอบครัวทางเลือกถูกตีตราว่าเป็นความล้มเหลวของระบบครอบครัว นอกจากการถูกตีตราทางสังคม ครอบครัวทางเลือกยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวที่อย่างลำบากหากไม่สามารถปรับตัวก้าวข้ามวิกฤติหรือทำการหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมก็อาจจะส่งผลกระทบต่อลูกภายในอนาคตได้ (วณิชพร ญัฐจิโรจน์, 2560)

ความเป็นแม่อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอต่อการที่จะมีบุตรหรือเลี้ยงดูบุตรได้อย่างมีคุณภาพ ชนชั้น อำนาจทางการเงิน สถานะทางเศรษฐกิจ ล้วนมีผลต่อการประกอบสร้างความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย อีกทั้งการเกิดขึ้นของแม่กะเทยในสังคมไทยที่โอบรับความเป็นแม่เข้ามาบนเรือนกายชายเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างมากบนฐานความสัมพันธ์ของธรรมชาติ (Nature) และการเลี้ยงดู (Nurture) นำมาสู่การแสดงถึงความเป็นแม่ในลักษณะที่ไม่ตายตัวและนำมาซึ่งประสบการณ์ที่แตกต่างกันตามปัจเจกบุคคลภายใต้ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม การให้คุณค่าในสังคมไทยเกี่ยวกับความเป็นแม่ก็จะผูกติดกับการเลี้ยงดูและการดูแลนำมาซึ่งการแบ่งบทบาทหน้าที่ภายในครอบครัวตามเพศทำให้หลายครั้งแม่ในสังคมปัจจุบันจะต้องมีบทบาททั้งในแง่ของการผลิตลูก การดูแลเลี้ยงดู และการทำงานทั้งภายในนอกบ้าน บริบทสังคมไทยในปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้ความเป็นแม่มีทั้งประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป เช่นเดียวกับแม่กะเทยที่สะท้อนผ่านเสียงสัมภาษณ์ของเคย์ ฟรีแมน ที่ว่า

สิ่งที่เคย์ทำเคย์ตัดสินใจและตั้งใจในการมีลูกอย่างมีความสุขแล้ว เราไม่ได้ทำงานที่เคย์รักทีเดียว เพียงแต่ว่ามันเป็นผลดีกับเราอีก มันไม่มีอะไรที่เราอยากได้แล้วได้ไปหมดทุกอย่าง เราต้องยอมเสียอะไรบางอย่างเพื่อสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเรา ทุกวันนี้เรามีความสุข ชีวิตของเราต้องการ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ความอบอุ่น อบอุ่นกับลูกครอบครัว กล้วยนมมิตร แค่นี้มีความสุขแล้ว (เคย์ ฟรีแมน)⁵

⁵ แอนนา, “ถามกราบ Teen เคย์ ฟรีแมน ดันดำรับแดรกควีน..คุณแม่ LGBT,” ดำเนินรายการโดย แอนนา, ออกอากาศวันที่ 4 พฤษภาคม 2563, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=vVscKonAtoc&t=1061s>.

ความเป็นทุนนิยมและปิตาธิปไตยเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สร้างความท้าทายในการตัดสินใจและการมีบุตรภายใต้การสร้างสมดุลระหว่างการทำงานและการสร้างครอบครัว (Work-family balance) ทิพวรรณ ศิริสัมพันธ์, สิริรัฐ หนูสี และ ญัฐชนัน ฐิติพันธ์รังสฤต (2562) ได้กล่าวถึงค่านิยมของสังคมไทยที่เมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ (Reproductive age) จะต้องหาผู้ครองหรือให้กำเนิดบุตรทำให้หลายคนเกิดความกังวลในการเลี้ยงดูบุตรในหลายด้าน ทั้งด้านปัจจัยเงินทุน ได้แก่ ค่าใช้จ่าย การทำงาน และด้านจิตใจ ได้แก่ เวลาในการดูแลความปลอดภัยของสังคม นอกจากนี้ผู้หญิงในสังคมไทยปัจจุบันต้องเผชิญกับบทบาททั้งในการเป็นแม่และการทำงานทำให้ไม่อาจรับผิดชอบงานทั้งสองอย่างได้อย่างเต็มที่และนำไปสู่ความรู้สึกในเชิงลบทางจิตใจหากไม่มีการปรับตัว เช่นเดียวกับ มนสิการ กาญจนะจิตรา และคณะ (2562) ได้ชี้ให้เห็นถึงความกังวลในการเลี้ยงดูลูกในสังคมไทย โดยเฉพาะในเรื่องของค่าใช้จ่าย เวลาในการเลี้ยงดูบุตร และความสุขของชีวิต รวมถึงความปลอดภัยของสังคมเช่นกัน นอกจากนี้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยด้านต้นทุนค่าใช้จ่ายที่แท้จริง ค่าเสียโอกาส และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ กลายเป็นประเด็นที่สังคมไทยให้ความสำคัญและนำมาสู่ปัจจัยในการตัดสินใจที่จะมีบุตรหรือไม่มีบุตร เช่น ทศนคติเกี่ยวกับการมีบุตรที่เปลี่ยนแปลงไป ความสมดุลระหว่างการมีบุตรกับค่าใช้จ่าย การสนับสนุนจากคู่และบทบาทในครอบครัวที่ไม่เท่าเทียมกัน และประการสำคัญคือ การขาดสนับสนุนจากนายจ้างและการเลือกปฏิบัติในที่ทำงาน เป็นต้น (คาสปาร์ พิค และคณะ, 2558)

แม้ว่าในการแบ่งงานระหว่างเพศในสังคมไทยปัจจุบันในบริบทของงานนอกบ้านและงานในบ้านจะมีความไม่ตายตัวและไม่ได้จำกัดอยู่แค่ผู้หญิงหรือบุคคลที่มีความเป็นหญิง แต่ก็ต้องยอมรับว่าในงานผลิต ผู้หญิงหรือบุคคลที่มีความเป็นหญิงก็ยังถูกเลือกปฏิบัติและไม่ได้รับความเสมอภาคอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น บทสัมภาษณ์ของแอนนา ที่ชี้ให้เห็นถึงความท้าทายที่สำคัญในการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยของชนชั้นกลางที่เป็นวัยทำงานในการที่แม่กะเทยจะต้องแบกรับภาระทั้งงานนอกบ้านและงานในบ้าน โดยแอนนาเป็นผู้หาเงินหลักหรือเสาหลักของครอบครัว ที่มองว่า “ยังเป็นเสาหลักของครอบครัวแล้วจะต้องทำทุกอย่าง แบกความหวังของคนทั้งบ้าน และในมุมมองของเขาค่อนข้างมีความเชื่อในคำที่ว่า “มีลูกหนึ่งคน จนไปเจ็ดปี” แต่ให้มองว่าการมีลูกคือความสุขของเราไปตลอดชีวิตและการเลี้ยงลูกคือเลี้ยงอย่างมีคุณภาพ” (แอนนา)⁶

ประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศมีความท้าทายและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในบทบาทของการเป็นแม่อย่างมากโดยเฉพาะในมิติเศรษฐกิจ ปัจจุบันผู้หญิงข้ามเพศยังคงถูกเลือกปฏิบัติและ

⁶ ธรรมพยากรณ์, “คำตอบของกะเทยมีลูก,” ออกอากาศวันที่ 10 สิงหาคม 2561, YouTube, <https://www.youtube.com/watch?v=t-ayh1XKhRE>.

ถูกกีดกันจากระบบเศรษฐกิจสะท้อนผ่านรายงานสถานการณ์ความเสมอภาคระหว่างเพศของสังคมไทยในระดับโลก ปี 2564 จากการประเมินผ่านดัชนีช่องว่างระหว่างเพศ (Global gender gap Index) ซึ่งมีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและเศรษฐกิจ พบว่า ไทยอยู่ในลำดับที่ 79 จาก 156 ประเทศทั่วโลก (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564) นอกจากนี้เรื่องของ บัวชมพู วัณเพ็ญ ผู้หญิงข้ามเพศที่ผ่าตัดแปลงเพศและมีการแต่งกายที่มีความเป็นหญิง ได้ตอกย้ำในประเด็นดังกล่าว โดยมองว่าเรื่องคำนำหน้าในบัตรประชาชนมีความสำคัญมากกับความสอดคล้องกับอัตลักษณ์และการแสดงออกทางเพศและเป็นปัจจัยหลักที่นำไปสู่การปฏิเสธการจ้างงาน ในขณะที่เขากล่าวว่าเพื่อนที่นิยามตนเองว่าเป็นเกย์พบว่าไม่ค่อยมีปัญหาในการจ้างงาน (กรุงเทพธุรกิจ, 2561) ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เห็นว่าผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยต้องเผชิญสถานะทางเศรษฐกิจทั้งในประเด็นของการเข้าถึงโอกาสในการทำงาน การรับบริการของรัฐ การศึกษาหรือฝึกอบรม และบริการด้านสาธารณสุข ตลอดจนการซื้อหรือเช่าสังหาริมทรัพย์ ประเด็นดังกล่าวล้วนส่งผลกระทบต่อผู้หญิงข้ามเพศนำมาสู่การประสบปัญหาทางอารมณ์ โรคซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความคับข้องใจในการดำเนินชีวิตในสังคม (ไทยพับลิก้า, 2561)

ภายใต้เงื่อนไขทุนนิยมและปิตาธิปไตยทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาประสบการณ์และมุมมองเกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางและเป็นวัยทำงานที่ไม่ถูกได้รับสิทธิตามกฎหมายในฐานะที่เป็นแม่และไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการมีบุตรทางชีววิทยาได้ ประสบการณ์ของแม่กะเทย รวมถึงสถานะความกดดันในเงื่อนไขของอุดมการณ์ทางเพศภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่และบรรทัดฐานรักต่างเพศเป็นสิ่งที่ปิตาธิปไตยปลูกฝังความคาดหวังทางเพศไว้กับทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ส่งผลทำให้พลวัตทางอำนาจของรูปแบบครอบครัวที่มีบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศส่วนใหญ่ภายใต้สังคมปิตาธิปไตยยังคงได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งความท้าทายภายใต้ระบบทุนนิยมในการสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและการสร้างครอบครัวในฐานะที่แม่ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบแรงงานในตลาดแรงงานต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูก และต้องเผชิญกับความกดดันจากระบบเศรษฐกิจ งานศึกษานี้เป็นความพยายามที่จะชี้ให้เห็นความเป็นแม่ภายใต้ความเป็นสถาบันทางสังคมและเศรษฐกิจที่ผู้ชายมีอิทธิพลในการกำหนด ขณะเดียวกันประสบการณ์ของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศหรือแม่กะเทยเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงพลังอำนาจและการต่อรองกับสังคมผ่านบทบาทของการเป็นแม่ในรูปแบบที่หลากหลายเช่นกัน

นอกจากการศึกษาประสบการณ์แม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศหรือแม่กะเทยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับความเป็นแม่ในการศึกษาการรับรู้จะเป็นการเติมเต็มการศึกษาในงานวิจัยเรื่องนี้ให้มีมุมมองที่หลากหลายเพื่อชี้ให้เห็นถึงเหตุผลความต้องการที่จะมีบุตร ทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก ความคาดหวัง

สู่การเป็นแม่ และการให้ความหมายของความเป็นแม่ รวมถึงความท้าทาย ข้อจำกัดของแม่กะเทย ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม การเน้นย้ำในบริบทของการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศจะเข้ามาเสริมประเด็นการศึกษาความเป็นแม่ในสังคมไทยให้เห็นภาพรวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงและการวางแผนทางสังคมในอนาคต

ในการศึกษาความเป็นแม่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือครอบครัวทางเลือกในสังคมไทยส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นการศึกษาครอบครัวเลสเบี้ยนหรือการศึกษาระบบแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในฐานะของการครองอำนาจนำหรือระบบชนชั้นของกะเทยอาวุโสในสังคมไทย (วัชรวุฒิ ชี้อิสต์ย์ และ วัชรพล พุทธิรัก, 2558) อีกทั้งงานศึกษาในสังคมไทยหรือต่างประเทศมักจะทำให้ความสำคัญไปเน้นประเด็นของการศึกษาครอบครัวที่มีบุตรหลากหลายเพศ จากการสำรวจพบว่ามี การศึกษาเกี่ยวกับพ่อแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศมีจำนวนน้อยมากและไม่มีการศึกษาในเด็กที่มีพ่อแม่ข้ามเพศในสังคมไทย งานศึกษานี้จะเป็นความพยายามที่สำคัญในการศึกษาความเป็นแม่ในมิติที่คำนึงอัตลักษณ์ที่ทับซ้อนของ เพศสถานะ ชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นจุดเด่นสำคัญของการศึกษาในงานวิชาการด้านสตรีศึกษา (Collins & Bilge, 2016) และเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของปีตาธิปไตยทุนนิยมที่จะสะท้อนผ่านเสียงของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย ที่สำคัญคือการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปสู่การแสดงถึงความย้อนแย้งในการยอมรับและยืนยันถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ การกีดกันทางเพศ รวมถึงความยากลำบากภายใต้บริบทเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและสังคมชายเป็นใหญ่ในสังคมไทย

งานศึกษานี้จะเป็นการทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศทั้งที่โอบรับบทบาทการเป็นแม่แล้วและยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ โดยประสบการณ์ถือเป็นพื้นที่ที่สำคัญที่สุดของการต่อสู้ทางการเมืองเหนือความหมาย และเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคล จิตใจ และอารมณ์ ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดบทบาทของบุคคลในฐานะตัวแทนทางสังคม (Weedon, 1997) เป้าหมายสูงสุดในการศึกษานี้จะสามารถเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญและเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานกับกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นแม่และครอบครัวที่มีความหลากหลายในเชิงนโยบายได้ ท้ายที่สุดการศึกษาประสบการณ์แม่กะเทยจะเป็นความพยายามที่จะยกระดับคุณค่าของความเป็นแม่และการเป็นแม่ที่มีความหลากหลาย ทำให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายและความลื่นไหลของความเป็นแม่มากกว่าการอธิบายบนฐานของความเป็นแม่ดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 แม่กะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่โอบรับการเป็นแม่ผ่านการรับเลี้ยงลูกมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นแม่อย่างไรภายใต้เงื่อนไขปิตาธิปไตยทุนนิยม

1.2.2 ผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่มีการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่และแม่กะเทยในสังคมไทยอย่างไรภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 ศึกษาประสบการณ์การเป็นแม่ของแม่กะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่โอบรับการเป็นแม่ผ่านการรับเลี้ยงลูกในสังคมไทยภายใต้การเผชิญกับเงื่อนไขปิตาธิปไตยทุนนิยม

1.3.2 ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่และแม่กะเทยของผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม

1.4 ขอบเขตงานวิจัย

ในงานศึกษานี้ผู้วิจัยมีความต้องการใช้คำว่า กะเทย ในบริบทของการกล่าวถึง “แม่กะเทย (Kathoey mother)” เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นแม่ภายใต้บริบทเฉพาะในสังคมไทยของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงาน การกล่าวถึงผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยจากการศึกษามากกล่าวถึงด้วยถ้อยคำที่หลากหลายและขึ้นอยู่กับการยอมรับและการนิยามในอัตลักษณ์ตัวตนของตนเองของผู้ร่วมการวิจัย แต่คำที่ใช้โดยพื้นฐานมากที่สุดคือคำว่า “กะเทย (Kathoey)” โดยก่อนหน้านี้เป็นคำที่กว้างมากในการมานิยามผู้ชายโดยกำเนิดที่มีความคาดหวังในบทบาททางเพศที่ตรงข้ามกับความคาดหวังของผู้ชาย ขณะเดียวกันในปัจจุบันคำว่ากะเทยมักจะถูกใช้ในการอธิบายผู้หญิงข้ามเพศ (Transgendered females) (Winter, 2006, p. 17) อีกทั้งคำว่ากะเทยเป็นคำเรียกที่ถูกใช้ในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และมีความหมายในเชิงทางสังคมมากกว่าการสะท้อนถึงแค่บริบททางชีวภาพ อีกทั้งผู้เขียนมีมุมมองในการใช้คำว่า “กะเทย” เช่นเดียวกับเจตนาธรรมณ์ของชนาธิป สุวรรณานนท์ (2563) ที่สามารถใช้แทนคำว่า สาวประเภทสอง เพศที่สาม สตรีข้ามเพศ หรือผู้หญิงข้ามเพศ โดยมองคำว่ากะเทยในฐานะของการประกอบสร้างองค์ความรู้ภายใต้บริบทและประวัติศาสตร์ในสังคมไทยที่พวกเขาได้ต่อรองอัตลักษณ์ตัวตนและมีประสบการณ์มาอย่างยาวนาน

อีกทั้งการใช้คำว่า “ผู้หญิงข้ามเพศ (Transgender women)” เป็นคำของนักทฤษฎีทรานส์ในโลกตะวันตกที่นำมานิยามอัตลักษณ์ตัวตนในพื้นที่วัฒนธรรมอื่น ๆ และสะท้อนถึงอิทธิพลในอำนาจของการสร้างองค์ความรู้ที่อาจจะนำมาสู่การครอบงำในประสบการณ์ของอัตลักษณ์ตัวตนภายใต้ความแตกต่างของบริบทสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ

คำว่า กะเทย เป็นคำที่ผู้วิจัยมองว่าเป็นร่มใหญ่ มีความเป็นกลาง และสะท้อนถึงบริบทของการศึกษาผู้หญิงข้ามเพศที่เฉพาะเจาะจงในสังคมไทยได้ดี โดยผู้วิจัยมีความพยายามในการที่จะทำให้คำว่า กะเทย เป็นคำปกติในสังคมและต่อรองกับสังคมที่พยายามสร้างความหมายเชิงลบ อีกทั้งงานศึกษานี้ได้คำนึงถึงความเป็นปิตาธิปไตยทุนนิยมที่ให้ความสำคัญกับชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจ คำว่า กะเทย หรือ ผู้หญิงข้ามเพศ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีความพยายามและสามารถเข้าถึงทรัพยากรในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนในความเป็นหญิงได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

ในการศึกษาประสบการณ์ของแม่กะเทยในงานศึกษานี้จะทำการศึกษาประสบการณ์ในช่วงก่อนการเป็นแม่ การเป็นแม่ในช่วงแรก และบทบาทของการเป็นแม่ รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแม่กะเทยชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีการโอรับบทบาทของการเป็นแม่ผ่านการรับเลี้ยงลูก อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของกฎหมาย ชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม โดยวัยทำงานเป็นวัยต้องเผชิญกับการตัดสินใจและเผชิญกับการเปลี่ยนผ่านของชีวิตเริ่มแสวงความมั่นคงในชีวิต รวมถึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยแม่กะเทยที่รับลูกมาเลี้ยงจะต้องมีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูลูกที่รับเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง ลูกที่รับเลี้ยงอยู่ในช่วงวัยเด็ก อายุ 0 - 14 ปี และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สะท้อนถึงความเป็นเมืองและการพัฒนาของระบบทุนนิยมที่เข้มข้นและส่งผลถึงการดำเนินชีวิตในครอบครัวและสังคม รวมถึงปัจเจกบุคคลในฐานะของการเป็นแม่

งานศึกษานี้ยังเป็นการพยายามจะเป็นการเชื่อมโยงให้เห็นถึงความเป็นแม่และการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศภายใต้โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่พวกเขาต้องเผชิญ ประกอบกับการศึกษาให้เห็นถึงสถานการณ์ภาพรวมของผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอรับบทบาทการเป็นแม่เกี่ยวกับความเป็นแม่ที่จะทำให้เห็นมุมมองเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับบริบทของความเป็นแม่ในสังคมไทย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประสบการณ์ผ่านเรื่องเล่าและการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้หญิงข้ามเพศที่ทำให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของแม่กะเทยในสังคมไทยและการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศที่จะมาเสริมประเด็นการรับรู้ความเป็นแม่และภาพในอนาคตต่อการมองความเป็นแม่และการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 แม่กะเทย (Kathoe mother) หมายถึง ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยที่โอ้อรับคุณค่าความเป็นแม่และบทบาทของการเป็นแม่มาไว้ในตนเอง ผ่านการรับบุตรมาเลี้ยงจากบุคคลอื่นหรือแม่ที่เป็นผู้ให้กำเนิดบุตรอันเนื่องมาจากไม่สามารถใช้วิธีการอุ้มบุญหรือใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ในการเจริญพันธุ์เข้ามามีส่วนช่วยได้ ทำให้ไม่ได้มีความสัมพันธ์ความเกี่ยวเนื่องกันในทางสายเลือดและกฎหมายภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมายในสังคมไทย

1.5.2 ผู้หญิงข้ามเพศ (Transgender woman) หมายถึง ผู้ที่มีจิตใจหรือความชอบในการแสดงออกทางเพศตรงข้ามกับเพศกำเนิดของตนเอง นั่นคือเพศชาย ในงานวิจัยนี้หมายรวมถึงที่เป็นบุคคลที่มีการแต่งกายข้ามเพศ (Transvestites) และบุคคลแปลงเพศ (Transsexual) รวมถึงบุคคลที่มีความไม่พอใจในเพศของตนเอง (Gender dysphoria)

1.5.3 ขนชั้นกลางวัยทำงาน หมายถึง กลุ่มคนอายุระหว่าง 15 - 59 ปี (ตามการจำแนกของสำนักงานสถิติแห่งชาติ) ที่อยู่ตรงกลางระหว่างกลุ่มนายทุนขนาดใหญ่และชนชั้นแรงงาน มีเงื่อนไขของการศึกษา การประกอบอาชีพและรายได้ ตั้งแต่รายได้ปานกลางไปจนถึงรายได้สูง เป็นกลุ่มคนที่เติบโตภายใต้การพัฒนาทางเศรษฐกิจและความทันสมัย ในงานศึกษานี้กำหนดช่วงอายุระหว่าง 20 - 59 ปี เนื่องจากเป็นสภาวะที่บุคคลที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศนั้นบรรลุนิติภาวะแล้วภายใต้เงื่อนไขทางกฎหมายของสังคมไทย

1.5.4 ประสบการณ์ (Experience) หมายถึง การดำเนินชีวิตที่ปัจเจกบุคคลต้องเผชิญทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคลภายใต้สภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ในฐานะผู้กระทำการ อีกทั้งหมายรวมถึงประสบการณ์ทางอ้อมที่ปัจเจกบุคคลได้รับอิทธิพลหรือการถ่ายทอดมาจากบุคคลอื่น ๆ

1.5.5 การรับรู้ (Perception) หมายถึง กระบวนการที่ของความรู้สึกรู้สึก ความคิด และการตีความหรือแปลความหมายในลักษณะต่าง ๆ ภายใต้ประสบการณ์เดิมหรือปัจจุบัน ความสนใจหรือความรู้สึกรู้สึก ความคาดหวัง การให้คุณค่า และสติปัญญาที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

1.5.6 การดำรงบทบาทความเป็นแม่ หมายถึง การปรับตัวและสร้างบทบาทความเป็นแม่และการเป็นแม่เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและทำการหน้าที่ในสังคมได้ ภายใต้ความท้าทายและข้อจำกัดของปิตาธิปไตยทุนนิยมและการเป็นแม่นอกกฎหมาย

1.5.7 ความเป็นแม่ (Motherhood) หมายถึง อุดมการณ์ทางสังคมที่มีความเป็นสถาบันและส่งผลกระทบต่อความคิดของแม่ ปฏิบัติการของแม่ในการดูแล และการเลี้ยงดู รวมถึงการขัดเกลา

ทั้งในด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ ภายใต้การให้คุณค่าและการประกอบสร้างที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและสังคม

1.5.8 การเป็นแม่ (Mothering) หมายถึง ปฏิบัติการและบทบาทของแม่ในฐานะผู้กระทำการในกิจกรรมการดูแลและการเลี้ยงดู รวมถึงการขัดเกลา ทั้งในด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ แก่ลูกของตนอันเป็นไปเพื่อรักษาชีวิตของเด็ก ส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก และหล่อหลอมเด็กในลักษณะให้เป็นที่ยอมรับ ภายใต้การให้คุณค่าและการประกอบสร้างของอุดมการณ์ความเป็นแม่ที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลและสังคม การเป็นแม่เป็นมากกว่าความรับผิดชอบในบทบาททางชีววิทยา หมายรวมถึงบทบาททางสังคมด้วยที่มีความสัมพันธ์กับปัจเจกบุคคลในฐานะผู้กระทำการ

1.5.9 แม่นอกกฎหมาย หมายถึง แม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศที่รับบุตรมาเลี้ยงจากบุคคลอื่น และไม่ได้มีความสัมพันธ์ความเกี่ยวเนื่องกันในทางสายเลือดและกฎหมายทำให้ไม่สามารถมีสิทธิประโยชน์ในทางกฎหมายต่อกันได้ รวมถึงการเป็นแม่ที่อยู่นอกเหนือจากการให้คุณค่าของการเป็นแม่กระแสหลักหรืออุดมการณ์รักต่างเพศในสังคมไทย

1.5.10 ปีตานิธิปไตยทุนนิยม (Capitalist patriarchy) หมายถึง การพึ่งพากันของระบบทุนนิยมและอุดมการณ์ปีตานิธิปไตยที่ส่งผลในการดำเนินชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย โดยเป็นชุดการวิเคราะห์ที่ให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศและชนชั้น

1.6 กรอบการวิเคราะห์

การศึกษานี้จะใช้กรอบในการวิเคราะห์ของความเป็นแม่และการเป็นแม่ของแม่กะเทย ในฐานะพลังของแม่ที่มีความหลากหลายทางเพศที่ต้องเผชิญกับสถาบันและอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปีตานิธิปไตย การถูกปฏิเสธความเป็นแม่ (Motherhood denied) และเป็นแม่นอกกฎหมาย รวมถึงการเผชิญกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กล่าวคือเป็นการศึกษาภายใต้ความสัมพันธ์ของปีตานิธิปไตยทุนนิยม (Capitalist patriarchy) ภายใต้สภาวะการณดังกล่าวแม่กะเทยจะต้องดำรงบทบาทของการเป็นแม่ การปรับตัวและสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและการสร้างครอบครัว โดยสะท้อนผ่านเสียงหรือเรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่โอบรับความเป็นแม่ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแนวเรื่องเล่าแบบสตรีนิยม (Feminist narrative research) อีกทั้งยังแสดงให้เห็นการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศที่ไม่ได้โอบรับความเป็นแม่ในปัจจุบันผ่านการวิจัยตามแนวทางสตรีนิยม (Feminist research) ในประเด็นของความคาดหวังสู่การเป็นแม่ ความหมายของความเป็นแม่ ทศนะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก รวมถึงความท้าทายและข้อจำกัดของการเป็นแม่กะเทย

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษานี้มุ่งศึกษาประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศที่โอบรับความเป็นแม่ในสังคมไทย รวมถึงการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศต่อความเป็นแม่ภายใต้สังคมปิตาธิปไตยทุนนิยมที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันอย่างยิ่งกับความเป็นแม่ ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัย ได้แก่

- 2.1 ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย (Transgender woman in Thai society)
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่และการเป็นแม่ (Motherhood and mothering concepts)
 - 2.2.1 ความเป็นแม่และการเป็นแม่ (Motherhood and mothering)
 - 2.2.2 มุมมองสตรีนิยมเกี่ยวกับความเป็นแม่ภายใต้ปิตาธิปไตยและทุนนิยม (Feminist perspectives of motherhood under the capitalist patriarchy)
 - 2.2.3 อุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย (Ideologies of patriarchal motherhood)
 - 2.2.4 การถูกปฏิเสธความเป็นแม่ (Motherhood denied) และแม่นอกกฎ (Mother outlaws)
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นแม่
 - 2.3.1 จากความเป็นแม่สู่การเป็นแม่ผ่านมุมมองสตรีนิยม
 - 2.3.2 บทบาทและประสบการณ์ในการเป็นแม่
- 2.4 แนวคิดแม่ที่มีความหลากหลาย
 - 2.4.1 ทางเลือกของครอบครัว (Family of choice) และพ่อแม่ข้ามเพศ (Transgender parents)
 - 2.4.2 การเป็นแม่แบบเควียร์ (Queer mothering)
- 2.5 การทบทวนวรรณกรรม
 - 2.5.1 แม่กะเทยในสังคมไทย
 - 2.5.2 แม่ในสังคมไทย

2.1 ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย (Transgender woman in Thai society)

การทำความเข้าใจประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย ภายใต้บทบาทของการเป็นแม่จำเป็นต้องทำความเข้าใจบริบทสถานการณ์สังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้หญิงข้ามเพศและบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศและล้วนมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การให้คุณค่าของอุดมการณ์ทางเพศสถานะในสังคมไทยล้วนมีผลต่อประสบการณ์ชีวิตและการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศอย่างมาก ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยถูกมองว่าเพศชายชอบหรือเป็นเพศที่ตรงข้ามกับความคาดหวังของสังคมที่เป็นเพศกระแสหลัก การให้คุณค่าในลักษณะดังกล่าวถือเป็นการแบ่งในลักษณะของความเป็นชั่วคราวข้าม อีกทั้งเพศชายชอบที่ถูกลดทอนคุณค่าถูกมองว่าอยู่นอกบรรทัดฐานทางสังคมและทำให้เป็นอื่น (เคท ครั่งพิบูลย์, 2562)

ในสังคมไทยยังคงมีการแบ่งเพศตามเงื่อนไขทางชีววิทยาและการแบ่งในลักษณะคู่ตรงข้าม กล่าวคือคนที่เกิดมาเป็นเพศชายเพราะมีอวัยวะเพศชายและคนที่เกิดมาเป็นเพศหญิงเพราะมีอวัยวะเพศหญิง มาตรฐานดังกล่าวเป็นสิ่งในการกำหนดลักษณะความเป็นไปของมนุษย์ รวมถึงวิถีทางเพศหรือความต้องการพื้นฐานทางเพศ สิ่งเหล่านี้ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงและมีความเป็นสากล ในมิตินี้ดังกล่าวนำมาสู่การให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ทางเพศในลักษณะของชายและหญิงในรูปแบบเดียว

วิธีคิดที่คนคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศและอัตลักษณ์ทางเพศล้วนแล้วแต่เป็นผลผลิตของประวัติศาสตร์และเกี่ยวข้องกับการประกอบสร้างทางสังคมทั้งสิ้น นักสตรีนิยมได้สร้าง คำว่า เพศสถานะ (Gender) ขึ้นและในสังคมไทยก็ได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย เช่น เพศภาวะ เพศสภาวะ หรือเพศสภาพ เป็นต้น โดยในงานศึกษานี้จะใช้คำว่า “เพศสถานะ (Gender)” ที่ใช้ในลักษณะของการกล่าวถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนผ่านความเป็นชายและความเป็นหญิง จากประโยคที่สำคัญของ Simone de Beauvoir ในหนังสือชื่อ **The Second Sex** ที่ว่า “One is not born, but rather becomes, a woman” (Beauvoir, 2015) กล่าวคือ คนคนหนึ่งไม่ได้เกิดเป็นผู้หญิงแต่ทำให้กลายเป็นผู้หญิงได้กลายมาเป็นแนวคิดที่สำคัญในการมองว่าความเป็นผู้หญิงว่าเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมากกว่าเกิดขึ้นจากความเป็นธรรมชาติ ดังนั้น คำว่า เพศสถานะ เปรียบได้กับการเลือกที่จะสวมเสื้อ เช่นเดียวกันกับ Lorber and Farrell (1991) ที่มองว่าภายใต้มุมมองของการประกอบสร้างทางสังคม เพศทางชีววิทยา (Sex) และเพศสถานะ (Gender) ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความไม่เท่าเทียมและความเป็นธรรมทางเพศ อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นระบบ

ของเพศและเพศสถานะ (Sex/gender system) ที่สังคมเปลี่ยนเรื่องเพศทางชีววิทยาให้เป็นผลผลิตจากกิจกรรมของมนุษย์

ระบบของเพศและเพศสถานะเห็นได้ชัดในสังคมชายเป็นใหญ่ที่ได้ใช้ข้อเท็จจริงในการแสวงหาประโยชน์บางอย่างจากพื้นฐานทางชีววิทยาของเพศชายและหญิง เช่น โครโมโซม ภายนอกภาพ ฮอโมน เป็นต้น ที่กลายมาเป็นเงื่อนไขเป็นพื้นฐานในการสร้างชุดของอัตลักษณ์และพฤติกรรมทางเพศของผู้ชายและผู้หญิง เพื่อทำหน้าที่เสริมสร้างอำนาจให้กับผู้ชายและลดทอนอำนาจของผู้หญิงในสังคม อีกทั้งการประกอบสร้างทางสังคมของเพศสถานะไม่สามารถมองแบบแยกขาดออกจากกันกับการประกอบสร้างทางสังคมของเพศวิถี (Sexuality) อุดมการณ์ทางเพศสถานะในสังคมไทยมีการให้คุณค่าและความเชื่อที่วางอยู่บนบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ (Heteronormativity) ให้มีคุณค่าสูงสุด

จากแนวคิดของ Rich (1980) ที่กล่าวว่าในสังคมทุกวันนี้ได้ให้ความสำคัญกับเพศชายและหญิง โดยเฉพาะลำดับชั้นของพฤติกรรมทางเพศที่มีการให้ความสำคัญกับการรักต่างเพศมากที่สุด ส่งผลทำให้การรักเพศเดียวกัน (Homosexuality) กลายเป็นชายขอบ (Marginalization) และทำให้เป็นอื่น (Othering) จากการให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศให้อยู่ในสถานะสูงสุดของสังคมทำให้กลุ่มคนที่รักเพศเดียวกันที่ต้องดำรงตนภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวจำเป็นต้องมีการปรับตัวและต่อรองกับบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ร่วมกันในสังคมได้ เช่นเดียวกับ Lorber and Farrell (1991) ที่สะท้อนความเชื่อดังกล่าวผ่านกลุ่มบุคคลข้ามเพศ (Transsexual) ที่มองว่ากลุ่มบุคคลข้ามเพศไม่ได้ท้าทายกฎทางวัฒนธรรมที่กำหนดไว้ในการแสดงออกทางเพศสถานะ แต่กลุ่มบุคคลข้ามเพศมองว่าเป็นความผิดพลาดของธรรมชาติ และพวกเขาต้องการใช้ชีวิตโดยปรับตัวให้ลักษณะทางชีววิทยาสอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศของตนอย่างแท้จริง ซึ่งหากความเชื่อของ Simone de Beauvoir ที่ว่า “One is not born, but rather becomes, a women” (Beauvoir, 2015) เช่นใด “One is not born, but rather becomes, a transgender” เช่นนั้น จากที่กล่าวมาจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าวิธีคิดที่คนคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการประกอบสร้างเพศสถานะนั้นมีอิทธิพลอย่างมากในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศที่มีบทบาทในการเป็นแม่และผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศภายใต้การให้คุณค่าว่าสิ่งนี้ดีหรือไม่ดี ปกติหรือผิดปกติ

การให้คำนิยามของคำว่า “กะเทย” ในสังคมไทย ในงานศึกษาของ เทอดศักดิ์ ริมจำปา (2545) ได้ทำการศึกษาผ่านการทบทวนเอกสารโดยพบว่า คำศัพท์คำว่า กะเทย ส่วนใหญ่ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ มีทิศทางของความหมายในการอธิบายลักษณะที่กำวมของอวัยวะเพศหรือที่คำภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Hermaphrodite” ขณะเดียวกันคำว่า กะเทย ที่รับรู้กันในสังคมเป็นคำที่มี

ลักษณะที่แตกต่างไปจากผู้หญิงและผู้ชาย นอกจากนี้ในช่วงอยุธยาตอนต้นในกฎหมายตราสามดวงได้มีการกล่าวถึงคำว่า “กระเทย” ที่สะท้อนถึงความหมายทางสังคม หรือ เทอดศักดิ์ ร่มจำปา ใช้คำว่า “กะเทยทางสังคม” คือ บุคคลที่มีลักษณะกิริยาท่าทางตรงข้ามกับเพศของตนและเป็นภาษาถิ่นที่รู้จักและเข้าใจดีในยุคนั้น (น. 13) และในสังคมไทยกฎหมายสมัยจารีตที่กล่าวถึงกะเทยไม่ปรากฏว่ามี การลงโทษอย่างรุนแรงกับผู้ที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันเฉกเช่นในสังคมตะวันตกเพียงแต่ในสมัยนั้น กะเทยได้ถูกมองว่าไม่มีความน่าเชื่อถือในการเป็นพยานทางกฎหมายได้เท่านั้นเอง (น. 14)

เช่นเดียวกับ สุไลพร ชลวิไล (2562) ได้ให้ความหมายของคำว่า กะเทย ในสังคมไทยในอดีต หมายถึง บุคคลที่เกิดมาพร้อมกับอวัยวะสองแบบหรือมีอวัยวะเพศที่ไม่ชัดเจน ในปัจจุบันหมายรวมถึงบุคคลที่เกิดมามีอวัยวะเพศชายโดยกำเนิดแต่มีจิตใจหรืออารมณ์ความรู้สึกเป็นเพศหญิงหรือมีความปรารถนาที่อยากจะเป็นเพศหญิง อันเนื่องมาจากหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และการเข้ามามีอิทธิพลของการพัฒนาจากสังคมตะวันตกทำให้เกิดการสร้างวาทกรรมทางการแพทย์ในพฤติกรรมของการรักเพศเดียวกันและนำมาซึ่งการจำแนกบุคคลเหล่านี้ว่าเป็นผู้ป่วย รวมถึงการนำเสนอผ่านสื่อและนิยายในช่วงเวลานั้นของสังคมที่ได้สะท้อนภาพของกะเทยที่มีพฤติกรรมเป็นหญิงในเชิงลบมากขึ้น

อีกทั้ง อาทิตย์ อินตะแก้ว (2557) กล่าวโดยสรุปว่า สาเหตุของการเป็นบุคคลข้ามเพศสามารถแบ่งได้ 2 แนวทาง ได้แก่ แนวคิดทางชีววิทยาและแนวคิดทางจิตวิทยา ในทางชีววิทยาพบว่าสาเหตุของการเป็นบุคคลข้ามเพศอาจส่งผลมาจากความผิดปกติของโครโมโซมเพศที่ขาดหรือเกินในเวลาตั้งครรภ์ ความผิดปกติของอวัยวะเพศและลักษณะเพศภายนอกแต่ในปัจจุบันก็ยังไม่พบหลักฐานแน่ชัดและไม่สามารถสรุปได้แต่แนวทางดังกล่าวผู้ศึกษามองว่าไม่เพียงพอต่อการนำมาอธิบายในปัจจุบันจึงต้องนำแนวทางจิตวิทยาของทฤษฎีจิตวิทยาของ فروยด์ และทฤษฎีการเรียนรู้มาประกอบในการทำความเข้าใจสาเหตุของการเป็นบุคคลข้ามเพศด้วย โดยในงานนี้ได้ให้ความหมายของบุคคลข้ามเพศที่หมายรวมถึงบุคคลที่มีการแต่งกายข้ามเพศ (Transvestites) บุคคลที่แปลงเพศ (Transsexual) และภาวะเพศสถานะไม่ตรงกับเพศกำเนิด (Gender Identity disorder) ซึ่งเป็นภาวะทางการแพทย์และทางจิตวิทยาของกลุ่มบุคคลที่มีความรู้สึกหรือการรับรู้ทางเพศของตนเองไม่ตรงตามเพศกำเนิด อีกทั้งในปัจจุบันตามเกณฑ์การวินิจฉัยของคู่มือการวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิต ฉบับที่ 5 ปี ค.ศ. 2013 (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Fifth Edition (DSM-5)) โดยสมาคมจิตเวชศาสตร์สหรัฐอเมริกา (American Psychiatric Association) มีการเปลี่ยนคำนิยามแทนคำว่า ภาวะเพศสถานะไม่ตรงกับเพศกำเนิด (Gender Identity disorder) เป็นคำว่า ความไม่พอใจในเพศของตนเอง (Gender dysphoria) เพื่อหลีกเลี่ยงการตีตราในแนวทางของโรคและภาวะทางจิตดังเช่นในอดีต

คำว่า บุคคลข้ามเพศ (Transgender) ถือเป็นร่มใหญ่ภายใต้ความหลากหลายของอัตลักษณ์ เช่น ความหลากหลายทางเพศ (Gender variant) ผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศไม่ใช่ทั้งเพศชายและหญิง (Genderqueer) และบุคคลที่ชื่นชอบการแต่งกายเป็นผู้หญิง (Cross-dresser) (Teich, 2012, p. 115) ในสังคมไทยคำว่า “กะเทย” ถูกใช้อย่างแพร่หลายในงานศึกษาและใช้อธิบายผู้ชายโดยกำเนิดที่ข้ามเพศ ในขณะที่เดียวกันก็มีการใช้คำแทนที่แพร่หลาย เช่น กะเทย สาวประเภทสอง ผู้หญิงข้ามเพศ คำว่า กะเทย ถือเป็นร่มใหญ่ มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ อัตลักษณ์ทางเพศ สถานะและปฏิบัติการทางเพศ แม้จะมีความหลากหลายในแง่ของการใช้คำว่ากะเทยแต่นักวิชาการส่วนใหญ่จัดคำว่ากะเทยอยู่ในกรอบของการรักเพศเดียวกัน (Homosexuality) ในขณะเดียวกันนักวิชาการส่วนหนึ่งในตะวันตกก็ให้ความเห็นว่ากะเทยมีอัตลักษณ์ทางเพศที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ และมีความลื่นไหล (Costa & Matzner, 2007, p. 19-20)

อัตลักษณ์ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยสะท้อนได้อย่างชัดเจนผ่านงานศึกษาเรื่องเล่าของผู้หญิงข้ามเพศ ในงานศึกษาของ Costa and Matzner (2007) เรื่อง **Male bodies, women's souls: personal narratives of Thailand's transgendered youth** ได้แสดงถึงอัตลักษณ์ คำจำกัดความ รวมถึงการนิยามสำหรับอัตลักษณ์ทางเพศของสาวประเภทสองที่เกิดขึ้นในสังคมไทยซึ่งเป็นคำที่งานศึกษานี้ใช้ อัตลักษณ์ทางเพศของสาวประเภทสองมีทั้งกลุ่มที่เชื่อว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้และในอีกทางหนึ่งไม่ใช่ทุกคนที่จะมองว่าอัตลักษณ์ทางเพศหรือการแสดงออกของตัวคนเป็นตัวตนที่เปลี่ยนแปลงได้ งานนี้แสดงให้เห็นว่าการนิยามคำต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น กะเทย เกย์ สาวประเภทสอง ล้วนมีความแตกต่างกันในมิติของอัตลักษณ์ทางเพศภายใต้ระบบเพศ/เพศสถานะในสังคมไทย ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบระหว่างกันขึ้นอยู่กับการให้ความหมายที่แตกต่างกัน สะท้อนผ่านชื่อของงานศึกษานี้ คือ Male bodies, women's souls หรือการมีความปรารถนาของสาวประเภทสองเช่นเดียวกับผู้หญิงที่ปกติ และมีความดึงดูดทางเพศในผู้ชายที่เป็นรักต่างเพศและไม่ใช้เกย์

ความปรารถนาดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันที่สำคัญในความรู้สึกของตนเองของสาวประเภทสองว่าเธอเป็นผู้หญิงที่แท้จริง (Real woman) และสะท้อนให้เห็นว่าสำหรับสาวประเภทสองในสังคมไทยมีความปรารถนาทางเพศที่เกิดขึ้นบนฐานของความแตกต่างระหว่างเพศ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการนิยามคำว่ากะเทยในบางบริบทของสังคมไทยในลักษณะที่เป็นร่มใหญ่ เช่น บุคคลที่เป็นเพศชายโดยกำเนิดที่มีแรงดึงดูดทางเพศกับเพศชาย รวมถึงผู้ชายที่แสดงออกในลักษณะของผู้หญิง และผู้ชายระบุว่าตนเองเป็นผู้หญิง ในประเด็นของการยอมรับทางสังคมของสาวประเภทสองในสังคมไทย ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับของสาวประเภทสองที่สำคัญจากงาน

ศึกษานี้ ได้แก่ ทศนคติของครอบครัว ภายใต้วัฒนธรรมที่ยังคงส่งเสริมและรักษาหน่วยครอบครัวและสายเลือดผ่านการแต่งงานและการให้กำเนิดบุตร

ด้วยอุดมการณ์ทางเพศสถานะของสังคมไทย ผู้หญิงข้ามเพศยังคงถูกกีดกันจากครอบครัวด้วยเหตุทางขนบธรรมเนียมประเพณีและแนวคิดบางประการ เช่น แนวคิดชายเป็นใหญ่ในบางครอบครัวทำให้ผู้ปกครองนั้นมีความคาดหวังต่อบุตรที่มีเพศกำเนิดเป็นเพศชายที่จะสามารถแสดงถึงความสำเร็จและอำนาจในสังคม โดยการถ่ายทอดแนวคิดดังกล่าวได้ผ่านคำพูดในบทสนทนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว การขัดเกลา รวมถึงความเชื่อทางศาสนา ซึ่งมีความรุนแรงที่แตกต่างกันไปในแต่ละบริบทครอบครัว อีกทั้งสถาบันครอบครัวภายใต้บริบทของสังคมไทยนั้นขาดความเข้าใจและความรู้ในมิติของความหลากหลายทางเพศอย่างมาก จะเห็นได้ชัดว่าปัจจัยทางครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อการยอมรับความหลากหลายทางเพศของบุคคลอย่างมาก (วรารัตน์ ประทานวรปัญญา และคณะ, 2563)

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตน พื้นที่ทางสังคม และการดำเนินชีวิตของบุคคลข้ามเพศในสังคมไทยในปัจจุบันเริ่มมีความหลากหลายอย่างมากขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ (2554) ชี้ให้เห็นว่าบุคคลข้ามเพศในสังคมไทยได้มีการรวมกลุ่มและสร้างวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มตนเองขึ้นมาในการต่อสู้และช่วงชิงอำนาจและการนิยามตัวตนของตนเอง จนกระทั่งนำมาสู่การสร้างพื้นที่ทางสังคมของบุคคลข้ามเพศ โดยมีทั้งการต่อสู้ในระดับกลุ่มและการต่อสู้ระดับปัจเจกบุคคล การต่อสู้ในชีวิตประจำวันหรือการต่อสู้และต่อรองกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมที่จะแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ของการดำเนินชีวิตและประสบการณ์ที่บุคคลข้ามเพศแต่ละคนประสบมา อีกทั้งงานนี้ยังทำให้เห็นการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนว่าถึงแม้ว่าโดยสรุปแล้วการมองเพียงรูปร่างภายนอกของบุคคลข้ามเพศทุกคนจะอ้างอิงเลียนแบบความเป็นหญิงแต่ทั้งหมดก็ขึ้นอยู่กับความสามารถทางการเลียนแบบของบุคคลข้ามเพศแต่ละคนที่มีระดับความสามารถและศักยภาพที่ต่างกัน บุคคลข้ามเพศเหล่านี้ไม่ได้ตกอยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายกันเสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่บุคคลข้ามเพศแต่ละคนอาศัยอยู่

เห็นได้ชัดว่านอกจากการต่อรองกับครอบครัวและสังคมแล้ว การดำเนินชีวิตโดยเฉพาะสังคมผู้หญิงข้ามเพศด้วยกันเองยังต้องมีการต่อรองเช่นเดียวกัน ภายใต้ปัจจัยเรื่องชนชั้น การเข้าถึงทรัพยากรและต้นทุนที่ต่างกันส่งผลทำให้การให้คุณค่าของกะเทยมีความแตกต่างกัน กลุ่มกะเทยด้วยกันเองในสังคมไทยมักมีการจัดลำดับชั้นโครงสร้างภายในกลุ่มโดยใช้คุณค่าความเป็นหญิงเป็นตัวกำหนดและใช้อำนาจความเป็นหญิงมากกว่า โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่นิยามตนเองว่าเป็นสาวประเภทสองหรือผู้หญิงข้ามเพศ และกลุ่มที่นิยามตนเองว่าเป็นกะเทย กลุ่มเหล่านี้จะมีความเป็นหญิง

น้อยกว่า (วัชรวุฒิ ชื่อสัตย์ และวัชรพล พุทธรักษา, 2558) โดยในการพิจารณาดังกล่าวเป็นการมองบนฐานเพศสถานะในฐานะเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างทางสังคม

เห็นได้ชัดว่าสถานการณ์ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยยังคงเห็นถึงการมีอยู่ของลำดับชั้นของผู้หญิงข้ามเพศ (The hierarchy of transwoman) ผ่านการนิยามหรือการสถาปนาความเป็นหญิงขึ้นมาเพื่อใช้ในการจัดลำดับชั้นและการสร้างกรอบคิดของความแตกต่างระหว่างความเป็นหญิงและความเป็นชาย สะท้อนผ่านการให้ความสำคัญกับเรือนกาย (Body) และนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ตัวตนบนฐานคิดที่เหมือนกันนั่นคือ การทำให้ตนเองมีความเป็นหญิงมากที่สุด เงื่อนไขดังกล่าวกลายเป็นกรอบหรือบรรทัดฐานของผู้หญิงข้ามเพศที่ทำให้เกิดการกดขี่และควบคุมกันทั้งในเชิงการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ อาชีพ โดยบุคคลที่มีความเป็นหญิงมากกว่านั้นจะมีอำนาจในเชิงการควบคุมดูแลหรือการสร้างให้เกิดการยอมรับมากกว่าบุคคลที่มีความเป็นหญิงน้อยกว่า (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558)

จากการพิจารณาผ่านการให้คำนิยามอัตลักษณ์หรือตัวตนของผู้ที่มีความเป็นหญิงในร่างกายชายในสังคมไทย ได้แก่ กะเทย สาวสอง สาวประเภทสอง และผู้หญิงข้ามเพศ สามารถสะท้อนมิติการนิยามตนเองและการประกอบสร้างทางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกันประกอบกับการที่ทุกคนมีต้นทุนในการเข้าถึงทรัพยากรเพื่อที่จะใช้ในการนิยามหรือสร้างอัตลักษณ์บนฐานความเป็นหญิงที่ต่างกัน (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558) จากคำนิยามดังกล่าวกลายมาเป็นแบบแผนทางเพศ (Sexual script) เป็นการให้คุณค่าทางสังคมที่มีผลต่อการเข้ามาควบคุมและกดขี่อย่างรุนแรงทำให้เห็นถึงความพยายามในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนและการดำเนินชีวิตตามความคาดหวังของสังคมภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ภาพรวมสถานการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยที่ปรากฏในทั้งสถาบันทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ยังคงมีอคติทางเพศและเพิกเฉยต่อการเลือกปฏิบัติทางเพศ กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงผู้หญิงข้ามเพศไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการสังคมและถูกกีดกันทางสังคมจนเกิดเป็นกลุ่มชายขอบในสังคมไทย (เคท ครั่งพิบูลย์, 2562) อีกทั้งการกำหนดนโยบายหรือการให้ความสำคัญภายในสังคมยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ ทำให้ในการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น กฎหมาย นโยบาย แบบแผนวัฒนธรรมถูกให้คุณค่ากับความเป็นชายและหญิง รวมถึงในประเด็นของความเป็นแม่ที่ถูกนิยามในสังคมมักจะตีความไปในมิติของเพศทางชีววิทยา

ในประเด็นของการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยยังคงมีการเลือกปฏิบัติ สะท้อนผ่านงานศึกษาที่สำคัญของธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา (2561) ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกลุ่ม LGBTI ในประเทศไทยที่ชี้ให้เห็นถึงสภาวะการณ์ของการเลือกปฏิบัติในตลาดแรงงานด้วยเหตุ

เพศ เช่น การถูกปฏิเสธใบสมัครงาน การคุกคามในสถานที่ทำงาน รวมถึงการกีดกันการซื้อขายในตลาดอสังหาริมทรัพย์ ทำให้หลายคนเกิดปัญหาทางอารมณ์ โรคซึมเศร้า ความวิตกกังวลและคับข้องใจในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมาก นอกจากนี้ในประเด็นเรื่องของชนชั้น ทนทางเศรษฐกิจ และสังคม งานศึกษานี้ยังสะท้อนให้เห็นภาพของบุคคลข้ามเพศในชนชั้นกลางเป็นส่วนใหญ่ในสังคมไทยที่สามารถเข้าถึงการปรับเปลี่ยนร่างกายเพื่อให้มีความเป็นหญิงและการเข้าถึงเศรษฐกิจและการศึกษาในฐานะของกะเทยชนชั้นกลางได้ (กนกวรรณ ธีรารัตน์, 2562)

สำหรับประเด็นของสิทธิของผู้หญิงข้ามเพศในระบบกฎหมาย แม้แนวโน้มการตรากฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันค่อนข้างเอื้อต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นจนดูเหมือนว่าประเทศไทยมีบรรยากาศที่ดีต่อการตรากฎหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมเพศแต่ในชีวิตจริงยังคงพบว่าการต่อต้านสิทธิและเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอยู่ (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2556) โดยสามารถพิจารณาได้ในหลายประการ ดังนี้

ประการแรก การบริหารจัดการของภาครัฐและการกำหนดนโยบาย เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจในการออกกฎระเบียบหรือผู้ที่เป็นตัวแทนของประชาชนนั้นจะต้องสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริง ภายใต้อำนาจจำกัดของระบบประชาธิปไตยทางอ้อม ปัญหาอย่างหนึ่งคือการที่ตัวแทนของประชาชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และแนวคิดอิทธิพลแบบชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำอุดมการณ์ความคิดของผู้มีอำนาจทำให้ผู้มีอำนาจไม่คำนึงถึงความยุติธรรมทางสังคม อีกทั้งการออกแบบการบริหารจัดการที่ออกมาไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนท่ามกลางสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลายสูง เช่น ในสังคมไทยที่มีความทับซ้อนกันระหว่างเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ชนชั้น ศาสนา และความแตกต่างหลากหลายทางเพศสถานะ ทำให้เกิดการบริหารจัดการอยู่บนพื้นฐานของภาพแทนแบบเหมารวมและความคิดที่วางอยู่บนบรรทัดฐานต่างประเทศที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบันได้อย่างแท้จริง รวมถึงสภาพแวดล้อมทางการปกครอง ซึ่งเป็นผลมาจากผู้มีอำนาจข้างต้น ในปัจจุบันกฎหมายหลายอย่างต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละสังคมแต่ละช่วงเวลา และลดช่องว่างทางกฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาคทางเพศมากที่สุด

ข้อจำกัดของสิทธิพลเมืองและสิทธิในการระบุตัวตนล้วนเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยอย่างมากเช่นกัน ผู้หญิงข้ามเพศเป็นกลุ่มที่ถูกผลักให้เป็นชายขอบของสังคมในการยอมรับในเชิงกฎหมาย เช่น การเปลี่ยนแปลงคำนำหน้านามที่ยังไม่สามารถทำได้ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้สิทธิในฐานะคู่สมรสหรือมีอุปสรรคต่างมากมายในการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศในสังคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ปพพ.) มาตรา 1448 ได้กำหนดเงื่อนไขในการ

สมรส โดยอนุญาตให้เฉพาะบุคคลชายและหญิงเท่านั้นที่จะสามารถจดทะเบียนสมรสกันได้ หรือการเติมเต็มความเป็นครอบครัวในลักษณะครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ ถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติคู่ชีวิตเกิดขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงหญิงข้ามเพศมีสิทธิที่เท่าเทียมกับการจดทะเบียนสมรสของชายและหญิง

ในประเด็นของข้อกฎหมายยังคงมีข้อจำกัดและทำให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นตกอยู่ในสถานะที่เป็นรองอีกหลายกรณีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครอบครัว เช่น บุตรที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ รวมถึงสิทธิในการอุ้มบุญ ที่ยังไม่สามารถกระทำได้ในเชิงนิติบัญญัติและพหุนิติ (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2556) นอกจากนี้ผู้หญิงข้ามเพศยังถูกกีดกันจากระบบบริการทางสุขภาพและการเจริญพันธุ์ในสังคมไทย เช่น การกีดกันการผ่าตัดแปลงเพศ การเข้าถึงฮอร์โมนชั้นพื้นฐาน การเข้าถึงบริการประกันชีวิตภายใต้นโยบายที่มีข้อจำกัด ประกันภัยที่ครอบคลุมครอบครัวและคู่ชีวิตของบุคคลข้ามเพศ รวมถึงการตีตราบนฐานของการเป็นโรคทางสุขภาพ เช่น การเหมารวมว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงในการติดเชื้อเอชไอวี เป็นต้น (ชเนตติ ทินนาม และคณะ, 2564)

ในปัจจุบันการรับเลี้ยงบุตรในสังคมไทย หากไม่ได้จดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย จะทำให้ไม่สามารถมีสิทธิประโยชน์ใดในทางกฎหมายระหว่างกันได้ ทางเลือกของการที่รับเลี้ยงบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายจะทำให้มีผลผูกพันและมีสิทธิตามกฎหมายคือการรับบุญบุตรธรรม (Adoption) กล่าวคือเป็นการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งไปรับบุคคลหนึ่งมาอุปการะเลี้ยงดูเหมือนบุตรของตนเองโดยบุคคลนั้นไม่ใช่บุตรโดยกำเนิดของตนเองและบุตรที่รับมาอาจจะมี ความเกี่ยวพันกันทางเครือญาติหรือสายเลือดหรือไม่ก็ได้ โดยการรับบุญบุตรธรรมสามารถกระทำได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การรับบุญบุตรธรรมแบบธรรมดา ในลักษณะนี้บุตรบุญธรรมยังไม่ตัดขาดความสัมพันธ์จากครอบครัวเดิม สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดยังคงมีอยู่แต่ไม่มีอำนาจในการปกครองบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุญบุตรธรรมด้วย และ 2) การรับบุญบุตรธรรมแบบสมบูรณ์ ในลักษณะนี้บุตรบุญธรรมได้ตัดขาดความสัมพันธ์จากครอบครัวเดิม และสิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดไม่มีต่อกัน ซึ่งการรับบุญบุตรธรรมลักษณะนี้จำเป็นต้องมีการทดลองเลี้ยงดูโดยมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน อีกทั้งข้อจำกัดในการรับบุญบุตรธรรมอาจจะมีเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ผู้รับบุญบุตรธรรมจะต้องอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ และต้องมีอายุห่างจากบุตรบุญธรรมที่รับมาอย่างน้อย 15 ปี ถ้าหากบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ต้องเข้าเกณฑ์เงื่อนไขตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุญบุตรธรรม พ.ศ.2522 และต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา (อภิการ์ตน์ นิยมไทย, 2554)

ในการรับบุญบุตรธรรมในสังคมไทยยังคงมีข้อจำกัดของผู้รับบุญบุตรธรรมอยู่เนื่องจากการกำหนดสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุญบุตรธรรม โดยไม่สามารถรับมรดกของบุตรบุญธรรมได้

เนื่องจากกฎหมายมองว่าการรับบุตรบุญธรรมเป็นการแสดงถึงความใจบุญ ซึ่งอาจจะเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้รับบุตรบุญธรรมในกรณีที่บุตรบุญธรรมไม่ได้ทำพินัยกรรมหรือมีทายาทโดยธรรม นัยยะหนึ่งสะท้อนว่าการรับบุตรบุญธรรมในประเด็นของการรับมรดกยังคงเป็นความผูกพันกันทางสายเลือดอยู่ (ทัตดาว ปุชิตะ และ ภาวิดา คำชาย, 2563)

การรับบุตรบุญธรรมของคู่รักเพศเดียวกัน สุกฤตยา จักรปิง (2555) เห็นว่าวาทกรรมเพศกระแสหลักที่แทรกซึมในสังคมไทยผ่านสถาบันต่าง ๆ ได้จำกัดมิติการใช้ชีวิตของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันให้เหลือมิติพื้นที่ทางเพศวิถีเท่านั้น นำมาสู่การจัดเรียงลำดับชั้นการยอมรับของสังคม (Hierarchy of social acceptance) โดยเฉพาะในประเด็นของการเป็นแม่พ่อ (Parenting) นำมาสู่กรอบการมองว่าคู่รักเพศเดียวกันไม่มีความเหมาะสมที่จะเป็นแม่พ่อหรือรับบุตรบุญธรรมเนื่องจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนและรุนแรงทางเพศ การผิดธรรมชาติ การเป็นต้นแบบที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ขณะเดียวกันการรับบุตรบุญธรรมไม่ว่าจะในรูปแบบของการเป็นแม่หรือพ่อของคู่รักเลสเบียนหรือเกย์ที่เกิดขึ้นนำมาซึ่งความท้าทายอำนาจของบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ และเป็นการนิยามครอบครัวยุคใหม่

ประการที่สอง ปทัสถานทางสังคมหรือบรรทัดฐานทางสังคม สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญและทรงอิทธิพลอย่างมากในสังคมไทย รัฐหรือผู้มีอำนาจส่วนใหญ่ได้ใช้ประเด็นดังกล่าวเป็นข้ออ้างในการจำกัดสิทธิและต่อสู้กับการเรียกร้องสิทธิของสตรีและกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ หากมองตามแนวทางของแนวความคิดสตรีนิยมสายรากเง้า (Radical feminism) จะทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ดีมากยิ่งขึ้น โดยมองว่าการกดขี่ทางเพศเป็นรูปแบบพื้นฐานและเป็นการกดขี่แรก จะเห็นได้ชัดว่าความเชื่อมโยงระหว่างเพศสถานะ เพศวิถี และความหลากหลายทางเพศกับความเป็นพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น การส่งเสริมวัฒนธรรมโดยไม่ตระหนักถึงความแตกต่างภายในกลุ่มและพื้นที่ส่วนตัวอาจนำไปสู่การผลิตซ้ำการกดขี่ทางเพศได้ (ปณิธิ บราวน์, 2557)

ประการที่สาม ศีลธรรมและศาสนา เรื่องเพศมักจะถูกยึดโยงว่าเป็นปัญหาทางศีลธรรม จรรยา ศาสนากลายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการต่อต้านการสร้างการยอมรับในสิทธิสตรีหรือกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ การแก้ปัญหาในประเด็นทางเพศส่วนใหญ่โดยเฉพาะในสังคมไทยมักจะถกเถียงและหันกลับไปอ้างอิงเงื่อนไขประเพณีดั้งเดิมหรือรากเง้าทางวัฒนธรรมไทยทำให้ในมิติทางเพศหลายเรื่องยังไม่เป็นที่ยอมรับทั้งในทางกฎหมาย เช่น การแต่งตัวโป๊ของผู้หญิงกับความเป็นกุลสตรีไทยที่รัฐหรือชนชั้นสูงได้ประกอบสร้างไว้ ซึ่งในผู้หญิงกับผู้ชายก็จะมีคามโป๊ที่แตกต่างกันตามการให้คุณค่าของสังคม หรือความสัมพันธ์แบบภรรยาหลายคน การอยู่ก่อนแต่งหรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การรักนวลสงวนตัวกับความเป็นวัฒนธรรมไทย การให้คุณค่ากับสื่อโป๊หรือการค้าบริการทางเพศกับวัฒนธรรมของไทย ประเด็นเหล่านี้หลายครั้งรัฐประกอบสร้างขึ้นมาเพื่อควบคุมสมาชิกใน

สังคมไทยและผลิตซ้ำอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ในสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนนำมาใช้เป็นเงื่อนไขในการต่อต้านการยอมรับในสิทธิสตรีและเพศทางเลือกได้ (รัตนวัฒน์ จันทน์อานวยสุข, 2557)

ประการต่อมา อคติทางเพศ เป็นปัญหาในระดับเชิงโครงสร้างทางสังคมและแทรกซึมสู่ปัจเจกบุคคล โดยสะท้อนภาพจากการแบ่งแยกกีดกัน อากาเรเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน บุคคลข้ามเพศหรืออาการเกลียดและไม่ยอมรับในความเป็นผู้หญิง การมองบุคคลที่นอกเหนือจากบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศในสถานะที่ด้อยต่ำกว่า สิ่งเหล่านี้ที่เกิดขึ้นล้วนมีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น ผู้ชาย - ผู้หญิง, ผู้ใหญ่ - เด็ก, ครู - นักเรียน, พ่อแม่ - ลูก, หัวหน้า - ลูกน้อง เป็นต้นซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจจะนำมาสู่การเกิดขึ้นของความรุนแรงทางเพศสถานะ (Gender based violence) ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ไม่เพียงแต่ความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่างเพศเท่านั้นความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในเพศเดียวกันเองนั้นก็ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความการยอมรับและการเรียกร้องสิทธิเช่นกัน รวมถึงทัศนคติแบบชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย (Patriarchy) ที่เป็นชุดของความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างชายและหญิงที่ถูกแทรกซึมผ่านสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษา ศาสนา และครอบครัว ซึ่งแต่ละสถาบันให้เหตุผลและส่งเสริมการอยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้หญิงต่อผู้ชาย

ดังนั้น ปิตาธิปไตยเป็นระบบโครงสร้างทางสังคมและแนวปฏิบัติที่ผู้ชายมีอำนาจในการครอบงำกดขี่และเอารัดเอาเปรียบผู้หญิง อีกทั้งปิตาธิปไตยได้ถ่ายทอดขยายเข้าไปในแนวคิด ค่านิยม ภาษา ตัวอักษร ภาพ วรรณกรรม กฎหมาย จารีต ประเพณี การเมือง การปกครอง ศาสนา และการศึกษา อุดมการณ์ปิตาธิปไตยเป็นอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อของผู้คนที่มีความร่วมกันหรือเหมือนกันและมีแนวโน้มว่าจะเห็นว่าอุดมการณ์ของตนนั้นถูกต้องและดีที่สุด

อุดมการณ์ของชายเป็นใหญ่จะป้องกันไม่ให้ผู้หญิงอยู่ในระบบอำนาจ ชายเป็นใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับกับครอบครัว เพศสัมพันธ์และความรุนแรงต่อผู้หญิง ระบบชายเป็นใหญ่มีนัยยะสองประการ คือ การมีอำนาจของชายในการครอบงำหญิงในครอบครัว และอำนาจของผู้อาวุโสที่ครอบงำผู้น้อยกว่าในครอบครัว จะเห็นได้ชัดผ่านความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและอุดมการณ์ความคิดของคนในสังคม โดยอำนาจของปิตาธิปไตยเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรง (สุขมา อรุณจิต, 2562) ซึ่งหมายรวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย

ประการสุดท้าย สื่อสารมวลชน เป็นตัวกลางสำคัญในการสะท้อนการผลิตซ้ำและการสร้างภาพตัวแทนของผู้หญิงและบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหลายประเด็นอย่างมาก ในสื่อของไทยผู้หญิงข้ามเพศถูกนำเสนอในสัดส่วนที่มากเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มอื่น ในประเด็นของการสะท้อนการผลิตซ้ำของภาพแทนผู้หญิงและ

บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น การถูกสร้างภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาสังคม การฉายภาพของผู้หญิงข้ามเพศในฐานะตัวตลก รวมทั้งใช้ภาษาที่ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ (กังวาล พองแก้ว และคณะ, 2560) รวมถึงการไม่ยอมรับวิถีทางเพศและครอบครัวนอกกระแสหลัก สะท้อนผ่านสัญญาณหลายประการ เช่น การสร้างภาพเหมารวมและผลิตซ้ำอุดมการณ์ความเป็นแม่ที่มีหน้าที่ดูแลลูกและทำให้เห็นระหว่างพื้นที่ภายในบ้านและพื้นที่สาธารณะ ภาระทั้งหมดส่วนใหญ่กลับตกเป็นของฝ่ายหญิงเห็นได้ชัดว่าสื่อมีบทบาทสืบทอด ต่อรอง และผลิตซ้ำความเป็นแม่ อันเป็นอุดมการณ์ทางสังคมที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทและการประกอบสร้างของสังคม (พรธาดา สุวัธนวิช, 2550)

จากที่กล่าวมาอัตลักษณ์ตัวตนของบุคคลข้ามเพศในสังคมไทยยังคงเป็นกลุ่มเฉพาะที่รัฐยังคงมองว่าเป็นคนชายขอบทั้งในแง่ของการกำหนดค่านิยม การผลิตซ้ำอุดมการณ์ความรู้เรื่องเพศผ่านกลไกหรือสถาบันครอบครัว การศึกษา รวมถึงสถาบันทางสังคมอื่นด้วย ในขณะเดียวกันบุคคลข้ามเพศถูกมองว่าเป็นสีสนของสังคมถูกสร้างภาพเหมารวมว่าเป็นบุคคลที่ตลกนำมาซึ่งความรู้สึกที่ถูกลดทอนคุณค่าภายในตนเอง ทำให้บุคคลข้ามเพศนั้นพยายามสร้างและต่อรองอัตลักษณ์ตัวตนของตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ เจษฎา นกน้อย (2554) ที่พบว่ามุมมองต่อผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายเพศมีประเด็นที่หลากหลายในสังคมไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ การมองว่าผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายเพศเป็นกลุ่มคนทั่วไป การมองว่าผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายเพศเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ การมองว่าผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายเพศเป็นกลุ่มที่สร้างสีสันให้กับสังคม และการมองว่าผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายเพศเป็นกลุ่มคนที่น่าเห็นใจ

กล่าวโดยสรุป ในปัจจุบันนี้นั้นกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยนั้นเป็นกลุ่มบุคคลที่สามารถมองเห็นและมีจุดยืนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปที่มีทิศทางในเชิงบวกที่สะท้อนต่อความหลากหลายมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันไม่เป็นที่ยอมรับในเชิงกฎหมายในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิเท่าเทียมและยังคงมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิตในสังคม จึงไม่สามารถกล่าวได้เต็มที่ว่าสังคมไทยได้ยอมรับกลุ่มบุคคลเหล่านี้แล้ว

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่และการเป็นแม่ (Motherhood and mothering concepts)

2.2.1 ความเป็นแม่และการเป็นแม่ (Motherhood and mothering)

ความเป็นแม่ในปัจจุบันเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูหรือผู้ดูแลหลักของเด็ก แม้ความเป็นแม่ในอดีตและปัจจุบันได้ยึดโยงอยู่ในบริบททางชีววิทยาอย่างชัดเจน

แต่เมื่อเข้าสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีและความเป็นสังคมที่ทันสมัยทำให้เกิดเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ที่ช่วยสร้างความท้าทายใหม่ให้กับความหมายของการเป็นแม่ เช่น การตั้งครรภ์แทน ความก้าวหน้าของการรักษาในการเจริญพันธุ์ เป็นต้น ในมุมมองของการประกอบสร้างทางสังคมท่ามกลางบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอาจจะกล่าวได้ว่าความเป็นแม่ในปัจจุบันเป็นผลของการปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเป็นแม่ในเชิงชีววิทยาหรือแม่ตามธรรมชาติที่สังคมและวัฒนธรรมพยายามสร้างความเป็นสากล

อุดมการณ์ความเป็นแม่ถูกยึดโยงไปด้วยอุดมการณ์ ความเชื่อ และค่านิยมซึ่งแฝงผ่านสถาบัน เช่น การแต่งงานและครอบครัว กฎหมาย นโยบายทางสังคม วรรณกรรม ภาพยนตร์ เป็นต้น ดังนั้น ในการทำความเข้าใจประสบการณ์ของความเป็นแม่จำเป็นต้องศึกษาบริบทของสังคมด้วย แนวทางปฏิบัติในการเป็นแม่มีความหลากหลายมากในแต่ละบริบทแต่ก็มีบางอย่างที่อาจเป็นประสบการณ์ร่วมกัน แม้จะมีการกล่าวว่าประสบการณ์นั้นไม่เป็นเป็นสากล สิ่งเหล่านี้ได้กำหนดแบบแผน การปฏิบัติ หรือบรรทัดฐานจากประสบการณ์ของการเป็นแม่ อีกทั้งประสบการณ์ในการเป็นแม่ในแต่ละพื้นที่ รวมถึงอัตลักษณ์ทับซ้อนที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดรูปแบบอัตลักษณ์การเจรจาต่อรอง และการต่อต้านภายใต้บริบทสังคมนั้นที่แตกต่างกันไปเช่นกัน เช่น ข้อจำกัดปีติาริปไตยในรูปแบบต่าง ๆ (Collins & Bilge, 2016) สำหรับประสบการณ์ของผู้หญิงหรือผู้ที่มิประสบการณ์ที่คล้ายคลึงเช่นเดียวกันกับผู้หญิงถึงแม้ว่าจะมีประสบการณ์ร่วมกัน แต่ในท้ายที่สุดประสบการณ์ของผู้หญิงหรือประสบการณ์ภายใต้บริบทของความเป็นแม่ก็มีลักษณะที่ไม่มีความเป็นสากล (Takseva, 2018, p. 183)

ในอีกทางหนึ่ง Bokiniec (2016) มองว่าประสบการณ์ของการเป็นแม่นั้นมีทั้งความเป็นสากลและความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งในฐานะที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัว โดยมีความเกี่ยวพันกับทั้งปัจเจกบุคคลและบุคคลที่อยู่ในสถานะแวดล้อม ปัจเจกบุคคลใดที่ก้าวเข้าสู่การเป็นแม่แล้วจะมีประสบการณ์ดังกล่าวไปตลอดทั้งชีวิต

ขณะเดียวกันการเป็นแม่มีลักษณะที่เป็นพลวัตและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีลักษณะไม่หยุดนิ่งและเป็นความสัมพันธ์ที่พัฒนาตลอดเวลา นอกจากนี้ การเป็นแม่ยังเป็นปฏิบัติการทางสังคมของการเลี้ยงดูและการดูแลผู้อื่นทำให้คำว่า "แม่" อาจมีความคลุมเครือเนื่องจากอาจหมายถึงทั้งผู้หญิงที่คลอดลูกและคนที่ดูแลหรือคนที่เลี้ยงดูลูกที่แท้จริงที่โดยปกติแล้วจะไม่ใช่คนเดียวที่เสมอไป นอกจากนี้การเป็นแม่มีความหมายเหมือนกันกับการดูแลเอาใจใส่ (Caring) รวมถึงความรอบคอบ การไตร่ตรอง และวิจาร์ณญาณที่ดี อีกทั้งต้องใช้ความรู้ในตนเองและทรัพยากรที่เพียงพอ (Tronto, 1996 as cited in Arendell, 1999)

Rich (1986) ให้ความหมายความเป็นแม่ หมายถึง สถาบันปิตาธิปไตยของการเป็นแม่ที่ถูกกำหนดและควบคุมโดยผู้ชายและนำมาสู่การกดขี่ผู้หญิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่คำว่าความเป็นแม่ มีนัยยะของประสบการณ์ของผู้หญิงที่กำหนดโดยผู้หญิงและเป็นศูนย์กลางที่เน้นการให้อำนาจแก่ผู้หญิง เช่นเดียวกับกับ O'Reilly (2007) มองว่า ความเป็นแม่เป็นตัวกำหนดว่าผู้หญิงทุกคนต้องการที่จะเป็นแม่และเป็นกรอบที่กีดกันผู้หญิงที่ไม่ต้องการเป็นแม่หรือไม่สามารถเป็นแม่ได้ให้มีความเป็นอื่น อีกทั้งความเป็นแม่ไม่ได้กำหนดแนวคิดที่เพียงพอในแง่ปัจเจกนิยม อีกทั้ง O'Reilly ใช้คำว่า การเป็นแม่ เพื่ออ้างถึงกิจกรรมการคลอดบุตรและการเลี้ยงดูบุตร และคำว่า ความเป็นแม่ ในการกล่าวถึงโครงสร้างทางอุดมการณ์ของการเป็นแม่

ความเป็นแม่มีความหมายมากกว่าลักษณะทางกายภาพ เช่น การให้กำเนิดลูก การเลี้ยงดู หรือการขัดเกลาทางสังคมเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการสนับสนุนทางด้านจิตใจภายใต้ความแตกต่างของประสบการณ์ วัฒนธรรม และบริบททางสังคมที่มีผลทำให้เกิดรูปแบบและลักษณะของความเป็นแม่ที่แตกต่างกัน (ซูติมา โลมรัตน์านนท์, 2555) ในขณะเดียวกันหากจะกล่าวถึงคำว่า การเป็นแม่จะมีนัยยะของการปฏิบัติการและมีความเป็นปัจเจกบุคคลในฐานะผู้กระทำที่ลึกซึ้งกว่า เช่นเดียวกับ Hollway (2016) ที่มองคำว่าแม่ไม่ใช่คำนามที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์แต่เป็นคำกริยาที่บ่งบอกถึงชุดกิจกรรมหรือการปฏิบัติที่ผู้ชายและผู้หญิงสามารถดำเนินการได้ และมุ่งเน้นไปที่ความสามารถทางจิตในการดูแล

ดังนั้น ความเป็นแม่ (Motherhood) หมายถึง อุดมการณ์ของการดูแลและการเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการขัดเกลาทั้งในด้านร่างกาย สังคม และจิตใจแก่บุตร รวมถึงการประกอบสร้างความเป็นแม่ภายใต้บริบท อุดมการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป สำหรับการเป็นแม่ (Mothering) หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการที่ปัจเจกบุคคลในฐานะที่นิยามตนเองว่าเป็นแม่ได้ปฏิบัติการภายใต้ความคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่ที่ปัจเจกบุคคลจะเรียนรู้ ปรับตัว และแสดงบทบาทในฐานะแม่เพื่อดูแลและเลี้ยงดูบุตรของตนและครอบครัว โดยการเป็นแม่เป็นมากกว่าความรับผิดชอบในบทบาททางชีววิทยาแต่หมายรวมถึงบทบาททางสังคมด้วย ความเป็นแม่และการเป็นแม่ในงานศึกษานี้จะมีความแตกต่างกันในแง่ของกรอบในการวิเคราะห์เมื่อกล่าวถึงความเป็นแม่จะยึดโยงกับความเป็นสถาบันและอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่มีความสัมพันธ์กับปัจเจกบุคคลและเมื่อกล่าวถึงการเป็นแม่จะสะท้อนถึงนัยยะของประสบการณ์กับปัจเจกบุคคลในฐานะผู้กระทำ

การเป็นแม่ทำให้เห็นถึงความแตกต่างของผู้หญิงในสถานการณ์และประสบการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อจิตสำนึกของผู้หญิงที่แตกต่างกันนำไปสู่การสร้างความเข้าใจใหม่ของการเป็นแม่และมีความท้าทายต่อปัจเจกนิยม ในการศึกษาความเป็นแม่เริ่มจากการแยกแยะระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูตามบริบทเฉพาะทางวัฒนธรรมกับการประกอบสร้างความหมายเพื่อมุ่งให้เกิดการเสริมพลัง

ให้กับแม่แต่ละกลุ่ม ความเป็นแม่ที่ส่วนใหญ่กล่าวถึงในปัจจุบันมักสะท้อนผ่านมุมมองของคนผิวขาวชนชั้นกลางเป็นการมุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ของคนผิวขาว เช่นเดียวกับสตรีนิยมคลื่นลูกที่หนึ่งหรือนักสตรีนิยมเสรีนิยมที่ศึกษาอยู่บนฐานของประสบการณ์ของคนผิวขาวชนชั้นกลาง เช่น ในหลายสังคมผู้หญิงจะได้รับความเคารพทางสังคมในฐานะแม่ที่มีลูกชายเท่านั้น (O'Reilly, 2007)

ภายใต้อุดมคติแบบตะวันตกและวาทกรรมทางศีลธรรมเกี่ยวกับการเป็นแม่ทำให้กลายเป็นค่านิยมที่เป็นสากลและเป็นกระแสหลัก ซึ่งทำให้ขาดมิติของการศึกษาความเป็นแม่ที่คำนึงถึงมิติอัตลักษณ์ที่ทับซ้อนของเชื้อชาติและชนชั้น เช่น การเลี้ยงลูกแบบแอฟริกันหรือชนพื้นเมืองแม่ที่เป็นผิวดำ แม่เลี้ยงเดี่ยว แม่ข้ามเพศ แม่เลสเบี้ยน หรือแม่ที่เป็นกรรมกร เป็นต้น ที่สามารถเลี้ยงดูด้วยตัวเองได้ การมีค่านิยมที่เป็นสากลและเป็นกระแสหลักทำให้ค่านิยมและการปฏิบัติในการเลี้ยงดูของพวกเขาเหล่านี้กลายเป็นแม่ที่เป็นชายขอบเมื่อเผชิญกับแบบแผนหรือเกณฑ์มาตรฐานสากล (Collins, 2000)

มาตรฐานของการเป็นแม่นำไปสู่การก่อให้เกิดวาทกรรมเบียดเบียนที่หลากหลายแม่ที่มีความหลากหลายมีการถูกปฏิเสธความเป็นแม่ (Motherhood denied) และกลายเป็นแม่ที่เป็นชายขอบ (Marginalized mother) ของสังคม วาทกรรมเบียดเบียนหรือข้อกั่วงวลของการเป็นแม่แตกต่างกันไปตามเชื้อชาติและชนชั้น การเลือกปฏิบัตินี้เผยให้เห็นรอยร้าวในอุดมการณ์ของการเป็นแม่และชี้ให้เห็นถึงการบรรจบกันของโครงสร้างและอุดมการณ์ไม่เพียงแต่เรื่องครอบครัวและเชื้อชาติเท่านั้นแต่ยังรวมถึงเพศและชนชั้นด้วย

ความเป็นแม่ตามแนวทางสตรีนิยม Ruddick (1990) แสดงให้เห็นถึงการโต้แย้งและวิพากษ์ของนักสตรีนิยมในแต่ละช่วงเกี่ยวกับความเป็นแม่ เช่น นักสตรีนิยมคลื่นลูกที่สองบางคนโต้แย้งว่าอำนาจของสตรีในการสืบพันธุ์และการให้กำเนิดเป็นพื้นฐานสำหรับความปรารถนาของผู้ชายในการควบคุมสตรีและการเจริญพันธุ์ของพวกเขาหรือมองว่าการเป็นแม่นั้นเป็นแหล่งสำคัญของการกดขี่สตรี โดยมีบางคนโต้แย้งว่าผู้หญิงสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีทำให้พวกเขาเป็นอิสระจากการให้กำเนิด ในทางตรงกันข้ามในความพยายามของการยกย่องและสถาปนาความเป็นแม่ได้มีการโต้แย้งของนักสตรีนิยมที่มองว่าประสบการณ์และการปฏิบัติของมารดาไปสู่การวางแนวทางในการรักษา การเติบโต และการยอมรับทางสังคม ซึ่งเป็นชุดค่านิยมที่สรุปได้ว่าเป็นความคิดของมารดา (Maternal thinking)

เช่นเดียวกันกับ Chodorow (1978) ได้ชี้ให้เห็นถึงความเป็นแม่และการเป็นแม่ว่าเป็นส่วนสำคัญของสังคม แม่กับเด็กมีความสัมพันธ์กันภายใต้เงื่อนไขในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ค่านิยมทางสังคม ประเพณี ศีลธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ในการวิเคราะห์ของเขามองว่าการเป็นแม่และการเลี้ยงดูลูกเป็นหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นอกจากนี้ นักทฤษฎีสตรีนิยมมองว่าการเป็นแม่และความเป็นแม่เป็นจุดสำคัญในการตรวจสอบชีวิตผู้หญิง รวมถึงการสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศภายในสังคม ทฤษฎีสตรีนิยมเกี่ยวกับการเป็นแม่ในหลายครั้งทำให้การเป็นแม่ในมิติเพศทางชีววิทยาหรือแม่ผู้ให้กำเนิดเป็นเรื่องธรรมชาติที่สะท้อนผ่านค่านิยมกระแสหลักและยังคงทรงอิทธิพลทำให้การเป็นแม่และการเลี้ยงดูถูกยึดโยงกับผู้หญิงและเป็นพฤติกรรมที่กระทำโดยผู้หญิงที่มีเรือนกายหญิง ในทางกลับกัน พฤติกรรมการเป็นพ่อที่แสดงโดยผู้ชายที่มีเรือนกายชาย (Averett, 2021) ซึ่งในปัจจุบันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงและการประกอบสร้างความเป็นแม่ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นกว่าการให้คุณค่าของความเป็นแม่และการเป็นแม่ในมิติเชิงชีววิทยาเห็นได้ชัดผ่านการดำรงอยู่และการเกิดขึ้นของแม่ที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงแม่กะเทยที่จะกล่าวต่อไป

Beyer (2019) ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสตรีนิยมในศตวรรษที่ 21 กับการเป็นแม่และชี้ให้เห็นพัฒนาการและการโต้แย้งเกี่ยวกับการเป็นแม่ตั้งแต่สตรีนิยมคลื่นลูกที่สองไปจนถึงคลื่นลูกที่สี่ โดยพัฒนาการของการศึกษาความเป็นแม่ในปัจจุบันได้มีการวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นแม่ในความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติและชนชั้น แต่ยังมีงานศึกษาหลายชิ้นที่พยายามส่งผลให้เกิดความหวาดกลัวต่อการเป็นแม่ผ่านการชี้ให้เห็นความหวาดกลัวของมดลูกหรือชีววิทยาของผู้หญิงในประเด็นความเป็นแม่ เช่น โรคกลัวการเป็นมารดา (Matrophobia) การเปลี่ยนแปลงทางความคิดในอภิปรัชญาเกี่ยวกับความเป็นแม่นอกเหนือจากชีววิทยาและแม่ต่างเพศ หรือบทความที่แสดงให้เห็นการวิเคราะห์ถึงการแบ่งประเภทของการกีดกันในการเป็นตัวแทนของมารดา และความเป็นมารดาในสื่อสังคมร่วมสมัยและวัฒนธรรมสมัยนิยม เป็นต้น ที่เป็นข้อโต้แย้งทางสตรีนิยมกับประเด็นของการเป็นแม่ นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาที่มุ่งเน้นไปที่ความเป็นแม่ในมิติความไม่เท่าเทียมกันในบริบทการทำงานและการจ้างงาน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่เป็นศูนย์กลางของสตรีนิยม เห็นได้ชัดว่าการเป็นแม่เป็นมากกว่าเรื่องเพศเป็นปัจจัยสร้างความแตกต่างที่สำคัญระหว่างชายและหญิงที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทั้งในหลากหลายมิติ

2.2.2 มุมมองสตรีนิยมเกี่ยวกับความเป็นแม่ภายใต้ปิตาธิปไตยและทุนนิยม (Feminist perspectives of motherhood under the capitalist patriarchy)

ภาพรวมมุมมองสตรีนิยมและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นแม่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการทำความเข้าใจในประเด็นของบทบาทและความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในสังคม จุดเริ่มต้นของการถกเถียงความเป็นแม่และความเท่าเทียมเริ่มจากนักสตรีนิยมเสรีนิยม (Liberal feminism) ที่เริ่มอ้างว่าการให้ผู้หญิงมีสิทธิและโอกาสที่เหมือนกับผู้ชายอาจมีความเพียงพอและจะนำไปสู่การสร้าง ความเท่าเทียมทางเพศได้ แต่ในอีกด้านหนึ่งยังเป็นที่โต้แย้งอย่างมากในหมู่นักสตรีนิยม สตรีนิยมสายรากเหง้า (Radical feminism) มองว่าความเท่าเทียมทางเพศจะเกิดขึ้นได้

จำเป็นเรียกร้องในสิทธิและความรับผิดชอบทางเพศ รวมถึงการสืบพันธุ์ของผู้ชายและผู้หญิง โดยเฉพาะเพศทางชีววิทยาที่นำมาซึ่งการกดขี่ของผู้หญิงและความไม่เท่าเทียมทางเพศ นอกจากนี้ประเด็นดังกล่าวแล้วสตรีนิยมสายรากเหง้าให้ความสำคัญกับการวิพากษ์บนฐานคิดของปีตาธิปไตย ซึ่งแนวคิดปีตาธิปไตยมีจำเป็นอย่างมากในการทำ ความเข้าใจความเป็นแม่เนื่องจากเป็นระบบที่ส่งเสริมการครอบงำผู้ชายและเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะที่เป็นรอง ในทางตรงกันข้ามนักสตรีนิยมสายรากเหง้าทางวัฒนธรรม (Radical-Cultural feminism) มีแนวความคิดที่ตั้งอยู่บนฐานของการเชิดชูอัตลักษณ์และบทบาทในการสืบพันธุ์ของผู้หญิง ขณะเดียวกันสตรีนิยมสายมาร์กซ์และสังคมนิยม (Marxist and socialist feminism) มองการกดขี่ของผู้หญิงบนฐานของโครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมและชนชั้นรวมถึงระบบทุนนิยมและปีตาธิปไตยที่มีอำนาจยึดโยงและเกี่ยวพันกัน และสตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic feminism) ที่อธิบายการที่ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะที่เป็นรองและความไม่เท่าเทียมทางเพศผ่านกรอบในการมองประสบการณ์ในอดีตและจิตใจ (Tong, 2017, p. 128)

การศึกษาความเป็นแม่ในมุมมองสตรีนิยมในงานศึกษานี้ได้ให้ความสำคัญและวิพากษ์กับประเด็นของปีตาธิปไตยและระบบทุนนิยมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล ในงานศึกษานี้ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับมุมมองของสตรีนิยมสายรากเหง้า (Radical feminism) ซึ่งหมายรวมถึงสตรีนิยมสายรากเหง้าทางวัฒนธรรม (Radical-Cultural feminism) และสตรีนิยมสายสังคมนิยม (Socialist feminism) เป็นหลักในการอธิบายและชี้ให้เห็นมิติที่หลากหลายในการวิพากษ์ความเป็นแม่ภายใต้เงื่อนไขของปีตาธิปไตยทุนนิยม

จุดเริ่มต้นของการวิพากษ์วิจารณ์ตามแนวทางสตรีนิยมเกี่ยวกับความเป็นแม่ เริ่มต้นจากสตรีนิยมสายรากเหง้าบนฐานคิดของความแตกต่างของอำนาจในการกดขี่ของผู้หญิงและพื้นฐานของชีววิทยา รวมถึงอุดมการณ์ปีตาธิปไตย แนวคิดดังกล่าวเป็นการมองประสบการณ์ของผู้หญิงผ่านมุมมองของการอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย ความแตกต่างทางชีววิทยาเป็นประเด็นที่สำคัญที่นำมาสู่การแบ่งบทบาททางเพศและบทบาทของความเป็นแม่ ความแตกต่างทางชีววิทยาเป็นเครื่องมือที่มีอำนาจสูงสุดในโลกของปีตาธิปไตยที่ส่งผลต่อสถาบันต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว กฎหมาย สังคม และการเมือง รวมถึงเป็นการอธิบายการเป็นแม่แบบปีตาธิปไตยที่ไม่ได้เป็นเพียงการสืบพันธุ์ทางชีววิทยาเท่านั้นแต่รวมถึงหน้าที่รับผิดชอบหลักกิจกรรมในการดูแลเด็ก ความปลอดภัยทางกายของลูก ภายใต้ค่านิยมวัฒนธรรมและครอบครัวของสังคมชายเป็นใหญ่ (Park, 2006)

ภายใต้ความสัมพันธ์แบบปีตาธิปไตยผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตที่ภายใต้ความสัมพันธ์ทางชีววิทยาและเป็นพื้นฐานของการกดขี่ผู้หญิง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาจ้างที่สามารถความเข้าใจผ่านสถาบันการสมรส (Barrett, 2014, p.13-15)

เช่นเดียวกันกับ Von Werlhof (as cited in Vaughan, 2004, p.141-142) ที่มองว่าปีตาธิปไตยได้แทรกแซงเข้าไปในสถาบันหรือระบบทางสังคมต่าง ๆ 6 ประการ ได้แก่ 1) ระบบทางการเมือง ผ่านการช่วงชิงการสร้างการปกครองที่ให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง 2) ระบบเศรษฐกิจ ผ่านฐานคิดของการสะสมความมั่งคั่งและการสร้างทรัพย์สินส่วนตัว การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ การควบคุมการทำงานบนฐานเพศสถานะ 3) สังคม ผ่านการสร้างเงื่อนไขทางชนชั้น เพศ และเชื้อชาติ 4) บิดาแห่งเทพเจ้าหรือเทพเจ้าที่เป็นผู้ชาย 5) เทคโนโลยี ผู้ชายได้รับโอกาสในการศึกษามากกว่าและได้ใช้ความรู้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการควบคุมสังคมและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันปีตาธิปไตย และ 6) จิตวิทยา

นอกจากนี้การให้คำอธิบายการต่อต้านของสตรีนิยมสายรากเหง้าบนฐานของเรือนกายทางชีววิทยาสะท้อนผ่านนักคิดที่สำคัญ 2 คนที่สำคัญ ได้แก่ Shulamith Firestone และ Ann Oakley โดยเริ่มฐานความคิดของ Firestone (1970) ในงานที่สำคัญเรื่อง **The dialectic of sex: the case for feminist revolution** ได้มุ่งไปที่ความแตกต่างทางชีววิทยาระหว่างชายและหญิงว่าเป็นที่มาของการกดขี่ผู้หญิงและนำไปสู่การแบ่งแยกบทบาททางเพศในสังคม โดยมองว่าทางออกที่จะบรรลุนำไปสู่การปลดปล่อยผู้หญิงจากการกดขี่คือการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสืบพันธุ์ แต่ขณะเดียวกันเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสืบพันธุ์ได้ปูทางไปสู่บทบาทของปีตาธิปไตยที่เน้นย้ำถึงอำนาจสูงสุดของผู้ชายในฐานะที่ผู้ชายเป็นผู้ควบคุมภาวะเจริญพันธุ์ของสตรี

ครอบครัวทางชีววิทยา (The biological family) เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของ Firestone ที่นำมาสู่การสร้างอำนาจในการพัฒนาความเป็นชนชั้นที่เกิดจากความไม่สมดุลของการแบ่งบทบาททางเพศและการจัดระเบียบทางสังคม โดย Firestone ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะและข้อเท็จจริงของครอบครัวทางชีววิทยา 4 ประการสำคัญ ได้แก่ 1) ตลอดประวัติศาสตร์ของผู้หญิงก่อนมีการคุมกำเนิดเกิดขึ้น ผู้หญิงมีความเกี่ยวเนื่องกับชีววิทยาของพวกเขา เช่น การมีประจำเดือน วัฏหมดประจำเดือน และความเจ็บป่วยของผู้หญิง (Female ills) ที่ประกอบไปด้วยการคลอดบุตรที่เจ็บปวด แม่มดเลี้ยงเด็กทารก (Wet nursing) และการดูแลทารก ทำให้พวกเขาต้องพึ่งพาอาศัยและมีความสัมพันธ์กับความเป็นชาย เช่น พ่อ สามี คู่รัก รัฐบาล หรือชุมชนโดยรวมเพื่อความอยู่รอดทางร่างกาย 2) ทารกที่เป็นมนุษย์ต้องใช้เวลาในการเติบโตมากกว่าสัตว์จำเป็นต้องอาศัยผู้ใหญ่และครอบครัวเพื่อความอยู่รอดทางร่างกาย 3) การพึ่งพาอาศัยกันของแม่และเด็กเป็นความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ในทุกสังคมและความสัมพันธ์ดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดรูปแบบจิตวิทยาของผู้หญิงและทารกทุกคน และ 4) ความแตกต่างของการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติระหว่างเพศนำไปสู่การแบ่งงานครั้งแรกและการกำเนิดชนชั้นโดยตรง (Firestone, 1970, p. 9)

Firestone มองว่า การเป็นแม่ของผู้หญิงและการมีลูกจะทำให้เกิดการสานต่อในการครอบครองทรัพย์สิน ชนชั้น และเชื้อชาติให้คงอยู่ต่อไป และเป็นการเสริมกำลังให้กับอุดมการณ์ปิตาธิปไตยให้มีความแนบแน่นมากยิ่งขึ้น อุดมการณ์ของความเป็นแม่เป็นสิ่งที่ชอบธรรมในการดำรงอยู่ของผู้หญิง อีกทั้งยังมองว่าการสืบพันธุ์ทางชีววิทยา การตั้งครรรภ์ และการคลอดบุตร รวมถึงภาระในการเลี้ยงดูบุตรของผู้หญิงเป็นประสบการณ์ที่เจ็บปวดอย่างมาก โดยหัวใจของการกดขี่ของผู้หญิงคือ บทบาทการแบกรับและเลี้ยงดูเด็ก ในทางกลับกันเด็กเหล่านี้ถูกกำหนดให้มีความสัมพันธ์กับบทบาทและถูกสร้างขึ้นด้วยตรรกะทางจิตวิทยาภายใต้การกำหนดของสังคมปิตาธิปไตย (Firestone, 1970, p. 65)

แม้ว่าระบบชนชั้นทางเพศมีต้นกำเนิดมาจากสภาพพื้นฐานทางชีววิทยาแต่ก็ไม่สามารถรับประกันว่าเมื่อใดที่เงื่อนไขพื้นฐานทางชีววิทยาที่นำมาสู่การกดขี่ถูกกวาดล้างไปจะเป็นเครื่องยืนยันว่าผู้หญิงและเด็กจะเป็นอิสระ ในทางตรงกันข้ามเทคโนโลยีในการควบคุมภาวะเจริญพันธุ์อาจถูกนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างระบบการหาประโยชน์ในรูปแบบใหม่ ดังนั้นเป้าหมายสุดท้ายของการปฏิวัติสตรีนิยมจึงไม่เหมือนขบวนการสตรีนิยมเสรีนิยมที่ไม่ใช่แค่การกำจัดสิทธิพิเศษของผู้ชายแต่ต้องคำนึงถึงมิติความแตกต่างทางเพศและเพศสถานะที่เกิดขึ้นด้วย ดังที่ Firestone กล่าวว่า “ความแตกต่างทางอวัยวะเพศระหว่างมนุษย์จะไม่มีผลสำคัญต่อวัฒนธรรมอีกต่อไป ” (Firestone, 1970, p. 11)

สำหรับ Oakley (1985) ได้ให้ความสำคัญกับมุมมองในเชิงเพศทางชีววิทยาเช่นกันว่ามีส่วนในการกำหนดบทบาททางสังคมและสำรวจความเชื่อมโยงระหว่างงานการสืบพันธุ์และเศรษฐกิจในงานเขียนแรกเรื่อง **Sex, Gender and Society** ผ่านข้อสันนิษฐานหลายประการ ประการแรก คือ ความรับผิดชอบของการเป็นแม่ทำให้แม่ต้องละทิ้งงานอื่น ๆ เพื่อมาทุ่มเทให้กับการเป็นแม่ ทั้งในการตั้งครรรภ์ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมถึงการเอาใจใส่ความต้องการของเด็กทุกวัน ประการที่สอง การคลอดบุตรเป็นอาชีพที่ต้องใช้พลังงานและความแข็งแกร่งอย่างมาก ประการที่สาม งานบ้านที่เป็นความรับผิดชอบของผู้หญิง ประการที่สี่ ผู้หญิงถูกจำกัดให้ทำงานในบ้านและขณะเดียวกันในระบบเศรษฐกิจผู้หญิงถูกกีดกันและมีส่วนร่วมที่น้อยมาก ประการที่ห้า ผู้หญิงไม่มีความแข็งแกร่งทางกายภาพเช่นเดียวกับผู้ชาย ดังนั้นจึงไม่สามารถมีส่วนร่วมในบางงานที่ผู้ชายสามารถทำได้ สมมติฐานเหล่านี้ถูกโต้แย้งบนประเด็นเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศในบทบาททางสังคมผ่านการแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของชายและหญิงในด้านความแข็งแกร่งทางกายภาพที่มีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรมและบริบทสังคม (p. 131)

ความสำคัญของการเป็นแม่ในโลกอุตสาหกรรมสมัยใหม่ คือ การที่เด็กต้องพึ่งพาอาศัยแม่และครอบครัวมากกว่าในสังคมขนาดเล็ก โดยการพึ่งพาอาศัยดังกล่าวเกิดขึ้นควบคู่ไปกับ

ความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ ความเป็นแม่อาจจำกัดบทบาททางสังคมและเศรษฐกิจของผู้หญิงและ
ขณะเดียวกันความเป็นพ่ออาจจำกัดบทบาทของผู้ชายเช่นกัน Oakley แสดงให้เห็นว่ายังมีสังคมที่
ผู้ชายและผู้หญิงสามารถมีส่วนร่วมในงานที่เกิดจากการตั้งครุฑและการคลอดบุตรได้ไม่มากนักน้อย
และการให้งานในการดูแลเด็กเป็นความรับผิดชอบของผู้หญิงคนเดียวเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่มี
เป็นสากล อีกทั้งความคิดที่ว่าผู้หญิงต้องดูแลและเลี้ยงดูเด็กเพียงคนเดียวและการสืบพันธุ์เป็น
ตัวกำหนดบทบาททางเพศของชายและหญิงเป็นความเชื่อที่ไร้เหตุผล

Oakley มองว่าการดูแลเด็กเป็นงานที่ต้องใช้ร่างกายและแรงใจ พลละกำลัง
รวมถึงความระมัดระวังอย่างมาก อีกทั้งเขายังได้ต่อต้านในประเด็นความคิดที่ว่าผู้หญิงแท้จริงแล้ว
ไม่ได้มีสัญชาตญาณของความเป็นแม่และหลายคนก็ไม่ได้มีความต้องการที่จะมีบุตร แต่มองว่าสภาพ
สังคมและวัฒนธรรมที่บีบคั้นทำให้ผู้หญิงต้องสยบยอมต่อการมีลูกและการเป็นแม่
(Oakley, 1985, p. 137)

นอกจากนี้ Neyer and Bernardi (2011) ชี้ให้เห็นจุดเริ่มต้นของการปฏิเสธร
เป็นแม่ที่เป็นข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับการปลดปล่อยผู้หญิงจากการอยู่ใต้บังคับบัญชาและความเท่า
เทียมในงานของเขา ความเป็นแม่ทำให้ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นอื่นและถูกมัดพวกเขาไว้และการเป็นแม่
เป็นการคลอดบุตรโดยบังคับ อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าคุณค่าของการเป็นแม่ลดลงอันเนื่องมาจากความ
แตกต่างทางเพศแบบปิตาธิปไตยที่ผู้หญิงถูกยึดโยงกับธรรมชาติภายใต้การคลอดบุตรและ
ความเป็นแม่ เช่นเดียวกับ Bokinić (2016) ที่มองว่าร่างกายของผู้หญิง ความเป็นแม่ และ
การสืบพันธุ์ เป็นพื้นที่ของความสับสนและความขัดแย้ง ร่างกายของผู้หญิงมักถูกเอารัดเอาเปรียบใน
แง่ของความเร้าอารมณ์และการสืบพันธุ์ในสังคม อีกทั้งการควบคุมผู้หญิงและความเป็นแม่กลายเป็น
เครื่องมืออีกชนิดหนึ่งในกระบวนการของปิตาธิปไตย

จากที่กล่าวมาสตรีนิยมสายรากเหง้าได้เน้นย้ำและอธิบายการเป็นแม่โดยมีความ
เกี่ยวข้องกับร่างกายของผู้หญิง ความสามารถในการให้กำเนิดและการตั้งครุฑ การให้นม และ
การดูแลเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับการเป็นแม่นั้นเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดที่สำคัญที่ว่าร่างกาย
ของผู้หญิงมีความแตกต่างโดยกำเนิดจากร่างกายของผู้ชายและร่างกายเหล่านี้เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับ
งานดูแล (Acker, 1990)

เห็นได้ชัดว่าความเชื่อเกี่ยวกับพื้นฐานทางชีววิทยาของการเป็นแม่ของผู้หญิงอาจ
เป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะผู้หญิงที่ถูกทำให้เป็นกลุ่ม
ชายขอบของสังคม เช่น ร่างกายของผู้หญิงผิวดำถูกมองว่าแตกต่างจากผู้หญิงผิวขาวสะท้อนให้เห็นว่า
ปัจจัยทางชีววิทยาเป็นพื้นฐานของการเหยียดเชื้อชาติและการกีดกันทางเพศ (Collins, 2000)

ประเด็นสำคัญสำหรับสตรีนิยมในคลื่นลูกแรกและลูกที่สองเริ่มจากการตั้งคำถามกับความเป็นแม่ การสืบพันธุ์ รวมถึงการเข้ามาของเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ (Assisted-Reproductive Technologies: ARTs) นำมาสู่ข้อโต้แย้งในประเด็นของความเป็นแม่ทางชีววิทยาและความเป็นแม่ทางสังคม อีกทั้งความขัดแย้งในแง่ของการอ้างสิทธิ์ในสิทธิสตรีในประเด็นของความเป็นแม่กับการถูกปฏิเสธความเป็นแม่บนพื้นฐานของสิทธิ ความเสมอภาค และการเลือกปฏิบัติ นักสตรีนิยมยืนยันว่าการเป็นแม่ทางชีววิทยาและสังคมเป็นรูปแบบเฉพาะของการผลิตที่ส่งเสริมและคงไว้ซึ่งรูปแบบของทุนนิยม ปิตาธิปไตย การผลิต อาณานิคม และโครงสร้างอำนาจแบบลำดับชั้น ดังนั้น การเชื่อมโยงการคลอดบุตรกับโครงสร้างทางเพศ เชื้อชาติ สังคม และเศรษฐกิจมีความท้าทายต่อสมมติฐานของแนวคิดที่เป็นสากลและประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นแม่ โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของแม่เลี้ยงเดี่ยว แม่ที่เป็นคนโสด แม่ที่มีผิวสี และแม่ที่มีภูมิหลังทางชาติพันธุ์ (Neyer & Bernardi, 2011)

การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ได้สร้างความท้าทายต่อคำจำกัดความและอุดมการณ์ของความเป็นแม่อย่างมาก ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีในการสืบพันธุ์และการแทรกแซงทางวิทยาศาสตร์ในชีวิตการเจริญพันธุ์ของผู้หญิงเผยให้เห็นถึงความแตกแยกของเชื้อชาติ ชนชั้น และเพศสถานะ นำมาสู่การตั้งคำถามและข้อถกเถียงเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการเจริญพันธุ์ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเจริญพันธุ์เข้ามามีส่วนช่วยในการมีลูก เช่น การตั้งครรภ์แทน ส่งผลต่อการเป็นแม่เป็นอย่างไร เป็นต้น

ในแง่หนึ่งการตั้งครรภ์แทนได้ท้าทายคำจำกัดความดั้งเดิมของการเป็นแม่เนื่องจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรมขณะตั้งครรภ์ โดยเจตนาแล้วแต่เป็นคนละคนกัน ในขณะที่สังคมและระบบกฎหมายต้องเผชิญกับแม่หลายคนที่อ้างสิทธิของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กคนเดียวกัน ดังนั้นคำจำกัดความของการเป็นแม่จะยังคงขยายออกไป นักสตรีนิยมบางคนสนับสนุนการตั้งครรภ์แทนเนื่องจากเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้หญิง อีกนัยหนึ่งการตั้งครรภ์แทนจะช่วยให้ผู้หญิงใช้ประโยชน์จากศักยภาพทางเศรษฐกิจของความสามารถในการสืบพันธุ์ของตนเพื่อเข้าสู่ตลาดได้และจะนำไปสู่การเพิ่มอำนาจให้กับผู้หญิง (Wald, 1997)

นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ถูกนำมาใช้เพื่อท้าทายประเด็นทางชีววิทยาของผู้หญิง เช่น ทางเลือกในการมีลูกของผู้หญิงที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ช่วงวัยเจริญพันธุ์เท่านั้น การใช้เทคโนโลยีในการเจริญพันธุ์สะท้อนถึงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงและการสั่นคลอนความคิดในสิ่งที่คิดว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจึงเป็นการโต้แย้งกับสิ่งที่ถูกโต้แย้งอย่างไม่หยุดยั้ง ในทำนองเดียวกันการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมได้เปลี่ยนแปลงทางเลือกในการสืบพันธุ์ ในบางสังคมอาจจะไม่ได้มีเพียงความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือทางชีววิทยาแต่

ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจถูกแทนที่ด้วยกระบวนการทางสังคมในการสร้างสายสัมพันธ์ทางเครือญาติก็ได้ (Devasahayam & S.A. Yeoh, 2007)

แง่บวกอีกประการหนึ่งต่อการตั้งครรภ์แทนและเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์คือการอนุญาตให้มีการสร้างครอบครัวทางเลือก (Family of choice) อีกประการหนึ่งการจัดการการตั้งครรภ์แทน เช่น การตั้งครรภ์แทนแบบเลสเบี้ยน เป็นต้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันว่าเพศตรงข้ามเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นในการเรียกร้องความเป็นพ่อแม่โดยธรรมชาติ ความเป็นแม่แสดงให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของผู้หญิง ดังนั้น ความแตกต่างที่สำคัญที่สุดระหว่างชายและหญิงคือพลังอย่างหนึ่งภายใต้สังคมปิตาธิปไตยทุนนิยม โดยผู้หญิงถูกทำให้ตกอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของผู้ชายเนื่องจากความแตกต่างระหว่างเพศที่ผู้ชายกำหนด

ขณะเดียวกันสตรีนิยมสายรากเจ้าทางวัฒนธรรมได้มีการวิพากษ์วิจารณ์และเฉลิมฉลองความแตกต่างของผู้หญิงผ่านประสบการณ์การเป็นแม่ โดยสตรีนิยมสายรากเจ้าทางวัฒนธรรมได้สร้างความแตกต่างระหว่างเพศในทางชีววิทยาและเพศสถานะโดยเน้นการเชิดชูความสามารถและคุณค่าของเพศหญิง และเน้นย้ำถึงเสียงที่แตกต่างของผู้หญิงในการเชื่อมต่อผ่านประสบการณ์เฉพาะตัวในการเป็นแม่ อีกทั้งสตรีนิยมสายรากเจ้าทางวัฒนธรรมมองว่าความเป็นแม่เป็นการแสดงออกถึงธรรมชาติที่สำคัญที่สุดของผู้หญิง (Wald, 1997)

การเป็นแม่ของสตรีนิยมสายรากเจ้าได้โต้แย้งบนฐานของการเป็นแม่ทางสายเลือด ในทางตรงกันข้ามได้กีดกันประสบการณ์การเป็นแม่และความพึงพอใจในการเป็นแม่ที่เป็นฐานคิดของสตรีนิยมสายรากเจ้าทางวัฒนธรรม โดยสตรีนิยมสายรากเจ้าทางวัฒนธรรมได้ยอมรับการเป็นแม่ในเชิงชีววิทยาแต่ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับความแตกต่างของประสบการณ์ในแต่ละบุคคล รวมถึงการตัดสินใจของผู้หญิงในแต่ละบริบทสังคมและวัฒนธรรม (Tong, 2017, p. 122-123)

สตรีนิยมสายรากเจ้าทางวัฒนธรรมมีความเชื่อว่า การมองบนฐานปิตาธิปไตยเพียงอย่างเดียวทำให้เกิดการปิดกั้นทางวัฒนธรรมของผู้หญิงในความต้องการที่จะมีลูกและเติมเต็มในการเป็นแม่ ประสบการณ์ของการเป็นแม่อย่างน้อยก็เป็นประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ทรงพลังที่ทำให้ผู้หญิงสัมผัสกับร่างกายของพวกเขา อุดมการณ์ปิตาธิปไตยนำมาซึ่งการกำหนดให้แม่เป็นงานเดียวของผู้หญิงและเป็นหนึ่งในวิธีหลักที่ผู้ชายประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแม่ให้เป็นแรงงานที่แปลกแยก อีกทั้งอุดมการณ์ปิตาธิปไตยป้องกันไม่ให้แม่พัฒนาความปรารถนาและปฏิเสธความสนใจและกิจกรรมภายนอกครอบครัว (Glenn, 1994)

เช่นเดียวกับ Alcoff (1998) มองว่าสตรีนิยมสายรากเจ้าทางวัฒนธรรมเป็นการให้ความสำคัญกับอุดมการณ์ธรรมชาติของผู้หญิงหรือแก่นแท้ของผู้หญิงที่นักสตรีนิยมจัดสรรขึ้นมาใหม่และเป็นความพยายามที่จะตรวจสอบคุณสมบัติของผู้หญิงที่ไม่ได้รับการประเมินค่าให้ได้รับ

การประเมินค่าอีกครั้ง สำหรับนักสตรีนิยมทางวัฒนธรรมศัตรูของผู้หญิงไม่ได้เป็นเพียงระบบสังคมสถาบันทางเศรษฐกิจหรือชุดความเชื่อที่ล้าหลังแต่เป็นความเป็นชายและชีววิทยาของผู้ชาย การที่ผู้หญิงคนหนึ่งเป็นผู้หญิงโดยทางชีววิทยาไม่ได้หมายความว่าเธอถูกกำหนดให้แสดงลักษณะเฉพาะของผู้หญิงเท่านั้น ผู้หญิงสามารถเป็นผู้ชายและผู้หญิงได้ พวกเขาสามารถเลือกบทบาทและอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองได้ตามความต้องการ สตรีนิยมสายรากเงาทางวัฒนธรรมมีการเรียกร้องให้ยืนยันความเป็นหญิง ตรงข้ามความเชื่อเช่นเดียวกับนักสตรีนิยมเสรีนิยมรากเงาที่ผู้หญิงควรแสดงทั้งลักษณะที่เป็นผู้ชายและผู้หญิง

อุดมการณ์ความเป็นแม่และครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทุนนิยมและปิตาธิปไตยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความไม่สมดุลของอำนาจฝังอยู่ในความสัมพันธ์ทางเพศที่แสดงออกผ่านกิจกรรมประจำวันและการดูแลในครอบครัว เช่น การจัดสรงานบ้าน การพักผ่อน การให้และรับความรัก การดูแลและให้คำปรึกษา ความขัดแย้งและความตึงเครียด และการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริโภคการจ้างงาน เป็นต้น ในบริบทดังกล่าวผู้หญิงที่มีบทบาทการดูแลในฐานะแม่มักจะติดอยู่ในภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางอุดมการณ์ (Devasahayam & S.A. Yeoh, 2007, p. 7)

ทั้งนักสตรีนิยมสายรากเงาและสตรีนิยมสายรากเงาทางวัฒนธรรมได้ยอมรับถึงการดำรงอยู่ของอุดมการณ์แม่แบบปิตาธิปไตย แต่สตรีนิยมสายรากเงาทางวัฒนธรรมไม่ยอมรับประสบการณ์ของการเป็นแม่ที่ถูกทำให้เป็นสากลเนื่องจากทำให้ประสบการณ์ของผู้หญิงอีกหลายคนถูกละเลยและเป็นการยากที่จะรื้อสร้างธรรมชาติของคำว่าแม่ที่เป็นปิตาธิปไตย (Wald, 1997)

จากที่กล่าวมาในประเด็นเรื่องการตั้งครุฑแทนและเทคโนโลยีในการเจริญพันธุ์ การกำหนดสถานภาพการเป็นแม่ในการตั้งครุฑแทนเป็นการสะท้อนถึงปิตาธิปไตยว่าธรรมชาติของสตรีนั้นด้อยกว่าและลดคุณค่าของหญิงตั้งครุฑ และนำมาซึ่งการตั้งคำถามในประเด็นของการถูกกดขี่ข่มเหงของผู้หญิงของสตรีนิยมสายสังคมนิยม ภายใต้การกดขี่ของผู้หญิงจากการเป็นแม่ของสตรีนิยมสายสังคมนิยมนั้นจะพบว่าจะแฝงไปด้วยอุดมการณ์หลายประการที่มีผลต่อการกดขี่ผู้หญิงและความเป็นแม่โดยเป็นการทำความเข้าใจและศึกษาความเป็นแม่ผ่านประเด็นเรื่องเศรษฐกิจและชนชั้น

ภายใต้อุดมการณ์เทคโนโลยีการนำแนวคิดเกี่ยวกับเครื่องจักรมาใช้กับผู้คนเพื่อให้การเป็นแม่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล มีเหตุมีผล และสามารถควบคุมได้มากขึ้น อุดมการณ์ของเทคโนโลยีดังกล่าวมีส่วนที่สำคัญต่อมุมมองความเป็นแม่ที่ถูกมองว่าเป็นงาน โดยงานของแม่และร่างกายของแม่เป็นทรัพยากรในการสร้างลูก เด็กที่เกิดขึ้นมาเป็นผลผลิตที่เกิดจากแรงงานของแม่

อุดมการณ์ปิตาธิปไตยและทุนนิยมได้เข้ามามีส่วนในการส่งเสริมการมีลูกภายใต้คุณภาพที่ชีวิตที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรม ชนชั้นทางสังคม หากมองจากมุมมองของตลาดในการเป็นแม่อาจจะกล่าวได้ว่าไม่ใช่งานทุกชิ้นที่มีมูลค่าเท่ากันและไม่ใช่สินค้าทุกชิ้นที่มีมูลค่าเท่ากัน

หมายความว่าแม่ทุกคนไม่ได้มีความสามารถในการสร้างลูกหรือเป็นแม่พันธุ์ที่ดีในการอุ้มบุญที่เท่ากัน แม่อุ้มบุญอาจจะไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างมูลค่าของผู้ปฏิบัติงานกับมูลค่าของผลิตภัณฑ์นั้นคือลูกที่เขาคลอดออกมา ขณะเดียวกันการรวมกันของปิตาธิปไตยและทุนนิยมสะท้อนถึงความย้อนแย้งที่จะคัดค้านการมีส่วนร่วมในการขายทารกโดยแม่ของพวกเขาในขณะที่อนุญาตให้ตั้งครรรค์แทนทารกถือเป็นสิ่งล้ำค่าแม่แม่ไม่ได้เป็นเจ้าของ (Taylor et al., 2004, p. 19-24)

จากมุมมองของอุดมการณ์ของเทคโนโลยีเห็นได้ชัดว่าการเป็นแม่ถูกมองว่าเป็นงานและเด็กเป็นผลผลิตที่เกิดจากแรงงานของแม่ งานของแม่และร่างกายของแม่เป็นทรัพยากรในการสร้างทารก สิ่งสำคัญสำหรับทุนนิยม คือ การสะสมและการลงทุนเพื่อสะสมความมั่งคั่ง โดยคนที่อยู่ในฐานะที่จะควบคุมผู้อื่นได้จะมีอำนาจในสิทธิและทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเป็นพ่อแม่ ได้แก่สิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายของตนเองและสิทธิในบุตรของตนเอง อีกทั้งเทคโนโลยีการสืบพันธุ์มีส่วนทำให้เกิดมารดาจ้าง คือ ผู้ที่ให้ไข่ มารดาในมดลูก คือ ผู้ที่ตั้งครรรค์และคลอดบุตร และมารดาทางสังคม คือ ผู้ที่เลี้ยงดูบุตร เป็นต้น (Stanworth, 1987)

การตั้งครรรค์แทนภายใต้มุมมองของปิตาธิปไตยและทุนนิยม ในอีกแง่หนึ่งเป็นความพยายามทำให้ผู้หญิงตกอยู่ภายใต้โลกของผู้ชายโดยผู้ชายใช้เพศทางชีววิทยาในการควบคุมและดูแลผู้หญิงผ่านการตั้งครรรค์แทนในเชิงพาณิชย์ที่อาจนำไปสู่การลดทอนความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงและทารกได้ เช่น การตั้งครรรค์แทนเป็นอาชญากรรมต่อผู้หญิง การตั้งครรรค์แทนในเชิงพาณิชย์ เป็นต้น (Wald, 1997)

นอกจากนี้ภายใต้กระบวนการทางการแพทย์เช่นกัน โดยวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้มาควบคุมและมีส่วนในการกำหนดให้ผู้หญิงต้องมีกระบวนการอย่างหนักที่จะทำหน้าที่ในฐานะของการผลิตลูก ภายใต้วาทกรรมทางการแพทย์ที่ถูกครอบงำไปด้วยอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ผู้หญิงจะต้องผ่านความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวด จะเห็นได้ชัดว่าในกระบวนการตั้งครรรค์ตั้งแต่เริ่มต้นจนคลอดบุตร แพทย์ส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ชายที่จะเข้ามามีบทบาทในการครอบงำทางความคิดและการถ่ายทอดวิธีองค์ความรู้ที่พยายามสร้างชุดความจริงผ่านวาทกรรมทางการแพทย์ในฐานะของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่ากันระหว่างแพทย์และผู้ป่วย เช่น การกำหนดว่าคุณจะต้องทำคลอดแบบผ่าตัดมากกว่าคลอดธรรมชาติหรือการให้คำแนะนำต่าง ๆ ในการดูแลและการมาตรวจสุขภาพอย่างเป็นประจำ เป็นต้น (Rich, 1986)

การครอบงำของอิทธิพลความคิดทางการแพทย์แบบตะวันตกทำให้การตัดสินใจในแง่ของการคลอดบุตรแบบธรรมชาตินั้นเริ่มเลือนรางจางหายไปทำให้ผู้หญิงหลายคนต้องสยบยอมในกระบวนการดังกล่าว กล่าวในอีกแง่หนึ่งกระบวนการคลอดแบบสมัยใหม่นั้นทำให้ผู้หญิงต้องกลายเป็นแรงงานหรือทาสที่สมัครใจ (Voluntary slavery) ตามแนวทางสตรีนิยมมาร์กซิสต์หรือ

สังคมนิยมจะเห็นว่าผู้หญิงนั้นเริ่มมีความแปลกแยกกับอุดมการณ์ความเป็นแม่มากขึ้นในแง่ของการเข้ามาครอบงำของวิทยาศาสตร์การแพทย์แบบสมัยใหม่ในการทำหน้าที่ผลิตลูก (Mode of reproduction) (กัตติกา ณะขว้าง, 2551)

เห็นได้ชัดว่าอุดมการณ์ทางเทคโนโลยี รวมถึงอำนาจความรู้ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่ถูกสถาปนาและให้คุณค่าอย่างมากโดยเฉพาะในสังคมแบบปิตาธิปไตยทุนนิยม จนอาจจะกล่าวได้ว่าการคลอดหรือกระบวนการให้กำเนิด ถือเป็นกระบวนการทำให้ผู้หญิงกลายเป็นแรงงานสำหรับผู้ชายและนำไปสู่การตกอยู่ภายใต้การครอบงำของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัว การแพทย์ การศึกษา สังคม เป็นต้น (O'Reilly, 2007) ดังนั้นปิตาธิปไตยทุนนิยมจึงมีความสำคัญอย่างมากและส่งผลต่อการทำความเข้าใจความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในสังคมที่เกิดขึ้นทั้งในพื้นที่สาธารณะและครัวเรือน รวมถึงความเป็นแม่ ปิตาธิปไตยทุนนิยมเป็นสองระบบที่แยกออกจากกันไม่ขาดและมีความสำคัญมากต่อการทำความเข้าใจการประกอบสร้างความเป็นแม่และการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน อีกทั้งปิตาธิปไตยทุนนิยมทำให้การเป็นแม่ต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างมาก

แนวคิดปิตาธิปไตยทุนนิยมปรากฏในงานศึกษาเรื่อง **Capitalist Patriarchy and The Case for Socialist Feminism** ของ Eisenstein (1979) ได้อธิบายแนวคิดปิตาธิปไตยทุนนิยม (Capitalist patriarchy) ผ่านการใช้กรอบแนวคิดวิภาษวิธีในการสังเคราะห์ทฤษฎีใหม่ (Synthesis) ระหว่างสภาวะขัดแย้ง (Antithesis) โดยใช้แนวความคิดสตรีนิยมสายรากเหง้า (Radical feminism) ที่เน้นการวิเคราะห์ปิตาธิปไตย และสภาวะพื้นฐาน (Thesis) โดยใช้การวิเคราะห์แบบมาร์กซิส (Marxist analysis) บนฐานของชนชั้นนำมาสู่การเกิดขึ้นของแนวความคิดสตรีนิยมสังคมนิยม (Socialist feminism) ภายใต้ความเชื่อที่ว่าปิตาธิปไตยและทุนนิยมหากแยกออกจากกันจะไม่สามารถทำความเข้าใจปัญหาการกดขี่ของผู้หญิงได้

ในส่วนของสภาวะพื้นฐาน (Thesis) เริ่มจากการตั้งสมมติฐานที่ว่าผู้หญิงคือชนชั้น การวิเคราะห์ของมาร์กซิสทำให้เห็นประเด็นของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การแสวงหาผลประโยชน์ (Exploitation) และสภาวะของความแปลกแยก (Alienation) ที่เกิดขึ้น Eisenstein ชี้ให้เห็นว่าระบบทุนนิยมอ้างถึงกระบวนการผลิตสินค้าและมีกระบวนการของอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันเนื่องมาจากตำแหน่งทางสังคมหรือโครงสร้างทางชนชั้น กล่าวคือ ชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพ โดยมีกระบวนการของการใช้ประโยชน์จากแรงงานที่สร้างมูลค่าส่วนเกินให้นายทุนหรือที่เรียกว่ามูลค่าส่วนเกิน (Surplus values) การวิพากษ์ชนชั้นและสภาวะของความแปลกแยกเป็นจุดวิเคราะห์ที่สำคัญในการขยายสู่การอธิบายถึงผู้หญิง ภายใต้ภววิทยาดังกล่าวในการสร้างจิตสำนึกทางชนชั้นนำไปสู่การอธิบายการปฏิบัติทางชนชั้น Eisenstein มองว่ามาร์กไม่เคยตั้งคำถามเกี่ยวกับ

การจัดระเบียบชนชั้นทางเพศภายในสังคม ซึ่งล้วนมีผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกที่แตกต่างกันการปฏิวัติของผู้หญิงและผู้ชาย

Eisenstein ขยายแนวคิดให้เห็นถึงการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้หญิงผ่านแนวความคิดของมาร์กซิสและเอเกลในการแบ่งงานกันทำที่เกิดขึ้นจากจุดเริ่มต้นของครอบครัวสู่สังคม โดยครอบครัวถือเป็นการแบ่งงานตามธรรมชาติครั้งแรกผ่านบทบาทและการแสดงออกทางเพศ เช่น การสืบพันธุ์ โดยผู้หญิงและลูกมีหน้าที่เป็นทาสและทรัพย์สินของสามี อีกทั้งการสืบพันธุ์ (Reproduction) และการผลิต (Production) ถูกมองว่าเป็นสิ่งเดียวกันไม่ต่างอะไรจากการวิเคราะห์การแบ่งงานในสังคมทุนนิยม (Eisenstein, 1979, p. 12) กล่าวคือ ผู้ชายเป็นตัวแทนของชนชั้นนายทุนภายในครอบครัว และภรรยาเป็นตัวแทนของชนชั้นกรรมาสีภายใต้อำนาจของความสัมพันธ์ในการผลิตทางเศรษฐกิจ และการสืบพันธุ์อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ของการผลิตทางชนชั้น การที่จะปลดปล่อยผู้หญิงเริ่มจากการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในระบบการผลิตและการปลดปล่อยจากงานบ้าน ดังนั้น ในการศึกษาการกดขี่ของผู้หญิงจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและสังคมด้วย

สำหรับสภาวะขัดแย้ง (Antithesis) เป็นการอธิบายการกดขี่ทางเพศผ่านการมองผู้หญิงบนฐานเพศทางชีววิทยามากกว่าชนชั้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสตรีนิยมสายรากเหง้าดังที่กล่าวไปข้างต้น การแบ่งแยกทางเพศของแรงงานและสังคมสะท้อนถึงความเป็นลำดับชั้น (Hierarchy) และเป็นพื้นฐานของปิตาธิปไตย สตรีนิยมสายรากเหง้าให้ความสำคัญกับปิตาธิปไตยมากกว่าโครงสร้างของชนชั้นทางเศรษฐกิจในลักษณะของอำนาจที่เหนือกว่าของผู้ชายและความเป็นชายที่ถูกสถาปนาไว้ผ่านระบบการแต่งงานและครอบครัว ความแตกต่างทางเพศในแง่ของชีววิทยาทำให้ผู้หญิงถูกจำกัดบทบาทในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ส่วนตัวไปจนถึงพื้นที่ทางการเมือง

Eisenstein ได้ขยายคำอธิบายดังกล่าวผ่านแนวคิดของ Firestone ในประเด็นของความไม่เท่าเทียมกันทางเพศบนฐานชีววิทยาระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งตรงข้ามกับแนวคิดของมาร์กซิสต์ เขาชี้ให้เห็นว่า Firestone ก็ให้ความสำคัญกับประเด็นทางเศรษฐกิจเช่นกันแต่ไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาหลัก และจากมุมมองของการปลดปล่อยผู้หญิงผ่านการใช้เทคโนโลยีในการเจริญพันธุ์ยังคงมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานของโครงสร้างอำนาจในสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้คุม ดังนั้นจึงไม่สามารถแยกการกดขี่ทางเพศออกจากความเชื่อมโยงระหว่างมิติของเศรษฐกิจ ซึ่งคือระบบชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ดังที่สตรีนิยมสายรากเหง้าทำ (Eisenstein, 1979, p. 16-18)

แนวความคิดทั้งสองมีการปะทะสังสรรค์ด้วยเหตุและผลและนำมาสู่สภาวะของการสังเคราะห์ทฤษฎีใหม่ (Synthesis) กลายเป็นแนวคิดปิตาธิปไตยทุนนิยมของสตรีนิยมสายสังคมนิยมที่พยายามจะอธิบายการแสวงหาผลประโยชน์และการกดขี่ รวมถึงการแบ่งงานและสังคมตามเพศ

Eisenstein สนใจความสัมพันธ์ระหว่างเพศและชนชั้นผ่านการพึ่งพากันของระบบทุนนิยมและพิตาทิปไต โดยเริ่มจุดเริ่มต้นในบริบทกลางศตวรรษที่ 18 ในอังกฤษ และศตวรรษที่ 19 ในอเมริกาที่นำมาสู่การแบ่งขั้วทางชนชั้นและเพศ พื้นที่ส่วนตัว/พื้นที่ในครัวเรือนและพื้นที่สาธารณะ ค่าจ้างแรงงาน ครอบครัวและเศรษฐกิจ เรื่องส่วนตัวกับการเมือง เป็นต้น การศึกษาประสบการณ์ภายในพิตาทิปไตทุนนิยมจะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอำนาจในแต่ละช่วงเวลาและบริบทของสังคม

Eisenstein ได้อธิบายถึงการแสวงหาผลประโยชน์ที่เชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นแรงงานซึ่งคือผู้ชายและผู้หญิง และการกดขี่สะท้อนถึงการเอารัดเอาเปรียบภายใต้ความสัมพันธ์แบบพิตาทิปไต รวมถึงการกดขี่ทางเชื้อชาติทำให้ผู้หญิงเกิดการแยกชนชั้นทางสังคมควบคู่ไปกับการแสวงหาผลประโยชน์และการกดขี่ทางเพศ พิตาทิปไตทุนนิยมหากแยกออกจากกันจะไม่สามารถทำความเข้าใจปัญหาการกดขี่ของผู้หญิงได้ อีกทั้งเป็นการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของการผลิตโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศและการสืบพันธุ์ภายใต้อุดมการณ์ที่มีส่วนในการกำหนดความสัมพันธ์ดังกล่าว (Eisenstein, 1979, p. 22)

โดยพิตาทิปไตทุนนิยมจะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอำนาจในแต่ละช่วงเวลาและบริบทของสังคม ระบบทุนนิยมต้องการการปกครองแบบพิตาทิปไตเพื่อให้เกิดการดำรงอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและขณะเดียวกันพิตาทิปไตถูกนิยามบนความจำเป็นของทุนนิยม อำนาจสูงสุดจะถูกจัดผ่านระบบลำดับชั้นทางเพศที่ให้อำนาจแก่ผู้ชายสูงสุด (Male supremacy) การแบ่งงานตามเพศและสังคมจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมของผู้คนบนฐานเพศทางชีววิทยา ความแตกต่างระหว่างอุดมการณ์ของพิตาทิปไต และความเป็นจริงของชีวิตผู้หญิงในบริบทของการเป็นพ่อแม่ ในบริบทดังกล่าวทำให้ผู้หญิงต้องอยู่บ้านและไม่ได้รับค่าจ้างหรือได้ค่าจ้างที่ต่ำกว่า และนำมาสู่การเกิดขึ้นของแม่ที่ทำงาน (Working mother) ซึ่งเป็นการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจและอุดมการณ์พิตาทิปไต

เงื่อนไขของการผลิตส่งผลต่อการกำหนดการผลิต การสืบพันธุ์ และการบริโภคของครอบครัว โดย Eisenstein มองว่ากระบวนการการทำงานภายในครัวเรือนจะส่งผลต่อการดำรงอยู่ของสังคม กล่าวคือผู้หญิงจะเสริมความมั่นคงของโครงสร้างพิตาทิปไตผ่านครอบครัวเดียวและการเป็นแม่และผลิตซ้ำแรงงานใหม่ในการดูแล รวมถึงเป็นผู้สร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในฐานะผู้บริโภค (Eisenstein, 1979, p. 27-30)

นอกจากนี้ Eisenstein ได้ค้นพบความซับซ้อนของความแตกต่างทางเพศและชนชั้นผ่านการสำรวจวิเคราะห์เชิงสตรีนิยมแบบกริดหลายระดับ (Multigrid) ในการศึกษาความแตกต่างของผู้หญิง 6 ประเภท ได้แก่ ผู้หญิงที่ว่างงาน ผู้หญิงสวัสดิการ ผู้หญิงที่ทำงานบ้านหรือแม่บ้าน ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านที่ไม่มีอาชีพ ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านที่มีอาชีพ และผู้หญิงไร้รายและไม่ได้ทำงานผ่านประเด็นที่กำหนดไว้ 5 ประเด็น ได้แก่ การสืบพันธุ์ การเลี้ยงดูบุตร การดูแลบ้าน เพศวิถี และ

การบริโภคนอกจากนี้เขาได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวภายใต้ระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม มากกว่าแค่พื้นฐานทางชีววิทยาผ่านบทบาทของผู้หญิงและการเป็นแม่ที่ผูกพันกับเศรษฐกิจและสังคม ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการสืบพันธุ์ การดูแลเลี้ยงดู การเป็นผู้บริโภคของสังคมในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ถึงแม้เขาจะมองว่าการเป็นแม่หมายรวมถึงการเป็นแรงงานในบ้านแต่ก็แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนความสัมพันธ์ของชนชั้นด้วย

นอกจากแนวคิดของ Eisenstein ที่แสดงให้เห็นชัดถึงปิตาธิปไตยทุนนิยมที่มีผลต่อครอบครัวและการเป็นแม่ในสังคม Hartmann (1976) ในงานเรื่อง **Capitalism, Patriarchy, and Job Segregation by Sex** เช่นกันได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการแบ่งงานตามเพศและบทบาทของผู้หญิงในระบบเศรษฐกิจ โดยการกำหนดและให้คุณค่าโดยผู้ชายนำมาซึ่งการกดขี่ทางชนชั้นและการแสวงประโยชน์ อีกทั้งทุนนิยมและปิตาธิปไตยมีความเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ขาด ในการแบ่งแยกงานตามเพศเป็นรากฐานสำคัญของการกดขี่ผู้หญิงแต่ในการอธิบายของเขาลงลึกไปถึงการทำความเข้าใจผ่านสถาบันทางสังคมและจิตใต้สำนึกที่ถูกปลูกฝังและขัดเกลาผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ นำไปสู่การก่อตัวของบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน

Hartmann ยืนยันว่าแรงงานชายมีบทบาทสำคัญในการรักษาความไม่เสมอภาคทางเพศในระบบการจ้างงาน เช่น ค่าแรงที่ต่ำกว่านำมาสู่การที่ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชาย และมองว่ากระบวนการนี้เป็นปฏิสัมพันธ์ต่อเนื่องของระบบสองระบบ คือ ระบบทุนนิยมและปิตาธิปไตย ในมุมมองของปิตาธิปไตย เขามองว่าปิตาธิปไตยถูกสร้างขึ้นโดยผู้ชายผ่านการควบคุมการใช้แรงงานของผู้หญิงและเด็กในครอบครัว ซึ่งเป็นการมองว่าจุดเริ่มต้นเกิดจากครอบครัวเช่นเดียวกับ Eisenstein และผู้ชายได้เรียนรู้การจู่โจมและการควบคุมตามลำดับชั้นภายใต้การแบ่งแยกระหว่างพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะผ่านการแบ่งงานตามเพศและการจัดลำดับชั้น โดยกลไกเหล่านี้มีความสำคัญในการขยายการแบ่งงานตามเพศไปสู่การจัดระบบค่าจ้างแรงงาน

Hartmann ได้อธิบายความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยเชิงอำนาจระหว่างชายและหญิงจากการควบคุมการผลิตโดยผู้ชายส่งผลให้สถานะทางสังคมของผู้หญิงลดลง รวมถึงการแบ่งชั้นทางเพศที่เพิ่มขึ้นเกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการทั่วไปของการแบ่งชั้นทางสังคม ต่อเนื่องจากงานของ Eisenstein ที่มองว่าจุดกำเนิดของการเกิดขึ้นของทุนนิยมและปิตาธิปไตยมีจุดเริ่มต้นจากระบบทุนนิยมและการปฏิวัติอุตสาหกรรมในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา Hartmann ได้อธิบายรายละเอียดดังกล่าวไว้ในงานของเขาเช่นกัน การเกิดขึ้นของระบบทุนนิยมส่งผลกระทบต่อผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย การเข้ามาของเทคโนโลยีทำให้เกิดการแทนที่ของแรงงานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการทำงานและครอบครัว โดยทุนนิยมเป็นการสะสมขั้นต้น (Primitive accumulation) ที่เน้นการสะสมแรงงานและทุนจำนวนมาก ถึงแม้ว่าทุนจะพยายามให้คุณค่าการแบ่งงานแยกตาม

เพศแต่ในขณะเดียวกันก็มีการแทนที่แรงงานชายด้วยแรงงานหญิงที่มีทักษะต่ำและค่าแรงถูกกว่า สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากปิตาธิปไตยแต่ยังดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของทุนนิยมเพื่อประโยชน์สูงสุดของนายทุน

เช่นเดียวกัน Fine (1992) ในงานเรื่อง **Women's empowerment and the capitalist family** ที่มองว่าปิตาธิปไตยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบสวนการกดขี่ของผู้หญิง อีกทั้งทุนนิยมและปิตาธิปไตยแต่ละส่วนมีเงื่อนไขร่วมมากกว่าที่จะเป็นระบบที่แยกจากกัน ในประเด็นของเงื่อนไขระหว่างเพศสถานะและการเข้าถึงปัจจัยการผลิต (Means of production) การเข้าถึงตลาดแรงงานของผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันมากในทางสังคมอันเนื่องมาจากบทบาทที่แตกต่างกันของความรับผิดชอบภายใต้บทบาทในการแบ่งงานตามเพศ แม้ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของประชากรในสังคมจากการลดลงของการคลอดบุตรทำให้ผู้หญิงมีอิสระจากการเป็นแรงงานในบ้านได้ส่วนหนึ่งแต่ก็ยังพบว่ามีข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้หญิงอยู่

นอกจากนี้งานของ Burris (1982) เรื่อง **The dialectic of women's oppression: notes on the relation between Capitalism and Patriarchy** ได้เน้นย้ำแนวคิดปิตาธิปไตยทุนนิยมเช่นกัน งานนี้ได้ให้ข้อวิพากษ์ในการสร้างทฤษฎีในการอธิบายการที่ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะที่เป็นรองภายใต้ชุดความสัมพันธ์ของปิตาธิปไตยทุนนิยม Burris ได้โต้แย้งในความพยายามของการรวมแนวคิดสตรีนิยมและมาร์กซิสต์ผ่านการสังเคราะห์แนวคิดปิตาธิปไตยและรูปแบบการผลิต เนื่องจากปิตาธิปไตยสามารถตีความได้หลากหลายวิธี โดย Burris ได้แบ่งความแตกต่างของงานเขียนของนักสตรีนิยมสายสังคมนิยมเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ปิตาธิปไตยในฐานะที่เป็นโครงสร้างทั่วไปของความสัมพันธ์ทางเพศที่มีลำดับชั้น ปิตาธิปไตยในฐานะผู้ชายที่ใช้อำนาจเข้ามาควบคุมแรงงานผู้หญิง และปิตาธิปไตยที่ผู้ชายมีอำนาจในการควบคุมความสามารถในการสืบพันธุ์ของผู้หญิง (Burris, 1982, p. 53)

Burris วิพากษ์มุมมองของ Eisenstein เกี่ยวกับปิตาธิปไตยว่ายังคงมีมุมมองในฐานะแนวคิดที่เสริมทุนนิยมไม่ใช่ในฐานะวัตถุของตัวเอง โดยมองว่าแนวความคิดปิตาธิปไตยของ Eisenstein มีลักษณะคล้ายกับแนวคิดบทบาททางเพศและครอบครัวที่เพิ่มคำอธิบายการแสวงหาผลประโยชน์เพิ่มเข้ามา นอกจากนี้เขามองว่ามีความล้มเหลวในตรรกะภายในของปิตาธิปไตยเองที่ปิตาธิปไตยเป็นทุนที่ส่งผลให้ลำดับชั้นของทุนนิยมมีเสถียรภาพ

ในประเด็นของการควบคุมเชิงอำนาจของแรงงานหญิง Burris ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Hartmann ว่าไม่ได้ตีความปิตาธิปไตยในลักษณะที่เป็นโครงสร้างอำนาจของผู้ชายที่เป็นสากลและไม่ได้มองตำแหน่งแห่งที่ของปิตาธิปไตยที่แยกออกมาจากระบบการผลิตของครอบครัว นอกจากนี้ Burris วิพากษ์แนวความคิดเกี่ยวกับปิตาธิปไตยของ Hartmann ว่ามีรากฐานในการทำความเข้าใจ

อำนาจแบบอัตวิสัยที่มองบนฐานการกดขี่จากการกระทำของผู้ชายเพียงอย่างเดียวมากกว่าการทำความเข้าใจโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ในประเด็นเรื่องอุดมการณ์ทางเพศควรมองไปไกลกว่าระดับจิตใต้สำนึกภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคม

ความพยายามในการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปิตาธิปไตยและรูปแบบของการผลิตสะท้อนถึงการต่อรองระหว่างผลประโยชน์ของการแข่งขันของผู้ชายในทุนนิยม และแรงงานชายภายใต้ความขัดแย้งเรื่องแรงงานหญิงมากกว่าที่จะเป็นความสัมพันธ์เชิงจุดตัดที่มีความตรงกันข้ามกัน

ในประเด็นของรูปแบบของการผลิตถูกมองว่าเป็นโครงสร้างซึ่งมีพื้นฐานมาจากการครอบงำของแรงงานส่วนเกินภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิต ปิตาธิปไตยถูกกำหนดให้เป็นโครงสร้างที่แยกออกจากการครอบงำซึ่งมีพื้นฐานมาจากการควบคุมทางเพศวิถีและการสืบพันธุ์ของผู้หญิง ซึ่งรูปแบบของโครงสร้างดังกล่าวจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบริบทและการมีอิทธิพลจากโครงสร้างอื่น ๆ ภายในสังคม (Burris, 1982, p. 61)

จากงานศึกษาดังกล่าวเขาได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการขยายมุมมองของรูปแบบการผลิตที่ก่อนหน้านี้มีการตีความที่คับแคบจนเกินไป ในการพัฒนาของระบบทุนนิยมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคมและโครงสร้างของครอบครัวและการดำรงอยู่ของความสัมพันธ์การผลิต และระบบทุนนิยมก็ยังคงต้องพึ่งพิงแรงงานในครัวเรือนให้ไปสู่พื้นที่สาธารณะเช่นกัน โดย Burris ได้ให้แนวทางในการตีความใหม่ที่ครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการผลิตและการสืบพันธุ์ในลักษณะเป็นกระบวนการเดียวที่สำคัญกับการต่อสู้ทางการเมืองและอุดมการณ์ รวมถึงการเปลี่ยนผ่านของความสัมพันธ์ในสังคมทุนนิยม

2.2.3 อุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย (Ideologies of patriarchal motherhood)

ความน่าสนใจในการศึกษาการเป็นแม่ตามแนวทางสตรีนิยมทำให้เห็นถึงความพยายามในการประกอบสร้างการอธิบายความเป็นแม่บนฐานของเรือนกายทางชีววิทยาและการอธิบายความเป็นแม่ในมิติที่แตกต่างออกไป การทำความเข้าใจอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยหรืออุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่เข้มข้น (The ideology of intensive) ซึ่งจะกล่าวต่อไปจะทำให้เห็นภาพแนวคิดของความเป็นแม่ในสังคมปัจจุบันมากขึ้นโดยเฉพาะในสังคมไทย แต่ในความเป็นจริงไม่มีการกำหนดตายตัวว่าในแต่ละปัจเจกบุคคล ครอบครัว หรือสังคม จะอยู่ภายใต้อุดมการณ์แบบใดหรือมีลักษณะผสมผสานหรือไม่ นอกจากนี้บริบททางสังคมประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดกิจกรรมและความเข้าใจของความเป็นแม่ในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ Collins

กล่าวว่า “ความเป็นแม่เกิดขึ้นภายในบริบททางประวัติศาสตร์ที่เฉพาะเจาะจงที่ล้อมรอบด้วยโครงสร้างที่ประสานกันของเชื้อชาติ ชนชั้น และเพศ” (Collins, 2000, p. 56)

ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย (Patriarchal motherhood) ในฐานะอุดมการณ์ที่ครอบงำและกลายเป็นสิ่งที่มาควบคุมและตัดสินการเป็นแม่ของบุคคลภายในสังคม คำอธิบายการเลี้ยงลูกภายใต้อุดมการณ์ดังกล่าว O'Reilly (2004) เรียกว่า ความเป็นแม่ที่เสียสละ สะท้อนถึงกรอบการมองที่ว่าการเป็นแม่ไม่ใช่หน้าที่โดยธรรมชาติหรือทางชีววิทยาแต่เป็นการปฏิบัติทางวัฒนธรรมและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น การทำความเข้าใจอุดมการณ์การเป็นแม่มีฐานจุดเริ่มต้นมาจากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์และสังคมไปสู่เศรษฐกิจทุนนิยมอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ทำให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจหลังสงคราม การเติบโตของชนเมือง การแต่งงานและการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวนำมาสู่การเกิดอุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่เข้มข้น (The ideology of intensive) เป็นวาทกรรมของแม่ที่ดีและเสียสละ (Hays, 1996)

ในขณะเดียวกัน O'Reilly มองว่าต้นกำเนิดของการเลี้ยงลูกแบบเข้มข้นเกิดขึ้นในปี 1970 โดยมีลักษณะที่แม่เป็นผู้ดูแลส่วนกลางและการเลี้ยงลูกถือว่าเป็นงานที่สำคัญกว่าการจ้างงานที่ได้รับค่าจ้าง และการเป็นแม่นั้นต้องใช้เวลา พลังงาน และทรัพยากรอย่างมากกับลูก เห็นได้ชัดว่าการเป็นแม่ในฐานะผู้เสียสละหรือการเลี้ยงลูกแบบเข้มข้นมีลักษณะเด่นที่เชื่อมโยงกัน ภายใต้การมองความเป็นแม่ว่าเป็นเรื่องธรรมชาติสำหรับผู้หญิงและแม่ผู้ให้กำเนิดจะต้องเป็นผู้เลี้ยงดูลูกเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือแม่คือผู้ดูแลคนกลางหรือเป็นตัวกลางในการดูแลโดยให้ความสำคัญกับการเลี้ยงลูกแบบเต็มเวลา (Full-time) หรือการเลี้ยงลูกต้องมาก่อนงานอื่น ๆ เสมอ (O'Reilly, 2007)

นอกจากนี้อุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่เข้มข้น ในกรณีที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกแบบเต็มเวลาสิ่งนี้อาจนำมาสู่การกำหนดอัตลักษณ์และการแบ่งงานในครัวเรือนของพวกเขาในระยะยาว รวมถึงการนำไปสู่การลงทุนทางวัตถุและอารมณ์ในเด็กที่เพิ่มขึ้น ท้ายที่สุดจะนำไปสู่การเลี้ยงดูแบบเข้มข้นที่เพิ่มขึ้น อุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่เข้มข้นสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมทางสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสังคมอเมริกัน ได้แก่ แม่คืออุดมคติและเป็นผู้ดูแลเด็กจะต้องได้รับการเลี้ยงดูอย่างดีที่สุด และลูกเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และไม่สามารถประเมินค่าได้ เป็นต้น (Gross, 1998, p. 270)

อุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่เข้มข้นตั้งอยู่บนวัฒนธรรมพื้นฐานที่ว่าลูกจะต้องเป็นสิ่งมีชีวิตที่เปราะบางที่ต้องได้รับการดูแลอย่างดีภายใต้อุดมการณ์ความเป็นแม่ที่ดี อุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่ดีนั้นถูกประกอบสร้างใหม่เมื่อใดก็ตามที่ต้องการการปรับโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในขอบเขตของบทบาทและพฤติกรรมทางเพศ (O'Reilly, 2004) นอกจากนี้ผู้ดูแลการนุเคราะห์ของการเป็นแม่ที่เข้มข้นในบางครั้งอาจจะส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลกับพ่อแม่ได้ ผู้ดูแลการนุเคราะห์ของการเป็นแม่มักกล่าวไม่เพียงแต่หาลอกลวงแต่ยังละเลยความต้องการของแม่ สิ่งนี้ส่งผลต่อระดับของความสับสนและความตระหนักรู้ในตนเอง รวมถึงการรับรู้ถึงอัตวิสัยในฐานะผู้กระทำการของแม่ด้วย (O'Reilly, 2007, p. 332)

ขณะเดียวกัน O'Reilly (2007) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นแม่ตามธรรมชาติ (Natural mothering) ซึ่งเป็นแนวคิดคู่ตรงข้ามของการเป็นแม่ในยุคร่วมสมัยที่การเป็นแม่ขึ้นอยู่กับ การบริโภคนิยมและเทคโนโลยี O'Reilly พบว่าการเป็นแม่ตามธรรมชาติเป็นการผสมผสานระหว่าง แนวทางการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายและการเลี้ยงลูกที่ได้รับอิทธิพลมาจากสตรีนิยมทางวัฒนธรรม แม่ตามธรรมชาติทำให้อุดมการณ์ของแม่ผูกติดผู้หญิงไว้ในการสืบพันธุ์ทางชีววิทยาและปฏิเสธอัตลักษณ์และความเป็นตัวของตัวเองที่นอกเหนือจากการเป็นแม่ (p. 783)

อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นแม่กับธรรมชาติของผู้หญิงนั้นมีความ เชื่อมโยงระหว่างความเป็นแม่ทางชีววิทยาและอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปีตาธิปไตย เมื่อความเป็น แม่ถูกมองว่าเป็นธรรมชาติจะทำให้การเป็นแม่เชื่อมโยงกับงานดูแลและการเลี้ยงดูลูกโดยปริยาย (Neyer & Bernardi, 2011)

อุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปีตาธิปไตยนำมาซึ่งการประกอบสร้างมายาคติของ การเป็นแม่ที่ดีที่ผลิตซ้ำผ่านสื่อโฆษณาในการเลี้ยงดูและพื้นฐานทางความเชื่อและวัฒนธรรมของแต่ ละสังคม ในแต่ละสังคมก็จะมี การประกอบสร้างความเป็นแม่ที่ดีที่แตกต่างกัน เช่น ในสังคมตะวันตก แรงผลักดันสำหรับการเป็นแม่ที่สมบูรณ์แบบเกิดจากมุมมองที่ว่าความรักของแม่เป็นสิ่งที่ทรงพลัง การจูบและกอดของแม่เป็นพื้นฐานในการสร้างสุขภาพจิตที่ดีของลูกในอนาคต ปฏิบัติการการเป็น แม่แบบธรรมชาติบนฐานเรือนกายทางชีววิทยาและการเลี้ยงดูลูกแบบเข้มข้นดังกล่าวจะปรากฏใน สังคมตะวันตกที่ถูกสถาปนาให้กลายเป็นบรรทัดฐานกระแสหลักที่นำมาสู่การกำหนดความเป็นแม่ที่ดี ในสังคม จะเห็นได้ชัดว่าอุดมการณ์ปีตาธิปไตยและการเลี้ยงดูแบบเข้มข้นในสังคมร่วมสมัยใน ปัจจุบันเมื่อมาผนวกรวมกัน อุดมการณ์ดังกล่าวจะมีความทรงพลังอย่างมากและทำหน้าที่เป็นมายา คติหรือกฎเกณฑ์ในการกดขี่ผู้หญิง

O'Reilly ได้อธิบายเกี่ยวกับบรรทัดฐานของการเป็นแม่ที่ดีที่ถูกกำหนดโดย อุดมการณ์ปีตาธิปไตยในสังคมร่วมสมัย 8 ประการ ได้แก่ 1) เด็กต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมโดย แม่ผู้ให้กำเนิด 2) การเป็นแม่นี้ต้องใช้เวลาลูกในลักษณะตลอดวันตลอดเวลา (24/7) 3) แม่ต้อง คำนึงถึงความต้องการของลูกก่อนแม่เสมอ 4) แม่มีหน้าที่จัดหาบุคคลที่สามารถอบรมสั่งสอนให้กับลูก ได้นอกเหนือไปจากตัวแม่ 5) แม่ต้องเติมเต็มความพึงพอใจของลูกอย่างเต็มที่ 6) แม่ต้องเสียสละเวลา

กำลังและเงินไปกับการเลี้ยงดูลูก 7) การเป็นแม่จะต้องมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ และ 8) งานของแม่และการเลี้ยงลูกโดยถือเป็นการกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงอุดมการณ์ปีตาธิปไตยของการเป็นแม่ที่มอบหมายความรับผิดชอบทั้งหมดให้กับการเป็นแม่แต่ขณะเดียวกันไม่ได้ให้อำนาจที่แท้จริงกับแม่ ซึ่ง O'Reilly กล่าวว่า การเป็นแม่เป็นความรับผิดชอบที่ไร้อำนาจ ผู้หญิงที่ไม่ปฏิบัติตามบทบาทของการเป็นแม่ที่ดีจะถูกมองว่าเป็นแม่ที่ไม่ดี อุดมการณ์ปีตาธิปไตยของการเป็นแม่ทำให้การเป็นแม่ถูกกดขี่อย่างมากต่อผู้หญิง เพราะการเสียสละของแม่ที่จำเป็นต้องกดขี่หรือปฏิเสธความเป็นตัวตนของแม่เอง (O'Reilly, 2004)

นอกจากนี้ในสังคมปีตาธิปไตยแม่ที่ดีสะท้อนผ่านแม่ที่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ และต้องเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วที่ต้องการเติมเต็มพื้นฐานทางชีววิทยาของตนเองการให้กำเนิดบุตรหรือเพื่อช่วยเหลือสามีในการดำรงไว้ซึ่งสถานบันของครอบครัวในแง่ของการสืบทอดทายาทในทางตรงกันข้ามแม่ที่เลวหรือไม่ดีสะท้อนผ่านผู้หญิงโสดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่าซึ่งทำหน้าที่เป็นแม่ตัวแทนเพื่อแลกกับเงินจำนวนหนึ่ง (Wald, 1997)

วาทกรรมของการเป็นแม่ที่ดีมีอิทธิพลอย่างมากช่วงหลังสงครามโลกที่มุ่งเรียกร้องให้แม่อยู่ที่บ้านกับลูกเต็มเวลาแต่ในปัจจุบันความเป็นแม่ที่ดีเป็นเรื่องที่มากกว่าความใกล้ชิดทางกายภาพของแม่และลูกที่จะต้องอยู่บ้านเต็มเวลา นำมาสู่แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นแม่ที่เรียกว่า ลัทธิแม่ใหม่ (New momnism) ที่เป็นมากกว่าการเลี้ยงลูกแบบความใกล้ชิดทางกายภาพแต่ยังให้ความสำคัญกับความใกล้ชิดในเชิงจิตวิญญาณ โดยความใกล้ชิดทางจิตวิญญาณเป็นการลดข้อจำกัดของการเลี้ยงลูกแบบเข้มข้น แนวคิดดังกล่าวจะทำให้ผู้หญิงสามารถที่จะประกอบอาชีพหรือทำงานนอกบ้านได้มากกว่าที่จะอยู่กับการเลี้ยงลูกแบบเต็มเวลา โดยเป็นการให้ความสำคัญทางเลือกและการกำหนดด้วยตนเองในอิสระของผู้หญิง (O'Reilly, 2007, p. 816) และเป็นการขยายแนวความคิดเกี่ยวกับสตรีนิยมและความเข้ากันได้กับแนวคิดและหมวดหมู่อัตลักษณ์ที่หลากหลายในทางกลับกันแนวคิดดังกล่าวยังคงเป็นการสร้างเงื่อนไขที่ส่งเสริมรูปแบบการเลี้ยงลูกแบบเข้มข้นและลัทธิแม่แบบใหม่ในวัฒนธรรมกระแสหลัก (Takševa, 2018)

2.2.4 การถูกปฏิเสธความเป็นแม่ (Motherhood denied) และแม่นอกกฎ (Mother outlaws)

ค่านิยมของสังคมไม่เพียงแต่ให้ความหมายกับความสัมพันธ์ทางสังคมเท่านั้นแต่ยังรวมถึงปัจเจกบุคคลมีส่วนร่วมในการเจรจาเพื่อระบุตัวตนของพวกเขาด้วย วาทกรรมได้สร้างกรอบสำหรับการตีความและกำหนดวิธีที่เป็นไปได้ในการทำความเข้าใจโลก ในขณะเดียวกันก็ประกอบสร้างขึ้นผ่านคำพูดที่ผู้คนสร้างขึ้นไม่เพียงแต่ในกรอบวาทกรรมเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการตีความประสบการณ์

ส่วนตัวที่ผิดแปลกด้วย วาทกรรมจึงไม่เพียงแต่ถูกผลิตขึ้นเท่านั้นแต่ยังถูกทำลายด้วยการปฏิบัติ ความเข้าใจ และสภาพภูมิหลังของแต่ละบุคคล บทบาทของวาทกรรมเหล่านี้ต้องเกี่ยวข้องกับการ กระทำที่สร้างสรรค์ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งประสบการณ์ส่วนบุคคลและความสนใจในทางปฏิบัติของแต่ละบุคคลมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ (Kugelberg, 2006)

ความเป็นแม่ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง กันนำมาซึ่งการให้คุณค่าของความเป็นแม่ในลักษณะที่ไม่เท่ากันด้วย ส่งผลให้ความเป็นแม่ที่ นอกเหนือไปจากความเป็นแม่ในกระแสหลักหรือสังคมให้คุณค่าต้องถูกกีดกันและทำให้กลายเป็นกลุ่ม คนชายขอบในสังคม โดยเฉพาะในแม่ที่มีความหลากหลายที่สวนทางกับการดำเนินชีวิตภายใต้การให้ คุณค่าบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ การให้คุณค่าดังกล่าวถูกตอกย้ำผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ในลักษณะของการเป็นแม่ที่มีความเปราะบางเป็นเรื่องที่ผิดปกติและผิดธรรมชาติ ซึ่งกลายเป็นวาท กรรมของความเป็นแม่กะเทยที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมกิจกรรมของมนุษย์และการตัดสินใจ คุณค่าภายในสังคม (สุริชัย หวันแก้ว, 2546)

ความเป็นแม่ได้กลายมาเป็นศูนย์กลางของความเป็นหญิงและเป็นสิ่งที่ผู้หญิงใน สังคมต้องการภายใต้อุดมการณ์และความคาดหวังของการเป็นแม่ในอุดมคติ เงื่อนไขดังกล่าวได้ส่งผล กระทบอย่างมากทำให้ผู้หญิงหรือปัจเจกบุคคลที่ไม่สามารถเป็นแม่หรือไม่มีความต้องการที่จะเป็นแม่ กลายเป็นบุคคลชายขอบ (Marginalized mother) และเกิดการตีตรา เช่น แม่วัยรุ่น แม่เลี้ยงเดี่ยว แม่ที่มีอายุมาก แม่ที่ประสบปัญหากับความยากจน แม่ที่เป็นผู้อพยพหรือผู้ลี้ภัย รวมถึงแม่เลสเบี้ยน ชายรักเพศเดียวกัน หรือผู้ที่มีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น ๆ ของการเป็นพ่อแม่ที่ไม่เป็นทางการ เช่น คนขายบริการ กะเทย และบุคคลข้ามเพศ เป็นต้น บุคคลเหล่านี้มีความเปราะบางต่อมาตรฐานความ เป็นชาย ความเป็นผู้หญิง ครอบครัวย และแสดงออกทางเพศ รวมถึงต้องเผชิญกับแรงกดดันให้ ปฏิบัติตามกฎหมายที่เข้มงวดของแม่ที่ดีเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ถูกมองว่าเป็นแม่ที่ไม่ดี แม่ที่มีพฤติกรรม ผิดแปลกไปจากต้นแบบที่ดีของแม่จะถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงและถูกตั้งคำถามถึงความสมบูรณ์ ของร่างกายในฐานะของแม่ (Fields, 2001)

แม่ในลักษณะดังกล่าวเหล่านี้มักจะถูกปฏิเสธความเป็นแม่เพราะมุมมองที่เป็นสิ่ง ที่ไม่พึงปรารถนาภายใต้กฎหมายและนโยบายทางสังคมที่สังคมส่วนใหญ่ให้คุณค่า สะท้อนผ่านการถูก กีดกัน การปฏิเสธหรือจำกัดการเข้าถึงความเป็นแม่ของปัจเจกบุคคลในบางกลุ่ม ขณะที่ในอีกบางกลุ่ม สามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้ เช่น สิทธิในการเจริญพันธุ์ การดูแลในการคลอดบุตรอย่างปลอดภัย เป็นต้น (O'Reilly, 2010)

นอกจากนี้ Gillies (2007) ชี้ให้เห็นถึงแนวคิดแม่ชายขอบและความเป็นแม่ที่ถูก ปฏิเสธของชนชั้นแรงงาน ภายใต้บริบทของการกีดกัน ความไม่เท่าเทียม และความเปราะบาง

ผ่านงานเรื่อง **Marginalised Mothers: Exploring working-class experiences of parenting** ที่มีมุมมองต่อการเลี้ยงดูว่า การเลี้ยงดูไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นความผูกพันระหว่างบุคคลภายใต้ความรักและความห่วงใยแต่กลับถูกจัดวางใหม่ว่าเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะที่ต้องได้รับฝึกฝน ในงานชิ้นนี้พบว่าแนวทางปฏิบัติในการเป็นแม่ของชนชั้นแรงงานถือเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับฐานคิดของการเป็นพ่อแม่ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามแสดงให้เห็นถึงความท้าทายในแต่ละวันที่แม่เหล่านี้เผชิญ เช่น การดิ้นรนอย่างต่อเนื่องเพื่อรับมือกับข้อจำกัดทางการเงิน ความอ่อนแอ ความไม่มั่นคง อำนาจที่จำกัด และการดูหมิ่น ขอบเขตที่วิตกกังวลและความเป็นจริงทางสังคมนี้ได้สร้างค่านิยมและการปฏิบัติที่แตกต่างจากความคาดหวังของชนชั้นกลางเชิงบรรทัดฐานแม่ที่เป็นชนชั้นแรงงานจะต้องตอบสนองความต้องการและแรงกดดันในการดูแลลูกทุกวัน และจะถึงเอาธรรมชาติของการตัดสินใจและการปฏิบัติที่แสดงให้เห็นว่าการเป็นแม่สร้างอัตลักษณ์เชิงบวกให้กับผู้หญิงวัยทำงาน

เห็นได้ชัดว่าการเลี้ยงดูบุตรไม่สามารถแยกขาดออกจากความเป็นจริงในประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมได้ แม่ที่เป็นชนชั้นแรงงานต้องดิ้นรนกับความยากลำบากและความไม่แน่นอนเพื่อทำให้ชีวิตของตนเองและลูกดีขึ้น เช่นเดียวกับงานของ Couvrette et al. (2016) เรื่อง **The Deviant Good Mother: Motherhood Experiences of Substance Using and Lawbreaking Women** ที่ทำการศึกษแม่ที่ใช้สารเสพติดหรือกระทำความผิดทางอาญา โดยพบว่าแมดังกล่าวยังคงต้องเผชิญกับการตีตราทางสังคมที่รุนแรง เนื่องจากวาทกรรมแม่ที่ดีไม่ควรทำความผิดในเรื่องดังกล่าว โดยปรากฏผ่านการนำเสนอในสื่อว่าแม่ที่ใช้ยาที่มีลักษณะของการเป็นพ่อแม่ที่ไม่เหมาะสมและการใช้ยาของพวกเขาสอดคล้องกับการเป็นแม่ที่ดี งานศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงการที่แม่ที่ใช้ยาเสพติดที่พยายามรักษาและธำรงความเป็นแม่ โดยจัดระเบียบชีวิตใหม่และแสวงหากลยุทธ์เพื่อลดผลกระทบของการใช้ยาที่มีต่อลูก และขณะเดียวกันก็ยังคงทำทุกอย่างเพื่อลูก พยายามจะปฏิเสธที่จะถูกตราหน้าว่าเป็นแม่ที่ไม่ดี สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถและความพยายามของการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ความเป็นแม่และประกอบสร้างความเป็นแม่ในรูปแบบใหม่ที่มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตที่แท้จริงของพวกเขา โดยในงานศึกษานี้ใช้คำว่า “แม่ที่ดีที่เบี่ยงเบน (Deviant good mother)” เพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงสามารถใช้ยาหรือแอลกอฮอล์ได้และยังคงเป็นแม่ที่ดีได้ จะเห็นได้ชัดว่าการที่สถาบันความเป็นแม่เข้ามาควบคุมแม่หรือปัจเจกในสังคมที่ส่งผลทำให้เกิดแม่ที่เป็นชายขอบและแม่ที่ถูกปฏิเสธทางสังคม แต่ขณะเดียวกันจะเห็นได้ชัดถึงการดำรงตนอยู่ได้ภายใต้บทบาทของการเป็นแม่ในสังคม

นอกจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น O'Reilly (2010) ก็ได้ยกตัวอย่างของการไม่ยอมรับงานต่ออุดมการณ์ความเป็นแม่ภายในสังคม เช่น ผู้หญิงที่ทิ้งลูกแล้วไปรับเลี้ยงลูกบุญธรรม

แม่ที่ตั้งครรภ์แทนหรือผู้บริจาคไข่ (Surrogate mother) ที่ยังคงเข้าใจตนเองและการเป็นแม่ทั้งที่เป็นเชิงชีววิทยาและไม่ใช่เชิงชีววิทยายกย่องการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นแม่ของตนเองจากประสบการณ์ของพวกเขา เช่นเดียวกันกับแม่ที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

เช่นเดียวกับ Shanley (1993) มองว่า แม่ที่ตั้งครรภ์แทนหรือผู้บริจาคไข่จะมีสัญญาณการตั้งครรภ์ที่เป็นเงื่อนไขภายในความสัมพันธ์ของสัญญา รวมถึงความสัมพันธ์ทางเพศและการสืบพันธุ์ การตั้งครรภ์ตามสัญญาได้สร้างความสำคัญไม่เพียงต่อเด็ก แม่และพ่อของผู้ให้กำเนิดเท่านั้น ยังหมายรวมถึงทุกคนที่เกี่ยวข้องกับวิธีปฏิบัติในการสืบพันธุ์แบบใหม่ที่ก่อร่างขึ้นร่วมกัน ขณะเดียวกัน การตั้งครรภ์แทนชี้ให้เห็นว่าไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถมีลูกและคลอดลูกได้และการตั้งครรภ์ตามสัญญาช่วยให้มีความรับผิดชอบในเด็กตั้งแต่ก่อนการปฏิสนธิ และสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจในการให้กำเนิดของทั้งสองฝ่ายอีกด้วย

จากความเป็นแม่ที่เป็นชายขอบและการเป็นแม่ที่ถูกปฏิเสธจากสังคมนำมาซึ่งแนวคิดแม่นอกกฎ (Mother outlaws) ของ O'Reilly (2004) ที่เป็นการพยายามสะท้อนถึงปฏิบัติการในการดำรงบทบาทความเป็นแม่ในสังคมผ่านการเป็นแม่ในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านงานเรื่อง **Mother outlaws: Theories and practices of empowered mothering** โดยเริ่มชี้ให้เห็นถึงแนวความคิดพื้นฐานของความเป็นแม่ของ Rich เกี่ยวกับการเป็นคนนอกกฎหมายจากสถาบันความเป็นแม่ การเป็นแม่ที่ดีและไม่ดีของผู้หญิงที่เกิดขึ้น โดยแม่ที่อยู่ภายนอกสถาบันหรือต่อต้านสถาบันความเป็นแม่หรือปิตาธิปไตยจะถือเป็นแม่ที่ไม่ดี กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการกำหนดให้แม่ที่มีอำนาจเป็นแม่ที่ดีและเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย (Patriarchal mother)

O'Reilly ได้ให้ความสำคัญกับการเป็นแม่ที่เป็นอิสระจากสถาบันความเป็นแม่ที่จะนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เรียกว่า การเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจ (Empowered mothering) หรือการเป็นแม่นอกกฎ (Outlaw mothering) เพื่อจะเป็นการเติมเต็มข้อจำกัดในงานของ Rich ที่ไม่มีการพูดถึงเรื่องการเลี้ยงดูแบบเสริมอำนาจ (O'Reilly, 2004, p. 2) การเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจนำมาซึ่งแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นแม่นอกกฎ นักทฤษฎีสตรีนิยมเกี่ยวกับการเป็นแม่ได้เรียกร้องให้มีการขจัดสถาบันความเป็นแม่ออกไปเพื่อไม่ให้เกิดความกดดันต่อผู้หญิงในการเลี้ยงลูก (O'Reilly, 2004, p. 71)

O'Reilly ชี้ให้เห็นว่าการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจจะนำไปสู่การให้สิทธิและเสรีภาพของแม่และช่วยให้แม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมผ่านการขัดเกลาทางสังคมของเด็กหรือลูกของพวกเขา เมื่อแม่มีพลังอำนาจแล้วจะสามารถดูแลและปกป้องบุตรของตนได้ดีขึ้น (O'Reilly, 2004, p. 26)

O'Reilly ได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจที่สำคัญที่ผู้วิจัยหยิบยกมา 3 ประการ ได้แก่ การเป็นแม่แบบสตรีนิยม (Feminist mothering) การเป็นแม่เลสเบี้ยน (Lesbian mothering) และการเป็นแม่แบบแอฟริกันอเมริกัน (African - American mothering) ในส่วนของการเป็นแม่เลสเบี้ยนจะกล่าวถึงในรายละเอียดในหัวข้อแนวคิดพ่อแม่ที่มีความหลากหลายในหัวข้อต่อไป การเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยนำมาสู่ข้อจำกัดและทางเลือกในการเลี้ยงดูบุตรทำให้เกิดความพยายามในการที่จะเพิ่มอำนาจให้กับผู้หญิงหรือบุคคลที่สวมบทบาทในการเป็นแม่ให้มากขึ้น ภายใต้ข้อจำกัดของระบบทุนนิยมและปิตาธิปไตยที่ทำให้แม่ต้องตกอยู่ในสถานะที่เป็นรองและบนฐานของความสัมพันธ์เชิงอำนาจของเพศสถานะที่ไม่เท่าเทียมกัน

ประการแรก การเป็นแม่แบบสตรีนิยม การเป็นแม่แบบสตรีนิยมเป็นการต่อต้านและปฏิเสธความเป็นแม่ที่เป็นปิตาธิปไตยที่ทำให้การแม่ถูกจำกัดหรือกดขี่ต่อสตรี การเป็นแม่แบบสตรีนิยม หมายถึง แนวปฏิบัติ ทฤษฎีการเลี้ยงลูกแบบสตรีนิยมที่ให้อำนาจแก่ผู้หญิงหรือผู้ดูแลการศึกษาแม่แบบสตรีนิยมทำให้เห็นวิธีที่พวกเขาเรียกร้องสิทธิในการทำงาน การต่อต้าน การเหยียดเพศ เชื้อชาติ หรือวิธีการเลี้ยงดูลูกอย่างเท่าเทียมในการมีส่วนร่วม การเป็นแม่แบบสตรีนิยมได้วิพากษ์วิจารณ์โครงสร้างและวัฒนธรรมทางสังคมและมายาคติของการเป็นแม่ในรูปแบบต่าง ๆ และการเป็นแม่แบบสตรีนิยมเป็นมากกว่าการนำเอาความเป็นแม่มาสร้างอำนาจ กำหนดหรือตอบสนองความต้องการของตนเองหรือปิตาธิปไตยเท่านั้น

แม่เหล่านี้ได้กำหนดนิยามใหม่ของการเป็นแม่ในฐานะองค์กรที่มีส่วนร่วมทางสังคมที่พยายามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมผ่านรูปแบบสตรีนิยมใหม่ของการขัดเกลาทางเพศและการมีปฏิสัมพันธ์กับลูก โดยการเลี้ยงลูกแบบสตรีนิยมวางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นอิสระภายใต้การคำนึงถึงอัตลักษณ์ที่ซับซ้อน เช่น เชื้อชาติ อายุ เพศ หรือสถานภาพการสมรส ที่ไม่ได้เป็นกรอบขีดความสามารถในการเป็นแม่ของพวกเขา

O'Reilly เชื่อว่า การเป็นแม่ของสตรีนิยมทำให้เขาเป็นแม่ที่ดีขึ้นและมีอำนาจมากขึ้นสามารถดูแลและปกป้องลูกได้ดียิ่งขึ้น ภายใต้การวิพากษ์การเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและการเลี้ยงลูกที่เข้มข้นที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกถึงความเปราะบางและความอ่อนล้าทำให้แม่นั้นสูญเสียความเป็นอิสระ ในขณะที่การเลี้ยงลูกแบบสตรีนิยมพยายามที่จะสร้างการยอมรับของสังคมและไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของชายเป็นใหญ่ การเลี้ยงลูกแบบสตรีนิยมจะนำไปสู่การสร้างการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากกันและกันระหว่างเขากับลูก ๆ

เช่นเดียวกับงานของ Green (2005) ที่กล่าวถึงการเป็นแม่แบบสตรีนิยมว่าสามารถช่วยให้ผู้หญิงหลุดพ้นจากกฎของการเป็นแม่ที่เป็นปิตาธิปไตยได้ โดยมองว่าการเลี้ยงลูกด้วยแบบสตรีนิยมทำให้แม่มีความสามารถในการกำหนดรูปแบบของการเป็นแม่ได้อิสระ มีทางเลือกใน

การเลี้ยงลูกเป็นของตนเอง ปราศจากกรอบของความเป็นสถาบันความเป็นแม่ และการเป็นแม่แบบสตรีนิยมจะนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วยการฝึกการปกครองตนเองในการเป็นแม่ การส่งเสริมความเป็นอิสระ และการคิดอย่างมีวิจารณ์ภายในตัวลูก

ประการถัดมา การเป็นแม่แบบแอฟริกันอเมริกัน เป็นการสำรวจผู้หญิงชาวแอฟริกัน-อเมริกัน ที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดเกี่ยวกับการเป็นแม่ผ่านการรื้อถอนการเลี้ยงลูกแบบเข้มข้นและตำแหน่งการเป็นแม่เป็นอัตลักษณ์ รวมถึงบทบาทของการเสริมพลังอำนาจ (O'Reilly, 2004, p. 22) เช่นเดียวกับที่ Collins มองว่าจุดเน้นของการเป็นแม่ผิวสีคือ ความเป็นแม่ที่เป็นสถาบันที่ทรงพลังอำนาจทั้งในการปฏิบัติและความคิด ได้แก่ การรักษา ปกป้อง เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วให้อำนาจแก่เด็กผิวสีเพื่อพวกเขาจะได้ต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติที่พยายามทำร้ายพวกเขาและเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ (Collins, 2000, p. 171)

Collins มองว่า ครอบครัวเป็นสายสัมพันธ์ทางอารมณ์เบื้องต้นของความรักและความห่วงใย ในครอบครัวอุดมคติบทบาทของผู้หญิงถูกกำหนดให้เป็นหน้าที่หลักในบ้านกับผู้ชายในโลกแห่งการทำงานสาธารณะ ซึ่งแตกต่างจากครอบครัวของแอฟริกัน-อเมริกัน องค์ประกอบของครอบครัวอุดมคติหรือครอบครัวแบบดั้งเดิมเป็นปัญหาอย่างมากโดยเฉพาะสำหรับผู้หญิงแอฟริกัน-อเมริกัน คือ การแบ่งขอบเขตระหว่างขอบเขตพื้นที่สาธารณะของการจ้างงานที่ได้รับค่าจ้าง และขอบเขตส่วนตัวของความรับผิดชอบในครอบครัวที่ไม่ได้รับค่าจ้าง และความเป็นชั่วของพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวทำให้เกิดการแยกครัวเรือนของครอบครัวออกจากตลาดแรงงานที่ได้รับค่าจ้าง

ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการอธิบายอุดมการณ์ทางเพศของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ทำให้ผู้หญิงผิวสีกลายเป็นผู้หญิงน้อยลงเพราะต้องทำงานนอกบ้าน และต้องเผชิญจากการเลือกปฏิบัติในสังคม ผู้หญิงและผู้ชายผิวสีมีความเสี่ยงมากกว่าคนผิวขาวที่ถูกกีดกันจากอาชีพและการจ้างงาน แม้ว่าผู้หญิงผิวสีมีจำนวนมากกว่าผู้ชายที่ทำงานในตำแหน่งในระดับมืออาชีพและระดับบริหารแต่จะได้รับเงินเดือนต่ำกว่าและถูกมองว่ามีสถานะที่ด้อยกว่า

ความเป็นแม่ของผู้หญิงผิวสีสามารถแสดงออกถึงพลังของการนิยามตนเองและความสำคัญของการเห็นคุณค่าและเคารพตนเอง ความจำเป็นของการพึ่งพาตนเอง ความเป็นอิสระในการเสริมอำนาจของผู้หญิงผิวสี และการมีส่วนร่วมของผู้หญิงผิวสีเป็นพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งสำหรับความเข้มแข็งของพลังอำนาจภายในภาคประชาสังคมของคนผิวสี ขณะเดียวกันความเป็นแม่ผิวสีในฐานะสถาบันมีทั้งพลวัต และต้องเผชิญกับความตึงเครียดที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในความพยายามที่จะสร้างสถาบันของความเป็นแม่เพื่อประโยชน์ในการจัดการกดขี่ของเชื้อชาติ เพศ ชนชั้น เพศ (Collins, 2000, p. 191-201)

จากแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของอุดมการณ์ความเป็นแม่ที่เกิดขึ้นภายในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในความพยายามจะดำรงบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้อุดมการณ์ของปิตาธิปไตยและทุนนิยม รวมถึงการต่อรองเพื่อลดความเป็นชายขอบและการถูกเบียดขับของสังคมผ่านรูปแบบที่มีความหลากหลาย นอกจากนี้การทบทวนแนวคิดในส่วนนี้ทำให้เห็นว่าความเป็นแม่ในสังคมปัจจุบันมีชุดประสบการณ์ที่มีความหลากหลายอย่างมากแต่ประสบการณ์เหล่านี้ที่เกิดขึ้น ล้วนอยู่ภายใต้การครอบงำของอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยที่พวกเขาพยายามจะสร้างความท้าทายและความสั่นคลอน โดยอุดมการณ์ความเป็นแม่ที่แสดงให้เห็นข้างต้นจะเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการทำความเข้าใจบริบทของความเป็นแม่ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคมผ่านการคำนึงถึงเงื่อนไขของเพศสถานะ ชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นแม่

2.3.1 จากความเป็นแม่สู่การเป็นแม่ผ่านมุมมองสตรีนิยม

งานสำคัญของสตรีนิยมการศึกษาประสบการณ์ความเป็นแม่ คือ งานของ Rich (1986) เรื่อง *Of Woman Born: Motherhood as Experience and Institution* ได้ชี้ให้เห็นถึงความหมายของความเป็นแม่ โดยให้ความหมายที่สำคัญสองประการ ความหมายหนึ่งซ้อนทับกับความสัมพันธ์ของผู้หญิงและอำนาจของการสืบพันธุ์และการมีลูก อีกความหมายหนึ่งคือความเป็นแม่ในเชิงสถาบัน กล่าวได้ว่าสถาบันดังกล่าวอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชาย โดยในงานชิ้นนี้ได้ให้แนวคิดและวิพากษ์เกี่ยวกับความเป็นแม่และการเป็นแม่ผ่านการมองเรือนกายในหลายประการ

ประการแรก การชี้ให้เห็นถึงประสบการณ์ความเป็นแม่ที่หลากหลาย เช่น ความเป็นแม่แบบธรรมชาติ (Natural motherhood) สะท้อนผ่านการที่ผู้หญิงส่วนใหญ่โอ้อรับ การเป็นแม่จะมีความอ่อนโยนและสามารถดูแลเลี้ยงดูเด็กได้ ความเป็นแม่เป็นความรักแบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional love) โดยบุคคลที่เป็นแม่สามารถตั้งครรถ์ได้ในช่วงเวลาเก้าเดือน ขณะเดียวกันผู้หญิงหลายคนในบางสังคมวัฒนธรรมอาจกลายเป็นแม่โดยไม่มีทางเลือกและต้องเผชิญหน้ากับบาดแผลทางกายและจิตใจ การข่มขืน ผ่านการทำแท้ง การฆ่าตัวตาย การทอดทิ้งเด็ก การฆ่าเด็ก การเลี้ยงลูกที่ในทางกฎหมายไม่ยอมรับ เป็นต้น Rich ได้เกิดคำถามกับการมีลูกของเขามองว่าการมีลูกเป็นสิ่งที่ผู้หญิงตัดสินใจให้ภายใต้กรอบของความเป็นหญิงโดยใช้คำว่า “To be like other women” (Rich, 1986, p. 25) รวมถึงการตั้งคำถามเกี่ยวกับการที่ต้องพึ่งพาหมอสูตินรีเวชเพื่อให้การตั้งครรภ์นั้นเป็นไปอย่างดี

ประการที่สอง Rich ได้กล่าวถึงพลังของแม่ใน 2 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพทางชีววิทยาและความสามารถในการแบกรับการเลี้ยงดูมนุษย์ รวมถึงการสร้างชีวิตส่วนตัวและชีวิตสาธารณะ (Rich, 1986, p. 13) โดยมองว่าผู้หญิงไม่ใช่แค่ต้องเผชิญหน้ากับความเจ็บปวดในการตั้งครรถ์เท่านั้นแต่ต้องทำงานอย่างหนักภายในบ้านและนอกบ้าน การกระทำดังกล่าวส่งผลให้เกิดความเครียดที่เพิ่มขึ้น นำมาสู่การเกิดภาวะของความเกลียดชังและความรักพร้อมกันได้ Rich มองว่าความรับผิดชอบทางร่างกายและจิตใจของผู้หญิงต่อเด็กหรือลูกเป็นภาระทางสังคมที่หนักที่สุดและเป็นความรับผิดชอบที่ไร้อำนาจ (Powerless responsibility) (Rich, 1986, p. 52)

ประการที่สาม ปีตารีปไตได้เข้ามาครอบงำในการสร้างองค์ความรู้ผ่านสถาบันทางการแพทย์ โดย Rich มองว่าการเป็นแม่ไม่ใช่เงื่อนไขของมนุษย์ (Human condition) อีกทั้งการเผชิญหน้ากับการเป็นแม่ภายใต้สังคมปีตารีปไตไม่ได้แตกต่างไปจากการข่มขืน การค้าประเวณี และการเป็นทาส (Rich, 1986, p. 113) Rich ชี้ให้เห็นถึงการควบคุมอำนาจการเจริญพันธุ์ การคุมกำเนิด การทำแท้งของผู้หญิงทั้งในเชิงกฎหมายและทางเทคนิคโดยผู้ชาย รวมถึงสตรีเวชวิทยาและการทดลองการปฏิสนธินอกมดลูก โลกของปีตารีปไตสถาบันของความเป็นแม่ไม่ได้บ่งชี้เพียงแค่การเลี้ยงดูลูกเพียงเท่านั้น สถาบันของการรักต่างเพศก็เช่นกันที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความใกล้ชิดสนิทสนมและความรักทางเพศนำมาสู่การสร้างเงื่อนไขในการตัดสินใจและหล่อหลอมประสบการณ์ชีวิตของแต่ละบุคคล ประสบการณ์ในการคลอดบุตรและประสบการณ์ทางเพศจึงเป็นไปเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของผู้ชาย เงื่อนไขดังกล่าวเป็นกรอบในการกำหนดบรรทัดฐานกระแสหลักหากบรรทัดฐานอื่นที่นอกเหนือจากบรรทัดฐานกระแสหลักจะถูกมองว่าผิดปกติและคุกคามสถาบันดังกล่าว

ความเป็นแม่เป็นสิ่งที่ดีที่สุดในหากลูกของตนชอบด้วยกฎหมาย หากปราศจากสถาบันความเป็นแม่และบรรทัดฐานการรักต่างเพศการปกครองแบบปีตารีปไตไม่สามารถอยู่รอดได้ อาจจะกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ของผู้หญิงในฐานะผู้ผลิตเริ่มจากที่บ้าน (Rich, 1986, p. 42-43) สะท้อนผ่านการใช้คำเรียกในรูปแบบต่าง ๆ ในงานศึกษาของนักวิชาการ เช่น ในครอบครัวอาณานิคมของอเมริกา มีคำว่า สาวใช้แก่ (Old maid) หรือในศตวรรษที่ 19 มีคำว่า แม่ที่กำลังทำงาน (Working mother) และแม่ที่อยู่บ้าน (Mother at home) รวมถึงการเกิดขึ้นของกฎหมายในการควบคุมการทำงานของแรงงานสตรีและกฎหมายในการควบคุมดูแลเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยผู้หญิงจะถูกจำกัดพื้นที่และกลายเป็นวัตถุที่ผู้ชายไม่ไว้วางใจและกลายเป็นวัตถุของเทคโนโลยีภายใต้สังคมปีตารีปไต (Rich, 1986, p. 127)

เห็นได้ชัดว่าภายใต้สังคมนิยมปีตารีปไต (Patriarchal socialism) บทบาทของผู้หญิงในครอบครัว คือ แม่บ้าน ผู้บริโภคสินค้า และการตอบสนองหรือสนับสนุนทางอารมณ์ของ

ผู้ชายและเด็ก อีกทั้งในปัจจุบันสถาบันของความเป็นแม่ได้แปรรูปไปในแง่ของการนำสถาบันปีตาธิปไตยเข้ามาสู่การดูแลเด็กผ่านการเกิดขึ้นของศูนย์เลี้ยงดูเด็กหรือสถาบันการศึกษา (Rich, 1986, p. 54-55)

นอกจากนี้ Rich ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นของการเมืองเกี่ยวกับการผดุงครรภ์และสูตินรีเวชภายใต้บริบทของกฎหมายและหลักวิชาชีพ รวมถึงเงื่อนไขทางศาสนาและวัฒนธรรม ในสังคมเทววิทยาของยิวและคริสเตียนที่มองว่าความเจ็บปวดของผู้หญิงคือการลงโทษจากพระเจ้า คนที่พยายามบรรเทาความเจ็บปวดจากการตั้งครรภ์และการคลอดบุตรจะถูกลงโทษ ในศตวรรษที่ 18 หมอตำแยถือเป็นพยาบาลผดุงครรภ์ตามธรรมชาติในยุคสมัยนั้น Rich มองว่ามนุษย์ยุคแรกจะมีตัวอ่อนขนาดเล็กและคลอดง่ายกว่า อีกทั้งการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมยังมีไม่มาก Rich ได้ชี้ให้เห็นว่าการคลอดบุตรสมัยก่อนเป็นเรื่องของผู้หญิงอย่างชัดเจน (Rich, 1986, p. 130)

ในปัจจุบันผู้ชายได้เข้ามามีบทบาทในการคลอดบุตรมากขึ้น การคลอดบุตรแบบธรรมชาติหรือการใช้หมอตําแยโดยผู้หญิงถูกมองว่าเป็น “ความทุกข์ระทม (Passive suffering)” และถูกลบล้างประวัติศาสตร์เนื่องจากผู้ชายมีอำนาจในการศึกษามากกว่าจึงทำให้ผู้ชายสร้างประวัติศาสตร์ขึ้นมา ประกอบกับอิทธิพลของศาสนาคริสต์ในตะวันตก รวมถึงการพัฒนาของเทคโนโลยีทำให้หมอตําแยที่ทำคลอดด้วยมือ (Hand of flesh) ถูกแทนที่ด้วยเครื่องมือที่เป็นเหล็ก (Hand of iron) ของความเป็นชาย (Rich, 1986, p.142)

ประการที่สี่ ความเป็นแม่กับความแปลกแยก โดยมุ่งความสนใจไปที่การคลอดบุตร การคลอดบุตรแฝงไปด้วยความกลัว ความวิตกกังวล ความเครียด ความเจ็บปวด รวมถึงความแปลกแยกในร่างกายตัวเอง เช่น การใช้ยาสลบหรือสารบรรเทาความเจ็บปวดที่มีปริมาณมากอาจจะส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ได้ Rich มองว่าผู้หญิงควรมีสิทธิในการเลือกในแง่ของการคลอดบุตร และยิ่งไปกว่านั้นควรมีทางเลือกในแง่ของทางชีววิทยาหรือการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยด้วย (Rich, 1986, p.174)

นอกจากนี้การคลอดบุตรแบบปีตาธิปไตย Rich ถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ทำให้ผู้หญิงเองแปลกแยก การแบ่งงานกันทำและการจัดสรรอำนาจในสังคมปีตาธิปไตยทำให้ความเป็นแม่และเพศวิถีถูกจำกัดและควบคุมในแต่ละช่วงชีวิต ดังนั้น การที่ผู้หญิงจะปลดปล่อยเป็นอิสระได้ต้องมีสิทธิในการตัดสินใจที่จะเลือกทั้งรูปแบบทางเพศวิถีและความเป็นแม่ตามความต้องการ

ประการสุดท้าย ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกชายและลูกสาว Rich มองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเมืองและความไม่เสมอภาคทางเพศที่ผู้ชายเหนือกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกเป็นความสำคัญของมนุษย์ที่สำคัญในการสร้างครอบครัวแบบปีตาธิปไตยโดยเฉพาะลูกชาย Rich ได้อธิบายผ่านงานของฟรอยด์เกี่ยวกับแนวความคิดพื้นฐานเรื่องปมออดิปัส (Oedipus

complex) เกี่ยวกับเด็กชายและแม่ในความพยายามที่จะตัดความสัมพันธ์กับแม่และมีความต้องการจะเป็นแบบพ่อเพื่อให้กลายเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเด็กชายจึงเข้าสู่โลกของผู้ชายและอยู่ภายใต้อุดมการณ์ปิตาธิปไตย สำหรับเด็กผู้หญิงจะเกิดความรู้สึกถูกตอนอวัยวะเพศหรือไม่มองคชาตโดยการทดแทนความรู้สึกดังกล่าวจำเป็นจะต้องตั้งครรภ์หรือมีลูกชายเพื่อทดแทนอวัยวะเพศชายที่หายไป (Rich, 1986, p. 197-198)

ในสังคมชายเป็นใหญ่การเลี้ยงดูลูกที่เติบโตขึ้นมาภายใต้การปกครองเป็นผู้ชายจะยิ่งทำให้ลูกชายอยู่ภายใต้กฎของพ่อ (Rich, 1986, p. 212) ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกสาวเกิดจากความใกล้ชิด มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอยู่เสมอในแง่ของการตั้งครรภ์ การคลอดบุตร การมีประจำเดือน ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกสาว ได้แก่ การสูญเสียลูกสาวในการเปลี่ยนบทบาทกลายเป็นแม่และในฐานะแม่ที่เป็นลูกสาว และอีกประเด็นหนึ่งเขาได้นำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดความกลัวต่อการเป็นแม่ (Matrophobia) ของลูกสาวที่เกิดจากการถ่ายทอดประสบการณ์ของการเป็นแม่ที่พวกเขาต้องเผชิญ

นอกจากนี้ O'Reilly (2004) ได้ตอกย้ำความหมายของความเป็นแม่เช่นกันในงาน **From motherhood to mothering: The legacy of Adrienne Rich's of woman born** โดยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่สำคัญที่เกิดขึ้นระหว่างความเป็นแม่ในฐานะสถาบันและประสบการณ์ในการเป็นแม่ กล่าวคือ แม่ในฐานะสถาบันผ่านอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่กำหนดและควบคุมและกดขี่ผู้หญิง และแม่ในฐานะประสบการณ์ของผู้หญิงในการเสริมอำนาจและการต่อต้านจากที่ Rich เน้นย้ำคุณลักษณะสองประการของการเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยสมัยใหม่ที่เป็นภัยอันตรายต่อแม่

ประการแรก การสันนิษฐานว่าการเป็นแม่เป็นเรื่องธรรมชาติสำหรับผู้หญิง การเลี้ยงลูกเป็นความรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวของแม่ผู้ให้กำเนิด และการปฏิบัติที่มอบหมายความรับผิดชอบให้แม่ทำงานในการเป็นแม่แต่ผู้เพียงคนเดียวแต่ไม่ได้ให้อำนาจแก่พวกเขาในการกำหนดเงื่อนไขในฐานะที่แม่เป็นแม่ แม่ไม่ได้สร้างกฎเกณฑ์ดังที่ Rich เตือน แต่ถูกกำหนดและควบคุมโดยปิตาธิปไตยภายใต้สังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบพันธุ์ที่ถูกควบคุมโดยกฎหมายและรัฐที่ทำให้ประสบการณ์การเป็นแม่ในแต่ละวันของผู้หญิงนั้นมีความกดดันอย่างมาก

ขณะเดียวกันการเป็นแม่เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจอาจจะเป็นวิธีปฏิบัติที่มีส่วนร่วมทางสังคมที่พยายามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมผ่านรูปแบบการขัดเกลาทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ของสตรีนิยมใหม่ผ่านลูกของพวกเขา เช่นเดียวกันกับการเป็นแม่แอฟริกันอเมริกันที่เป็นพื้นที่ของอำนาจสำหรับผู้หญิงผิวสี

นอกจากนี้ได้ O'Reilly ชี้ให้เห็นถึงการเสริมอำนาจผ่านประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกแบบต่อต้านเพศนิยมหรือแนวปฏิบัติดั้งเดิมของการขัดเกลาทางเพศสำหรับทั้งลูกสาวและลูกชาย การเสริมอำนาจของลูกสาวผ่านการประเมินค่าความเป็นผู้หญิงนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของความสัมพันธ์ระหว่างแม่-ลูกสาว ขณะเดียวกันแม่ต้องปฏิเสธความเป็นแม่ในฐานะสถาบันเพื่อท้าทายและเปลี่ยนแนวปฏิบัติของการเป็นผู้ชายเพราะสถาบันความเป็นแม่ต้องทำหน้าที่อุปถัมภ์ลูกทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่ง O'Reilly ได้อ้างเหตุผลผ่านงานของริชที่ว่า “เพื่อให้ลูกชายกลายเป็นผู้ชายที่ห่วงใยและเชื่อมโยงกัน ลูกชายจะต้องได้รับการเลี้ยงดูนอกสถาบันความเป็นแม่ที่เป็นปิตาธิปไตย” (O'Reilly, 2004, p. 165-166)

ความต้องการของการเห็นคุณค่าอาจจะทำให้เกิดความเร่งรีบ บางครั้งทำให้เกิดความดีใจ และบางครั้งก็ทำให้แม่เจ็บปวด งานในการผลิตลูกทำให้แม่มีโอกาพิเศษในการสำรวจสร้างและยืนยันในคุณค่าของตัวเองเพื่อฝึกฝนลูกให้เข้มแข็งและมีคุณธรรม (O'Reilly, 2007, p. 98-104) O'Reilly เชื่อว่าความคิดของมารดาที่อยู่สำหรับผู้หญิงทุกคนในลักษณะที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับผู้ชายเป็นเพราะผู้หญิงเป็นลูกสาวได้รับการอบรมเลี้ยงดูและฝึกฝนโดยผู้หญิงจึงได้รับความรักจากมารดาตั้งแต่เนิ่นและให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความรู้สึกที่มีต่อร่างกาย ความปรารถนาของและความทะเยอทะยานในความคิดของการเป็นมารดา (O'Reilly, 2007, p. 98-104)

นอกจากงานของ Rich และ O'Reilly ที่แสดงให้เห็นความเป็นแม่ภายใต้สถาบันของปิตาธิปไตยและประสบการณ์ของการเป็นแม่ในฐานะของพลังอำนาจ ในงานของ Ruddick (1989) เรื่อง **Maternal thinking** เช่นกัน โดยงานศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดแนวคิดของการเป็นแม่ด้วยวิธีคิดที่แตกต่างกันผ่านปฏิบัติการของมารดา (Maternal practice) ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้วิธีคิดและการกระทำเฉพาะที่เรียกว่า การคิดของมารดา (Maternal thinking) ที่มีส่วนสำคัญสองประการสำหรับการพัฒนาทฤษฎีความเป็นแม่

ประการแรก การคิดของมารดาเป็นการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดการเป็นแม่ งานของการเป็นแม่ และความรักของแม่เป็นสัจชาตญาณ ผู้หญิงส่วนใหญ่ขับเคลื่อนด้วยอารมณ์ไม่ใช่ความมีเหตุมีผล แม่ถูกควบคุมโดยสิ่งที่ Ruddick เรียกว่า การจ้องมองผู้อื่น ภายใต้การจ้องมองของผู้อื่นแม่จะละทิ้งหน้าที่ของตนเองและให้อำนาจแก่ผู้อื่น สูญเสียความมั่นใจในค่านิยมของตนเอง ประการที่สอง การแยกการกระทำทางชีววิทยาของการให้กำเนิดออกจากกิจกรรมของการเป็นแม่ทำให้นิยามใหม่ของความเป็นแม่และการเป็นแม่ปรากฏขึ้น

การคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่และการปฏิบัติของมารดาอยู่ภายใต้ความสนใจอย่างน้อย 3 ประการในการตอบสนองความต้องการเพื่อการรักษาชีวิต การเติบโต และการยอมรับ

ตั้งแต่ช่วงแรกในวัยเด็กแม่ต้องสร้างการเติบโตตามธรรมชาติในแบบที่ลูกกลายเป็นผู้ใหญ่ที่เธอสามารถชื่นชมและคนอื่นยอมรับได้

การเป็นมารดาจะแตกต่างกันไปอย่างมากในแต่ละบุคคลและสังคมในลักษณะชีวิตที่พวกเขาจะชื่นชมในตัวลูก ๆ ผ่านเกณฑ์ 3 ประการที่เป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จของการเป็นแม่ในการผลิตเด็กที่โตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่ยอมรับ ประการแรก ความสนใจในการรักษาชีวิตของเด็กในฐานะที่เป็นเด็กแม่ต้องเคารพขีดจำกัดของธรรมชาติและให้ความช่วยเหลือด้วยการกระทำที่มองการณ์ไกล ลูกเป็นสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติซึ่งมักไม่สามารถเข้าใจหรือสนับสนุนความพยายามของแม่ในการปกป้องพวกเขาได้ เนื่องจากพวกเขามักพบว่าทิศทางของเธอเป็นไปในเชิงบีบบังคับแม่จึงสามารถสัมผัสกับความมีชีวิตชีวาของลูกในฐานะศัตรูตัวหนึ่งของชีวิตที่เธอรักษา ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่ในขณะที่แม่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแม่จะต้องรับผิดชอบต่อความกลัวและการควบคุมที่มากเกินไป

ประการถัดมา ความสนใจในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก โดยแม่ต้องไม่เพียงแต่รักษาชีวิตที่เปราะบางเท่านั้นแต่ยังต้องส่งเสริมการเติบโตและการเปลี่ยนแปลง ประการสุดท้าย คือ ความสนใจในการสร้างเด็กที่ยอมรับได้ การเติบโตถูกหล่อหลอมในลักษณะที่ทำให้ชีวิตเป็นที่ยอมรับ การยอมรับถูกกำหนดไว้ในแง่ของค่านิยมของกลุ่มสังคมที่แม่อาศัยอยู่ไม่ว่าค่านิยมใดก็ตามที่มีไว้ภายในเป็นค่านิยมของตัวเองบวกกับค่านิยมของสมาชิกในกลุ่มสังคมที่แม่รู้สึกพึงพอใจและต้องการให้เด็กที่พวกเขาผลิตเป็นบุคคลที่สามารถชื่นชมได้

สำหรับการคิดของมารดาเป็นเพียงแง่มุมหนึ่งของการคิด แม่เป็นหมวดหมู่ทางสังคมมากกว่าแม่ทางชีววิทยา แม้ว่าความคิดของมารดาจะเกิดขึ้นจากการดูแลเด็กที่แท้จริงแต่การเล็งดูทางชีววิทยานั้นไม่จำเป็นหรือเพียงพอที่จะอธิบายการเป็นแม่ เนื่องจากผู้หญิงและผู้ชายบางคนอาจจะแสดงออกถึงความคิดของมารดาในการทำงานและการดูแลผู้อื่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากการเล็งดูทางชีวภาพ

หากมองประสบการณ์การเป็นแม่ในช่วงแรกผ่านมุมมองสตรีนิยม สตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic feminism) เป็นแนวคิดที่สำคัญที่สามารถอธิบายประสบการณ์ความเป็นแม่ในช่วงแรกได้อย่างดีบนความเชื่อพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันทางเพศและรากฐานที่มาจากชุดของประสบการณ์ในวัยเด็ก (Childhood experiences) โดยงานเขียนที่สำคัญที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่และการเป็นแม่ที่น่าสนใจ

การตั้งคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์การเป็นแม่ที่ว่าทำไมผู้หญิงจะต้องเป็นคนที่ได้รับภาระในการดูแลและการเลี้ยงดูลูก บทบาทของผู้หญิงในการเป็นแม่มีผลกระทบอย่างไรต่อชีวิตและอุดมการณ์ของพวกเขา ถูกอธิบายไว้ในงานของ Chodorow (1987) เรื่อง **The reproduction of mothering psychoanalysis and sociology of gender** โดยความสัมพันธ์ของแม่และ

การเป็นแม่ได้ถูกตรวจสอบในสองด้าน ได้แก่ ประสบการณ์ของแม่ที่มีต่อลูก ที่เกี่ยวข้องกับ ความคาดหวังโดยพื้นฐานของผู้หญิงและความสามารถในการดูแลเลี้ยงดูลูก และประสบการณ์ของลูก ที่มีต่อแม่ รากฐานของการเป็นแม่และความต้องการที่จะมีลูกหรือการตั้งครรภ์มีส่วนสำคัญจาก ความสัมพันธ์กับแม่ของตนในช่วงแรก (p. 85)

โดยเด็กผู้หญิงนั้นไม่เคยแยกขาดออกจากแม่ของเขาและอัตลักษณ์ของพวกเขา ก็ไม่เคยแยกออกจากแม่เช่นกัน เช่นเดียวกับ Whitford ที่เชื่อว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะแยกความรู้สึกของตนเอง ออกจากความรู้สึกของแม่ได้และแม่มีแนวโน้มที่จะมีประสบการณ์ที่ยืดเยื้อกับลูกสาวมากขึ้นและ มีความต่อเนื่อง (Whitford, 1991, p. 79)

งานศึกษาของ Chodorow นี้ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นแม่ โดยสามารถ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การอธิบายและตรวจสอบการสืบพันธุ์และการเป็นแม่ภายใต้ ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เพศสถานะ และครอบครัว 2) การตีการเป็นแม่ความบนพื้นฐานของ พัฒนาการความเป็นหญิงและความเป็นชายและการเป็นแม่ในช่วงแรก และ 3) พัฒนาการของความ เป็นชายและความเป็นหญิงที่ส่งผลต่อการเป็นแม่ของผู้หญิง และสำรวจความแตกต่างระหว่างเพศใน การสืบพันธุ์และการผลิต

ส่วนแรก สะท้อนให้เห็นถึงการอธิบายบนฐานของชีววิทยาและการขัดเกลาทาง สังคมในการนำมาตรวจสอบการสืบพันธุ์และการเป็นแม่ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เพศสถานะ และครอบครัว ที่แสดงให้เห็นว่าลักษณะสำคัญของการจัดองค์กรทางสังคมตามเพศที่ถ่ายทอดผ่าน บุคลิกภาพที่ถูกสร้างขึ้นผ่านโครงสร้างของสถาบันและครอบครัว นำมาสู่การขัดเกลาทางสังคมตาม บทบาททางเพศสถานะ ในการอธิบายบนฐานของชีววิทยา Chodorow ได้ข้อสรุปที่สำคัญ 2 ประการ ประการแรก ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางจิตวิทยาส่วนบุคคลส่งผลต่อการแสดงออกสำหรับการดูแลเลี้ยงดู มากกว่าปัจจัยทางชีววิทยาหรือสรีระวิทยา และประการถัดมา ในการทดลองในสัตว์แสดงให้เห็นว่าไม่ มีฮอร์โมนหรือสัญญาณพื้นฐานสำหรับการเป็นแม่ในเพศหญิงนอกเหนือจากผู้ที่ถูกคลอดบุตร (Chodorow, 1987, p. 30)

Chodorow เริ่มจากการตั้งคำถามว่าทำไมผู้หญิงถึงต้องเป็นแม่และทำไมการ เป็นพ่อแม่ไม่ใช่หน้าที่ของผู้ชาย ข้อเสนอพื้นฐานดังกล่าวนี้วางอยู่บนเหตุผลทางชีววิทยา โดยเริ่มจาก การพิจารณาเกี่ยวกับพื้นฐานทางชีววิทยาของความแตกต่างทางเพศ (Sexual dimorphism) เกี่ยวกับธรรมชาติที่เป็นปัญหาของความเป็นแม่ที่แท้จริงในผู้หญิง ในประเด็นของความแตกต่างของ โครโมโซม ความแตกต่างทางอวัยวะเพศและการสืบพันธุ์ รวมถึงความแตกต่างทางเพศตติยภูมิ เช่น ความแตกต่างของสรีระ ความแตกต่างเหล่านี้มีส่วนในการกำหนดเพศแบบสองเพศ คือ ชายและหญิง บนพื้นฐานชีววิทยา ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความผิดปกติหรือความคุมเครือทางเพศหรือไม่

ก็ตามสิ่งเหล่านี้ถูกกำหนดบนพื้นฐานที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม ความเป็นจริงที่ว่าผู้หญิงมีพื้นฐานทางชีววิทยาสำหรับการดูแลหรือการเลี้ยงลูก Chodorow มองว่าควรแยกการดูแลเด็ก (Child care) และการคลอดบุตร (Childbearing) ออกจากกันนำมาสู่การตั้งคำถามกับความจำเป็นทางชีววิทยาในการดูแลทารกแรกเกิดของแม่ผู้ให้กำเนิดและการให้ความสำคัญกับ แม่ทดแทน (Substitute mothers) (Chodorow, 1987, p. 11-16)

นักวิจารณ์หลายคนเชื่อว่ามีความพื้นฐานทางฮอร์โมนหรือสรีรวิทยาบางอย่างที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเป็นแม่ของสตรี Chodorow มองว่าการกล่าวถึงสรีรวิทยาหรือพื้นฐานทางชีววิทยาสำหรับการเป็นพ่อแม่ไม่มีหลักฐานที่เพียงพอที่จะสรุปได้ อีกทั้งยังมีงานวิจัยน้อยมากเกี่ยวกับคนและไม่มีหลักฐานโดยตรง ส่วนการทดลองในสัตว์มีน้อยเช่นกัน Chodorow ชี้ให้เห็นว่าโครโมโซมไม่ได้เป็นข้อบ่งชี้ถึงความปรารถนาสำหรับเด็กหรือสำหรับความสามารถในการเลี้ยงดู หรือความแตกต่างระหว่างฮอร์โมนแอนโดรเจนในครรภ์และเพศหญิงปกติอาจเป็นผลจากความแตกต่างของฮอร์โมนหรือความแตกต่างในการรักษาและการขัดเกลาทงสังคมไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของฮอร์โมนกับสรีรวิทยาของแม่หรือการเป็นแม่ในมนุษย์ (Chodorow, 1987, p. 26)

ขณะเดียวกัน Chodorow ก็แสดงให้เห็นถึงข้อโต้แย้งของนักจิตวิทยาและสตรีศาสตร์เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นแม่ของผู้หญิงที่ผูกติดกับสรีรวิทยาความเป็นแม่ที่มองว่าการคลอดบุตรทำให้ผู้หญิงมีอาการทางเพศมากขึ้นแต่ไม่ได้พบว่าส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมดูแลและยืนยันว่าทั้งชายและหญิงสามารถมีส่วนร่วมในพฤติกรรมดูแลเลี้ยงดูบุตรได้ แม้ฮอร์โมนเพศหญิงจะมีมากขึ้นระหว่างตั้งครรภ์และการคลอดบุตรแต่ก็ไม่เพียงพอที่จะสร้างความสามารถในการเป็นแม่หรือทำให้มีบุตรได้ (Chodorow, 1987, p. 27-28)

ในประเด็นการขัดเกลาทงสังคมได้มีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้หญิงและการระบุบทบาทในการเป็นแม่ของผู้หญิง Chodorow มองว่าผู้หญิงถูกขัดเกลาทงสังคมผ่านหนังสือ นิตยสาร โรงเรียน สื่อต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงแม่ของเธอเอง จนทำให้เกิดความเชื่อและความคิดตั้งแต่เด็กว่าการเป็นแม่เป็นเรื่องของผู้หญิง สถาบันเหล่านี้ได้เข้ามาควบคุมทงสังคมสำหรับการสืบพันธุ์ของแม่หลายประการ เช่น ผู้หญิงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการแบ่งงานตามเพศและการสืบพันธุ์ภายใต้โครงสร้างและการจัดการของสถาบัน โดยเฉพาะในการพัฒนาระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมในตะวันตก บทบาทของผู้หญิงในครอบครัวจึงมีความเข้มข้นมากขึ้นจนกลายเป็นแบบแผนและการบีบบังคับทงสังคมภายใต้อุดมการณ์การเลี้ยงลูก รวมถึงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นบทบาททางจิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่สะท้อนถึงประสบการณ์ทางจิตใจและความสัมพันธ์ส่วนตัวมากที่สุด (Chodorow, 1987, p. 32)

อีกประการหนึ่ง การเรียนรู้ตามบทบาทและการควบคุมทางสังคมในกรณีความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูก ผู้หญิงได้รับการเตรียมตัวทางจิตวิทยาสำหรับการเป็นแม่ผ่านพัฒนาการการเติบโตขึ้นและกับแม่ของพวกเขา

นอกจากนี้ Chodorow ได้ชี้ให้เห็นประเด็นการสืบพันธุ์ทางเพศและเพศสถานะ โดยอธิบายว่าทำไมผู้หญิงถึงต้องเป็นแม่ผ่านแนวคิดจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ของ Freud โดยจิตวิเคราะห์มุ่งเน้นไปที่กระบวนการทางจิต ได้แก่ จิตสำนึก (Conscious) จิตก่อนสำนึก (Preconscious) และจิตไร้สำนึก (Unconscious) รวมถึงผลกระทบและโครงสร้างทางจิตซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม ผู้คนใช้จิตไร้สำนึก (Unconscious) เป็นกลไกในการป้องกันตนเอง Chodorow เน้นการวิเคราะห์ไปที่วิธีการที่โครงสร้างและกระบวนการของครอบครัวเป็นหลักในการจัดระเบียบที่ไม่สมดุลของการอบรมเลี้ยงดูที่กระทบโครงสร้างและกระบวนการทางจิตไร้สำนึก (Chodorow, 1987, p. 49)

Chodorow ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการระบุตัวตนหรือการปรับเปลี่ยนตนเองหรือความรู้สึกของตนเอง (Internalization) ของเด็ก โดยขั้นตอนการเจริญเติบโตของเด็ก การปรับเปลี่ยนตนเองหรือความรู้สึกของตนเองแรกสุด คือ ร่างกาย เด็กอาจสร้างความสัมพันธ์ภายในกับส่วนของร่างกายของบุคคล เช่น เต้านม แขน การป้อนอาหาร หรือด้านจิตวิทยาของบุคคล เช่น มารดาหรือบิดา ผู้ปกครอง มารดาหรือบิดาที่ทอดทิ้ง บุคลิกภาพของผู้หญิงและผู้ชายจะพัฒนาต่างกันและหมกมุ่นอยู่กับประเด็นที่แตกต่างกัน โดยครอบครัวได้สร้างความต้องการและความสามารถด้านความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันในผู้ชายและผู้หญิงที่นำไปสู่การสืบพันธุ์ของผู้หญิงในฐานะแม่ อย่างไรก็ตาม จิตวิเคราะห์เป็นเพียงทฤษฎีการพัฒนาทางจิตวิทยาที่อธิบายถึงรูปแบบและการปฏิบัติทางสังคม ส่งผลต่อปัจเจกบุคคลอย่างไรแต่ไม่ใช่เป็นทฤษฎีการกำเนิดของอารยธรรมและธรรมชาติของวัฒนธรรม (Chodorow, 1987, p. 50-53)

ส่วนที่สอง การตีความบนพื้นฐานความแตกต่างทางเพศสถานะ พัฒนาการความเป็นหญิงและความเป็นชายและการเป็นแม่ในช่วงแรก รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างทารกและแม่ที่แตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง Chodorow ให้ความสำคัญกับประสบการณ์เชิงวัตถุที่ทารกมีกับแม่ของพวกเขาในความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกช่วงพรีออดิปัล (Pre-Oedipal) ที่มีลักษณะเฉพาะโดย Chodorow เรียกว่า การอยู่ร่วมกันอย่างยาวนานและการหลงตัวเองมากเกินไป เนื่องจากทั้งลูกสาวและแม่ที่เป็นเพศหญิงนำมาสู่ความรู้สึกทางเพศและตัวตนของทารกเพศหญิงที่มีความต่อเนื่องกับความรู้สึกของแม่และในช่วงออดิปัล (Oedipal) ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกสาวจะเปราะบางเมื่อเด็กหญิงที่กำลังเติบโตอยากเป็นแบบพ่อแต่ Chodorow มองว่าการอยากเป็นแบบพอนั้นเป็นความรู้สึกที่ไม่สมบูรณ์

Chodorow มองว่าการเป็นแม่เริ่มต้นจากความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกในช่วงแรก การพัฒนาในช่วงแรกจะเต็มไปด้วยการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ระหว่างแม่และลูก พัฒนาการของทารกขึ้นอยู่กับ การดูแลและความต้องการของพ่อแม่ สอดคล้องกับคำกล่าวของ Winnicott ที่ว่า “เมื่อใดก็ตามที่พบทารกคนหนึ่งจะพบการดูแลของแม่และจะไม่มี การดูแลของแม่ หากไม่มีทารก” (Winnicott, 1960)

ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และทารกในช่วงแรกของการพัฒนาในวัยแรกเกิดเป็นรากฐานของความคาดหวังของผู้หญิงในฐานะแม่ ความสัมพันธ์ช่วงแรกเต็มไปด้วยการสร้าง ความสัมพันธ์ทางอารมณ์และสังคมซึ่งถือเป็นช่วงของการพึ่งพาอาศัยกัน (Dependence) การพึ่งพาอาศัยกันเป็นความพยายามในการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของทารกและการดูแลของพ่อแม่หรือผู้ดูแลหลัก พัฒนาการของทารกในช่วงแรกรวมถึงการพัฒนาทางอารมณ์ขั้น พื้นฐานขึ้นอยู่กับ การดูแลของพ่อแม่หรือผู้ดูแลหลัก หากเกิดการแยกออกจากกันในช่วงแรกจะส่งผล ถึงความความสัมพันธ์ที่ไม่ดี

การพัฒนาของอัตราในช่วงแรก สภาวะกายและจิตใจของทารกไม่สามารถแยก ออกจากกันได้ ทารกจะพัฒนาตัวตนที่แท้จริงและตัวตนที่ปลอม โดยตัวตนที่แท้จริงคือความสามารถ ในการเข้าใจตนเองในฐานะตัวตนทางอารมณ์ และตัวตนที่ปลอมจะเป็นการปรับตัวใน สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ซึ่งความสัมพันธ์ในช่วงแรกระหว่างทารกและแม่จะเป็นความสัมพันธ์ แบบไม่สมมาตร (Asymmetry relationship) (Chodorow, 1987, p. 60)

ขั้นแรกของทารกจะมีการระบุตัวตนเบื้องต้น ในช่วงนี้ทารกจะมีความหลงตัวเอง ทางปัญญา (Cognitive narcissism) และเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง เมื่อทารกเริ่มแยกตัวตนที่เป็นฉัน และไม่ใช่อันอื่นออกได้ผ่านการตระหนักรู้ทารกจะเข้าสู่ระยะซิมไบโอติก (Symbiotic) ของความเป็น เอกภาพระหว่างแม่กับลูกภายในหนึ่งปีแรกของทารก นอกจากนี้เขากล่าวถึงความรักแรก (Primary love) ของทารกว่าเป็นความพึงพอใจส่วนตัว การพึ่งพาอาศัยกันในช่วงแรกเกิดคล้ายการ พึ่งพาอาศัยกันทางปากมากกว่าแค่ความต้องการอาหาร Chodorow กล่าวว่าทารกจะบรรลุความ แตกต่างในตัวเองได้ก็ต่อเมื่อความคาดหวังของความรักแรกนั้นผิดหวัง หากทารกไม่รู้สึกลถึงการแยก จากอาจนำมาสู่การเกิดความวิตกกังวลและความสัมพันธ์เชิงวัตถุในเบื้องต้นได้และมีผลต่อ ประสิทธิภาพของทารกในวัยแรกเกิด หากทารกมีความผูกพัน (Attachment) จะนำไปสู่การหมกมุ่น และผูกมัดอยู่กับแม่ ทารกจึงต้องสร้างความสามารถในการรับรู้และการแยกแยะวัตถุ ในกรณีความ ผูกพัน Chodorow มองว่าไม่มีความแตกต่างในความผูกพันระหว่างแม่กับลูกที่ถูกเลี้ยงในศูนย์รับ เลี้ยงกับเลี้ยงในบ้านโดยแม่ของตนเอง (Chodorow, 1987, p. 61-75)

Chodorow เน้นย้ำถึงคุณลักษณะของความสัมพันธ์ช่วงแรกระหว่างทารกและแม่ หากมีการดูแลเอาใจใส่ที่เป็นพิเศษทารกก็จะมีการพัฒนาความรู้สึกในตนเองกับแม่เป็นหลักอย่างต่อเนื่อง ในทางกลับกันหากความสัมพันธ์ไม่เป็นไปในลักษณะที่ต้องการทารกจะรู้สึกปฏิเสธและอึดอัดในวัยแรกเกิดจะผูกติดกับประสบการณ์เชิงลบส่งผลต่อความรักและความสนใจของทารก นอกจากนี้ความสามารถในการเป็นพ่อแม่เกิดจากประสบการณ์ในวัยเด็ก Chodorow กล่าวว่าใครก็ตามที่เป็นเด็กชายหรือหญิงที่เคยมีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกที่ดีย่อมมีพื้นฐานของความสามารถในการเป็นพ่อแม่ได้ (Chodorow, 1987, p. 87) ดังนั้น การระบุตัวตนในช่วงแรกและความสัมพันธ์ในช่วงแรกเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากเป็นผลมาจากการเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศที่พ่อแม่สอนลูกและส่งผลกระทบต่อความปรารถนาที่จะสร้างความสัมพันธ์แม่ลูกขึ้นมาใหม่เช่นกัน

ส่วนที่สาม พัฒนาการของความเป็นชายและความเป็นหญิงส่งผลต่อการเป็นแม่ของผู้หญิง อีกทั้งความแตกต่างระหว่างเพศในการสืบพันธุ์และการผลิตรวมถึงความแตกต่างทางเพศสถานะส่งผลต่อการกำหนดตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม ส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพทางเพศ (Gender personality) ในการระบุตัวตนของเด็กชายและเด็กหญิงที่แตกต่างกัน โดยมีผลมาจากการเป็นแม่ของผู้หญิงซึ่งส่งผลกระทบต่อบทบาททางเพศในอนาคต โดยเฉพาะบทบาททางการสืบพันธุ์ของการเป็นแม่

Chodorow ชี้เห็นว่าพัฒนาการของผู้ชายมีความซับซ้อนกว่าผู้หญิงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ทางเพศที่ต้องเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม กระบวนการระบุเพศและบทบาททางเพศของเด็กหญิงมีความใกล้ชิดกับแม่ตั้งแต่แรกเริ่ม การจัดระเบียบครอบครัวและอุดมการณ์เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความแตกต่างทางเพศและความคาดหวังที่ผู้หญิงจะสร้างอัตลักษณ์หลักในครอบครัวมากกว่าผู้ชาย

Chodorow ได้อธิบายถึงการระบุตัวตนของความเป็นหญิง (Feminine identification) มองว่า กระบวนการระบุเพศสถานะและบทบาทตามเพศสอดคล้องกับการพัฒนาโครงสร้างทางจิต กระบวนการระบุตัวตนและการเรียนรู้บทบาทสำหรับเด็กผู้หญิงยังมีความเฉพาะเจาะจงและมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับมารดาภายใต้ความคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เด็กผู้หญิงสามารถพัฒนาตัวตนกับแม่เพราะเธอมีความสัมพันธ์ที่แท้จริงกับเขาที่เติบโตมาตั้งแต่แรก และเรียนรู้การเป็นผู้หญิงในบริบทของการระบุตัวตนกับแม่หรือตัวแบบผู้หญิงคนอื่น ๆ (Chodorow, 1987, p. 175) การระบุตัวตนของเด็กหญิงนั้นส่วนใหญ่มาจากความเป็นพ่อแม่ ประกอบกับการสร้างการเติบโตและมีประสบการณ์ในตัวเองในฐานะปัจเจกบุคคล

ในส่วนของเด็กชายต้องพยายามพัฒนาการระบุเพศของผู้ชายและเรียนรู้บทบาทของผู้ชายผ่านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับพ่อของเขาการระบุตำแหน่งนี้เกิดขึ้นทั้งในด้านจิตใจ เด็กชายจะ

ใช้องค์ประกอบเฉพาะของความเป็นชายของพ่อที่พวกเขากลัวว่าจะถูกนำไปใช้เป็นอย่างอื่นกับพวกเขา เด็กผู้ชายถูกสอนให้เป็นผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงถูกสอนให้เป็นผู้หญิง ผ่านภาพทางวัฒนธรรมของความเป็นชายและผู้ชายที่ได้รับเลือกให้เป็นแบบอย่างของผู้ชาย (Chodorow, 1987, p. 176)

ผู้ชายมักจะระบุด้วยทัศนคติแบบเหมารวมทางวัฒนธรรมของบทบาทของผู้ชาย ในขณะที่ผู้หญิงมักจะระบุบทบาทของแม่ในแง่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในบริบทครอบครัวและเศรษฐกิจ Chodorow มองว่า ในสังคมที่มีลักษณะไม่เท่าเทียมกันทางเพศและอุดมการณ์เกี่ยวกับความเป็นชายที่เหนือกว่า ผู้หญิงจะจัดอยู่ในระบบเพศและเพศสถานะ (Sex/gender system) และผู้ชายจะจัดอยู่ในระบบการผลิตที่เป็นผลมาจากความแตกต่างทางเพศทางชีววิทยา การผลิตซ้ำบุคลิกภาพของผู้หญิงที่มุ่งเน้นไปที่ประเด็นความสัมพันธ์และบุคลิกภาพของผู้ชายที่กำหนดไว้ในแง่ของความสัมพันธ์ที่ชัดเจนและมีส่วนทำให้เกิดการสืบพันธุ์ของผู้หญิง (Chodorow, 1987, p. 180)

กล่าวโดยสรุป ลักษณะบุคลิกภาพและทิศทางของบุคลิกภาพของผู้หญิงและผู้ชายจึงสัมพันธ์กับการแบ่งงานทางเพศและครอบครัว และอุดมการณ์ที่ไม่เท่าเทียมกันของเพศและกำหนดตำแหน่งที่ไม่สมมาตรในโครงสร้างการผลิตและการสืบพันธุ์ โดยที่ผู้หญิงเป็นแม่และภรรยา และผู้ชายเป็นแรงงานที่ควบคุมโครงสร้างการผลิตและการสืบพันธุ์

2.3.2 บทบาทและประสบการณ์การเป็นแม่

ความปรารถนาที่จะเป็นแม่ไม่ได้เป็นเพียงความปรารถนาที่จะมีลูกเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการดูแลพวกเขาด้วย และความปรารถนาที่ปราศจากการบังคับหรือการมองว่าเป็นหน้าที่ของแม่ ขณะเดียวกันในทุกวันนี้ความปรารถนาของการเป็นแม่ถูกจำกัดภายใต้อุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย รวมถึงความเป็นผู้หญิงที่ดี อีกทั้งยังเกิดจากพลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่ซับซ้อน นำมาสู่มุมมองที่ว่า การดูแลลูกเท่ากับการเสียสละ โดยอาจจะเกี่ยวพันอยู่กับเงื่อนไข 2 ด้าน ได้แก่ ด้านทางเศรษฐกิจและอารมณ์ การเสียสละเวลาในการดูแลลูกเป็นมากกว่าเป็นเรื่องของความสุขเพียงอย่างเดียวแต่มีพื้นฐานของความหมาย คุณธรรม การตัดสินใจร่วมด้วย และการเสียสละเวลาในการดูแลลูกอาจจะส่งผลต่อภาวะขัดแย้งทางอารมณ์และศีลธรรมในการเอาชนะภาวะต่าง ๆ ที่ต้องเผชิญกับทั้งกระบวนการดูแลลูกในการพัฒนา เติบโต และเปลี่ยนแปลง รวมถึงการจัดการเวลาในชีวิต

ในทางตรงกันข้ามผู้หญิงส่วนใหญ่ในทุกวันนี้ไม่ได้ดิ้นรนให้แม่ต้องเสียสละทุกอย่างเพื่อลูกในทุกอย่าง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาและเศรษฐกิจ ความพร้อมของการคุมกำเนิดส่งผลต่อความปรารถนาในการเป็นแม่ให้เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่สามารถเลือกที่จะกระทำได้ ในแง่หนึ่งความเป็นแม่อาจทำให้เกิดความรู้สึกที่สูญเสียความเป็นปัจเจกไปจากการให้คุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม และความเป็นแม่อาจจะสร้างความยากลำบากในการผสานความคิด

ระหว่างความปรารถนาที่จะเป็นแม่กับแนวคิดเรื่องชีวิตการทำงาน ทั้งนี้ความปรารถนาที่จะมีลูกและความปรารถนาที่จะดูแลเด็กคนนั้นอาจจะอยู่ร่วมกันในตัวคนเดียวหรือไม่ก็ได้ (O'Reilly, 2007)

ในฐานะแม่แม่จะต้องเผชิญกับการกดขี่แต่แม่ก็ไม่ใช่เหยื่อที่จะต้องยอมจำนนต่ออำนาจในการกดขี่ดังกล่าว แม่สามารถดำรงบทบาทการเป็นแม่ภายใต้เงื่อนไขที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง เช่น กลยุทธ์การเอาชีวิตรอดและแนวทางในการปฏิบัติภายในครัวเรือนที่เชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน งานบ้าน งานดูแล และการจัดการการเงินของครัวเรือน แม้ในปัจจุบันบทบาทของการเป็นแม่ถูกควบคุมภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและการพึ่งพาทางการเงิน ซึ่งมีความยากลำบากที่ต้องเผชิญอย่างมาก (O'Reilly et al., 2005)

การศึกษาปฏิบัติการและประสบการณ์ของการเป็นแม่จำเป็นต้องคำนึงถึงรากเหง้าทางสังคม แบบแผน และค่านิยมที่เกี่ยวข้องด้วย Barlow and Cairns (1997) ได้อธิบายทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับการเป็นแม่ผ่านประสบการณ์ในงาน **Mothering as a psychological experience: A grounded theory exploration** ที่เรียกว่า “การขยายตัวตนของตนเอง (Expansion of self)” ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการย่อย 2 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วม (Engagement) โดยเกิดขึ้นพร้อมกับปีแรกของการเป็นแม่ และ 2) การมุ่มมั่นจดจ่อ (Immersion) ที่แสดงถึงประสบการณ์และบทบาทในการเลี้ยงลูกอย่างต่อเนื่อง

ประการแรก การสร้างการมีส่วนร่วม (Engagement) ถูกกำหนดโดยการมีอยู่ของกระบวนการทางจิตวิทยา 4 ประการที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเป็นแม่ ได้แก่

1) การสร้างความตั้งใจที่จะเป็นแม่ (Establishing the intention to mother) เป็นกระบวนการของจิตสำนึกซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ปัจจัยภายในจิตใจ (Intra-psyche) เกี่ยวข้องความคิดและความรู้สึกส่วนตัวอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจของมารดา กฎเกณฑ์ (Normative) สะท้อนการรับรองและการสนับสนุนทางวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วมสำหรับการตัดสินใจมีบุตรและปัจจัยคู่ (Couple factors) เช่น การเลือกคู่ครองในอนาคต ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น การศึกษา รายได้ และแรงจูงใจในการเป็นพ่อแม่ เป็นต้น

2) เผชิญหน้ากับสิ่งร้ายของการเป็นแม่ที่ได้รับ (Encountering the ghosts of mothering received) ผ่านการพิจารณาประสบการณ์ของผู้หญิงในการเป็นแม่ เช่น การขาดการสร้างแบบอย่างที่ดี แม่บางคนมีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูและช่วยเหลือเป็นส่วนใหญ่ แม่บางคนอยู่ห่างไกลและเพิกเฉย แม่อีกส่วนหนึ่งเป็นศัตรูและทารุณลูกของตนเอง เป็นต้น

3) การมุ่มมั่นกับสถานการณ์ชีวิตใหม่ (Committing to new life circumstances) การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมของแม่กับลูก

ความมุ่งมั่นที่เพิ่มมากขึ้นนี้ได้รับอิทธิพลจากความตระหนักรู้ในความรับผิดชอบต่อเด็กและการรับรู้ความสามารถของตนเองและความพิเศษที่เพิ่มขึ้น

4) การมีส่วนร่วมในกระบวนการขัดเกลาตนเอง (Engaging in the process of self-socialization) ผ่านการพัฒนาทักษะ การปรับตัวในการเลี้ยงลูกที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจตนเอง

ประการที่ 2 การมุ่งมั่นจดจ่อ (Immersion) ขั้นตอนนี้แตกต่างจากกระบวนการแรก ระยะนี้จะมีขอบเขตของระยะเวลาที่ยาวนานขึ้นและมักรวมถึงการเป็นแม่ลูกมากกว่าหนึ่งคน โดยเป็นตัวแทนของช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นแม่ในปีแรกและจนกระทั่งลูกคนโตอายุสิบสองปี ระยะนี้จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดความเป็นจริงของการเลี้ยงดูเด็ก ประกอบไปด้วยกระบวนการย่อย 4 ประการ ดังนี้

1) การเจรจาต่อรองความสัมพันธ์ (Renegotiating relationships) เช่น การกำหนดความสัมพันธ์ใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกที่ดียิ่งขึ้น กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการบูรณาการของบ้านและที่ทำงาน การรับมือกับบทบาทที่ถูกลดคุณค่าของตนเองในกรณีผู้หญิงที่ตัดสินใจกลับมาอยู่บ้าน เป็นต้น

2) การรักษาตัวเองและรักษาเด็ก (Preserving self and preserving the child) เป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันในการให้และการรับ โดยสร้างความสมดุลที่เหมาะสมระหว่างอัตลักษณ์ ความรู้สึกของแม่ และการดูแลรักษา ปกป้องลูก หรือ การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการของตนเองกับความต้องการของเด็ก

3) การประกอบสร้างตัวตนในการเป็นแม่ (Self - constructed mothering) จากการเจรจาต่อรองความสัมพันธ์นำมาสู่การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาการเลี้ยงดูด้วยตนเอง โดยปฏิเสธการพึ่งพาหลักการของการเป็นแม่แบบดั้งเดิมหรือความเป็นแม่ธรรมชาติตามบริบท ความเป็นแม่ที่สร้างขึ้นเองเกิดขึ้นจากความพยายามของผู้เข้าร่วมการวิจัยในการรักษาทั้งตนเองและเด็ก

4) การเติมเต็ม (Replenishment) หากไม่สามารถประกอบสร้างตัวตนในการเป็นแม่ได้อย่างเหมาะสม การเติมเต็มคือกลยุทธ์หลัก ในการยอมรับข้อจำกัดส่วนบุคคลและยอมรับรางวัลของการเป็นแม่

เช่นเดียวกันในงานของ Cronin (2002) ได้อธิบายถึงความต้องการ การรับรู้ และประสบการณ์ของการเป็นแม่ครั้งแรกในระยะหลังคลอด ในประเด็นการเผชิญกับภาวะซึมเศร้าของแม่ ความเหงา การอาศัยอยู่ในบ้านที่มีพื้นที่จำกัด และความยากลำบากในการปล่อยวางระหว่างการดูแลทารกหรือการกลับไปเรียนหรือทำงาน เขาชี้ให้เห็นถึงการศึกษาผู้หญิงตั้งครรภ์ที่มองว่า การตั้งครรภ์

เป็นภัยคุกคามต่อการพัฒนาการของผู้หญิง 3 ประการ ได้แก่ การรับมือกับความต้องการของการตั้งครรภ์ ความต้องการทางอารมณ์ของวัยรุ่น และการพัฒนาความสัมพันธ์กับทารกในครรภ์และบทบาทสมมติของมารดาและยังเป็นช่วงเวลาแห่งความขัดแย้งในบทบาทเช่นเดียวกับการเป็นแม่ที่มาพร้อมความรับผิดชอบที่มากมาย

งานศึกษาประสบการณ์และบทบาทของการเป็นแม่ที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่งคือ **Making sense of motherhood: A narrative approach** ของ Miller (2005) ได้แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์การเป็นแม่ที่ผ่านการฝึกฝนและการตอบสนองความต้องการของลูกที่แตกต่างกันไป โดยเป็นการทำความเข้าใจผ่านการปฏิบัติของแม่และการเปลี่ยนผ่านไปสู่กลายเป็นแม่ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะ ความแตกต่างในบริบทดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อภาระหรือการเลือกมุมมองในการนำเสนอประสบการณ์ที่ต่างกันไป โดยในงานชิ้นนี้มุ่งทำความเข้าใจกับประสบการณ์ในการเป็นแม่ในช่วงแรกของสังคมตะวันตกที่น่าสนใจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประการแรก การเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปแบบการใช้ชีวิต ความต้องการในการมีบุตร รวมถึงความถี่ของการมีบุตร โดยการเปลี่ยนแปลงของขนาดครอบครัวและวิถีชีวิตส่งผลกระทบต่อกรอบสร้างความเป็นแม่ในยุคสมัยใหม่ ความคาดหวังส่วนบุคคลและสังคมทำให้ประสบการณ์ความเป็นแม่มีความแตกต่างกันออกไป บางคนสามารถเติมเต็มประโยชน์จากการเป็นแม่ไม่ได้แต่ก็มีส่วนหนึ่งที่มองว่าการเป็นแม่คือความยากลำบากหากขาดการสนับสนุน โดย Miller ได้อธิบายประสบการณ์ของการเป็นแม่ ออกเป็น 4 ช่วงหลัก ได้แก่ การคลอด จากโรงพยาบาลสู่ครัวเรือน การเปลี่ยนการรับรู้ของตนเองไปสู่การเป็นแม่ และการแสดงบทบาทความเป็นแม่ในพื้นที่นอกบ้าน ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (Miller, 2005, p. 90)

1) การคลอด ผู้หญิงหลายคนไม่จำเป็นต้องได้ทำการช่วยเหลือทางการแพทย์ในการคลอดโดยเฉพาะการผ่าตัดคลอด จากประสบการณ์ของผู้หญิงในงานศึกษานี้แสดงถึงความคาดหวังในการเกิดตามธรรมชาติแต่ในขณะเดียวกันผู้หญิงส่วนใหญ่พูดถึงการยอมจำนนในการคลอดบุตรกับผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์

2) จากโรงพยาบาลสู่ครัวเรือน ประสบการณ์ของผู้หญิงในงานศึกษานี้มองว่าหลังจากคลอดบุตร แพทย์และผู้เชี่ยวชาญจะเพิกเฉยแต่ไปใส่ใจทารกหรือสตรีมีครรภ์คนอื่น ๆ ต่างจากช่วงแรก นำไปสู่การขาดการสนับสนุนทางด้านอารมณ์และจิตใจ ในหลายกรณีแม่ที่เพิ่งคลอดลูกรู้สึกโดดเดี่ยวเมื่อต้องเกิดการย้ายออกจากโรงพยาบาลไปสู่นบ้านหรือผู้หญิงบางคนกล่าวถึงความกังวลเกี่ยวกับภาวะซึมเศร้าหลังคลอด

3) การเปลี่ยนการรับรู้ของตนเองไปสู่การเป็นแม่ มีความยากในการประนีประนอมระหว่างเวลาทางชีววิทยาและทางสังคมที่มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับการเป็นแม่

ซึ่งเป็นผลจากความเชี่ยวชาญในการปรับตัวที่แตกต่างกัน เช่น การควบคุมชีวิต การเปลี่ยนแปลง บทบาทของตนเอง การรับมือกับความรับผิดชอบใหม่ การสูญเสียตัวตน ซึ่งผู้หญิงหลายคนมีความกังวลในการปรับตัวต่อประเด็นดังกล่าวบางคนสามารถนำตัวได้ในช่วงระยะเวลาแรกและบางคนสามารถปรับตัวได้ภายหลัง

4) การแสดงบทบาทความเป็นแม่ในพื้นที่สาธารณะ บุคคลที่มีประสบการณ์ในการเป็นแม่ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของตนเอง หรือกรณีที่ยังไม่สามารถหลุดออกจากภาวะซึมเศร้าได้จะรู้สึกไม่มั่นใจในการแสดงบทบาทความเป็นแม่ที่ดีหรือถูกต้องในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นความเป็นแม่ตามความคาดหวังของสังคม ความซับซ้อนของการเป็นแม่และรูปแบบชีวิตของการเป็นแม่จำเป็นต้องเผชิญกับการวางแผน การเผชิญปัญหา และการควบคุม

ประการถัดมา ความเชี่ยวชาญในการเป็นแม่ แม่หลายคนได้รับการสนับสนุนผ่านประสบการณ์ของแม่ของเธอ โดยให้ความสำคัญกับอำนาจในความรู้จากจากบุคคลอื่น ซึ่งรวมถึงครอบครัวและเพื่อน เพื่อตอบสนองการเป็นแม่ที่เป็นที่คาดหวังของสังคม แต่ยังมีอีกหลายคนที่ทำหายและมีความต้องการที่จะเป็นอิสระจากความคาดหวังของครอบครัวและสังคมเพื่อต้องการตอบสนองลูกของตนเองอย่างแท้จริง (Miller, 2005, p. 115)

งานศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการเป็นแม่และความเป็นแม่มีความแตกต่างหรือมีความเหมือนกันอย่างไร ผ่านการตรวจสอบตนเองหรือการสะท้อนตนเองในฐานะแม่ การใช้เรื่องราวเพื่อนำเสนอตัวตนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสื่อความหมายและสะท้อนความคิดเกี่ยวกับตนเองและความต้องการของตนเองที่จะนำเสนอต่อผู้อื่น รวมถึงการถ่ายทอดประสบการณ์การเป็นแม่หรือความคิดของพวกเขาเกี่ยวกับตัวตนในฐานะแม่ภายใต้แบบแผนทางวัฒนธรรมในสังคมตะวันตกอาจจะเต็มไปด้วยความคาดหวังมายาคติ ความทันสมัย และผลผลิตของอำนาจทางการแพทย์ งานศึกษานี้พยายามจะนำเสนอคำพูดและเรื่องราวของผู้เข้าร่วมวิจัยให้มากที่สุดเพื่อลดข้อจำกัดในการตีความในมุมมองของผู้วิจัยและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมวิจัยในกระบวนการตีความให้มากขึ้น (Miller, 2005, p. 141-155)

นอกจากนี้การเป็นแม่นำมาซึ่งบทบาทในฐานะของแม่ที่ส่งผลต่อการจัดระบบชีวิตของผู้ที่โอบรับความเป็นแม่ โดยบทบาทของแม่ถูกกำหนดและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ผ่านโครงสร้างของสังคม การให้คุณค่า สถานภาพส่วนตัว ความเชื่อและทัศนคติทางวัฒนธรรม สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม การเตรียมการและความรู้ รวมถึงการรับรู้ในแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นแม่ บทบาทของแม่จะสะท้อนผ่านพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตในการดูแล และเลี้ยงดูลูกในฐานะความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก (Mercer, 2004)

การดำรงบทบาทการเป็นแม่ภายใต้สถานการณ์ของเศรษฐกิจและสังคมที่ต่างกักันทำให้บทบาทของการเป็นแม่มีความแตกต่างกันด้วย โดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความผูกพัน (Attachment) อาจเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนมีลูก เป็นการวางแผนและเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่บทบาทการเป็นแม่จนไปถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างความสัมพันธ์แม่และลูก ความสามารถและความมั่นใจ (Competence and confidence) ที่มีผลต่อการแสดงออกและการตอบสนองความต้องการลูกในด้านต่าง ๆ ผ่านทักษะในการเลี้ยงดูและดูแล และความพึงพอใจ (Satisfaction) ที่จะส่งผลในอารมณ์และความรู้สึกในฐานะการเป็นแม่และการทำหน้าที่ในบทบาทของแม่ (Mercer, 1995 อ้างถึงใน ปัญกรณ์ ยะเกษม, 2561)

การมีส่วนร่วมของแม่สะท้อนให้เห็นกระบวนการที่มีส่วนร่วมในการเตรียมการเป็นแม่ผ่านการดูแลตัวเองและลูก โดยเริ่มตั้งแต่เมื่อมีความพยายามที่จะตั้งครรภ์หรือต้องการมีบุตร การมีส่วนร่วมหรือความมุ่งมั่นของผู้หญิงในการโอบอุ้มบทบาทแม่นำไปสู่การเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิง เมื่อกลายเป็นแม่อาจจะต้องเผชิญกับการหยุดชะงักในภาระผูกพันความสัมพันธ์ ชีวิตประจำวันตนเอง และการทำงานนอกบ้าน รวมถึงการจัดการกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

2.4 แนวคิดพ่อแม่ที่มีความหลากหลาย

2.4.1 ทางเลือกของครอบครัว (Family of choice) และพ่อแม่ข้ามเพศ (Transgender parents)

ภายใต้ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงกฎหมายในสังคมที่วางอยู่บนบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศทำให้การดำเนินชีวิตของพ่อแม่ข้ามเพศมีอุปสรรคและความท้าทายอย่างมากแต่ขณะเดียวกันเห็นได้ถึงความพยายามที่จะโอบอุ้มบทบาทความเป็นแม่และสร้างสถาบันครอบครัวขึ้นมาใหม่ผ่านการอุปการะหรือรับเลี้ยงบุตรเพื่อเติมเต็มความต้องการของตนเองและแสดงถึงการมีอยู่ในฐานะพ่อแม่ที่มีความหลากหลาย อีกทั้งการเกิดขึ้นของพ่อแม่ข้ามเพศและครอบครัวทางเลือกสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองคำจำกัดความในมิติของครอบครัวเชิงชีววิทยาหรือครอบครัวทางสายเลือด ขณะเดียวกันก็พยายามสร้างความหมายใหม่ให้กับครอบครัวในรูปแบบที่มีความหลากหลายที่มากกว่ามิติของครอบครัวเชิงชีววิทยา การต่อรองที่เกิดขึ้นและการแสดงออกถึงการมีอยู่ของครอบครัวทางเลือกและสะท้อนถึงการกระทำทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศในสังคม (Week et al., 2001)

เช่นเดียวกันกับ Kim and Feyissa (2021) กล่าวถึงครอบครัวทางเลือกว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่ตัดสินใจร่วมกันที่จะเลือกให้มามีบทบาทในชีวิตซึ่งกันและกันเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โดยเฉพาะการสนับสนุนและความใกล้ชิดทางอารมณ์และจิตใจภายใต้ข้อจำกัดของการไม่เกี่ยวข้องกันในทางสายเลือดหรือทางกฎหมาย

ครอบครัวทางเลือกมักจะถูกพบในกลุ่มของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น ชุมชนเลสเบี้ยน เกย์ ไบเซ็กชวล บุคคลข้ามเพศ รวมถึงควีร์ เป็นต้น ดังเช่นในการศึกษาของ Levin et al. (2020) เรื่อง **We Just Take Care Each Other: Navigating ‘Chosen Family’ in the context of health, illness and the mutual provision of care amongst queer and transgender young adults** สะท้อนให้เห็นถึงครอบครัวทางเลือกที่เกิดขึ้นนอกพันธะผูกพันทางชีววิทยาและกฎหมายของบุคคลข้ามเพศ รวมถึงควีร์ โดยครอบครัวทางเลือกเป็นพื้นที่ของประสบการณ์ที่แตกต่างของควีนยูนุ่มสาวในสังคมทั้งในประเด็นของการพัฒนาครอบครัวและการทำหน้าที่ในมิติของสุขภาพผ่านเครือข่ายสนับสนุนต่าง ๆ รวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครอบครัวทางเลือกในการศึกษานี้แสดงถึงความพยายามที่จะต่อรองและต่อต้านกระบวนการทศน์ของครอบครัวในสังคมตะวันตกแบบอเมริกันและคนผิวขาว

รวมถึง Lewin (1993) มองว่าการเกิดขึ้นของครอบครัวทางเลือกไม่ได้เป็นการลดทอนหรือการเข้ามาทดแทนเครือญาติทางสายเลือดแต่เป็นการสะท้อนการเลือกของปัจเจกบุคคล รวมถึงอัตลักษณ์ตัวตนและการมีอยู่ภายใต้ความเป็นครอบครัว อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองต่อความท้าทายต่อสังคมอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ครอบครัวทางเลือกสามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าครอบครัวคัดเลือก (Chosen family) แสดงถึงครอบครัวที่ประกอบสร้างอยู่ภายใต้ทางเลือกของปัจเจกบุคคลภายใต้การที่ไม่ได้อยู่ในกรอบของกฎหมายเช่นเดียวกับครอบครัวที่วางอยู่บนบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ (อาทิตยา อาษา, 2562)

ครอบครัวทางเลือกนอกจากจะเป็นการต่อรองกับระบบสังคมแล้วยังมีความเกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในเชิงโครงสร้างของมิติสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เช่น การกีดกันเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ เป็นต้น อีกทั้งครอบครัวทางเลือกเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเป็นทางเลือกที่จะทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถดำรงชีวิตและเอาตัวรอดได้ในสังคมผ่านการโอบรับและกำหนดทางเลือกของครอบครัวด้วยตนเอง เช่นเดียวกับกรณีการรับลูกมาเลี้ยงแม้จะไม่ใช่อุปในสายเลือดหรืออยู่ในการรับรองทางกฎหมายแต่ก็ถือว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างแม่กับลูกเป็นความพยายามที่ก้าวข้ามความเป็นสถาบันในเชิงอุดมการณ์ของครอบครัวที่เป็นกรอบในการควบคุมคนในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งครอบครัวทางเลือกเป็นพื้นที่ของความปลอดภัยเปรียบเสมือนบ้านและทำให้มีพื้นที่ในการดำรงตนอย่างชัดเจนในสังคม (บุญิกา จูจันทร์, 2564)

ด้วยข้อจำกัดของงานศึกษาในประเทศไทยในการศึกษาพ่อแม่ข้ามเพศทำให้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานที่ทำการศึกษาที่ต่างประเทศด้วยที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดความเป็นแม่ของบุคคลข้ามเพศและครอบครัวทางเลือกโดยตรง อันจะทำให้เห็นการศึกษาที่หลากหลายของความเป็นพ่อแม่และทางเลือกของครอบครัวภายใต้บริบทสังคมที่แตกต่างกัน

เริ่มจากงานศึกษาของ Stotzer et al. (2014) เรื่อง **Transgender parenting: a review of existing research** ได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นของพ่อแม่ที่ข้ามเพศในสหรัฐอเมริกา ประเด็นที่น่าสนใจร่วมกันประการแรก การศึกษาในพื้นที่นี้ไม่พบหลักฐานว่า การมีพ่อแม่ที่เป็นบุคคลข้ามเพศส่งผลต่ออัตลักษณ์ทางเพศหรือพัฒนาการทางเพศของเด็กหรือมีผลกระทบต่อพัฒนาการขั้นอื่น ๆ ประการถัดมา งานวิจัยบางชิ้นชี้ให้เห็นว่าพ่อแม่ข้ามเพศจะเพิ่มผลลัพธ์เชิงบวกบางอย่างกับลูก เช่น การสอนลูกเกี่ยวกับการยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายของแต่ละบุคคล เช่นเดียวกับการศึกษาเรื่อง **Transgender fathering: Children's psychological and family outcomes** ของ Condat et al. (2020) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพ่อของบุคคลข้ามเพศ โดยมุ่งศึกษาในผลลัพธ์ทางจิตวิทยาและครอบครัวของเด็ก งานศึกษานี้ชี้ให้เห็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการต่อต้านแนวคิดที่ว่า การเป็นพ่อแม่ข้ามเพศจะส่งผลเสียต่อพัฒนาการของเด็ก ขณะเดียวกันจากการศึกษาดังกล่าวพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ สุขภาพจิต และอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งหมายความว่าทั้งพ่อและแม่ข้ามเพศไม่มีผลกระทบต่อลักษณะเหล่านี้

งานศึกษาต่อมาที่น่าสนใจเกี่ยวกับบุคคลข้ามเพศที่โอบรับบทบาทของการเป็นแม่เรื่อง **The transgender parent: Experiences and constructions of pregnancy and parenthood for transgender men in Australia** โดย Charter et al. (2018) ได้ทำการศึกษาผู้ชายข้ามเพศที่มีร่างกายทางชีววิทยาและมีระบบสืบพันธุ์ทำให้พวกเขาสามารถตั้งครรภ์และคลอดบุตรได้ และในงานนี้พบว่าผู้ชายข้ามเพศหลายคนมีความต้องการที่ตั้งครรภ์ โดยทำการศึกษาการประกอบสร้างและความปรารถนาในการเป็นพ่อแม่ รวมถึงประสบการณ์การตั้งครรภ์และขณะตั้งครรภ์ของผู้ชายข้ามเพศ จากการศึกษพบว่า ความเป็นพ่อแม่ในขั้นต้นถูกมองว่าเป็นความแปลกแยกและซับซ้อน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนผ่านทำให้พวกเขาสามารถสร้างเอกลักษณ์การเลี้ยงดูของตนเองได้ โดยมองว่าการตั้งครรภ์ถือเป็นการเสียสละเพื่อการทำงาน แต่ในขณะเดียวกันงานศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การเจริญพันธุ์ที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐนั้นเต็มไปด้วยการกีดกันและการเลือกปฏิบัติที่สะท้อนถึงระบบการดูแลสุขภาพที่ไม่สนับสนุนร่างกายและอัตลักษณ์ของบุคคลข้ามเพศ ความน่าสนใจคือประสบการณ์ในการถอนฮอร์โมนเพศชายออกจากร่างกายและในขณะเดียวกัน

ร่างกายของผู้หญิงที่กำลังเติบโตทำให้พวกเขาหนักใจอย่างมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหน้าอก ขณะตั้งครรภ์พวกเขาต้องเผชิญกับ การกีดกัน การแยกตัว และความเหงา

นอกจากนี้ประเด็นหลักสำคัญของการเป็นพ่อแม่ข้ามเพศคือความท้าทายในการเลี้ยงดูบุตรที่สะท้อนผ่านงานศึกษา **Making trans parents visible: Intersectionality of trans and parenting identities** ของ Haines et al. (2014) โดยชี้ให้เห็นถึงความท้าทายในการเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ข้ามเพศในประเทศสหรัฐอเมริกา พ่อแม่ข้ามเพศหลายคนเกิดความเปลี่ยนแปลงไปหลังจากสร้างครอบครัว เช่น ความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก การจัดการในการเปิดเผยของพ่อแม่ข้ามเพศอย่างระมัดระวัง รวมถึงการเลี้ยงดูลูกเพื่อปกป้องลูกของพวกเขา งานศึกษานี้ศึกษากับครอบครัวข้ามเพศที่มีความหลากหลายในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมและผู้ชายข้ามเพศหรือผู้หญิงข้ามเพศ รวมถึงบุคคลที่ไม่ได้ระบุกับเพศแต่ระบุว่าเป็นบุคคลข้ามเพศหรือบุคคลข้ามเพศและมีลูกในหลายรูปแบบ เช่น เด็กแรกเกิด ลูกเลี้ยง การตั้งครรภ์ด้วยความช่วยเหลือจากผู้บริจาคอสุจิและบุตรบุญธรรม เป็นต้น ผลการศึกษาทำให้เห็นประเด็นหลัก 3 ประการในการวิเคราะห์ความท้าทายในการเลี้ยงดูบุตร ได้แก่ ผลกระทบของอัตลักษณ์ข้ามเพศสำหรับความเป็นอยู่ที่ดีของลูก ความขัดแย้งกับผู้ปกครองร่วมหรือหุ้นส่วน การสร้างสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงกับการเลี้ยงดูบุตรและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว

งานศึกษาต่อมาของ Veldorale-Griffin (2014) เรื่อง **Transgender Parents and Their Adult Children's Experiences of Disclosure and Transition** ได้สำรวจพ่อแม่ที่เป็นบุคคลข้ามเพศและลูกของพวกเขาในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและการจัดการกับความเครียดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยที่น่าสนใจชี้ให้เห็นว่าประเภทของความเครียดที่พวกเขาประสบนั้นแตกต่างกันในแง่ของทรัพยากร กลุ่มสนับสนุนทางสังคมเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการจัดการกับการเผชิญปัญหาที่สำคัญสำหรับผู้ปกครองและกลุ่มที่เด็กที่โต ผลการวิจัยจากการศึกษานี้ระบุว่าผู้ปกครองและเด็กที่โตแล้วส่วนใหญ่มีประสบการณ์เชิงบวกหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกหลังการเปลี่ยนแปลง มีการศึกษาจำนวนหนึ่งกับบุคคลข้ามเพศที่เห็นว่าการตีตราและการเลือกปฏิบัติเป็นปัจจัยกีดกันที่สำคัญอย่างยิ่ง ปัจจัยเหล่านี้เชื่อมโยงกับผลลัพธ์ด้านลบหลายประการสำหรับผู้ใหญ่และเด็ก การเข้าถึงการดูแลสุขภาพ โอกาสในการทำงานที่มีอยู่อย่างจำกัด รวมถึงภาวะทางสุขภาพ เช่น ภาวะซึมเศร้าและสุขภาพร่างกายที่ไม่ดี จากการศึกษา ยังแสดงให้เห็นอีกว่าการเปิดเผยในขั้นต้นของพ่อแม่ข้ามเพศเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาอัตลักษณ์ของบุคคลข้ามเพศและเป็นช่วงเวลาที่มีความเครียดสูงสำหรับพ่อแม่ที่ข้ามเพศและเมื่อเวลาผ่านไปสามารถนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกที่ดีขึ้น

ในประเด็นของความกังวลของบุคคลข้ามเพศในการใช้ชีวิตในสังคมถูกนำเสนอผ่านงานของ Abreu et al. (2019) เรื่อง **Parental reactions to transgender and gender diverse children: A literature review** เช่นกัน โดยบุคคลข้ามเพศและบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับการตีตราจากสมาชิกในครอบครัวและเพื่อน มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดการฆ่าตัวตาย รวมถึงการใช้สารเสพติดและสุขภาพจิต นอกจากการศึกษาประสบการณ์แล้วในการศึกษาการรับรู้ของความเป็นพ่อแม่ในอนาคตเป็นสิ่งที่สำคัญ งานศึกษาเรื่อง **Imagining parenthood: the possibilities and experiences of parenthood among transgender people** โดย von Doussaa et al. (2015) ได้ทำการสำรวจการจินตนาการของบุคคลข้ามเพศเกี่ยวกับการเป็นพ่อแม่ในชีวิตของพวกเขาและวิธีที่พวกเขาได้ต่อรองความเป็นพ่อแม่กับอัตลักษณ์ของบุคคลข้ามเพศเกี่ยวกับความคิดและประสบการณ์ ในมิติครอบครัว ความสัมพันธ์ และการเลี้ยงดูบุตร การศึกษานี้พยายามทำความเข้าใจความเป็นไปได้ของการเป็นพ่อแม่ที่บุคคลข้ามเพศสร้างขึ้นภายใต้ข้อจำกัดและอุปสรรคของกฎหมายที่เข้มงวด แนวทางปฏิบัติทางการแพทย์ รวมถึงทัศนคติทางวัฒนธรรม

2.4.2 การเป็นแม่แบบควีร์ (Queer mothering)

การเป็นแม่แบบควีร์เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจหรือการเป็นแม่นอกกฎ โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ การปฏิเสธการแบ่งแยกบรรทัดฐานของการเป็นแม่ที่ดีและไม่ดี ความพยายามในการให้ความหมายที่ไม่มุ่งเน้นการแบ่งแยกความเป็นแม่ในลักษณะชั่วคราวข้ามความเป็นแม่ในเชิงชีววิทยาและความเป็นแม่แบบสังคม และการปฏิเสธการให้ผู้หญิงต้องตกอยู่ภายใต้วาทกรรมแม่ที่ดีหรือวาทกรรมของความเป็นหญิงเพื่อการสร้างการเป็นแม่ที่หลากหลาย การแบ่งงานกันทำของกลุ่มบุคคลข้ามเพศหรือคู่รักเพศเดียวกันวางอยู่บนพื้นฐานของการต่อต้านการแบ่งงานกันทำตามบทบาททางเพศ คุณลักษณะทางชีววิทยา รวมถึงบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศภายใต้การตกลงที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละคู่รัก (อาทิตยา อาษา, 2562, น. 45)

ในมิติของการศึกษาประสบการณ์แม่เลสเบียนหรือแม่แบบควีร์ถือเป็นการเสริมสร้างวัฒนธรรมสตรีนิยม ประสบการณ์เลสเบียนแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการแยกทางและการเชื่อมต่อในประเด็นของคุณค่าของการเลี้ยงดูที่ดีและในขณะเดียวกันก็แสดงถึงการพัฒนาตนเองให้เป็นอิสระปราศจากการกดขี่ของปิตาธิปไตย การเป็นแม่เลสเบียนเป็นความพยายามที่จะละเมิดบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศในจินตนาการ และเป็นการปฏิเสธการเป็นแม่และสถาบันการรักต่างเพศในฐานะที่เป็นพื้นฐานของการกดขี่ความเป็นแม่บนพื้นฐานชีววิทยาและบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ

การเลี้ยงลูกแบบเลสเบี้ยนได้กระทบต่อมุมมองของสตรีนิยมที่เป็นปฏิกิริยาต่อการเป็นแม่ผ่านการสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ที่ผู้หญิงที่ต่อต้านสถาบันปิตาธิปไตยและการต่อต้านโครงสร้างดั้งเดิมของครอบครัว อีกทั้งประสบการณ์เลสเบี้ยนทำให้ความหมายของการเป็นแม่นั้นเปลี่ยนไปทำให้เห็นการสร้างสังคมบนพื้นฐานของการนิยามตนเองและการจัดโครงสร้างครอบครัวในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากครอบครัวแบบดั้งเดิม (Wald, 1997, p. 179-181)

นอกจากนี้การตั้งครรรค์แทนได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมความสำคัญของการตระหนักถึงความหมายทางเลือกของการเป็นแม่ในบริบทของความสัมพันธ์เลสเบี้ยน เช่น การตั้งครรรค์แทนส่งผลดีต่อแม่ที่เป็นเลสเบี้ยนและท้าทายคำจำกัดความดั้งเดิมของการเป็นแม่ทางชีววิทยา ในการสร้างครอบครัวทางเลือก การจัดการการตั้งครรรค์แทนแบบเลสเบี้ยนยังทำให้เกิดการแยกจากกันระหว่างเพศต่างเพศและการให้กำเนิดบุตร (Wald, 1997, p. 186-189)

แรงจูงใจในการเป็นพ่อแม่ของครอบครัวเลสเบี้ยนส่งผลอย่างมากต่อความคิดเกี่ยวกับการมีลูก หากแม่เลสเบี้ยนผู้ให้กำเนิดมีแรงจูงใจมากขึ้นเท่าไรก็ยิ่งใช้เวลาทบทวนเรื่องการมีลูกมากขึ้นเท่านั้น อีกทั้งยังส่งผลต่อการเป็นพ่อแม่และความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกในครอบครัว ประเด็นนี้ปรากฏผ่านงานศึกษาของ M.W. Bos et al. (2003) เรื่อง **Planned lesbian families: Their desire and motivation to have children** งานศึกษานี้ได้เปรียบเทียบครอบครัวระหว่างครอบครัวเลสเบี้ยนจำนวน 100 ครอบครัว กับครอบครัวที่เป็นคู่รักต่างเพศ 100 ครอบครัว ผ่านการใช้แบบสอบถาม จากการศึกษาพบว่า พ่อแม่เลสเบี้ยนและพ่อแม่ต่างเพศจัดอันดับความเป็นพ่อแม่ของพวกเขาค่อนข้างใกล้เคียงกัน เมื่อเปรียบเทียบกับพ่อแม่ต่างเพศ พ่อแม่เลสเบี้ยนใช้เวลาคิดถึงแรงจูงใจในการมีลูกมากกว่า และความปรารถนาที่จะมีลูกมีความเข้มข้นมาก พ่อแม่เลสเบี้ยนส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะมีลูกมาแล้วโดยใช้เวลาหลายปีก่อนที่จะดำเนินการผ่านการตัดสินใจเชิงวิเคราะห์ เช่น การหาผู้บริจาคและประสบการณ์การให้ความช่วยเหลือด้านการเจริญพันธุ์ ประเด็นที่น่าสนใจคือความสุขมีความสำคัญสำหรับคุณแม่เลสเบี้ยนมากกว่าคุณแม่ในครอบครัวต่างเพศ ในทางตรงกันข้ามลำดับขั้นของแรงจูงใจในการเป็นพ่อแม่ของพ่อแม่เลสเบี้ยนค่อนข้างคล้ายกับพ่อแม่ต่างเพศ

นอกจากนี้ Averett (2021) ชี้ให้เห็นว่าอัตลักษณ์ของ LGBTQ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการคิดเกี่ยวกับการมีลูกและการเลี้ยงลูก ผ่านงานเรื่อง **Queer parents, gendered embodiment and the de-essentialisation of motherhood** แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีการเป็นแม่ในปัจจุบันไม่สามารถอธิบายได้ในหลายกรณีต่าง เช่น พ่อแม่ที่เป็นเกย์และบุคคลข้ามเพศ เมื่อรูปแบบทางเพศและการเป็นแม่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม พ่อแม่ที่เป็นผู้หญิงคือแม่ และพฤติกรรมเลี้ยงดูที่พวกเขาทำคือพฤติกรรมการเป็นแม่ ด้วยเหตุนี้พ่อแม่

ผู้ชายจึงเป็นพ่อที่มีพฤติกรรมการเป็นพ่อ เขาตอบย้ำแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมการเป็นแม่นั้นยึดติดอยู่กับร่างกายของผู้หญิงผ่านกรณีศึกษาสองกรณีของมอลลีและแคม

งานศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจว่าพ่อแม่ของ LGBTQ คิดอย่างไร และดำเนินการขัดเกลาทางเพศกับลูกของพวกเขาอย่างไร จากการศึกษาพบว่าจากกรณีของแคมทำให้ชัดถึงข้อจำกัดของภาษาของร่างกาย ชายและหญิง แคมเป็นเพศหญิงตั้งแต่แรกเกิดแต่เธอไม่ได้ระบุเพศนั้น เขาให้ความเห็นว่ามันไม่ถูกต้องที่จะบอกว่าเธอเป็นร่างกายผู้หญิงแต่เนื่องจากเธอไม่ได้ระบุว่าเป็นผู้ชาย เขาจึงคิดว่ามันไม่ถูกต้องที่จะเรียกเธอว่าผู้ชายในระดับบุคคล แน่แน่นอนว่าชายข้ามเพศคือผู้ชายและผู้หญิงข้ามเพศก็คือผู้หญิง ดังนั้นร่างกายของผู้ชายข้ามเพศก็คือร่างผู้ชาย และร่างกายของผู้หญิงข้ามเพศก็คือร่างผู้หญิง อย่างไรก็ตามความเข้าใจทางสังคมวิทยาของรูปลักษณ์ทำให้สิ่งนี้ซับซ้อนในการสร้างความหมายเชิงโต้ตอบ ร่างกายของเราอ่านหรือตีความโดยผู้อื่นอย่างไรมีความสำคัญต่อวิธีการโต้ตอบและวิธีสร้างความหมาย เช่นเดียวกับการระบุร่างกายของตนเอง ดังนั้นงานศึกษานี้สะท้อนประเด็นที่สำคัญว่าบทบาทและอัตลักษณ์ของการเป็นแม่และการเป็นพ่อไม่จำเป็นต้องเชื่อมโยงเข้ากับร่างกายของพ่อแม่ที่เป็นเพศหญิงและชาย

นอกจากนี้การเป็นคุณแม่มือใหม่ของคุณแม่เลสเบี้ยนนับเป็นสิ่งที่ยังคงพบความวิตกกังวลอย่างมาก การเป็นพ่อแม่อาจมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นพ่อแม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคู่ครองเพียงคนเดียวที่เลี้ยงดูเด็ก อาจนำไปสู่การรับรู้ ความคาดหวัง และการปรับตัวที่แตกต่างกัน (Goldberg & Perry-Jenkins, 2007)

ในการศึกษาของ Goldberg and Smith (2008) เรื่อง **The Social Context of Lesbian Mothers' Anxiety During Early Parenthood, Parenting: Science and Practice** ได้ทำการศึกษาแม่เลสเบี้ยนในประเด็นของการเปลี่ยนแปลงสุขภาพจิตอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนผ่านในการเป็นพ่อแม่ในช่วงแรก โดยแสดงให้เห็นว่าความวิตกกังวลของคุณแม่มือใหม่มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น และความน่าสนใจอยู่ที่ความแตกต่างของความวิตกกังวลระหว่างแม่เลสเบี้ยนโดยกำเนิดและไม่ใช่โดยกำเนิด (Biological and nonbiological lesbian mothers) โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แม่ที่ให้กำเนิดหรือแม่ทางชีววิทยานั้นจะมีความกังวลในระดับที่สูงกว่าในการทำงานและภาระงานบ้านที่เพิ่มมากขึ้น ในทางกลับกันแม่ที่ไม่ได้เป็นผู้ให้กำเนิดจะมีความวิตกกังวลในการมีลูกที่ต่ำกว่า โดยความกังวลส่วนใหญ่จะอยู่ในประเด็นของการสนับสนุนทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า แม่ที่ให้กำเนิดจะมีความรับผิดชอบในการดูแลเด็กมากขึ้นโดยเฉลี่ย ในขณะที่มารดาที่ไม่ได้คลอดถูกจ้างให้ทำงานโดยได้รับค่าจ้างมากกว่าหลายชั่วโมงในบริบทของการทำงานเต็มเวลาและการรักษาความรับผิดชอบที่มากขึ้นในการจัดหาเงิน การค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างงานในบ้านและนอกบ้าน บทบาทของผู้ปกครอง และพลวัตของครอบครัว

นอกจากนี้งานศึกษาของ Biblarz et al. (2010) เรื่อง **Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Families** ได้ทบทวนการศึกษาสำหรับ ครอบครัวเลสเบียน เกย์ ไบเซ็กชวล และบุคคลข้ามเพศ งานศึกษาส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นการศึกษาครอบครัวเลสเบียนเป็นส่วน ใหญ่ จากการสำรวจเขามองว่าค่อนข้างไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับพ่อแม่ข้ามเพศ และไม่มีการศึกษาในเด็กที่มี พ่อแม่ข้ามเพศ การศึกษาเกี่ยวกับแม่เลสเบียนและลูกสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ ครอบครัวที่เป็นผู้ที่ให้กำเนิดลูกในบริบทของความสัมพันธ์ต่างเพศและต่อมากลายเป็นครอบครัวแม่ เลี้ยงเดี่ยวหรือเลสเบียน และครอบครัวเลสเบียนที่มีลูกผ่านการผสมเทียมจากผู้รับบริจาคหรือการรับ เลี้ยงบุตรบุญธรรมซึ่งมีจำนวนน้อย การศึกษาจำนวนมากให้ข้อสรุปในลักษณะเดียวกันว่าคู่รัก เลสเบียนและเกย์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับคู่รักต่างเพศในด้านคุณภาพความสัมพันธ์ สุขภาวะทางทางจิตใจที่ ดี การปรับตัวทางสังคม และการลงทุนของพ่อแม่

งานศึกษานี้ทำให้เห็นจุดแข็งของครอบครัวเลสเบียนที่สะท้อนให้เห็นผ่านงาน การทบทวนของพวกเขาหลายประการ เช่น คู่สามีภรรยาที่เป็นเลสเบียนมีการจ้างงานร่วมกัน การ ตัดสินใจ การเลี้ยงลูก และงานครอบครัวในระดับสูง ความสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อกันและการเลี้ยง ดูกผ่านการผสมเทียมจากผู้รับบริจาคหรือการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมมีแนวโน้มความสัมพันธ์ที่แนบ แน่นอย่างมากและจะทุ่มเทเวลาและความคิดอย่างมากในการเป็นพ่อแม่ ในประเด็นของความ เปลี่ยนแปลงหลังจากมีลูก จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์อาจจะมีอุปสรรคและความ ขัดแย้งเพิ่มขึ้นบ้างในกลุ่มคู่รักเลสเบียนและมีความคล้ายกับคู่รักต่างเพศเมื่อพวกเขาเปลี่ยนไปเป็นพ่อ แม่ รวมถึงมีความแตกต่างระหว่างกันในการดูแลเด็ก

การเป็นแม่และการเลี้ยงลูกแบบควียร์ มีประเด็นที่น่าสนใจในมิติของการมีส่วนร่วม ของแม่ที่ไม่ใช่แม่ทางชีววิทยาหรือผู้ให้กำเนิดมากขึ้นในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประเด็นดังกล่าว เป็นความพยายามในการต่อต้านความคิดการเป็นพ่อแม่แบบดั้งเดิม และแสดงให้เห็นว่าแนวความคิด เชิงบรรทัดฐานของความเป็นผู้หญิงและความเป็นชายที่ไม่หยุดนิ่ง สามารถนำมาเป็นกรอบในการทำ ความเข้าใจประสบการณ์และการรับรู้ของแม่เกย์ได้

ความน่าสนใจของการวิพากษ์ในประเด็นการเป็นแม่และการเลี้ยงลูกแบบควียร์ คือ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่วางอยู่บนเรือนกายแบบชีววิทยาของผู้หญิงที่สะท้อนถึงความขัดแย้งหลัก ประการหนึ่งของสตรีนิยมที่ผู้หญิงควรพยายามลดความแตกต่างทางเพศเพื่อเป็นหนทางสู่การ ปลดปล่อยหรือพวกเขาควรยอมรับความแตกต่างทางเพศโดยการต่อสู้เพื่อขจัดข้อจำกัดเกี่ยวกับ ปีตาทิปไตย ดังที่ Lee (2017) ได้อธิบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากมุมมองที่เป็นทั้งสตรีนิยมและเพศ ที่หลากหลาย การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องธรรมชาติแต่ยังเป็นเรื่องของวัฒนธรรมด้วย การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นการต่อต้านการเลี้ยงดูบุตรที่เป็นกลางทางเพศทำให้เกิดการเบียดขับการมี

ส่วนร่วมในการเลี้ยงดูลูก การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่มีการแบ่งแยกเพศอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นจึงมีการแบ่งปันอย่างไม่เท่าเทียมกันโดยเฉพาะแม่บุญธรรม พ่อ และบุคคลข้ามเพศ ที่เริ่มเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันผู้ชายสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ รวมถึงแม่บุญธรรม ย่า ยาย และบุคคลข้ามเพศยังสามารถให้นมลูกได้เช่นกัน

นอกจากนี้ Lee ชี้ให้เห็นว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่ได้มีความหมายที่แน่นอนด้วยเหตุผลที่ว่าศิลปะในการเปลี่ยนร่างกายของแต่ละคนและความสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การสืบพันธุ์แต่ยังแสดงออกถึงรูปแบบทางวัฒนธรรมที่แท้จริงของความแตกต่างทางเพศ ในอีกประเด็นหนึ่งนอกเหนือจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แล้ว ความท้าทายที่สำคัญอีกมิติหนึ่งคือการตั้งครรรค์แทนภายใต้ประสบการณ์ของการเป็นแม่แบบควียร์และแม่ที่มีความหลากหลายทางเพศที่จะต้องพึ่งพาเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์และการตั้งครรรค์แทน นำมาสู่ประเด็นในร่างกายทางชีววิทยาและร่างกายทางสังคมหรือร่างกายของมารดาบุญธรรมที่แตกต่างจากร่างกายของมารดาโดยทางสายเลือดหรือไม่

Park (2006) ได้สำรวจความเป็นแม่ผ่านมุมมองของการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรม โดยมองว่าการเกิดขึ้นของแม่ที่รับเลี้ยงบุตรบุญธรรมจะทำให้ความคิดเกี่ยวกับแม่กลายเป็นเรื่องปกติ ความสัมพันธ์ทางร่างกายระหว่างแม่และลูกที่ไม่เกี่ยวข้องกันทางพันธุกรรมซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงพ่อแม่และลูกโดยพื้นฐาน ร่างกายของแม่ที่เป็นบุตรบุญธรรมไม่มีความแตกต่างอย่างสำคัญจากร่างกายของพ่อที่รับเลี้ยงบุตรบุญธรรม Park ได้แนะนำว่าร่างกายของแม่ที่รับเลี้ยงบุตรบุญธรรม ให้มุมมองที่แตกต่างออกไปเกี่ยวกับการเป็นแม่

ในอดีตการเป็นแม่สามารถมองภายใต้กรอบของพันธุกรรมและการตั้งครรรค์ แต่เมื่อเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์เข้ามาทำให้ความเชื่อมโยงของพันธุกรรมและการตั้งครรรค์นั้นแยกขาดออกจากกันมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ขณะเดียวกันความเชื่อมโยงทางพันธุกรรมและระหว่างตั้งครรรค์กับลูกแต่ละคนมีความหมายเฉพาะเจาะจงที่แตกต่างกันสำหรับประสบการณ์ของแม่ โดยร่างกายของแม่ที่รับเลี้ยงบุตรบุญธรรมมีศักยภาพที่จะสร้างความแปลกใหม่เกี่ยวกับการเป็นแม่ที่ปกติและทำให้ความคิดเกี่ยวกับการเป็นแม่ในกลุ่มคนหลากหลายเพศเป็นเรื่องปกติ การรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมจึงปฏิเสธแนวคิดที่ว่าเด็กต้องมีแม่ที่แท้จริงเพียงคนเดียว รวมถึงในความสัมพันธ์แบบเปิดกว้างแม่บุญธรรมยังท้าทายกระบวนทัศน์ของการเป็นแม่ที่แท้จริงและของครอบครัวรักต่างเพศด้วยวิธีอื่น (Park, 2006)

เช่นเดียวกับ Biblarz et al. (2010) มองว่า การอ้างว่าเด็กจำเป็นต้องมีทั้งพ่อและแม่เป็นการสันนิษฐานบนพื้นฐานที่ว่าความเป็นพ่อแม่ของผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกัน และการพัฒนาความคิดที่ว่าเด็กต้องการทั้งแม่และพ่อทำให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเป็นแม่

โดยเฉพาะแม่เลี้ยงเดี่ยว การหย่าร้าง การแต่งงานของเกย์ และการเลี้ยงลูกแบบเกย์ ข้อค้นพบจากการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบครอบครัวพ่อแม่ 2 คน ที่มีคู่ครองเพศเดียวกันหรือต่างกัน และแม่เลี้ยงเดี่ยวกับครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว พบว่า เพศของพ่อแม่สัมพันธ์กับความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกในรูปแบบใหม่แต่มีความสำคัญเล็กน้อยในการปรับตัวทางจิตวิทยาของเด็กและความสำเร็จทางสังคม อีกทั้งการเลี้ยงลูกแบบเพศเดียวกันจะส่งเสริมการเลี้ยงลูกแบบบุคคลข้ามเพศในผู้หญิงและผู้ชาย พวกเขากล่าวว่าการอ้างว่าเด็กต้องการทั้งพ่อและแม่ในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุผลและไม่มีการวิจัยใดสนับสนุนความเชื่อมั่นว่าเพศของพ่อแม่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก

กล่าวโดยสรุป ความหลากหลายของครอบครัวและการเป็นแม่ในสังคมไทยสามารถใช้กรอบแนวคิดของการเป็นแม่แบบเควีย์ร์ในการประกอบการอธิบายความพยายามในการปฏิเสธรากติราทางสังคมหรือการนิยามครอบครัวแบบดั้งเดิมที่วางอยู่บน บรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ รวมถึงการเป็นแม่กะเทยในฐานะผู้กระทำการผ่านบทบาทของการเป็นแม่ที่จะสร้างความท้าทายของการเป็นแม่ซึ่งเป็นคุณค่าดั้งเดิมของความเป็นหญิงที่ถูกนำมาอยู่บนเรือนกายของผู้ชายโดยกำเนิด

2.5 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 แม่กะเทยในสังคมไทย

การศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยในปัจจุบันจะพบงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตน การดำรงตนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในมิติของสุขภาพ การศึกษา และการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น (ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, 2554; เคท ครึ่งพิบูลย์, 2562; ชนิตติ ทินนาม และคณะ, 2564) หากมองแคบลงมาในการศึกษาในมิติของความสัมพันธ์ครอบครัวหรือชีวิตคู่ของผู้หญิงข้ามเพศเองจะพบว่าการศึกษาในประเด็นนี้มีจำนวนน้อยมาก เนื่องมาจากข้อจำกัดประการหนึ่งของระบบกฎหมายและความท้าทายของอุดมการณ์ทางเพศสถานะในสังคมไทยในการยอมรับประเด็นเรื่องครอบครัวและบุตรที่ยังคงมีข้อจำกัดอยู่ ข้อจำกัดดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้ความตรงกันข้ามกับจำนวนบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย

เมื่อกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับครอบครัวจะพบงานศึกษาในลักษณะของครอบครัวที่มีบุตรหลานหลากหลายเพศหรือผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากกว่า การศึกษาครอบครัวในฐานะของบุคคลข้ามเพศที่เป็นผู้ปกครอง (Transgender parents) ที่มีจำนวนน้อยมากในสังคมไทย เช่นเดียวกับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นแม่ในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศหรือแม่กะเทยเช่นกันที่ยังมีจำนวนไม่มากในการทำความเข้าใจประเด็นแม่กะเทยโดยตรง การทบทวน

งานศึกษาวิจัยจะพบการศึกษาในมิติของประสบการณ์และการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย ส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นถึงความกังวลใจที่เกิดขึ้นจากการมีบุตร ในประเด็นของอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตภายใต้สภาพสังคมไทยที่ให้การยอมรับบนบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศและครอบครัวที่ถูกนิยามแบบดั้งเดิมหรือครอบครัวตามธรรมชาติ ในงานศึกษาของ เฉลิมขวัญ เมฆสุข และ พัทธกษ ศิริวงศ์ (2561) เรื่อง **บุคคลข้ามเพศ: การใช้ชีวิตคู่ การสร้างครอบครัว และการเลี้ยงดูบุตร** ได้ทำการศึกษาความหมายและรูปแบบรวมถึงมิติครอบครัวของบุคคลข้ามเพศ ได้แก่ ความต้องการใช้ชีวิตคู่ การสร้างครอบครัว และการเลี้ยงดูบุตร โดยใช้การศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางสังคมและประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้หญิงข้ามเพศ จำนวน 1 คน โดยมีการเล่าถึงประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักในฐานะที่ตนมีคู่ชีวิตและใช้ชีวิตอยู่กันแบบสามีภรรยาภายใต้สภาพสังคมที่ให้การยอมรับบนบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ งานศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ประสบการณ์คู่และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงข้ามเพศไม่ได้มีความแตกต่างจากคู่รักที่เป็นชายและหญิงที่มีความสามารถในการสร้างความรักความเข้าใจ การพึ่งพาอาศัย และการร่วมกันสร้างครอบครัวร่วมกัน ประเด็นที่น่าสนใจในงานนี้ คือ การกล่าวถึงวิถีชีวิตบุคคลข้ามเพศในบริบทการเป็นแม่-พ่อ และการเลี้ยงดูบุตรของตนเอง สิ่งที่น่าสนใจไปกว่านั้นคือ จุดเริ่มต้นของคำว่าครอบครัว คือ ความต้องการที่จะมีบุตร ด้วยข้อจำกัดของสังคมไทยทางกฎหมายในการมีบุตร งานศึกษานี้ทำให้เห็นวิธีการได้มาซึ่งลูกของพวกเขาผ่านการรับเลี้ยงบุตรจากแม่ไม่มีความสามารถในการเลี้ยงลูกที่เพียงพออันเนื่องมาจากข้อจำกัดของสถานการณ์ชีวิต สภาพสังคม และเศรษฐกิจ

นอกจากนี้งานศึกษาดังกล่าวได้พูดถึงบุคคลต้นแบบ (Role model) ที่เป็นฐานคิดและคุณค่าที่สำคัญในการเลี้ยงดู โดยสังคมไทยยังมีความกังวลว่าเด็กที่อยู่ในความเลี้ยงดูของครอบครัวของบุคคลข้ามเพศจะทำให้เกิดผลเชิงลบในแง่ของการเลียนแบบ แต่ในขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูลหลักชี้ให้เห็นว่า วิธีการเลี้ยงดูของพวกเขาไม่มีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเพศใด นอกจากนี้ความกังวลและผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยยังคงพบในแง่ของการตีตรา โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษารวมถึงอุปสรรคในการระบุตัวตนของลูก

การเกิดขึ้นของครอบครัวบุคคลข้ามเพศในปัจจุบันจะเป็นพื้นที่ทางสังคมที่สำคัญในการสร้างความปกติในการเป็นพ่อและแม่ และครอบครัวของบุคคลข้ามเพศในสังคมไทย งานศึกษานี้ทำให้เห็นถึงความกังวลในอนาคตที่จะเกิดจากข้อจำกัดในทางกฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงครอบครัวที่มีจุดเริ่มต้นจากการมีคู่ชีวิตที่ไม่ต่างจากความสัมพันธ์ฉันท์สามีและภรรยาที่คล้ายกับครอบครัวส่วนใหญ่ในสังคมไทยและดำรงอยู่ท่ามกลางบรรทัดฐานทางสังคมแบบรักต่างเพศ

ความท้าทายที่เกิดขึ้นในสังคมไทยของครอบครัวทางเลือก รวมถึงผู้หญิงข้ามเพศวางอยู่บนพื้นฐานของการมองบนฐานอุดมการณ์ทางเพศสถานะในลักษณะคู่ตรงข้าม เช่น ความปกติหรือความผิดปกติ ดีหรือเลว โดยปรากฏในงานของ สุชนาฯ พันธนิยะ (2562) เรื่อง **“ครอบครัวบุคคลข้ามเพศ” จากความผิดปกติและความเป็นอื่นสู่การมีตัวตนและพื้นที่ทางสังคม: บทวิเคราะห์ตามแนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์** ความน่าสนใจของงานศึกษานี้ได้กล่าวถึง ครอบครัวบุคคลข้ามเพศในสังคมไทยผ่านมุมมองของอำนาจและปฏิบัติการทางวาทกรรม โดยวิเคราะห์วาทกรรมตามแนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมไทย การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงมิติของครอบครัวทั้งในแง่ของการสมรสโดยไม่จดทะเบียนและการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่ขัดกับความเชื่อแบบดั้งเดิมในการเลี้ยงดูของสังคมไทยและการนิยามคำว่าครอบครัว ภายใต้วาทกรรมเพศวิถีกระแสหลัก งานศึกษานี้ก็ได้ขยายให้เห็นต่อจากงานของ เฉลิมขวัญ เมฆสุข และพิทักษ์ ศิริวงศ์ ถึงความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิพลของการเลี้ยงดูของบุคคลข้ามเพศที่จะส่งผลต่อการเลียนแบบในลักษณะที่สังคมมองว่าไม่ปกติ และในทางตรงกันข้ามทำให้เกิดเพศวิถีกระแสรองในลักษณะของความเป็นตัวตรงข้าม นำไปสู่การจัดเรียงลำดับชั้นการยอมรับของสังคม (Hierarchy of social acceptance) ในมิติของครอบครัวบุคคลข้ามเพศ หัวใจสำคัญของงานนี้คือ การสั่นคลอนอำนาจความคิดกระแสหลักผ่านชุดความคิดเรื่องประเด็นเพศสถานะและเพศวิถีของบุคคลข้ามเพศ คือ การเป็นพ่อแม่ และการรับบุตรบุญธรรมของบุคคลข้ามเพศ สองประการนี้จะนำไปสู่การทลายกำแพง ความเป็นแม่ ความเป็นพ่อ ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ครอบครัวที่ถูกนิยามแบบเดิมหรือครอบครัวตามธรรมชาติ รวมถึงการสั่นคลอนเชิงอำนาจที่เกิดขึ้นและจะนำไปสู่ความพยายามในการทำให้เกิดความปกติในสังคม

ครอบครัวบุคคลข้ามเพศในสังคมไทยถือว่าเป็นประเด็นใหม่ในสังคมไทยที่มีความท้าทายต่อค่านิยมและอุดมการณ์ทางเพศสถานะแบบเก่าในสังคมไทย ภายใต้ข้อจำกัดในการรับ บุตรบุญธรรมตามกฎหมายและข้อจำกัดเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ งานศึกษาของ สุกฤตยา จักรปิง (2555) เรื่อง **การเป็นแม่ - พ่อ และการรับบุตรบุญธรรมของคู่รักเพศเดียวกัน** สะท้อนให้เห็นว่าอุดมการณ์บรรทัดฐานแบบรักต่างเพศที่เป็นอุดมการณ์หลักในสังคมไทยที่ทรงพลังอย่างมากและแฝงอยู่ในทุกสถาบัน ล้วนส่งผลต่อการกำหนดและตีกรอบคุณค่าของความเป็นพ่อแม่และการประกอบสร้างครอบครัวของบุคคลที่นอกเหนือไปจากบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ นำไปสู่การมองว่ากลุ่มคนรักเพศเดียวกันไม่มีความเหมาะสมที่จะเป็นพ่อแม่และรับบุตรบุญธรรมด้วยเงื่อนไข 3 ประการ ได้แก่ คู่รักเพศเดียวกันมีพฤติกรรมสำส่อนและรุนแรงทางเพศ คู่รักเพศเดียวกันนั้นผิดธรรมชาติ และ คู่รักเพศเดียวกันนั้นเป็นต้นแบบที่ไม่เหมาะสม

ในประเด็นของภาวะเจริญพันธุ์ทำให้การมีบุตรและความต้องการที่จะสร้างครอบครัวบุคคลข้ามเพศยังคงมีข้อจำกัด และขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงข้ามเพศสามารถใช้การรักษาภาวะเจริญพันธุ์ที่เป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ในการมีบุตร สะท้อนผ่านงานศึกษาของ Mattawanon et al. (2021) เรื่อง **Reproductive desires in transgender and gender diverse adults: A cross-sectional study in Thailand** งานศึกษานี้ได้ทำการสำรวจหรือสัมภาษณ์ความต้องการและอุปสรรคในการรักษาภาวะเจริญพันธุ์ของผู้หญิงข้ามเพศและผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีเพศกำเนิดเป็นชายในประเทศไทย ผ่านการศึกษาแบบภาคตัดขวาง ผลการศึกษาหนึ่งที่น่าสนใจ พบว่า ผู้หญิงข้ามเพศและบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่มีเพศกำเนิดเป็นชายเกือบครึ่งหนึ่งมีความปรารถนาที่จะเป็นผู้ปกครองหรือพ่อแม่สำหรับเด็กผ่านการใช้ความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมหรือมีความปรารถนาที่จะมีบุตรที่เกี่ยวข้องกับทางชีววิทยา นอกจากนี้ในประเด็นของความรู้สึกของผู้หญิงข้ามเพศและบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่มีเพศกำเนิดเป็นชายจะมีความรู้สึกในเชิงบวกมากขึ้นเกี่ยวกับการมีลูก หากพวกเขาเชื่อว่าจะได้รับการสนับสนุนจากสังคม อีกทั้งพบว่าความปรารถนาที่จะเป็นพ่อแม่มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในผู้เข้าร่วมที่มีอายุมากกว่า

งานศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคและข้อจำกัดโดยพบว่าผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่และบุคคลหลากหลายเพศไม่ได้รับคำปรึกษาใดเกี่ยวกับการรักษาภาวะเจริญพันธุ์ และในประเด็นของความสัมพันธ์เชิงบวกที่เกิดขึ้นระหว่างการสนับสนุนของครอบครัว/สังคม ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความปรารถนาของผู้ปกครอง ได้แก่ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวหรือพ่อแม่ การมีความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับคู่ของพวกเขา สถานะทางการเงินที่ดี และความเชื่อว่าครอบครัวคิดบวกเกี่ยวกับการเลี้ยงดู LGBTQ นอกจากนี้ ในช่วงเวลาของการศึกษานี้การรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมและการอุปถัมภ์เด็กไม่ใช่ทางเลือกสำหรับคนหลากหลายเพศในประเทศไทย การค้นพบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการศึกษานี้คือ รสนิยมทางเพศของผู้หญิงข้ามเพศและผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างอย่างมากจากรายงานการศึกษาในต่างประเทศ โดยพบว่าผู้หญิงข้ามเพศและบุคคลที่มีความหลากหลายเพศที่เป็นชายโดยกำเนิดส่วนมากจะดึงดูดผู้ชายเท่านั้น ต่างจากประเทศแถบยุโรปเกือบครึ่งหนึ่งของผู้หญิงข้ามเพศและผู้คนหลากหลายเพศที่เป็นผู้ชายตั้งแต่กำเนิดที่มีความดึงดูดทางเพศต่อผู้หญิงด้วย

กล่าวโดยสรุป ความเป็นแม่ในสังคมไทยของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศมีความท้าทายและข้อจำกัดอย่างมากในการดำรงบทบาทในสังคม ในงานศึกษานี้จะเป็นงานชิ้นแรกที่มีทั้งความเข้าใจประสบการณ์การเป็นแม่ รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมที่ทำความเข้าใจผ่านมุมมองสตรีศึกษา ในฐานะผู้กระทำการท่ามกลางสภาพการณ์ของสังคมไทยที่มีแรงกดดันทางเพศและเศรษฐกิจที่ส่งผลทำให้ความเป็นแม่ถูกเบียดขับและถูกมองข้ามในสังคมไทย

และเป็นการต่อยอดจากงานศึกษาต่าง ๆ ข้างต้นและงานศึกษาแม่ในสังคมไทยที่จะกล่าวต่อไปอันจะทำให้เข้าใจปรากฏการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศมากขึ้นภายใต้เงื่อนไขของปิตาธิปไตยทุนนิยม

2.5.2 แม่ในสังคมไทย

การประกอบสร้างความเป็นแม่ในสังคมไทยนั้นมีความหลากหลาย โดยในงานศึกษานี้แสดงให้เห็นความเป็นแม่ในหลายลักษณะ ได้แก่ ความเป็นแม่แบบดั้งเดิม ความเป็นแม่แบบสมัยใหม่ เป็นต้น ภายใต้ชุดความคิดและวาทกรรมที่แตกต่างกัน ความเป็นแม่แบบดั้งเดิมหรือแบบจารีตประเพณี ความเป็นแม่ในความหมายนี้จะมียุทธศาสตร์ที่ต้องทำงานหนักบนพื้นฐานวาทกรรมแม่ที่ดี ขยัน กตัญญู และเป็นช้างเท้าหลัง ที่ผลิตซ้ำผ่านการขัดเกลาทางสังคมในสถาบันต่าง ๆ ในสังคม และความเป็นแม่แบบสมัยใหม่ ซึ่งมีปฏิบัติการหรือบทบาทที่แตกต่างกันออกไป จะเห็นได้ชัดว่าความเป็นแม่มีลักษณะที่ไม่ตายตัวเป็นประสบการณ์ที่ขึ้นอยู่กับบริบทสังคม ศาสนา เศรษฐกิจ ชุดความคิด และอุดมการณ์ของสังคม ทำให้การศึกษาผ่านประสบการณ์เป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจและอันจะนำไปสู่การเปิดมุมมองที่หลากหลายได้

ชุดิมา โลมรัตนานนท์ (2555) เรื่อง **การปรับอัตลักษณ์ความเป็นแม่ในอุดมคติกับความเป็นจริง: ศึกษาเฉพาะกรณีสตรีวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร** งานศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของความเป็นแม่ภายใต้ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีผลอย่างมากต่อบทบาทความเป็นแม่และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทสังคมเมืองที่เป็นปัจจัยที่นำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างอัตลักษณ์แบบเก่าและแบบใหม่ในแง่ของการที่ผู้หญิงต้องออกมาทำงานนอกบ้านงานนี้ได้มีความพยายามศึกษากระบวนการคิดและการพัฒนาอัตลักษณ์ทั้งก่อนและหลังคลอดบุตร รวมถึงเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อสตรีที่เป็นแม่ในวัยทำงานในกรุงเทพมหานครผ่านการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

จากงานศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงต้องเผชิญกับบทบาททั้งในการเป็นแม่และการทำงานทำให้ไม่อาจรับผิดชอบงานทั้งสองอย่างได้อย่างเต็มที่และอันจะนำไปสู่ความรู้สึกในเชิงลบทางจิตใจหากไม่มีการปรับตัว ซึ่งในแม่แต่ละคนจะมีอัตลักษณ์และรูปแบบในการปรับตัวที่แตกต่างกัน ความคาดหวังทางสังคม แรงกดดัน กฎหมายเกี่ยวกับแรงงาน เช่น การลาคลอด รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจในแต่ละบริบทก็เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ความเป็นแม่นั้นมีกระบวนการที่ไม่มีแบบแผน แต่ก็ยังมีแม่ที่สามารถปรับตัวกับการทำงานได้ในแง่ของการเติมเต็มคุณค่าในชีวิตของตน นอกจากเงื่อนไขทางสังคมทางวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว บทบาทของผู้หญิงในพื้นที่ส่วนตัวก็เช่นกันที่ยังคงมีผลต่ออัตลักษณ์ของความเป็นแม่ทำให้ผู้เป็นแม่ต้องพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และไม่สามารถละทิ้งบทบาทความเป็นแม่และการทำงานซึ่งทั้งสองอย่างเป็นคุณค่าที่

สำคัญที่ผู้หญิงในสังคมเมืองที่ทำงานต้องเผชิญ นอกจากนี้จะเห็นได้ชัดว่าระดับการศึกษา ช่วงอายุ สถานภาพสมรส และความเป็นสังคมเมือง มีผลอย่างมากต่อการแสดงออกทางความคิดและพฤติกรรมในการปรับตัวและการปรับเปลี่ยนมาสู่ความเป็นแม่

นอกจากนี้ในประเด็นของความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างชายหญิงในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นแม่ งานวิจัยเรื่อง **ช่องว่างค่าจ้างระหว่างชายหญิงและผลของการมีลูกในประเทศไทย** ของ ศศิวิมล วรณศิริ ปวีณวัฒน์ (2562) แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างชายหญิง (Gender wage gap) แม้จะมีแนวโน้มลดลงอันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ลักษณะเฉพาะของแรงงานหญิงที่แตกต่างจากแรงงานชาย ภาคการผลิตและอาชีพที่แรงงานหญิงเลือกทำ เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันการมีลูกได้ส่งผลกระทบทางลบต่อค่าจ้างของแรงงานหญิง (Motherhood wage penalty) และแรงงานชาย (Fatherhood wage penalty) โดยแรงงานที่ไม่มีลูกจะมีระดับค่าจ้างเฉลี่ยที่สูงกว่าแรงงานที่มีลูก

นอกจากนี้ในยุคโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจแบบทุนนิยมภายใต้บริบทสังคมไทยในปัจจุบันส่งผลให้ความต้องการในการครองชีพของผู้หญิงไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในงานศึกษาของ ทิพวรรณ ศิริสัมพันธ์ และคณะ (2562) เรื่อง **การครองชีพของผู้หญิงในยุคโลกาภิวัตน์กับเศรษฐกิจในเมืองไทย** สะท้อนว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจมีความสำคัญกับการตัดสินใจที่จะครองสถานะโสดของผู้หญิงไทย ทั้งในด้านของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่อแรงงาน ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา และความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางสังคม รวมถึงการวางแผนเกี่ยวกับการแต่งงานและมีบุตร อีกทั้งยังมีมุมมองต่อการแต่งงานในลักษณะที่แตกต่างออกไปจากเดิม เช่น การอยู่เป็นโสดไม่ใช่เรื่องเสียหาย การแต่งงานต้องมีความพร้อมในด้านความมั่นคงทางด้านการเงินและเวลาที่เหมาะสมหรือในกรณีของการมีบุตรในปัจจุบันอาจจะมีกังวลในการเลี้ยงดูบุตรค่อนข้างสูง ทั้งในแง่ของเงินทุนและการมีเวลาดูแล เนื่องจากในปัจจุบันบทบาทของผู้หญิงไม่ได้วางอยู่แค่ภายในบ้านเท่านั้น

จากค่านิยมของสังคมไทยเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ (Reproductive age) จำเป็นต้องหาผู้ครอง ให้กำเนิดบุตรหรือต้องแต่งงานมีครอบครัว ทำให้ผู้หญิงหลายคนเกิดความกังวลในการเลี้ยงดูบุตรทั้งในด้านปัจจัยเงินทุน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายและการทำงาน และด้านจิตใจ ได้แก่ เวลาในการดูแลและความปลอดภัยของสังคม ปัจจัยดังกล่าวถือเป็นความท้าทายให้ผู้ที่ตัดสินใจมีบุตรในปัจจุบันจะต้องการสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและการสร้างครอบครัว (Work-family balance) เห็นได้ชัดว่าผู้หญิงในสังคมไทยปัจจุบันต้องเผชิญกับบทบาททั้งในการเป็นแม่และการทำงานทำให้ไม่อาจรับผิดชอบงานทั้งสองอย่างได้อย่างเต็มที่และนำไปสู่ความรู้สึกในเชิงลบทางจิตใจได้หากไม่มีการปรับตัว

เช่นเดียวกันกับ มนสิการ กาญจนะจิตรา และคณะ (2562) ได้ชี้ให้เห็นถึงความกังวลในการเลี้ยงดูลูกในสังคมไทยว่าผู้หญิงมีความกังวลมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะในเรื่องของค่าใช้จ่าย เวลาในการเลี้ยงดูบุตรและความสมดุลของชีวิต รวมถึงความไม่ปลอดภัยของสังคมเช่นกัน นอกจากนี้ เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และคณะ (2562) ได้กล่าวถึงในงานเรื่อง **ต้นทุนการเลี้ยงดูบุตรที่อายุ 0 - 14 ปี** ต้นทุนในการเลี้ยงดูบุตรเป็นปัจจัยสำคัญมากที่มีผลต่อการตัดสินใจมีบุตรของคู่สมรสในสังคมไทย โดยพบว่าต้นทุนการเลี้ยงดูบุตรเป็นไปในลักษณะอัตราก้าวหน้าตามระดับเศรษฐกิจของครัวเรือนโดยเฉพาะการลงทุนในด้านการศึกษาและสุขภาพ ครัวเรือนที่มีเศรษฐกิจสูงจะมีการลงทุนมาก และในระยะยาวมีแนวโน้มจะได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนในมนุษย์ที่สูงกว่าด้วยเช่นกัน จากผลการศึกษา หากวัดจากรายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อหัวประชากรในช่วงวัยเด็ก อายุ 0 - 14 ปี ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรคิดเป็นมูลค่าที่แท้จริงของบุตร 1 คน จะใช้เงิน 1.57 ล้านบาทและระดับขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร ผลจากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าต้นทุนการเลี้ยงดูบุตรในครัวเรือน 20% รายที่สุด คิดเป็น 2.5 เท่า ของต้นทุนการเลี้ยงดูบุตรในครัวเรือน 20% จนที่สุด

บทความเรื่อง **บนเส้นทางสายน้ำนมแม่: อัตลักษณ์ของแม่ทำงานยุคใหม่กับความยากลำบากในความเป็นแม่** ของ ภัทรพรรณ ทาดี (2559) ได้สะท้อนให้เห็นเช่นเดียวกันถึงอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของแม่ที่ต้องประกอบอาชีพหรือทำงานในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นชัดว่า แม่จะต้องเผชิญกับสภาวะการณ์ที่ยากลำบากและข้อจำกัดภายใต้เงื่อนไขของการทำงานและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งในแง่ของอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อทางสังคม ความเหนียวแน่นของร่างกาย ความสะดวก และปัจจัยทางด้านเงินทุนที่จะให้นมลูก ทั้งในแง่ของอุปกรณ์การให้นม สถานที่ รวมถึงความกดดันจากพื้นฐานทางชีววิทยาและสรีระที่ส่งผลต่อปริมาณน้ำนม

จากงานศึกษานี้ชี้ชัดว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เชื่อมโยงกับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจ และสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง นอกจากนี้ อำนาจทางเศรษฐกิจยังมีวาทกรรมทางการแพทย์ที่เข้ามามีอิทธิพลและครอบงำชีวิตของผู้หญิงผ่านการสร้างองค์ความรู้ในการจัดการเรือนกายภายใต้วาทกรรมนมแม่ที่ดีที่สุด ทำให้เกิดความเป็นขั้วตรงข้ามในลักษณะของการให้คุณค่าสิ่งหนึ่งกับลดทอนคุณค่าสิ่งหนึ่งนำไปสู่การตีตราในกลุ่มแม่ที่ไม่สามารถให้นมแม่ได้อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านชีววิทยา สังคม และเศรษฐกิจ นอกจากการประกอบสร้างความเป็นแม่ที่เกิดจากปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ การแพทย์ และวัฒนธรรมแล้ว งานของ สุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี (2552) เรื่อง **การนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่ในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัว** ทำให้เห็นการประกอบสร้างความเป็นแม่ผ่านสื่อ

ในการนำเสนอภาพหรืออุดมการณ์ความเป็นแม่ในสังคมไทย งานศึกษานี้ทำให้เห็นการประกอบสร้างวาทกรรมดังกล่าวผ่านสื่อโฆษณาในนิตยสารเกี่ยวกับครอบครัว แม่และเด็ก โดยวิเคราะห์ผ่านภาษาที่ใช้ในการนำเสนอ จากการศึกษาเป็นเครื่องตอกย้ำอุดมการณ์ความเป็นแม่ในแนวคิดมีดีหรือแม่ในอุดมคติจะต้องมีบทบาทในการเลี้ยงลูกอย่างดีที่สุด แม่ต้องเก่งรอบด้าน และแม่เป็นหน้าที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงดูมากที่สุด

นอกจากสถาบันสื่อแล้ว ศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นแม่ในงานศึกษาของ บุญรัตน์ โพธิ์ไพโรตนา (2546) เรื่อง **คติเรื่องแม่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท** แสดงให้เห็นว่า หลักคำสอนของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ส่งผลอย่างมากในการนิยามหรือประกอบสร้างแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทย และมองว่าการเป็นแม่นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ใช่เรื่องง่ายต้องเกิดจากความพร้อมทั้งทางกาย จิตใจ และความเป็นแม่ในสังคมได้นิยามภายใต้การอยู่กินกันแบบสามีภรรยา สถานภาพของแม่ที่พบในการศึกษาดังกล่าว สามารถแบ่งได้ 3 ประการ ได้แก่ แม่ต้องเป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดู แม่ต้องเป็นผู้ให้กำเนิดแต่ได้ให้การเลี้ยงดู และแม่ผู้ให้การเลี้ยงดู อีกทั้งความเป็นแม่ของพระพุทธศาสนาได้ผูกติดกับความมีศีลธรรม และการประพฤติที่ดีงาม

บทบาทหน้าที่ของแม่สามารถแบ่งแยกได้เป็นหลายประการ ประการแรก แม่ที่ต้องรับภาระ/ความรับผิดชอบเพียงคนเดียว ตั้งแต่การให้ความคุ้มครอง ป้องกัน จนถึงการอบรมสั่งสอน ภายใต้คุณสมบัติที่แม่ต้องมี คือ พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา ประการถัดมา แม่มีต้องรับผิดชอบร่วมกันกับพ่อ ซึ่งเป็นกระบวนการในการมีส่วนร่วมในการปกป้องอบรมสั่งสอน ร่วมกันกับพ่อหรือในความเชื่อทางพระพุทธศาสนาพ่อ และแม่คือเทวดาประจำตัวของลูก นอกจากนี้งานศึกษานี้ได้สะท้อนให้เห็นความทุกข์ภายใต้เงื่อนไขความซับซ้อนของบริบททางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมและปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้นามาสู่ปัญหาการทำแท้ง การทอดทิ้ง การกดขี่ หรือความทุกข์ ในการเป็นแม่ผ่านหลักพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ความกตัญญู กตเวทียังเป็นเงื่อนไขและค่านิยมที่สำคัญในการประกอบสร้างความเป็นแม่ที่ดี การครองตนให้อยู่ในศีลธรรมจะส่งผลต่อตัวลูกในอนาคต

จากบทความเรื่อง **การสร้างตัวตนความเป็นแม่ในสังคมชายเป็นใหญ่** ของ สุริดา สองสีดา และสุรวุฒิ ปัดไธสง (2558) ทำให้เห็นตัวตนของความเป็นแม่ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะภายในพื้นที่ส่วนตัวซึ่งก็คือ พื้นที่ภายในบ้านที่เต็มไปด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจในเชิงเพศสถานะภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ งานศึกษานี้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องเล่าแบบฟูโกต์ผ่านประสบการณ์ของภรรยาที่ถูกทำร้ายร่างกายหรือทำร้ายจิตใจจากสามีที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศสถานะ (Gender based violence) ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวจากอำนาจของอุดมการณ์ทางเพศสถานะแบบชายเป็นใหญ่

ความเป็นแม่ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ ประกอบกับการยึดโยงกับวาทกรรมทาง การแพทย์ที่ให้ความสำคัญบนพื้นฐานเพศทางชีววิทยาทำให้ชุดความรู้ดังกล่าวกลายมาเป็นอำนาจใน การกดขี่ผู้หญิงในฐานะของความเป็นแม่ที่ดี เช่น หน้าที่ของผู้หญิงในการคลอดลูกหรือดูแลลูกคือแม่ งานในบ้านในแง่ของครัวเรือนจะเป็นงานของแม่ สิ่งเหล่านี้ได้ขัดเกลารูปแบบผู้หญิงนำไปสู่การให้คุณค่ากับ ความเป็นแม่ในลักษณะแม่ที่ดีและแม่ที่ไม่ดีเช่นกัน จากผลการศึกษาของ สุธิดา สองสีดา และสุรจุมปี ปัตติธสง ทำให้เห็นปฏิบัติการของความเป็นแม่ตั้งแต่การเริ่มตั้งครรภ์ ไปจนถึงการเป็นแม่ในบ้านปลาย ชีวิตที่ต้องเลี้ยงหลาน อีกทั้งภายใต้ประสบการณ์เชิงลบและความรุนแรงมีทั้งผู้หญิงที่ตัดสินใจแยกทาง หรืออยู่ต่อกับสามีเพื่อที่จะคงความเป็นแม่ของผู้หญิงที่ต้องดูแลลูก

ในงานศึกษาเรื่อง **ประสบการณ์การเป็นแม่ของวัยรุ่น** ของ ปัญจภรณ์ ยะเกษม และ พัทธราภรณ์ ไชยสังข์ (2557) ได้แสดงให้เห็นถึงประสบการณ์การเป็นแม่วัยรุ่นในสังคมไทย โดยกล่าวถึงการเป็นแม่ (Mothering) ในฐานะของกระบวนการ ตั้งแต่เริ่มวางแผนการตั้งครรภ์ ไปจนถึงบทบาทของการเป็นแม่ในการสร้างความเจริญเติบโตและปลูกฝังบรรทัดฐานของสังคม ความน่าสนใจของการเป็นแม่วัยรุ่นวัยรุ่นสะท้อนผ่านประสบการณ์ในการพยายามสร้างครอบครัวใหม่ ด้วยความต้องการที่ไม่อยากอยู่กับครอบครัวเดิมและมีความพยายามในการให้ในสิ่งที่ตนเองไม่เคย ได้รับ เช่น เมื่อตอนตนเองเป็นเด็กขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองแก่ลูกและจะไม่ยอมให้ลูกและ ตนเองมีความยากลำบากจากประสบการณ์เดิม การเป็นแม่วัยรุ่นในสังคมไทยยังคงมีการผูกติดกับ สถานภาพ และชนชั้นทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อข้อจำกัดในการตอบสนองความต้องการลูกที่แตกต่าง กันไป นอกจากนี้งานและการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญในความพยายามที่จะสร้างครอบครัวใหม่โดยไม่ พึ่งพิงครอบครัวเดิม ในประเด็นค่าใช้จ่าย การวางแผนในอนาคตของลูก แต่อย่างไรก็ตามก็ยังสะท้อน ให้เห็นว่าครอบครัวเดิมยังคงมีความสำคัญในแง่ของความช่วยเหลือในกลุ่มที่ต้องออกไปทำงานนอก บ้านทั้งพ่อและแม่ ดังนั้น ประสบการณ์ของแม่วัยรุ่นส่งผลอย่างมากต่อความคิดและพฤติกรรมที่ นำไปสู่การประกอบสร้างกระบวนการในการเป็นแม่ที่มีความหลากหลาย

อีกทั้งยังมีงานศึกษาความเป็นแม่ของแม่ที่มีความพิการที่ต้องดำเนินชีวิตใน สังคมไทยที่ปรากฏในงานของ Boonpiam (2006) ในงานศึกษาเรื่อง **Experience of motherhood among women with physical disability in Thailand** ที่ทำความเข้าใจ ความหมายและประสบการณ์ความเป็นแม่ของผู้หญิงพิการในประเทศไทย รวมถึงการตีตราในสังคม โดยการต่อรองผ่านประสบการณ์ความเป็นแม่ งานศึกษานี้ได้สะท้อนถึงมิติการศึกษาความเป็นแม่ที่ คำนึงถึงการซ้อนทับประเด็นต่าง ๆ บทบาทความเป็นแม่ของพวกเขาส่งเสริมเติมเต็ม แรงกระตุ้น และเป็น พลังต่อบทบาทหน้าที่ของพวกเขในการสร้างชีวิตและการเป็นผู้ให้ ความต้องการในการมีลูกของแม่ที่ มีความพิการเกิดจากการตัดสินใจบนเจตจำนงที่เข้มแข็ง และยอมรับในสิ่งที่ต้องเผชิญในสังคม เช่น

การตีตรา และการเลือกปฏิบัติในสังคม ผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันทางด้านสุขภาพ หรือข้อจำกัดทางด้านร่างกายและการคลอติดบุตร

แม้ที่พิจารณาจะเป็นจะต้องดูแลลูกพวกเขาอย่างดีภายใต้การต่อรองความเป็นแม่และความกดดันในสังคมที่อาจจะมองว่าลูกที่เกิดมาจากเขานั้นจะมีความบกพร่องเช่นเดียวกัน ซึ่งทำให้พวกเขามีความรู้สึกเชิงลบในหลายรูปแบบ สิ่งสำคัญคือการมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอและการให้คุณค่าของสังคมทำให้แม่ที่เป็นคนพิการถูกเบียดขับในการเข้าถึงบริการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญในงานศึกษานี้จะเห็นได้ว่าการศึกษาความเป็นแม่ที่มีอัตลักษณ์ทับซ้อน แม่เหล่านี้ยังคงถูกให้คุณค่าที่แตกต่างจากแม่ในอุดมคติและพวกเขาก็มีความพยายามในการต่อรองกับความเป็นแม่ในอุดมคติด้วยการเป็นแม่ที่ดี (Good mother) บนพื้นฐานของการตัดสินใจด้วยตนเองในการเลี้ยงดูลูก การมีคู่สมรสจะเป็นสิ่งสำคัญมากในการช่วยกันรับผิดชอบเกี่ยวกับการเลี้ยงดูและการเงินภายในครอบครัวในลักษณะของการช่วยกันแบ่งเบาภาระงาน อีกทั้งในการดูแลลูกส่วนใหญ่ถึงแม้จะตกอยู่กับแม่แต่สามีพวกเขาก็ช่วยในการแบ่งเบาในบ้านหรือให้ความบันเทิงกับเด็ก

การยืนยันตัวตนจากประสบการณ์ “ความเป็นแม่” ผ่านแนวคิดปรัชญาสตรีนิยมของอิริกาเรย์ ของ วจนา เสริมสาธณสวัสดิ์ (2562) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างแห่งเพศ (Sexuate different) ของอิริกาเรย์ เป็นกรอบในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นแม่ โดยทำการศึกษาผ่านประสบการณ์ของตนเองด้วยวิธีวิทยาแนวอัตชีวประวัติชาติพันธุ์วรรณนา เรือนกายทางชีววิทยาของผู้หญิงถูกลดรูปให้เป็นเรือนกายของชาติผ่านการผลิตประชากรให้กับประเทศ ร่างกายและอัตลักษณ์ทางเพศถูกกำหนดภายใต้อุดมการณ์ทางเพศสถานะและจิตไร้สำนึกที่เป็นเพียงวัตถุที่สูญเสียความเป็นตัวตน ปรัชญาการณดังกล่าวได้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงในรูปแบบผู้สืบสกุล (Offspring) ราวกับเป็นภาพสะท้อนในกระจก (Self-same reflection) เช่น ความสัมพันธ์แม่-ลูกสาว ด้วยการบ่มเพาะและปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งความเป็นให้มั่นคงและแข็งแรง ผ่านการการตระหนักรู้ในตัวตนสู่การเคารพผู้อื่น (Subjectivity to respect) นำมาสู่การตระหนักว่าลูกในฐานะเป็นบุคคลหนึ่งที่มีตัวตนเป็นของตัวเองและไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของใครรวมถึงแม่ของเขาเช่นกัน

ภายใต้สังคมไทยการประกอบสร้างความเป็นแม่ล้วนอยู่ภายใต้อุดมการณ์ของครอบครัวที่มีลักษณะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ตามอุดมคติ คือ การที่มีพ่อแม่และลูก การให้คุณค่าครอบครัวที่สมบูรณ์ตามอุดมคติทำให้เกิดการเบียดขับและการเลือกปฏิบัติครอบครัวหรือบุคคลที่ทำการหน้าที่ภายในครอบครัวในรูปแบบอื่น ๆ โดยเฉพาะครอบครัวทางเลือกอื่น ๆ รวมถึงการเกิดขึ้นของครอบครัวบุคคลข้ามเพศด้วยที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน

ท่ามกลางสังคมที่เป็นพลวัตในปัจจุบันครอบครัวในอุดมคติไม่สามารถเพียงพอต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น

ในบทความวิชาการของ วุฒิสพร ญัฐรุจิโรจน์ (2560) **เรื่อง ครอบครัวทางเลือก และการคงอยู่ของสถาบันครอบครัว** ได้ชี้ให้เห็นถึงครอบครัวทางเลือกอื่น ๆ ในการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงบทบาท เช่น ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวแม่วัยใส ภายในสังคมไทยและต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและวิกฤติภายในครอบครัว สำหรับครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวเขาได้ชี้ให้เห็นว่าการรับผิดชอบคนเดียวในฐานะพ่อแม่ทำให้มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและการอบรมเลี้ยงดู หลายครอบครัวต้องเผชิญกับความเครียดและความกังวลทั้งในด้านกายภาพและด้านจิตใจ ในส่วนของครอบครัวแม่วัยใสหรือวัยรุ่นต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในชีวิต เช่น การสูญเสียโอกาสทางการศึกษา การเปลี่ยนแปลงบทบาทที่รวดเร็ว และภาระรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น จึงมีความท้าทายอย่างมากในการปรับตัวเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนของสถาบันครอบครัวต่อไปได้ หลายคนปรับตัวจากการเรียนมาเป็นคนทำงาน หรือจากที่เคยเป็นลูกกลายเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่แม่นอกจากนี้บทความนี้ยังคงสะท้อนให้เห็นการตีตราและการเลือกปฏิบัติของครอบครัวทางเลือกอยู่ภายในสังคมไทยว่าไม่สามารถทำการหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมหรือเป็นความล้มเหลวของระบบครอบครัวทั้งในการปรับตัว การอบรมสั่งสอนลูก อันเนื่องมาจากภาระรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น การไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดู และการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับลูก ทำให้ไม่สามารถรักษาแบบแผนความเป็นสถาบันครอบครัวเอาไว้ได้

นอกจากนี้ครอบครัวทางเลือกและแม่ที่มีความหลากหลายในปัจจุบันยังมีนิยามที่หลากหลายและไปไกลกว่าครอบครัวในกระแสหลักภายใต้การปรับตัวทางสังคมที่เกิดขึ้น ในงานของ อาทิตยา อาษา (2562) **เรื่อง ครอบครัวเคียร์: พหุอัตลักษณ์ ความสัมพันธ์ และยุทธศาสตร์ ครอบครัวเลสเบี้ยนชนชั้นแรงงาน** งานศึกษานี้ทำให้เข้าใจมุมมองและนิยามของครอบครัวในมิติที่หลากหลายมากขึ้นผ่านการศึกษาประสบการณ์ และการประกอบสร้างครอบครัวเลสเบี้ยนชนชั้นแรงงานที่ต้องเผชิญกับอุดมการณ์ทางเพศสถานะในแบบดั้งเดิมของสังคมไทย ประกอบกับการให้ความสำคัญในประเด็นของมิติที่การดำรงตนในพื้นที่ทางเศรษฐกิจและชนชั้นแรงงาน ความสัมพันธ์แบบเคียร์ที่เกิดขึ้นได้ท้าทายกับอุดมการณ์รักต่างเพศและการมีแม่คนเดียวของสังคมไทย อีกทั้งยังต้องเผชิญกับอุดมการณ์การเป็นเมียที่ดีและการเป็นแม่ที่ดี การดำรงความทับซ้อนทั้งมิติของครอบครัวเคียร์และครอบครัวรักต่างเพศถือเป็นความพยายามในการประกอบสร้างของครอบครัวและใช้เพศวิถีแบบรักต่างเพศเพื่อเอาตัวรอดในข้อจำกัดทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ งานนี้พยายามที่จะสะท้อนให้เห็นความสับสนไหลทางเพศสถานะและเพศวิถีผ่านประสบการณ์ในครอบครัว ทั้งในด้านอารมณ์ความรู้สึก การจัดสรรรายได้หรือทรัพยากรร่วมกัน รวมไปถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน

ในขณะเดียวกันก็มีความท้าทายเช่นเดียวกันในการตีตราทางสังคมที่พยายามมองว่าเพศเป็นเรื่องที่
 หยุคหนึ่ง

สิ่งที่น่าสนใจคือ ความเป็นแม่แบบควีรี่ (Queering motherhood) ที่พยายาม
 จะทำให้เห็นถึงความเป็นแม่ในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างออกไปในสังคม ในงานนี้จะเห็นจากการเป็นแม่
 เลสเบี้ยนและการมีแม่สองคน และการเป็นในอุดมคติกระแสหลัก การมีบทบาทการเป็นแม่ที่แตกต่าง
 ไปจากบรรทัดฐานของสังคมแบบดั้งเดิม เช่น การเป็นแม่ที่ดี บทบาทการเป็นแม่และเมีย ภายใต้
 ศีลธรรมและความดี ความแตกต่างดังกล่าวจะลดความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศสถานะให้มีความ
 ยืดหยุ่นและไม่เป็นลำดับชั้น การเป็นแม่ในรูปแบบดังกล่าวถึงแม้จะอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมาย
 ในทางสายเลือดของสังคมไทยแต่ครอบครัวแบบควีรี่ก็ได้เป็นอุปสรรคในแง่ของบทบาทหน้าที่
 ภายในครอบครัวที่ต่างจากครอบครัวในสังคมไทยอื่น ๆ

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึง ความหลากหลายของการเป็นแม่และครอบครัวใน
 สังคมไทยที่มีลักษณะไม่ตายตัวและขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการปรับตัวต่อ
 การเปลี่ยนแปลง ทั้งในแง่การปรับตัวของอัตลักษณ์ตัวตน การเผชิญกับบทบาทที่หลากหลายใน
 การเป็นแม่และการทำงานที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบและความคาดหวังทางสังคมในยุคปัจจุบัน
 โดยเฉพาะการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศที่มีความท้าทายในระบบสังคมไทยภายใต้ข้อจำกัดของ
 กฎหมาย ทศนคติทางวัฒนธรรม และการเข้าถึงการเจริญพันธุ์ในลักษณะของการเป็นแม่นอก
 กฎหมายที่พยายามการสร้างสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงกับการเลี้ยงดูบุตร

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

3.1 วิธีวิทยา

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแนวทางสตรีนิยมซึ่งเป็นแนวทางในการศึกษาที่ครอบคลุมประเด็นเพศสถานะ ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศทั้งที่โอบรับความเป็นแม่และยังไม่ได้โอบรับความเป็นแม่ ในการวิจัยตามแนวทางสตรีนิยมให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบองค์รวมทั้งกายและจิต รวมถึงบริบททางสังคม การศึกษาวิจัยตามแนวทางสตรีนิยมข้างต้นจะทำให้มิติการศึกษาประเด็นประสบการณ์และความเป็นแม่นั้นมีความลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น ภายใต้การคำนึงถึงมิติการศึกษาของอัตลักษณ์ที่ทับซ้อน (Intersectionality) และการคำนึงถึงผู้ร่วมการวิจัยในความพยายามที่จะลดความสัมพันธ์เชิงอำนาจให้เกิดช่องว่างที่น้อยที่สุด (Collins & Bilge, 2016)

ในการศึกษาค้นคว้านี้ประกอบไปด้วยการศึกษา 2 ส่วน ได้แก่ การศึกษาประสบการณ์แม่กะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศที่โอบรับความเป็นแม่ในสังคมไทย และการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม ผ่านการใช้วิธีการวิจัยแนวเรื่องเล่าแบบสตรีนิยม (Feminist narrative research) เป้าหมายของการวิจัยเรื่องเล่าแบบสตรีนิยมไม่ใช่การค้นหาประเด็นทั่วไปและความเข้าใจในประสบการณ์อย่างผิวเผินแต่เป็นไปเพื่อเสนอข้อมูลเชิงลึก การมองเห็นโลกของผู้อื่น และวิธีมองโลกของปัจเจกบุคคล โดยเรื่องเล่าเป็นสื่อกลางที่ผู้เข้าร่วมแต่ละคนให้ข้อมูลเชิงลึกและความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ของพวกเขา (Robinson, 1995)

วิธีการวิจัยแนวเรื่องเล่าแบบสตรีนิยมเป็นแนวทางที่มีลักษณะเป็นพลวัตที่เปิดโอกาสในการได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่หลากหลายหรือองค์ความรู้ที่อาจจะถูกละเลยไป เช่นเดียวกับแนวทางการศึกษาประสบการณ์นิยมสตรีนิยม (Feminist empiricism) และจุดยืนสตรีนิยม (Feminist standpoint) ที่พยายามจะสร้างองค์ความรู้ที่ขัดต่อคติของความเป็นชายและอำนาจในการวิจัยโดยการเน้นการศึกษาประสบการณ์ของผู้หญิงและผู้ที่มีประสบการณ์ร่วมเช่นเดียวกันกับผู้หญิง หมายรวมถึงผู้หญิงข้ามเพศด้วย (Harding, 1987)

ภายใต้การศึกษาประสบการณ์อยู่บนฐานของการแสวงหาความรู้แบบสตรีนิยมที่เรียกว่าญาณวิทยาสตรีนิยม (Feminist epistemology) ที่มองว่าความรู้ทั้งหมดอยู่ในผู้รู้ ตัวตนหรือตำแหน่งเชิงอัตวิสัยเฉพาะและความรู้ไม่หยุดนิ่งเกิดขึ้นในกระบวนการที่ไม่สิ้นสุด การวิเคราะห์ประสบการณ์ทั้งหมดจำเป็นต้องมีส่วนร่วมกับทฤษฎี สิ่งนี้อาจจะไม่เกินกว่าการสะท้อนหรือการทบทวนอย่างเป็นระบบหรืออาจนำไปสู่ทฤษฎีที่ยิ่งใหญ่ (Hesse-Biber, 2012)

นักทฤษฎีจุดยืนของสตรีนิยมให้ความสนใจต่อความหลากหลายของประสบการณ์ส่วนบุคคล ตลอดจนบริบททางสังคมที่เฉพาะเจาะจง สำหรับนักทฤษฎีจุดยืนของสตรีนิยม แนวทางที่แข็งแกร่งที่สุดในการผลิตความรู้คือแนวทางที่คำนึงถึงชุดประสบการณ์ที่หลากหลายที่สุด ในการศึกษาผ่านการวิเคราะห์เรื่องเล่าประสบการณ์ของแม่กะเทย เป็นการให้ความสำคัญกับการศึกษาประสบการณ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมองว่าประสบการณ์เป็นพื้นที่ที่สำคัญที่สุดของการต่อสู้ทางการเมืองเหนือความหมายและเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคล จิตใจ และอารมณ์ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดบทบาทของบุคคลในฐานะตัวแทนทางสังคม (Weedon, 1997)

อีกทั้งประสบการณ์เป็นพื้นฐานของการวิจัยและการศึกษาของสตรีนิยมในฐานะของขบวนการทางสังคมและการเมืองส่วนบุคคล ดังคำกล่าวที่ว่า “เรื่องส่วนตัวเป็นเรื่องการเมือง (The personal is the political)” (Skeggs, 1997) การศึกษาแบบเรื่องเล่าแบบสตรีนิยมจึงเป็นวิธีวิทยาสำคัญและจะเป็นแนวทางที่ดีในการนำเสนอถึงประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศที่ต้องดำเนินชีวิตและต้องเผชิญกับการกดทับภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่และการดำรงชีวิตในวัยทำงานภายใต้ระบบทุนนิยม นอกจากนี้สามารถชี้ให้เห็นและทำความเข้าใจถึงปัจเจกบุคคลในฐานะผู้กระทำการทางสังคมที่ดำรงอยู่ภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่กดทับและสร้างความไม่เท่าเทียม การศึกษาแบบเรื่องเล่าแบบสตรีนิยมจะแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปฏิเสธการตีตราทางสังคมหรือการนิยามครอบครัวยุคเดิมที่วางอยู่บนบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศของการเป็นแม่กะเทย ในฐานะผู้กระทำการในบทบาทของการเป็นแม่ที่มีความพยายามจะสร้างความท้าทายของการเป็นแม่ซึ่งเป็นคุณค่าดั้งเดิมของความเป็นหญิงและนำมาอยู่บนเรือนกายของผู้ชายโดยกำเนิด

ในการศึกษาผ่านเรื่องเล่าแบบสตรีนิยมนั้น มุ่งทำการศึกษาผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตผ่านการเล่าเรื่อง (Story telling) ผู้วิจัยมองว่าเป็นวิธีที่จะมีประสิทธิภาพในการสะท้อนถึงประสบการณ์ชีวิตที่มีประสิทธิภาพและทำให้ผู้หญิงข้ามเพศได้มองเห็นตนเองและตระหนักในคุณค่าของตนเองด้วยการเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือในการสร้างความหมาย (Robinson, 2000)

เรื่องเล่าเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความเป็นสากลและทำให้สามารถถ่ายทอดสิ่งที่เป็นสากลเกี่ยวกับมนุษย์ผ่านความเข้าใจในฐานะอัตวิสัยของแต่ละบุคคล โดยอาศัยเสียงและประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลที่เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม (Riessman, 2005)

การเล่าเรื่องเป็นแนวทางที่ยืดหยุ่นท่ามกลางสถานการณ์ปัจจุบันที่ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ร่วมการวิจัยได้อย่างสะดวกอันเนื่องมาจากข้อจำกัดของการแพร่ระบาดโควิด 19 ในสังคมไทยที่ยังคงมีความต่อเนื่อง การเล่าเรื่องจะสามารถทำให้เข้าถึงประสบการณ์จริง วิธีการบรรยาย และการวิเคราะห์ความหมาย ที่เป็นการเข้าถึงความเข้าใจในมุมมองของผู้เข้าร่วมการวิจัย

อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับชีวิตของปัจเจกบุคคลและทำความเข้าใจความหมายที่ปัจเจกบุคคลยึดติดกับประสบการณ์ส่วนตัวของพวกเขา (Bryda, 2020)

การเล่าเรื่องเป็นสิ่งที่ทุกคนทำเป็นประจำทุกวันและในขณะที่อาจดูเหมือนเป็นเรื่องส่วนตัวมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกี่ยวข้องกับแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิต ขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองด้วย ภายใต้การถูกจำกัดด้วยบริบทที่เราสร้างเรื่องราวเหล่านั้น อีกทั้งการเล่าเรื่องไม่เพียงแต่อธิบายเหตุการณ์ ความรู้สึก ประสบการณ์ หรือตัวตนในอดีตเท่านั้นแต่ยังเกี่ยวข้องกับการบวนการตีความและบริบทของการบอกเล่า ในการเล่าเรื่องของเรามักจะมีการสันนิษฐานของความก้าวหน้าในเรื่องราวที่เราสร้างขึ้นและชีวิตที่เราเล่า เมื่อเราทบทวนและตีความอดีต การตีความของตนเองหรือผู้เล่าไม่เพียงแต่ได้รับแจ้งจากบริบทที่ตนเองบอกเล่าเรื่องราวเท่านั้นแต่ยังรวมถึงเรื่องราวและอัตลักษณ์ที่ผู้เล่าพยายามสร้างขึ้นในปัจจุบันด้วย ความเชื่อมโยงกับอดีตสามารถอ้างสิทธิ์ของเรื่องราวของผู้เล่าแต่ละคนและการโต้แย้ง รวมถึงช่วยในการสร้างเรื่องราวบางอย่างที่มีอำนาจเหนือกว่าความจริงอย่างแท้จริง (Woodiwiss et al., 2017)

ในการศึกษาเรื่องเล่าที่เน้นประสบการณ์เป็นศูนย์กลาง (Experience centered narrative) ต่างจากการศึกษาเรื่องเล่าส่วนตัวที่มักละเอียดลออจำกัดในแง่ของการคำนึงถึงองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง เช่น การพูดคุยในประเด็นที่ไม่เกี่ยวกับเหตุการณ์แต่มีความสำคัญต่อเรื่องราวในฐานะที่ผู้เล่าต้องการจะเล่า การเล่าเรื่องในแต่ละครั้งจะมีความแตกต่างกันไป ซึ่งจะเป็นตัวแทนของตัวตนผู้เล่า ความไม่แน่นอน และการเปลี่ยนแปลง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่าเรื่องและผู้ฟังในฐานะของการมีส่วนร่วมในการสร้างเรื่องราวร่วมกัน นอกจากนี้การเล่าเรื่องส่วนตัวผ่านประสบการณ์เป็นการสะท้อนถึงสำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (Andrews et al., 2013)

1) เรื่องเล่าประสบการณ์เป็นการสะท้อนถึงการบรรยายที่มีลำดับและความหมาย ซึ่งจะมีการยืดหยุ่นในเรื่องของเวลาและประสบการณ์ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในอดีต ปัจจุบัน อนาคต หรือในจินตนาการ

2) เรื่องเล่าเป็นเครื่องมือในการสะท้อนและสร้างความรู้สึกร่วมกัน

3) เรื่องเล่าในฐานะของภาพแทน (Representation) และการรื้อสร้างใหม่ (Reconstruction)

4) เรื่องเล่าในฐานะของการก่อร่างสร้างใหม่ (Transformation) สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของบุคคลภายใต้บริบทของสังคมวัฒนธรรม

การประกอบสร้างและการตีความผ่านประสบการณ์เรื่องเล่าส่วนบุคคล นอกจากแสดงให้เห็นถึงมุมมองและการรับรู้ของผู้เล่าแล้ว การศึกษาเรื่องเล่าจะชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ

3 ประการ ได้แก่ ความสำคัญของเรื่องราว ความยุ่งเหยิงของธรรมชาติของข้อมูล และการใส่ใจต่อเรื่องราว

สำหรับการศึกษาเรื่องเล่าของผู้หญิงข้ามเพศ Costa and Matzner (2007) ได้ชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและเหตุผลของการศึกษาผู้หญิงข้ามเพศผ่านเรื่องเล่าหลายประการ ดังนี้

1) เรื่องเล่าส่วนบุคคลจะช่วยถ่ายทอดวิธีการจัดการและความรู้สึกที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตรอบตัวที่ผู้เล่าต้องเผชิญในบริบทและช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นความจริงที่มีความเป็นสากลและมีความหลากหลาย

2) เป็นพื้นที่ที่สะท้อนถึงเสียงและการเข้าถึงความเป็นอัตวิสัยในฐานะผู้กระทำการตัดสินใจ และทางเลือกของปัจเจกบุคคล โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องเพศ อัตวิสัยสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางประวัติศาสตร์และการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำความเข้าใจประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะประสบการณ์ที่เงียบของผู้หญิง (Silenced women) (Letherby, 2003)

3) เผยให้เห็นถึงบริบทของวัฒนธรรม บรรทัดฐาน และกระบวนการในการทำให้คนบางส่วนในสังคมกลายเป็นบุคคลชายขอบ และการต่อสู้กับโครงสร้างทางสังคม ความไม่เท่าเทียมอำนาจ และการกดขี่

4) เผยให้เห็นถึงปฏิบัติการของปัจเจกบุคคลในฐานะกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ตัวตนผ่านการสร้างและการเล่าเรื่อง การกระทำในอดีตและปัจจุบันของผู้เล่าเรื่องหรือผู้บรรยายสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นไปได้ในอนาคต ผู้เล่าสามารถจินตนาการตนเองใหม่ได้และสามารถต่อต้านกับอุดมการณ์ว่าทกรรมในสังคม โดยเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงตนเองผ่านการเล่าเรื่อง (Riessman, 2005)

5) เผยให้เห็นถึงโครงสร้างการสนับสนุนและปฏิสัมพันธ์ภายในสังคมของปัจเจกบุคคล

การศึกษาการเล่าเรื่องส่วนบุคคลจะให้ความกระจ่างถึงอัตวิสัยของปัจเจกบุคคลและเห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำการ รวมถึงการเปิดเผยแนวปฏิบัติของการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ในฐานะกระบวนการสร้างตนเอง การเล่าเรื่องส่วนตัวมักจะแสดงการต่อต้านต่อระเบียบสังคมและบางครั้งเป็นการสะท้อนถึงการเลือกปฏิบัติและ/หรือความรุนแรงภายใต้ระเบียบทางสังคมวัฒนธรรมที่ผู้เล่าอาศัยอยู่ ผู้เล่าสนับสนุนตัวเองเมื่อพวกเขาเล่าเรื่องและวิพากษ์วิจารณ์ว่าชีวิตของพวกเขาเป็นอย่างไรบ้างในอดีตและคิดใหม่ว่าพวกเขาจะเป็นอย่างไรในอนาคต (Costa & Matzner, 2007, p. 36) ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงเสียงของผู้หญิงข้ามเพศและเสียงผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในฐานะเป็นกลุ่มที่ถูกเบียดขับให้เป็นคนชายขอบและถูกกดขี่ในสังคม

ดังนั้นการศึกษาผ่านเรื่องเล่าในครั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนเกี่ยวกับตนเองและสังคม เช่น การศึกษาการกดขี่ของนักสตรีนิยมผิวสีที่เน้นการสืบสวนถึงโครงสร้างการครอบงำผ่านเงื่อนไขของ เชื้อชาติ ชนชั้นทางเพศ เพศวิถี โครงสร้างอำนาจระหว่างบุคคล ภายในชุมชนชาวแอฟริกัน-อเมริกัน วิธีการที่สร้างสรรค์และปฏิบัติจริงของผู้หญิงในการเลี้ยงลูกภายใต้สภาวะกดดันมักจะนำมาซึ่งการรับรู้ องค์กรความรู้ และส่งเสริมการเสริมอำนาจของพวกเขา (Collins, 2000)

ความเป็นแม่และการเป็นแม่นั้นมีความซับซ้อนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน กรอบการเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกันนั้นเป็นพลวัต โดยเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม การเล่าเรื่องจะกลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้หญิงหรือบุคคลที่มีโอกาสรับบทบาทของการเป็นแม่สามารถเจรจาต่อรองบทบาทของตนในฐานะแม่และสร้างอัตลักษณ์ในลักษณะเชิงบวกขึ้นใหม่ได้ การแยกแยะเรื่องเล่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก รวมถึงต้องฟังเรื่องราวของแต่ละบุคคลเพื่อให้เข้าใจว่าการเป็นแม่มีการเจรจาและปรับให้เข้ากับความเป็นจริงของชีวิตอย่างไร ซึ่งการดูกรอบการเล่าเรื่องและอำนาจนำของเรื่องราวในปัจจุบันช่วยให้เรารับรู้ถึงสิทธิและความจริงของเรื่องราวของผู้เล่าไปพร้อม ๆ กัน (Woodiwiss et al., 2017)

การค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตของผู้หญิงและผู้ที่มีประสบการณ์เช่นเดียวกันกับผู้หญิงในฐานะที่ผู้วิจัยมีโอกาสที่จะมีส่วนช่วยทำให้เข้าใจชีวิตเหล่านั้นมากขึ้น แต่ความท้าทายคือในขณะที่ประเมินความเสี่ยงของผู้หญิงหรือผู้เล่าพร้อมกับถามว่าทำไมและพวกเขาจะเล่าเรื่องที่พวกเขาทำได้อย่างไรไม่ได้หมายความว่าผู้วิจัยควรพยายามสร้างความจริงหรือความเท็จของเรื่องราวของพวกเขา ผู้วิจัยควรมองว่าเป็นเพียงภาพสะท้อนของเหตุผลที่หลากหลายในการเล่าเรื่องและข้อจำกัดในการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยต้องตระหนักถึงการครอบงำของกรอบการเล่าเรื่องและโครงเรื่องบางอย่างที่ผู้เล่าใช้เพื่อให้เข้าใจชีวิตของตนเองและสร้างเรื่องราวและแนวทางการดำรงชีวิตของตนเอง รวมทั้งปลดปล่อยศักยภาพของผู้เล่า ประเด็นดังกล่าวคือโอกาสและความท้าทายของการวิจัยการเล่าเรื่องตามแนวทางสตรีนิยม (Woodiwiss et al., 2017)

ในการศึกษาประสบการณ์การเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศอาจมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องประกอบสร้างบทบาทการเป็นแม่ผ่านรับเลี้ยงบุตรภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมายที่ไม่สามารถมีบุตรทางชีววิทยาได้ โดยภายใต้การเป็นแม่กะเทยดังกล่าวอาจนำไปสู่การรับรู้ ความคาดหวัง และการปรับตัวที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล (Goldberg & Perry-Jenkins, 2007)

นอกจากการศึกษาผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์แล้วในงานศึกษานี้ได้การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศผ่านการสัมภาษณ์ตามแนวทางสตรีนิยม โดยการสัมภาษณ์

แบบกึ่งโครงสร้างที่จะเน้นการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมการวิจัยและผู้วิจัย โดยการ
ใช้คำถามปลายเปิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลและคำอธิบายเพิ่มเติมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
การสัมภาษณ์จะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าถึงความคิดและความทรงจำของบุคคลด้วยเสียงของตนเองมากกว่า
การชี้นำของผู้วิจัย (Reinharz, 1992) และช่วยให้เสริมความเข้าใจบริบทของความเป็นแม่และแม่
ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศหรือแม่กะเทยในสังคมปัจจุบันมากขึ้น ทั้งในประเด็นของเหตุผลความต้องการที่
จะมีบุตร มุมมองเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก ความคาดหวังสู่การเป็นแม่ การรับรู้ต่อความ
เป็นแม่กะเทยในสังคมไทย การให้ความหมายของความเป็นแม่ ซึ่งจะทำให้เห็นถึงความหมาย ความ
ท้าทาย ข้อจำกัดของความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศภายใต้เงื่อนไขของสังคม เศรษฐกิจ และ
วัฒนธรรม

3.2 วิธีวิจัย

3.2.1 วิธีการศึกษาและผู้เข้าร่วมการวิจัย

ส่วนที่ 1 การศึกษาประสบการณ์แม่กะเทยในสังคมไทย เป็นการศึกษาผ่านเรื่อง
เล่า (Narrative) เกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต ผ่านการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive
sampling) กับผู้หญิงข้ามเพศที่สวมบทบาทของการเป็นแม่และนิยามตนเองเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่
อาศัยและทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครหรือปริมณฑล มีการรับลูกมาเลี้ยงจากบุคคลอื่นอัน
เนื่องมาจากข้อจำกัดของกฎหมายที่ตนไม่สามารถให้กำเนิดบุตรทางชีววิทยาได้ และมีประสบการณ์ใน
การเลี้ยงดูบุตรที่รับเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง โดยในการศึกษาส่วนนี้มีจำนวน 2 คน โดยมีรายละเอียดข้อมูล
ของกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 3.1

การศึกษาในส่วนนี้ใช้การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ออนไลน์หรือทางโทรศัพท์
แบบไม่เป็นทางการ (Informal online/telephone interview) จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละประมาณ
1 ชั่วโมง โดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในแง่ของประสิทธิภาพเมื่อพูดคุยถึง
ประเด็นที่ละเอียดอ่อน และข้อจำกัดในด้านของการสังเกตท่าทาง อารมณ์ และพฤติกรรม การศึกษา
ในส่วนนี้มุ่งสะท้อนประสบการณ์ความเป็นแม่ผ่าน 2 กรณีศึกษาในฐานะผู้หญิงข้ามเพศที่สวมบทบาท
ของการเป็นแม่และต้องแบกรับภาระงานนอกบ้าน อยู่ในช่วงการประกอบสร้างความมั่นคงในชีวิต
รวมถึงการสร้างสมดุลระหว่างการทำงานและการสร้างครอบครัว ภายใต้สถานการณ์ของ
โควิด-19 ที่ยังคงฝังรากลึก นำมาสู่การเบียดขับ กีดกัน และสร้างความท้าทายให้กับผู้หญิงข้ามเพศ
ในสังคม

ตารางที่ 3.1

ข้อมูลทั่วไปของผู้หญิงข้ามเพศที่สวมบทบาทของการเป็นแม่ในการการศึกษาประสบการณ์แม่กะเทยในสังคมไทย

ชื่อ (นามสมมุติ)	อายุ (ปี)	สถานภาพ	อาชีพ	รายได้ต่อเดือน (บาท)	จำนวนบุตรที่รับ เลี้ยง
1. โบว์ลิ่ง	32	มีแฟนและ แต่งงานทาง สังคมแล้ว	อิสระ	ไม่ระบุ	2 คน ได้แก่ เอ (นามสมมุติ) และ บี (นามสมมุติ) ทั้งคู่ อายุ อายุ 6 ปี
2. ริชชี	23	มีแฟน	อิสระ	ไม่ระบุ	1 คน ได้แก่ อาร์รี่ (นามสมมุติ) อายุ 10 เดือน

ส่วนที่ 2 การศึกษาการรับรู้ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย ผ่านวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Depth Interview) ลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบออนไลน์หรือทางโทรศัพท์ (Online /telephone interview) เวลาที่ใช้สัมภาษณ์คนละประมาณ 30 - 60 นาที คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศวัยทำงาน อายุระหว่าง 20 - 59 ปี จำนวน 15 คน ที่อาศัยและทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครหรือปริมณฑล โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2

ข้อมูลทั่วไปของผู้หญิงข้ามเพศในการศึกษาการรับรู้ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย ภายใต้ปทัศัยปฏิบัติทุนนิยม

ชื่อ (นามสมมุติ)	อายุ (ปี)	ระดับการศึกษา	สถานภาพ	อาชีพ	รายได้ต่อ เดือน (บาท)
1. บานเย็น	25	ปริญญาตรี	โสด	อิสระ	10,000
2. บิว	25	ปริญญาตรี	มีแฟน	พนักงานเอกชน	30,000
3. พิชชี	26	ปริญญาเอก	โสด	นักวิจัย	30,000
4. แวน	24	ปริญญาตรี	โสด	ธุรกิจส่วนตัว	15,000
5. มินนี่	28	ปริญญาตรี	โสด	ธุรกิจส่วนตัว	100,000

ชื่อ (นามสมมุติ)	อายุ (ปี)	ระดับการศึกษา	สถานภาพ	อาชีพ	รายได้ต่อ เดือน (บาท)
6. ต๋อแก้ว	24	ปริญญาตรี	โสด	อิสระ	15,000
7. หมิว	27	ปริญญาตรี	โสด	พนักงานเอกชน	25,000
8. มัดหมี่	23	ปริญญาตรี	โสด	ธุรกิจส่วนตัว	20,000
9. นิน่า	37	ปริญญาโท	โสด	พนักงานเอกชน	80,000
10. ออส	29	ปริญญาตรี	โสด	พนักงานเอกชน	30,000
11. ยิปซี	27	ปริญญาตรี	มีแฟน	พนักงานเอกชน	40,000
12. ต้นน้ำ	29	ปริญญาตรี	โสด	พนักงานเอกชน	60,000
13. ดารัน	24	ปริญญาตรี	โสด	พนักงานเอกชน	30,000
14. แนน	26	ปริญญาตรี	โสด	พนักงานเอกชน	30,000
15. ปลายฟ้า	26	ปริญญาตรี	โสด	พนักงานมหาวิทยาลัย	21,000

การศึกษาครั้งนี้มุ่งทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางเพศสถานะและการรับรู้ความเป็นแม่กะเทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม ความเป็นสังคมเมือง และการประกอบอาชีพการทำงานในสังคมเมืองที่มีความเป็นทุนนิยมสูง รวมถึงอุดมการณ์ของปิตาธิปไตยที่ยังคงฝังรากลึกในสังคมไทยทุกสถาบันจะทำให้การศึกษาประสบการณ์การเป็นแม่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ผ่านการศึกษาผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศที่โอบรับบทบาทการเป็นแม่ผ่านการรับเลี้ยงลูก โดยมีประเด็นเกี่ยวข้องกับการรับรู้ต่อความเป็นแม่ในสังคมไทย กระบวนการในการเตรียมการเข้าสู่การเป็นแม่และการมีลูกของตนเอง บทบาทการเป็นแม่ในช่วงแรกและในปัจจุบัน รวมถึงความท้าทายและข้อจำกัดของการเป็นแม่ในปัจจุบัน ดุราลัยเอียดที่ภาคผนวก ก อีกทั้งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในการศึกษาการรับรู้จากกลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการศึกษาอย่างรอบด้าน โดยใช้แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (Guideline) ในการศึกษาการรับรู้ต่อความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยมที่ครอบคลุมใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความคาดหวังสู่การเป็นแม่ ความหมายของความเป็นแม่ ทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก และความท้าทายและข้อจำกัดของความเป็นแม่กะเทย ดุราลัยเอียดที่ภาคผนวก ข

นอกจากนี้ใช้การศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ผ่านการค้นคว้าและวิเคราะห์จากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารงานที่เกี่ยวข้อง

อื่น ๆ รวมถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สื่อ ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ ได้แก่ ข้อมูลภาพรวมเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่และการเป็นแม่ รวมถึงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นแม่ อีกทั้งแนวคิดปิตาธิปไตยทุนนิยม (Capitalist patriarchy) กับความเป็นแม่ แนวคิดพ่อแม่ที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงงานศึกษาเรื่องแม่กะเทยและความเป็นแม่ในสังคมไทย

ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ออนไลน์ทุกครั้ง เนื่องจากในระหว่างการทำวิจัยมีข้อจำกัดของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 และความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมวิจัย/ผู้วิจัย เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวผู้วิจัยจะไม่บันทึกภาพวิดีโอหรือออนไลน์ โดยจะบันทึกแค่เสียงของผู้เข้าร่วมการวิจัยเท่านั้น และจะชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทราบทุกครั้ง การสัมภาษณ์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เข้าร่วมวิจัยและเพื่อให้ข้อมูลที่ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา ในฐานะที่ผู้วิจัยมีพื้นฐานทางวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ผู้วิจัยได้คำนึงและขั้นตอนในการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มเป้าหมายที่มีความละเอียดอ่อน ดังนี้

1) การสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจ ผู้วิจัยจะต้องตระหนักถึงสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เข้าร่วมการวิจัยผ่านการยินยอมเป็นอันดับแรก และในช่วงแรกในฐานะผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมการวิจัยจะต้องลดช่องว่างของความสัมพันธ์เชิงอำนาจให้ได้มากที่สุด การเกิดสัมพันธภาพที่ดีจะนำไปสู่ความไว้วางใจและความเชื่อใจที่ต่อผู้เข้าร่วมวิจัยและตัวผู้วิจัย สัมพันธภาพที่ดีต้องเกิดจากความไว้วางใจและเจตนาที่ดี ซึ่งสะท้อนผ่านความสนใจ ความเป็นกลาง การยอมรับและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน

2) การเล่าเรื่องหรือการสัมภาษณ์จะทำให้ผู้ร่วมการวิจัยได้สะท้อนเห็นตัวตนของตนเอง และการเล่าเรื่องถือเป็นส่วนหนึ่งในการรับฟังที่ และเป็นการสะท้อนอารมณ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัยอีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องมีทักษะในการสัมภาษณ์และทักษะอื่น ๆ ประกอบไปด้วย เช่น การฟังอย่างตั้งใจ (Deep listening skill) ทักษะการนำ (leading skill) ในกรณีที่ต้องเป็นผู้เปิดการสนทนา ทักษะการสังเกต (Observational skill) เป็นต้น

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์และนำเสนอถึงประสบการณ์ของแม่กะเทยที่โอรับความเป็นแม่และความเป็นหญิงภายใต้ระบบปิตาธิปไตยทุนนิยม ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ ตีความ และทำความเข้าใจถึงเรื่องราว ประสบการณ์ และมุมมอง โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น โดยจะเริ่มจากการเปิดภาพสถานการณ์ให้เห็นถึงการรับรู้ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย และในส่วนถัดมานำเสนอประสบการณ์แม่กะเทยในสังคมไทย เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นประสบการณ์ในการเป็นแม่

ของผู้หญิงข้ามเพศที่เลือกที่จะโอรับความเป็นแม่มาไว้ในตนเอง และส่วนสุดท้ายจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้เงื่อนไขของปิตาธิปไตยทุนนิยม

ส่วนแรก การรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยจะวิเคราะห์และนำเสนอผ่านรูปแบบการวิเคราะห์เฉพาะเรื่อง (Thematic analysis) โดยเน้นเนื้อหาที่ถูกลำเสนอผ่านคำบอกเล่าของผู้หญิงข้ามเพศ ผู้วิจัยจะรวบรวมเรื่องราวและนำมาจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อนำเสนอตีความสิ่งที่ผู้เข้าร่วมวิจัยพูด โดยเน้นที่ความหมายที่สื่อสารผ่านเรื่องราว ภายใต้การคำนึงถึงบริบทสังคมและวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ เหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ (Expectations towards entering motherhood) ความหมายของความเป็นแม่ (Meanings of motherhood) ทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก (Perceptions about mothering and caring for children) แม่กะเทย: ความท้าทายและข้อจำกัดของความเป็นแม่กะเทย (Transwoman mother: Challenging, limitations and anxieties)

ในส่วนของการประสพการณ์ของแม่กะเทยในสังคมไทย จะวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในลักษณะเชิงพรรณนาหรือบรรยาย (Descriptive analysis) ในการนำเสนอเรื่องเล่าประสบการณ์ของแม่กะเทยผ่านกรณีศึกษาของแม่กะเทย 2 ท่าน ได้แก่ กรณีศึกษาที่ 1 โบว์ลิง (นามสมมติ): การเป็นแม่คือที่สุดของความสำเร็จในชีวิต และกรณีศึกษาที่ 2 ริชชี (นามสมมติ): คุณแม่มือใหม่กับการจับจ้องของสังคม ผ่านการใช้การเล่าเรื่องเป็นแนวทางปฏิบัติในการสื่อสารที่เป็นตัวเป็นตนของแม่กะเทยและเป็นรูปธรรมในการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในการถูกปฏิเสธความเป็นแม่และการเป็นแม่นอกกฎหมายของสังคมไทย

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นนำมาสู่ส่วนสุดท้ายของการนำเสนอข้อมูลซึ่งเป็นการใช้กรอบการวิเคราะห์พื้นฐานของความเป็นปิตาธิปไตยทุนนิยม ซึ่งเป็นกรอบการวิเคราะห์ที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นแม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในการวิเคราะห์ความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย ผู้วิจัยจะใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนา โดยคำนึงถึงการรักษาสมดุลระหว่างเสียงของนักวิจัยและผู้เข้าร่วมการวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญการตีความเรื่องเล่าของสตรีนิยมและเป็นความท้าทายอย่างต่อเนื่องในการตีความเรื่องเล่าของสตรีนิยม วิธีการนำเสนอเรื่องราวของผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ซับซ้อนที่ให้ความสำคัญกับ “ความเป็นเจ้าของ” ที่ร่วมแบ่งปันประสบการณ์และมุมมองของพวกเขาในระหว่างการวิจัยมากกว่าการเขียนทับคำพูดและการแสดงออกของพวกเขา (Messias & DeJoseph, 2004)

3.2.4 จริยธรรมในการวิจัย

การสัมภาษณ์ในประเด็นดังกล่าวกับกลุ่มเป้าหมายผู้หญิงข้ามเพศทั้งที่โอบรับความเป็นแม่แล้วและยังไม่ได้โอบรับความเป็นแม่ในปัจจุบัน อาจมีความละเอียดอ่อนในประเด็นในการศึกษาประสบการณ์ จึงจำเป็นจะต้องมีการพิจารณารับรองการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัยในคนก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และการนำเสนอข้อมูลจะต้องมีการคำนึงถึงการเคารพความเป็นส่วนตัว การรักษาความลับ การให้ความยินยอมในการเข้าร่วมให้ข้อมูลในงานวิจัย และการรักษาระดับความสัมพันธ์ที่เป็นไปเพื่อลดความสัมพันธ์เชิงอำนาจให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว โดยงานศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน ต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2564 รหัสโครงการวิจัย 160/2564 เรียบร้อยแล้ว

ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดของกระบวนการวิจัยผ่านเอกสารแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัย (รายละเอียดตามภาคผนวก ค) และมีกระบวนการขอความยินยอมผ่านทางวาจา เนื่องจากเป็นการป้องกันในการเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นลายลักษณ์อักษรของอาสาสมัคร โดยจะมีการเชิญชวนผ่านช่องทางออนไลน์หรือทางโทรศัพท์ โดยผู้วิจัยจะชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ และเปิดโอกาสให้ซักถามเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน รวมถึงให้เวลาในการตัดสินใจอย่างเพียงพอในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยได้ภายใน 1 วัน ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัยในประเด็นของความไม่สะดวกสบายในการใช้อุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ออนไลน์ การรบกวนเวลาในการใช้ชีวิต ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในประเด็นเรื่องเล่าหรือการให้สัมภาษณ์ที่มีความละเอียดอ่อน

โดยผู้วิจัยจะสอบถามความพร้อมและข้อจำกัดในการสัมภาษณ์ผ่านช่องทางออนไลน์หรือโทรศัพท์ โดยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิในการตัดสินใจและกำหนดทางเลือก รวมถึงระยะเวลาที่มีความพร้อมและสะดวกต่อการสัมภาษณ์เพื่อลดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและการทำหน้าที่ในสังคม และระหว่างสัมภาษณ์หากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือมีอาการก้ำกึ่งสามารถเลื่อนการสัมภาษณ์ในครั้งนั้นได้ หากการสัมภาษณ์มีความยาวนาน ผู้วิจัยจะหยุดสัมภาษณ์ทุก ๆ ครั้งชั่วโมงหรือตามที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยต้องการตามความเหมาะสม ขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะมีการสังเกตน้ำเสียงและอริยาบถของผู้เข้าร่วมการวิจัย หากมีความกังวลและมีความเสี่ยงต่อบาดแผลทางจิตใจ จะหยุดพักการสัมภาษณ์จนกว่าผู้เข้าร่วมการวิจัยจะพร้อม หากไม่พร้อมที่จะสัมภาษณ์ต่อสามารถยุติการสัมภาษณ์ในครั้งดังกล่าวได้ ในกระบวนการเก็บข้อมูลและการถอดบทสัมภาษณ์จะใช้ห้องทำงานและคอมพิวเตอร์ส่วนตัวที่มีรหัสป้องกันเพื่อป้องกันความเสี่ยงและเป็นการรักษาความลับ โดยมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 6 เดือนหลังจากนั้นจะทำลายไฟล์ที่บันทึกเสียงทั้งหมด

3.3 การสะท้อนตัวตน

ผู้ศึกษาก็ได้นิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงาน ซึ่งเป็นช่วงที่ต้องเผชิญและแสวงหาการสร้าง ความมั่นคงในการทำงานและการดำเนินชีวิต ความเป็นผู้หญิงข้ามเพศของผู้วิจัยในแง่หนึ่งก็จะเป็นผลดีในการความเข้าใจในการศึกษาเรื่องราวของแม่กะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศที่รับลูกมาเลี้ยงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีความเข้าใจในบริบทของการใช้ชีวิตในฐานะผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยตั้งแต่วัยเด็ก รวมถึงมีความเห็นอกเห็นใจในตนเองและผู้อื่นอย่างมากในฐานะบุคคลข้ามเพศด้วยกันที่ต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมไทย แต่ขณะเดียวกันในฐานะผู้วิจัยที่ไม่ได้มีประสบการณ์ของการเป็นแม่หรือการโอบรับบทบาทของการเป็นแม่ในสังคม ทำให้การศึกษาในประเด็นความเป็นแม่กะเทยผู้วิจัยถือว่าเป็นเรื่องใหม่อย่างมาก และเป็นผลดีในแง่ของการไม่ไปตัดสินประสบการณ์การเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ อีกทั้งผู้วิจัยที่ในปัจจุบันมีความต้องการและการรับรู้ในการมีบุตรในอนาคตก็จะได้เรียนรู้และเข้าใจในตนเองมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการดำเนินชีวิตในอนาคต

ในการเริ่มต้นการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้หญิงข้ามเพศ หลายคนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันถึงแม้จะเป็นผู้หญิงข้ามเพศเหมือนกัน ในการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นความเป็นแม่รวมถึงความเป็นแม่ในสังคมไทย ผู้หญิงข้ามเพศทุกคนมีความสนใจที่จะแลกเปลี่ยนประเด็นดังกล่าวอย่างมาก เนื่องจากในแวดวงสังคมไทยยังคงมีการพูดถึงแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศน้อยมากและที่สำคัญยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศที่ในอนาคตอาจจะมีความต้องการหรือไม่ต้องการที่จะมีลูกหรือสวมบทบาทของการเป็นแม่หรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักอย่างมากว่าความเป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยหลายคนมีพื้นฐานต่างกัน กว่าที่จะมาถึงอัตลักษณ์ตัวตนในทุกวันนี้ต้องเผชิญเรื่องราวและความแตกต่างของประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น การยอมรับในครอบครัวและสังคม การต่อรอง สถานะทางเศรษฐกิจ และความท้าทายต่าง ๆ ที่ส่งผลอย่างมากต่อการประกอบสร้างตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศคนหนึ่ง

ผู้วิจัยจะต้องใช้ความระมัดระวังในความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่จะเป็นการก้าวข้ามพื้นที่ส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยเฉพาะในการดำรงตนเป็นบทบาททั้งผู้หญิงข้ามเพศและผู้วิจัยที่สลับกันไปมานั้นทำให้เกิดช่องว่างของความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นที่อาจจะส่งผลกระทบต่อ การถ่ายทอดเรื่องราวหรือเรื่องเล่าได้ อีกทั้งภายใต้บริบทของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้การสร้างสัมพันธภาพในการเจอหน้ากันอาจจะมีความยากลำบาก แต่ในการสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยให้ความสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพและความสัมพันธ์ใกล้ชิดอย่างมาก ในลักษณะของ

การที่จะลดแรงต้านและเพิ่มแรงจูงใจ โดยการติดต่อกันอย่างต่อเนื่องและเปิดใจแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ และให้ผู้หญิงข้ามเพศได้มีทางเลือก การตัดสินใจอย่างอิสระในความต้องการต่าง ๆ อย่างเต็มที่ที่จะเล่าเรื่องหรือสะท้อนสิ่งที่ตนเองอยากพูดตลอดเวลา

นอกจากนี้ในการสัมภาษณ์ผู้หญิงข้ามเพศที่โอรับความเป็นแม่จะพบว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเข้าถึงได้ยากมากและน้อยคนที่จะมีความต้องการที่จะเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนหรือเรื่องราวของตัวเอง การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวต้องใช้เวลาในการสร้างความสนิทสนมอย่างมากในระยะหนึ่ง แต่ด้วยความที่ผู้วิจัยเป็นผู้หญิงข้ามเพศด้วยกันทำให้การสร้างความสนิทสนมกับผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นไปได้อย่างราบรื่น ในงานศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างแม่กะเทยเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงทางสังคมและค่อนข้างจะมีเวลาในการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งที่ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากการทำงานและการใช้เวลากับความเป็นส่วนตัวกับครอบครัวทำให้ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงเงื่อนไขในส่วนนี้เพื่อให้มีผลกระทบต่อบทบาทของผู้เข้าร่วมวิจัยให้น้อยที่สุด เนื่องจากเวลาของผู้เข้าร่วมวิจัยมีค่ามากและสามารถทำเงินให้กับพวกเขาได้ แต่ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนก็พร้อมที่จะยินดีในการร่วมบอกเล่าประสบการณ์ของตนเองอย่างดี

บรรยากาศของการสัมภาษณ์ออนไลน์ทางโทรศัพท์ถือเป็นประสบการณ์ใหม่ในมิติของการศึกษาอย่างมากของผู้วิจัย ในแง่หนึ่งเป็นผลดีมาจากการลดการเผชิญหน้าโดยตรงซึ่งจะเป็นการสร้างความผ่อนคลายและความสะดวกสบายในการเตรียมความพร้อมที่จะบอกเล่าเรื่องราวซึ่งนำมาสู่การบอกเล่าได้อย่างเต็มที่โดยที่ไม่มีอะไรบงกชคล้ายกับบรรยากาศของการพูดคุยกับคนสนิทหรือบุคคลใกล้ชิด ระหว่างการสัมภาษณ์ในฐานะของผู้วิจัยและผู้หญิงข้ามเพศด้วยกันจะไม่ได้ความหรือประเมินค่าคำบอกเล่าของผู้วิจัยในลักษณะเป็นข้อตรงข้าม เช่น ดีหรือไม่ดี อีกทั้งผู้วิจัยยังใช้ทักษะในการตั้งคำถามเพื่อสะท้อนถึงการรับรู้ การให้เหตุผลของผู้วิจัย เช่น อะไรที่ทำให้คิดเช่นนั้น รู้สึกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ มากกว่าที่ผู้วิจัยจะไปตัดสินหรือประเมินค่าด้วยตนเอง แม้ผู้หญิงข้ามเพศหลายคน รวมถึงผู้วิจัยเองล้วนแล้วแต่มีประสบการณ์ที่ต้องต่อสู้เพื่อประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนกว่าจะเป็นผู้หญิงข้ามเพศจนถึงทุกวันนี้ย่อมไม่ใช่เรื่องง่าย หลายคนมีความรู้สึกในเชิงลบต่อสังคมและหลายคนอาจจะมองว่าสังคมมีบรรยากาศที่ดีขึ้นในมิติของการยอมรับมากกว่าแต่ก่อน แต่ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนก็แสดงให้เห็นถึงพลังที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลง รวมถึงการสะท้อนความต้องการของตนเองที่อยากเห็นสังคมไทยดีขึ้นในมิติของความหลากหลายทางเพศได้อย่างเต็มที่

3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน

การดำเนินงาน	ปี 2564						ปี 2565					
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.
1.การทบทวน วรรณกรรม	✓	✓	✓	✓								
2. พัฒนาเค้า โครงการวิจัย		✓	✓	✓								
3. กระบวนการ ขอจริยธรรม วิจัยในคน					✓	✓						
4. กระบวนการ เก็บข้อมูล							✓	✓	✓			
5. กระบวนการ วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปข้อมูล								✓	✓	✓		
6. กระบวนการ นำเสนอข้อมูล และการจัดทำ รายงาน											✓	✓

บทที่ 4

ภาพรวมการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับความเป็นแม่และแม่กะเทยในสังคมไทย

จุดเริ่มต้นในการทำความเข้าใจประสบการณ์ในการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยหรือ “แม่กะเทย” นอกจากจะทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแม่ สภาพแวดล้อม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศแล้ว การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่จากมุมมองของผู้หญิงข้ามเพศผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญอย่างมาก โดยการศึกษาดังกล่าวจะนำไปสู่การเปิดมุมมองและทัศนะผ่านเสียงสะท้อนอย่างแท้จริงของผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอรับบทบาทความเป็นแม่ในปัจจุบัน บทนี้จะเป็นการเปิดประเด็นเริ่มต้นเกี่ยวกับความเป็นแม่และแม่กะเทยภายใต้บริบทของสังคมไทยที่ผู้หญิงข้ามเพศเหล่านี้ได้เติบโตและประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนขึ้นมา ซึ่งจะเป็นกรอบในการทำความเข้าใจประสบการณ์ความเป็นแม่ในบทต่อไป ภาพการรับรู้ในการศึกษาส่วนนี้ที่ผู้วิจัยได้หยิบยกขึ้นมาเสนอก่อนจะเป็นการฉายภาพของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานทั่วไปที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งจะต่างจากภาพที่เห็นของสังคมของผู้หญิงข้ามเพศที่โอรับความเป็นแม่แล้วในบทถัดไป ถึงแม้จะเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานเช่นเดียวกัน แต่ความสามารถและโอกาสในการเลื่อนสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงการประกอบอาชีพและสถานะของผู้หญิงข้ามเพศทำให้การโอรับความเป็นแม่ได้มีเงื่อนไขปัจจัยที่แตกต่างกันออกไป

ในส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้เงื่อนไขของปิตาธิปไตยทุนนิยม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ผ่านการนำเสนอใน 4 ประเด็น ได้แก่ เหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ ความหมายของความเป็นแม่ ทัศนะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก และการรับรู้เกี่ยวกับแม่กะเทย: ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวล เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 15 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกแบบไม่เป็นทางการเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยให้ข้อมูลและสะท้อนเรื่องราวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้วิจัยมีความต้องการในการที่จะเปิดประเด็นให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันในประเด็นความเป็นแม่ รวมถึงแม่กะเทย ผ่านการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศที่ดำรงตนอยู่ในสังคมไทย แม้จะมีความต้องการหรือไม่ต้องการที่อาจจะเปลี่ยนแปลงบทบาทหรือสถานะของตนเองไปสู่การเป็นแม่หรือการรับเลี้ยงลูกในอนาคตหรือไม่ก็ตาม

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงาน

จากการสัมภาษณ์ผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 15 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 24-37 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวน 1 ราย ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาเอก นอกจากนี้พบว่า 8 ใน 15 ของกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพพนักงานเอกชน 4 ใน 15 ของกลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพอิสระและธุรกิจส่วนตัว และมีจำนวน 1 ราย ที่ประกอบอาชีพนักวิจัย และกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย ที่ประกอบอาชีพพนักงานมหาวิทยาลัย เมื่อพิจารณารายได้ต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 บาท ไปจนถึง 100,000 บาท ประมาณ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือน 30,000 บาท ประมาณ 6 ใน 15 ของกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 30,000 บาท และ 4 ใน 15 ของกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท ในประเด็นของสถานภาพ พบว่า ผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานส่วนใหญ่ประมาณ 13 ใน 15 มีสถานภาพโสด มีเพียง 2 ราย ที่มีสถานภาพมีแฟนแล้ว

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการที่จะมีบุตรในอนาคตผ่านการรับเลี้ยงลูกอันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่าง ๆ ในสังคมไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างประมาณ 7 ใน 15 ที่มีความต้องการที่อยากจะมีลูกในอนาคต 2 ใน 15 เคยมีความคิดที่อยากมีลูกแต่ในปัจจุบันไม่อยากมีแล้วอันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งเรื่องสภาพแวดล้อมในสังคมและปัจจัยส่วนบุคคล และ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความต้องการที่จะมีลูกในอนาคต มีเพียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ราย เท่านั้น ที่ยังไม่แน่ใจในความต้องการที่จะมีลูกของตนเอง โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความต้องการที่จะมีบุตรในอนาคต ความความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศ

ชื่อ (นามสมมุติ)	ความต้องการที่จะมี บุตรในอนาคต	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว	การยอมรับใน อัตลักษณ์ตัวตน
1. บานเย็น	มี	พ่อแม่แยกกันอยู่ ส่วน ใหญ่จะอยู่กับแม่	การยอมรับมีความอยาก มากในตอนเด็กโดยเฉพาะ กับพ่อ แต่ในปัจจุบันมี ทิศทางที่ดี

ชื่อ (นามสมมุติ)	ความต้องการที่จะมี บุตรในอนาคต	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว	การยอมรับใน อัตลักษณ์ตัวตน
2. บิว	มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี	มีการยอมรับ
3. พิชี	ไม่มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี	ครอบครัวรับรู้และยอมรับ โดยปริยาย
4. แวน	มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดีส่วนใหญ่เรา จะสนิทกับแม่เลือกที่จะ ปรึกษาแม่	กว่าจะรับได้ต้องใช้ความ พยายามในการพิสูจน์ ตัวเอง
5. มินนี่	เคยคิดอยากมีแต่ใน ปัจจุบันไม่อยากมี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี	กว่าจะรับได้ต้องใช้ความ พยายามในการพิสูจน์ ตัวเอง
6. ดอกแตง	ไม่มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี	มีการยอมรับ
7. หมิว	มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี	ครอบครัวรับรู้และยอมรับ โดยปริยาย
8. มัดหมี่	ไม่มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี แต่อาจจะ ไม่ได้ใกล้ชิดสนิทสนมกัน มาก	มีการยอมรับแบบมีเงื่อนไข โดยมีการคาดหวังว่าจะมี อะไรมาทดแทน
9. นิน่า	มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี	มีการยอมรับ
10. ออส	เคยคิดอยากมีแต่ใน ปัจจุบันไม่อยากมี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวค่อนข้างไม่ดี	มีการยอมรับ
11. ยิปซี	ยังไม่แน่ใจ	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี แต่พ่อแม่ แยกกันอยู่	ครอบครัวรับรู้และยอมรับ โดยปริยาย

ชื่อ (นามสมมติ)	ความต้องการที่จะมี บุตรในอนาคต	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว	การยอมรับใน อัตลักษณ์ตัวตน
12. ต้นน้ำ	ไม่มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี แต่จะสนิท สนมกับแม่มากกว่า	มีการยอมรับ
13. ดารัน	มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี	ครอบครัวรับรู้และยอมรับ โดยปริยาย
14. แนน	มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวจะสนิทสนม กับแม่มากกว่า ส่วนพ่อ ไม่ค่อยดี	มีการยอมรับ
15. ปลาย ฟ้า	ไม่มี	ความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวดี	มีการยอมรับ

4.1.2 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการเลี้ยงดู

จากการสัมภาษณ์และการสะท้อนเรื่องราวในประเด็นของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของตนเองทั้งในอดีตและปัจจุบันในทิศทางบวก ดังที่ บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) กล่าวว่า “ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวโอเคหมดเลยไม่ค่อยมีปัญหาอะไรส่วนมากก็เป็นปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่มีทะเลาะใหญ่หรือลงไม้ลงมือกัน” เช่นเดียวกันกับ นิษา นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) ที่กล่าวว่า “ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรกับทางครอบครัวก็ค่อนข้างจะอยู่ในสภาวะที่ค่อนข้างดีค่ะ” และปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565) ที่กล่าวว่า

ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรกับทางครอบครัวกับญาติก็ไม่ได้มีปัญหาเรื่องของการไม่ยอมรับในครอบครัวเลยคะ เรื่องของความรุนแรงในครอบครัวในทุกรูปแบบก็ไม่มีคะ ก็ค่อนข้างจะอยู่ในสภาวะที่ค่อนข้างดีคะ ช่วงนี้ก็มีพี่ชายที่ติดต่อบ้างนานนานทีแล้วก็เจอกันไม่บ่อยมากแต่ก็ไม่มีปัญหาอะไรกันคะ ก็เลยเรื่อย ๆ ไม่ได้มีอะไรพิเศษช่วงนี้นะ การเลี้ยงดูก็ไม่ได้เข้มงวดมากค่อนข้างโดนตามใจ ก็สบายพอสมควร ไม่ได้ลำบากอะไรมาก ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565)

ในประเด็นของการเลี้ยงดู นอกจากปลายฟ้าที่มีการเลี้ยงดูแบบอิสระและไม่เข้มงวด การเลี้ยงดูแบบไม่เข้มงวดนำมาสู่ความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ดีตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่นเดียวกันกับ ดารัณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565) ที่กล่าวว่า

ถูกเลี้ยงดูมาค่อนข้างปล่อยนะ ให้คิดเองให้อะไรแบบเนี่ยคือแบบว่าให้ตัดสินใจด้วยตัวเองได้เลยเราก็เป็นคนที่เลือกอะไรด้วยตัวเองมาปล่อยพ่อแม่ไม่ได้เข้ามาเลือกให้เราเท่าไรเหมือนพ่อแม่ค่อนข้างที่จะแบบว่าให้คิดเอาเองแบบเลือกทางเดินเองอายุเท่าไรแล้วจะไปทำอะไรต่อให้อิสระในการตัดสินใจเลย ดารัณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ที่ดีกับแม่มากกว่าพ่อ ดังที่ บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) กล่าวว่า “การที่เราอยู่กับแม่เราก็ได้รับความรักอย่างเต็มที่ในมุมหนึ่งที่เขาจะสามารถทำให้เราได้ ถึงแม้ว่ามันจะไม่

ตอบสนองต่อความต้องการของเราทั้งหมด แต่เรารู้สึกว่ามันก็รู้สึกดี” เช่นเดียวกันกับ แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) ที่ว่า “ส่วนใหญ่เราจะสนิทกับแม่เลือกที่จะปรึกษา แม่เวลามีปัญหาหรือว่าอะไรก็แล้วแต่ แต่ว่าจะไม่ค่อยเข้าหาพ่อไม่ใช่เพราะว่าเรากลัว รู้สึกว่าพ่อไม่ได้ คำตอบที่ชัดเจน เราก็เลือกที่จะเข้าหาแม่มากกว่า” และสอดคล้องกับคำกล่าวของ ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) ที่ว่า “ตอนนี้ในสถานะครอบครัวก็คือ แม่อยู่เชียงใหม่ พ่ออยู่ ปรารจันบุรี เราอยู่คนเดียวที่กรุงเทพ ส่วนน้องไปอเมริกา ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็โอเคดีมาก แต่ว่าไม่ค่อยคุยกับพ่อ คุยน้อย ส่วนใหญ่จะคุยกับแม่มากกว่า”

ขณะเดียวกันก็จะมีกลุ่มตัวอย่างบางคน เช่น ต้นน้ำ ที่ถูกเลี้ยงดูมาในครอบครัวที่ เข้มงวดและวางแผนชีวิตให้ตลอดเวลา ดังที่ ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) กล่าวว่า “ตอนเด็กแบบแม่เลี้ยงแบบไขว่ในหิน ห้ามนู่นห้ามนี่ต้องอยู่ในกรอบ เกรตเท่านั้นเท่านั้น ต้องตามแบบแผนที่แม่วางไว้ อะไรแบบเนี่ย” เช่นเดียวกันกับมัทหมี่ นามสมมุติ ที่มีความรู้สึก ว่าครอบครัวของตนเองอาจจะไม่ใช่ที่ที่สบายใจที่สุดเสมอไป อันเนื่องมาจากการถูกเลี้ยงดูอย่าง เข้มงวด มัทหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) ที่ว่า

แบบที่บ้านมันอาจจะไม่ใช่ที่ที่สบายใจที่สุดเสมอไป ฉันถูกเลี้ยงแบบถูกคาดหวัง ให้แบบว่าเพศที่สามจะต้องเป็นคนที่เก๋อะ นึกออกปะ เหมือนแบบที่บ้านเนี่ยจะ คิดว่าสิ่งเนี่ยจะมาทดแทนอะไรบางอย่างของเค้า คือเค้ารับได้นะ แต่เรารู้สึกว่า แบบ เราก็ได้ยินคำว่า แบบเดียวกันมันก็หารายได้ได้เยอะ ฉันทันทีจะได้ยินแบบนี้มา เรื่อยเรื่อย บางทีฉันก็แบบเค้าคงคิดแบบนั้นจริง ๆ มั้ง บางทีมัน มันก็ส่งผลต่อตัว ฉันทันทีไม่ได้สบายใจ แบบมันอาจจะแบบมากดดันในการกระทำต่าง ๆ มัทหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ทั้งนี้ก็มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนจำนวน 2 ราย ที่ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ของตนเองในอดีตไม่ดี ดังเช่น บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) ที่ว่า “พ่อแม่ เราเลิกกัน เพราะพ่อเรามีคนอื่น แม่ของเราเชื่อในรักเดียวใจเดียวมาก เราอยู่กับแม่มาตั้งแต่เด็กเพราะ ไม่ยอมให้พ่อเราเอาไปเลี้ยงดู ในทางสถานะพ่อแม่เราไม่ได้หย่ากัน เพราะกลัวว่าลูกจะโดนล้อ โดนบูลี่ ในโรงเรียนนั่นนั่น” ซึ่งเรื่องราวของคุณบานเย็น บทบาทในการเลี้ยงดูภายในครอบครัวส่วนใหญ่จะตก ไปอยู่ในแม่ของเธอ ดังที่กล่าวว่า “แม่เราเป็นคนทำงานหนัก ดูแลภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดทั้งบ้าน รวมถึงหนี้สินต่าง ๆ เราเห็นแม่เราทำหลาย ๆ อย่าง ภาระความรับผิดชอบมันตกที่แม่เรา” เช่นเดียวกันกับ ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) ที่ว่า “คือจะบอกว่าปีที่ผ่านมา มันแย่มาก คือจะบอกว่าเราโตมาแบบพ่อแม่เรามีลูกชายสองคนใช้ใหม่ เราเป็นน้องเรามีพี่ชาย ที่นี้เนี่ย

โตมาเนี่ยจริง ๆ พ่อแม่เลี้ยงดูมาดีละ แต่ว่าเหมือนถูกจับไปอยู่โรงเรียนประจำมาตั้งแต่เด็กสมัย ป. 5 อะไรแบบเนี่ย คุณพ่อคุณแม่ก็คุมเครือว่าจะแยกทางกันหรือเปล่า เพราะว่าปัญหาครอบครัวตอนนี้ค่อนข้างหนัก แล้วส่วนใหญ่เราก็จะเป็นคนที่คุยกับแม่ ไม่ค่อยสนิทกับพ่อ ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อ มันก็จะมีทะเลาะกับพ่อนิดหนึ่งบ้าง ไม่ค่อยลงรอยกันเท่าไรช่วงนี้”

นอกจากนี้ยังมี แนน นามสมมติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565) “รู้ว่าแบบเราดั่งดั่งเราไม่ใช่ผู้ชายนะเราเล่นกับเด็กผู้หญิงมาโดยตลอด แต่ว่าพอโตขึ้นนะความสัมพันธ์เรากับพ่อเราอะ มันยิ่งแย่ง เราารู้สึกว่าอย่างนี้เค้าอาจจะคิดว่าเมื่อก่อนเราเป็นแค่เด็กเราอาจจะเปลี่ยนได้เมื่อโตขึ้นหรือเปล่านั้นอะไรอย่างนี้” และมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 ราย ได้แก่ ยิปซี นามสมมติ ได้ทำหน้าที่เป็นเสาหลักของครอบครัวในปัจจุบัน ดังคำบอกเล่าที่ว่า “คือเอาจริง ๆ เราก็มีภาระนะ เราก็ต้องดูพ่อคุณแม่เนี่ยเนี่ยอะไรหลายอย่าง ไม่ใช่ว่าตัวเราคนเดียวเรามีน้องก็ต้องให้น้องด้วยก็ต้องส่งเค้าเรียน ก็แบบมีความเหนื่อย ความสัมพันธ์พี่กับครอบครัวคือไม่ได้มีอะไรมาก” ยิปซี นามสมมติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

4.1.3 การยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทิศทางการยอมรับอัตลักษณ์ตัวตนในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศตั้งแต่วัยเด็กในลักษณะของการต่อรอง ต่อสู้กับความคิด และการพิสูจน์ตัวเองกับคนภายในครอบครัว จนในปัจจุบันได้รับการยอมรับภายในครอบครัวที่มีมากขึ้นจากในช่วงวัยเด็ก ดังที่ บานเย็น นามสมมติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) กล่าวว่า

การยอมรับในตัวตนเรามีความยากมาก เมื่อก่อนอยากจะเป็นผู้หญิงข้ามเพศ อยากจะแต่งหญิงมาก อยากทำทุกอย่าง แต่ไม่ถูกยอมรับในครอบครัวเลย โดยเฉพาะพ่อ ต้องทำตัวเป็นผู้ชายเท่านั้น ตั้งแต่ตัวเป็นผู้ชาย ตอน ม. 4 ก็เริ่มมีการผ่อนคลายเพราะเราสอบได้ที่เรียนที่ดี จนเข้ามาหาพี่เราก็ทำตามการวางแผนของเขาทุกอย่างที่พ่อวางแผนไว้ เขาเลยเริ่มยอมรับเรา ในปัจจุบันฉันก็รู้สึกว่าเนี่ยคือฉันยอมรับมากตรงนี้ที่พ่อบอกเป็นแล้วให้มีความสุขอย่าเป็นทุกข์ ต่างจากฝั่งแม่จะมักพูดว่าเป็นอะไรก็ไปขอให้เป็นคนดี บานเย็น นามสมมติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกันกับ บิว นามสมมติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) ที่กล่าวว่า “เพิ่งจะยอมรับได้ตอนเรียนจบมหาวิทยาลัย ก่อนหน้านั้นนะก็คือรับไม่ได้ เพราะว่าด้วยความคิดด้วยความเชื่อค่านิยมต่าง ๆ มันก็ทำให้เค้ากลัวว่าเราจะเป็นเด็กที่ไม่มีอนาคต” และ แวน นามสมมติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) ที่ว่า “ตอนเด็ก ๆ กว่าจะรับได้เราก็พยายามพิสูจน์ตัวเองด้วยการ

ตั้งใจเรียนทุกอย่างแหละ ก็เคยอยู่ระดับที่ดีมาก พ่อกับแม่ไม่เคยสนใจเรื่องการเรียนมาก แต่ว่าเราก็พยายามพิสูจน์ตัวเองให้เค้าเห็น ก็พยายามทำให้เค้าเชื่อใจว่าเราเอาตัวรอดได้ แล้วเราก็อู้สึกว่าเราอยากถีบตัวเองอยู่แล้วให้ดีขึ้นแบบเพื่อที่จะใช้ชีวิตในสังคมได้ง่าย”

นอกจากที่จะต้องต่อรองอัตลักษณ์กับครอบครัวแล้วผู้หญิงข้ามเพศหลายคนยังต้องต่อรองอัตลักษณ์ตัวตนกับสังคมอีกด้วย ดังที่ มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) กล่าวว่า “ช่วงที่รู้ตัวคือช่วงมัธยมต้น พี่ที่บ้าน ก็คืออาจจะขาดการยอมรับ ต้องใช้เวลาพิสูจน์ตัวเองประมาณแปดเก้าปีในการทำให้คนที่บ้านเข้าใจว่าเราเป็นอะไร ซึ่งเป็นอะไรที่เหนื่อยมาก เพราะต้องสู้กับศึกสองด้าน ด้านหนึ่งต้องสู้กับสังคม อีกด้านหนึ่งก็ต้องสู้กับที่บ้าน”

ทั้งนี้ในการยอมรับในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศภายในครอบครัวส่วนใหญ่ นอกจากกลุ่มตัวอย่างมักจะมีความสัมพันธ์แนบชิดภายในครอบครัวกับแม่มากกว่าแล้ว ในการสร้างการยอมรับแม่อีกจะเป็นบุคคลที่เป็นลำดับแรกในการสนับสนุนผู้หญิงข้ามเพศอย่างเต็มที่ภายใต้อัตลักษณ์และการยอมรับจากฝ่ายแม่ ดังที่ แนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565) กล่าวว่า

จุดเปลี่ยนผ่านน่าจะเริ่มตอนมัธยม เริ่มมีสังคมมีเพื่อนเริ่มมีการแบบแต่งหน้า แต่งตัวเป็นผู้หญิง ความสัมพันธ์เรากับพ่อก็ยังแย่งแย่ง แล้วมันก็จะมามีวันที่แม่มาเปิดใจกับเรา คือ จริง ๆ แม่เค้าอยากได้ลูกผู้ชาย แม่ก็ไม่ได้เตรียมใจที่จะมารับอะไรแบบนี้ แต่ในเมื่อพ่อรับเราไม่ได้ แม่ก็จะทำเต็มที่แบบรับรองให้ได้อะไรเงี้ย แบบไม่อย่างนั้นเราก็จะไม่เหลือใครไม่มีใครเลย เราก็เลยได้รับความรักจากแม่ เป็นส่วนใหญ่แบบมาเติมเต็มในช่วงนั้น ถ้ามองว่าพ่อก็ให้เงินผ่านแม่ แต่ว่าในเรื่องของความเอาใจใส่อะไรแบบนี้ ความรักมันก็จะมียาง แต่ว่าจะได้อยู่กับแม่มากกว่า เราก็เติบโตมาด้วยอะไรแบบนี้กับแม่มากกว่า แนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศที่มีทิศทางของการยอมรับในลักษณะของการรับรู้และยอมรับโดยปริยายของครอบครัว ถึงแม้จะมีการต่อรองอัตลักษณ์ของตนเองภายในครอบครัวมาโดยตลอดผ่านเงื่อนไขที่ผู้หญิงข้ามเพศได้กระทำ เช่น การประสบความสำเร็จในชีวิต การดูแลครอบครัว เป็นต้น ดังที่ หมิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565) กล่าวว่า “วันงานรับปริญญาเค้าไปเจอเราที่มอ เราก็แต่งหน้าแบบเต็มที่ทำผมใส่กระโปรงอะไรแบบเนี้ยเค้าก็ไม่ได้ว่าอะไรเรา ก็รู้สึกว่ามีเค้าก็ยอมรับเรา ปัจจุบันก็แฮปปี้มาก เค้าก็เห็นว่าแบบเราก็ไม่ทำตัวสะเปะสะปะ เราก็แบบทำงานหาเงินส่งบ้าน มันจะมีอะไรแบบความคิดแบบว่าเธอเป็นไรก็ได้โตแล้ว

แบบเป็นคนดีก็พออะไรแบบเนี่ย มันก็จะมีความคิดแบบนี้เข้ามา” หรือในกรณีของ ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) ที่กล่าวว่า

พ่อพี่ไม่ได้แอนตี้อะไรขนาดนั้น แล้วเราก็ไม่เคยบอกเค้าว่าเราเป็นอะไร แต่ว่าเหมือนเค้าก็รู้ด้วยตัวเค้าเอง แต่ก่อนนะคือพ่อพี่รู้อยู่แล้วว่าเป็นอะไรแบบว่าพี่เป็นอะไร เราก็จะมีความเกรงใจเขาที่จะไม่ได้แต่งตัวให้นั้นประเจิดประเจ้อ เราก็จะมีการแอบมีอะไร ไปหาเพื่อนซะส่วนใหญ่ พอโตมาเราก็พยายามปรับสูตร เค้าก็เห็นการเปลี่ยนแปลงเราไปเรื่อยเรื่อย อืม แล้วเค้าก็รู้แล้วเค้าก็โอเคมันมาเรื่อย ๆ ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันจากการสัมภาษณ์พบว่า มีเพียงกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยรายที่มี การยอมรับอัตลักษณ์ตัวตนในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศตั้งแต่วัยเด็ก โดยมีทิศทางการยอมรับในเชิงบวกเสมอมาตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน ดังที่ บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) กล่าวว่า “พ่อแม่พี่ก็ไม่ได้ว่าอะไร ไม่ได้ใช้ชีวิตแบบหลบซ่อน หรือต้องปิดบังอะไร อยากแต่งหน้าก็แต่งไป มันไม่ได้มีจุดที่ต้องมานั่งบอกรับฟังว่าเราเป็นอะไร เค้าก็รู้และยอมรับโดยปริยาย” เช่นเดียวกันกับ นิน่า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) ที่มีความเห็นว่า “ไม่ได้มีปัญหาเรื่องของการไม่ยอมรับให้ในครอบครัวเลยคะ” และดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565) กล่าวว่า

เราค่อนข้างเติบโตมาในครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับตั้งแต่เด็กไม่ได้มีอุปสรรคปัญหาอะไรมากมายเหมือนตอนเด็กเราค่อนข้างที่จะมีแพชชั่นชัดเจน มีความต้องการชัดเจนว่าอยากเป็นแบบข้ามเพศอะไรแบบเนี่ย ตั้งแต่เราอยู่บนูบาลอะไรแบบนี้เราก็เลยค่อนข้างแสดงออกชัดเจนค่อนข้างจะเป็นเฟมินิเนมาตั้งแต่เด็ก ที่บ้านก็รู้อะไรแบบเนี่ยแต่ว่าแบบพอก็ไม่ได้ว่าเลยนะ พอก็ซื้อบาร์บี้ให้เล่นทุกอาทิตย์ ครอบครัวของพ่อไม่ได้ซีเรียสแบบเนี่ย ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ชัดว่าภาพรวมส่วนใหญ่ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและมีความแนบชิดกับความเป็นทุนนิยมอย่างมาก และผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมีทิศทางการยอมรับในอัตลักษณ์ตนต้นในเชิงลบในวัยเด็กและเมื่อโตมาก็สามารถได้รับการยอมรับผ่านการต่อสู้และต่อรองกับครอบครัวและสังคม ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูของผู้หญิงข้ามเพศในวัยเด็กมักมีความสัมพันธ์แนบชิดกับแม่ของตนเองมากกว่า หลังจากการ

ทำความเข้าใจภาพรวมข้อมูลทั่วไปของผู้หญิงข้ามเพศที่ทำการศึกษาก่อนแล้ว ในส่วนถัดไปจะเป็นการนำเสนอภาพการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศโดยเริ่มจากการทำความเข้าใจเหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ การให้ความหมายของความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ ทัศนะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก และทัศนะต่อแม่กะเทย รวมถึงความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวลหากตนเองจะต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยและทุนนิยม โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.2 เหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่

การรับรู้เกี่ยวกับเหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นย่อย 3 ประเด็น ได้แก่ ความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ การเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ผ่านมา และสถานการณ์กับความต้องการในการมีบุตรและความคาดหวังในการเป็นแม่ โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.2.1 ความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในประเด็นความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการที่จะมีลูกและมีความคาดหวังอยากเป็นแม่แบบไม่มีเงื่อนไข กลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการที่จะมีลูกและมีความคาดหวังอยากเป็นแม่แบบมีเงื่อนไข ได้แก่ ความพร้อมทางด้านการเงิน และสถานการณ์ทางสังคมที่เอื้ออำนวย และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินครึ่งไม่มีความต้องการที่จะมีลูกและไม่มีความคาดหวังสู่การเป็นแม่ โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.2.1.1 ความต้องการที่จะมีลูกและมีความคาดหวังอยากเป็นแม่แบบไม่มีเงื่อนไข

กลุ่มตัวอย่าง 1 ใน 3 มีความต้องการที่จะมีลูกและมีความคาดหวังอยากเป็นแม่แบบไม่มีเงื่อนไข โดยในความต้องการและความคาดหวังเหล่านี้มีเหตุผลที่มาสนับสนุนการตัดสินใจหลายประการ ได้แก่ การเพิ่มโอกาสให้กับเด็กที่เกิดจากบุคคลไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดู การสร้างครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ และการเติมเต็มตนเอง

(1) การเพิ่มโอกาสให้กับเด็กที่เกิดจากบุคคลไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดู

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า การรับเลี้ยงดูบุตรเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับชีวิตของคนคนหนึ่งสามารถดำเนินชีวิตอยู่ต่อไปได้ในสังคม และให้บุคคลนั้นมีชีวิตความ

เป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ภายใต้ความสามารถและทรัพยากรในฐานะแม่ที่ตนเองทำได้ ดังเช่น บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) กล่าวว่า

มีแน่นอน เราอยากอดบ่ได้ก่มาเลี้ยง เราอยากให้ออกาสเขา เราไม่ได้ติดในเรื่องสายเลือดอะไรเลย การที่เราอยากรับเขามาเลี้ยงเราไม่ต้องการที่จะมามีบุญคุณต่อกันหรืออะไรหรือมาซบมือเปิดตอนเค้าโตขึ้น เราแค่อยากเพิ่มโอกาสเส้นทางในชีวิตของเขาให้เขามีตัวเลือกมากขึ้น กว่าที่จะมาหมดหวังหรือถูกปิดกั้นโอกาสในบ้านเด็กกำพร้า บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับ หมิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565) ที่ว่า

เอาจริง ๆ ไหมอยากนะ ถ้าเรามีลูกอะ มันเหมือนเป็นคน....เหมือนเรามีคนคนหนึ่งที่เราสามารถให้เวลาให้เขา แล้วเราอยากเห็นเขาเติบโตเพราะเราอยากรู้ว่าเค้าจะเติบโตมาเป็นยังไงอะไรอย่างเนี่ย เหมือนแบบเหมือนเป็นต้นไม้ แล้วต้นไม้ต้นนี้มันเป็นต้นไม้ที่มีชีวิต ตอนนี้เค้าอยู่กับเราเนี่ยมันจะเป็นยังไงนะ เราอยากเอาสิ่งแล้วเจอในอดีตนำมาปรับปรุงกับเขา ให้เขามองโลกอีกแบบนึง ให้เค้าเจอโลกในสิ่งที่มันดีขึ้น หมิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565)

(2) การสร้างครอบครัวที่มีความสมบูรณ์

ในกรณีของคุณบานเย็นนอกจากความต้องการที่อยากจะให้ออกาสคนคนหนึ่งให้มีชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว ประสบการณ์ที่ผ่านมาในครอบครัวเป็นส่วนที่สำคัญอย่างมากในการที่จะทำให้เขามีความต้องการที่จะมีลูกและเป็นแม่ เนื่องจากบานเย็นไม่ได้เกิดมาในครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ในความเห็นของเขา ซึ่งเขามีความพยายามที่อยากจะสร้างความเป็นครอบครัวของเขาใหม่ในเมื่อไม่สามารถไปแก้ไขในสิ่งที่ในอดีตที่ผ่านมาได้ บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าครอบครัวยังคงเป็นที่ที่จะปลูกฝังให้คนสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ ดังที่บานเย็นกล่าวว่า

มันเป็นความต้องการของเรา เราารู้สึกว่าเราอยากสร้างครอบครัวที่มีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน อย่างเราไม่ได้เกิดมาในครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ เราพูดตรง ๆ เลยว่าตัวเราเองไม่ได้อินกับความเป็นครอบครัวหรือสถาบันครอบครัวอะไรเลยของเราขนาดนั้น แต่เรารู้สึกว่าเราต้องการการเติมเต็มตรงนี้ในความเป็นครอบครัวของเรา เรายังเชื่อว่าครอบครัวยังคงเป็นที่ที่จะปลูกฝังให้คนสามารถใช้

ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

ประการถัดมา การมีลูกและการเป็นแม่เป็นความต้องการของตนเองในฐานะปัจเจกบุคคลเพียงอย่างเดียวที่อยากจะเป็นผู้ให้ความรักและการดูแลใครคนหนึ่งเป็นความรู้สึกที่ไม่มีเงื่อนไขและการส่งมอบและได้รับความรักเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของมนุษย์ สอดคล้องกับคำบอกเล่าของนิ้งที่ว่า

มันเป็นความรู้สึกของเราที่แบบเราอยากจะดูแลใครสักคนหรือเปล่า มันไม่ได้เป็นเรื่องของการเปื้อนหรือเป็นเรื่องของการอยากทำบุญอะไรแบบนี้แต่มันเป็นความรู้สึกว่าเราอยากให้อะไรใครสักคน ถ้าเลือกได้ก็อยากเป็นแม่คน พี่เชื่อว่าถ้าพี่เป็นแม่คนที่สอนลูกให้เป็นคนดีได้ พี่คงมีความสุขการได้รับความรักและการถูกรัก มันเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งใครใครก็อยากได้รับความรักตรงนี้ ยิ่งคนเป็นพ่อเป็นแม่นะพี่พูดตรงนี้เลยเรารักกันแบบไม่มีเงื่อนไข นิ้ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

(3) การเติมเต็มความรู้สึกของตนเอง

นอกจากนี้แล้วจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างยังมีความเห็นว่า การมีลูกและการเป็นแม่ยังเป็นการเติมเต็มความรู้สึกของตนเองในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศคนหนึ่ง และรู้สึกถึงการมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตต่อไปในสังคม ตามที่นิ้งได้กล่าวว่า

ก็อยากนะคะ ก็จะคุยกับเพื่อนสนิทว่าก็ จริง ๆ เราก็อยากมีลูกเพราะว่า เราเนี่ยมีละเราก็แอบปึกกับการเลี้ยงหลานอะไรอย่างเนี่ยคะ ก็เป็นความรู้สึกที่สตรองเลยทีเดียวในความรู้สึกของตัวเอง เรารู้สึกมันก็เติมเต็ม แบบการที่เราได้รับผิดชอบชีวิตคนคนหนึ่งอะไรแบบเนี่ย คือมันรู้สึกว่ามันทำให้เรารู้สึกว่ามีเป้าหมายในชีวิตอะบอกไม่ถูก เราก็รู้สึกดีรู้สึกเติมเต็มเวลาได้สอนเขา นิ้ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกันกับแนน นอกจากจะเป็นการเติมเต็มตนเองในด้านความรู้สึกในการเป็นผู้ให้และการแบ่งปันความรักแล้ว ยังเป็นการเติมเต็มในแง่ของความเหงาและความโดดเดี่ยว โดยแนนกล่าวว่า

ก็รู้สึกว่ายากมีลูกมีหลานให้พูดด้วยอะไรแบบเนี่ย แบบว่าให้คุยด้วยไม่ต้องแบบให้เขามาคุยและไรนะแต่ว่ายากรู้สึกว่ายากให้เขาอะมาอยู่ข้างข้างแบบมาให้เราไม่เหงาอะไรแบบเนี่ย ฉันทก็แบบว่าดูแลกกันมาจนโตนะก็แบบอาจจะได้มีคนคุยบ้างอะไรแบบเนี่ย ไม่มั่นใจว่าเป็นเหตุผลเรื่องความเหงาหรือเปล่าอันนี้ก็ไม่น่าสนใจตัวเอง แน่น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

ความน่าสนใจที่สำคัญ คือ กลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศบางส่วนเชื่อว่าความต้องการมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่เป็นการเติมเต็มและตัวบ่งชี้ถึงความเป็นหญิงที่มากขึ้นของผู้หญิงข้ามเพศได้ และเป็นความสมบูรณ์ของครอบครัว คือ การที่ต้องมีลูก ที่มีส่วนสำคัญอย่างมากในการประกอบสร้างความเป็นหญิงดังกล่าว ดังที่แวนและแนนได้กล่าวว่า

คือเราเลือกแหละว่าเราอยากเป็นผู้หญิงอะเนอะ อันดับแรกอะ ถ้าเราอยากเป็นผู้หญิงเราก็ต้องมีแฟนเป็นผู้ชาย แล้วก็ความต้องการของเรา ซึ่งแบบเราก็อยากมีลูกในอนาคต ถ้ามีโอกาส ถ้าเราเจอคนที่พร้อมแล้วเค้าก็รับได้ในสิ่งที่เราเป็นอยู่แล้ว เราตัดสินใจแล้วว่าเราเลือกที่จะเป็นผู้หญิงทุกอย่างเราเลือกที่เราเลือกการที่จะเป็นผู้หญิงเต็มตัวได้การมีลูกก็สำคัญเหมือนกันนะ แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

คือจริง ๆ อะ เราเป็นคนที่ยากเป็นคนหนึ่งที่ยากมีชีวิตที่สมบูรณ์ รู้สึกว่ายากให้มันครบวงจรของผู้หญิงคนนึงอะ เก๊ทปะ คือการมีงานทำ มีฐานะ มีคนรักที่ดี มีลูก คือ มันเป็นวงจรชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่งที่มันแบบเติมเต็ม แบบได้แต่งงาน ได้นุ่นนี้ ได้มีครอบครัวที่แบบโอเคอยู่ด้วยกันอะไรแบบเนี่ย แน่น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

4.2.1.2 มีความต้องการที่จะมีลูกและความคาดหวังอยากเป็นแม่แบบมีเงื่อนไข

กลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการที่จะมีลูกและความคาดหวังอยากเป็นแม่แบบมีเงื่อนไขในความต้องการและความคาดหวังเหล่านี้ ผู้หญิงข้ามเพศมีเหตุผลที่มาสสนับสนุนการตัดสินใจ ได้แก่ ความพร้อมทางการเงิน และ สถานการณ์ทางสังคมที่ยังไม่เอื้ออำนวย โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

(1) ความพร้อมทางการเงิน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความต้องการที่จะมีลูกและมีความคาดหวังอยากเป็นแม่แบบเงื่อนไข ในความต้องการและความคาดหวังมีเหตุผลด้านปัจจัยทางการเงินมาเป็นส่วนประกอบหลักในการตัดสินใจ หากเงื่อนไขดังกล่าวมีความพร้อมกลุ่มตัวอย่างก็จะมีความต้องการมีบุตรและความคาดหวังในการเป็นแม่ ดังที่บิวกล่าวว่า

จริง ๆ ก็อยากมี ถ้าเกิดไม่มีปัญหาในเรื่องเงิน เรื่องชีวิตถ้าทุกอย่างมันลงตัวแล้ว ก็อยากมี แต่ตอนนี้ยัง อย่างแรกคือเหมือนเราเชื่อในเรื่องของแบบให้สังคมมันอยู่ ต่อหรือการสืบทอดแบบรุ่นต่อรุ่น แล้วเราก็ไม่ได้อยากให้นามสกุลเรามันจบที่เรา บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับดาร์ณ ที่มีความต้องการในการที่จะมีลูกเช่นกัน นอกจากความต้องการของเขาเกิดจากการที่เคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กและความพึงพอใจส่วนบุคคล แต่ดาร์ณก็ยังคำนึงถึงปัจจัยความพร้อมทางการเงิน โดยดาร์ณกล่าวว่า

อยากมี เราอยากมีมาก เราเคยเลี้ยงเด็กที่แบบว่า เค้ายเรียกว่าอะไรนะ เด็กอ่อนอะไรแบบเนี่ย เราารู้สึกว่าแบบเราค่อนข้างกับเด็ก เราค่อนข้างอยากจะอุปถัมภ์เด็กอะไรแบบเนี่ยเราไม่ได้อยากมีลูกด้วยตัวเรา แต่ปัญหาก็คือว่าแบบพอเราแบบรับลูกมาเลี้ยงเองแต่มันต้องใช้เงินเยอะมาก ก็เลยคิดว่าแบบคงไม่เป็นอนาคตที่เราจะมีเงินมากพอ มากพอที่แบบจะดูแลอีกชีวิตหนึ่งได้ที่ไม่ทำให้เราต้องลำบากหรือเค้าต้องลำบาก ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

(2) สถานการณ์ทางสังคมยังไม่เอื้ออำนวย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง นอกจากประเด็นเรื่องของความพร้อมทางการเงินที่เป็นส่วนในการตัดสินใจในการที่จะมีลูก เงื่อนไขในประเด็นของสถานการณ์ทางสังคมยังไม่เอื้ออำนวยยังเป็นเงื่อนไขสำคัญในการตัดสินใจ เช่น สภาพการณ์ทางสังคมในปัจจุบันของ ความไม่แน่นอน ทั้งจากโรคทางสุขภาพจากสังคม สภาพสังคมที่มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ที่ส่งผลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจในความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ ดังที่ออสกล่าวว่า

สำหรับตัวเรานะเราคิดใหม่.....คิดว่าอยากมี แต่ว่าพอคิดไตร่ตรองให้ดี เราคิดว่าเรามีไม่ได้ เราคิดแล้วว่าแบบเราไม่สามารถดูแลเขาได้อะไรแบบเนี่ย ช่วงเนี่ยจริง

ๆ มันเป็นช่วงสร้างเนื้อสร้างตัวแต่ว่าพอมันมาเจอวิกฤติโควิดอะไรแบบเนี้ยแบบแทนที่เราจะได้ไปทีอื่น มันกลายเป็นว่าเราอยู่เท่าเดิมที่เดิมไม่ได้ไปไหน ก็เลยรู้สึกว่ถ้าเราจะเลี้ยงคนนึงอะ เรายังมองไม่ออกว่าเราจะเลี้ยงเขาได้ดีมากและความรู้สึกว่ในการเป็นแม่เป็นพ่อ ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับดาร์ณที่มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางด้านสภาพสังคมที่ยังไม่มีความพร้อมและยังไม่เปิดกว้างในความหลากหลายทางเพศ สภาพปัญหาดังกล่าวนำมาสู่ความกังวลในการดำเนินชีวิตในอนาคตหากตนต้องดำรงบทบาทในการเป็นแม่ โดยดาร์ณกล่าวว่า

สังคมสมัยนี้ถามว่ามันเปิดขนาดนั้นไหมมันก็อย่างเราจะไม่บอกเลยว่าเราเป็นแม่เขาแล้วคนอื่นเพื่ออะไรเงี้ยเค้าจะคิดยังไงแบบคนอื่นเค้าจะมองลูกเรายังไงในความเป็นจริงมันก็เลยหลายอย่างอะ สังคมอะยังไม่ได้เปิดขนาดนั้น แต่ถ้าเรามีลูกจริง ๆ คิดว่าอยากมีไหมมันก็อยากมี มันอยากมีความรู้สึกอย่างนั้นเหมือนกัน แต่แบบก็แอบเป็นห่วงเขาถ้าเกิดว่าเรามี ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

4.2.1.3 ไม่มีความต้องการที่จะมีลูกและไม่มีความคาดหวังสู่การเป็นแม่

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งไม่มีความต้องการที่จะมีลูกและไม่มีความคาดหวังสู่การเป็นแม่เลย อันเนื่องมาจากปัจจัยที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็น 2 ประการ ได้แก่ ความพร้อมของตนเองและความยากในการเลี้ยงดูเด็ก และภาระ โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

(1) ความพร้อมของตนเองและความยากในการเลี้ยงดูเด็ก

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่ไม่มีความต้องการที่จะมีลูกและไม่มีความคาดหวังสู่การเป็นแม่ ประการแรก เกิดจากความพร้อมของตนเองและความยากในการเลี้ยงดูเด็ก เช่น พิชชี่ ที่มีความเห็นว่การเลี้ยงเด็กในสังคมไทยมีความยาก เนื่องจากความกังวลในเรื่องความพร้อมของเงินทุนของตนเองและการที่ตนเองยังคงต้องดิ้นรนอยู่ในสังคม ที่กล่าวว่า

สำหรับพีชี่ไม่อยากมีลูก เพราะว่า พีชี่ไม่ชอบเด็กและพีชี่รู้สึกว่พียงเอาตัวเองไม่รอดด้วย การเลี้ยงเด็กให้มันตัวในสังคมยังสังคมไทยอะ มันยาก แบบถ้าทำให้แบบมีคุณภาพนะเหมือนเราจะต้องจ่ายทุกอย่างเพื่อที่จะให้ลูกได้รับโอกาสที่ดีทั้ง

เงินความเอาใจใส่ทุกอย่าง เช่น อย่างเราเลือกโรงเรียนเราก็ต้องเลือกโรงเรียนให้ลูกดีดีไหม” พิษซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับต้นน้ำที่กล่าวว่า “พีก่อนคะ จากการแบบพูดคุยกับคนรอบตัว เลี้ยงคนนะเลี้ยงได้ แต่เลี้ยงใจอะยังไม่ได้มันยาก แบบทั้งเงินทั้งสถานะตอนนี้ด้วยมันแบบไม่ได้มีแรงจูงใจในการที่แบบอยากมีใครสักคน” สอดคล้องกับมินนี่ที่มีความเห็นว่า

แต่ก่อนพี่เคยคิดว่าอยากมีลูกนะ ถ้าแบบว่ามีโอกาสในชีวิตอะไรแบบเนี่ย ช่วงนี้ตั้งแต่มีโควิดก็ทำให้รู้สึกว่ามีดีกว่า พี่พูดได้เต็มปากกว่าปัจจัยในการอยากมีลูกของคนไม่ว่าจะเป็นเพศอะไรก็แล้วแต่น่าจะแบบมีเรื่องเงินเป็นส่วนหลักเลย รวมถึงบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ถ้ามันแบบไม่เอื้ออำนวยก็ไม่แน่มันจะมีมินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565)

(2) ภาวะ

ประการถัดมา กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าการมีลูกและบทบาทของการเป็นแม่ คือ ภาวะทางความรู้สึกของตนเอง ดังเช่นมัดหมี่ที่กล่าวว่า

ฉันเป็นคนที่เป็นคนคิดว่าบทบาทความเป็นแม่มันเป็นเรื่องที่แบบเป็นภาระ มันเป็นภาระทางความรู้สึกของฉัน เพราะฉันรู้ว่าแบบ ฉันเป็นคนที่เป็นคนรักใคร่จริง ๆ อะ ฉันจะต้องให้เขาแบบมาก ๆ มันจะส่งผลเสียต่อตัวฉันแน่ ๆ แล้วแบบฉันจะต้องคาดหวังอะไรกับเค้ามากจนเกินไป แล้วมันก็จะกลายเป็นภาระแบบของฉัน คือ ตอนนี้ฉันยังไม่มีความคิดแบบอยากจะมีลูกเลย เรายังมีแบบภาระทางความรู้สึกหลายหลายอย่างที่เป็นแบบเรายังจัดการตัวเองไม่ได้เลย มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญหากภาระของตนเองเยอะแล้วก็ไม่ควรนำภาระอื่นมาเพิ่มอีกแค่ลำพังตนเองคนเดียวยังจะเอาตัวไม่รอดภายใต้สภาพสังคมที่เป็นอยู่แล้ว เช่นเดียวกับยิปซีและปลายฟ้าที่มีความเห็นในเชิงเดียวกันว่า

เรื่องแต่งงานหรือเรื่องมีลูกเรว่ามันเร็ว เรายังไม่ได้คิดถึงขั้นนั้นอะไรขนาดที่แบบจะต้องมีใครสักคนที่ดูแล ตอนเนี่ยคือเราก็มีภาระอยู่แล้ว คือเรารู้อยู่แล้วว่าถ้าสมมติว่าเราจะเลี้ยงใครสักคนนึงอะ หรือว่ามีใครซักคนนึงขึ้นมาจริง ๆ เรา

ต้องพร้อมจริง ๆ สองถึงสามปีข้างหน้าเรารู้สึกว่าเรายังไม่พร้อม ถ้าเราจะมีใครหรือมีลูกมันควรจะมีรากฐานชีวิตมันควรจะมีทุกอย่างที่แบบมีความพร้อมสำหรับคนคนหนึ่งที่เราจะปูทางให้เขาให้เจอสังคมที่ดีอะไรแบบเนี่ย ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

รู้สึกว่าจะไม่อยากรับภาระอะไรเพิ่มแล้ว มันเหนื่อยไม่อยากเป็นห่วงอะไร ถ้าเลี้ยงเด็กก็จะมีพี่เป็นห่วงมันต้องแบบมีเรื่องเยอะมากก็เลยไม่เอาดีกว่า เราอยากทุ่มเทให้แฟนเราคนเดียวก็พอ ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565)

4.2.2 ประสบการณ์ในตอนเด็กภายในครอบครัวและการเลี้ยงดูกับความต้องการในการมีบุตรและความคาดหวังในการเป็นแม่

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการเลี้ยงดูที่ผ่านมาและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวส่งผลต่อความคิดและความต้องการในการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือการเป็นแม่ในอนาคต กลุ่มที่มีความเห็นว่าการเลี้ยงดูที่ผ่านมาและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ส่งผลต่อความคิดและความต้องการในการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือการเป็นแม่ในอนาคต และกลุ่มที่มีความรู้สึกทั้งส่งผลและไม่ส่งผลต่อความคิดและความต้องการในการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือการเป็นแม่ในอนาคต

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 2 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มีความเห็นว่าการเลี้ยงดูที่ผ่านมาและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีผลต่อความคิดและความต้องการในการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือการสวมบทบาทของการเป็นแม่ในอนาคต โดยประสบการณ์ดังกล่าวมีทั้งประสบการณ์ในเชิงบวกและประสบการณ์ในเชิงลบ

โดยในส่วนแรกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าเป็นผลจากประสบการณ์ในตอนเด็กภายในครอบครัวและการเลี้ยงดูในเชิงลบ เช่น ด็อกแต็ก ที่กล่าวว่า “ไม่อยากจะเป็นแบบแม่ที่เราเจอแม่เรามาตอนเด็กอะไรที่แม่ทำกับเราไม่ดี” ด็อกแต็ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับบิวที่เติบโตมาในครอบครัวคนจีนที่มีวัฒนธรรมความเชื่อค่อนข้างเข้มงวด ส่งผลให้เกิดความคิดที่ไม่อยากมีลูกหรือถ้าหากมีจะไม่เลี้ยงเหมือนกับที่พ่อแม่เลี้ยงเรามา ตามคำบอกเล่าของบิวที่ว่า

มีผลมาก คือ แบบพ่อกับแม่เราจะเป็นคนเข้มงวดมากจริง ๆ ช่วงตอนเด็กอะถ้าให้เราพูดตรงตรงมันเป็นแบบความไม่แฮปปี้มันมีเยอะว่า มันทำให้เราคิดว่าถ้าวันนึงเราต้องมีลูกเรา เราจะไม่เลี้ยงเหมือนกับที่พ่อแม่เลี้ยงเรามาเลยเราจะให้

ความเป็นอิสระซึ่งใครก็พูดได้แต่ว่าพ่อแม่เราก็พูดเหมือนกันแต่ว่าการกระทำมันไม่ได้เป็นแบบนั้น ความเชื่อใจต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้ได้ลองให้ได้เรียนรู้ บวกกับความเชื่อของครอบครัวที่ถือ อีกอย่างเป็นครอบครัวคนจีน ก็จะมีกรอบในการเลี้ยงลูกหรือความเชื่อ เช่น ลูกจะต้องใส่เสื้อสีนี้ บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

นอกจากนี้มินนี่และมัดหมี่ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีความกดดันเช่นกันก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลและสร้างความกดดันในการวางแผนชีวิตในอนาคต ดังคำบอกเล่าที่ว่า

มีผล ความอยากของคนแก่เป็นความอยากให้หลานที่เรารักมีใครสักคนมาสืบ เพราะสายเลือดต่อ พี่ว่าผู้ใหญ่เค้ามองแบบนั้นนะ พี่ก็ไม่เห็นด้วยนะแต่ว่าพี่คิดว่าเรื่องเนี่ยเป็นเรื่องที่สร้างความกดดันให้จริง ๆ เพราะอย่างน้องชายพี่สองคนที่เป็นผู้ชายเค้าก็มีแผนมีอะไร เหมือนผู้ใหญ่เค้าก็กดดันให้เค้าแต่งงาน น้องชายพี่เกือบตัดสินใจผิดเพราะความกดดันและเวลาที่มันเร่งรีบ มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565)

สำหรับฉันนะฉันโตมาในครอบครัวที่คนเยอะใช้ปะแล้วฉันก็เป็นคนที่เล็กที่สุดแบบมันยิ่งไปเกี่ยวครอบครัวที่เป็นแบบในระบบของกงสี บางทีคือแบบกักโตนเบลม บ้านฉันก็โตนเบลม เพราะว่าบ้านฉันแบบมีลูกมากกว่าคนอื่น เค้าก็หาว่าพ่อฉันเป็นแบบว่าคนที่เอาเปรียบคนอื่นในแบบเนี่ยก็รู้สึกว่ามันไม่ใช่อะ แบบถ้าฉันเลี้ยงลูก ฉันไม่พร้อมหรือว่าแบบเลี้ยงลูกยังมีปัญหาแบบในทางด้านการเงินฉันก็เลยคิดว่าแบบฉันไม่อยากจะให้คนคนหนึ่งต้องมาแบบเจออะไรกับฉัน ฉันนะก็ยังไม่มีความมั่นใจในตัวเองที่จะสามารถเลี้ยงดูเขาได้ มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ต้นน้ำ มีความเห็นในทำนองเดียวกันที่ว่า “มีผลนะเพราะว่าตอนเด็กอะ รู้เลยว่าตัวเองคือแล้วก็เป็นคนแบบนิสัยไม่ดีกับพ่อแม่สมัยก่อนกว่าจะผ่านจุดที่ยอมรับปะ เป็นสาวสองชิ้นแบบกะเทยอะไรแบบเนี่ยก็ผ่านเพราะผ่านการที่พ่อแม่ห้ามไม่ให้เป็น ดีเราอะไรแบบนี้ด้วย” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) เช่นกันกับออสมีความเห็นว่า

แม็กก็เพิ่งมาเล่าให้ฟังนูนี่น่ะ เราก็รู้สึกว่าเป็นแม่เหมือนประมาณว่าแบบ อย่างแม่เราอย่างเนี่ย แม่เคยไม่เล่าอะไรให้ฟังเลยแบบเรื่องที่มันไม่ดีแบบเยอะแยะ เราก็แบบเคยคิดว่าเรากับพี่ชายว่าเราเคยเติบโตมาในบ้านที่มีฐานะตลอดแต่สุดท้ายแล้วเราก็มารู้ว่าแบบเฮ้ยทั้งหมดทั้งมวลนะมันสร้างหนี้สินทั้งหมด แล้วเราก็รู้สึกว่ามันเป็นความผิดของเราด้วย เราก็เลยคิดว่ามันมีผลมากเราเลยจริง ๆ แบบเราก็ไม่อย่างมีลูกเลย มันเป็นเรื่องที่ยากมาก เป็นอะไรที่ละเอียดอ่อนมากเกินไปที่เราจะเข้าถึง ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ในกรณีของปลายฟ้าเช่นกันที่ตนเองต้องประสบการณ์ในการเลี้ยงดูพ่อแม่ที่ป่วยมา ทำให้เกิดความรู้สึกว่าบทบาทในการดูแลหรือการเลี้ยงดูนั้นมันมีความหนักหน่วงอย่างมากโดยปลายฟ้าได้กล่าวว่า

ก็มีนะคะ เป็นช่วงที่แบบพ่อแม่เราป่วย เราก็รู้สึกเป็นห่วงแบบแล้วก็ท่านก็เสียเรายังไม่อยากห่วงอะไรแบบนี้อีกแล้วมันเหนื่อยแล้วก็เปลี่ยวแล้วก็ไม่อยากให้ใครมาห่วงเราแบบนั้นด้วย มันดูใช้ชีวิตเครียด แบบรู้สึกว่าภาระการเลี้ยงดูอะไรเงี้ยมันเยอะ ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565)

ในส่วนต่อมามีกลุ่มตัวอย่างน้อยรายที่มีความคิดเห็นว่าการเลี้ยงดูที่ผ่านมาและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีผลต่อความคิดและความต้องการในการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือการสวมบทบาทของการเป็นแม่ในอนาคตที่มีผลจากประสบการณ์เชิงบวก เช่น การเลี้ยงดูจากพ่อแม่ การเลี้ยงหลานหรือเลี้ยงเด็ก เป็นต้น ดังที่ดาร์ณ กล่าวไว้ว่า “มันเป็นความรู้สึกเหมือนกับตัวเราเองได้รับความรักความอบอุ่นแล้วอะ ได้รับการสนับสนุนจากแม่เราด้วยมั้ง รู้สึกว่าสิ่งที่แม่ให้เรา มันปังอะ” ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับแวนที่กล่าวว่า

มีผลนะคะ นี่จะชอบสังเกตจากหลานตัวเองวัยเด็ก เป็นวัยอะไรที่เราเรียนรู้ได้หลายอย่าง เหมือนแบบตอนนี้เราสังเกตจากแบบว่า เราตอบสนองกับหลานตัวเอง เราอยากให้หลานตัวเองเป็นคนที่ดี เราคาดหวังว่าเราจะต้องแบบเป็นคนดีโตเป็นคนดีซึ่งมันทำให้เราแบบ มันก็มีความกลัวว่าเราจะทำได้ดีหรือเปล่า บทบาทของการเป็นแม่อะไรแบบเนี่ยมันก็อาจจะมีความย้อนแย้งมากเมื่อแบบ

ถึงเวลาจริง ถ้าเรายังสอนเค้าได้ไม่ดีพอแบบเรารู้ว่าเราขนาดตัวเองสอนไม่ดีพอ หรือเรายังไม่ดีพอจะไปสอนอะไรกับลูกเรา แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

กลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยมองว่าการเลี้ยงดูที่ผ่านมาและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ส่งผลต่อความคิดและความต้องการในการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือการสวมบทบาทของการเป็นแม่ในอนาคต ในกรณีนี้ พิซซี่มีความเห็นว่า “ไม่มีผล น่าจะไม่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูของครอบครัว แบบคิดว่าเป็นจากตัวเราเองที่เราไม่อย่างมีลูกแบบจริง” พิซซี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับนินาที่กล่าวเช่นกันว่า “ก็ไม่ได้มีนะคือความรู้สึกนี้มันก็รู้สึกว่ามันเกิดขึ้นมาเองมัน ไม่ได้ว่าแบบได้รับตกทอดแบบอะไรจากใคร” นินา นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันก็มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเห็นว่า การเลี้ยงดูที่ผ่านมาและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวทั้งส่งผลและไม่ส่งผลต่อความคิดและความต้องการในการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือการสวมบทบาทของการเป็นแม่ในอนาคต เช่น บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) กล่าวว่า

ถ้าสำหรับตัวเราตอนนี้เราว่าไม่มีผลเลย ด้วยความต่างเจนเนอเรชัน กรอบความคิดเดิมสิ่งที่เค้าปลูกฝังเรามาพยายามสอนเรามา มันมีหลายอย่างที่เรา ยอมรับว่าเป็นประโยชน์แต่ก็มีหลายอย่างที่เราก็ต้องพูดตรงตรงว่ามันไม่ได้มีผล ต่อชีวิตเรา เพราะเรารู้สึกว่า เราเลือกเองได้ในแนวทางต่าง ๆ ในการสร้าง ครอบครัวของเราเองหรือแม้กระทั่งทัศนคติในชีวิตของเราเอง บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกันกับหมีที่ให้ความเห็นสอดคล้องกันกับบานเย็นที่การเลี้ยงดูหรือการดูแลที่ผ่านมาของครอบครัวทำให้ตนเองมีความคิดที่อยากจะส่งต่อความคิดแบบนี้หรือนำความคิดเหล่านี้ไปใช้กับลูกในอนาคต โดยเลือกนำไปปรับใช้อย่างเหมาะสม โดยหมีกล่าวว่า

คิดว่ามีส่วนหนึ่ง ส่วนดีก็คือ เออแม่จะเป็นคนที่ทุ่มเทให้กับลูกมาก บางทีแบบ ทุ่มเทจนแบบพอเหอะเออไปแบบทำอะไรเพื่อตัวเองบ้างอะไรแบบเนี่ย เหมือน เป็นแม่ที่อุทิศตนนะให้เต็มที่ อุตส่าห์จะมานั่งเก็บเงิน เศรษฐกิจก็ไม่ดี อุตส่าห์ เก็บเงินให้เรา จ่ายค่าเทอมให้เรา ก่อน เหมือนเค้าให้เต็มที่เลย บางทีเราก็ไม่ได้ รวยขนาดนั้นแต่แบบเค้าก็แบบให้ทุกอย่าง ถามว่าข้อเสียมันก็มีมายนะมันก็มีนะ

แต่เราก็ไม่ได้เอามาปรับใช้ เช่นแบบว่าการที่แบบต้องแคร์สายตาคนรอบข้างมากเกินไปหนุว่าการที่แบบเออผู้ใหญ่อยู่ เบป๊มเมอร์มันก็จะแบบเนี้ยแคร์ญาติ พี่น้อง การแคร์สายตาคนข้างนอก แล้วก็เรื่องแบบทัศนคติ หมิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565)

สอดคล้องกับความเห็นของแนนที่มองในแง่ของเป็นผลอันเนื่องมาจากความต้องการของตนเองที่สามารถกำหนดเองได้ แต่ขณะเดียวกันก็จะนำแบบแผนการเลี้ยงดูในฐานะที่ตนเองมองแม่เป็นต้นแบบมาปรับใช้ในการเลี้ยงดูลูกในอนาคตหากตนเองมีลูก ดังที่แนนกล่าวว่า

เราคิดว่าไม่น่าจะเกี่ยวเพราะว่า เราารู้สึกว่าการที่เราอยากมีลูกมันเป็นการที่เราอยากมี คือว่าเราอะในเมื่อเราเป็นผู้หญิงคนหนึ่งเราก็สามารถเป็นภรรยาให้กับผู้ชายคนหนึ่งได้ เราก็สามารถแบบเป็นแม่ให้คนคนหนึ่งได้คือ มันก็อาจจะมียลจุดหนึ่งที่เราจะเอาบางอย่างที่เราได้จากแม่เราอะไรเงี้ย มาสอนลูกหรือมาใช้ในการเลี้ยงลูก แนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

4.2.3 สถานภาพกับความต้องการในการมีบุตรและความคาดหวังในการเป็นแม่

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในประเด็นนี้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีความเห็นว่าเป็นอย่างมากที่ต้องมีแผนหากตนเองจะต้องรับเลี้ยงบุตร กลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนหนึ่งมีความเห็นที่ไม่จำเป็นแต่มีเงื่อนไข และขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างบางส่วนก็มีความเห็นที่ไม่จำเป็นเลยที่ต้องมีแผนหากตนเองจะต้องรับเลี้ยงบุตร โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

สำหรับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นอย่างมากที่ต้องมีแผนหากตนเองจะต้องรับเลี้ยงบุตรเนื่องจากเป็นการเติมเต็มความสมบูรณ์ของครอบครัว และให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบกับการมีส่วนแบ่งเบาระวังในแง่ของการเลี้ยงดูและการหาทางการเงินที่จะต้องแบกรับที่เกิดจากการมีลูก ดังเช่นคำกล่าวของพิชชีที่ว่า “ความคิดเราก็จะมีลูกหรือรับเลี้ยงลูกคู่ชีวิตก็มีความจำเป็น ถ้าเราเป็นแบบนี้ก็ต้องมีคนที่อยู่ข้างเราที่เป็นคู่ชีวิต ก็อาจจะแบบมีคำอธิบายในการแบบบอกกับลูกยากอยู่ในอนาคต เหมือนแบบมันจะไปเพิ่มปมให้ลูกหรือเปล่า ซึ่งเราก็จะคิดไปก่อนเองแล้ว ประเทศเราก็ยังไม่ได้ยอมรับขนาดนั้น” พิชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับแวนที่ว่า

แบบเวลาเราเห็นคนที่เราชอบแซ่รูปเด็ก เราก็อยากมีให้เขา แต่ว่าถ้ามีโอกาสเราก็อยากมีลูก อยากแบบว่าทำทั้งเพื่อเขาเพื่อตัวเอง ถ้าเรามีให้ได้บางทีผู้ชายที่อยากมีลูกแล้วเราสามารถมีให้ได้ แบบยิ่งในสื่อโซเชียลอย่างเนี้ยมันทำให้เรารู้สึก

กตัญญูมากกว่าแบบเฮียเราเราไม่สามารถมีลูกแบบโดยกำเนิดได้นะ เหมือนแบบไม่มีอะไรมีลูกไม่ได้ เค้าไม่เอาเมียเป็นเมียหรืออะไรอีก อะไรประมาณเนี่ย เหมือนมันมากดทับเราอยู่ แบบภาพในสังคมมันกดหัวใจเราด้วยมันกดว่านั่นแหละทำให้เราไม่มีความสุขถ้ามาแล้วคิดว่ามันทำให้เราเหนื่อยไปเองโดยที่เราแบบชีวิตนี้ก็จะเจอไหมคนที่รัก แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

เห็นได้ชัดว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นในการที่ตนเองจะต้องมีแฟนก่อนถึงจะมีการตัดสินใจในการรับเลี้ยงบุตร แม้ว่าจะเป็นความต้องการของตนเองเป็นหลักแต่ก็ยังคงต้องมีการคำนึงถึงความต้องการของแฟนด้วย ดังเช่นนินาที่กล่าวว่า “ก็คือว่าถ้ามีลูก มันก็ต้องมีการตกลงกันสองฝ่ายอะไรยังงั้น ก็คือแต่เอาจริงก็ไม่ได้เคยคิดว่ามันจะต้องมีเรื่องของการมีแฟนหรือมีลูกกับใครแบบเราก็จะแค่ว่าโฟกัสกับตัวเองก่อนว่าแบบเราอยากมีลูกแค่นั้นเอง” นินา นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันก็ยังมีกลุ่มตัวอย่าง 1 ใน 3 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มีความเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีแฟนก่อนถึงจะมีการรับเลี้ยงบุตรแต่มีเงื่อนไข โดยเงื่อนไขแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันไป เช่น การแบ่งเบาภาระ ดังคำกล่าวของบานเย็นที่ว่า “ไม่จำเป็นต้องมีแฟนก่อนก็ได้ แต่ปัจจัยเดียวที่สามารถจะทำให้เรามีบุตรได้คือเงิน ความมั่นคงทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าการที่เราจะเอาเขามาเลี้ยงเงินคือสำคัญ ถ้าเราไม่พร้อมเราก็ไม่อยากจะเอามาลำบากกับเรา เราจะเอาเขา มาเพื่อทำให้เขาสุขสบาย หมายถึงว่าไม่ได้สุขสบายบนกองเงินกองทอง แต่ให้เขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีสภาพสังคมสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ไม่จำเป็นต้องรับบทเป็นพ่อหรือรับบทเป็นแม่ เราก็คือผู้ปกครองคนหนึ่งในฐานะของมนุษย์ แต่ลูกจะเรียกเราว่าอะไรก็ได้เราไม่ซีเรียส” บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างอีกหลายคนที่มีความเห็นในทำนองเดียวกัน ตัวอย่างเช่นยิปซีที่กล่าวว่า

ถามว่ามันก็ได้จำเป็นขนาดนั้น อย่างฉันพ่อฉันก็เลี้ยงฉันมาคนเดียวก็สามารถเลี้ยงได้แบบที่ฉันก็รู้สึกว่ามันขาดอะไรแบบเราก็ไม่ได้เห็นด้วยนะว่ามันก็ต้องมันเป็นสิ่งที่มันรู้ว่าเราจะต้องมีพ่อแม่แบบครบ อะไรแบบเนี่ยคะ แค่ว่าพร้อมจะเติมเต็มเขาในส่วนที่มันขาดก็คือแบบแฮปปี้แหละ แต่การที่จะมีแฟนมาช่วยเราอะไรเงี้ย มันก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระอย่างหนึ่ง ก็เหมือนแบบสองคนก็ดีกว่าคนเดียว ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

เอออันเนี่ย เราคุยกับเพื่อนที่เป็นทรานส์เหมือนกันนะ เรามีความเห็นที่ว่าคำว่า ครอบครัวไม่จำเป็นต้องมีสามีก่อน อาจจะเป็นแค่เรากับลูกก็ได้ เราก็เลยแบบมีความคิดแบบนี้ ถ้าเกิดว่าเราแบบมีความพร้อมพอ แต่ตอนนี้เราคิดว่าแบบลำพังตัวเราเองเรายังเลี้ยงลูกไม่ไหว ถ้าเกิดแบบจะมีใครสักคนที่เค้าโอเคแล้วมาซัพพอร์ตกันอะก็ได้ เราก็โอเค ดารีน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

เอาจริง ๆ อะ อยากมีก่อนและมีลูกให้มาเป็นครอบครัวที่มันแบบว่ามีพ่อแม่ลูกกันเนอะ เพื่อให้เด็กได้รับความรักแบบว่าสมบูรณ์ครบถ้วนแต่ว่ามันก็จะมีช่วงหนึ่งที่เราแบบในวัยนี้มันอาจจะเปลี่ยนแปลงได้เราอาจจะไม่ได้อยากมีสามีก็ได้ถ้าเรามีฐานะและมีปัจจัยต่าง ๆ รอบตัวที่สามารถเลี้ยงตัวเองยังครอบครัวและเรื่องเด็กคนหนึ่งได้เราก็พร้อมที่จะมีลูก แน่น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่มีความเห็นว่าการที่ตนเองจะมีบทบาทเป็นแม่หรือการรับเลี้ยงบุตรนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องมีแฟนหรือคู่ชีวิตโดยไม่มีเงื่อนไข เช่น ตอกแตก มีความเห็นว่าเป็น “ไม่จำเป็นต้องมีแฟนใครก็เป็นแม่ได้ไม่ต้องมีผัวหรือพ่อก็มีลูกได้” ตอกแตก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับ มินนี่ที่มีความเห็นว่าเป็น “คิดว่าไม่จำเป็นต้องมีคู่ เพราะการเป็นแม่คนมันใครก็เป็นก็ได้ แค่แบบเรารู้จักรับผิดชอบเสียสละดูแลเขาให้ความรักเขาในรูปแบบของเราเนะ” มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) สอดคล้องกับคำกล่าวของมัดหมี่อีกด้วยว่า

ไม่จำเป็น ความเป็นแม่ไม่จำเป็นจะต้องขึ้นอยู่กับแม้ว่าเราจะอยู่คนเดียวหรือไม่อะไรแบบเนี่ย ความเป็นแม่มันคือปัจเจก มันคือตัวเรา คือถ้าความเป็นแม่มันหมายถึงคำว่าแม่ในสถาบันครอบครัวที่ต้องประกอบด้วย 123 พ่อแม่ลูกอะไรแบบเนี่ยมันก็จะจำเป็นหรือเปล่า ถ้าเกิดคิดแบบนั้น แต่ว่าสำหรับฉันนะคนเป็นแม่มันไม่ได้จำเป็นว่าเราจะต้องมีคู่หรือเปล่า มันจะเป็นที่ว่าเราสามารถแบบใช้คำว่าแม่เลี้ยงดูเขาได้ยังไงให้เขาเติบโตขึ้นมาแล้วก็ไม่อยากผูกพันบาทตัวเองแล้วคำว่าแม่ด้วยเข้าใจปะเออ เพราะว่าไอ้คำว่าแม่นี้แหละมันตามมาด้วยบทบาท มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

4.3 ความหมายของความเป็นแม่

การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับประเด็นความหมายเกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยที่จะแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานผ่านการให้ความหมายของคำว่า “แม่” ความเป็นแม่ในอุดมคติในสังคมไทย การรับรู้ต่อสังคมเกี่ยวกับความเป็นแม่ และการเป็นแม่ที่ดีในสังคมไทย โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.3.1 การให้ความหมายคำว่า “แม่”

กลุ่มตัวอย่างให้ความหมายคำว่า “แม่” ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การให้ความหมายในเชิงบทบาทการให้กำเนิดทางชีวภาพและการเลี้ยงดูทางสังคม และการให้ความหมายในเชิงความสัมพันธ์ มีกลุ่มตัวอย่างเพียงรายเดียวที่ให้ความหมายของคำว่าแม่ในเชิงของตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคม โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.3.1.1 การให้ความหมายในเชิงบทบาทการให้กำเนิดทางชีวภาพและการเลี้ยงดูทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการให้ความหมายในเชิงบทบาทการให้กำเนิดทางชีวภาพและการเลี้ยงดูทางสังคม ดังที่บานเย็นกล่าวว่า “แม่คือเด็กคนหนึ่งที่เกิดออกมาแล้ว ก็เลี้ยงดูลูกตัวเองไม่ได้มีบุญคุณหรืออะไรก็แล้วแต่กับตัวลูกด้วย การที่ลูกเกิดมาได้เป็นความต้องการของพ่อแม่ ซึ่งเค้าทำให้เราเกิดมาแล้วเค้าก็มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบชีวิตเรา” บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) สอดคล้องกันกับแนนที่กล่าวว่า

การให้กำเนิด ให้ความรักหรือทางจิตใจและเลี้ยงดูด้วยเลี้ยงดูเด็กคนนึงด้วยให้ดีที่สุดเท่าที่คนหนึ่งจะทำได้ แต่พอโตขึ้นมาเราก็จะวางตัวแบบ เราจะเป็นแค่ที่ปรึกษาพอเราเลี้ยงเขาให้เป็นคนหนึ่งที่สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้แล้วเราก็ต้องปล่อยเขาไปใช้ชีวิตต่อไปแบบที่เขาอยากเป็น หลังจากนั้นเราก็จะเป็นคนหนึ่งที่ใช้ชีวิตของเราแล้วก็เป็นที่ปรึกษาคอยอยู่ข้างเขาในเวลาที่เขาต้องการแนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับบิวกล่าวว่า “ผู้ที่เลี้ยงดูเราจนโต แบบเราสามารถให้เส้นทางในอนาคตของเขาได้ถ้าแบบเราให้กำเนิดโดยตรงกับเขาไม่ได้” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) และมินนี่ กล่าวว่า “แม่ของพี่คือการสอนให้หรือการส่งลูกให้ถึงฝั่งให้สามารถดูแลตัวเองได้ โดยที่เขาจะเป็นยังไงก็เรื่องของเขา เราก็คอยดูการเติบโต ยินดีกับเขา เสียใจไปกับเขา

ทำแบบไม่ต้องให้มันเป็นหน้าที่ขนาดนั้นทำให้มันเป็นธรรมชาติธรรมชาติของสัตว์ที่เป็นแม่ลูกกัน” มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกันกับความเห็นของออสที่กล่าวว่า

แม่ในความหมายเรา ก็คือทุกอย่างอะ เหมือนแบบเราโตมาเค้าก็ให้เราทุกอย่าง เรามีทุกอย่างก็เพราะมันคือคนคนหนึ่งที่เคยแบบเค้าดูแลมาด้วยแบบคือทำให้เรา จะแบบอะไรยังไงก็ตามแต่ เค้าก็รักเรา มันเหมือนเป็นความรักที่อธิบายไม่ได้ เหมือนกันนะ ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ยิปซียังให้ความเห็นอีกว่า “พีรารู้สึกว่าความเป็นแม่นั้นมากกว่า แม่ ความเป็นแม่คือการดูแล เลี้ยงลูกให้ดีทำงานบ้านดูแลลูกอะไรประมาณเนี่ย” ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับต้นน้ำกล่าวว่า “ท้ายที่สุดแม่ก็ต้องมีคำว่าเลี้ยงดู เกิดขึ้น แบบเลี้ยงดูไม่ใช่แค่แบบให้แค่วัตถุ แต่คือมันต้องมีความแบบแลกเปลี่ยนอะไรซึ่งกันและกัน ทอคกันอะไรแบบเนี่ย ปรึกษาดูด้วยกันได้เป็นเพื่อนคนหนึ่งในชีวิตอะไรแบบเนี่ย” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) ไม่ต่างกับดาร์ณที่กล่าวว่า “แม่คือคนที่พร้อมจะให้อะไรบางอย่างกับลูก ให้เขาจนเขาอยู่ได้ด้วยตัวเองเป็นแม่จริง ๆ ไม่ใช่แม่ที่แบบเลี้ยงดูแบบทิ้งทิ้งขว้าง ๆ แบบรักผิวมากกว่า” ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

4.3.1.2 การให้ความหมายในเชิงความสับสนไหล

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่าง 2 ใน 3 ให้ความหมายในเชิงความสับสนไหลของ คำว่า “แม่” ในลักษณะของการที่ไม่ผูกติดบทบาทไว้กับผู้หญิง ดังที่ บานเย็นกล่าวว่า “เราไม่ได้ยึดติด ว่าพ่อหรือแม่จะต้องมีบทบาทยังไงเพราะสุดท้ายเขาก็คือผู้ปกครอง” บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับต๋อแต้กล่าวว่า “เรารู้สึกว่าใครก็เป็นแม่ได้คำว่าแม่ ใครก็เป็นได้ ไม่ต้องคลอดออกมาก็เป็นแม่ได้ไม่ได้ผูกติดกับคำว่าผู้ให้กำเนิดมันถูกเปลี่ยนความหมาย และความเข้าใจของคนในปัจจุบันไปจากเดิมค่อนข้างมากแล้ว” ต๋อแต้ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565) ยังสอดคล้องกับมัดหมี่เช่นกันที่กล่าวว่า “ในปัจจุบันคนก็มองแม่เหมือนเป็นทุกอย่าง เป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นน้องมากกว่าอยู่ในกรอบซึ่งมันไม่จำกัดเพศ ใคร ๆ ก็เป็นแม่ได้ เห็นด้วยกับการมองแม่ในมุมนี้” มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) กล่าวว่า

นอกจากนี้ดาร์ณกล่าวว่า “ด้วยความที่แบบตอนนี้เราก็เสพคอนเทนต์แม่ข้ามเพศเหมือนกัน เรารู้สึกว่าแบบใครใครก็เป็นแม่ได้แหละจริง ๆ แล้ว ไม่ใช่แค่กะเทยด้วยอะไรแบบนี้” ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับมินนี่กล่าวว่า “มันผิดมันไม่ควรจะเป็นคำว่าหน้าที่ มันควรจะเป็นความรู้สึกที่เราแบบอยากดูแลกัน มันเป็นสิ่งที่เราอยากทำให้

ไม่ใช่หน้าที่”มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) สอดคล้องกันกับหมีวและบิวเช่นกันที่กล่าวว่า

ความเป็นแม่ในสังคมไทยอะ ไม่ได้เทิดทูนเหนือหัวเหมือนสมัยเราเด็กเต็กอะ มันน่าจะลดระดับลงมา แบบแม่สามารถแต่งหน้าแต่งตัววัยรุ่นได้แบบไปคาเฟ่ได้ ไปแบบเป็นแก๊งค์สเตอร์ได้ ไปเที่ยวไปทะเล คนเป็นแม่หรือความเป็นแม่สมัยนี้นั้นแบบมีความเทรนด์มากขึ้นไม่ใช่คนแก่นั่งพับผ้าอยู่บ้าน แบบมันจะมีเอกลักษณ์ แบบมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น แต่ก็อาจจะมียุคดั้งเดิมบ้างแต่ก็แบบพยายามปรับให้เข้ากับยุคสมัย หมีว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565)

“ด้วยเวลาที่แบบค่านิยมเมืองไทยมันต้องแบบกตัญญูต่อพ่อแม่ ซึ่งมันก็ควรจะโฟกัสไปที่ความเคารพการความเข้าใจกันมากกว่า” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

4.3.1.3 การให้ความหมายในเชิงของตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความหมายของคำว่าแม่ในเชิงของตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคมเป็นไปในลักษณะของการมีลำดับชั้นของความอาวุโสกว่า ดังที่ ตอกแต็ก กล่าวว่า “แต่แม่ก็อาจจะเป็นคำสร้อยในการที่ใช้เรียกแสดงความเคารพในความอาวุโสมากกว่าหรือเราไปเราก็ใช้เรียกรุ่นพี่กะเทยหรือพี่เกย์ หรือเรียกใครก็ตามว่าแม่ถ้ามีความอาวุโสกว่าเราไม่ได้หยุดคิดว่าแม่จะต้องเป็นผู้หญิงแม่จะต้องเป็นกะเทย” ตอกแต็ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

4.3.2 ความเป็นแม่ในอุดมคติในสังคมไทย

กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ความเป็นแม่ในอุดมคติในสังคมไทยสะท้อนผ่านความเห็นหลายประการ ได้แก่ ความเป็นแม่ในอุดมคติ คือ มีบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูและให้การสนับสนุนลูกทุกด้าน ความเป็นแม่ในอุดมคติในเชิงความอดทนและเสียสละ ความเป็นแม่ในอุดมคติ คือ ความเป็นหญิงและการให้กำเนิดลูก และความเป็นแม่ในอุดมคติ คือ การเปิดกว้างกับทุกเรื่องและมีความแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.2.1 ความเป็นแม่ในอุดมคติ คือ มีบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูและให้การสนับสนุนลูกทุกด้าน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินครึ่งมีความเห็นว่าความเป็นแม่ในอุดมคติของสังคมไทยจะต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนลูกของตนภายใต้ความเป็นแม่เป็นการมองความเป็นแม่ในอุดมคติที่ยึดโยงกับบทบาทและหน้าที่ของแม่ในฐานะของบุคคลที่ต้องกระทำบางสิ่งบางอย่างแก่ลูก

ในทุกด้าน เห็นได้ชัดจากมุมมองของคุณบานเย็น ที่ว่า “แม่ที่สามารถซัพพอร์ตได้ ไม่ว่าจะเป็นความคิดการกระทำคำพูดของตัวลูกเรา เราสามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่เค้าคิด ในสิ่งที่เขาทำได้ ไม่ว่าจะเขาจะเดินไปทางใด การรวมไปถึงการรับผิดชอบในชีวิตเขาในฐานะของความเป็นแม่” บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

ในการสนับสนุนคนคนหนึ่งในฐานะของแม่ในอุดมคตินั้นไม่เพียงแต่แค่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเดียวก่อนแต่จำเป็นต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีที่สุดเท่าที่คนคนหนึ่งจะกระทำได้ ดังที่ แวน กล่าวไว้ว่า “พ่อกับแม่ที่ดีไม่ใช่จะต้องมารออะไรกับลูก ควรจะทำให้ลูก ไม่ใช่ให้ลูก ทำให้ ซึ่งพ่อกับแม่เราก็คืออุดมคติสำหรับเราเลย” แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) ประเด็นสำคัญคือจะต้องไม่คาดหวังในสิ่งที่ทำลงไปในฐานะของความเป็นแม่ เช่น การคาดหวังว่าลูกจะต้องตอบแทนแม่ หรือดูแลแม่ในยามแก่ เป็นต้น สอดคล้องกันกับ พิชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) ที่กล่าวว่า

ต้องเป็นคนเอาใจใส่ลูก ให้ลูกได้ทุกอย่างและเอาใจใส่ตลอดเวลา เลี้ยงดูไปในทางที่ถูกที่ควรอะไรแบบนี้ พี่รู้สึกถ้าเราทำเขาเกิดมาแล้วเราควรซัพพอร์ตเขาให้ดี ไม่ได้คาดหวังให้เขากลับมาเลี้ยงดูด้วยนะ เหมือนเราแบบอยากมีเขา แต่เราไม่ได้ขอให้เค้าอยากมีเราอะไรแบบนี้ แต่สุดท้ายแล้วเขาก็ไม่ต้องกลับมาเลี้ยงดูเรา พิชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างอีกหลายคนยังเน้นย้ำความเป็นแม่ในอุดมคติผ่านบทบาทของแม่ เช่น การเลี้ยงลูกอย่างเข้าใจ ดังที่ ต้นน้ำมีความเห็นว่า “เลี้ยงลูกอย่างเข้าใจ ให้ลูกเป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุด” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับ ดารีน ที่มองว่า “เรามีความเห็นว่าเป็นแม่ที่แคร์ลูกจริง ๆ อะ โดยไม่มีเงื่อนไขอะไรมาจำกัด พร้อมทั้งจะแบบทำอะไรให้อีกคนหนึ่งมากกว่าตัวเองอะไรแบบนี้ พร้อมทั้งจะทุ่มเท สนับสนุนลูก รักลูกเป็น” ดารีน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565) สอดคล้องกับนิ້นาที่มองว่าคนเป็นแม่จะต้องเลี้ยงลูกได้รอบด้าน โดยกล่าวว่า

ก็น่าจะเป็นคนที่เลี้ยงลูกได้รอบด้าน การแบบเข้าใจบริบทของลูก แล้วก็สังคนแม่ควรจะเข้าใจว่าเด็กเนี่ยเกิดมาฟรี เกิดมาเป็นอิสระ ในเรื่องกระบวนการเติบโตก่อนที่จะบรรลุนิติภาวะ แม่ก็ต้องทำหน้าที่เป็นแบบผู้ดูแลเป็นผู้ปกครอง ซึ่งมันเป็นเรื่องที่ยากมากสำหรับคนเป็นแม่ ในการที่จะมาต้องยอมรับทุกอย่าง นิ้นา นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

บิวมีความเห็นอีกว่าความเป็นแม่ในอุดมคติจะต้องสามารถแลกเปลี่ยนกับลูกตลอดเวลา เป็นความพึงพากันในทั้งสองฝ่ายมากกว่าแค่จะให้ลูกฝ่ายเดียว โดยได้แสดงความเห็นว่า “ความเป็นแม่ในแบบที่เหมือนเป็นเพื่อนของเราแล้วเราก็เป็นเพื่อนของลูกแบบลูกคุยอะไรกับแม่ก็ได้เปิดอกเปิดใจกันในทุกเรื่องสามารถแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) นอกจากนี้ มินนี่ ได้มีมุมมองสอดคล้องเช่นกันที่ว่า

เลี้ยงลูกแบบเข้าใจกัน สอนในสิ่งที่ลูกเตือนในสิ่งที่ผิดแล้วก็ให้เด็กแบบว่ารู้ในแบบที่เขาต้องการแต่ก็จะคนละแบบกับของพี่แบบพี่ถูกปลูกฝังมาในครอบครัวที่เป็นพ่อแม่ที่เป็นยุคถึงใหม่ถึงเก่า ก็คือ เลี้ยงแบบให้ลูกคิดเองเออเองได้ แต่บางอย่างพี่ก็ถูกยึดเยียดเข้ามา เช่น การเรียนต่าง ๆ การเรียน การที่ต้องสอบได้ที่หนึ่ง หรือจำกัดเวลาเล่นเกม ซึ่งบางอย่างมันก็บั่นทอนเรา มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565)

4.3.2.2 ความเป็นแม่ในอุดมคติในเชิงความอดทนและเสียสละ

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นเกี่ยวกับความเป็นแม่ในอุดมคติในเชิงความอดทนและเสียสละ สะท้อนผ่านคำอธิบายใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การที่แม่ต้องมีความอดทนและเสียสละมาก และการที่ไม่ได้เสียสละให้ลูกมากกว่าตัวเอง มีกลุ่มตัวอย่างเพียงรายเดียวที่มองความเป็นแม่ในอุดมคติ คือ ความอดทนและเสียสละ ดังที่มัดหมี่กล่าวว่า

ความเป็นแม่ในอุดมคติของฉันอย่างแรกเลยคือ มีความอดทน การที่แบบว่าอยู่กับเด็กคนนึงมาแบบ 10 20 30 ปีจนแบบบางทีก็ตายไปเลยในคำว่าแม่ เพราะเป็นสิ่งที่คนคนหนึ่งจะต้องแบกรับอะไรแบบเนี่ยเยอะมาก ทั้งด้านร่างกายก็ต้องแบบทำงานอยู่ เลี้ยงลูก ให้นม ฉันก็คิดว่าแม่จะต้องเป็นคนที่เป็นแบบเสียสละให้ลูก เสมอนีกออกปะ คือ แบบความเป็นแม่คือต้องรักลูกสุดหัวใจซึ่งในความเป็นจริงก็คือเค้าก็เป็นคนเหมือนกัน เค้าอาจจะมามีอารมณ์รัก ไม่รัก โกรธ หลงมันก็ได้ปะ แบบบางครั้งลูกอาจจะไม่ได้ตรงตามที่เราคาดหวังมันก็แบบมันก็ชีวิตจิตใจมัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันมีกลุ่มตัวอย่าง 2 รายที่มองในทางกลับกันว่า ความเป็นแม่ในอุดมคติ คือ การที่ไม่ได้เสียสละให้ลูกมากกว่าตัวเอง ดังที่ มินนี่ กล่าวว่า “แม่ที่ไม่ได้เสียสละให้ลูกร้อยเปอร์เซ็นต์ แม่ที่ต้องการที่จะสร้างความสุขให้ตัวเองด้วยต้องรักตัวเองไประหว่างที่รักลูกด้วย เพราะแม่พื่อจะเป็นคนที่รักลูกมาก มีลูกตั้งสามคนเลี้ยงได้ยังงี้คิดดูสิ แบบไม่มีกระเป๋าแบรนด์เนมแม้แต่ใบ

เดียว ไม่มีชุดสวยสวย เค้านะความสุขของตัวเองไปเยอะเกินไป เพื่อให้ลูกมีความสุข” มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับ ปลายฟ้า ที่กล่าวว่า

“จะต้องสนิทกับลูกใหม่รับสอนลูกให้ลูกได้ดี แต่ส่วนตัวก็ไม่ค่อยเห็นด้วยว่าแม่ไม่ใช่แบบที่จะต้องมานั่งทำหน้าที่อย่างเดียวหรือต้องมาเสียสละเพื่อลูกอย่างเดียว” ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565)

4.3.2.3 ความเป็นแม่ในอุดมคติ คือ ความเป็นหญิงและการให้กำเนิดลูก

กลุ่มตัวอย่างที่มองความเป็นแม่ในอุดมคติในลักษณะของความเป็นหญิง และการให้กำเนิดลูก ดังเช่น ต้นน้ำ กล่าวว่า “มองความเป็นแม่ คือ แบบคำว่าเกิดลูกแค่นี้ย สักคมองแค่นี้แหละ แต่ถ้าเกิดว่าวิธีไหนอะไรยังไงก็แล้วแต่” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับ ยิปซีกล่าวว่า

เท่าที่ดูจากรอบรอบ หลายหลายอย่างมันจะต้องแบบผู้หญิงก็จะไม่เหมือนผู้ชาย โดยเนเจอร์อะ ผู้หญิงมันจะมีความเทคแคร์ ความใกล้ชิด ความเป็นพอมันจะดูห่างห่างมากกว่าความเป็นแม่มันจะมีความแบบละเอียดมากกว่านะ มันจะมีความคล้ายกับลูกมากกว่ามันจะมีความห่วงมากกว่า มันจะมีความเทคแคร์มากกว่าความเป็นพอมันจะไม่ได้แบบละเอียดเหมือนแม่ เราารู้สึกว่าแบบมีอะไรเราคุยกับแม่ง่ายกว่าเขาเข้าใจแบบเราเลือกที่จะคุยกับแม่” ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

4.3.2.4 ความเป็นแม่ในอุดมคติ คือ การเปิดกว้างกับทุกเรื่องและมีความแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าความเป็นแม่ในอุดมคติในลักษณะของการเปิดกว้างกับทุกเรื่องและมีความแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล ดังที่ ดอกแด็ก กล่าวว่า “ก็คงจะเป็นแม่ที่เปิดกว้างกับทุกเรื่องทุกเรื่องจริง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม คนเป็นแม่ก็อาจจะต้องมีความเป็นแม่ที่เป็นแบบเทรดิชันนัลที่แบบสอนลูกเรื่องผิดชอบชั่วดีเรื่องศีลธรรมอะไรแบบเนี่ยแต่ว่าก็จะเป็นแม่ที่เปิดกว้างด้วย” ดอกแด็ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับ มัดหมี่กล่าวว่า

บางทีความเป็นแม่ในด้านแบบทางกายภาพมันก็มีช่วงที่แบบว่าเค้าไม่สามารถทำอะไรได้ ไปไหนมาไหนได้ ในสิ่งที่เค้าทำได้คือแม่ต้องยอมรับก่อนว่าแบบไม่ใช่แม่ทุกคนจะสามารถมีความเป็นแม่ในสังคมด้านความเป็นโรลโมเดลให้กับลูกได้

มันไม่ใช่แม่ทุกคนที่แบบจะเลิกกับพ่อวันนี้ มีพ่อใหม่ดีกว่า เค้าก็ยังซัพเพอร์อยู่ ในคำว่าแม่อยู่ดี มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ ออส ยังกล่าวว่า “จริง ๆ ความเป็นแม่ของเรานะ จริง ๆ แค่การที่แบบเรารักคนคนหนึ่งใช่ไหมเราอยากเห็นเค้าโตมาเราเป็นยังไงเค้าโตมาแบบเป็นแบบเราสำหรับเราคือเราอยากให้มันเป็นแบบนั้นแต่ไม่คิดนะว่าเขาจะต้องมีครอบครัวที่สมบูรณ์หรือเปล่าเพราะเราคิดว่าจริง ๆ แล้วอะ ถ้าแม่เลี้ยงเดี่ยวหรืออะไรเงี้ย สุดท้ายแล้วเค้าเอาตัวรอดได้เอาลูกเค้ารอดได้อยู่แล้วความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับลูกที่รับเราต้องดูแลกันแค่นั้น” ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) สอดคล้องกันกับ แนน ที่กล่าวว่า

มันคิดตายตัวไม่ได้อะว่าแม่แบบจะต้องเป็นแบบไหนเพราะแต่ละคนมันก็ไม่เหมือนกัน เหมือนมันจะมีบางประเด็นมาให้ถกกันสักทีหนึ่งก็ต่อเมื่อมันมีแบบเคสต่าง ๆ ออกมาในสังคมที่เป็นข่าวเป็นอะไรที่มันเป็นสังคมมีความเห็นว่ามันไม่ดี เราไม่เคยเป็นเราก็ไม่สามารถทักท้วงได้ 100% ว่าใครเป็นแม่ที่ดีได้แต่อย่างหนึ่งการเป็นแม่ที่ดีสำหรับเราก็คือการที่ต้องรู้ผิดชอบชั่วดี รู้ว่าเราสอนเด็กยังไงให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยที่ไม่มีปัญหา แนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

4.3.3 การรับรู้ต่อสังคมเกี่ยวกับความเป็นแม่

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อสังคมที่มีต่อความเป็นแม่ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ การรับรู้ความเป็นแม่ในเชิงของความเหนือกว่าและเป็นผู้มีพระคุณ ความเป็นแม่เป็นสิ่งที่ถูกสังคมกดดัน และความเป็นแม่ในเชิงของการให้กำเนิดลูก โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.3.3.1 ความเป็นแม่ในเชิงของความเหนือกว่าและเป็นผู้มีพระคุณ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินครึ่งมีความเห็นว่า สังคมมีมุมมองต่อความเป็นแม่ คือ ความเหนือกว่าและเป็นผู้มีพระคุณ ความเหนือกว่าสะท้อนในเชิงของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างแม่และลูก นำมาซึ่งการตีกรอบภายใต้บรรทัดฐานของสังคมที่ให้คุณค่าและความสำคัญกับความกตัญญู ดังเช่น มินนี่ กล่าวว่า “มองคนเป็นแม่เป็นผู้มีพระคุณเป็นคนที่เราต้องคอยดูแลเป็นห่วงเป็นใยเป็นหน้าที่ แล้วก็หน้าที่ของลูกที่ต้องรับผิดชอบพ่อแม่” มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับ ต้อกแต็ก กล่าวว่า “เหมือนเมื่อก่อนเนี่ย ก็จะมองแม่แบบเป็นผู้มีพระคุณหรือว่าเป็นผู้ให้กำเนิด” ต้อกแต็ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565) สอดคล้องกับ บิว ที่กล่าวว่า

จริง ๆ ก็ยังเชื่อว่าความเป็นแม่ยังเป็นเหมือนเจ้าของชีวิตอยู่ เหมือนแบบเลี้ยงดู มาลูกก็ต้องตอบแทนทดแทนอะไรแบบนี้ เหมือนแบบกระแสสังคมมันจะเปลี่ยน แต่มันก็คงยังคงมีอิทธิพลอยู่โดยเฉพาะในต่างจังหวัดหรือในครอบครัวที่แบบมีความเชื่อมาก ก็ต้องตอบแทนนะไม่ว่าจะในรูปแบบไหนหรือโตไปมีครอบครัวแล้วก็ยังห่วง เค้าไม่ปล่อยอะ” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ แวน ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “คนในสังคมเราต้องทดแทนบุญคุณนั้นจะมีกรอบอะไรบ้างอย่างนั้นแหละแบบในกรอบที่สังคมตีไว้ คือมีต้องแบบว่าเรียนจบมามีเงินเดือนแล้วก็ส่งเลี้ยงพ่อแม่ สำหรับเราเราคิดว่ามันไม่ใช่อะ” แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) สอดคล้องกับ พิษี ที่กล่าวว่า

เหมือนจะบูชาแล้วปะ เป็นที่เคารพบูชาแล้วแม่คือเหนือหัว เราก็ไม่ได้แบบสวนทางกับความคิดนี้นะ แล้วก็เคารพ เราารู้สึกว่าตั้งแต่เราเกิดมาทุกอย่างมันขึ้นอยู่กับแม่ เหมือนอะไรทุกอย่างมันต้องฟังแม่ เวลาเราไปโรงเรียนแล้วก็ต้องถูกปลูกฝังมาแบบเราต้องเคารพพ่อแม่ แม่ก็คือคนให้กำเนิด พิษี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

4.3.3.2 ความเป็นแม่เป็นสิ่งที่ถูกสังคมกดดัน

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าความเป็นแม่เป็นสิ่งที่ถูกสังคมกดดัน ทั้งในเชิงของการสวบบทบาทในการเป็นแม่ การดูแลลูกและครอบครัว ดังที่ พิษี กล่าวว่า “เหมือนตอนนี้สังคมมันกว้างกรอบว่าแบบต้องกดให้แม่อยู่ในบ้านเป็นแม่บ้าน ซึ่งมันก็จะยังมีแบบบางครอบครัวที่แบบดีกรอบบทบาทของผู้หญิงผู้ชายอยู่ ยิ่งเฉพาะครอบครัวคนจีน” พิษี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) สอดคล้องกับ บานเย็น ที่มีความเห็นว่า

เรามีความเห็นว่าตัวสังคมไทยเองกดขี่แม่มากในแง่ของอะไรต่าง ๆ แม่เป็นคนหนึ่งที่ถูกสังคมกดดันให้ต้องรับผิดชอบลูกตลอดเวลาอะไรก็ตามก็ต้องแม่แม่แม่...แล้วตัวพ่อเองก็ก็มีหน้าที่ทำงานนอกบ้านอย่างเดียว เค้าก็ไม่ได้มาเข้าใจหรือมารองรับความรู้สึกหรือความต้องการของลูกได้ ยกเว้นบางครอบครัวที่สามารถจัดสรรเวลาได้อย่างแท้จริง สังคมไทยมันจะชอบมีปัญหา ผู้หญิงไม่ได้ถูกให้คุณค่าขนาดนั้น แต่เป็นการถูกให้คุณค่าโดยอ้างอิงจากสิ่งที่เค้าทำหรืออ้างอิงจากคำสอนของศาสนาพุทธ เช่นแม่ คือ ผู้ประเสริฐแบบอานิสงส์ของแม่คือได้แค่นี้จริง ๆ บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

4.3.3.3 ความเป็นแม่ในเชิงของการให้กำเนิดลูก

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าความเป็นแม่เป็นสิ่งที่ถูกสังคมกดดัน ขณะเดียวกันความกดดันดังกล่าวก็นำมาสู่ความเป็นแม่ที่สังคมมีความเห็นว่า คือ การให้กำเนิดลูก ดังเช่น ต้นน้ำ กล่าวว่า “มองความเป็นแม่ก็คือแบบคำว่าต้องให้กำเนิดเกิดลูกแค่นี้ แค่นี้สังคมมอง แค่นี้แหละ แต่ถ้าเกิดว่าวิธีไหนอะไรยังไงก็แล้วแต่” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับ ยิปซี กล่าวว่า

เอาจริง ๆ ปะ ผู้หญิงนะบางทีก็มันไม่เท่ากันนะเหมือนบางทีอย่างพี่เคยมีแฟน เป็นคนจีนไต้หวันที่อยู่สมัยตอนมหาลัยอะนางก็เคยพูดกับพี่ว่าเหมือนถ้าพูดกับแม่น่าจะเก็บเงียบไปไม่ได้บอกใคร เหมือนครอบครัวนางก็มองแค่น่าจะต้องเลือกผู้หญิงที่มีลักษณะแบบนี้ แบบแล้วต้องมีลูก ลูกจะได้เกิดออกมาดีแบบอารมณ์ประมาณเป็นแม่พันธุ์นะที่แบบครอบครัวเค้าวางไว้คือนางก็มาเล่าให้ฟังถ้าในมุมมองของผู้ใหญ่ที่เค้ามองในมุมมองคนจีนอะ มันจะมองแบบอะไรประมาณนี้ ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

4.3.4 มุมมองต่อการเป็นแม่ที่ดีในสังคมไทย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมุมมองต่อการเป็นแม่ที่ดีในสังคมไทยในเชิงของการทำหน้าที่ในการเป็นแม่ เช่น การสนับสนุน เลี้ยงและดูแล อย่างดีที่สุดเพื่อให้ลูกมีคุณภาพชีวิตที่ดีและการเลี้ยงลูกที่เน้นลูกเป็นศูนย์กลาง นอกจากกลุ่มตัวอย่างให้ความหมายของการเป็นแม่ที่ดีในลักษณะของการสนับสนุนลูกอย่างเต็มที่แล้ว กลุ่มตัวอย่างยังให้ความเห็นเพิ่มเติมในลักษณะของแม่ที่ดี คือ แม่ที่มีความเสียสละ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าแม่ที่ดีไม่ต้องทำอะไรมากและแม่ทุกคนก็มีความแตกต่างกันในด้านความพร้อมแค่สนับสนุนลูกให้ดีที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่มีมุมมองต่อการเป็นแม่ที่ดีในสังคมไทยในเชิงของการทำหน้าที่ในการเป็นแม่ เช่น การสนับสนุน เลี้ยงและดูแล ได้อย่างดีและเน้นลูกเป็นศูนย์กลาง ดังที่ ยิปซี กล่าวว่า “มันก็ชัดอยู่ว่าแบบมันอยู่ที่คนคนนั้นคนที่เราเลี้ยงดูว่าจะออกมาเป็นยังไง แบบนั้นแหละ คือ ผลลัพธ์เป็นตัวกำหนดว่าดีหรือไม่ดี” ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) และแวนที่กล่าวว่า “ในสังคมไทยมันก็ยังมีความเห็นว่าแบบแม่ที่ดีคือต้องเก่ง แม่ต้องเป็นพิวแบบเหมือนคอยต้องทำทุกอย่าง แล้วต้องทำแบบกับข้าวแม่ต้องดูแลเราแม่ต้องคอยดักเตือนคอยด่า” แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับหมีวที่กล่าวว่า

เกณฑ์ที่มองคือการบังคับ ถ้าแม่คนเดียวควบคุมลูกเยอะสิ่งอะ แต่แบบอีก
 ขณะเดียวกันบางคนก็อาจจะมีการควบคุม แต่ว่ามีกรอบ แต่แม่คนนั้นพยายามที่
 จะเรียนรู้กับลูกค่อยค่อยตะล่อมไปเรื่อยเรื่อยเราว่ากรอบนะมันจะค่อยค่อยคลาย
 ลงไปเรื่อยเรื่อย คือเป็นแม่ที่รู้สึกว่แบบมีหลักคตินิดนึง หมิว นามสมมุติ
 (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ พิชชี่ กล่าวว่า “แม่ที่ดีก็ต้องดูแลลูกตลอดเวลาเรื่องแบบกินเหล้า กินเบียร์
 อะไร ยังไม่ได้เห็นด้วยว่าแบบมันจะต้องมาเป็นเงื่อนไขอะไรแบบเนี่ย ก็เป็นแบบเรื่องความชอบของ
 บุคคล แต่ว่าควรจะต้องส่งเสริมให้ลูกไปในทางที่ดีที่ควรได้ โอเคแหละไม่ได้จะต้องเรียบริ้ยเหมือนผ้า
 พับไว้เดี๋ยวต้องทำงานบ้านตลอดเวลา” พิชชี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) สอดคล้อง
 กับบานเย็นที่กล่าวว่า

สามารถตอบสนองความต้องการของลูกและผัวได้ตลอดเวลาหมายถึงว่าได้ในทุก
 ด้าน แม่แทบจะไม่มีสิทธิ์ตัดสินใจเองในความเป็นแม่ของตัวเองด้วยซ้ำอะใช้อย่าง
 เนี่ย เราก็เห็นด้วยในบางเรื่องแต่ก็ไม่เห็นด้วยกับการที่สังคมตีกรอบแบบนี้
 แม่ก็ไม่จำเป็นต้องรองรับอารมณ์ของลูกหรือพ่อ การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันแม่เองก็มี
 สิทธิ์ที่จะระบายหรือมีสิทธิ์ที่จะกำหนดความคิดของตัวเองได้เช่นกัน บางครั้งแม่
 ก็เหมือนเอาตัวเข้าไปสวมร่างลูกเพื่ออยากให้เขาปฏิบัติในสิ่งที่แม่อยากจะให้เป็น
 บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างอีกจำนวนหลายรายมีความคิดเห็นในทำนองเดียวของการเป็นแม่ที่ดี
 ในสังคมไทยในเชิงของการทำหน้าที่ในการเป็นแม่ เช่น การสนับสนุนและดูแลได้อย่างดี ดังเช่น ต๋อก
 แด็ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565) และแวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม
 2565) กล่าวว่า

การเลี้ยงดูแหละนี้ว่าถ้าเลี้ยงดูลูกได้ดีก็อาจจะป็นแม่ที่ดีแต่ถ้าเลี้ยงดูไม่ดีโตมา
 เป็นลูกที่ไม่ดี ก็อาจจะป็นแม่ที่ไม่ดี เหมือนที่เราเห็นตามข่าวเด็กเยาวชนวัยรุ่นที่
 เป็นปัญหาสังคม แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมดแต่ว่าสังคมก็อาจจะคิดแบบนี้จริง ๆ แต่บาง
 คนลูกออกมาไม่ดีก็ไม่ได้อาจจะป็นแม่ที่ไม่ดี ต๋อกแด็ก นามสมมุติ
 (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

“พ่อกับแม่ที่ดีคือให้กำเนิดเขามาแล้วเอาเขามาแล้วก็ต้อง Support เขาอย่างเต็มที่เอาใจใส่ดูแลเขาอย่างเต็มที่ไม่ว่าเขาจะปลดปล่อยไปทิ้งโยนให้เค้าทำอยู่คนเดียวหรือให้เค้ากดดันแบกรับอยู่คนเดียว” แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

นอกจากกลุ่มตัวอย่างให้ความหมายของการเป็นแม่ที่ดีในลักษณะของการสนับสนุนลูกอย่างเต็มที่แล้ว กลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังให้ความเห็นเพิ่มเติมในลักษณะของแม่ที่ดี คือ แม่ที่มีความเสียสละ ดังที่หมีและมัดหมี่กล่าวว่า

ระดับในความตั้งใจในการแบบเสียสละ ความเสียสละอะ เราารู้สึกว่าความเสียสละมันเป็นสิ่งที่ชีวิตได้ เราเห็นด้วยนะกับมุมมองเนี่ยค่อนข้างสเตอริโอไทป์ แต่ว่าแบบมันก็คือเรื่องจริง ถ้าเป็นแม่เราแบบไม่เสียสละมีลูกเดียวลูกกูกลับบ้านเองเดียวไปเที่ยวก่อนนะ มันก็ไม่ใช่แม่เราอะ ลูกกลับบ้านมารู้จักหิวข้าวไหมลูกอะใช่มั้ยเนี่ยมันฟังดูแบบสเตอริโอไทป์แต่ว่ามันมันคือองค์ประกอบที่คนเป็นแม่ต้อง หมี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565)

แม่คือคนที่ต้องเสียสละ แม่คือคนที่ต้องปรนบัติลูก คือฉันก็โตมากับการที่แม่แบบปรนบัติฉันนะเว้ย ฉันก็เลยรู้สึกว่ายัยสังคมไทยอะ มันทำให้คนที่แม่ต้องคอยปฏิบัติแบบนี้จริง ๆ ทั้งทั้งที่แบบมันมาจากในระบบใหญ่อีกทีนึง เหมือนพอแต่งงานปุ๊บทำอย่างนี้เท่านั้นจะต้องเป็นสิ่งที่มันถูกสวมหัวจนหรือว่าต้องทำแบบนี้ถึงจะเป็นแม่ที่ดี สำหรับฉันถึงเค้าจะทำหน้าที่ในบทบาท เช่น แบบไม่ได้ทำกับข้าว ไม่ได้แบบซักผ้าหรือทำงานบ้านให้เราเขาก็เป็นแม่เราอยู่ดีมันไม่ได้ดีกรอบอะไรแบบนั้นนะ มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าแม่ที่ดีไม่ต้องทำอะไรมากและแม่ทุกคนก็มีความแตกต่างกันในด้านความพร้อมแค่สนับสนุนลูกให้ดีที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ ดังเช่น แวน ที่กล่าวว่า “เรามีความเห็นว่าแม่ทุกคนไม่เหมือนกัน ทุกคนก็จะมีวิธีของตัวเองที่แบบออกมาไม่เหมือนกัน คือเราจะมาตัดสินว่าของคนอื่นเป็นแม่ที่ดีหรือไม่ดีก็ไม่ได้ แต่สำหรับเราอะแม่ที่ดีคือแม่ของเรา เพราะเขาเข้าใจเรา คือเราไม่รู้ว่าแม่คนอื่นจะมาเข้าใจไหม แต่ว่าแม่เราเข้าใจเรา” แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับบิวที่กล่าวว่า

แม่ที่ดีไม่ต้องทำอะไรเลยแค่อย่ายึดติดกับลูกเราต้องเข้าใจก่อนว่าการมีลูกของเราคืออะไรเพื่ออะไรสำหรับเราคือการที่เราอยากจะทำให้ชีวิตชีวิตหนึ่งสามารถต่อยอดเป็นแบบนามสกุลของเราและสามารถต่อชีวิต วินวินทั้งสองฝ่ายได้และที่เหลื่อมกันเป็นหน้าที่ของลูกที่ลูกจะไปเรียนรู้ในโลกอนาคตเราก็คอยซัพพอร์ตดูแล แต่ไม่ต้องไปถึงขั้นบงการชีวิตเขา บางทีครอบครัวก็จะเอาคำสอนต่าง ๆ มายึดให้กับเราจนบางทีเราก็ไม่รู้ว่าจะอะไรที่มันควรจะส่งต่อให้รู้ของเราบ้าง ซึ่งแม่เค้าก็ต้องแบบรับอารมณ์ความคาดหวังของคนรอบตัว” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับออสที่กล่าวว่า “แม่ที่ดีอะไม่ต้องพูดถึงเราว่าทุกคนดีหมดเอาไม่ดีดีกว่า แม่ที่ไม่ดีคือแบบคนที่แบบไม่พร้อมที่จะมีเรา มีมาแล้วสุดท้ายดูแลไม่ได้แล้วว่ามันสุดท้ายก็ต้องมาทำร้ายลูกตัวเองทำให้ลูกตัวเองแย่” ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

4.4 ทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก

ในประเด็นทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก ผู้วิจัยได้นำเสนอการรับรู้ใน 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การรับรู้บทบาทของการเป็นแม่ และมุมมองต่อการรับลูกมาเลี้ยง โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

4.4.1 การรับรู้บทบาทของการเป็นแม่

กลุ่มตัวอย่างทุกรายมีความเห็นว่าบทบาทของการเป็นแม่ คือ การสนับสนุนลูกในทุกด้าน โดยเฉพาะในปัจจัยสี่ขั้นพื้นฐานที่เด็กควรจะได้รับตามวัยอย่างเหมาะสม ดังที่ มินนี่ กล่าวว่า “อย่างน้อยปัจจัยสี่ขั้นพื้นฐานหรือมันควรจะได้ เด็กกินข้าวครบสามมื้อ มีนมให้ดื่ม ไม่ได้อดมื้อกินมื้อ ถ้ายังงั้นก็อย่าเลย สุขอนามัยอีกทุกอย่างปัจจัย 4 ก็ต้องพร้อม ไม่ต้องมีเงินเยอะมากขนาดนั้น แต่ก็ต้องมีมากพอที่จะซื้ออะไรขั้นพื้นฐานให้กับลูกได้ตามความเหมาะสม” มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับ พิชซี่ กล่าวว่า “เหมือนเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูก โดยที่ลูกมีสิทธิ์ตัดสินใจคอยสนับสนุนลูกตัดสินใจทุกอย่างในสิ่งที่ลูกคิดว่าดี” พิชซี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ตอกแตกก็มีความเห็นว่า “หนึ่งก็ต้องเลี้ยงลูก สองทำงานหาเงิน สามต้องเป็นที่ปรึกษาให้ลูกทุกอย่างจริง ๆ แบบทุกเรื่องจริง ๆ และแม่ก็ต้องปรับตัวตามสังคมที่มันก้าวไปข้างหน้า แม่ต้องเป็นคนคนหนึ่งที่เป็นทุกอย่างให้ลูกได้” ตอกแตก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์,

12 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับต้นน้ำที่กล่าวว่า “หาปัจจัยสี่และเข้าใจในวัยของลูก ลูกไม่เอาความรู้สึกตัวเองเป็นหลัก แล้วมองทุกการเติบโตของลูกเราก็ต้องเรียนรู้ไปกับลูกด้วยแล้วก็ไม่จำกัดขอบเขตความสามารถของเด็กจนเกินไป” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) สอดคล้องกับความเห็นของบิวที่กล่าวว่า

คงเลี้ยงดูให้ดีที่สุด แล้วก็ลงทุนพวกของใช้และวางแผนร่วมกันกับแฟนว่าพอโตแล้วจะเรียนที่ไหนในกรณีที่ลูกยังไม่สามารถตัดสินใจเองได้ เช่น อนุบาล ประถม ในวันที่เขาสามารถคุยกับเรารู้เรื่องแล้วว่าอะไรคืออะไร อันนั้นเราก็จะให้ลูกตัดสินใจหมดเลยแล้วก็เตรียมพร้อมให้ลูกตามโลกให้ทัน เราก็ต้องพร้อมซัพพอร์ตลูกด้วย บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างหลายคนมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันในเชิงของการรับรู้ว่าจะต้องทำหน้าที่ในการสนับสนุนลูกในทุกด้าน ดังที่ แนน กล่าวว่า “เราคิดว่ามันไม่ได้พูดถึงการเลี้ยงดูมาเท่าไร เพราะว่ามันไม่ใช่ทุกคนที่จะแบบสามารถเลี้ยงดูได้แบบดีที่สุดอะไรแบบเนี่ยคือแต่ละคนมันก็ไม่ได้มีสัญชาตญาณหรือมีเซนต์ที่จะต้องรู้ทุกอย่างแต่ว่ามันเป็นการที่แบบเราต้องเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของเด็ก” แนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับออส รวมถึงดาร์ณ ที่กล่าวถึงบทบาทของการเป็นแม่ในเชิงของการสนับสนุนลูกอย่างดีที่สุดว่า

สำหรับเราก็คือเลี้ยงดูเขา แบบน่าจะโตดูแลตัวเองได้จนส่งเขาให้ถึงจุดจุดหนึ่งที่เราคิดว่าแบบโอเคทำหน้าที่ตรงนี้ได้เพอร์เฟคแล้ว ตามช่วงวัยเราก็ดูแลให้ดีที่สุดไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตามเช่นสอนลูกในเรื่องต่าง ๆ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับลูก ภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับลูก ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ก็ต้องมอบความรักแล้วก็ดูแลเรื่องลูก โดยที่ไม่มีเงื่อนไขอะไร ต้องแบบโพรไวต์ให้ลูกได้ เหมือนแบบเช่นการดูแลการศึกษาจะแนะนำการนำไปทางที่มันลูกที่มันควรวิธีการสอนลูกที่บ้านคุยอะไรแบบนี้ มันไม่ใช่แค่เป็นแม่แล้วจบ ต้องสอนให้รู้ว่าใช้ชีวิตเป็นเวลาที่ลูกออกไปจากบ้านแล้ว ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเห็นเพิ่มเติมว่าการเป็นแม่ต้องเป็นตัวแบบที่ดีให้กับลูก ดังเช่น แวน กล่าวไว้ว่า “ถ้ามีลูกก็อยากจะเป็นแม่ที่ดี อะไรที่เราไม่พอใจเราก็จะไม่ทำกับลูกแน่แน่” แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับ ยิปซี ที่กล่าวว่า “การเป็นโรลเพลย์การเป็นแบบจะต้องเราทำอะไรแบบเด็กก็จะทำตามอะไรแบบเนี่ยเราควรจะทำในสิ่งที่แบบที่ดีให้เขาจำ ถ้าเราทำไอ้สิ่งที่ผิดเค้าก็ทำตาม พิจารณามันอยู่ที่คนเลยถ้าเราพร้อมเราอยากมีด้วยความที่แบบเราจะต้องมีใครคนนึงแล้วเราก็แบบทำกับเด็กคนนั้นให้ดีที่สุดภายใต้ประสบการณ์ที่เราเจอมาแม่ที่ไม่ดีก็มี” ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

4.4.2 มุมมองต่อการรับลูกมาเลี้ยง

เมื่อกล่าวถึงประเด็นมุมมองของการรับเลี้ยงลูกในสังคมไทย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นและการรับรู้ในเชิงบวกเกี่ยวกับการรับเลี้ยงดูลูก แต่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสังคมไทยยังคงมองการรับเลี้ยงดูลูกในเชิงลบ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยรายที่ให้มุมมองและการรับรู้ในเชิงลบเกี่ยวกับการรับเลี้ยงดูลูกอันเนื่องมาจากประสบการณ์ส่วนตัว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งที่ให้มุมมองและการรับรู้ในเชิงบวกเกี่ยวกับการรับเลี้ยงดูลูกและกลุ่มตัวอย่างที่มีมุมมองกลาง ๆ หรือเฉย ๆ ในประเด็นของการรับเลี้ยงดูบุตรในสังคมไทย โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างให้มุมมองและการรับรู้ในเชิงบวกในประเด็นของการรับเลี้ยงดูบุตรในสังคมไทย เช่น พิชซี มีความเห็นว่าเป็นการให้โอกาสและเป็นทางเลือกหนึ่งของครอบครัว ที่กล่าวว่า

ถ้าแบบเค้ายอมรับในบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศก็ดีในการรับลูกมาเลี้ยงในทางกฎหมายเพราะว่าเค้าจะได้ใช้ชีวิตในฐานะบทบาทของผู้ปกครองที่ง่ายขึ้น ซึ่งมันก็จะคุ้มครองทั้งตัวเขาและตัวลูก การรับรู้มาเริ่มเป็นการให้โอกาสเด็กมันเป็นทางเลือกหนึ่งที่แบบสำหรับครอบครัวที่ไม่อยากมีลูก ไม่มีเด็กที่แบบขาดโอกาส แต่ก็มีคนที่พร้อมจะให้โอกาสมันก็จะแบบวินวินทั้งสองฝ่าย มันไม่ได้เป็นเรื่องที่แบบเรื่องร้ายอะไรเลย พิชซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

สอดคล้องกันกับความเห็นของ นิน่า และแนน ที่มีความเห็นว่า

ก็คิดว่ามันก็เป็นกระบวนการเดียวเนอะ สำหรับคนที่ไม่สามารถมีลูกเองได้มันเป็นหนทางเดียวที่มันทำให้แบบอะไรก็คิดว่า ความเป็นแม่ ความเป็นลูก ว่ามัน

ไม่ใช่กระบวนการทางชีววิทยาอย่างเดียว เราก็รู้สึกว่านิยามคำว่าแม่คำว่าลูกเนี่ย มันไม่ได้ถูกกำหนดด้วยว่าคุณมาจากไหนคุณเกิดมาจากไหนคุณเป็นใครที่คิดว่ามันเป็นเรื่องของความรู้สึก นิน่า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

คือการที่จะรับลูกหรือรับเด็กคนนึงมาเลี้ยงอะ แต่ละคนมันก็จะมีเหตุผลที่ต่างกัน บางคนอาจจะเป็นการสงสาร แบบเด็กที่เป็นลูกหรือเด็กที่เป็นญาติของคนใกล้ตัว แบบน่าจะช่วยเค้าได้นะ มันก็จะเป็นความช่วยเหลืออย่างหนึ่งหรือเป็นความต้องการของครอบครัวของเขาเองที่อยากจะให้มีสมาชิก लोगใจหรืออะไรก็แล้วแต่ เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ แน่น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันสำหรับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นเชิงบวกเช่นกันในแง่ของการรับเลี้ยงบุตร แต่มีการรับรู้ถึงสังคมไทยในประเด็นของการรับเลี้ยงบุตรยังคงมีมุมมองในเชิงลบ เช่น ความคิดแบบเก่าของสังคมไทยที่ยังคงมีการให้ความสำคัญกับสายเลือดที่แท้จริงทางชีวภาพ ดังที่บานเย็น กล่าวว่

เวลาเรามีความคิดแบบเนี่ยคนรอบข้างเมื่อก่อนนะ เค้าจะมีความคิดแบบว่าเอาลูกใครมาเลี้ยงสายเลือดตัวเองก็ไม่ใช่ ไปเอาลูกเขามารับผิดชอบทำไม ทำไมตัวเองต้องมาทำนู่นนี่นั่น ทำตัวเองให้ลำบากทำไม ซึ่งเรามีความเห็นว่ามันไม่จำเป็นเรามีความเห็นว่าเป็นเรื่องของกาให้โอกาสมากกว่า สังคมไทยจะมีความเห็นว่าการเอาลูกมาเลี้ยงมันจะเป็นภัยต่อตัวเองทำให้ตัวเองมีภาระมากขึ้น ยกเว้นคนที่รวยจริง ๆ มันเป็นค่านิยมที่ผิด ทุกอย่างถ้าเรารับเขามาเลี้ยงหรือเค้าเกิดมาด้วยวิธีใดก็แล้วแต่หน้าที่ของเราคือกาทำให้เติบโต บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

สอดคล้องกับความเห็นของยิปซีที่กล่าวว่า “สังคมไทยเอาจริงปะ ถ้าคอนเซอรวะทีฟมาก ๆ เค้าก็จะมีคำสุภาษิตของเค้าอยู่แล้วที่แบบประมาณลูกในไส้อะไรแบบเนี่ยคือแบบถ้าคนเก่าเก่าจริง ๆ มันจะคิดแบบนี้แบบถ้าคนที่เค้าไม่ถูกเค้าก็จะมีความคิดแบบนี้แต่โดยพื้นฐานที่คิดว่าสังคมไทย ส่วนใหญ่ก็ยังคิดว่าแบบลูกในไส้ก็ต้องดีกว่าแบบฟิวแบบเลือดคนกว่าน้ำอะไรซักอย่างมันก็แบบเป็นกรอบบางอย่างอยู่” ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) และแวนที่มีความเห็นว่า “คิดว่าจะด้อยกว่าลูกตัวเองอะไรแบบเนี่ยลูกในไส้อะ มันก็ยังมีคามตรงนี้อยู่ เลือดคนกว่าน้ำอะไรแบบเนี่ย เรื่องของสายสัมพันธ์มาหรือยังคงสำคัญกว่าแบบในสายเลือดเลยแบบเนี่ย

สังคมก็คงยังมีความแคลงใจอยู่เสียไปเอาลูกใครมาเลี้ยงจะเป็นยังไง สังคมก็ยังไม่แนใจอยู่”
แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

มินนี่ได้เน้นย้ำมุมมองที่ความคิดของสังคมไทยที่ให้คุณค่ากับการเลี้ยงลูกใน
สายเลือดมากกว่า แต่ขณะเดียวกันก็ไม่เห็นด้วยกับมุมมองดังกล่าวที่เกิดขึ้นภายในสังคม ดังคำกล่าว
ที่ว่า

มันก็เป็นเรื่องธรรมดาสำหรับพี่นะมันไม่รู้สึว่ามันเป็นสิ่งที่แปลกแยกออกมา
จากแบบลูกในไส้ มันไม่ใช่ข้อจำกัดในการเลี้ยงดูลูกหรือความสัมพันธ์ระหว่างคุณ
พ่อคุณแม่กับลูกเด็กคนหนึ่งที่ถูกเลี้ยงโดยคนที่ไม่ได้คลอดออกมามันทำให้เขา
แตกต่างจากครอบครัวในแบบอื่น กระบวนการเลี้ยงดูมันสำคัญมากกว่าแบบ
ที่มาของการคลอด หรือการทำให้เด็กคนหนึ่งเกิดมา มินนี่ นามสมมุติ
(การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565)

นอกจากนี้มัดหมี่ให้ความสำคัญในแง่ของความพร้อมในการรับเลี้ยงดูมากกว่า
ความสงสาร ดังที่มัดหมี่กล่าวว่า

รู้สึกว้าวถ้ารับลูกมาเลี้ยงอะ เขาก็จะมีความเห็นว่าแบบคนเรามีความพร้อม
ใหม่ สำหรับฉันคือความพร้อมต้องมาอันดับหนึ่งสำหรับความคิดฉันนะ ฉันตัด
เรื่องคำว่าแม่ไปเลยหรือคำว่าพ่อไปเลยการที่ฉันจะเอาเด็กมาเลี้ยงอะ คือไม่ว่า
เค้าจะเรียกฉันว่าอะไร แต่ประเด็นคือ ความพร้อมต้องมาอันดับหนึ่ง ฉัน
จะต้องไม่ไปทำให้คนคนนั้นนะที่ฉันกำลังจะรักเขาอะต้องลำบากในอนาคต เธอ
ต้องพร้อมด้วยแล้วพอไม่พอเธอต้องแน่ใจว่าเธอกำลังจะทำแบบเนี่ยทำในสิ่งนี้ได้
ด้วย มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยมีมุมมองกลาง ๆ หรือเฉย ๆ
ในประเด็นของการรับเลี้ยงดูบุตรในสังคมไทย ดังที่บิวมีความเห็นว่า “รู้สึกเฉยเฉยไม่มีถูกไม่มีผิด แต่
ต้องมีความพอแม่ระดับหนึ่งไม่ใช่แบบมีความอยากอย่างเดียวไม่พอจริง ๆ เราไม่รู้เลยว่าในระยะ
ยาวจะเป็นยังไง” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) นอกจากนี้ ด็อกแดกยังมีมุมมอง
อีกว่า “คือถ้าเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวถ้ารับมาแล้วเรียนได้ดีหรือว่าดูแลได้ดีหรือมีความสามารถมีกำลังขับ
พอร์ตมีทุนพอพอที่จะเลี้ยงเด็กคนหนึ่งให้เติบโตมาโดยที่เขาได้รับสิ่งพื้นฐานที่เด็กทุกคนควรจะมีก็คิด

ว่าก็โอเค แต่ถ้ารับมาแล้วเราเลี้ยงไม่ดีก็ไม่ต้องรับผิดชอบว่ามันจะเป็นภาพลบต่อไปอีก ” ต้อกตัก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

มีเพียงกลุ่มตัวอย่างน้อยรายที่มีการรับรู้ในประเด็นการรับเลี้ยงลูกในแง่ลบอันเนื่องมาจากประสบการณ์ส่วนตัวที่ตนเองต้องเผชิญมาหรือได้ประสบพบเจอจากคนในครอบครัวของตนเองและสังคมรอบตัว ดังที่ออสกล่าวไว้ว่า

คืออันเนี่ยคือประสบการณ์ส่วนตัวก่อนหน้านี้อาจจะไม่ได้เป็นคน คิดแบบนี้เนอะ เอาเรื่องแม่เราเลย แม่เราเพิ่งมารู้ว่าแบบคุณยายอะแบบไม่ใช่ยายแท้แท้ แล้วเราก็นั่งสังเกตแม่ตัวเองวัยการที่แบบคนคนนึงอะเลี้ยงดูเด็กคนนึงมาโดยที่แบบตัวเองไม่ใช่แม่แท้แท้เค้ายังมาใช่ไหม แต่ว่าจุดสุดท้ายแล้วอะเหมือนแม่เราอะ พอแม่เรารู้ว่าแบบยายไม่ใช่แม่ที่แท้จริงอะ คือเธอต่อให้อายุมากแบบ 40 50 แล้วอะสุดท้ายมันก็มีความคิดที่แบบว่าก็เค้าไม่ใช่แม่เรา แต่ว่าสุดท้ายแล้วอะถามว่าความรักที่ให้อะมันก็มี ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ต้นน้ำยังเน้นย้ำในประเด็นของสังคมที่ตนเองอยู่ที่มีค่านิยมการเลี้ยงลูกในสายเลือดและยังส่งผลจากความคิดของตนเองด้วยที่ไม่อยากมีลูก โดยให้ความเห็นว่า

โดยส่วนตัวแบบการรับรู้มาเลี้ยงมันถ้าแบบไม่พร้อมก็ไม่ควรรับเลี้ยง ด้วยความรู้สึกของเราก็ไม่ใช่ลูกเราแล้วแบบไปรับมาเลี้ยงทำไมอะไรแบบเนี่ย แต่เข้าใจนะคนมันมีจิตเมตตา ก็คืออยากจะเลี้ยงคนคนหนึ่งให้ได้แต่ก็ต้องโอเค ใจต้องพร้อม ตอนแรกมันต้องมีความอยากมาก่อนวัยจุดประสงค์ฉันไม่อยากฉันก็เลยตัดใจ สังคมคนภาคเหนือเค้าก็จะมีคำพูดว่าแบบเอาลูกเขามาเลี้ยงเอาเมีย เขามาอม คือแบบใจพื้นฐานเบื้องต้นของเค้ามันกลายเป็นของคนอื่นไปแล้วไม่ใช่ของเรา เพราะฉะนั้นเราก็ไม่สามารถบังคับใครได้ท้ายที่สุดมันจะมีประเด็นที่ทำให้เราไม่ได้ตั้งใจก็คือมันก็จะโดนสังคมพูดอะไรแบบเนี่ย ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

4.5 แม่กะเทย: ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวลของผู้หญิงข้ามเพศ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะสะท้อนให้เห็นการรับรู้ต่อแม่กะเทยของผู้หญิงข้ามเพศ รวมถึงหากผู้หญิงข้ามเพศเองต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่กะเทยจะมีความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวลอย่างไร โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การรับรู้ต่อแม่กะเทยในสังคมไทย บทบาทของการเป็นแม่กะเทย ความท้าทายของการเป็นแม่กะเทย ข้อจำกัดของการเป็นแม่กะเทย และความกังวลของการเป็นแม่กะเทย โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

4.5.1 การรับรู้ต่อแม่กะเทยในสังคมไทย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับความเห็นต่อแม่ที่เป็นกะเทยในสังคมไทยใน 2 ลักษณะ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกือบครึ่งหนึ่งมีมุมมองต่อแม่กะเทยในเชิงลบและมีมุมมองของสังคมต่อแม่กะเทยในเชิงลบ และขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างมีมุมมองในเชิงบวกต่อแม่กะเทยแต่มีมุมมองต่อสังคมต่อแม่กะเทยเป็นไปในเชิงลบ โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่มีมุมมองในเชิงบวกต่อแม่กะเทยแต่มีมุมมองต่อสังคมต่อแม่กะเทยเป็นไปในเชิงลบ ดังเช่น หมิว ที่กล่าวว่า “เราว่าเค้าโคตรเจ๋งนะ แบบคนเป็นแม่ต้องเป็นคนที่มีความสตรองสูงมากมีฐานะทางการเงินที่ดีมาก ๆ ที่จะแบบสามารถรับลูกคนหนึ่งมาเลี้ยงได้แล้วก็แบบเค้าต้องเก่งมากในการแบบเอาตัวรอดในการแบบหาสิทธิ์ให้ลูกอะไรแบบเนี่ย ยอมรับเลย แล้วก็ต้องเป็นคนที่ไม่โดนเหยียดมากในไทย มันก็ยังไม่ได้แบบมีใครมาพูด” หมิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565) อีกทั้งบ้านเย็นมีมุมมองในประเด็นดังกล่าวว่า

จริง ๆ เราแฮปปี้นะ หมายถึงว่าในแง่ของการเป็นแม่กะเทย การที่กะเทยคนหนึ่งมาเลี้ยงลูกหรือเลี้ยงดูเด็กอะไรเงี้ยเพราะว่ามันกำลังเปลี่ยนเหมือนทัศนคติของสังคมไปในทิศทางที่ดีประเด็นเรื่องการยอมรับมันอาจจะเป็นไปได้ไม่ยากเลย เพราะว่ามันไม่มีอะไรมาขัดขวางหรือว่ากะเทยไม่สามารถเป็นแม่ได้ในเชิงห้ามปฏิบัติ มันอาจจะใช้ระยะเวลายาวนานก็ตาม แต่ด้วยความที่มันเป็นเรื่องปัจเจกแต่สังคมไทยก็ยังไม่ได้อ่อนน้อมในตรงนี้ สังคมไทยยังคงมีภาพลบต่อกะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศว่าเป็นคนไม่ดีหรือเป็นผู้ชายมาก่อน ผู้ชายคือผู้ชาย ไม่สามารถแต่งงานหรือมีลูกด้วยกันได้ แม่กะเทยเป็นอะไรที่โดนกดจากสังคม คือเราว่าจุดสูงสุดของกะเทยกะเทยไม่อยากจะแค่ว่ากะเทยหรือกะเทยก็อยากจะ

ผู้หญิงคนหนึ่งแหละไม่ว่าจะแปลงเพศหรือไม่แปลงเพศก็ตาม บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกือบครึ่งหนึ่งมีมุมมองต่อแม่กะเทยในเชิงลบ และมีมุมมองของสังคมต่อแม่กะเทยในเชิงลบ ดังเช่น บิว กล่าวว่า “ตอนนี้นั้นอาจจะยังเป็นภาพในสังคมที่ออกมาในลักษณะที่ยังไม่พร้อมສະສ່ວນใหญ่ ซึ่งมันก็เป็นในแง่ของปัจเจกบุคคลที่ทำให้ภาพออกมาความหมายคนยังไม่เชื่อว่ากะเทยส่วนใหญ่จะสามารถเลี้ยงลูกได้ดี แ่่งงานบางงานเรายังทำไม่ได้เลย เราเองยังถูกกีดกันแล้วเราจะเอาเงินที่ไหนมาเลี้ยงลูก โดยพื้นฐานของการควบคุมอารมณ์ของคนที่เป็นทรานส์มันน้อยวุฒิภาวะอะไรต่าง ๆ อีกด้วยซึ่งมันอาจจะมีผลกระทบในการเลี้ยงลูกซึ่งมันควรจะต้องการควบคุมหรือธรรงค์ในการเป็นแม่ของคนที่เป็นทรานส์ ถ้ายังไม่มีตรงนี้มันก็ทำให้ภาพการเป็นแม่ของกะเทยมันก็ยังทำให้เรารู้สึกว่ามันยังไม่มั่นใจในตรงนี้” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับ มินนี่ กล่าวว่า

เป็นเรื่องที่น่าสงสารที่สุดเท่าที่พี่เห็นไม่ว่าจะเป็นก็คนที่พี่เห็นเป็นเรื่องน่าสงสารแม่ที่เป็นกะเทยเนี่ยที่รู้จักคนหนึ่งที่เป็นพี่ผู้ใหญ่เค้ารับเลี้ยงอุปการะบุตรบุญธรรม ไม่ว่าเค้าจะให้เงินไปมากแค่ไหนก็ตาม ก็แค่นับว่าเป็นแม่บุญธรรม คนเป็นแม่กะเทยจะต้องมีความอดทนต่อสายตาคนรอบข้างแล้วก็คำติฉินนินทาตัวลูกเองก็น่าจะต้องอดทนไปด้วย เราก็ต้องยอมรับว่าคนที่ทำร้ายเรามากสำหรับคำว่าแม่กะเทยของเราเนี่ยพี่ว่าคงเป็นสังคมนี้แหละที่เป็นคนเคียดแค้นใส่ พี่ก็ไม่ว่าทำไมมันถึงเป็นภาพลบขึ้นมาได้ มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ มัดหมี่ มีความเห็นว่า “คือเราไม่รู้หรอกว่าแบบเค้ารักลูกเขาจริงไหมหรือว่าอะไรแบบเนี่ยด้วยความที่เราเป็นคนนอกอะ แต่ว่าแบบสิ่งที่แบบบางคนหรือบางส่วนของแม่กะเทยแสดงออกมามันแบบมันยังไม่ใช่มันแบบมันยังมีความแบบแปลกอยู่ ในแง่ของการแสดงออกในด้านความรักที่มีต่อลูกอะไรแบบเนี่ย มันก็จะมีกรณีนี้ซึ่งแบบเราคิดว่าการรับรู้ข้อมูลอะไรเงี้ย มันเป็นเรื่องความรู้ในการเลี้ยงลูกมันมีความสำคัญมาก มันแบบทำให้เราคิดว่าแบบเค้ากำลังรักลูกแบบไหนหรือเค้าอยากเลี้ยงเด็กแบบไหน ที่ฉันคิดแบบนี้คืออาจจะฉันคิดว่าแบบเอาความรู้สึกของฉันว่าแบบถ้าฉันมีลูกฉันจะไม่ทำแบบนั้นก็ได้อ มันอาจจะเกิดการเปรียบเทียบในความรู้สึกอะไรแบบเนี่ย” มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับ ออส ที่กล่าวว่า

ในสังคมไทยก็คือแบบมันก็มีความค่อนข้างน่าเป็นห่วงตรงที่มันมีในกรณีที่เป็นแม่ที่เป็นทรานแต่บอกว่าป็นทรานส์แล้วค่อยมีลูกหรือคนที่แบบมีลูกมาก่อนเป็นผู้ชายมาก่อนแล้วค่อยรู้ว่าเป็นทรานส์แล้วพึ่งมาเปลี่ยนตัวเอง มันก็มีความยากต่างกัน เราว่าในแบบแรกอะ เราว่ามันต้องมีอะไรอย่างนึงอะ โอเคหน้าที่การงานเรา เราโอเคไหม การเป็นแม่เราจะเสียงานไม่ได้ อย่างการหางานประเทศไทยมันยาก เธอต้องเป็นคนรวยในระดับหนึ่งที่มีเงินเลี้ยงดูเด็กคนหนึ่งได้ ไม่ใช่ว่าแบบเราเป็นพนักงานออฟฟิศเงินเดือน 15k แล้วเรารับเลี้ยงลูกมาแบบแล้วในวันหนึ่งถ้าเราตงานแล้วงานมันยิ่งหายากสำหรับกะเทย ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ทั้งนี้ ดารัณ และนิน่า ยังมีความเห็นเพิ่มเติมที่ว่าแม่กะเทยยังขาดความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกในหลายด้าน รวมถึงสังคมที่มองในเชิงลบ ดังที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความเห็นดังนี้

ถ้าเป็นเราด้วยความที่เราเป็นทรานส์เนาะ เราารู้สึกว่ามันปกติเราก็เห็นว่าแบบหลายคนที่เคยมีลูกอยู่ต่างประเทศ เราารู้สึกว่าแบบมันค่อนข้างเปิดมายังเราไปต่างประเทศเราเห็นอะไรแบบนี้อยู่เยอะอะ แบบเราเห็นกะเทยที่มากับแฟนแล้วแบบจูงลูกมาด้วยในต่างประเทศแล้วเค้าพร่ำมาก แต่ถ้าเป็นในสังคมไทยอะ ถ้าเป็นคนอื่นมองเราก็จะคิดว่าแบบเค้าบอกว่าเราแปลก ดารัณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

เอาตัวกะเทยก่อนนะคือทุกอย่างอะ มันต้องมองเป็นรายบุคคล แบบกะเทยจะมาเป็นแม่เนาะไม่ติด อย่างที่บอกว่ามันไม่ใช่ความสำคัญของที่มาที่ไปของเด็กเนาะ มันเป็นเรื่องของการเลี้ยงดูมากกว่า แบบสเตปของการเลี้ยงดูอย่างมากกว่า ถ้ามาติดก็คงติดแค่เป็นรายบุคคลแบบก็เหมือนผู้หญิงเลยเหมือนคนปกติมันก็มีดีและไม่ดีอะไรแบบนี้ หนึ่งคือแม่บางคนก็เค้าตอบมาหรือแบบอาจจะตลอดมาก็ได้เค้าไม่ได้เข้าใจเรื่องสิทธิของเด็กมากมกเท่าไรแบบในเชิงของการเป็นผู้พิทักษ์หรือคุ้มครองอะไรแบบนี้ นิน่า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

4.5.2 บทบาทของการเป็นแม่กะเทย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินครึ่งมีความเห็นว่ามี ความแตกต่างของบทบาทของแม่กะเทยและแม่ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง ขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเห็นว่า ไม่มีความแตกต่างของบทบาทของแม่กะเทยและแม่ทั่วไป

สำหรับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีความเห็นว่ามี ความแตกต่างของบทบาทของแม่กะเทยและแม่ทั่วไป ดังเช่น มินนี่ กล่าวว่า “ในความคิดของพี่สิ่งเดียวที่ทำให้ต่างคือคนที่ เป็นแม่กะเทยอาจจะต้องคุยกับลูกดีกว่าเพศสถานะของตัวเองเป็นอะไร” มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับบานเย็นที่กล่าวว่า

ต่างแน่นอนในแง่ของความเป็นเพศแล้ว สังคมยังไม่ได้ยอมรับกับตัวแม่กะเทย หรือครอบครัวที่มีผู้ปกครองเป็นกะเทยเค้าต้องการคนที่เป็นชายจริงหญิงแท้ซึ่ง ต้องเผชิญกับความกดดันอย่างมาก ในการเป็นแม่มันก็จะมีหลายครอบครัวที่แม่กะเทยไม่ได้มีพ่อเค้าเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวเรารู้สึกว่าเขาก็สามารถดำเนินชีวิตได้ปกติ แม่กะเทยเลี้ยงเดียวกับแม่ที่เป็นผู้หญิงเลี้ยงเดี่ยวก็มีความแตกต่างกันถึงแม้ว่าเราจะมีอำนาจในการตัดสินใจเหมือนกันแต่สังคมก็ยังตีกรอบในความเป็นเพศที่ต่างกันอยู่ดี บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ความต่างยังถูกให้ความสำคัญไปในประเด็นของบทบาทในการให้กำเนิดลูก หรือการให้นมลูก หรือบทบาททางชีวภาพ ดังเช่น ต้นน้ำ กล่าวว่า “กะเทยมันไม่ได้คลอดเองแบบแบ่งออกมาได้แค่นั้นแหละหรืออาจจะไม่ได้ให้ความรู้สึกรอบอุ้มตอนให้นมหรือเปล่านั้นรู้อะ” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับบิวและแวนที่กล่าวว่า

ด้วยความที่แบบมุมมองของเราคืออะไรที่มันไม่ได้ผลิตออกมาเองหรือเราไม่ได้ผลิตออกมาเอง ความรู้สึกสำนึกบางอย่างอาจจะไม่เหมือนกับคนที่แบบเป็นแม่ของมาจริง ๆ แต่ถ้าสุดท้ายแล้วสมมติว่าเราเลี้ยงดูเขาไปเรื่อยเรื่อย ความผูกพัน ความรักมันก็จะกลายเป็นความรักแบบแม่ลูกปกติ การเป็นแม่กะเทยซึ่งสังคมไม่เชื่อว่าเราดูแลเด็กได้ สังคมเราตอนนี้มันก็ไม่ได้เปิดกว้างขนาดนั้น บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างให้เห็นในความแตกต่างของแม่กะเทยและแม่ทั่วไป ในประเด็นของการที่มีความสามารถในการเลี้ยงลูกโดยมีความเข้าใจในมิติของความเป็นเพศและการไวต่อสภาพจิตใจของลูกมากกว่า ดังเช่นตอกแต่กกกล่าวว่า

สำหรับนี่คิดว่าแม่กะเทยเป็นทุกอย่างให้ลูกได้จริง นี่มีความเชื่อมั่นบางอย่างว่า แม่ที่เป็นกะเทยอะเป็นทุกอย่างให้ลูกได้แบบจริง ๆ เพราะเราผ่านความกดดันอะไรมาเยอะและเมื่อเราเลือกทางนี้แล้วมันต้องทำให้ดีที่สุดแม่ทั่วไปอาจจะไม่เข้าใจบางเรื่อง แต่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลอีกส่วนหนึ่งด้วย ตอกแต่ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับ ออส ที่มีความเห็นว่า

ถ้าเป็นเรานะก็ต้องศึกษาว่าแบบในเรื่องสภาพจิตใจของเด็กอะ ทำไงให้เขา รู้สึกว่าแบบภูมิใจในการที่เค้าจะมีเราเค้าจะรู้สึกมีความเข้มแข็งพอเวลาเพื่อนล้อเลียนแล้วจะไม่เป็นอะไร ทำให้ลูกมีภูมิคุ้มกันแบบที่รักเราในแบบที่เราเป็นต่างแน่นอน หนึ่งคือแม่ ทั่วไปที่ลูกเกิดมาจะมีความสัมพันธ์มันจะมีมากกว่า เค้าไม่รู้ว่าเราเป็นลูกใครเราก็คงต้องทำงานหนักกว่าตรงที่เราต้องทำให้เขาเชื่อว่าเราเป็นแม่เขาจริง ๆ ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันมีกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าไม่มีความแตกต่างของบทบาทของแม่กะเทยและแม่ทั่วไป ดังเช่น พิซซี่ ที่กล่าวว่า “สำหรับตัวแม่เองพี่ว่าไม่ต่างมันก็คนเหมือนกันนะการใช้ชีวิตมันก็ได้แบบจะแตกต่างกันเบื่อนั้น ทุกคนก็อยากให้ลูกได้ดีถ้าเป็นลูกตัวเอง” พิซซี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) หรือ ดารัณ กล่าวว่า “ถ้าบทบาทแล้วเหมือนกันไม่มีความต่าง แบบท้ายที่สุดมันก็ต้องเลี้ยงลูกให้เติบโตโตมาอยู่ในสังคมได้” ดารัณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565) นอกจากนี้ แนนและปลายฟ้าก็ได้มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นดังกล่าวที่ว่า

มันเป็นความคิดเห็นส่วนตัวแต่เรารู้สึกว่าแต่ละคนมันมีความคิดที่ต่างกันไปแบบสลับแม่ก็ทนมันไม่ต้องมาคิดเรื่องเพศอะไรหรอกมันเสียเวลามากแบบคือมองข้ามเรื่องนั้นไปได้เลยแต่สิ่งหนึ่งที่ต้องพึงระลึกไว้คือสิทธิของเด็กแบบเลี้ยงลูกยังไงให้เป็น แนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

ปัญหาหลัก ๆ มันมาจากสังคมรอบข้างมากกว่าจริง ๆ ความสามารถในการเลี้ยงเด็กมันไม่ขึ้นกับเพศอยู่แล้วแบบแค่แม่มันโดนตัดสินสร้างบทบาททางเพศเฉยเลยแบบกะเทยแต่งหญิงก็ต้องดูแลแบบนี้ มีความเป็นหญิงก็ต้องทำอะไรที่เป็นผู้หญิงหรือเปล่าอะไรแบบนี้ ก็คิดว่าไม่มีปัญหา ถ้ากะเทยรักเด็กจริง ก็เลี้ยงได้แบบรักเด็กจริงในที่นี้คือต้องพร้อมด้วยนะไม่ใช่ความรักแล้วก็ต้องมีความรู้ในการเลี้ยงดูด้วย ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565)

4.5.3 ความท้าทายในการเป็นแม่กะเทย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความท้าทายในการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย โดยสามารถจำแนกประเด็นของกลุ่มตัวอย่าง 4 ประเด็น ได้แก่ การปรับตัวต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง มุมมองของสังคมต่อการเป็นแม่กะเทย การเลี้ยงดูและทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่กะเทย และการจัดการหรือการควบคุมตนเองของผู้หญิงข้ามเพศ มีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.5.3.1 การปรับตัวต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความท้าทายในการเป็นแม่ในยุคปัจจุบันประการหนึ่ง คือ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังเช่น พิชชี่ มีความเห็นว่า “ความยาก คือ สภาพสังคม ที่มีความเห็นว่าสังคมที่ไทยตั้งแต่ออกจากบ้านนะ หลายอย่างมันไม่เอื้อให้คนนะเจริญเติบโตง่าย ๆ เหมือนเราจะโตได้ดีต้องมีเงินเพื่อที่จะต้องไปซื้อกับสภาพสังคมที่ดีดี อย่างความรู้สึกตัวเองถ้าแบบการที่คน ๆ หนึ่งจะโตขึ้นมาได้มันยาก เราไม่รู้ว่าคุณเราออกไปเจออะไรวันหนึ่งอะ จะเจออะไรบ้างกับสังคมที่มันมีปัญหาแบบนี้” พิชชี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

นอกจากพิชชี่ที่มองประเด็นของสภาพสังคมในเชิงลบที่มีความท้าทายต่อการเจริญเติบโตของเด็กและความยากในฐานะของแม่คนหนึ่งที่จะต้องเลี้ยงดูแล้ว เช่นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างอีกหลายคน ที่มองความท้าทายของการเป็นแม่ในยุคปัจจุบันว่าเป็นการปรับตัวกับสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ต๋อกแต็ก ใช้คำว่า “การเป็นแม่ยุคใหม่” โดยกล่าวว่า

“การคิดจะเป็นแม่คนในยุคเนี่ย ต้องปรับให้มันทันกับโลกในยุคสมัยนี้ ณ ตอนนี้จะใช้ความคิดเมื่อ 10 ปีก่อนไม่ได้ในยุคนี้ ถ้าปรับไม่ได้ก็ไม่ต้องเป็นแม่ที่ดีได้ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นแม่ก็เธอหรือแม่หญิงแท้ก็ตาม” ต๋อกแต็ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

สอดคล้องกับคำกล่าวของมัดหมี่อีกว่าความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อบทบาทของการเป็นแม่และการเลี้ยงลูก โดยเขาให้รายละเอียดว่า

ความท้าทายมันคือความที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปเร็วมันคือการปรับตัวทุกอย่างมันแบบเป็นออนไลน์ มันเหมือนโตขึ้นในโลกที่มันไว โลกเหมือนในยุคนี้แบบเทคโนโลยีไปไกลมากแล้วความคิดคนในสังคมมันก็เปลี่ยนไปไวมากความท้าทายของมันคือแบบเลี้ยงลูกยังไงให้มีความตั้งมั่นในอะไรบางอย่างแล้วก็ไม่หวั่นไหวกับอะไรที่เข้ามาไปแบบทำให้เด็กคนนึง ไม่แน่ใจและไม่สามารถควบคุมตัวเอง ไม่สามารถรักตัวเองในสิ่งที่เขาเป็นได้จริง มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสังคมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยหรือระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกได้ ซึ่งเป็นความท้าทายในการปรับตัวระหว่างความคิดแบบเก่าและความคิดแบบใหม่ ดังเช่นที่ดารณกล่าวไว้ว่า

เรามีความเห็นว่าเป็นเรื่องของสังคมที่มันเปลี่ยนแปลงไปไวเหมือนแบบโลกตอนนี้มันเปลี่ยนไปไวมากทุกอย่างมันไวอะ เดียวก็มี เทรนด์นั้นนี้ แบบเราจะสอนลูกยังไงให้เข้าใจในวัยที่มันต่างกัน แบบสักสอนลูกไม่ให้ลูกรู้เรื่อง เราไม่ต้องแบบเครียดกับความคิดรุ่นเก่าไปบอกเขาว่ามันถูกเสมอ เด็กสมัยนี้มันไวกว่าเราหรือรุ่นพ่อแม่เราแบบต้องตามลูกให้ทันด้วย ดารณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

4.5.3.2 มุมมองของสังคมต่อการเป็นแม่กะเทย

กลุ่มตัวอย่างทุกราย กล่าวว่า สังคมไทยยังคงมีอคติและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศอยู่ ซึ่งเป็นความท้าทายอย่างมากในการดำเนินชีวิตในบทบาทของการเป็นแม่และตัวลูกที่ผู้หญิงข้ามเพศรับเลี้ยงมาด้วย ดังเช่นที่ พิษชี กล่าวว่า “เรื่องซีปากคนน่าจะสำคัญสุด สังคมมันจะชอบมองคนไปก่อนแล้วในทางลบ ซึ่งแบบบางทีมันอาจจะไม่ได้เป็นแบบนั้น” พิษชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับ บานเย็น ที่กล่าวว่า

อย่างแรกเลยคือ ปัจจัยเรื่องบุลี เราว่าอันนี้ยากมากสังคมไทยไม่ได้ถูกสอนว่าเพศอยู่ความหลากหลายมีเยอะ สังคมเมืองยังไม่เท่าไรแต่ถ้ายังอยู่ในสังคมชนบท

ขาดการศึกษาไม่สามารถเข้าถึงได้เยอะขนาดนั้นตัวเด็กเองจะถูกบูลี่เยอะมาก การตัดสินใจโดยปริยายว่าเดี๋ยวก็คงเป็นกะเทยตามแม่ถ้าเป็นลูกผู้ชายหรือไม่ เดี่ยวเด็กก็เป็นผัวแม่มีเองในอนาคตถ้ามันโตขึ้นอะไรแบบเนี้ยอันเนี้ยคือสิ่งที่เรา รับรู้ว่า กะเทยค่อนข้างรับมือหนักกับสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้เยอะมาก การทำ กิจกรรมร่วมกับโรงเรียนหรือกิจกรรมที่มันผูกติดกับความเป็นพ่อเป็นแม่ บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

ขณะที่บิวได้เน้นย้ำในประเด็นดังกล่าวเช่นกันว่า “เราแน่ใจจริงหรือ เรา มั่นใจแล้วจริงหรือ วันที่เราเดินไปรับลูกที่โรงเรียนแล้วเราบอกว่านั้นคือลูกเรา เราพร้อมใหม่ที่เราจะ ได้รับสายตาจากคนรอบข้างในสังคม ได้รับการนิทาอะไรอีกหลายอย่างที่มีมันจะส่งผลกระทบต่อจิตใจ เรา ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องคิดอย่างรอบคอบมาก แบบยากทั้งแม่แล้วก็ยากทั้งลูก ” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) สอดคล้องกับความเห็นของแวนที่ว่า “แล้วก็แบบเค้าจะมองพ่อแม่ กับเรายังไงวะในตัวลูกที่แบบเค้าจะมองมาที่ตัวเราอะไรแบบเนี้ยคือ สังคมจะตั้งคำถามกับแม่เรายังไง ว่าแบบแม่เราเป็นกะเทยนะอะไรยังเนี้ย ” แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กล่าวว่าไม่เพียงแต่อคติทางเพศจากสังคม เท่านั้นในเรื่องของการสวมบทบาทของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ แต่รวมไปถึงการเลี้ยงดูด้วย โดยเฉพาะในประเด็นของการที่ลูกจะเป็นแบบแม่หรือไม่ ดังที่ ออส กล่าวว่า “เหมือนไม่ใช่ว่าแบบใคร ก็ไม่รู้ที่มาเลี้ยงฉัน อะไรแบบเนี้ย แล้วก็แบบสภาพสังคมไทยโน่นนี่นั่น อะไรแบบเนี้ยต้องสู้ให้ได้ ไม่ใช่ แค่ลูกก็รวมถึงตัวเราเองด้วย เพราะคนจะมาดูถูกเราอยู่แล้วแน่นอนว่าเราจะเลี้ยงไหวหรือ โตมาแล้ว แบบ กะเทยสอนแล้วมันจะดีหรือ มันจะยังงัยมันจะเป็นแบบแม่มันไหม ” ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับดารัณที่มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า

คือถ้าเป็นสังคมไทยเรามีความเห็นว่ามันยากมากมันจะต้องผลักดันเหยียด การเลือกปฏิบัติจากคนรอบข้าง หรือว่าสายตา คำถามที่ลูกจะต้องโดนถาม แบบ เราเคยคุยกับบางคนเค้าแย้งเราแรงมากเลยนะ เค้าแบบปากจืด ๆ อะไรแบบนี้ แบบถ้าเธอแบบส่งลูกไปโรงเรียน แล้วถ้าโดนถามว่าทำไมมีแม่สองคนพ่อสองคน หรือมีแม่เป็นกะเทยจะทำยังไง ซึ่งแบบว่าเราก็คิดว่าเออคนที่จะถามก็คือคน ประเภทเนี้ยแหละ ที่มาแย้งเรา แบบยังงัยมันก็ต้องมีการเจออะไรแบบนี้สังคมมัน ก็ต้องเจออะไรแบบนี้อีก ดารัณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

ปลายฟ้าได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า “มันก็คือยากทุกอย่างเพื่อจะเป็นแม่ แค่เลี้ยงลูกก็ว่ายากแล้ว มาเจอสังคมด้วยอีก ก็คือยิ่งยากคุณสองคุณสามเข้าไปเลยก็ บอกร่ง่ายว่าย่ายากมากมาย” ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565) อีกทั้งยิปซีและต๋อแต็กยังเน้นย้ำในทำนองเดียวกันเกี่ยวกับสังคมไทยยังคงมีอคติและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศอยู่ และยังคงกล่าวในประเด็นของการเปรียบเทียบกับแม่บุคคลอื่น รวมถึงแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศด้วยกันอีก โดยกล่าวว่า

โอ้ยหลาย ๆ อย่างอะ สังคมการเปรียบเทียบ สภาพจิตใจของเด็ก มันมีความยากหมด สมมติว่า อย่างที่พี่บอกถ้าเราไม่พร้อมแต่เอาเขามาเลี้ยงหรือแบบไม่พร้อมที่จะเอาเค้าไปในสภาพแวดล้อมที่ดีมันก็จะเกิดการคอมแพกเกิดขึ้น แบบกะเทยมันชอบบัพกัน ทำดีเสมอตัว แล้วชีวิตจริงทุกคนมันก็ได้แบบว่าชีวิตสวยหรูหรือว่าเท่ากันมันยากอยู่ตรงนี้แหละ แบบมันยังไม่ได้ถูกต้องขนาดนั้นที่แบบว่าจะพูดได้เต็มปากแบบในการสามารถรับรองเค้าได้ในความเป็นจริง ยิปซีนามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

มันก็จะมีภาพกะเทยที่ถูกมีความเห็นว่าเป็นการเลี้ยงตามเทรนด์ ตามกระแสสังคม แต่สำหรับตัวแม่กะเทยถ้าคิดว่าเลี้ยงก็ได้ดีก็เลี้ยงเลย ความท้าทายคือการยอมรับจากคนในสังคมว่ามันก็ต้องมีข้อครหาเพราะคนได้ยินคำว่าแม่กะเทยรับเลี้ยงลูกมันก็ต้องมีข้อกังขา แบบมีเงื่อนไข มีข้อสงสัยตามมา เหมือนมันติดลบตั้งแต่แรก ก็เลยคิดว่าทำดีเสมอตัวแต่ถ้าทำไม่ดีก็โดนกดเลย รวมถึงการที่เวลาไปโรงเรียนลูกกะเทยอาจจะโดนเพื่อนล้อได้อีก ต๋อแต็ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

4.5.3.3 การเลี้ยงดูและทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่กะเทย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่ง กล่าวว่า ความยากและความท้าทายในการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย คือ การเลี้ยงดูและทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่กะเทย ดังเช่น ดารัณ กล่าวว่า “ความยากก็คือการสื่อสารกับคนในครอบครัวละหนึ่ง ในครอบครัวเรากับพ่อแม่เราอีก แล้วก็การรับมือกับสังคมที่จะต้องปะทะเข้ามา” ดารัณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับมินนี่ที่กล่าวว่า

ความยากของแม่กะเทย คือ การทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่ของเรา ลูกก็ต้องรู้ว่าแม่เป็นกะเทยนะ ไม่ใช่แค่ว่าจะบอกลูกเป็นแม่ที่เป็นผู้หญิงอย่างเดียว พี่ว่าตลก ต้องบอกความจริงกับลูกและสอนลูกด้วยเหตุผล แบบเมื่อก่อนแม่เป็นผู้ชายนะแต่ตอนนี้แม่เป็นผู้หญิงแล้ว ตอนนี้แม่รักหนูมากเลยแล้วพอมีหนูจริง ๆ หนูก็คือความสุขคือดวงใจของแม่ มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565)

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อีกหลายคนมีความเห็นว่า การทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่กะเทยถือเป็นจุดเริ่มต้นอีกจุดหนึ่งที่ยากและมีความท้าทายอย่างมากนอกจากการเลี้ยงดู ดังที่ต้นน้ำกล่าวว่า “คิดว่าแบบเวลาติดกับเด็กตอนโตเด็กจะรู้สึกยังไงแค่นั้นแหละหลังตอนนี้เราก็ไม่รู้เนอะว่ามันจะเป็นแบบไหนอะ ความรู้สึกเด็ก” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับหมิวกล่าวว่า

มันเหมือนจุดเริ่มต้นว่ายากแล้ว แล้วก็ทำยังไงให้แบบชั่วร้ายแบบเค้ายอมรับเราได้แบบ เค้ายอมรับว่าแบบเราอาจจะต้องมีความแตกต่างจากครอบครัวอื่นนะ แต่ว่าเราก็ดูแลเธอได้ ถ้าเกิดสมมติว่าวันนึงเรารู้ว่าเป็นเด็กเราเป็นเด็กหลุดแก้วเราก็ต้องงปะ เราก็เลยไม่รู้ว่าจะรับมือกับตรงนี้ เริ่มต้นยังไง แล้วเราจะรับมือกับเรื่องที่ไม่เหมือนกับบรรทัดฐานของครอบครัวอื่นยังไงดีเพื่อทำให้มันดูซอฟต์ในสายตาเด็ก ยังไม่รวมเรื่องกฎหมายอีกก็ยาก หมิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565)

ออส และยิปซี ได้กล่าวให้ความเห็นในทำนองเดียวกันอีกว่า

ถ้าเรามีลูกผู้ชายถ้าเรามีลูกโตมาเป็นเกย์แบบเป็นกะเทยเหมือนกัน คนก็จะมีความเห็นว่าเป็นการถ่ายทอดระหว่างแม่มาสู่ลูกหรือเปล่า หรือความท้าทายเมื่อลูกเราเป็นผู้หญิง แล้วลูกเราโตมาประจำเดือนหรือวันที่ลูกเราแบบท้องละเยียดขึ้นมาเราจะเข้าใจลูกหรือเปล่าดีหรือเปล่า แล้วเราจะสอนลูกยังไงอะไรแบบเนี่ย มันก็จะมีชุดความคิดว่าเราไม่ได้เข้าใจผู้หญิงอย่างแท้จริงหรอก แบบไม่เป็นแม่ไม่รู้หรอก ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

เราคิดว่าแบบแม่ข้ามเพศอาจจะต้องเหนื่อยกว่าแม่ทั่วไป ต้องเตรียมคำถาม เตรียมคำตอบให้รู้ว่าถ้าเจอแบบนี้จะทำยังไงถ้าโดนบลูส์จะทำยังไงที่โรงเรียนโดนเพื่อนล้อแบบแล้วก็จะแบบว่าการจะประคับประคองให้ลูกโตมาอย่างไรให้ลูกมีบาดแผลน้อยที่สุด เราารู้สึกว่าแบบเลี้ยงลูกในประเทศที่พัฒนาแล้วอาจจะง่ายกว่ามาก ๆ เราว่ามันมีความท้าทายอยู่นะ ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

4.5.3.4 การจัดการหรือการควบคุมตนเองของผู้หญิงข้ามเพศ

มีกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่าความยากในการเป็นแม่กะเทยประการหนึ่ง คือ การจัดการหรือการควบคุมตนเองของผู้หญิงข้ามเพศ ดังที่ บานเย็น กล่าวไว้ว่า “ณ ตอนนี้อยู่รู้สึกว่าภาวะการจัดการอารมณ์มันสำคัญมากเรายังไม่สามารถจัดการอารมณ์ได้ดีขนาดนั้นที่จะทำให้เขามารับรู้ปัญหาต่าง ๆ ได้” บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับ ออส ที่กล่าวว่า

เราก็แอบรู้สึกว่ามันเสี่ยง อันนี้เราไม่รู้สำหรับเราเอาตัวเราเป็นหลัก สภาพอารมณ์สภาพฮอร์โมน คือ กะเทยอะ มันไม่ได้มีความมั่นคงทางอารมณ์ มันไม่ได้มีใครอะร้อยเปอร์เซ็นต์ แค่ตัวเราเองนะ เรื่องเนี่ยมันสำคัญมาก เราเข้าใจคนในสังคมเค้าไม่ผิดที่จะมองเราแบบแม่ที่เป็นแบบนี้ เพราะเราก็เข้าใจว่าแบบมันอาจจะมีการควบคุมอารมณ์ที่ไม่ดีบ้างหรือการเรียนรู้ในการดูแล อาจจะแบบไม่เข้าใจบ้าง ฮอร์โมนพูดตรงตรงเรากินกันมาตั้งแต่ต้นโดยที่ไม่พบแพทย์ เด็กอะมันสำคัญมาก การที่แบบว่าจะต้องมีแม่ที่อารมณ์ไม่คงที่อะ เพราะว่าแบบหลายครั้งที่แบบเรายังเอาตัวเองไม่รอด บางทีเครียดมากบางทีก็ลำดับความสำคัญไม่ถูก ฉะนั้นจะต้องแก้อะไรก่อน แบบปัญหาขึ้นหรือปัญหาลูกอะไรแบบเนี่ย ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ มินนี่ ยังให้ความเห็นเกี่ยวกับแม่กะเทยในลักษณะของบุคลิกภาพและการจัดการอารมณ์ของตนเองซึ่งจะส่งผลต่อบทบาทของการเป็นแม่ โดยกล่าวว่า

สำหรับพี่ถ้าคนที่กะเทยอะจะเป็นแม่คนที่ว่าต้องตั้งสติหลาย ๆ รอบ แล้วก็ต้องพิจารณาตัวเองดีดีว่าแบบมีความพร้อมแล้วจริง ๆ ใช่ไหมคือต้องมีการวางแผนไมใช่นึกอะไรปุ๊บปั๊บ พี่คิดว่าควรจะมีอะไรที่มันมาจัดการอารมณ์สำหรับ

คนที่เป้นแม่นิดนึ่งเพราะกะเทยส่วนใหญ่ก็จะมีปัญหาในเรื่องการจัดการอารมณ์
เท่าที่แบบรู้จัก มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565)

4.5.4 ข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยที่
ผู้หญิงข้ามเพศรับรู้ สามารถแบ่งประเด็นออกได้ 3 ประการ ได้แก่ เศรษฐฐานะ การทำงาน และอัต
ลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศ โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.5.4.1 เศรษฐฐานะ

กลุ่มตัวอย่างทุกรายมีความเห็นว่าปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจหรือความ
พร้อมทางการเงินของตนเอง เป็นความท้าทายอย่างมากในการเป็นแม่และการเลี้ยงลูกยุคปัจจุบัน
โดยเฉพาะในการสร้างสภาพแวดล้อม การเลี้ยงลูกให้ดีและมีคุณภาพ ดังเช่น บานเย็น กล่าวว่า
“ส่งผลมากมก ๆ เงินสำคัญมากเพราะว่าถ้าเราเลือกที่จะให้โอกาสใครคนหนึ่งเราว่าปัจจัยสำคัญคือ
เงิน เราต้องพร้อม Support เขา สมมติไปโรงเรียนวันแรกลูกกลับมาบอกว่าเพื่อนหนูไปเรียนว่ายน้ำ
และถ้าไม่มีเงินส่งลูกเรียนพิเศษตรงนี้ เราจะทำไงล่ะเพราะสิ่งนี้มันก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่ย่ำและลูกก็มีความ
ต้องการเรียนและมันก็จะเป้นประโยชน์ต่อลูกในอนาคต การซื้อสภาพแวดล้อมอย่าง เช่น โรงเรียน
เอกชน ซึ่งค่าเทอมไม่ได้ถูกเลย การเรียนเอกชนมันค่อนข้างดี ตรงที่ระบบการศึกษาและสภาพสังคมที่
จะเอื้อต่อลูกของเราในฐานะที่เราเป็นแม่ที่เป็นบุคคลข้ามเพศด้วย ซึ่งอาจจะมียะไรมาบั่นทอนจิตใจ
เค้าได้ในขณะที่เราเป็นแม่ก็เถอะ” บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกันกับความเห็นของ พิซซี่ ที่ว่า “การที่เราจะให้
เด็กแบบอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีต้องเป็นคนดีได้เราต้องใช้เงินเยอะเหมือนถ้ารายได้มันยังไม่ถึงอะ มัน
ก็ยากที่จะแบบคิดต่อแล้ว ให้มันเป็นภาระของเรา เหมือนรายได้ก็ต้องครอบคลุมค่าใช้จ่ายเราก่อน”
พิซซี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

ในประเด็นนี้จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างหลายคนมีความต้องการในการที่จะมี
เงินเพื่อซื้อสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ลูก อันเนื่องมาจากสังคมไทยไม่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมและ
สิทธิที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่มีความหลากหลายได้ เห็นได้ชัดจากความเห็นของกลุ่ม
ตัวอย่างดังเช่น บิว ที่กล่าวว่า “ความยากคือเงิน ในสังคมมันอาจจะมีปัญหาสังคมที่เยอะขึ้นใน
สภาพแวดล้อมตอนนี้แบบอะไรที่มันไม่ดี รวมถึงแบบสถานการณ์โควิดตอนนี้ทำให้แบบอนาคตมันก็มี
ความกังวลในการเลี้ยงลูก ซึ่งมันมีความเสี่ยงมากในการใช้ชีวิตในตอนี้” บิว นามสมมุติ
(การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) นอกจากนี้ต้อกแต่ก็ยังมีความเห็นที่สอดคล้องในประเด็นดังกล่าวที่
กล่าวว่า

เงินส่งผลแน่นอนตอนนี้คือเหมือนกับว่าทุกอย่างมันต้องใช้เงินเงินคือทุ กอย่าง ตั้งแต่แบบเลี้ยงดูขึ้นมาเลยตั้งแต่แรกทุกอย่าง ก็คือการใช้เงินถ้าไม่มีทุนตรงนี้ก็ คือก็คิดว่าก็เป็นแม่ได้แหละแต่อาจจะไม่ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่แม่คิดว่าอยากจะให้ ลูกได้ ดอกแด็ก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

นอกจากการซื้อสภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่เหมาะสมให้กับลูกแล้ว กลุ่มตัวอย่างยังสะท้อนเหตุผลอื่นเนื่องจากสวัสดิการจากรัฐที่ไม่เพียงพอและไม่ได้เอื้อต่อครอบครัวที่มี ความหลากหลายทำให้จำเป็นต้องใช้เงินในการตอบสนองในการเลี้ยงลูก ดังที่ยิปซีกกล่าวว่า

ที่คิดว่าส่งผลมาก ๆ นะเงินมันเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการใช้ชีวิตการปูทางใน ชีวิตเลยหลายอย่างถ้าไม่ได้ใช้เงินนะเราก็ไม่สามารถใช้ชีวิตได้แน่แน่ในสังคมไทย สวัสดิการเราก็ไม่ได้มีเท่าคนอื่น แบบมันก็เป็นตัวบ่งชี้สำคัญเลย ว่าเอาเป็นว่ามัน สำคัญเลย ยิปซีก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

กลุ่มตัวอย่างได้เน้นย้ำอีกว่าการเป็นแม่กะเทยนั้นรัฐอาจจะไม่ได้ ครอบคลุมสวัสดิการในส่วนนี้ทำให้ผู้หญิงข้ามเพศจำเป็นต้องมีเงินเพื่อที่จะจัดหาทุกอย่างเองเพื่อ ตอบสนองความต้องการลูก ดังเช่นความเห็นของมัดหมี่ที่ว่า

เงินสำคัญสำหรับเรา เงินมันคือทุกอย่างถ้าเราไม่มีเงินลูกก็ไม่มีกินถ้าเราไม่มีเงินลูก ก็ไม่ได้เรียนดีถ้าเราไม่มีเงินเค้าก็อาจจะต้องแบบไปทำงานแทนเราช่วยเรา เพื่อ เรา โอเคมันก็มีดีมีเสีย อย่างเด็กที่แบบเกิดมาแล้วแบบพ่อแม่ที่ไม่สนับสนุนอะ เค้าก็จะแข็งแรงในแบบอีกแบบหนึ่งซึ่งเขาเป็น เขาจะอยู่ในสังคมดีกว่าที่แม่มีเงิน เลี้ยงอะไรแบบเนี่ย และสิ่งที่แบบพื้นฐานที่มันแบบตอบสนอง ชื่อปัจจัยสี่อะก็ ต้องใช้เงิน เพราะรัฐไม่ได้มีให้ลูกปะ ยิ่งเราเป็นกะเทยอะเราจะมารับเราหรือที่ เราเป็นแม่ มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกันกับบิวที่มีความเห็นว่าต้นทุนในการเลี้ยงลูกในปัจจุบันมี ต้นทุนที่สูงมากอันเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นและสวนทางกับรายได้ของตนเอง ดังคำบอกเล่าของเขาคือว่า “ค่าของชีพที่สูงของใช้ก็แพงขึ้นกลับสวนทางกับค่าแรงที่เราได้ต่ำมาก รวมถึงการสร้างงานที่แบบบางทีเราอาจจะถูกกีดกันแบบไม่ทำให้เราหาเงินมาได้อย่างเต็มที่ซึ่งลูกเราก็ จะได้รับผลจากกำลังเงินที่เรามีด้วย” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) ขณะเดียวกัน

นั่นนอกจากกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าเงินสำคัญมาก หากไม่มีเงินก็อย่ามีลูกหรือเป็นแม่ ดังที่แวนกล่าวไว้

เงิน รู้สึกว่าแบบถ้าไม่มีเงินก็ไม่ต้องไปรับลูกมาเลี้ยงก็เพราะว่ามันเป็นภาระแน่นอน ไม่ได้แบบสนับสนุนเขาอย่างเต็มที่แปลว่าคุณไม่ได้แบบว่าอยากให้เขาเติบโตมาในสิ่งที่ดีที่คุณจะเห็นค่าเป็นแบบทาสไปเลยอะ แบบแค่มาตอบสนองความต้องการของเราอะไรเงี้ยแต่คุณไม่ได้รักแล้วคุณแม่สามารถสนับสนุนได้เค้าได้จริง ๆ อะไรก็ไม่รู้อะ แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความเห็นว่า “ความพร้อมส่วนหนึ่งก็คือเงิน ซึ่งเป็นแบบส่วนใหญ่เลยก็ไม่ต้องถ้าไม่พร้อมก็ไม่ต้องรับ รกอย่างเดียวคงไม่พอแบบจะมากลูกโหลกอย่างเดียวเห็นเด็กคนนี้ถูกโหลกโซคชะตาฟ้าลิดแต่ไม่มีเงินที่จะเลี้ยงดูเขาอะไรเงี้ยมันก็รู้สึกว่แบบเราเราไม่เอาดีกว่าอะไรแบบเนี้ย” มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) ขณะเดียวกันมีกลุ่มตัวอย่างเพียงรายเดียวเท่านั้นที่มีความเห็นว่าเงินมีความสำคัญระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นความคิดที่เป็นผลมาจากการเลี้ยงดูของครอบครัวที่มีความเห็นว่า “เงินก็ส่งผลในระดับหนึ่งแบบนี้เคยถามแม่นะว่าแบบแม่ทำไมไม่ส่งลูกเรียนในโรงเรียนอินเตอร์นางก็บอกว่าส่งได้เท่าที่กำลังตัวเองมี มันมีปัจจัยตรงที่ว่าเท่าที่แม่หรือคนคนหนึ่งจะทำให้ได้” ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

4.5.4.2 การทำงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการทำงานในปัจจุบันโดยเฉพาะรูปแบบการทำงานในยุคปัจจุบันของแต่ละบุคคลส่งผลอย่างมากหากตนต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่และรับเลี้ยงดูลูก และกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่มีความเห็นว่าการทำงานในปัจจุบันของตนเองไม่ส่งผลต่อความต้องการในการสวมบทบาทของการเป็นแม่และรับเลี้ยงดูลูก

โดยในกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าการทำงานในปัจจุบันโดยเฉพาะรูปแบบการทำงานในยุคปัจจุบันของแต่ละบุคคลส่งผลอย่างมากหากตนต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่และรับเลี้ยงดูลูก โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการเวลาในการเลี้ยงดู ดังเช่นบิวให้ความเห็นว่า

อย่างตัวของแม่อะก็ก็ต้องรับอะไรเยอะ โดยเฉพาะคนที่ทำงานในแบบภาคบริการอะไรแบบที่เราใช้แรงงานอยู่แล้ว มันก็เป็นเรื่องที่เราจะต้องปรับตัวและอดทนและการจัดการในเรื่องของเวลาที่จะใช้ในการดูแลเราแทบจะไม่มีเวลาแบบบางทีถ้ามันเอื้ออำนวยเราก็อาจจะมาได้แค่บางส่วน แต่เราก็ไม่สามารถใช้สิทธิ์ลาคลอดได้ด้วยซ้ำ ในบางทีเราก็คงจะต้องมีความรับผิดชอบมากกว่าเดิม

เพราะว่าเราต้องใส่ใจทั้งงานใส่ใจทั้งลูกและที่สำคัญเลยคือการใส่ใจทั้งคนรักของเราอีกและรวมถึงตัวเราอีกด้วย ซึ่งมันเป็นความยากมาก บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับตอกแตกมีความเห็นว่า “เรื่องเวลาเป็นประเด็นหลักเหมือนกันอาจจะมีเวลาให้ลูกน้อย ตื่นเข้ามาไปส่งลูกก็ต้องไปทำงานหรือถ้าลูกยังไม่โตก็ต้องมีคนมาดูแลลูกหรือไปส่งลูกในสถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งมีเวลาอยู่กับลูกน้อยมาก แล้วแม่ก็ต้องทำงานที่หนักขึ้นมากสองเท่าจากเดิม” ตอกแตก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

นอกจากนี้แล้วความเห็นของนิน่าที่ว่า “ถ้าแบบเป็นออฟฟิศอื่นคงจะต้องแบบลาออกอย่างเดียว” นิน่า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) และพิชชีได้เน้นย้ำในประเด็นของผลกระทบในเรื่องของเวลาที่ส่งผลกระทบต่อความคิดในความต้องการที่จะเป็นแม่และอยากมีลูก โดยเฉพาะการทำงานที่หนักมากในสังคมปัจจุบัน โดยมีความเห็นว่า

ความคิดที่ก็มีส่วนนะ ด้วยระบบทุนนิยมด้วยมันทำให้คนทำงานเยอะมากแค่แบบทำงานเหนื่อยกลับบ้านมาถึงทำงาน 8 โมงกลับบ้าน 6 โมงทุ่มนึงก็เหนื่อยแล้วแค่เอาตัวเองพักผ่อนให้รอดมีชีวิตต่อก็คือบุญแล้วมันก็คงยากที่จะ คิดว่าต้องมีใครมาเพิ่มในชีวิตยิ่งแบบว่าเราจะตั้งตัวได้ในสมัยเนี้ยก็แก่แล้วกว่าจะได้ตั้งตัวก็ 30 แล้วมันก็จะเริ่มล้าแล้ว ฌ เวลานั้นเราจะมีลูกหรือเปล่าอะไรแบบเนี้ย พิชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความเห็นว่า “มันก็ต้องเอาตัวรอดให้ได้ เพราะว่ายังไงเราก็ต้องทำงานอีก แต่ถ้าลูกมันเด็กอะไรแบบเนี้ยมันก็น่าจะน่าเป็นห่วงก็ต้องให้คนที่บ้านช่วยดูแล เพราะว่าตอนเด็กมันก็ยิ่งสำคัญในการดูแล หรือเราคงจะต้องอาจจะปรับตัวในการทำงานมาเป็นฟรีแลนซ์มากขึ้น อะไรที่มันสามารถแบบทำงานที่บ้านได้นะแต่เราก็ต้องมีทุนแบบระดับหนึ่ง อาจจะยุ่งเพราะว่าแบบมันก็ต้องแบบทำอะไรได้ไม่เท่าเดิมอะไรแบบนี้ แล้วพอลูกโตว่าจะกลับไปทำตามเดิม เงินก็สำคัญมากมาก ๆ มาก ๆ ต้องมาแบบเลี้ยงลูกแล้วก็ทำงานอีก” หมิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565) และกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการงานอาชีพอิสระจะทำให้การหาบาทบาทของการเป็นแม่นั้นดีกว่าการทำงานประจำ สอดคล้องกันกับมัตหมี่ที่ว่า

“ถ้าฉันไปอยู่ในระบบพนักงานออฟฟิศอะไรแบบเนี้ยมันก็จะกระทบแน่นอน มันอาจจะไม่มีเวลา เธอต้องเป็นพี่เลี้ยงของแบบทุนนิยมตลอดเวลาต้องทำงาน เวอร์คไลฟ์บาลานซ์ก็ไม่มี” มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

หลายคนที่ทำงานออฟฟิศหากมีความต้องการที่จะมีลูกทางเลือกสำคัญในยุคปัจจุบันคือการเป็นผู้ดูแลแทน เช่น ถ้าไม่มีเงินก็ฝากญาติ ปู่ ย่า ตา ยาย เลี้ยงดู หรือหากมีเงินก็จ้างแม่บ้านหรือสถานเลี้ยงดูเด็ก อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของเวลา “ส่งผลอยู่แล้วทำงาน 8 ชั่วโมงต่อวันเป็นสาวออฟฟิศนั่งทำงานทั้งวันก็ต้องแบ่งเวลาแบ่งไม่ดีจะมีปัญหาแน่นอนแต่ต้องมีคนกลางหรือต้องมีแผน อาจจะต้องเสียเงินเพิ่มจ้างแม่บ้านอะไรแบบเนี้ยมาเลี้ยงดูแต่ถ้าไม่มีเงินก็ต้องไปฝากญาติอะไรเดี๋ยวเค้าจะตัดไปเป็นภาระเค้าอีกก็พูดยาก” ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565) ยังสอดคล้องกันกับความเห็นของนิน่าและแนนที่ว่า

มันก็น่าจะมีผลมันแล้วแต่แบบงานที่เราทำแต่ว่าออฟฟิศเราอะ ถ้าพี่บอกว่ามีลูกอะ เค้าก็ให้ลามาเลี้ยงลูกได้อะไรแบบเนี้ยแบบมันไม่มีกะจัดสรรเวลาจริงจัง ๆ ก็คงจะใช้ฝากย่า ฝากยายหรือแบบคนดูแลแทนก่อนอาจจะจ้างแม่บ้านหรืออะไรแบบเนี้ยแต่มันก็ต้องดูดีหรือถ้าเข้าเนอสเซอรี่ได้ก็ไป ก็คงต้องปรับเวลาทำงานอาจจะแบบมาเข้าเร็วหน่อยแล้วก็ออกเร็วหน่อยเพื่อที่จะต้องไปดูแลลูก นิน่า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

คิดว่ามันมีผลพอสมควร แต่ก็ใช้ว่าจะไม่มีทางแก้ รุ่นพี่ที่ทำงานเค้าก็มีลูกนะแบบอยู่ด้วยกันไปออฟฟิศเหมือนกันแต่เขาก็สามารถจัดการเวลาได้ แต่มันก็จะมีความกังวลความกังวลใจอะไรแบบเนี้ยในการที่แบบเราจะเลี้ยงลูกแบบไหนดี มันก็ต้องเรียนรู้กันไป เราก็ต้องหาทางแก้กันไปซึ่งเราก็ไม่สามารถที่จะต้องหยุดทำงานได้อะ แนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันมีเพียงกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเท่านั้นที่มีความเห็นว่าการทำงานในปัจจุบันของตนเองไม่ส่งผลต่อความต้องการในการสวมบทบาทของการเป็นแม่และรับเลี้ยงดูลูก ดังเช่นบานเย็นกล่าวว่า

เรามีความเห็นว่าไม่มีปัญหามากซึ่งมันสามารถปรับตัวได้ในแง่ของการบริหารจัดการเวลา ในกรณีที่ไม่ได้มีคนมารับผิดชอบร่วมกับตัวเด็กที่ไปรับเลี้ยงมา เราก็

คงจะโหมงานเก็บตังค์ทำตามความฝันของเราให้สำเร็จ แล้วค่อยที่จะไปปรับเลี้ยง มาซึ่งเราก็คงจะต้องลดการทำงานตัวเองลง ทำตัวเองให้ว่างมากขึ้นเพื่อมีเวลาใส่ใจกับตัวเขาซึ่งเราก็ไม่รู้หรือกว่าเราจะเริ่มรับเลี้ยงลูกตั้งแต่กี่ขวบ ถ้าเป็นเด็กเล็กมากไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ก็อาจจะต้อง จ้างแม่บ้านมาช่วยดูแลร่วมด้วย แต่ส่วนตัวถ้าเราไม่พร้อมเรื่องของเวลาจริง ๆ ก็จะไม่รับเขาเข้ามาดูแล เพราะเรารู้สึกว่าเวลาเราเอาเขามาเขาอยากอยู่กับเรา บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

4.5.4.3 อัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศ

กลุ่มตัวอย่างเพียงบางส่วนมีความเห็นว่าหากตนเองได้สวมบทบาทของการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูกจะมีความรู้สึกไม่สูญเสียตัวตนของตนเอง ขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เหลือมีความเห็นว่าหากตนเองได้สวมบทบาทของการเป็นแม่และการมีลูกจะมีความรู้สึกสูญเสียตัวตนของตนเอง

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่รู้สึกตัวตนของตนเองสูญเสียไปหากตนเองได้สวมบทบาทของการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูก ดังเช่น ปลายฟ้า กล่าวว่า “คิดว่ามันก็ไม่ได้เสียมาเพราะว่ามันอยู่ที่ตัวแม่ว่าแบบจะจัดการกับตัวเองยังไงเพราะว่ามันถามแม่คิดว่าแบบถ้าคิดว่ามันเสียก็เสียเยอะไม่เสียก็ไม่เสียเพราะว่ามันอยู่ที่มุมมองเราในการจัดการของแต่ละคนที่มันต่างกัน” ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับหมีวที่มีความเห็นว่า

เราคิดว่าตัวตนเราไม่สูญเสีย เพราะว่าเรามองแต่ตัวเองนะตอนนี้ เราก็ส่งน้องเรียน เหมือนการที่เราทุ่มเทให้อะไรคนหนึ่งอะมันเหมือนพอเรากลับมาเห็นแบบผลตอบแทนที่เขาเติบโตแล้วรู้สึกแบบเออมันชื่นใจจะอะไรแบบเนี่ยไม่ว่าให้เราเหนื่อยยังไงอะแล้วก็บ่นกับเพื่อนแล้วก็แบบนั้นนั่นนี่แต่พอหันมามองแบบมันมันเหมือนแบบความเหนื่อยมันหายไปอะไรแบบเนี่ยมันอธิบายไม่ถูกอะ หมีว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 13 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดมีความเห็นว่าหากตนเองได้สวมบทบาทของการเป็นแม่และการมีลูกจะมีความรู้สึกสูญเสียตัวตนของตนเอง โดยเฉพาะบทบาทของตนเองที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป ดังเช่น ต้นน้ำ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) กล่าวว่า “แน่นอน อีกร้อยยังไม่มียาเซ็กซ์ที่จะแบ่งเงินให้ใครด้วย” และมัดหมี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) กล่าวว่า “ยังงี้ก็สูญเสีย เรายังตอบสนองตัวเองไม่

เต็มที่แล้ว เมื่อเราแบบฟลุคตัวเองมากพอจนไม่รู้จะแบบเราจะรักตัวเองได้มากขนาดไหนฉันก็รู้สึกว่าคุณสามารถรักอีกคนได้แล้วนะคือแบบความพร้อมฉัน” รวมถึงพิชชีที่มีความเห็นว่า

ถ้าเราเป็นแม่เราคิดว่าตัวเราคงเปลี่ยนเหมือนการโฟกัสของเราอะมันเปลี่ยนไปทุกอย่างจะไปลงที่ลูกหมดเหมือนชีวิตรอบข้างที่เราเคยมีมาอาจจะเริ่มหายไปมันก็จะทำให้เราอาจจะต้องอยู่บ้านตลอด 24/7 ทุกอย่างมันต้องไปลงที่ลูกหมด รักตัวตนเราก็จะต้องยอมที่จะสูญเสียบางอย่างซึ่งอาจจะกลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เราไม่อยากมีลูกด้วย พิชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

ดาร์ณยังให้ความเห็นเพิ่มเติมในลักษณะของการสวมบทบาทของการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูกจะเป็นอุปสรรคต่อการประสบความสำเร็จของตนเองที่ตั้งไว้ โดยมีความเห็นว่า

ถ้าของเรารู้สึกว่าเราอยากทำเป้าหมายของตัวเองให้มันสำเร็จก่อนเราอยากขึ้นเป็นแบบว่าจุดสูงสุดของแบบสายงานเราหรือว่าเป็นเมเจอร์อะไรแบบเนี่ยเหมือนเราก็ต้องให้เราประสบความสำเร็จก่อนแล้วเราค่อยเป็นห่วงลูก เพราะว่ามิลูกเนี่ย เวลาเราจะหายไปหมดเราก็อยากจะทำตรงนี้ให้ประสบความสำเร็จก่อนหรือเราอยากไปเมืองนอกก็อยากไปนั่นนี่ละอยากไปใช้ชีวิตไปเรียน แบบรู้สึกว่ถ้ามีเค้า เป้าหมายหลักอยากขึ้นแบบเราจะไปถึงเป้าหมายอยากขึ้น ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

อีกทั้งการสวมบทบาทของการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูกจะทำให้ตนเองจำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรที่ตนเองมีใหม่ เช่น เงิน การจัดการภาระส่วนตัว เป็นต้น ดังคำกล่าวของออสที่ว่า

ก็ต้องสูญเสียเหมือนตอนนี้นะเราก็ดูแลตัวเองเนอะ มันต้องมีอีกคนขึ้นมาเหมือนประมาณว่าแบบทุกอย่างก็ต้องทำงานได้เงินเดือนมาก็ต้องให้ลูกด้วย แบบเงินที่เราเหลือกินมันก็น้อยลงหรือมัดที่มันจะต้องเอามาส่อไรกับตัวเองมันก็ต้องบาลลงเพราะเราก็ต้องคิดถึงลูกด้วยมันคือเรื่องที่ใหญ่อะ จริง ๆ ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสูญเสียตัวตน และการเปลี่ยนแปลงบทบาทและการวางตัวของตนเองใหม่หากต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูกโดยเฉพาะแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศหรือแม่กะเทย โดยยิปซี กล่าวว่า “พีคิดบ้างแหละว่า มันอาจจะมีอะไรที่แบบปรับเปลี่ยนไปแต่ก่อนเราอาจจะเป็นคนที่แบบเอ็กอ้าก ในแบบเนี่ยอาจจะต้องปรับให้มันดูสุภาพขึ้นแล้วความที่เราอยากเป็นแบบอย่างให้กับเขามันก็ต้องทำตัวให้มีความเหมาะสมขึ้นในความเป็นแม่ มันแม่ถึงกับเสียความเป็นเรามาอยู่ ที่การวางตัวมากกว่า ” ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565) สอดคล้องกันกับความเห็นของดารณที่ว่า

ยังไงก็สูญเสียเพราะว่าเราก็ต้องมีการเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลูกเพราะว่าแบบเราก็ต้องอยากให้ลูกได้ดีแบบเราก็ต้องเปลี่ยนพฤติกรรม แบบสมมุติว่าเราเป็นคนไม่เรียบร้อยมันก็อาจจะต้องมีแบบเป็นตัวอย่างที่ดีกับลูกอะ พอเราเป็นแม่เราอาจจะต้องแบบวางตัวมากขึ้นแบบจะไป กรีดผู้ซึ่งผู้ชายก็ไม่ได้ การที่แม่วิ้ววายอะไรลูกอาจจะตั้งคำถามได้แบบเค้าจะมองแปลกแปลกไหม เราก็ต้องคิดเยอะขึ้นแบบเราก็ต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้ลูก คือแบบว่าถ้าเราเป็นแม่เราก็ไม่ต้องถึงขั้นแบบว่าตัวเราเองน้ำก็อาจจะไม่ได้แหกขนบอะไรขนาดนั้น ดารณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

4.5.5 ความกังวลในอนาคต

กลุ่มตัวอย่างทุกรายมีความกังวลในอนาคตหากจะต้องรับเลี้ยงมาภายใต้สภาพของสังคมไทย โดยความกังวลดังกล่าวมีทั้งความกังวลในสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่จะได้รับตามกฎหมาย ความกังวลในการเผชิญกับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย และการยอมรับในตัวตนแม่กะเทยของลูก โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้

4.5.5.1 สิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่จะได้รับตามกฎหมาย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความกังวลต่อสิทธิประโยชน์ทั้งแม่กะเทยและลูกจะได้รับในอนาคตจากตัวผู้ที่เป็นแม่กะเทยในอนาคต ซึ่งสังคมไทยไม่ได้ยอมรับในทางกฎหมาย ดังที่ มัดหมี่ กล่าวว่า “คือความเป็นกะเทยในประเทศไทยมันไม่ทำให้เรารู้สึกว่ามันเป็นเรื่องปกติคือคนจีนกับการเป็นกะเทย จริงกะเทยไทยเนี่ยสวยที่สุดในโลก แต่ว่าก็ไม่เห็นว่าแบบแฮกๆเป็นพลเมืองที่ปกติสำหรับพวกมันเลยนะในฐานะทางกฎหมายมันก็ไม่ใช่ว่า” มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับบานเย็นที่กล่าวว่า

คำว่านายก็ยังเป็นตัวตีกรอบในทุก ๆ อย่าง ถึงแม้ว่าเราจะเป็นแม่ในทางสังคมจริง ๆ แต่ในทางกฎหมายมันก็ยังทำให้เรารู้สึกบางอย่างเมื่อต้องดำเนินชีวิตใน

บทบาทแม่แต่ว่ามีคำนำหน้าที่เป็นนายที่มาบังคับใช้ในการดำเนินชีวิตทุกอย่าง รวมถึงในฐานะบทบาทความเป็นแม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและการเลี้ยงดูอย่างแน่นอรวมถึงสิทธิประโยชน์ที่ลูกจะได้รับในอนาคตจากตัวเรา ในอนาคตถ้าเรามีลูก การที่ลูกเราต้องถูกบูลี่จากสังคมในการที่เราเป็นแม่ที่เป็นกะเทยอีกบานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

สอดคล้องกันกับความเห็นของแนนที่ว่า “แล้วก็ได้ไม่ได้รับในสิ่งที่ควรจะได้รับแบบที่มันเป็นพวกสวัสดิการต่าง ๆ อย่างตอนนี้ประเทศไทยมันเป็นอะไรที่ไม่น่าอยู่อะ ในหลายอย่างถ้าเรามีลูกตอนนี้เลยนะมันก็ทำให้เรารู้สึกว่าเหมือนมันเครียดมากแบบจะทำยังไงดีจะให้ลูกได้ใช้ชีวิตในแบบมันควรจะเป็น” แนน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 19 มกราคม 2565) และบิวยังมีความเห็นในทำนองเดียวกันที่ว่า

ยังไม่รวมถึงสิทธิที่แบบความเป็นแม่กับความเป็นลูก ความสัมพันธ์ระหว่างกันที่มันควรจะได้มันจะได้เต็มที่ไหม ตอนลูกยังเด็กก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรหรอก แต่พอลูกโตขึ้นมันก็จะมีความกลัวในการที่ลูกจะมองว่าแม่ยังเป็นนายอยู่เลย เราจะจัดการกับตรงนี้ยังไงก็พอลูกรู้เรื่อง เหมือนชีวิตเราแบบต้องมานั่งโอเฟ่นกับครอบครัวเราก็เหนื่อยแล้ว เราก็ต้องมาโอเฟ่นกับลูกกับสังคมที่มันมีความกดดันกับเราหรือยังไม่ได้รับรองเราหรือให้ความมั่นใจ มันมากำหนดเราแบบครอบครัวจะต้องเป็นยังไงเช่นต้องมีคนละหนึ่งคนมีลูกหนึ่งคน บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565)

นิน่าเช่นกันที่ยังคงมีความกังวลเกี่ยวกับการรับรองบุตรโดยเขามองว่าการเป็นแม่ของเขาจะส่งผลต่อสิทธิประโยชน์ที่ลูกจะได้รับในอนาคตจากตัวผู้ที่เป็นแม่ ดังที่นิน่ากล่าวว่า

มันก็ยังมีความกังวลในเรื่องของการรับรองบุตรจากแม่ที่เป็นกะเทย มันจะได้รับสวัสดิการยังไงบ้าง หนึ่งเลยคือเรื่องของปากท้องแบบเรื่องเงินก็ยังแบบไม่ได้แบบรู้สึกว่ามันมันคงแบบเรื่องปากท้องที่สองไปสนับสนุนเขาอะไรแบบเนี่ยมันก็ต้องใช้เงินในทุก ๆ ด้าน นิน่า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

4.5.5.2 การเผชิญกับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความกังวลในการดำเนินชีวิตหากจะต้องรับเลี้ยงมาภายใต้สภาพของสังคมไทย ดังเช่นปลายฟ้ากล่าวว่า “พอลูกชายโตขึ้นนะมีความแบบเข้าสังคม

ตั้งแต่เริ่มต้นขึ้นไปก็ได้แบบเนี้ยก็จะเริ่มละก็จะโดนอคติทางสังคมบ้าง เพื่อนแบบนั้นอาจจะมีข้อสงสัยอะไรที่เพื่อนเค้ามาตั้งคำถามเราลูกเรา อาจจะรับมือไม่ได้หรือเปล่าอะไรแบบนี้ละ มันก็มีความเห็นใจแล้วก็สงสารเด็กด้วย” ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565)

นอกจากนี้มินนี่ได้มีความกังวลในตัวลูกกับสภาพสังคมที่ต้องเผชิญเช่นกัน โดยกล่าวว่า “เราก็มีความกลัวในอนาคตที่จะโดนแกล้งโดนบูลี่ เหมือนที่เราจะโดนบูลี่ในโรงเรียน แต่มันก็ต้องค่อยค่อยรับมือไป มันสามารถแก้ได้ แต่ถ้าลูกไม่เข้าใจเราเนี่ยมันแก้ยาก” มินนี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 9 มกราคม 2565) เช่นเดียวกันกับต๋อแต้ก็กล่าวว่า

ความคาดหวังของคนที่ยอมเข้ามาแล้วแบบเราจะทำได้ไหม ไม่แปลกใจที่เวลากะเทย ถ้าเคยทำอะไรจะต้องทำให้มันสุดไว้มาก่อน ความคาดหวังก็คือเป็นลบแล้วจะทำตามสแตนด์ดาร์ดก็ไม่ได้ต้องทำให้มากกว่าความคาดหวังของสังคมที่ตั้งไว้ นี่แหละคือแม่กะเทย สำหรับตัวแม่กะเทยอาจจะไม่ส่งผลมากเพราะว่าโดยส่วนตัว เราสามารถรับมือได้กับความกดดันทางสังคมแต่สำหรับลูกเราละ อาจจะมีความเป็นห่วงเรา มองไม่เห็นภาพว่าเด็กที่โตขึ้นมาในสภาพสังคมที่มีคนมาล้อหรือไม่เข้าใจอีกหรืออาจจะใช้คำที่ไม่เหมาะสมก็อาจจะส่งผลกระทบต่อจิตใจเด็กคนหนึ่งอาจจะรับไม่ไหว อาจจะไมโอเค ต๋อแต้ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565)

4.5.5.3 การยอมรับในตัวตนของแม่กะเทย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความกังวลที่ลูกจะไม่ยอมรับในตัวตนความเป็นแม่กะเทย ดังที่ออสกล่าวว่า “ก็แบบยิ่งกังวลเรื่องลูกไม่รัก กลัวลูกทิ้ง กลัวรู้ว่าแบบจะเห็นว่าเราไม่ใช่แม่เขาแท้ ๆ เราก็กลัวลูกไปตามหาความจริงเหมือนแม่เรา ที่แบบแม่ที่เลี้ยงมาไม่ใช่แม่จริง ๆ เพราะว่าถ้าเค้าตามเจอแล้วละ เราว่าแบบความรักที่เป็นแม่กับลูกอะ ยังไงมันก็แบบลดลง แต่ไม่ได้หมายความว่าแบบว่าจะอกตัญญูอะไรแบบนี้ละ” ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) ออสยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า

ในกรณีที่ลูกโตแล้วก็อาจจะไม่เป็นอะไรมากในระดับหนึ่ง แต่ว่ามันก็น่าเป็นห่วง ถ้าเกิดลูกแบบอยู่ในสภาพแวดล้อมโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่แบบว่าเค้ารับทุกเรื่องไม่ได้ สุดท้ายเรื่องพวกเนี้ยมันก็ต้องจบที่ครอบครัวก็ต้องจัดการกันเอง เราคิดว่ายังไงเด็กอะ ร้อยทั้งร้อยอะเปอร์เซ็นต์สูง ก็ต้องคิดอยู่แล้วว่าแบบเออ พ่อแม่เป็นกะเทยตัวเด็กบางทีอาจจะไม่เป็นอะไรมากหรอกแต่ว่าสังคมอะ ประเทศไทยอะก็แบบนี้ตลอด เราแบบคิดว่าโดนแกล้งโดนสังคมไทยมันถือว่าเป็นเรื่องใหม่คือเราว่า

มันยังใหม่สำหรับคนอื่นในสังคม ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

นอกจากนี้แว่นกล่าวเพิ่มเติมเช่นกันในประเด็นของการยอมรับในตัวตนของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในอนาคตจากลูกของตนเองที่รับเลี้ยงมาว่า

แค่มันติดใจอย่างเดียวคือกลัวว่าลูกจะแบบ เราก็ไม่รู้ว่าจะคิดอะไรยังไงแบบนะ นั่นเค้าจะแบบยอมรับในเชิงลึกได้จริงไหม มันก็เป็นความกลัวของเราอยู่แล้ว ถึงแม้ว่าเค้าจะยอมรับได้แบบในใจเค้าคิดไปว่าแบบเหมือนเค้าจะเป็นจุดด้อยอะไรแบบเนี่ย ยิ่งถ้าแบบเค้ายังไม่ได้คอนเซนต์กับเรากับตอนโตแบบรับมาตอนเด็กอะไรแบบเนี่ย พอเค้าก้าวไปอยู่ในสังคมที่ใหญ่พอโตขึ้นมาแล้วกลายเป็นว่า เค้าก็อาจจะต้องมาพิสูจน์แทนเราหรือเปล่าอะไรหรือก็อาจจะแบบส่งผลทำให้เสียใจในเชิงลบไปเลย ต่อให้เด็กยอมรับเรามากยังไง แต่ในใจเค้าก็ยังมีแบบความติดอะไรบางอย่างอยู่ สภาพแวดล้อมที่มากดดัน สภาพแวดล้อมที่เป็นแบบชายกับหญิง เค้าก็คงเห็นภาพอะไรแบบนี้อยู่ แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

4.6 บทสรุป: การรับรู้ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ในสังคมไทย

กล่าวโดยสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทของการเป็นแม่ ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 24-37 ปี และประกอบอาชีพเป็นพนักงานประจำบริษัทเอกชน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในปัจจุบันดีและมีการยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศจากครอบครัวแล้ว ได้สะท้อนประเด็นการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในประเด็นสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ เหตุผลความต้องการที่จะมีบุตร และความคาดหวังสู่การเป็นแม่ ความหมายของความเป็นแม่ ทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก และแม่กะเทย: ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวลของผู้หญิงข้ามเพศ มีรายละเอียดดังนี้

ประการแรก เหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินครึ่งไม่มีความต้องการที่จะมีลูกและไม่มีความคาดหวังสู่การเป็นแม่ภายใต้เหตุผล 2 ประการ ได้แก่ ความพร้อมของตนเองและความยากในการเลี้ยงดูเด็ก และมุมมองที่ว่าการมีลูกเป็นภาระ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการเลี้ยงดูที่ผ่านมาและความสัมพันธ์ภายใน

ครอบครัวส่งผลต่อความคิดและความต้องการในการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือการเป็นแม่ในอนาคต โดยประสบการณ์ดังกล่าวมีทั้งประสบการณ์ในเชิงบวกและประสบการณ์ในเชิงลบ หากผู้หญิงข้ามเพศ มีประสบการณ์เชิงบวกและมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับแม่ก็จะมีแนวโน้มที่มีความต้องการที่อยากจะมีลูกและมีความคาดหวังในการเป็นแม่ หรือในกรณีที่มีประสบการณ์เชิงลบ ประสบการณ์ดังกล่าว อาจส่งผลต่อความคาดหวังในการเป็นแม่และการมีลูกในลักษณะของการที่อยากจะทำครอบครัวในรูปแบบให้ที่ไม่ใช่สิ่งที่ตนเองเผชิญมาหรือประสบการณ์เชิงลบอาจส่งผลให้ผู้หญิงข้ามเพศไม่มีความคาดหวังต่อการเป็นแม่และความต้องการมีบุตรเลย และมีความเห็นว่าจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีแผนหากตนเองจะต้องรับเลี้ยงบุตร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดและยังคงทำงานประจำหากตนเองจะต้องสวมบทบาทการเป็นแม่ภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการทำงานดังกล่าว จำเป็นต้องมีคู่ชีวิตที่มาคอยสนับสนุน

ประการที่สอง การให้ความหมายของคำว่า “แม่” พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความหมายคำว่า “แม่” ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การให้ความหมายในเชิงบทบาทการให้กำเนิดทางชีวภาพ การเลี้ยงดูทางสังคม และการให้ความหมายในเชิงความสัมพันธ์ ในส่วนของการรับรู้ความเป็นแม่ในอุดมคติในสังคมไทย กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้หลายประการ ได้แก่ ความเป็นแม่อุดมคติในเชิงบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูและให้การสนับสนุนลูกทุกด้าน ความเป็นแม่ในอุดมคติในเชิงความอดทนและเสียสละใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การที่แม่ต้องมีความอดทนและเสียสละมาก และการที่ไม่ได้เสียสละให้ลูกมากกว่าตัวเอง ความเป็นแม่ในอุดมคติในเชิงของความเป็นหญิงและการให้กำเนิดลูก รวมถึงความเป็นแม่ในอุดมคติในเชิงของการเปิดกว้างกับทุกเรื่องและมีความแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล

สำหรับมุมมองต่อการเป็นแม่ที่ดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมุมมองต่อการเป็นแม่ที่ดีในสังคมไทยในเชิงของการทำหน้าที่ในการเป็นแม่ เช่น การสนับสนุน เลี้ยงและดูแล อย่างดีและเน้นลูกเป็นศูนย์กลาง โดยแม่ที่ดีในทัศนะของผู้หญิงข้ามเพศ คือ แม่ที่มีความเสียสละ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างมองว่าแม่ที่ดีไม่ต้องทำอะไรมากและแม่ทุกคนก็มีความแตกต่างกันในด้านความพร้อมแค่สนับสนุนลูกให้ดีที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

ประการที่สาม ทัศนะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก กลุ่มตัวอย่างทุกรายมีความเห็นว่าบทบาทของการเป็นแม่ คือ การสนับสนุนลูกในทุกด้าน โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งขั้นพื้นฐานที่เด็กควรจะได้รับตามวัยอย่างเหมาะสม เมื่อกล่าวถึงประเด็นมุมมองของการรับเลี้ยงลูกในสังคมไทย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นและการรับรู้ในเชิงบวกเกี่ยวกับการรับเลี้ยงดูลูก แต่มีความเห็นว่าสังคมไทยยังคงมองการรับเลี้ยงดูลูกในเชิงลบ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนบางส่วนให้มุมมองและการรับรู้ในเชิงบวกในประเด็นของการรับเลี้ยงบุตรในสังคมไทย โดยมีความเห็นว่าเป็นการให้โอกาสและเป็นทางเลือกหนึ่งของครอบครัว

ประการสุดท้าย จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับความเห็นต่อแม่ที่เป็นกะเทยในสังคมไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมุมมองในเชิงบวกต่อแม่กะเทยแต่มีมุมมองต่อสังคมที่มีต่อแม่กะเทยเป็นไปในเชิงลบ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกือบครึ่งหนึ่งมีมุมมองต่อแม่กะเทยในเชิงลบและมีมุมมองของสังคมที่มีต่อแม่กะเทยในเชิงลบ ในประเด็นของความแตกต่างของบทบาทกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกินครึ่งมีความเห็นว่า มีความแตกต่างของบทบาทของแม่กะเทยและแม่ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง ความต่างถูกให้ความสำคัญไปในประเด็นของบทบาทในการให้กำเนิดลูกหรือการให้นมลูก และบทบาททางสังคม นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในความแตกต่างของแม่กะเทยและแม่ทั่วไปในความสามารถเลี้ยงลูกโดยมีความเข้าใจในมิติของความเป็นเพศและความไวต่อสภาพจิตใจ (Sensitivity of gender) ของลูกและครอบครัวมากกว่า ขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเห็นว่า ไม่มีความแตกต่างของบทบาทของแม่กะเทยและแม่ทั่วไป

สำหรับความท้าทายของผู้หญิงข้ามเพศในการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย ผู้หญิงข้ามเพศมีความเห็นแบ่งออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ 1) การปรับตัวต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง 2) มุมมองของสังคมต่อการเป็นแม่กะเทย ได้แก่ สังคมยังคิดว่ากะเทยไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้ การมองคนไม่เท่ากันของสังคม 3) การเลี้ยงดูและทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่กะเทย การบอกความจริงกับลูก และ 4) การจัดการหรือการควบคุมตนเองของผู้หญิงข้ามเพศ ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมองว่าในสถานะของการเป็นผู้หญิงข้ามเพศจะมีบุคลิกภาพทางเพศที่แตกต่างไปอันเนื่องมาจากสภาพอารมณ์สภาพฮอร์โมน ทำให้ส่งผลถึงความมั่นคงทางอารมณ์และการควบคุม

ข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทยของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยมีส่วนในการเป็นตัวกำหนดบทบาทและส่งผลต่อความคาดหวังต่อการเป็นแม่กะเทยและการรับเลี้ยงลูก ผู้หญิงข้ามเพศมีความเห็นในประเด็นดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) เศรษฐฐานะ 2) การทำงานประจำ และ 3) การสูญเสียอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศ

สำหรับความกังวลของผู้หญิงข้ามเพศในการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย ผู้หญิงข้ามเพศต้องเผชิญและมีความกดดันในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยอย่างมากหากตนต้องเป็นแม่ ได้แก่ 1) ความกังวลในสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่จะได้รับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความกังวลต่อสิทธิประโยชน์ทั้งแม่กะเทยและลูกจะได้รับในอนาคตจากตัวผู้ที่เป็นแม่กะเทยในอนาคต ซึ่งสังคมไทยไม่ได้ยอมรับในทางกฎหมาย 2) ความกังวลในการเผชิญกับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย และ 3) การยอมรับในตัวตนแม่กะเทยของลูก รวมถึงการสร้างการยอมรับในหมู่ของผู้หญิงข้ามเพศเอง

ความคิดของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานสะท้อนผ่านการเป็นแม่ที่สนับสนุนลูกในทุกด้านอย่างเต็มที่และดีที่สุด ภายใต้การประกอบสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อที่จะสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมที่ปฏิเสธการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศเพื่อลดบาดแผลและแรงกดดันจากสังคมภายนอกให้ได้มากที่สุด จะเห็นได้ชัดว่าแม่ที่ดีในทัศนะของผู้หญิงข้ามเพศ คือ แม่ที่มีความ

เสียสละ สะท้อนการเป็นแม่ภายใต้อุดมการณ์แบบปิตาธิปไตยและทุนนิยมอย่างมาก ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมีความต้องการที่จะเป็นแม่ผ่านการรับเลี้ยงลูกเนื่องจากเป็นสิ่งที่จะสามารถกระทำได้อย่างได้เงื่อนไขและข้อจำกัดที่มีมากที่สุด แต่การเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่ยังคงเป็นมนุษย์เงินเดือนและมีรายได้ประจำ ประกอบกับการเป็นแม่ที่ไม่ได้สิทธิประโยชน์จากรัฐทำให้พวกเขา มีความกดดันในการดำเนินชีวิตอย่างมากหากตนเองต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่ ดังที่กล่าวไปในข้างต้นในข้อจำกัดและความกังวลที่เกิดขึ้นของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงสภาพการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้สภาพสังคมแบบปิตาธิปไตยทุนนิยมที่เป็นสิ่งที่หล่อหลอมและส่งผลกระทบต่อ การรับรู้และการดำเนินชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย การศึกษาในส่วนนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์และการดำเนินชีวิตในสังคม รวมถึงชนชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจที่เข้ามาเป็นกรอบในการคิดและส่งผลกระทบต่อมุมมองของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงาน

บทที่ 5

ประสบการณ์และการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย

ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยแม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่ได้การยอมรับในเชิงกฎหมายทั้งในประเด็นของสิทธิพลเมือง สิทธิในการระบุดัตตน รวมถึงสิทธิในครอบครัวและการแต่งงาน แต่ผู้หญิงข้ามเพศยังพยายามต่อรองและดำเนินชีวิตภายใต้เงื่อนไขทางสังคมดังกล่าว เช่น การเกิดขึ้นของแม่กะเทยในสังคมไทยที่จะต้องเผชิญกับความท้าทายและข้อจำกัดต่าง ๆ อันเนื่องมาจากเพศสถานะของตนเองที่สังคมพยายามสร้างเงื่อนไขและเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศส่งผลให้การดำเนินชีวิตในฐานะของบทบาทความเป็นแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยมีประสบการณ์และข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ในงานศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ทำการศึกษาผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่โอบอุ้มบทบาทความเป็นแม่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในปัจจุบัน รวมถึงอุดมการณ์ของปิตาธิปไตยที่ยังคงฝังรากลึกในสังคมไทยทุกสถาบันและเบียดขับ กัดกัน อีกทั้งยังสร้างความท้าทายความเป็นแม่กะเทยในการดำเนินชีวิต ความทับซ้อนในการดำเนินชีวิตภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยอุดมการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อประสบการณ์และการรับรู้ที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

สืบเนื่องจากการศึกษาในบทที่ 4 เป็นการฉายภาพสถานการณ์โดยรวมของผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในมิติต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการปูทางทำให้เห็นถึงความคิดของผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทของการเป็นแม่ในปัจจุบัน สำหรับการศึกษาในบทนี้จะเป็นการศึกษาประสบการณ์แม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม ซึ่งเป็นการฉายภาพอย่างต่อเนื่องที่จะทำให้เห็นถึงประสบการณ์และความคิดของผู้หญิงข้ามเพศที่โอบรับความเป็นแม่แล้วอย่างแท้จริง โดยเป็นการทำให้เห็นถึงประสบการณ์ของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศวัยทำงานที่อาศัยและทำงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครหรือปริมณฑล และมีการรับลูกมาเลี้ยงจากบุคคลอื่นอันเนื่องมาจากข้อจำกัดของกฎหมายที่ตนไม่สามารถให้กำเนิดบุตรทางชีววิทยาได้ ผ่านกรณีศึกษาของผู้หญิงข้ามเพศจำนวน 2 ท่าน ได้แก่ โบว์ลิ่ง (นามสมมุติ) และริชชี (นามสมมุติ) ที่ได้สะท้อนประสบการณ์ผ่านเรื่องเล่าเรื่องราวชีวิตในฐานะบทบาทของแม่ แม้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศที่โอบรับความเป็นแม่ในสังคมไทยล้วนมีข้อจำกัดอย่างมากในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากแม่กะเทยที่เป็นที่รู้จักในสังคมไทยมีจำนวนไม่มากที่ต้องการเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนในบทบาทของการเป็นแม่หรือในบุคคลที่เปิดเผยมักจะเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในแวดวงสังคม ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นถึงการโอบอุ้มบทบาทความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ การเกิดขึ้นของความเป็นแม่และการเป็นแม่ในสังคมไทยในรูปแบบใหม่ที่เป็นการทำลายรูปแบบของการนิยามความเป็นแม่และครอบครัวที่

แตกต่างไปจากเดิม อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงการมีอยู่ของแม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้การเป็นแม่นอกกฎหมาย

ผู้วิจัยจะนำเสนอในลักษณะเชิงพรรณนาหรือบรรยายเรื่องราวของแต่ละท่านผ่านกรณีศึกษา โดยจะนำเสนอตั้งแต่การแนะนำผู้หญิงข้ามเพศ บริบททางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ โดยเป็นการเริ่มต้นทำความรู้จักภายใต้บริบทของครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ ที่มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล รวมถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทย ในประเด็นของการให้ความหมายเกี่ยวกับความเป็นแม่และทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก ส่วนต่อมาจะเป็น จุดเริ่มต้นของแม่กะเทย: กว่าที่จะเป็นแม่กะเทยไม่ใช่เรื่องง่าย จะเป็นการบอกเล่าเรื่องราวตั้งแต่จุดเริ่มต้นในความต้องการที่จะมีลูกและความคาดหวังในการเป็นแม่ การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นแม่ จนกระทั่งเข้าสู่กระบวนการรับเลี้ยงลูก ถัดมาจะเป็นการนำพาเข้าสู่เส้นทางของการเป็นแม่กะเทย เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงปฏิบัติการของการเป็นแม่ การเป็นแม่ในช่วงแรกของผู้หญิงข้ามเพศและแม่มือใหม่ การจัดการตนเอง รวมไปถึงกิจวัตรประจำวันในฐานะบทบาทของการเป็นแม่และความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกในฐานะการโอบรับทั้งบทบาทของการเป็นแม่และการทำงานนอกบ้านทำให้มีรูปแบบการดำเนินชีวิตและการจัดการที่หลากหลาย ในส่วนสุดท้ายจะเป็นการนำเสนอความท้าทายและข้อจำกัด รวมถึงความต้องการของแม่กะเทยในสังคมไทยในฐานะที่สวมบทบาทของการเป็นแม่นอกกฎหมาย

5.1 กรณีศึกษาที่ 1 โบว์ลิง (นามสมมติ): การเป็นแม่คือที่สุดของความสำเร็จในชีวิต

โบว์ลิง อายุ 32 ปี ได้นิยามตนเองเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่โอบรับความเป็นแม่ จบการศึกษาปริญญาตรี ปัจจุบันประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวออนไลน์ โบว์ลิงถือเป็นผู้ที่มีเศรษฐกิจดีมาก ไม่มีใครในแวดวงผู้หญิงข้ามเพศที่ไม่พูดถึงเขา ในแวดวงของผู้หญิงข้ามเพศโบว์ลิงได้เป็นที่รู้จักกันบนสื่อออนไลน์ผ่านการนำเสนอชีวิตหรือความสำเร็จต่าง ๆ ถือเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่มีองค์ประกอบของชีวิตในแบบที่ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนใฝ่ฝันและต้องการจะเป็น เช่น การมีคู่ครองและได้แต่งงาน การมีลูกและครอบครัวที่ดี การมีความมั่นคงทางการเงินและเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงทางสังคม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเงื่อนไขในชีวิตที่ทำให้โบว์ลิงได้รับการยอมรับในสังคมโดยเฉพาะในแวดวงของผู้หญิงข้ามเพศด้วยกันเองว่าเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต

ปัจจุบันนี้โบว์ลิงได้มีการรับเลี้ยงลูก 2 คน ได้แก่ เอ (นามสมมติ) และบี (นามสมมติ) โดยลูกทั้งสองคน อายุ 6 ปี ได้อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวภายในบ้านเดียวกันกับโบว์ลิงและแฟน ภาพความสุขจากการมีลูกและการเป็นแม่ของเขาถูกสะท้อนผ่านโลกโซเชียลของโบว์ลิงอย่าง

ภาคภูมิใจ และการมีลูกของโบว์ลิ่งเป็นที่ชื่นชมของสังคมส่วนใหญ่มาก ปัจจุบันโบว์ลิ่งมีแฟนที่คบกันมาประมาณเกือบ 10 ปี ได้ทำการแต่งงานกันแล้วเมื่อไม่นานมานี้ ในการแต่งงานของทั้งสองได้สร้างความสนใจแก่สื่ออย่างมากในสังคมไทย โดยเฉพาะรูปแบบของสินสอดที่การแต่งงานของเขาเกิดขึ้นท่ามกลางยุคของข้าวยากหมากแพง การนำหัวหมูมาเป็นสัญลักษณ์ส่วนหนึ่งในการสู่ขอในงานแต่งของเขาทำให้เป็นที่สนใจอย่างมาก โดยเฉพาะหมูที่ในช่วงเวลาดังกล่าวมีราคาที่สูงมาก จนหลายคนนำมาเป็นสื่อกลางในการล้อเลียนสังคม รวมถึงแสดงถึงความมั่งคั่งในครอบครัว การแต่งงานของเขาเป็นช่วงระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์ในงานวิจัยในครั้งนี้ ในการแต่งงานของเขาในครั้งนี้ถึงแม้ว่าโบว์ลิ่งจะรับเลี้ยงลูกมาโดยก่อนหน้าที่จะมีการแต่งงานแล้ว แต่การแต่งงานในครั้งนี้ก็เป็นเครื่องยืนยันได้ถึงความพยายามหนึ่งของพฤติกรรมการเป็นแม่ที่พยายามจะสร้างครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ในทางสังคม และเป็นความพยายามของโบว์ลิ่งที่จะสร้างความเป็นครอบครัวให้ลูกเพื่อให้ไม่รู้สึกลำบากทางสังคม การจัดงานแต่งของโบว์ลิ่งเป็นช่วงหนึ่งของชีวิตในแบบแผนชีวิตครอบครัวของชนชั้นกลางที่มีฐานะที่จะต้องมีการแต่งงานและการสู่ขออย่างสมศักดิ์ศรีอีกทั้งเป็นการสร้างพลังอำนาจผ่านชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับตนเองและครอบครัว

กว่าที่จะมาเป็นโบว์ลิ่งในทุกวันนี้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่สามารถสวมบทบาทของการเป็นแม่ได้อย่างดี สำหรับโบว์ลิ่งแล้วเป็นเส้นทางที่ไม่ได้ราบรื่นและเรียบง่ายอย่างที่หลายคนคาดหวังไว้ จากการพูดคุยในหลายครั้งกว่าที่โบว์ลิ่งจะมาถึงทุกอย่างอย่างเป็นเขาในวันนี้ต้องเผชิญเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย ทั้งการต่อสู้และฝ่าฟันท่ามกลางสังคมสมัยเก่าที่ไม่ได้เปิดกว้างและมีความเข้าใจในความหลากหลายที่ผ่านมาได้หล่อหลอมให้โบว์ลิ่งเป็นคนที่มีความอดทนอย่างมากและส่งผลให้โบว์ลิ่งเป็นบุคคลที่สามารถทำมาหากิน หาเลี้ยงครอบครัวได้ด้วยตนเองอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง โบว์ลิ่งได้เริ่มต้นกล่าวถึงความไม่สมบูรณ์ของครอบครัวในช่วงวัยเด็กของเขาที่ทำให้เขาต้องอดทนและต้องการที่จะขยับหรือเลื่อนสถานะของตนเองให้ดีขึ้นผ่านโอกาสและความสามารถของโบว์ลิ่งเอง โบว์ลิ่งได้อธิบายถึงความลำบากที่เขาต้องเผชิญตั้งแต่ในวัยเด็กที่สวนทางกับฐานะ และชนชั้นในปัจจุบันอย่างมาก ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า

ครอบครัวพี่ พี่ลำบากมาก่อน ชีวิตพี่ไม่ได้แบบดี พี่เกิดบนเรือนแพไม่มีที่ดินอยู่อย่างแบบลำบาก ไม่มีครอบครัวที่พร้อม มีอด มีน้อย ไม่ได้มีเหมือนครอบครัวอื่นเขา แต่แบบทุกอย่างที่เจอมาทำให้เราเป็นคนเก่งเข้มแข็ง ซึมซับในความลำบาก โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

สภาพสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจของโบว์ลิ่งในวัยเด็กล้วนส่งผลอย่างมาต่อการดำเนินชีวิตและการเลี้ยงดู รวมถึงการทำความเข้าใจในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของโบว์ลิ่ง จากอดีตจนถึงในปัจจุบัน การเลี้ยงดูในวัยเด็กของโบว์ลิ่งแทบจะไม่มีอะไรต่างอะไรจากผู้หญิงข้ามเพศหลายคนที่มีความผูกพันแนบชิดกับแม่ของตนเองมากที่สุด โบว์ลิ่งมีความต้องการที่จะใช้ชีวิตแบบเป็นผู้หญิงมาตั้งแต่ยังเด็ก โดยเฉพาะการแอบไปเดินสายประกวดนางงามของเขาที่โบว์ลิ่งได้บอกเล่าทำให้เขารู้สึกว่าตัวเองเป็นผู้หญิงมากขึ้นและมีความสุขกับการใช้ชีวิตในรูปแบบนี้ เมื่อโบว์ลิ่งรู้ว่าตนเองมีอัตลักษณ์ทางเพศดังกล่าว ความยากของผู้หญิงข้ามเพศอย่างแรกในชีวิต เช่นเดียวกันกับโบว์ลิ่งคือการเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนให้เป็นที่ยอมรับของครอบครัว โบว์ลิ่งยินยอมเลือกที่จะเปิดเผยตัวตนกับแม่ของตนเองก่อน เนื่องจากแม่เป็นบุคคลที่มีความเป็นหญิงและความเข้าใจในตัวโบว์ลิ่งมากที่สุด ในทัศนะของโบว์ลิ่งเชื่อว่า แม่สามารถสร้างความไว้วางใจ และความสะดวกสบายใจในการเปิดเผยตัวตนหรืออัตลักษณ์ทางเพศมากที่สุดได้ ขณะเดียวกันฝ่ายพ่อที่ยังไม่ให้การยอมรับในตัวของโบว์ลิ่งตั้งแต่แรก เช่นเดียวกับผู้หญิงข้ามเพศหลายคนในสังคมไทยที่ในช่วงแรกจะมีความกระอักกระอ่วนใจในการที่จะเปิดเผยตัวตนกับพ่อหรือบุคคลที่มีความเป็นชาย เนื่องจากการแสดงออกของพ่อที่มีความคิดแบบเก่าที่ยังไม่ได้เปิดใจและยอมรับในตัวโบว์ลิ่ง ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า

เราก็สนิทกับแม่เป็นส่วนใหญ่ แม่ก็จะเข้าใจพี่มากกว่าพี่อยากเป็นอะไร สนับสนุนพี่ เลี้ยงพี่แบบเป็นดาวตั้งแต่เด็ก สนับสนุนทุกอย่าง จะเดินจะประกวด จะทำอะไร จะแต่งหญิงนั่นนี่ ครอบครัวซัพพอร์ตหมด แต่ในส่วน of พ่อจะไม่ค่อยชอบ โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

เห็นได้ชัดว่าโบว์ลิ่งได้เกิดและเติบโตมาในครอบครัวในรูปแบบเก่าที่ให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ โดยพ่อเป็นหัวหน้าครอบครัวหลักที่มีอำนาจในการตัดสินใจและวางแผนครอบครัว การดำรงตนอยู่ภายใต้ครอบครัวที่อำนาจหลักอยู่พ่อที่มีความเป็นชายสูงสุดทำให้เส้นทางในการยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของโบว์ลิ่งไม่ได้ง่ายอย่างที่หลายคนคิด จุดเริ่มต้นของการเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างหลากหลายตามสถานการณ์ของครอบครัวและสภาพแวดล้อมของสังคมที่แตกต่างกันไป

โบว์ลิ่งเองไม่ได้มีปัญหาเรื่องการยอมรับจากครอบครัวในฝั่งของแม่ แต่สำหรับพ่อเขาเล่าให้ฟังว่าเป็นเรื่องที่ยากและสร้างความหวาดกลัวอย่างมากหากพ่อของตนรับรู้ในอัตลักษณ์ตัวตน แต่เขามองว่าต้องมีวันหนึ่งที่พ่อต้องรับรู้ ซึ่งในสถานการณ์ดังกล่าวเป็นวันที่เขารู้สึกว่าโชคดีมากเพราะ

ความบังเอิญในเหตุการณ์วันนั้นได้เปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตของเขาให้แสดงออกและเป็นตัวตนของเขาได้อย่างเต็มที่และหลังจากนั้นก็เป็นจุดเปลี่ยนที่โบว์ลิ่งได้ใช้ชีวิตอย่างอิสระต่อมา

โบว์ลิ่งเชื่อว่าผู้หญิงข้ามเพศหลายคนอาจจะต้องเผชิญสถานการณ์แบบเขาในการที่ต้องผ่านจุดเปลี่ยนผ่านนี้ไปได้ แต่การเผชิญก็จะมีรูปแบบหลากหลายแต่สำหรับโบว์ลิ่ง ถึงแม้ว่าพ่อยังไม่ชอบแต่พ่อของโบว์ลิ่งก็มีความเข้าใจและไม่ได้ใช้ความรุนแรงกับเขา ทุกคนล้วนมีจุดเริ่มต้นและจุดเปลี่ยนผ่านในการเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนของตนเอง รวมถึงการแสดงออกที่หลากหลาย หลายคนรวมถึงโบว์ลิ่งต้องเผชิญกับความกลัว ความตื่นเต้น และความท้าทายที่แตกต่างกันออกไป การเปิดเผยอัตลักษณ์ดังกล่าวของโบว์ลิ่งเป็นสิ่งที่ต้องแลกมาด้วยการมีเงื่อนไขในการสร้างการยอมรับของครอบครัว โบว์ลิ่งต้องแลกกับความพยายามในการสร้างความมั่นคงในชีวิต สำหรับผู้หญิงข้ามเพศที่ไม่ค่อยมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี การเดินสายประกวดนางงามถือเป็นอาชีพหนึ่งของผู้หญิงข้ามเพศในสมัยก่อนที่หลายคนตัดสินใจเลือกที่จะทำ เพราะการประกวดนางงามทำให้ได้ทั้งเงินรางวัลและการเลื่อนสถานะทางสังคม อีกทั้งยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของตนเองให้มีความเป็นหญิงมากที่สุด โดยมีพี่เลี้ยงหรือผู้ให้การสนับสนุน การเดินสายประกวดนางงามถือเป็นสิ่งหลักของโบว์ลิ่งในช่วงวัยรุ่นในการหาเงินมาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่นำมาสู่การสร้างความสำเร็จและการยอมรับในตัวตนของโบว์ลิ่ง โบว์ลิ่งใช้คำว่า “รู้สึกเหมือนแบบยกอะไรออกจากอก” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565) ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า

เพิ่งจะมาเข้าใจกันประมาณช่วง ม. 1 พ่อก็เริ่มรับได้ เพราะว่าแบบพ่อพี่ทำงานแบบฉายหนังกลางแปลง และวันนั้นไปฉายที่วัดพอดิ ซึ่งเป็นวัดเดียวกับที่พี่ไปเดินสายประกวด ก็โป๊ะเลยละ พ่อไปฉายหนังกลางแปลง และดันประกวดวัดเดียวกับพ่อ พ่อก็เห็นแล้วแบบเป็นครั้งแรก พี่ก็นึกในใจแบบกูโดนเตะแน่นอน แต่พ่อเดินเข้ามาตบไหล่เบา ๆ แล้วก็พูดว่าแบบ มึงอยากเป็นไรก็เป็นไป หลังจากนั้นก็รู้สึกเหมือนแบบยกอะไรออกจากอก เหมือนปลดล็อกตัวเองมาก แล้วก็ใช้ชีวิตแบบผู้หญิงเต็มตัวแบบสุด ๆ ไปเลย พอมาตอนนี้แบบเราก็นั่งสร้างเนื้อสร้างตัวได้ ดูแลพ่อแม่ทุกอย่าง จนแบบแฮปปี้มาก โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

เส้นทางของโบว์ลิ่งในวัยเด็กและการยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศไม่ได้มีเส้นทางที่โรยด้วยกลีบกุหลาบ จนมาถึง ณ ปัจจุบันนี้ จุดที่โบว์ลิ่งมีสิ่งที่เรียกว่า “ครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565) ในความหมายของเขาครอบครัวที่

สมบูรณ์แบบเป็นมากกว่าครอบครัวในมิติของชีวภาพและครอบครัวในแบบอุดมคติของสังคมไทย คือ การมีพ่อ แม่ และลูก แต่ยังเป็นความหมายของครอบครัวในเชิงของสังคมด้วย คือ การที่ทุกคนมีความสุข และเป็นครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างดีเสมอมา รวมถึงการอยู่ร่วมกันแบบครอบครัวขยายในลักษณะที่ทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากแต่เดิมที่ต้องอดมื้อกินมื้อและใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก

ความต้องการในการสร้างครอบครัวในรูปแบบใหม่ที่โบว์ลิ่งต้องการและต้องการจะเติมเต็มสิ่งที่ตนเองขาดในวัยเด็กในคำว่า “ความรักและครอบครัว” โดยพ่อแม่ของโบว์ลิ่งก็ยอมรับในตัวตนของโบว์ลิ่ง รวมถึงการมีคู่ชีวิตเช่นกัน กว่าจะมาถึง ณ จุดนี้ การมีความรักของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยมีความยากมากสำหรับมุมมองของโบว์ลิ่งภายใต้สภาพของสังคม แต่ขณะเดียวกันการมีคู่ชีวิตที่ดีและช่วยกันสนับสนุนกันและกันอย่างดีถือเป็นเรื่องที่ยากกว่า โบว์ลิ่งรู้สึกว่าเขาโชคดีมากที่เจอบุคคลนี้และได้แต่งงานกัน สำหรับโบว์ลิ่งการแต่งงานและการมีลูกคือความสมบูรณ์ของคำว่าครอบครัวของโบว์ลิ่ง จุดเริ่มต้นของความรักและการประกอบสร้างครอบครัวก็ไม่ได้ง่ายเช่นกัน เนื่องจากทั้งคู่เริ่มต้นจากไม่มีเงินติดตัวสักบาท ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า

คำว่าครอบครัวที่สมบูรณ์ แบบกว่าจะมาถึงวันนี้ได้แบบก็ต้องต่อสู้ต้องเจออะไรมาเยอะมาก ยิ่งเรามีแฟน เราสองคนเริ่มต้นจากไม่มีเงินติดตัวสักบาท ก็ช่วยกันทำมาหากินใช้เวลาเก็บเงิน 9 ปีกว่าจะได้มาแต่งงานกันในทุกวันนี้ แบบที่รู้สึกว่ามีโชคดีมาก ที่ได้คู่ชีวิตที่ดี เพราะแบบเขาพร้อมที่จะทำทุกอย่างและอยู่เคียงข้างเราไม่ให้ลูกเมียลำบาก คุณตา คุณยาย โอเคแอบปี๊ ฟิลเดียวกัน เป็นของกันและกัน ไม่มีแบ่งแยก รักลูกมาก และก็มองว่านี่คือหลานของเราแบบจริง ๆ คนแก่อะเนอะก็ต้องชอบเด็ก อยากเล่นกับเด็กอยู่แล้ว โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

การแต่งงานของโบว์ลิ่งและแฟนของเขาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สะท้อนคำว่าครอบครัวที่สมบูรณ์ของโบว์ลิ่งอย่างมาก เพราะไม่ใช่ทุกคนที่จะเจอคู่ชีวิตที่ดี และการแต่งงานในมุมมองของโบว์ลิ่งก็สะท้อนถึงความเป็นครอบครัวและการยอมรับทางสังคมในตัวตนของเขา รวมถึงการมีคู่ชีวิตของเขาคือความพยายามในการช่วยเหลือสถานะทางเศรษฐกิจ โบว์ลิ่งเข้าใจดีว่าการแต่งงานในครั้งนี้ถึงแม้จะไม่ได้มีผลผูกพันทางกฎหมายเนื่องมาจากข้อจำกัดของกฎหมายในสังคมไทย ในมุมมองของโบว์ลิ่งคำว่าครอบครัวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานแล้วสำหรับเขา ตั้งแต่ก่อนการแต่งงาน เนื่องจากโบว์ลิ่งได้รับเลี้ยงลูกก่อนหน้าที่เขาจะแต่งงานมานานในระยะหนึ่งแล้ว ถึงแม้การแต่งงานครั้งนี้

นี้จะไม่เป็นที่ยอมรับในเชิงของกฎหมายก็ตามแต่ก็เป็นการยืนยันและตอกย้ำคำว่าครอบครัวให้เกิดขึ้นจริงตามทัศนะของโบว์ลิ่ง

โบว์ลิ่งมีมุมมองเกี่ยวกับความเป็นแม่ในการให้ความหมายของความเป็นแม่ผ่านคำพูดที่เขาตอกย้ำและกล่าวอยู่บ่อยครั้งว่า ด้วยคำว่า “อดทน” ซึ่งสะท้อนมุมมองของโบว์ลิ่งที่มองว่า “ความเป็นแม่ คือ ความอดทน” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565) ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้โบว์ลิ่งยังมีมุมมองเกี่ยวกับความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยในเชิงของความสิ้นไร้ทิศทางเพศและการเป็นแม่ไม่ว่าจะเป็นเพศอะไรก็สามารถทำได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “พี่มองว่าคนเป็นกะเทยหรือไม่ว่าใคร เพศอะไร โดยเฉพาะ เพศอย่างเรานั้นทำได้ เราสามารถเป็นแม่คนได้เป็นพ่อคนได้ก็อย่างที่เห็น ๆ อยู่เราก็ใช้ชีวิตมาได้” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

สำหรับโบว์ลิ่งการที่สังคมจะมากำหนดว่าอะไรเป็นแม่ที่ดีหรือแม่ที่ไม่ดีให้ดูที่การกระทำมากกว่าการใช้เรื่องความเป็นเพศมาเป็นกรอบในการกำหนด ดังคำพูดของโบว์ลิ่งที่ว่า “เพราะแม่ที่ดีไม่ว่าเขาจะทำอะไรยังไง ถ้าทำดีที่สุดเขาเลือกแล้วว่าสิ่งนั้นคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับลูกของเขาคือจบอะไรที่เป็นผลดีต่อตัวเองและลูก หรือครอบครัวทำไป แบบที่พี่ทำอยู่ทุกวันนี้แค่เชื่อว่าสิ่งนี้ดีที่สุดสำหรับลูกแล้วก็พอ” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

สำหรับตัวโบว์ลิ่งเองมีความเชื่อมั่นและมุ่งมั่นอย่างมากในบทบาทของการเป็นแม่ที่พยายามจะลบภาพความเปราะบางของครอบครัวเดิมที่พวกเขาต้องเผชิญและสร้างครอบครัวใหม่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดในฐานะของแม่กะเทยคนหนึ่งที่จะสามารถกระทำได้ โบว์ลิ่งมองว่าการเป็นแม่กะเทยไม่ได้ต่างอะไรเลยจากแม่คนอื่นทั่วไป ในเรื่องของการเลี้ยงดูลูกหรือบทบาทในการเป็นแม่

ในส่วนของการเลี้ยงดูลูกของโบว์ลิ่งก็ได้มีการนำการเลี้ยงดูในแบบเก๋หรือแบบที่รุ่นแม่ของเขาใช้เลี้ยงดูมาปรับใช้น้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงดูเด็กในแบบสมัยใหม่มากกว่า เพราะเด็กสมัยนี้ก็ไม่เหมือนสมัยก่อนบางอย่างโบว์ลิ่งไม่สามารถใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหาคือตลอดจนเช่นสมัยตอนเด็กที่แม่โบว์ลิ่งเลี้ยงดูเขามา ความเจ็บปวดที่เขาต้องเจอประสบการณ์ในเชิงลบช่วงวัยเด็ก รวมถึงความยากลำบากที่เขาต้องเผชิญ โบว์ลิ่งจะไม่นำมาปรับใช้เพื่อเลี้ยงลูกของเขา ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า

การเลี้ยงลูกจากแม่เราเอามาใช้เป็นบางเรื่อง แบบบางเรื่องมันก็ไม่ได้ขนาดนั้น เราอย่าเอาสิ่งที่โบราณมาปรับใช้ เช่นเขาเลี้ยงแบบตี ใช้ความรุนแรง เราโดนมาสารพัด ดีลูก นั่นนี้ เราเอามาเลี้ยงกับเด็กสมัยนี้ไม่ได้เลย เด็กเข้าโซเซียลได้ สมัยนี้เราต้องพูดคุยกันด้วยเหตุผล ทำโทษด้วยเหตุผลจะมาตีอะไรแบบนี้ทุกอย่างก็ไม่ได้แล้ว โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

จุดเริ่มต้นของแม่กะเทย: การมีคู่ชีวิตและคำว่าครอบครัว

จุดเริ่มต้นของความคิดที่จะสวมบทบาทในการเป็นแม่และการมีลูกของโบว์ลิ่งเริ่มต้นจากการมีชีวิตคู่ก่อน สำหรับโบว์ลิ่งและแฟนของเขามีความคิดและการวางแผนโดยเป็นความต้องการของทั้งคู่ที่จะมีลูกหลังจากคบกันได้มา 5 - 6 เดือน อีกทั้งโดยส่วนตัวของโบว์ลิ่งเป็นคนรักเด็กและคุ้นชินกับเด็กด้วยทำให้โบว์ลิ่งรู้สึกมีความสุขในการดูแลและเลี้ยงดู ด้วยลักษณะที่โบว์ลิ่งมีความเป็นผู้નાในการตัดสินใจมากกว่าแฟนของตนเนื่องจากวุฒิภาวะที่มีความต่างกันและโบว์ลิ่งมีอายุห่างกับแฟนของตนเองประมาณ 10 ปี ทำให้โบว์ลิ่งเป็นผู้เริ่มต้นในการจัดประกายในความต้องการและการตัดสินใจที่จะมีลูกอย่างจริงจังและได้เริ่มวางแผนชีวิตกับแฟนของเขาในอนาคต การจัดประกายดังกล่าวของเขาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เขาารู้สึกใกล้ถึงคำว่าแม่อย่างแท้จริงมากขึ้น

สำหรับโบว์ลิ่งการมีแฟนสำหรับโบว์ลิ่งถือว่าเป็นสิ่งที่โชคดีอย่างมาก โบว์ลิ่งมองว่าเขาได้เจอคู่ชีวิตที่สามารถรับตัวตนได้ในแบบที่โบว์ลิ่งเป็น แต่เนื่องด้วยความเป็นผู้หญิงข้ามเพศทำให้กลายเป็นข้อจำกัดในการให้กำเนิดลูกทางชีวภาพของโบว์ลิ่ง นำมาสู่ความกังวลของโบว์ลิ่งเองที่มีต่อแฟนในเรื่องของความต้องการในการมีลูกเนื่องจากความกังวลไปก่อนว่าในฐานะของผู้ชายและความเป็นชายอาจจะมีความต้องการในการมีลูกทางชีวภาพมากกว่าซึ่งโบว์ลิ่งเองไม่สามารถมีได้ แต่สำหรับแฟนคนปัจจุบันคนนี้ทำให้โบว์ลิ่งรู้สึกถึงคำว่าโชคดีในชีวิตซึ่งเป็นคำบอกเล่าของเขาขณะที่สนทนากันที่โบว์ลิ่งจะกล่าวให้ฟังอยู่เสมอ เพราะแฟนของเขาให้อิสระในชีวิตและการตัดสินใจอย่างมาก เข้าใจและยอมรับในข้อจำกัดของโบว์ลิ่งในการมีลูกทางชีวภาพ แฟนของโบว์ลิ่งทำให้ข้อจำกัดนี้ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อความต้องการและความพยายามที่จะมีลูกของทั้งคู่ การที่มีคู่ชีวิตที่ดีสำหรับเขาเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนเป้าหมายในการเป็นแม่ให้ใกล้มากยิ่งขึ้นไปอีก ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า

เกิดจากคบกับแฟนของพี่ มีวันหนึ่งที่แบบเราถามแฟน เทออยากมีลูกไหม ถ้าแบบไม่อยากมีเพราะเรามีลูกไม่ได้เอง เธอสามารถหยุดตรงนี้ได้แล้วไปหาผู้หญิงอื่นได้เลยนะ พี่ก็คุยกับแฟนพี่อะเนอะ แต่แฟนพี่ก็คือดีมาก เขาแบบเข้าใจเรา นางก็แบบบอกเราว่าไม่จำเป็นเสมอไปที่จะต้องมีลูกเองหนิ พี่สาวนางมีลูกก็แบบขอมาเลี้ยงได้ ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงลูกตัวเอง ถ้าอยากมีแฟนเป็นผู้หญิงก็ไปหาผู้หญิงนานแล้ว เขาก็แบบให้อิสระกับเรามาก แล้วเขาก็ยินดี สุดท้ายแล้วเค้าก็เลือกที่จะคบเรา นางก็โอเค ไม่อาย พี่กับแฟนห่างกัน 10 ปี เรื่องการวางแผนที่จะมีลูกก็แบบเริ่มตั้งแต่คบกันได้ประมาณ 5 - 6 เดือน อีกอย่างเราเห็นเด็กเยอะด้วย โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

นอกจากนี้ความต้องการที่จะมีลูกและการสวมบทบาทของการเป็นแม่นั้นมาจากความต้องการส่วนบุคคลและความชอบในการเลี้ยงดูเด็กแล้ว เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ ความต้องการในการเติมเต็มชีวิตและคุณค่าในชีวิตของตัวโบว์ลิ่งเอง โบว์ลิ่งได้ให้การเปรียบเทียบการเลี้ยงดูหรือดูแลสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยโบว์ลิ่งได้เคยคิดว่าจะเลี้ยงสัตว์ เขาก็มองว่ามันก็เป็นภาระเหมือนกันกับการมีลูก แต่สำหรับโบว์ลิ่งแล้วมองว่าการมีลูกคือสิ่งที่มีคุณค่าอย่างมาก ถึงแม้การเลี้ยงลูกในปัจจุบันจะไม่ใช่ง่ายแต่ก็สามารถสร้างคุณค่าให้กับเขาในฐานะที่เป็นแม่และความเป็นแม่กะเทยของเขาได้ ดังที่โบว์ลิ่งเองได้ใช้คำว่า “ภาระที่มีคุณค่า” จากคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า “เราก็แบบรักเด็กชอบเด็ก เราก็อยากจะเลี้ยงคนด้วย เคยคิดว่าแบบตอนแรกจะซื้อหมามาแต่มันก็ภาระเหมือนกัน แต่ภาระนี้มียุคคุณค่ามากกว่าเลี้ยงหมา” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

โบว์ลิ่งมีมุมมองต่อความรักของผู้หญิงข้ามเพศในเชิงของการไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากเท่าไร ด้วยประสบการณ์ส่วนตัวที่โบว์ลิ่งเคยประสบพบเจอมาในด้านของความรัก จุดสุดท้ายของกะเทยในมุมมองของโบว์ลิ่งคือ การที่บั้นปลายชีวิตจะต้องอยู่ตัวคนเดียวหากไม่เจอคู่ชีวิตที่ดี สำหรับโบว์ลิ่งความต้องการที่จะมีลูกของเขานั้นได้ตัดประเด็นของชีวิตคู่ออกไปโดยส่วนตัวของเขาแล้ว หากไม่มีคู่ชีวิตก็ยังคงมีความคิดและความต้องการที่จะมีลูกอยู่ เพราะเขามองว่าคู่ชีวิตของกะเทยน้อยคนที่จะประสบความสำเร็จในระยะยาว สำหรับโบว์ลิ่งมีความเชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเขาและลูกถือเป็นความสัมพันธ์ที่เรียกว่า ความรักที่แท้จริงสำหรับเขา ลูกคือความรักที่จะอยู่กับเขาไปจนช่วงสุดท้ายของชีวิต ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า

ถ้าไม่มีแฟนแต่มีโอกาสก็รับเลี้ยงนะเพราะแบบความที่เราเป็นกะเทย ความคิดที่กะเทยสุดท้ายก็ตัวคนเดียวอยู่แล้ว ถ้าไม่เจอคู่ชีวิตที่ดี แม่ผ่านมายะเยอะมากจนปลง แล้วแบบมันทำให้เราคิดบวกตลอด แล้วเราไม่ได้อยู่ตัวคนเดียว พ่อแม่เราก็ต้องดูแล เราคิดไว้แล้ว ถ้ามีคนมาให้ดูแลก็เอา มันต้องมีใครสักคนให้มันรู้จักความรักที่แท้จริง รักแบบขาดไม่ได้ อย่างน้อยก็ไม่ทำให้เราเสียใจ โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

หลังจากเริ่มมีความคิดและความต้องการที่จะมีลูกแล้ว ในการเตรียมความพร้อมที่จะมีลูกเริ่มต้นจากการหาวิธีการที่จะได้มาซึ่งลูกภายใต้ข้อจำกัดของการให้กำเนิดทางชีวภาพและกฎหมายของสังคมไทย ทางออกที่โบว์ลิ่งตัดสินใจเลือก โดยลูกคนแรกของเขา ได้วางแผนและมีการเตรียมตัวกับแฟนของเขาเพื่อที่จะขอรับเลี้ยงลูกจากพี่สาวของแฟนของเขา ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “ประจวบเหมาะพี่สาวท้อง พอท้องปั๊บ พอไปชาวด์ปั๊บ ได้เด็กผู้ชาย พี่ก็เลยอยากได้เด็กผู้ชายก็เลยขอ

เลย” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565) ซึ่งจุดที่พี่สาวเอ่ยปากตกลงว่าจะให้ โบว์ลิ่งเป็นคนเลี้ยงดูและดูแลเป็นจุดที่ทำให้โบว์ลิ่งรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทอย่างเต็มที่และพร้อมที่จะเป็นแม่ที่แท้จริง สิ่งนี้คือความรู้สึกของโบว์ลิ่งภายใต้ความคิดของการเป็นแม่อย่างเต็มตัว

เมื่อเข้าสู่การเป็นแม่: กระบวนการรับเลี้ยงลูกและปฏิบัติการของการเป็นแม่

จุดเริ่มต้นของคำว่าแม่และการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการเป็นแม่ที่แท้จริงของแต่ละคน ล้วนมีความคิดที่แตกต่างกัน การก้าวสู่บทบาทของการเป็นแม่ที่แท้จริงถึงแม้จะไม่ได้เริ่มจากการ ตั้งครรภ์ด้วยตนเอง แต่ความรู้สึกของการเฝ้ามองเด็กในครรภ์เติบโตเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นไม่ต่างอะไรจากบุคคลเป็นแม่ หากผู้หญิงข้ามเพศตัดสินใจรับเลี้ยงลูกตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์ก็จะเป็นความรู้สึกอีกแบบที่แตกต่างไปจากการรับเลี้ยงลูกตอนคลอดออกมาแล้ว ในฐานะของการเป็นแม่จุดเริ่มต้นนี้เต็มไปด้วยความตื่นเต้น ความท้าทาย รวมถึงความรู้สึกที่จะเกิดขึ้นและพรุ่งพรูออกมาอีกมากมาย เช่นเดียวกับโบว์ลิ่งที่ได้ตัดสินใจที่จะมีลูกที่ผ่านการรับเลี้ยงโดยไม่ได้มีผลผูกพันทางกฎหมาย จำนวน 2 คน การรับเลี้ยงลูกของโบว์ลิ่งเกิดขึ้นผ่านกระบวนการที่แตกต่างกัน 2 รูปแบบ ได้แก่ การรับเลี้ยงลูกผ่านเครือญาติคนสนิทที่มีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะตั้งท้องและยกลูกให้ และการรับเลี้ยงลูกผ่านบุคคลที่ไม่มีความพร้อมที่จะมีลูก โดยทั้งสองกระบวนการนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของปฏิบัติการในการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศภายใต้ทางเลือกและข้อจำกัดที่โบว์ลิ่งต้องเผชิญ

กระบวนการแรกในการรับเลี้ยงลูกผ่านเครือญาติคนสนิทที่มีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะตั้งท้องและยกลูกให้ เกิดขึ้นหลังจากความคิดของโบว์ลิ่งที่มีความต้องการที่จะมีลูก รวมถึงการวางแผนครอบครัวของตนเองในการเตรียมความพร้อมที่จะเป็นแม่ผ่านการสร้างฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ในรูปแบบดังกล่าวโบว์ลิ่งได้มีลูกคนแรก คือ เอ (นามสมมุติ) ปัจจุบัน อายุ 6 ปี จากที่กล่าวมาแล้วด้วยข้อจำกัดทางชีวภาพและกฎหมายทำให้โบว์ลิ่งได้ปรึกษาหารือทางออกร่วมกันกับแฟนของเขา แฟนของเขาได้มีทางออกและมองว่าการที่จะมีลูกสำหรับเขาไม่มีอะไรที่สามารถมาเป็นข้อจำกัดระหว่างเราได้ ประจวบเหมาะกับการที่พี่สาวของแฟนได้ตั้งท้องพอดีทำให้ความต้องการที่จะรับเลี้ยงลูกจากพี่สาวเป็นทางออกที่สำคัญอีกทางหนึ่ง ประกอบกับความต้องการของพี่สาวในการตัดสินใจร่วมกันและเพื่อน้องชายของตนเอง นำมาสู่การให้รับเป็นลูกและสามารถนำลูกไปเลี้ยงและดูแล จากกรณีที่เกิดขึ้น โบว์ลิ่งยอมรับว่าไม่ใช่ทุกคนที่จะมีความโชคดีเท่านี้ทำให้ความเป็นแม่ของโบว์ลิ่งมีความแนบแน่นกับคำว่า “แม่” มากยิ่งขึ้นไปอีก และสำหรับเขามองว่าสัมผัสได้ถึงคำว่า “แม่ที่แท้จริง” ประกอบกับความไว้วางใจและความเป็นเครือญาติกัน ทำให้โบว์ลิ่งและแฟนของเขามีความรู้สึกว่าลูกคนนี้ซึ่งเป็นคนแรกไม่ต่างอะไรจากลูกในสายเลือดของพวกเขาเลย

ภายใต้ความเป็นเครือญาติสนิทกันนำมาซึ่งการสร้างควมไว้นื้อเพื่อใจกันและความมั่นใจในตัวของครอบครัวโบว์ลิ่งที่พยายามประกอบสร้างความมั่นคงให้กับตนเองทำให้แสดงถึงความพร้อมในการที่จะเลี้ยงดูลูกในสายตาของพี่สาวของแพนโบว์ลิ่ง ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “พ่อแม่เขาก็ดีใจเห็นว่าเรามีอนาคตที่ดี ที่จะเลี้ยงลูกเขาได้” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

เมื่อทำการตกลงแล้วแม่ผู้ให้กำเนิดเด็กหรือพี่สาวของแพนโบว์ลิ่งก็ได้อุ้มท้องเป็นเวลา 9 เดือน ปฏิบัติการในการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งได้เริ่มขึ้นอย่างแท้จริงในระหว่างนั้น โบว์ลิ่งได้มีส่วนร่วมและได้ช่วยดูแลทุกอย่างจนกว่าที่จะคลอดออกมา ความรู้สึกที่เกิดขึ้นของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศหรือในสังคมไทยมักคุ้นกันในคำว่า “แม่กะเทย” ในฐานะของความเป็นแม่เกิดขึ้นตั้งแต่ลูกยังอยู่ในท้อง หน้าที่ของการเป็นแม่และการสนับสนุนลูกเริ่มตั้งแต่เด็กยังอยู่ในครรภ์ จนกระทั่งคลอด หลังจากคลอดโบว์ลิ่งได้ให้สิทธิ์แม่ผู้ให้กำเนิดได้ทำการเลี้ยงดูและดูแลก่อนในช่วง 2 เดือนแรก เนื่องจากจำเป็นที่จะต้องกินนมแม่ หลังจาก 2 เดือน โบว์ลิ่งจึงนำไปเลี้ยงเสมือนเป็นลูกของตนเอง โดยสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างทั้งสองฝ่าย ดังที่โบว์ลิ่งบอกเล่าว่า

แรกเริ่มเดิมที คือ พี่มีลูกสองคนไซ้ใหม่ตอนนี้ เริ่มจากคนแรกก่อนเลยเพราะเลี้ยงมาตั้งแต่แรกเกิดเลย ตั้งแต่เขาอายุสองขวบจนตอนนี้แบบอายุหกขวบทั้งคู่ละ เป็นลูกของพี่สาวแพนเรา นางมีลูกเยอะมาก ประมาณ 5 คน ซึ่งเราก็อยากมีพอดี พี่ก็เลยขอตั้งแต่เขาตั้งท้อง ว่าแบบจะเลี้ยงดูให้ได้ไหมแบบขอเป็นลูกไร่จะดูแลทุก ๆ อย่างเลย แบบเค้าก็คิดว่าเราดูแลลูกเค้าได้ด้วยแหละ มีความพร้อมในอนาคตในระดับหนึ่งที่จะพาลูกเขาไปเจออะไรที่ดี เราก็เลยขอมาเป็นลูกพอคลอดได้สองเดือนก็รับมาดูแลเองเลย โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

ระหว่างที่แม่ผู้ให้กำเนิดตั้งครรถ์อยู่ในท้อง โบว์ลิ่งไม่ได้นั่งเฉยหน้าที่ของการเป็นแม่ของเขาในช่วงแรกนี้ถึงแม้จะไม่ได้เป็นการคลอดบุตรแต่เขาได้สนับสนุนในทุกด้าน ตั้งแต่การเลี้ยงดูแม่ผู้ให้กำเนิด การสนับสนุนค่าใช้จ่าย เช่น ค่าบำรุงครรภ์ รวมไปถึงค่าใช้จ่ายทุกอย่างที่เกิดขึ้นในวันคลอด ในช่วง 2 เดือนแรกหลังคลอด โบว์ลิ่งได้ให้แม่ผู้ให้กำเนิดดูแลเป็นหลักเพื่อปรับสภาพแวดล้อมและให้ลูกได้กินนมแม่ก่อนและในระหว่างนั้นโบว์ลิ่งก็ได้เข้าไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการในการเลี้ยงดูเด็กเล็กร่วมกันด้วย เนื่องจากเด็กเล็กในทัศนะของโบว์ลิ่งต้องใช้เวลาและใช้การดูแลที่มีความพิเศษทั้งในเรื่องของการกิน การนอน ซึ่งมีความแตกต่างไปจากเด็กโต เพื่อให้ตนเองซึมซับในบทบาทของการเป็นแม่ในช่วงแรก รวมถึงการสวมบทบาทแม่เมื่อใหม่ครั้งแรกของตนเอง ประสบการณ์ของแม่

กะเทยถึงแม้จะไม่ได้เลี้ยงดูเองในเชิงชีวภาพตั้งแต่แรกแต่บทบาทของเขาก็เริ่มต้นขึ้นพร้อมกับแม่ผู้ให้กำเนิดลูกของเขาเอง

บทบาทในการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งถือเป็นความท้าทายใหม่และถูกคาดหวังจากตนเอง ครอบครัว รวมถึงสังคมอย่างมาก ในระหว่างที่คลอดมาแล้วโบว์ลิ่งได้เข้าไปช่วยเลี้ยงดู ช่วยค่านมและของอุปโภคและบริโภค ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า “เราเลี้ยง เราช่วยค่านม ค่าบำรุง วันคลอดก็ไปหา ก็ให้ลูกกินนมแม่ ระหว่างนั้นก็เข้าไปคลุกคลี เลี้ยงยังงี้ นอนท่าไหน ต้องทำอะไรยังบ้างให้มันซึมซับ” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565) หลังจากรับเลี้ยงลูกคนแรกมาได้ระยะหนึ่ง ระหว่างนั้นโบว์ลิ่งได้มีความต้องการที่จะรับเลี้ยงลูกอีกคนเช่นกัน ความสมบูรณ์และสวยงามของครอบครัวที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงลูกคนแรกทำให้เขาสัมผัสได้ถึงความเป็นแม่ที่แท้จริงอย่างสมบูรณ์ และสิ่งนี้ทำให้ชีวิตของโบว์ลิ่งเองรู้สึกมีการเติมเต็มอย่างมาก

ในการตัดสินใจรับเลี้ยงลูกคนที่สอง คือ บี (นามสมมุติ) ลูกคนนี้เกิดจากความบังเอิญแต่เป็นความบังเอิญที่มีความต้องการและความพร้อมทางการเงินและเศรษฐกิจอยู่แล้ว ด้วยความบังเอิญที่ผู้ติดตามของโบว์ลิ่งได้ทักมาขอความอนุเคราะห์หรือสอบถามความต้องการของโบว์ลิ่งในการที่จะรับเลี้ยงลูกของตนเอง เนื่องจากผู้ติดตามของโบว์ลิ่งเห็นถึงความต้องการและความรักเด็กของโบว์ลิ่งอยู่แล้ว อีกทั้งผู้หญิงที่เป็นแม่ผู้ให้กำเนิดเห็นถึงความพร้อมและกำลังทางการเงินที่จะสามารถสร้างโอกาสและเลี้ยงดูลูกเขาให้มีชีวิตที่ดีขึ้นได้ ภายใต้เหตุผลหลักที่แม่ผู้ให้กำเนิดเด็กต้องการที่จะยกลูกให้เนื่องจากความไม่พร้อมในหลายด้าน เช่น ครอบครัวมีความแตกแยกหรือพ่อของเด็กได้ทิ้งไปตั้งแต่ตั้งท้องอยู่ แล้วแม่ผู้ให้กำเนิดก็ไม่ได้มีความพร้อมและศักยภาพที่จะเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรก ด้วยสัญชาตญาณของความเป็นแม่โบว์ลิ่งเล่าให้ฟังว่า การตัดสินใจของผู้ติดตามเขาคนนี้ที่อยากจะยกลูกให้เลี้ยงดูแทนอันเนื่องมาจากความต้องการที่อยากจะยกระดับคุณภาพชีวิตของลูกให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมไม่ได้อยากให้ลูกมีความลำบาก จากคำบอกเล่าของแม่ผู้ให้กำเนิดที่โบว์ลิ่งรับรู้มาพบว่า ปัจจุบันการเลี้ยงดู เด็กต้องอดมือกินมือ และไม่ได้อยู่กับแม่ผู้ให้กำเนิด เด็กอาศัยอยู่กับลุงซึ่งเป็นคนขี้เมา ดังนั้นเด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่ทั้งในเรื่องของพัฒนาการและการเรียนรู้ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยกระบวนการในการตกลงที่จะรับเลี้ยงลูกคนนี้เกิดขึ้นโดยใช้เวลาประมาณ 2 เดือน จนกระทั่งแม่ผู้ให้กำเนิดเด็กคนนี้ได้นำเด็กมาส่งที่บ้าน ดังคำบอกเล่าที่ว่า

ส่วนอีกคนก็หกขบเหมือนกันตอนนี่ แต่คนนี้รับมาตอนน้องเขาอายุสองขวบ แบบเราก็ชอบแอร์รี่เกี่ยวกับเด็ก อยากรับเลี้ยงเด็กอะไรแบบนี้อยู่แล้วในช่วงนั้น ซึ่งก็เหมาะสมมีอาชีพของพี่ที่ติดตามเราอยู่แล้ว ซึ่งพ่อของเด็กทิ้งไปตั้งแต่ตั้งท้องอยู่ แบบพ่อแม่เด็กแยกทางกัน เขาก็ไม่ได้มีความพร้อมอะไรในการที่จะ

เลี้ยงลูก พอวันหนึ่งก็เห็นละแม่เด็กก็ติดต่อมาและบอกว่า พี่คะหนูมี ไร้ หนูเห็น พี่เลี้ยงลูกอยู่แล้วด้วย หนูไม่อยากให้ลูกลำบาก ไม่อยากให้ออกมาทนายอะไรแบบนี้ น้ำ แบบเขาต้องอดมือกินมือ ละถูกเลี้ยงดูอยู่กับลุงซีมา ซึ่งก็ไม่ได้ใส่ใจอะไรในตัวเด็กคนนี้นัก สภาพที่เจอเด็กคนนี้ครั้งแรกคือแบบผอมมาก ก็คุยตกลงกันอยู่ประมาณ 2 เดือนก็ถึงจะได้รับมาเลี้ยง ก็ได้พูดกับเขาว่าแบบวันหนึ่งถ้าหนูพร้อมจะมารีบกลับไปก็ยินดีนะ แม่เด็กคนนี้ก็นั่งรถจากจันทบุรีมาส่งที่บ้านพี่เลย ตอนนั้นแบบลูกคนเล็กหรือคนที่สองที่รับเลี้ยงมา ก็จำแม่ที่แท้จริงไม่ค่อยได้ละมั้ง เพราะแบบพ่อแม่ไม่ค่อยได้ติดต่อมาเลยก็อยู่กับเราตลอด คำก็คือแบบให้แล้วให้เลย ไม่ติดต่อ ไม่เอากลับแล้ว โบว์ลิง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

สำหรับลูกคนที่สองที่รับเลี้ยงมานั้น โบว์ลิงรับมาตั้งแต่ตอนเด็กอายุสองขวบ ตามคำบอกเล่าของโบว์ลิงเด็กอาจจะจำแม่ที่แท้จริงหรือแม่ผู้ให้กำเนิดไม่ค่อยได้แล้ว เนื่องจากเด็กจะเริ่มมีความคุ้นชินกับแม่ที่รับเลี้ยงเขามากกว่า อีกทั้งในเด็กคนที่สองจะมีความแตกต่างจากคนแรกที่เป็นเครือญาติหรือมีความสนิทสนมรู้จักกัน เด็กคนที่สองที่รับเลี้ยงมาก็ไม่ได้ติดต่อหรือขาดการติดต่อกับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดที่แท้จริง จากความสัมพันธ์ระหว่างแม่ผู้ให้กำเนิดกับตัวเด็กข้างต้นถึงแม้ว่าจะมีความห่างเหินหรือการขาดการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน แต่ในการรับเลี้ยงลูกในแต่ละครั้งโบว์ลิงก็มีความรู้สึกหรือความคิดหนึ่งซึ่งพิจารณาถึงความไม่แน่นอนในการรับเลี้ยงลูกโดยที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายหรือการเป็นแม่นอกกฎหมายของเขาผ่านกระบวนการทางพันธะสัญญาใจและความไว้วางใจทั้งหมดหรือที่โบว์ลิงใช้คำว่า “สัญญาใจ” โบว์ลิง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565) เนื่องจากโบว์ลิงยังไม่ได้จดทะเบียนลูกที่รับมาเป็นลูกบุญธรรมตามกฎหมายไม่เพียงแต่ลูกคนที่สองเท่านั้นแต่รวมถึงลูกคนแรกของเขาด้วยที่ถึงแม้จะรู้สึกถึงความแนบชิดมั่นคงกว่าแต่ภายใต้ความรู้สึกดังกล่าวเขาก็ได้แฝงไปด้วยความรู้สึกชั่วขณะหากจะต้องคิดถึงความไม่แน่นอนในอนาคตไม่ว่าในอนาคตของโบว์ลิงจะจดทะเบียนลูกบุญธรรมตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ดังคำกล่าวที่โบว์ลิงกล่าวกับแม่ของผู้ให้กำเนิดว่า “แบบวันหนึ่งถ้าหนูพร้อมจะมารีบกลับไปก็ยินดีนะ” โบว์ลิง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

ความรู้สึกที่ไม่มั่นคง ไม่แน่นอนในอนาคตที่เป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้เลยในฐานะของคนเป็นแม่ที่รับเลี้ยงลูกมา ซึ่งโบว์ลิงเองก็อธิบายความรู้สึกดังกล่าวไม่ค่อยถนัดระหว่างการสนทนา ทั้งความรู้สึกกลัวบ้างหากในอนาคตแม่ผู้ให้กำเนิดเขามาเอาลูกกลับไปคืน หากตนเองไม่อยู่แล้วหรือเสียชีวิตไปแล้วลูกเราจะมีชีวิตต่ออย่างไรในสังคมแบบนี้ คำว่าสังคมแบบนี้สำหรับโบว์ลิงสะท้อนถึง

สังคมที่มีความไม่เข้าใจในความหลากหลายของครอบครัวโดยเฉพาะในฐานะที่ลูกของตนมีแม่ที่ไม่ใช่แม่ผู้ให้กำเนิดและเป็นผู้หญิงข้ามเพศ ซึ่งต่างจากการให้คุณค่าในแบบที่สังคมไทยทั่วไปจะยอมรับ

ความรู้สึกเหล่านี้ถึงแม้โบลิ่งในฐานะคนเป็นแม่ที่มีความเข้มแข็งและเลือดนักสู้ในตัว แต่ในบางครั้งโบลิ่งก็อาจจะมีช่วงเวลาหนึ่งที่คิดถึง ในความรู้สึกดังกล่าวอาจจะแปรเปลี่ยนเป็นความกังวลใจที่เขาต้องเผชิญในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศที่สวมบทบาทของการเป็นแม่ แต่ทั้งหมดทั้งมวลที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่โบลิ่งได้ทราบและรับรู้เกี่ยวกับข้อจำกัดของการเป็นแม่กะเทยและการเป็นแม่นอกกฎหมายในสังคมไทยของเขาอยู่แล้วล่วงหน้าก่อนที่จะมีการตัดสินใจรับเลี้ยงลูก

โบลิ่งได้จัดการกับความรู้สึกที่ไม่มั่นคงและความกังวลของตนเองตั้งแต่ในช่วงแรกเริ่มและในทุกช่วงวัย โดยการเฝ้าใจและยอมรับกับข้อจำกัดตรงนี้ให้ได้และทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดในฐานะของคนเป็นแม่ ในความรู้สึกดังกล่าวของคนที่แม่นอกกฎหมายในสังคมไทยการที่จะรับเลี้ยงลูกตั้งแต่ยังเล็กจะมีความกังวลและต้องเตรียมตัวในการจัดการกับความรู้สึกในอนาคตของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามความเป็นแม่สำหรับเขามีความมีคุณค่าและเป็นที่โบลิ่งต้องการเลือกที่จะสวมบทบาทสักครั้งหนึ่งในชีวิตไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในอนาคตกับตนเอง ในฐานะของการเป็นแม่ก็เป็นสิ่งที่เขาต้องการและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างดีที่สุดเท่าที่คนหนึ่งคนจะสามารถกระทำได้

ในทัศนะของโบลิ่งการที่ตนเองเป็นผู้หญิงข้ามเพศเป็นสิ่งที่สังคมไทยไม่ได้ถูกให้คุณค่าและความสำคัญของสังคม การที่เขาเลือกที่จะนิยามตนเองว่าเป็นกะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศ โดยเฉพาะในสังคมไทยแล้ว การเป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยสำหรับโบลิ่งไม่ได้เป็นเส้นทางที่ไรด้วยกลีบกุหลาบอย่างทีกล่าวมาในช่วงต้น ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสำหรับโบลิ่งอาจจะมีความง่ายขึ้นเนื่องจากการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ก็ไม่ใช่เสมอไปในทุก ๆ เรื่อง โบลิ่งมองว่าการเลือกที่จะสวมบทบาทและมีความต้องการทั้งในการเป็นผู้หญิงข้ามเพศและการเป็นแม่ภายใต้บริบทของสังคมไทยมีความไม่แน่นอนอย่างมาก ความไม่แน่นอนของทั้งสองทางเลือกที่มาทับซ้อนกันในประเด็นของเพศสถานะทำให้เกิดข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับทางกฎหมายและการรับเลี้ยงลูก

ตามที่โบลิ่งกล่าวโดยเขามักจะพูดถึงความไม่แน่นอนอยู่เสมอ อาทิ ความไม่แน่นอนในการสวมบทบาทของการเป็นแม่ การมีคู่ชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกในอนาคตที่จะเกิดขึ้น เป็นต้น การทำความเข้าใจและรับรู้เงื่อนไขดังกล่าวถือเป็นการยอมรับตามสภาพความเป็นจริงในฐานะของการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย ความไม่แน่นอน 3 ขั้นที่ทับซ้อนบทบาทของผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นแม่และติดอยู่ในกรงล้อมของความคิดของโบลิ่งตลอดเวลา สิ่งแรก คือ ความไม่แน่นอนในการสวมบทบาทของการเป็นแม่ การที่โบลิ่งเป็นผู้หญิงข้ามเพศถึงแม้ว่าเขาจะรู้สึกว่าเขาเองมีความเป็น

แม่ที่แท้จริงแล้วแต่เขายังต้องเผชิญกับสภาพของสังคมบางส่วนที่ยังคงมีข้อจำกัดและทำให้ความเป็นแม่ของเขายังไม่รู้สึกสมบูรณ์ในทางกฎหมาย การเป็นแม่ในเชิงสังคมอาจจะเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งในเส้นทางของการเป็นแม่ของเขาเพื่อที่จะต่อรองกับสังคมให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้

ประการถัดมา คือ การมีคู่ชีวิต อย่างที่กล่าวไปข้างต้นว่าความรักของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยมักเป็นเรื่องที่ใหม่ในการที่จะมาต่อสู่กับความเป็นบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ ถึงแม้ว่าจะเกิดคู่รักบุคคลข้ามเพศมากมายแต่สภาพสังคมต่าง ๆ อาจจะมีทัศนคติและอคติ รวมถึงเป็นอุปสรรคต่อการมีความรักภายใต้ความไม่มั่นคงแน่นอนในอนาคตตามที่โบลิ่งรู้สึกได้ ประกอบสถานการณ์ทางสังคมและการเมืองในสังคมไทยค่อนข้างที่จะปิดกั้นและไม่ได้ให้สิทธิอย่างเต็มที่ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการสร้างคู่ชีวิตร่วมกันในอนาคตของสังคมไทยอีกด้วย แม้โบลิ่งเองจะบอกว่าความรักระหว่างแม่และลูกเป็นความรักที่แท้จริงและไม่มีเงื่อนไข แต่ในทางคู่ขนานกันก็อดที่จะคิดไม่ได้เหมือนกับการอ่านใจคนหรือความรู้สึกคนที่สามารถเปลี่ยนแปลงกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกในอนาคตเช่นกัน โบลิ่งเองก็ไม่ได้เหมือนกันว่าวันหนึ่งหากลูกของเขาต้องการที่จะกลับไปรู้ความจริงหรือค้นหาความจริงความรู้สึกของลูกเราจะเป็นอย่างไร โบลิ่งก็ได้แต่มีความหวังว่าอนาคตบรรยากาศทุกอย่างในสังคมไทยจะเอื้อให้เราใช้ชีวิตในการเป็นแม่ได้อย่างมีความหวังและมั่นใจมากยิ่งขึ้น สะท้อนผ่านตัวอย่างคำบอกเล่าของโบลิ่งที่กล่าวว่า

แบบกังวลไหม มันก็บอกไม่ถูกแต่แบบถามว่าเผื่อใจไหม ก็ต้องมีเผื่อใจไว้บ้างอยู่แล้วเพราะแบบเราก็ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ยิ่งเราเป็นกะเทยอะมันก็มี ความไม่แน่นอนตั้งแต่คิดจะรับเลี้ยงลูกคนอื่นมาอยู่แล้ว เราก็แบบเผื่อใจไว้ 50 เปอร์เซ็นต์เลยนะ ที่เหลือคือมันก็ขึ้นอยู่กับอนาคตแล้ว แต่เราก็ทำตรงนี้ให้เต็มที่สุด ๆ ในทุกวัน ถ้าอะไรมันจะเกิดมันก็ต้องเกิด แล้วเราก็ต้องยอมรับให้ได้ โบลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

นอกจากนี้โบลิ่งยังใช้คำว่า “เมียงเขาเราอมอยู่” สะท้อนถึงการเป็นแม่นอกกฎหมายได้อย่างดีในฐานะที่ไม่สามารถให้กำเนิดทางชีวภาพและมีผลตามกฎหมายได้ในสังคมไทย เนื่องจากชีวิตจริงการระบุสิทธิตัวตนในการเป็นแม่ของโบลิ่งยังไม่สามารถกระทำได้เลย แม้แต่ในใบเกิดก็ไม่สามารถเป็นชื่อโบลิ่งได้ การที่กฎหมายมาจำกัดและเบียดขับให้โบลิ่งกลายเป็นแม่นอกกฎหมายสัญญาใจเป็นสิ่งเดียวเท่านั้นที่จะทำให้การเลี้ยงดูดำเนินต่อไปได้และเป็นสิ่งเดียวที่จะทำให้โบลิ่งกลายเป็นแม่ที่แท้จริงได้ภายใต้เงื่อนไขปัจจุบัน โบลิ่งได้ยอมรับเงื่อนไขข้อจำกัดดังกล่าว แม้จะมีความรู้สึกกังวลอย่างมากแต่เขามองว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำอะไรได้ในส่วนนี้ ดังคำบอกเล่าของโบลิ่งที่ว่า

“เมื่องเขาเราอมอยู่ ตอนที่ไปรับเลี้ยงมานะพี่ก็แบบใช้สัญญาใจอย่างเดียว แล้วก็ทำให้แม่รู้ว่าเลี้ยงลูกเขาได้ดี แค่นั้น มันทำได้เท่านั้นแหละ เพราะยังไงเราก็เป็นแม่ที่ให่กำเนิดเขาไม่ได้ ชื่อแม่เขาก็ไม่ใช่เรา” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

ปฏิบัติการของการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งในฐานะของการเป็นแม่นอกกฎหมายสะท้อนผ่านความพยายามในการเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุดเท่าที่คนคนหนึ่งจะกระทำได้ หน้าที่ของการเป็นแม่คือการดูแลและเลี้ยงดู แม้การเป็นแม่กะเทยจุดเริ่มต้นจะเต็มไปด้วยความรู้สึกที่มีความหลากหลาย ทั้งความสุข ความกังวลในบ้าง แต่ผู้วิจัยก็ไม่ได้สัมผัสถึงความทุกข์ใจของโบว์ลิ่งเลยระหว่างสัมภาษณ์ ในทุกครั้งที่โบว์ลิ่งได้สะท้อนภาพของการเป็นแม่และการรับลูกมาเลี้ยงทั้งสองคน โบว์ลิ่งได้เล่าด้วยความภูมิใจในฐานะของคนเป็นแม่ที่ไม่ได้เอาเพศมาเป็นตัวตัดสิน แม้จะมีความคิดที่ว่า “เมื่องเขาเราอมอยู่” แต่เมื่องนี้เป็นเมื่องที่ไม่ใช่ใครก็จะมีโอกาสได้มาและเป็นเมื่องที่มีคุณค่าอย่างมากสำหรับเขา เติมไปด้วยรสชาติของความสุขมากกว่าที่จะไปนั่งนึกถึงความขมของใบที่ห่ออยู่ ทุกรสชาติที่เกิดขึ้นกลับกลายเป็นความสุขบนเส้นทางของการเป็นแม่ที่เค้ตัดสินใจเลือกแล้ว หากสะท้อนถึงการกระทำของโบว์ลิ่งก็อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นผู้สร้างมูลค่าของเมื่องนี้ให้กลับมามีคุณค่าและมีมูลค่าอีกครั้ง ภายใต้การเลี้ยงดูและเลือกสรรสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูกของตนเอง ดังที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไปที่จะแสดงให้เห็นถึงบทบาทของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศและจะสะท้อนให้เห็นถึงความเหมือนความต่างหรือเอกลักษณ์ของบทบาทในการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งต่อไป

เส้นทางในการเป็นแม่กะเทย: บทบาทในการเป็นแม่กับการต่อรองทางสังคม

การสวมบทบาทของการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งในมุมมองของเขาไม่ต่างอะไรจากการเป็นแม่ของบุคคลอื่นเลย จากจุดเริ่มต้นตั้งแต่การรับเลี้ยงลูกจนกระทั่งเมื่อโบว์ลิ่งได้ทำหน้าที่เลี้ยงดูและดูแลลูกทำให้โบว์ลิ่งรู้สึกว่าเป็นแม่ที่แท้จริง การสวมบทบาทของการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งทำให้คำว่ากะเทยสำหรับโบว์ลิ่งที่คนในสังคมมักจะให้มุมมองในเชิงลบกลับกลายเป็นมุมมองในเชิงบวกมากขึ้น ผ่านความสามารถของเขาที่สามารถโอรับบทบาทในการเป็นแม่ได้ อีกทั้งทำให้เขารู้สึกว่าคนมองโบว์ลิ่งในฐานะของแม่คนหนึ่ง แต่ขณะเดียวกันสังคมยังคงให้คุณค่าความสำคัญกับบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศและผูกติดความเป็นแม่กับความเป็นหญิง

การเกิดขึ้นของแม่กะเทยในสังคมไทยสะท้อนว่าบทบาทของการเป็นแม่ไม่ได้ถูกจำกัดเพียงแค่ผู้ที่เป็นเพศหญิงโดยกำเนิด สำหรับโบว์ลิ่งที่มีความเป็นหญิงถึงแม้จะอยู่ในเรือนกายชายโดย

กำเนิดก็สามารถทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูได้ โบว์ลิ่งได้ยอมรับในเชิงของอัตลักษณ์ตัวตนที่ตนเองเป็นกะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศ โบว์ลิ่งรู้สึกว่าคุณเองสามารถทำบทบาทหน้าที่ในการเป็นแม่ได้ดีกว่าผู้หญิงเสียอีกทั้งในบทบาทการเลี้ยงดูและดูแล บทบาทในการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งไม่แตกต่างอะไรไปจากเป้าหมายของการเป็นแม่ของบุคคลอื่น ๆ ในสังคม คือ การเลี้ยงดูและดูแลลูกให้เต็มที่และดีที่สุด สิ่งที่มาเป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการเลี้ยงดูและปฏิบัติการในการเป็นแม่สำหรับโบว์ลิ่งคือ ผลลัพธ์ของการเลี้ยงดู โดยสะท้อนผ่านตัวตนและพฤติกรรมในตัวลูกของเขาเองที่สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขและไม่มีปัญหาในหลายสิ่งที่คุณผู้หญิงข้ามเพศหลายคนอาจจะมีกังวล เช่น การดำเนินชีวิตในโรงเรียนของลูก การถูกตีตราทางสังคม เป็นต้น

ความกดดันและความไม่มั่นใจหลังจากการรับเลี้ยงลูกมาเริ่มถูกลบเลือนและเต็มไปด้วยความพึงพอใจของความคิดในการเป็นแม่มือใหม่ที่อยากจะดูแลลูกและเลือกสรรสิ่งของเครื่องใช้ จัดหาทุกอย่างเท่าที่คุณเป็นแม่จะกระทำได้ ด้วยความตื่นเต้นไม่ต่างอะไรจากคนที่เป็แม่มือใหม่คนอื่น ๆ ที่ต้องมานั่งคิดว่า ลูกจะใส่เสื้อผ้าอะไร กินอะไร จะเล่นของเล่นอะไร ใครจะเป็นคนทำอะไรบ้าง เราจะมีรูปถ่ายของลูกแบบไหนดี ความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกันในฐานะของการเป็นแม่มือใหม่ของผู้หญิงข้ามเพศที่มีความพร้อมในด้านทุนทรัพย์เช่นเดียวกับโบว์ลิ่ง

การเป็นแม่ในช่วงแรกของโบว์ลิ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและทุกคนชื่นชมในการกระทำที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงลูกของโบว์ลิ่ง คำชื่นชมทั้งจากครอบครัวและสังคมบางส่วนได้สร้างความมั่นใจและตอกย้ำความเป็นแม่ที่แท้จริงของเขาในฐานะของการสวมบทบาทการเป็นแม่ได้อย่างดี โดยเฉพาะเมื่อลูกเป็นวัยที่ต้องออกไปเผชิญกับสังคมภายนอก สำหรับโบว์ลิ่งในวัยเรียนของลูกในความเป็นแม่ก็อดห่วงไม่ได้ที่ลูกเราจะต้องเผชิญโลกด้วยตนเอง แต่ด้วยความเข้มแข็งของแม่และการเลี้ยงดูของลูกอย่างเต็มที่ โบว์ลิ่งยังให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับลูก รวมถึงการเลือกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่จะทำให้ลูกของพวกเขา มีความเข้มแข็ง และได้เรียนรู้ความหลากหลายอย่างแท้จริง การไปโรงเรียนของลูกถือเป็นความท้าทายหนึ่งในฐานะของคนเป็นแม่ โบว์ลิ่งยอมรับและเข้าใจในสภาพสังคมโดยปกติที่ยังคงมีอคติทางเพศโดยเฉพาะในระบบของโรงเรียนรัฐที่ลูกอาจจะต้องเผชิญ สำหรับโบว์ลิ่งจึงใส่ใจในการเลือกสภาพแวดล้อมหรือโรงเรียนที่ดีให้กับลูกอย่างมาก ในฐานะที่โบว์ลิ่งเป็นผู้มีทุนทรัพย์ก็มีการมอบทุนการศึกษาให้กับบุคคลอื่น ๆ ภายในโรงเรียนอีกด้วย ทำให้การไปโรงเรียนของโบว์ลิ่งในฐานะผู้ปกครองของลูกก็สามารถแสดงออกได้อย่างเต็มปากในพื้นที่สาธารณะว่าเราคือแม่และนี่คือลูกของเราอย่างแท้จริง ทำให้ความกังวลแรกของการเป็นแม่ในการส่งลูกไปโรงเรียนของโบว์ลิ่งจึงไม่ค่อยมีอุปสรรคมากเท่าไร ดังที่โบว์ลิ่งบอกเล่าว่า

ในความคิดเราเป็นแม่โดยปริยายแล้ว เราคิดว่าเราเป็นแม่เต็มตัวแล้วก็ก็เป็นแม่ที่แท้จริง การที่เรามีลูกเนี่ยมันทำให้คำว่า กะเทย ซึ่งแบบแต่ก่อนมันผูกติดกับเรามากมาก มันเริ่มหายไปเลย ผู้หญิงบางคนแบบชมเรา แบบเราสามารถเลี้ยงดูได้ดีมากเหมือนบุคคลทั่วไป เผลอๆ เขามองว่าเราเลี้ยงดีกว่าผู้หญิงแท้ ๆ เสียอีก แบบเค้าก็เห็นผลลัพธ์ของเรา ที่เราเลี้ยงลูกเรามา แบบมันออกมาดีมาก ๆ พฤติกรรมลูกเราดีมาก แบบไม่เคยมีปัญหาอะไรแบบตอนนี้ก็ไปโรงเรียนซึ่งก็ไม่เคยมีเรื่องอะไรไม่ดีเลย โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

การเป็นแม่ในช่วงแรกของหลายคนแทบจะไม่ต่างอะไรจากโบว์ลิ่งที่มีความรู้สึกยากในการที่จะเลี้ยงดู รวมถึงในการปรับตัวในฐานะของการเป็นแม่ การที่โบว์ลิ่งไม่ได้เป็นแม่ผู้ให้กำเนิดในทางชีวภาพ แต่โบว์ลิ่งก็ยอมรับว่าตนมีสัญญาณในการดูแลหรือสัญญาณในการเป็นแม่ โบว์ลิ่งมีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างมากในสัญญาณความเป็นแม่ของตนเองที่เกิดขึ้นภายในใจ สัญญาณความเป็นแม่สำหรับเขาคือการสะท้อนผ่านสิ่งที่เขาทำให้ลูกได้อย่างดีที่สุด สิ่งนี้อาจจะเป็นผลมาจากการมีความชอบโดยพื้นฐานในความรักใคร่การเลี้ยงเด็กและสัญญาณในการที่โบว์ลิ่งจะเป็นบุคคลที่นึกถึงผู้อื่นก่อนเสมอ คำว่าแม่สำหรับโบว์ลิ่งที่เขากล่าวไว้ตั้งแต่ต้นคือ “อดทน” ความอดทนดังกล่าวนี้เป็นองค์ประกอบหลักที่ประกอบสร้างความเป็นแม่ของโบว์ลิ่งขึ้นมาภายใต้ความรู้สึกและความต้องการที่จะเป็นแม่ที่แท้จริง นอกจากนี้ภายใต้ความเป็นแม่ของโบว์ลิ่งการปกป้องลูกให้มีบาดแผลจากสังคมให้น้อยที่สุด สิ่งนี้เป็นสิ่งสะท้อนของสัญญาณของความเป็นแม่คนหนึ่งที่จะกระทำต่อลูก

ในฐานะของการเป็นแม่กะเทยของโบว์ลิ่ง การเรียนรู้และการปรับตัวในบทบาทของการเป็นแม่เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการที่จะมาเลี้ยงดูเด็กคนหนึ่ง โบว์ลิ่งไม่ได้มีพื้นฐานในการดูแลเลี้ยงลูกมาก่อนเลย ในฐานะแม่มือใหม่ไม่ว่าจะเพศอะไรก็จะเริ่มต้นจากการวางแผนครอบครัวและการหาข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ ในการที่จะมาประกอบในการช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการเลี้ยงดู การเรียนรู้จากตัวอย่างคนที่เลี้ยงลูกแล้วผลลัพธ์ออกมาดีหรือตัวแบบที่ดี โบว์ลิ่งก็ได้นำมาปรับใช้ รวมถึงการเข้าใจในพัฒนาการตามวัยของเด็กเป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากโบว์ลิ่งต้องผ่านช่วงเวลาของการเลี้ยงลูกในสองรูปแบบ เริ่มตั้งแต่ลูกคนแรกที่รับเลี้ยงมาเป็นวัยทารก ซึ่งก็จะมีรูปแบบการเลี้ยงดูต่างไปจากลูกคนที่สองที่รับเลี้ยงมาตอนอายุสองขวบ จนกระทั่งปัจจุบันลูกของเขาทั้งคู่อายุหกขวบเท่ากันทำให้การเลี้ยงดูก็จะเริ่มแตกต่างออกไปเนื่องจากลูกต้องไปโรงเรียน การเจอสังคมและเจอโลกภายนอกที่มากขึ้นทำให้โบว์ลิ่งอาจจะต้องกดดันบ้างในการ

เข้าถึงสิ่งต่าง ๆ ในสังคมเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป นี่คือวิถีทางของการเลี้ยงลูกและการเป็นแม่่มือใหม่
ของโบว์ลิ่ง ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า

การเลี้ยงลูกของเรา ต้องยอมรับก่อนว่าถึงแม้เราจะไม่ได้มดลูกไม่ได้เป็นผู้หญิง
แบบจริง ๆ เราก็ต้องชวนขวนขวายหาข้อมูลต่าง ๆ พี่ก็เปิดยูทูบ ดูข้อมูล เวลาว่าง ๆ
หาความรู้ในการดูแลเลี้ยงดูดีกว่าในแต่ละช่วงวัยเขาต้องการอะไร แล้วเราควร
จะทำยังไงบ้างกับลูกของเรา เราก็ยอมรับนะถึงแม้เราไม่มีมดลูก แต่เรามีทุก
อย่างรวมถึงสัญชาตญาณของแม่ด้วย เราก็ต้องเลือกสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูกเท่านั้น
เราเห็นคนอื่นเลี้ยงอะไรดีเราก็เอามาปรับเปรียบเทียบกับครอบครัวเราเอง
โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

การเป็นแม่ของโบว์ลิ่งในช่วงแรก สำหรับลูกคนแรกที่ได้รับมาเลี้ยงดูตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก
อายุ 2 เดือน โบว์ลิ่งกล่าวว่ามีความเหนื่อยมาก จากคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งการเลี้ยงเด็กเล็กหรือเด็ก
อ่อนตั้งแต่แรกเกิดต้องใช้ทั้งเวลาและพลังงานสูงมาก ร่างกายสำหรับคนเป็นแม่่มือใหม่ในฐานะที่เป็น
คนเลี้ยงดูและดูแลแทบจะไม่ได้พักผ่อนเลย อีกทั้งการจัดการกับความไม่แน่นอนและความต้องการ
ของเด็กที่จะเกิดขึ้นเป็นเรื่องที่มีความท้าทายมากสำหรับโบว์ลิ่ง แทบไม่ต่างอะไรกับบริษัทที่จะกล่าว
ต่อไปที่ต้องทำทุกอย่าง ตั้งแต่การปลอบลูกของตนให้ไม่ร้องไห้ การชงนมและให้นม การอาบน้ำและ
ชำระล้าง จนกระทั่งการเอาลูกเข้านอน ประกอบกับวัยเด็กที่มีความอยากรู้อยากเห็นซึ่งโบว์ลิ่งก็ต้อง
ให้เวลาและการดูแลเป็นพิเศษ

สำหรับตัวโบว์ลิ่งถึงแม้งานของการเป็นแม่จะมีความยากและมีความเหนื่อยล้าบ้าง
การดูแลเด็กหนึ่งคนในช่วงทารกไม่ใช่เรื่องง่าย คนเป็นแม่ต้องเผชิญกับการดูแลและการตอบสนอง
ความต้องการลูกตลอดเวลา ถึงแม้การดูแลในช่วงแรกจำเป็นต้องเป็นแม่ที่ต้องให้เวลากับลูกของ
ตนเองอย่างมาก แต่โบว์ลิ่งมองว่าการเป็นแม่ยังคงเป็นงานที่มีคุณค่าอย่างมาก

ภาพความประทับใจที่โบว์ลิ่งยังคงจดจำไม่ลืมเลือน ไม่ต่างอะไรจากภาพโฆษณาที่เรา
เห็นได้ในสื่อ เมื่อวันทีลูกของตนเองสามารถเปล่งเสียงและพูดคำว่า “แม่” ได้แล้ว ภาพเหล่านี้ได้เกิด
ขึ้นกับโบว์ลิ่งอย่างแท้จริงในฐานะของบทบาทความเป็นแม่เช่นกัน ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในใจของ
โบว์ลิ่งมันเกินจะสามารถที่บรรยายออกมาได้ ในฐานะที่เป็นแม่กะเทย คำว่า “แม่” ที่ลูกที่ไม่ใช่
สายเลือดตนเองอย่างแท้จริงที่สามารถเปล่งเสียงออกมาทำให้เติมเต็มความเป็นแม่ ถึงแม้จะไม่ใช่มแม่
ผู้ให้กำเนิดแต่อย่างน้อยสิ่งนี้คือความรู้สึกที่โบว์ลิ่งมองว่านี่คือการเติมเต็มความเป็นแม่ที่แท้จริง
ในฐานะของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศสำหรับโบว์ลิ่งคำว่า “แม่” ถือเป็นสิ่งที่เติมเต็มในชีวิต การที่ลูก

ยอมรับตัวตนเราในฐานะแม่ ณ ห้วงเวลานั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความรู้สึกที่ไม่สามารถประเมินค่าออกมาได้ ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า

เหนื่อยมาก โดยเฉพาะตอนแรกคนแรกเลยที่แบบรับเลี้ยงมาตั้งแต่เกิด พี่เลี้ยงเด็กอ่อน พี่นอนไม่สนิทเลย เหนื่อยนะเด็กอ่อน ต้องทำอะไรหลายอย่างมาก แบบร้องบอย กินนมบอย อยากทำนั่นนี่ไปหมด ต้องเช็ดขี้เยี่ยว แต่มั่นคุ้มค่าท้ายสุดพอวันหนึ่งเขาพูดได้ มันเรียกเราว่าแม่ ชีวิตเราก็นั่งไต่ไปหมด แบบมันเต็มเต็มทุกอย่างมาก โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

หลายคนอาจจะมีคำถามว่าในฐานะผู้หญิงข้ามเพศจะสามารถทำหน้าที่ของการเป็นแม่ได้อย่างเต็มที่หรือไม่ การตั้งคำถามกับการจัดการตัวเองของผู้หญิงข้ามเพศ รวมถึงวุฒิภาวะ สิ่งนี้ถือเป็นความท้าทายของผู้หญิงข้ามเพศมารับเลี้ยงลูกเช่นกันที่ต้องก้าวผ่านมุมมองดังกล่าวที่จะพรั่งพรูเข้ามาจากคนในสังคม ในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่มีความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ เฉกเช่นเดียวกันกับมนุษย์คนอื่น ๆ โบว์ลิ่งก็ได้ยอมรับบางส่วนในประเด็นดังกล่าว และยังคงกล่าวถึงประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบุคลิกภาพของกะเทยในมุมมองของโบว์ลิ่งในลักษณะของความใจร้อน การแสดงออก รวมถึงวุฒิภาวะและการวางตัว

ในการก้าวเข้าสู่การเป็นแม่ของโบว์ลิ่งเพื่อเป็นการสร้างการยอมรับจากบุคคลในสังคม ในบทบาทของการเป็นแม่ของเธอ โบว์ลิ่งจำเป็นต้องมีการปรับตัวเองจากลักษณะดังกล่าวให้มีความเหมาะสมเมื่อก้าวเข้าสู่บทบาทของแม่ ขณะเดียวกันในฐานะของแม่ในมุมมองและประสบการณ์ของโบว์ลิ่ง แม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศจะมีความละเอียดและดูแลเอาใจใส่มากกว่าจากแม่ทั่วไปหลายเท่า ด้วยพื้นฐานและธรรมชาติของลักษณะความเป็นกะเทย เช่น การใส่ใจรายละเอียดในการสื่อสาร การเลือกซื้อข้าวของเครื่องใช้ การเข้าใจความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งได้กระทำมาโดยตลอด และทำให้ได้รับคำชมจากคนรอบข้างและสังคมในการเลี้ยงดูตลอดความเป็นแม่ที่เป็นกะเทยของโบว์ลิ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สร้างผลดีให้กับตัวลูกอย่างมาก โดยเฉพาะการเลี้ยงดูและการเลือกสรรสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูก ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า

ยิ่งครั้งแรกนะแบบเราก็ต้องใจเย็นมาก กะเทยชอบใจร้อน พี่ก็ต้องควบคุมตัวเองมากขึ้นเวลาจะทำอะไรคิดอะไร ต้องดรอปรตัวเองลงมากในทุกอย่าง รวมถึงการวางตัวนั่นนี่ การที่แบบพอเราต้องเป็นแม่จะทำให้ทุกอย่างเราเปลี่ยนไป แต่แบบอีกอย่างเด็กสอนให้เราใจเย็นด้วย มันทำให้เราโตขึ้น ต้องมีวุฒิภาวะมากขึ้น

จะทำอะไรก็ไม่ใช้ตัวคนเดียวแล้ว ยิ่งเป็นแม่ที่เป็นกะเทยนะ พี่ว่ายังต้องละเอียดแบบมันจะมีความเยอะอยู่แล้วในตัว ความละเอียดอะไรแบบนี้ กะเทยต้องละเอียด ผู้หญิงทำ 5 กะเทยจะทำ 10 โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

กิจวัตรประจำวันในฐานะบทบาทการเป็นแม่ในแต่ละวันโบว์ลิ่งได้เลี้ยงดูลูกอย่างปกติเฉกเช่นเดียวกับแม่คนอื่นในสังคม เนื่องจากปัจจุบันลูกก็โตพอที่จะเข้าโรงเรียนได้แล้ว หน้าที่ของโบว์ลิ่งก็คือการให้การสนับสนุนและดูแลเขาอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการคัดสรรสิ่งที่มีประโยชน์ให้กับลูก เช่น หากลูกต้องการที่จะซื้อของเล่นในฐานะของแม่ก็อาจจะคอยสนับสนุนและคอยเลือกของเล่นที่มีประโยชน์ให้กับลูก โบว์ลิ่งไม่ได้เลี้ยงลูกแบบในเชิงของความเข้มงวด แต่ก็ไม่ได้ปล่อยปละละเลย โบว์ลิ่งใช้การเลี้ยงดูในลักษณะที่เขาใช้คำว่า “มือต้องถึง” กล่าวคือ อาจจะมีรูปแบบของการลงโทษที่เหมาะสมหากลูกออกนอกกลุ่มนอกทางหรือทำในสิ่งที่ไม่เป็นผลดีกับตัวเอง โบว์ลิ่งใช้การเลี้ยงดูในลักษณะของการเป็นตัวแทนที่ดี โดยใช้ความเป็นพี่น้องของลูกทั้งสองคนสอนกันและกัน เพราะในมุมมองของโบว์ลิ่งการเลี้ยงเด็กก็อาจจะต้องมีตีหรือเข้มงวดบ้างแต่กระทำทุกอย่างด้วยเหตุและผล ดังคำบอกเล่าที่ว่า

ทำทุกอย่างถ้ามันแบบมีประโยชน์กับตัวลูกเรา ยิ่งเวลาลูกจะเล่นหรือเล่นของเล่นอะไรแบบนี้ จะดูเลยว่าเล่นแล้วมีประโยชน์ยังงี้ แบบที่เลี้ยงแล้วก็ต้องใช้คำว่า มือต้องถึง ไม่ได้ปล่อยปละละเลยขนาดนั้น เพราะสิ่งล่อตาล่อใจเด็กสมัยนี้มันก็เยอะ โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

รูปแบบของการเลี้ยงดูดังกล่าวก็เป็นการตกลงร่วมกันกับคนในครอบครัว ชีวิตประจำวันโบว์ลิ่งก็พยายามที่จะให้ลูกได้เรียนรู้และสอนลูกในสิ่งที่ดี เช่น การสอนเรื่องอาหารการกินที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ดังคำบอกเล่าที่ว่า “แบบเราก็ตกลงกับแฟนเราว่าต้องเลี้ยงแบบนี้แหละ สอนให้ลูกฟังอะไรดีไม่ดี สมมติแบบเด็กไม่ชอบกินผัก เราต้องทำให้เด็กกินให้ได้ เพราะแบบกินแล้วมันมีประโยชน์ เราก็ต้องมีตัวแบบหรือตัวอย่าง ถ้าไม่กินจะเป็นแบบไหน ขนมหวบจะไม่เคยรู้จักเลยนะ ลูกพี่อะ ให้กินน้อยมากอะไรที่แบบไม่มีประโยชน์” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

สำหรับโบว์ลิ่งการเลี้ยงดูและดูแลลูกของตนในแต่ละวันถือว่าเป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะการเป็นแม่กะเทยของโบว์ลิ่งก็เป็นสิ่งใหม่สำหรับตัวโบว์ลิ่งและครอบครัว

ข้างที่คอยจ้องมองมาที่ตัวเขา โบว์ลิ่งมองว่าสิ่งสำคัญของการเป็นแม่กะเทย คือ ต้องเลี้ยงลูกให้เข้าใจโลกและสังคมมากที่สุด และที่สำคัญคืออย่าตามใจลูก ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “ยิ่งคนมันจ้องเราอยู่ คนนอกมันมองมาที่ครอบครัวเรา เราต้องทำให้คนพูดแต่สิ่งดีดี อย่าตามใจ” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

การเป็นแม่กะเทยของโบว์ลิ่งในฐานะแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีทำให้การต่อรองกับสังคมเป็นไปได้อย่างง่ายดายและไม่ค่อยจะมีอุปสรรคมากในการเลี้ยงดู แต่ในแง่หนึ่งการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งเป็นภาพสะท้อนของการเป็นแม่แบบชนชั้นกลางวัยทำงานที่ต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคม และพยายามที่จะขัดเกลาลูกให้ดีที่สุด เพื่อที่จะเป็นแม่ที่ดี ณ เวลานี้ลูกของโบว์ลิ่งก็โตมากพอที่จะเริ่มรับรู้ว่าจะอะไรเป็นอะไร ในสังคมเราไม่ได้มีแค่สองเพศ ซึ่งในอนาคตโบว์ลิ่งก็ได้มีการวางแผนและเตรียมการบอกความจริงกับลูกของตนเองอยู่แล้ว ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างลูกและตัวโบว์ลิ่งเองในปัจจุบันก็เป็นไปในทิศทางที่ดีอย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้น โบว์ลิ่งจะให้คำแทนลูกของตนเองในเชิงของสิ่งที่มีคุณค่าที่โบว์ลิ่งรักมากกว่าสิ่งอื่นใด ในฐานะของคนที่เป็นแม่โบว์ลิ่งก็จะมีจิตใจซื่อสัตย์สนทนและรักลูกมาก ดังคำกล่าวของโบว์ลิ่งที่ว่า

ตอนนี้ลูกเราก็คือขึ้นมาก แบบก็คิดว่าเริ่มรู้แล้วว่ากะเทยยังงี้ ผู้หญิงยังงี้ แบบเราก็อีกเขาเยอะ ๑ มันแบบไม่ใช่เลี้ยงแมวเลี้ยงหมา มันทดแทนกันไม่ได้ สำหรับพ่อกับแม่เหมือนมีค่าที่เราต้องดูแล ถ้าให้พูดถึงลูกเนี่ยคือรักมากมาก รักมากกว่าผัวเราอีก ลูกนี่คือทุกสิ่งทุกอย่าง ลูกนี่คือทดแทนทุกอย่างได้เลย โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

จากบทบาทของการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งถึงแม้จะไม่ได้มีอุปสรรคมากในเชิงของการเลี้ยงดูและการดูแลโดยพื้นฐาน แต่กว่าที่โบว์ลิ่งจะมาถึง ณ จุดตรงนี้ได้เขาต้องเผชิญกับสภาพสังคมที่สวนทางกับการประกอบสร้างตัวตนในการเป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยที่ค่อนข้างมีอุปสรรค อีกทั้งการก้าวเข้ามาสู่การประกอบสร้างความเป็นแม่ของโบว์ลิ่งในฐานะแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศหรือแม่กะเทยในสังคมไทยสะท้อนให้เห็นว่าความพร้อมทางด้านทุนทรัพย์และสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการที่จะจัดอุปสรรคต่าง ๆ จากสังคมรอบข้างหรือสังคมภายนอกที่บุคคลที่เป็นแม่ให้ความสำคัญอย่างมาก เส้นทางของการเป็นแม่กะเทยของผู้หญิงข้ามเพศไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบจุดเริ่มต้นของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศตามทัศนะของผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมักมองว่ามีความยากกว่าเสมอ

ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 ดังนั้นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและฐานะทางสังคมจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการประกอบสร้างความเป็นแม่ การดำรงบทบาทในการเป็นแม่ และการต่อรองกับสังคม

ไม่ต่างอะไรจากครอบครัวอื่น ๆ ในยุคปัจจุบันที่จะต้องรับมือกับบทบาทของการเป็นแม่ และบทบาทของการดูแลลูกไปพร้อมกัน หลายคนอาจจะสามารถปรับตัวได้และสร้างความสมดุลในการทำงานและการเป็นแม่ได้ ในขณะที่อีกหลายคนก็ต้องเผชิญและเกิดความกดดันจากสภาวะดังกล่าวโดยเฉพาะบุคคลที่ทำงานประจำ แต่สำหรับโบว์ลิ่ง การทำงานของโบว์ลิ่งและแฟนเป็นการทำงานอิสระผ่านช่องทางออนไลน์ทั้งคู่ ซึ่งเป็นงานที่สามารถทำได้อยู่ที่บ้านทำให้ทั้งสองคนไม่มีผลกระทบในเรื่องของเวลาในการดูแลและเลี้ยงดูลูก การที่ทั้งคู่ได้อยู่ร่วมกันพร้อมหน้าพร้อมตาตลอดเวลาทำให้บทบาทของการเลี้ยงดูไม่ได้ตกไปที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และโบว์ลิ่งก็ไม่ได้แบ่งหน้าที่ตายตัวว่าใครจะมีบทบาทในการทำอะไร ในทัศนะของโบว์ลิ่งการเลี้ยงดูลูกของเขาถึงแม้ว่าตนเองจะมีทุนทรัพย์ที่สามารถจ้างบุคคลมาดูแลเลี้ยงดูได้ แต่โบว์ลิ่งไม่ได้จ้างผู้ดูแลคนกลางมาเพื่อที่จะดูแลลูกเลย ด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความไม่มั่นใจว่าจะเลี้ยงดีได้เท่าเราเลี้ยงเองหรือไม่ เป็นต้น ตั้งแต่โบว์ลิ่งรับเลี้ยงลูกมาทั้งสองคน โดยเฉพาะคนแรกที่ยังแบเบาะโบว์ลิ่งและแฟนได้ทำทุกอย่างในแง่ของการเลี้ยงดูด้วยตนเองมาเสมอ ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า

สำหรับครอบครัวพี เราทำงานออนไลน์กันทั้งคู่ก็เลยไม่กระทบเรื่องเวลามาก แล้วเราก็ไม่ได้แบ่งหน้าที่กันตายตัวว่าใครจะทำอะไร เราจะไม่แบ่งกันเลี้ยง เพราะการทำงานเราอยู่ด้วยกันทุกวัน เราทำงานออนไลน์เรามีเวลาอยู่กับลูกมากพอ ผลัดกันเลี้ยงทุกอย่างเลยใครว่างก็เลี้ยง พีไม่ได้จ้างคนกลางเลยตั้งแต่เลี้ยงคนแรกมาตั้งแต่อายุสองเดือนพีก็เลี้ยงเองมาโดยตลอดทำทุกอย่างตั้งแต่ให้นมอาบน้ำ นั่นนี่ เพราะแบบเราไม่มั่นใจและไม่ไว้วางใจพี่เลี้ยงไง เราก็เลยยอมทำทุกอย่าง เรามีเวลาเราก็อยากทุ่มให้กับลูกแบบเต็มที่ที่สุด โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

งานที่โบว์ลิ่งไม่ได้เป็นอุปสรรคที่จะมาขัดขวางการจัดแบ่งบทบาททั้งการทำงานและการสวมบทบาทของการเป็นแม่ได้ และในปัจจุบันลูกของตนก็สามารถไปโรงเรียนได้แล้วทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องของเวลาและการดูแลเอาใจใส่ ขณะเดียวกันในมุมมองของโบว์ลิ่งที่มองว่าหากตนเองไม่ได้ทำงานออนไลน์และยังคงทำงานประจำ การมีลูกสำหรับโบว์ลิ่งก็ถือเป็นภาระสำหรับเขาอย่างมาก เพราะการเลี้ยงที่ดีต้องให้เวลากับลูกเพื่อที่เด็กจะได้ไม่รู้สึกถึงความขาดและต้องได้รับการสนับสนุนจากตัวแม่อย่างเต็มที่ ในสังคมสมัยใหม่และในสังคมไทยการมีลูกต้องคิดให้ละเอียด

รอบคอบอย่างมาก สำหรับโบว์ลิ่งหากเขาไม่ได้ประสบความสำเร็จถึงทุกวันนี้ มีเงินทองมีคนสนับสนุนมากพอที่จะเป็นโบว์ลิ่งในทุกวันนี้ได้ โบว์ลิ่งก็ไม่ได้มีความต้องการและความคิดที่จะมีลูกเลย ดังคำบอกเล่าที่ว่า

งานพี่ทำเป็นเวลา เลยไม่ได้มีปัญหาในการเลี้ยงลูก ดูแลลูกมาก ก็อยู่กับลูกตลอด มีเวลาให้ลูก พอโตขึ้นก็ไม่ได้ยากมากเพราะลูกก็จะไปโรงเรียน เราก็จะทำงานได้ พี่มองว่าแบบถ้าแบบทำประจำอยู่เราก็คงไม่มีเวลาอะไรแบบนี้ อย่าหาภาระมาใส่ตัว ถ้าไม่มีเวลาอย่าหาภาระมาเพิ่ม เด็กมันจะรู้สึกขาด ไม่มีเวลาที่อยู่ด้วยกันอะไรอย่างนี้ เลี้ยงลูกต้องให้เวลากับเขาเยอะ ๆ โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

แก่นอกกฎหมาย: ความท้าทายและข้อจำกัดของแม่กะเทยในสังคมไทย

การรับลูกมาเลี้ยงและการเลี้ยงดูในปัจจุบันล้วนแล้วแต่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูกสูงมาก ประกอบกับค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับโบว์ลิ่งเองเช่นกันที่มองว่าการเลี้ยงดูลูกหนึ่งคนไม่สามารถตีมูลค่าเป็นเงินได้เลยเพราะใช้เงินจำนวนมาก แต่สำหรับโบว์ลิ่งเองที่ตัดสินใจมีลูกเมื่อตนเองมีความพร้อมทางการเงินจึงส่งผลให้โบว์ลิ่งไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคทางการเงินมาก แม้จะมีค่าใช้จ่ายในการดูแลและการเลี้ยงดูเกิดขึ้นตั้งแต่อ่อนคลอดลูกหรือก่อนจะรับเลี้ยงลูก จนกระทั่งลูกเข้าโรงเรียน แต่การมีลูกโบว์ลิ่งได้มีการวางแผนล่วงหน้าและการเตรียมความพร้อมสำหรับค่าใช้จ่ายที่จะเลี้ยงดูลูกหนึ่งคนไว้แล้วว่าจะต้องใช้ในด้านใดบ้างและสำหรับความเป็นแม่ของโบว์ลิ่งที่มีชุดความคิดที่ต้องหาสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตให้กับลูก ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายก็จะเยอะขึ้นตามความต้องการของตนเองที่จะเลือกด้วย ดังคำบอกเล่าของเขาที่ว่า

ใช้เงินเยอะมาก เลี้ยงลูกทีหนึ่ง แบบพอเราย้อนไปมองแม่เรา แม่เราเลี้ยงเรามา โตขนาดนี้เลี้ยงเราก็บาทมันไม่สามารถนับเป็นมูลค่าได้ แต่แบบเราพอมีกำลังทรัพย์มากพอและมีสุขภาพญาณความเป็นแม่ มันก็เลยทำให้เราไม่มีปัญหาในส่วนตรงนี้ แต่เราก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอยู่แล้ว ตอนเด็กก็จะใช้จ่ายอย่างหนึ่ง พอโตขึ้นลูกเข้าโรงเรียนก็จะมีค่าใช้จ่ายอีก ซึ่งเราก็ได้วางแผนไว้หมดแล้ว โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

ลูกของโบว์ลิ่งปัจจุบันอยู่ในวัยที่กำลังเรียนรู้เข้าโรงเรียน สำหรับโบว์ลิ่งเองในปัจจุบันก็ไม่ได้มีความกังวลใด ๆ เกี่ยวกับการถูกตีตราหรือเลือกปฏิบัติภายในโรงเรียน เพราะเขาได้เลือกสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่ดีและเหมาะสมสำหรับลูกของเขาทั้งสองคน โรงเรียนก็ได้มีการปรับตัวและเข้าใจในประเด็นการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งได้อย่างดี เช่น การระบุชื่อเรียกก็คำนึงถึงเพศสถานะและบทบาทของโบว์ลิ่งโดยใช้คำว่า “คุณแม่” เช่นเดียวกันกับบุคคลอื่นทั่วไป ถึงแม้ในทางการระบุตัวตนหรือการสมัครเข้าโรงเรียน ประวัติในการรับสมัครก็ต้องยึดตามใบสูติบัตรของเด็กส่งผลให้การระบุตัวตนของมารดาจะไม่ใช่ชื่อของโบว์ลิ่ง แต่อย่างไรก็ตามก็เป็นที่ยอมรับโดยปริยายว่าโบว์ลิ่งก็เปรียบเสมือนแม่ที่แท้จริงของลูกของเขา ดังคำบอกเล่าของเขาที่ว่า

ตอนนี้ทั้งสองคนก็กำลังเข้าอนุบาลสาม ตอนนี้มันเปิดกว้างหมด โรงเรียนก็ปรับตัวรับ เรียกคุณแม่มารับแล้วค่ะ ไม่ได้มีปัญหาอะไรเลย แต่ชื่อเราเวลาสมัครเรียนประวัติลูกก็แบบยึดตามใบเกิด เราก็เป็นแค่ผู้ปกครอง แต่โรงเรียนก็เริ่มปรับตัว เรียกเราคุณแม่อะไรแบบนี้ โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

สำหรับตัวโบว์ลิ่งเองและครอบครัวไม่ได้มีความกังวลในด้านค่าใช้จ่ายหรือการดำเนินชีวิตในสังคมเลยในฐานะของบทบาทของการเป็นแม่ ถึงแม้ว่าจะได้ยินเรื่องการตีตราและการเลือกปฏิบัติทางสังคมในสังคมไทยอยู่ แต่โบว์ลิ่งก็เชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและครอบครัวเป็นอย่างดีที่จะคอยดูแลและเลี้ยงดูลูกให้เติบโตและมีบาดแผลทางด้านจิตใจให้น้อยที่สุดจากสังคมภายนอกที่คอยจับจ้องและจ้องมอง อาจจะเป็นความกดดันในตัวเองของโบว์ลิ่งมากกว่าที่ต้องพยายามเลี้ยงลูกของตนเองให้ดีที่สุดเพื่อประโยชน์ของตัวลูกเองและในฐานะที่เป็นที่รู้จักของคนหมู่มากก็จะเป็นผลดีในการลดการตีตราและการวิพากษ์วิจารณ์จากทางสังคม ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “ในส่วนตัวพี่ ส่วนมากชื่นชมยินดี ตามคอมเม้นท์อะไรแบบนี้ทุกคนเค้าก็ชื่นชมเราตลอด ให้กำลังใจเราตลอด เพราะว่าเราเลี้ยงดูดี เป็นภาพที่ดี” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

เห็นได้ชัดว่าโบว์ลิ่งได้ใช้ความเป็นแม่และการทำหน้าที่แม่อย่างดีที่สุดภายใต้การสร้างอำนาจทางชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมในการสร้างความปกติของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย และพยายามที่จะสร้างพลังอำนาจของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้จากคำบอกเล่าของโบว์ลิ่ง สำหรับลูกของตนเองถึงแม้จะยังไม่เคยเจอเหตุการณ์หรือสถานการณ์ของการเลือกปฏิบัติในเชิงลบ แต่สำหรับตัวโบว์ลิ่งเองมองว่าสังคมไทย

ยังคงมีบางส่วนที่ยังไม่ก้าวข้ามและเข้าใจในประเด็นของความหลากหลายทางเพศ โบว์ลิ่งได้หยิบยกสถานการณ์หนึ่งที่นาสนใจของเขาที่เขาต้องเผชิญ ในกรณีของการใช้วาจาที่ถูกเหยียดหยามความเป็นเพศผ่านการวิพากษ์วิจารณ์บนโลกออนไลน์ในภาพถ่ายและเนื้อหาที่โบว์ลิ่งได้โพสต์เกี่ยวกับงานแต่งงานของเขา โดยยังมีสังคมบางส่วนได้ใช้ถ้อยคำในเชิงไม่เหมาะสม เช่น “เอาเงินล้านมาแลกตุ๊ด” “ยอมให้ตุ๊ดพังเพราะเงินล้าน” และ “เจ้าบ่าวมอบสินสอดหัวหมูแลกอ๊อดถั่วดำ” เป็นต้น โบว์ลิ่งก็ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และจำเป็นต้องเจอ ปรากฏการณ์ดังกล่าวโบว์ลิ่งมองว่ายังคงสะท้อนให้เห็นถึงการมีอยู่ของการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศในสังคมไทย สำหรับโบว์ลิ่งก็ยังถือเป็นคนกลุ่มน้อยมากเพราะยังมีกลุ่มบุคคลส่วนใหญ่ที่ยังคงให้ความชื่นชมและยินดีกับความสำเร็จของโบว์ลิ่งในทุกด้าน ดังคำบอกเล่าของเขาที่ว่า

แต่แบบล่าสุดที่แต่งงานก็ยังมีคนบางส่วนที่แบบคงหัวโบราณอะ เราก็รู้สึกบ้างนะที่แบบคนมาพูดอะไรแบบนี้ แต่ก็ต้องทำใจไว้แล้วว่าจะเกิดอะไรแบบนี้อยู่ เช่น แบบ “เอาเงินล้านมาแลกตุ๊ด” “ยอมให้ตุ๊ดพังเพราะเงินล้าน” หรือแบบ “เจ้าบ่าวมอบสินสอดหัวหมูแลกอ๊อดถั่วดำ” อะไรแบบนี้ ถามว่ามันแรงไหมแรงสิ แต่พอมองว่าทุกคนถ้าเข้าใจไม่ได้เหยียดเพศ 100 % ให้ 80% จะมีแค่ 20% ที่เป็นพวกหัวโบราณ อีพวกบางคนเข้าใจไม่ถึงโซเชียล ก็คงไม่เข้าใจความเป็นมนุษย์ ความเป็นคน ก็ยังคงต้องยอมรับว่ามีการบูลี่อยู่ ฟีดโพสต์เรื่องนี้ไปเหมือนกันนะ ก็จะเห็นว่าแบบคนที่ติดตามพี่เยอะมากก็ไม่ได้เห็นด้วยกับคนพวกนี้เลย แบบมันก็คนส่วนน้อยที่เขาไม่อยากจะเปลี่ยนความคิดอะไรเลย แล้วก็ยากด้วยอะไรแบบนี้ โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนรวมถึงโบว์ลิ่งเองได้เป็นเสาหลักที่จะต้องดูแลครอบครัว ในการสวมบทบาทดังกล่าวอาจจะทำให้โบว์ลิ่งเองรู้สึกเหน็ดเหนื่อยบ้าง แต่ความเป็นเลือนลางและความอดทนของเขาทำให้โบว์ลิ่งสามารถมีทุกอย่างที่พร้อมได้ในวันนี้ แม้จะมีความพร้อมทางเศรษฐกิจแล้วแต่ในฐานะของการเป็นแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศก็ยังคงมีความกังวลไม่ต่างอะไรจากผู้หญิงข้ามเพศคนอื่น ๆ ความกังวลเพียงสิ่งเดียวคือ การเป็นแม่นอกกฎหมายของโบว์ลิ่งที่ทำให้ลูกของเขาไม่มีสิทธิหรือสวัสดิการที่ลูกเขาจะได้รับในฐานะที่เขาเป็นแม่ เนื่องจากแม่ผู้ให้กำเนิดเขายังมีผลผูกพันตามกฎหมายอยู่ การเป็นแม่นอกกฎหมายของโบว์ลิ่งทำให้รู้สึกถึงความไม่แน่นอนของชีวิตและความกังวลในความมั่นคงในอนาคตของลูก ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “ทุกวันนี้กังวลเรื่องเดียว กลัวว่าตัวเองจะ

ตายเมื่อไหร่ แบบอนาคตมันเป็นเรื่องที่ไม่แน่นอนมาก” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

ทางออกที่สำคัญของโบว์ลิ่งที่เขาได้ตัดสินใจทำในฐานะของคนเป็นแม่ที่จะต้องสร้างความมั่นคงให้กับลูกถึงแม้ว่าเขาจะเป็นแม่นอกกฎหมายแต่จะพยายามประกอบสร้างตัวตนและต่อรองกับสังคมให้เป็นแม่อย่างแท้จริง โดยประเด็นแรกโบว์ลิ่งได้มีการวางแผนที่จะบอกความจริงและสร้างความเข้าใจกับลูกในฐานะของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในปัจจุบัน ถึงแม้จะมีความกังวลแต่โบว์ลิ่งก็ยังมีความเชื่อมั่นทางจิตใจในแง่ของความผูกพันที่เกิดขึ้นที่ลูกจะมองว่าโบว์ลิ่งคือแม่ที่แท้จริง สิ่งนี้อาจจะต้องใช้เวลาและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่จะค่อย ๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นเรื่องเพศและความหลากหลายต่อไป ซึ่งโบว์ลิ่งก็ได้มีการรับรู้และเข้าใจ อีกประการหนึ่งคือความพร้อมที่จะวางแผนรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งได้มีการวางแผนอยู่แล้วและยอมรับว่าเป็นสิ่งที่คนเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยในปัจจุบันต้องเจอ ดังคำบอกเล่าของเขาที่ว่า

ในอนาคตที่ที่มีการเตรียมพร้อมที่จะบอกความจริงในประเด็นที่เราเป็นแม่อะไรแบบนี้อยู่แล้ว พี่มองว่าไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นยังไงในความผูกพันแค่นี้ก็จะมองเราเป็นแม่ เด็กต้องค่อย ๆ บอกเป็น สตีป ๆ ไป เพราะแบบบอกไปเลยมันก็อาจจะช็อคจะงงได้ ก็ต้องดูความพร้อม ความเหมาะสมที่เขาจะค่อย ๆ รับรู้ไปด้วย มันก็มีความกังวลบ้างแต่ตอนนี้เราก็ต้องพร้อมรับมือทุกอย่าง โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

การเป็นแม่กะเทยจำเป็นที่จะต้องเข้าใจธรรมชาติของลูกอย่างถ่องแท้และต้องเป็นบุคคลที่มีความไวต่อความรู้สึกอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อต้องถึงเวลาที่จะตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำในการบอกกล่าวความจริง หากมีการตัดสินใจแล้วความเหมาะสมในการบอกกล่าวอยู่ในช่วงเวลาใด และมีการวางแผนในการเตรียมความพร้อมในการรับมือสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดอย่างไร หากเกิดบาดแผลหรือสถานการณ์ในเชิงลบ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นความท้าทายหลักสำหรับโบว์ลิ่งในฐานะของการเป็นแม่

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ มรดกหรือการวางแผนทางการเงินในอนาคตให้กับลูก ความไม่มั่นคงในอนาคตของการเป็นแม่นอกกฎหมายสำหรับโบว์ลิ่งทำให้โบว์ลิ่งต้องมีการวางแผนทางการเงินเพื่อความมั่นคงของลูกในอนาคต ทางออกที่สำคัญของโบว์ลิ่งคือเมื่อลูกของทั้งสองคนสามารถเปิดบัญชีเป็นชื่อของตนเองได้แล้ว โบว์ลิ่งก็จะฝากเงินประจำเข้าบัญชีให้ลูกของตนเอง และ

จะพยายามเตรียมทุกอย่างที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานให้กับลูกของเขา เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นต้น เพื่อให้ลูกไม่รู้สึกลำบากและเป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งจะสามารถกระทำได้ในฐานะแม่ภายใต้สิทธิที่ตนเองมีและสามารถกระทำได้ในเวลานี้ โบว์ลิ่งมองว่าทางเลือกนี้เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในตอนนี้นี้สำหรับโบว์ลิ่งที่จะสามารถทำให้ลูกได้ในบทบาทของการเป็นแม่ นอกจากนี้ในอนาคตโบว์ลิ่งได้มีการวางแผนในการเปลี่ยนนามสกุลและรับเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ถึงแม้ในทางกฎหมายอาจจะยังไม่ได้อะไรเทียบเท่ากับลูกแท้ ๆ หรือแม่ผู้ให้กำเนิด และยังคงมีข้อจำกัดอยู่ แต่โบว์ลิ่งจะพยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อให้ลูกรู้สึกว่เราคือครอบครัวและนี่คือลูกของเขา ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า

พอเขาเปิดบัญชีได้ ก็ให้เขาเปิดบัญชี ฝากเงินให้เขา ชัฟฟอร์ดเขาไว้ เตรียมทุกอย่างไว้ให้เขา บ้านอะไรแบบนี้ทุกอย่างไว้ให้เขา อย่างน้อยก็ไม่อดตายในอนาคต หากเราเป็นอะไรไป ณ ตอนนี้อย่างไรก็ได้แต่เท่านั้น มันคือสิ่งที่ดีที่สุด เพราะแบบนั้นก็ไม่สามารถให้หรือไม่มีมรดกตามกฎหมาย ถ้าเขาใช้นามสกุลเราก็พอได้อยู่อย่างเต็มที่ แค่ในฐานะของลูกบุญธรรม ก็ได้อะไรจากเราอย่างเต็มที่ นี่คือทางเดียวที่เราต้องสร้างไว้ให้เขา ในอนาคตก็จะพาเขาไปเปลี่ยนนามสกุลเพื่อที่จะให้เราเป็นผู้ดูแลหรือผู้ปกครอง แบบเป็นลูกบุญธรรมรู้ตามกฎหมาย แต่ก็ทำได้แค่นี้ะ โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้ แต่การรักษาพลังใจและความเข้มแข็งของครอบครัว รวมถึงโบว์ลิ่งเองเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก ความอดทนอดกลั้นของโบว์ลิ่งทำให้โบว์ลิ่งมีความกล้าที่จะเผชิญและพร้อมจะสวมบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมายในสังคมไทย หากในอนาคตลูกจะรู้สึกอย่างไรกับโบว์ลิ่งเขาก็พร้อมที่จะรับมือ ท้ายที่สุดโบว์ลิ่งมองว่าต้องอยู่กับปัจจุบันและทำหน้าที่ในการเป็นแม่เพื่อดูแลและรับผิดชอบลูกให้ดีที่สุด นี่เป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งให้ความสำคัญมาก ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า “หากเราทำหน้าที่อะไรอย่างเต็มที่แล้วไม่ว่าผลลัพธ์จะเป็นอย่างไรเราได้ทำเต็มที่แล้วในฐานะของแม่ที่ในปัจจุบันไม่ใช่ใครที่จะมีความพร้อมและมีโอกาสจะเป็นแม่ได้” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565) นอกจากนี้ยังสะท้อนผ่านคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า

ที่เป็นคนที่มีความอดทนมาก อนาคตเราต้องรับให้ได้ ไม่ว่าลูกจะลูกดีหรือร้ายก็ต้องเตรียมพร้อมรับมือ อะไรจะเกิดมันก็ต้องกันไว้ก่อน เราก็พร้อมชัฟฟอร์ดลูก

ในทุกทาง และทำหน้าที่ของเราในการเป็นแม่ให้ได้อย่างดีที่สุดไม่ให้ขาดตกบกพร่อง โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

5.2 กรณีศึกษาที่ 2 ริชชี (นามสมมุติ): การเป็นคุณแม่มือใหม่กับการจับจ้องของสังคม

ริชชี อายุ 24 ปี นิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีฐานะการเงินที่ดีมาก กำลังประกอบอาชีพอิสระและธุรกิจส่วนตัว ริชชีมีการทำศัลยกรรมและเปลี่ยนแปลงตนเองทุกอย่างเพื่อให้ตนเองมีความเป็นหญิงไม่ต่างอะไรจากโบว์ลิ่ง ริชชีเป็นผู้หญิงข้ามเพศคนรุ่นใหม่ที่ประสบความสำเร็จในช่วงอายุน้อยและมีชื่อเสียงในโลกออนไลน์อย่างมาก แทบจะกล่าวได้ว่าพื้นที่ทางออนไลน์ถือเป็นพื้นที่ทำเงินของริชชี ในแวดวงผู้หญิงข้ามเพศริชชีถือว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลประสบความสำเร็จในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก ริชชีเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด เมื่อก่อนครอบครัวของริชชีไม่ได้มีฐานะทางการเงินและเศรษฐกิจดีมาก แต่ในปัจจุบันด้วยโอกาสและความสามารถทำให้ริชชีสามารถเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วและได้ย้ายเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ริชชีมีบทบาทหลักในการทำงานเพื่อหาเลี้ยงคนภายในครอบครัว มีแฟนและอยู่กินกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่งโดยได้มีการสร้างความมั่นคงร่วมกันทั้งคู่ได้มีการตัดสินใจและตกลงรับเลี้ยงดูลูก จำนวน 1 คน ชื่อ อารีย์ (นามสมมุติ) อายุ 10 เดือน

ในช่วงวัยเด็กริชชีเป็นเด็กต่างจังหวัด โดยอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดี เท่าที่ริชชีจำความได้ไม่มีปัญหาในเชิงการกีดกันและการแสดงออกทางอัตลักษณ์ตัวตน ในฐานะผู้หญิงข้ามเพศ ดังที่ริชชีกล่าวว่า “พ่อกับแม่ก็คือแม่กักขังไม่หวังเหนี่ยวปล่อยเราทำตามที่เราอยากทำมาก ไม่ด่าไม่ว่าก็เหมือนว่าตามใจแล้วแต่เราจะเป็น” (ริชชี นามสมมุติ, มกราคม 2565)

ริชชีอาศัยและเติบโตอยู่ในครอบครัวที่เลี้ยงดูริชชีเหมือนลูกผู้หญิงตั้งแต่วัยเด็ก โดยที่แม่เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก เช่น สามารถใส่ชุดผู้หญิงได้ ให้ไปประกวดเต้น/ร้องเพลง เป็นต้น ดังคำบอกเล่าของเขาที่ว่า

ให้เราแบบว่าไปประกวดร้องเพลงร้องเพลงเต้นอะไรแบบเนี่ยทำกิจกรรมผู้หญิงแบบไม่หยุดอะ ไปเต้นงานวัด งานโรงเรียนอะไรแบบเนี่ย คือดีมาก เรารู้ตัวว่าเราแบบเป็นสาวประเภทสองมาโดยตลอด พอตอนโตมาเรารู้สึกว่าเราอยากทำงานด้านวงการบันเทิงอะไรแบบเนี่ย แล้วแบบพ่อแม่ก็สนับสนุนเรามาตั้งแต่เด็กอยู่แล้วอะไรแบบเนี่ยมันก็เลยแบบไม่มีอะไรเหมาะเจาะพอดี ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

ริชชีเป็นบุคคลที่มีความเป็นเลือนลางอย่างมากในการที่เขาจะต้องทนและทำงานอยู่กับโลกออนไลน์ที่ริชชีมักจะเน้นย้ำว่าเป็นดาบสองคมและการเป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นอาชีพของเขาและความชอบของเขาตั้งแต่เด็กจนกลายมาเป็นบุคคลที่เป็นเสาหลักของครอบครัวในการทำมาหากิน

สำหรับริชชีแล้วหากกล่าวถึงความเป็นแม่ในอุดมคติของริชชี คือ “การเป็นทุกอย่าง” ซึ่งเป็นการสื่อถึงความเป็นแม่ในอุดมคติในเชิงของบทบาทหน้าที่ในฐานะของแม่คนหนึ่งที่ต้องกระทำโดยความเป็นแม่ในอุดมคติของริชชีได้รับอิทธิพลมาจากแม่ของเขาเอง ดังคำบอกเล่าของเขาที่ว่า “คำว่าแม่สำหรับเรานั้นก็เหมือนแบบเป็นทุกอย่างเลยอะ แบบก็เหมือนแม่แบบที่เลี้ยงเรามาเลย เป็นเหมือนแม่เราตอนนั้นเลย เราก็ได้รับความรู้สึกตรงนั้นมาเต็ม ๆ เลย” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ริชชีได้ให้ความหมายของคำว่าแม่ในเชิงของการที่ให้กำเนิดลูกและการให้ความรัก ริชชีได้ให้ความสำคัญในเรื่องของเวลาที่มีให้กับลูกที่เป็นสิ่งสำคัญต่อคนเป็นแม่ ดังคำบอกเล่าที่ว่า “แม่น่าจะต้องให้กำเนิดลูก และคิดว่าแม่คนคนหนึ่งจะต้องแบบมีเวลาให้ลูกมาก ๆ แล้วก็รักเค้ามาก ๆ แค่นี้เลย” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

เมื่อพูดถึงถึงมุมมองที่เกี่ยวกับแม่กะเทยในสังคมไทย ริชชีไม่ได้ให้ความเห็นในเชิงของการจำกัดขอบเขตเรื่องเพศ และมุมมองในเชิงของความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไม่ว่าจะกระทำสิ่งใด ดังคำบอกเล่าของเขาที่ว่า

สำหรับกะเทยที่จะเป็นแม่ในสังคมไทยตอนนี้เราก็ไม่มีความเห็นยังไง แบบถ้าเรามองคนเท่ากันทุกอย่างมันก็แบบเกิดขึ้นได้เราไม่ว่าเราจะทำอะไร ทุกคนมีสิทธิ์ในการจะทำอะไรไปอย่าจำกัดเรื่องเพศ ไม่ใช่แค่เรื่องของการเป็นแม่แต่ว่าเป็นเรื่องของการทำงานหรือว่าทุกอย่างในสังคมอะไรแบบเนี่ย ทำโน้นทำนี้เราก็ทำได้เหมือนกัน เรามีมือมีเท้าเหมือนกัน ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันริชชีให้มุมมองในเชิงของสังคมที่มองเข้ามาในตัวตนของคนที่เป็นแม่กะเทยในลักษณะของการตัดสินและมีอคติทางเพศ รวมถึงในฐานะของความเป็นแม่กะเทยด้วยที่สังคมไทยยังคงมองในเชิงลบ และยังผูกติดกับเพศหญิงโดยกำเนิด ในประเด็นของการรับลูกมาเลี้ยงริชชีมีความเห็นในเชิงลบต่อสังคมไทยที่มองต่อบุคคลที่รับลูกมาเลี้ยงที่บางคนยังคงมีความคิดแบบเก่า

เกี่ยวกับความเป็นครอบครัว ความเป็นพ่อ หรือความเป็นแม่อยู่ ริชชีมองว่ายากที่จะไปเปลี่ยนความคิดของคนยุคเก่า ดังที่ริชชีกล่าวว่า

ก็รู้สึกว้าสงคมไทยมองในเรื่องของการรับลูกมาเลี้ยงอะคนไทยอะเนอะเค้าก็ไม่ได้เข้าใจอะไรหลายหลายอย่างมาตั้งแต่แรกนานแล้วอะไรแบบเนี่ย ถ้าเขาไม่ยอมเปลี่ยนทัศนคติก็สำหรับคนบางกลุ่มก็ไปปล่อยเขาไปเถอะ เออคือแบบบางคนไม่เข้าใจคือมันไม่เข้าใจจริง ๆ แล้วก็ไม่พยายามที่จะเข้าใจด้วย ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่กะเทย: ความเป็นครอบครัวและรักเออย

จุดเริ่มต้นของริชชีในการตัดสินใจที่จะมีลูกเกิดจากความต้องการที่จะเติมเต็มคำว่าครอบครัวของตนเองเช่นกัน ไม่ต่างอะไรจากโบว์ลิ่งในกรณีศึกษาแรก เมื่อ 2 ปีก่อน ในฐานะที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศเป้าหมายหนึ่งของชีวิตของริชชีเมื่อตนเองประสบความสำเร็จในความรัก คือการมีแฟนที่ดี ริชชีได้ใช้คำว่า “รักเออย” ซึ่งในแวดวงผู้หญิงข้ามเพศหมายถึงการประสบความสำเร็จในความรักของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย การมีแฟนถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของริชชีในการตัดสินใจที่จะสร้างครอบครัวโดยผ่านการรับเลี้ยงลูก ด้วยข้อจำกัดของเพศทางชีวภาพทำให้ริชชีจำเป็นต้องเลือกและตัดสินใจที่จะมีลูกผ่านการรับเลี้ยง และการตัดสินใจดังกล่าวถือเป็นการตัดสินใจร่วมกันกับแฟนในการวางแผนอนาคตที่ต้องการจะมีลูก และเป็นความต้องการและความคาดหวังส่วนบุคคลที่จะตัดสินใจที่จะมีลูก จะได้ชัดเจนว่าเห็นว่าการต้องการในการมีลูกของริชชีวางอยู่บนพื้นฐานของการมีคู่ชีวิตโดยพื้นฐานและเป็นความตั้งใจของทั้งสองฝ่าย ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

ก็คือว่าเราอยากจะมีลูกอยู่แล้วแต่ก็ไม่คิดว่ามันจะมาไวขนาดนี้เพราะว่าแค่ลองพูดเฉยเฉยว่าเออเนี่ยถ้าวันหนึ่งเราคบกันไปนานนานนะเรามีลูกกันไหม เราพูดกันไว้ตั้งแต่เราคบกันเมื่อสองปีที่แล้ว แล้วแบบประจวบเหมาะจะไปเจอเด็กคนนี้พอดีก็เลยดีเลยก็เลยได้รับเรื่องเด็กตามที่เราคาดหวัง จริง ๆ ก็ไม่ได้เตรียมตัวอะไรมากเลยจิตใจลั่นลั่น ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

การมี “รักเออย” ถือเป็นการจุดเริ่มต้นที่สำคัญของความมั่นคงในชีวิตตามทัศนะของริชชี หากริชชีไม่มีแฟนที่เข้าใจและรักริชชีได้ขนาดนี้เขาคงจะไม่มีความคิดหรือความต้องการที่จะมีลูก ตามคำบอกเล่าของริชชี ริชชีมองว่าจุดสูงสุดของกะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศหลายคนคือการมีแฟนและมี

ครอบครัวที่สมบูรณ์แบบที่จะมาเติมเต็มชีวิตซึ่งกันและกัน และการมีลูกไม่ว่าจะทางใดก็แล้วแต่คือเป้าหมายหนึ่งหลังจากที่ตนเองมีแผนแล้ว เป้าหมายดังกล่าวเป็นไปในเชิงลักษณะของเป้าหมายที่มีร่วมกันระหว่างริชชีและแพนที่ทั้งคู่ได้วางแผนร่วมกันมาอย่างดี เห็นได้ชัดแจ้งว่าการมีแผนที่อยู่กันกันฉันทสามิภรรยาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่มีผลต่อความคิดและความต้องการที่จะมีลูกของริชชี ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

แบบวันหนึ่งเราไม่มีแผนเราก็คงไม่ได้แบบมีความคิดที่จะอยากรับเลี้ยงลูก เพราะว่าเหมือนเรามีแผนแล้ว เรามีรักเอย มันก็มีความสุขอะไรแบบเนี่ยมันก็ยังแบบเติมเต็มคำว่าครอบครัวของเรามันก็จะมีความคิดที่แบบเราก็จะคุยกันเรื่องลูกมันเกิดจากความเห็นของคนสองคนอะไรแบบนี้ละ มันก็แบบเป็นเป้าหมายหนึ่งของชีวิตของเรา ไม่ใช่แบบว่าคบกันแป๊บเดียวแล้วก็แบบตกลงปลงใจกันอยากมีลูกอะ มันก็ต้องผ่านกระบวนการคิดมาอย่างดีอะไรแบบนี้ แล้วก็เป็นที่ที่มันมั่นคงอะ แบบไม่เข้าใจกันอะไรเงี้ยก็ไม่ได้ ซึ่งเรากับแพนเราก็แบบคุยกันตลอดมีความคิดเรื่องนี้แบบตลอดเวลาเลยเนี่ยระหว่างที่แบบว่าเราอยู่ด้วยกันมานาน ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

ไม่ว่าบุคคลใดหากมีความต้องการในการเป็นแม่และเลือกที่จะมีลูกแล้วจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งตนเองและอีกหลายอย่าง ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการเป็นแม่หากเป็นแม่ที่สามารถให้กำเนิดลูกเองได้ทางชีวภาพจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงทุนทรัพย์ที่จะใช้จ่ายในระหว่างการตั้งครรภ์ จนถึงกระบวนการคลอด ขณะเดียวกันแม่กะเทยแม้จะไม่สามารถให้กำเนิดบุตรในทางชีวภาพได้และไม่สามารถอุ้มบุญได้อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของกฎหมายและเศรษฐกิจ หนทางเดียวที่จะสามารถกระทำก็คือ การรับเลี้ยงลูก กระบวนการในการรับเลี้ยงลูกจะกล่าวในส่วนต่อไป ในส่วนนี้จะให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นแม่ผ่านกระบวนการรับเลี้ยงลูก

สำหรับริชชี หลังจากที่ได้มีการตัดสินใจและวางแผนที่จะมีลูกเรียบร้อยแล้ว ริชชีก็ได้ไปบังเอิญพบเจอแม่ที่ตั้งครรภ์คนหนึ่ง ซึ่งเป็นการตั้งครรภ์ที่เกิดจากความไม่พร้อมของครอบครัวของเขาเองและไม่สามารถระบุตัวตนของพ่อของเด็กได้ จากความไม่พร้อมดังกล่าวประจวบเหมาะกับการที่แม่ผู้ให้กำเนิดเด็กคนนี้อย่างไม่พร้อมพอดีและความต้องการของริชชีและครอบครัวทำให้ริชชีได้ตัดสินใจรับเลี้ยงลูกคนนี้มา ดังคำบอกเล่าที่ว่า

แบบพ่อแม่เราก็เห็นด้วยมาก วันไปคลอดเค้าก็แบบโอโห ไปรอ ไปเฝ้าทุกวัน ทุกวันนี้เลี้ยงอยู่แบบเค้าก็โทรมาหาทุกวันเลยอยากเล่นกับลูกกับหลานแบบรักมากยิ่งขึ้นกว่าเราอีกเป็นแบบเค้าก็อยากมีด้วยอะไรแบบเนี่ยเค้าก็แบบรักแบบมาก ๆ เลย ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ริชชีให้ความเห็นว่าการที่ริชชีเป็นบุคคลสาธารณะและทำงานบนโลกออนไลน์ ทำให้ริชชีมีความต้องการที่อยากจะนำเสนอการมีลูกและความเป็นครอบครัวของเขาที่ริชชีมองว่าเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่งในชีวิต ด้วยปัจจัยหลายประการจึงได้ทำการติดต่อและขอรับเด็กคนนี้อะเลียง ดังคำบอกเล่าที่ว่า

เพิ่งจะมาเตรียมตัวตอนเค้าท้องได้สี่เดือน พอเค้าท้องได้สี่เดือนปุ๊บ ก็เหมือนแบบ เค้าก็ไม่ว่าพ่อแม่เค้าจะเป็นใครเราก็เลยคิดว่าในไหนก็ท้องและคือเราก็อยากมีลูก พอได้อีกอย่างเราก็เป็นแบบทำงานในโซเชียลเนอะ เราก็อยากจะแบบสื่อสารตรงนี้ด้วย อะอย่างนี้อะ ก็เลยรับน้องมาเป็นลูกเลย ทุกวันนี้ก็เลี้ยงเอามาเลี้ยงอยู่ที่บ้านเป็นกิจจะลักษณะแล้ว ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ในการเตรียมความพร้อมมีจุดเริ่มต้นจากช่วงที่ริชชีเจอเด็กคนนี้พอดี คือ ช่วงประมาณ 4 เดือนแรกที่แม่ผู้ให้กำเนิดยังอุ้มท้องอยู่ในมุมมองของริชชีซึ่งเป็นบุคคลที่มีความพร้อมในด้านทุนทรัพย์อยู่แล้วทำให้ริชชีไม่มีความกังวลเลยในทางการเงินเลย หากแต่เพียงริชชีกล่าวว่าต้องมีการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจเท่านั้น ดังคำบอกเล่าที่ว่า

สำหรับการรับรู้ของเราไม่มีความกังวลอะไรเลยนะเราแบบซิลล์ซิลล์สบายสบายเพราะว่าเราอยากมี เราก็มีความพร้อมในระดับหนึ่งในการที่จะซัพพอร์ตเขา ช่วงนี้เราก็แบบเดิมว่างานและมีเวลามากขึ้นมันก็เลี้ยงง่ายไปเลย ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

เส้นทางของการเป็นแม่ในช่วงแรกของริชชีไม่ใช่เรื่องง่ายในแง่ของการเตรียมความพร้อมในด้านจิตใจ ริชชีถือเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่มีการรับเลี้ยงลูกในช่วงที่อายุของตนเองยังไม่มากหากเทียบกับบุคคลอื่นหรือผู้หญิงข้ามเพศที่รับเลี้ยงลูกมา เนื่องจากความพร้อมทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจของริชชีที่เลื่อนสถานะได้อย่างรวดเร็วทำให้อายุเป็นเพียงแค่ตัวเลขและไม่ใช่อุปสรรคขัดต่อ

ความต้องการในการเป็นแม่ของริชชี ความยากเดียวที่ริชชีต้องเผชิญคือการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจ การควบคุมและการวางบทบาทของตนเองใหม่ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ไม่เพียงแต่ริชชีแต่ทุกคนที่มีการรับเลี้ยงลูกต้องมีการปรับตัวและเผชิญ

เข้าสู่การเป็นแม่: กระบวนการรับเลี้ยงลูกจากแม่ที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม

ริชชีได้ยอมรับและเข้าใจในร่างกายเชิงชีวภาพของตนเองที่ไม่สามารถมีลูกได้เนื่องมาจาก การที่ไม่ได้มีมดลูกและเทคโนโลยีทางการแพทย์ในการเจริญพันธุ์ในสังคมไทยยังไม่เป็นที่ยอมรับในทางกฎหมายและครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้ทางเลือกที่สำคัญซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นทางเลือกที่มีอยู่อย่างจำกัดของริชชีในเวลานี้ จากที่กล่าวมาริชชีได้ตัดสินใจเลือกที่จะรับเลี้ยงลูกเช่นเดียวกันกับลูกคนที่สองของโบว์ลิงในกรณีศึกษาแรก โดยที่รับลูกมาเลี้ยงนั้นเกิดจากความไม่พร้อมของแม่ผู้ให้กำเนิดเขา หลังจากที่ริชชีได้ตัดสินใจร่วมกันกับแฟนของตนเองระหว่างนั้นก็ไปเจอเด็กคนนี้พอดี โดยเป็นการให้กำเนิดจากความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์และไม่รู้ว่าพ่อของเด็กที่แท้จริงนั้นคือใคร

ไม่ต่างอะไรจากโบว์ลิงการมีคู่ชีวิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการวางแผนเกี่ยวกับการมีลูกของพวกเขา ความคิดเหล่านี้ได้เกิดขึ้นหลังจากที่พวกเขาได้ใช้ชีวิตและทำมาหากินร่วมกัน จากความคิดที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นจริงเมื่อสองปีที่แล้วแต่ในปัจจุบันเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมราวกับฟ้าประทานเด็กคนนี้มาให้ ด้วยจังหวะเวลาและความพร้อมที่พวกเขาพยายามสร้างร่วมกันมานำมาสู่กระบวนการตัดสินใจรับเลี้ยงลูก ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

มันก็เหมาะเจาะพอดีที่แบบว่าเด็กคนนี้ก็เหมือนแบบทุกส่งมาให้เราอะไรแบบเนี่ยที่เราเจอเด็กคนนี้ แบบเหมาะเจาะมากเลย คือแบบมันเป็นความคิดที่แบบเมื่อสองปีที่แล้วอยู่ดีที่เราเพิ่งมาพูดกันไม่นานมานี้แบบปีที่แล้วมั้งว่าเราอยากมีลูกเราก็เลยแบบได้เลี้ยงเลยพอดีเลย เราก็เลยได้เหมือนดูแลทั้งลูกเขาแล้วก็ตัวแม่แท้แท้ที่ให้กำเนิดเขาด้วยเลย ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

จากคำบอกเล่าริชชีไม่เพียงแต่ดูแลและรับเลี้ยงลูกเพียงเท่านั้นแต่ริชชียังดูแลแม่ผู้ให้กำเนิดเขาร่วมด้วย ด้วยความพร้อมทางด้านทุนทรัพย์ของริชชี ริชชีมองว่าเป็นการให้โอกาสไม่เพียงแค่ตัวเด็กเท่านั้นแต่ยังเป็นตัวแม่ผู้ให้กำเนิดด้วย หลังจากที่มีการตกลงที่จะรับเลี้ยงเด็กคนนี้กับแม่ผู้ให้กำเนิดของเขาแล้ว การตกลงดังกล่าวเป็นการตกลงโดยพฤตินัยเพียงอย่างเดียว

ระหว่างที่เด็กยังไม่คลอดออกมาหรืออยู่ในระหว่างที่ตั้งครรภ์อยู่นั้น ริชชีก็ได้เป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพและทางการแพทย์ รวมถึงการใช้ชีวิตทั้งหมดให้กับแม่ผู้ให้กำเนิด อาทิ ค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาลในการตรวจครรภ์ ค่ายาบำรุงครรภ์ อีกทั้งยังมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านของการอัลตราซาวด์เพื่อดูเพศ ตลอดจนการซื้อข้าวของเครื่องใช้และเสื้อผ้าให้เหมาะสมเพื่อเตรียมตัวเมื่อลูกคลอดออกมา

ปฏิบัติการในการเลี้ยงดูและการเป็นแม่ของริชชีเริ่มตั้งแต่อันทาร์กในครรภ์จะคลอดออกมา ภาพเหล่านี้สะท้อนถึงภาพของการเลี้ยงดูลูกแบบชนชั้นกลางอย่างมาก สะท้อนผ่านคำพูดของริชชีที่ว่า “ก็ตามที่คน ๆ หนึ่งจะมีลูกค่ะ” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565) คำพูดดังกล่าวสะท้อนถึงการเลี้ยงดูและปฏิบัติการของการเป็นแม่ที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมผ่านการให้ความสำคัญและการสนับสนุนในทุกด้านโดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมทางการแพทย์เพื่อให้สิ่งที่ดีที่สุดเกิดแก่ลูกและตัวแม่ผู้ให้กำเนิดตามศักยภาพและกำลังเงินของริชชีที่จะสามารถกระทำได้ตามคำบอกเล่าที่ว่า

ระหว่างทางที่เราตั้งของอยู่เราก็ซื้อยาบำรุงดูแลและสนับสนุนเขาอย่างดี แบบยาบำรุงครรภ์ เริ่มซื้อเสื้อผ้าเตรียมไว้ให้น้องแบบเราก็รู้อยู่แล้วว่าน้องเค้าเป็นผู้หญิงอะไรแบบเนี่ยแล้วก็จะซื้อชุด ซื้อของทุกอย่างที่เกี่ยวกับเด็กเตรียมให้หมดเลย เพื่อที่แบบว่าพอคลอดมาปั๊บทุกอย่างก็พร้อมหมด มีเสื้อผ้าใส่ แล้วก็พาไปตรวจสุขภาพเพิ่มเติมหลักมีตรวจครรภ์เด็กเพิ่มเติมเช่นแบบว่าลูกเราจะเป็นดาวน์ซินโดรมไหม ตรวจเลือดเอกซเรย์ต่าง ๆ ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

จนกระทั่งเมื่อครบกำหนดวันที่ลูกของเขาจะคลอดออกมาลืมหาดูโลก ริชชีก็ได้ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำคลอดที่โรงพยาบาล หลังจากเมื่อคลอดและพักฟื้นเสร็จในช่วงแรกประมาณหนึ่งเดือนหลังจากการคลอดแล้ว ริชชีก็จะให้แม่ผู้ให้กำเนิดเขาเลี้ยงดูในระยะแรกก่อนเพื่อแบบให้เด็กคุ้นชินในด้านร่างกายและสามารถให้นมลูกได้แล้วจึงนำมาเลี้ยงที่บ้านต่อไป ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

การรับเลี้ยงหรือเราก็แค่ไปบอกเขาอะไรเงี้ยแล้วเค้าก็แบบต้องการคนที่เลี้ยงลูกจริงจัง ๆ ด้วย เราก็ได้จ่ายค่าโรงพยาบาลต่าง ๆ ค่ะทำคลอด ประมาณ 60,000 บาท แล้วก็พอคลอดเสร็จก็ไปรับมาจากที่โรงพยาบาล แต่ว่าเริ่มต้นนะก็

จะให้แม่ที่ให้กำเนิดเขาว่าหรือแม่แท้ ๆ ของเค้าอะเลี้ยงไว้ก่อนประมาณซักเดือนนึง เพื่อแบบให้มันให้อะไรอย่างเนี่ย หลังจากเดือนนึงปั๊บเมื่อรู้สึกว่เค้าแข็งแรง เริ่มส่งเสียงได้อะไรแบบเนี่ย เราก็ได้ไปเอาเขามาเลี้ยงอยู่ที่บ้านเลย ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

จะเห็นได้ชัดว่ากระบวนการรับเลี้ยงลูกของริชชีนั้นเป็นการรับเลี้ยงลูกตั้งแต่แม่ผู้ให้กำเนิดยังไม่คลอดลูกออกมาหรือเป็นการรับเลี้ยงลูกตั้งแต่ออยู่ในครรภ์ทำให้กระบวนการในการดูแลและเลี้ยงดูเริ่มตั้งแต่ช่วงระหว่างตั้งครรภ์จนถึงการคลอดออกมาในปัจจุบัน ซึ่งมีการใช้วิธีการแพทย์สมัยใหม่ในการดูแลร่างกายของแม่ผู้ให้กำเนิดจนถึงกระบวนการทำคลอดที่มีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก

ความรู้สึกของริชชีสำหรับในฐานะแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศคนหนึ่งไม่ต่างอะไรไปจากความรู้สึกของแม่คนอื่นเลย ริชชีมองว่าการมีลูกคือการสละทั้งชีวิต ความคิดดังกล่าวสะท้อนถึงมุมมองของการเป็นแม่ของริชชีในเชิงการการทำหน้าที่และการเสียสละ ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นแม่ของริชชีตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นและตัดสินใจที่จะมีลูกอย่างชัดเจน ในการดูแลและสนับสนุนทุกอย่าง ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

เป็นวันที่เราจดจำที่สุดในชีวิตในวันที่คลอดและจะได้เจอลูก เพื่อลูกมาก ช่วงแรกแพนคือเหมือนแพ้ท้องแทนแม่เขามากมีอาการอ้วกบ่อยมาก ซึ่งเราตื่นเต้นกันมาก การมีลูกคือการสละทั้งชีวิต เราก็ได้ดูแลแม่น้องเขาและไปรับแม่น้องไปโรงพยาบาลเพื่อทำคลอด ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

เส้นทางการเป็นแม่กะเทย: ความยากของการเป็นแม่ในช่วงแรก

การเป็นแม่กะเทยส่วนใหญ่ในสังคมไทยมักจะพบในผู้หญิงข้ามเพศที่มีฐานะทางการเงินและสังคมในปัจจุบันที่ดี ไม่ต่างอะไรกับริชชี ความน่าสนใจจากกรณีของริชชีที่รับเลี้ยงลูกตั้งแต่ออยู่ในครรภ์ทำให้กระบวนการในการเป็นแม่เริ่มต้นตั้งแต่เด็กยังไม่คลอดออกมา ประกอบกับการเลี้ยงลูกครั้งแรกและการสวมบทบาทการเป็นแม่ครั้งแรกด้วยตนเองของริชชี ริชชีมองว่าก่อนที่จะมาเลี้ยงดูและดูแลลูกจริง ๆ เขามองว่าการเป็นแม่จะต้องง่ายมากและไม่น่าที่จะมีความยากอะไรเป็นเพียงแค่การดูแลเด็กหนึ่งคนเพียงเท่านั้น แต่ขณะเดียวกันประสบการณ์ผ่านคำบอกเล่าเรื่องราวในการเป็นแม่ในช่วงแรกของเขากลับเป็นไปในลักษณะตรงกันข้ามกับความคิดของริชชี กล่าวคือ ประสบการณ์ในการ

เป็นแม่ครั้งแรกของเขาเมื่อต้องเผชิญกับความท้าทายและมีความยากมาก โดยริชชีใช้คำบอกเล่ากับผู้สัมภาษณ์ว่า “ยากระดับร้อยเลย” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ความยากของริชชีในฐานะการสวมบทบาทแม่ครั้งแรกในชีวิต คือ การที่จะเลี้ยงเด็กเล็กที่เพิ่งคลอดออกมาไม่กี่เดือน ซึ่งต้องใช้ความละเอียดอ่อนอย่างมาก โดยเฉพาะความยากในการเอาลูกเข้านอน การให้ลูกหัดเดิน การพยายามให้ลูกกินให้ได้ สิ่งเหล่านี้คือหน้าที่ของแม่สำหรับริชชีที่ต้องกระทำในทุกวัน ประสบการณ์ในแต่ละวันของริชชีในการเป็นแม่เริ่มจากตั้งแต่ลูกของตนเองตื่นนอนก็ต้องหาข้าวหาน้ำ ทำให้ลูกกินข้าวให้ได้ ดูแลเรื่องสุขอนามัยต่าง ๆ เช่น การทำความสะอาด เป็นต้น การสร้างกิจกรรมให้ลูกในลักษณะของการผ่อนคลายและเสริมพัฒนาการ ในแต่ละวันริชชีจะต้องทำบทบาทดังกล่าวตลอดเวลา ทุกอย่างคือความยากและความท้าทายสำหรับริชชีแต่เมื่อริชชีเข้าสู่บทบาทของการเป็นแม่แล้วและการเป็นแม่ในมุมมองของเขาที่กล่าวไปข้างต้นคือการเสียสละ ก็เป็นสิ่งที่ริชชีจะต้องปรับตัวและอดทนต่อไป ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

ตอนแรกคิดว่าแบบการเป็นแม่มันต้องง่ายแน่แน่เลยมันก็แค่การเลี้ยงดูดูแลเด็กคนหนึ่งเฉย ๆ แบบดูแลเด็กคนนึงก็จะเป็นแบบเริ่มตั้งแต่การแต่งตัวเด็กจะต้องใส่เสื้อผ้ายังไง กินข้าวอะไรกินนมยี่ห้อไหน ก็แทบจะเหมือนคนทั่วไปที่แบบแค่เลี้ยงลูกตามโซเซียลหรือว่าทั่วไปในชีวิตประจำวันเลยแบบเนี่ย แต่ว่าพอเลี้ยงไปจริง ๆ แล้วอะมันยากระดับร้อยเลย ตั้งแต่รับเช็ดอึ หาอาหาร บางวันก็กินข้าว บางวันก็ไม่กินข้าว บางวันก็กินนมบางวันก็ร้องไม่ได้นอน ความยากอย่างหนึ่งคือการเอาลูกนอน การเอาลูกไปเดินเล่นหัดเดิน อาบน้ำใส่เสื้อผ้าอะไรเงี้ยทุกอย่างกับเด็กคนนึงแล้วก็ภารกิจในหนึ่งวัน สุดท้ายแล้วก็คืออยากไปหมดเลยไม่มีอะไรง่ายเลย แต่เราพัฒนาค่อยเรียนรู้ไปแล้วก็ค่อยค่อยให้ปรับตัวกับการมีลูกของเราไป ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ริชชีมองว่าการเลี้ยงลูกในช่วงแรกเกิดต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจและความอดทนอย่างมาก ระหว่างที่คุยกันกับริชชีอยู่ ลูกของริชชีก็ยังไม่นอน ริชชีก็ต้องแบบคอยเล่นกับลูก ให้ลูกมาเล่นของเล่น ริชชีกล่าวว่า “ยังไม่หลับไม่นอน พอสัมภาษณ์เสร็จก็เดี๋ยวค่อยเอาลูกนอน” (ริชชี นามสมมุติ, มกราคม 2565) นอกจากนี้ในการรับเลี้ยงลูกในวัยทารกของริชชี ริชชียังบอกเล่าถึงความยากเพิ่มเติมในประเด็นของการทำความเข้าใจและสื่อสารกับเด็กที่มีความยากมากทำให้ริชชีรู้สึกมีความเหนื่อยบ้างในหลายครั้ง โดยในการเลี้ยงดูในช่วงแรกริชชีได้มีแนวความคิดในการเลี้ยงลูกในเชิงของการปล่อยไปตามธรรมชาติ ไม่ได้มีความเข้มงวด ดังคำบอกเล่าที่ว่า “แบบเวลาเลี้ยงลูกเราก็เรียนรู้

ไปกับลูกใช้สัญชาตญาณในการเลี้ยงดู เออแบบเนี่ยมันลูกโอเคไหม อะไรแบบเนี่ย ถ้าแบบมันรู้สึกว่ามันไม่มีอะไรก็คือโอเค แล้วมันก็เป็นผลดีกับลูกเรา” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

นอกจากนี้ในฐานะของการเป็นแม่เมื่อใหม่ริชชีได้ค่อย ๆ เรียนรู้และปรับตัวร่วมกันกับลูกและครอบครัว โดยเฉพาะในการเลี้ยงเด็กรวดเร็วกว่าปกติสำหรับริชชีซึ่งมีความยากตามพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย ซึ่งก็ต้องเรียนรู้ร่วมไปกับลูกในแต่ละวัน แต่ท้ายที่สุดเป้าหมายในการเลี้ยงดูและดูแลลูกคือการหาสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูกและดูแลลูกให้ดีที่สุดเท่าที่แม่คนหนึ่งจะทำได้ ดังคำบอกเล่าของเขาที่ว่า

ยิ่งแบบว่าเป็นแม่ครั้งแรกของเรา แล้วแบบ เรารับลูกที่เป็นเด็กทารกมาเลยอะไรแบบเนี่ยคือเค้ายังเดินไม่ได้ยังสื่อสารไม่ได้อะไรเงี้ยมันก็มีความเหนื่อยบ้าง แบบหลังก็ยังไม่แข็งแล้วมันก็มีแบบความงอแงอะไรเงี้ย เราก็จะไม่รู้ว่าแบบเค้าต้องการอะไร ซึ่งเราก็ต้องแบบปรับเรียนรู้ ไปค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมอะไรอย่างเนี่ยแบบก็เลี้ยงตามธรรมชาติ แบบตรงไหนดีก็พัฒนาต่อตรงไหนไม่ดีก็ปรับ เราค่อยค่อยเรียนรู้ไป แบบตอนนี้ก็ 10 เดือนแล้ว นางก็ยังอยากเล่นน้ำอยากเล่นนี่อะไรแบบนี้แบบพูดเก่งมาก เริ่มเดินละเริ่มคลานแล้ว ตอนนี้ก็ต้องมีความยากในการเรียงขึ้นไปอีกระดับหนึ่งอะไรแบบนี้อะ ก็ต้องดูแลเขาดีดี ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

นอกจากการเลี้ยงดูตามธรรมชาติแล้ว ในการเป็นแม่เมื่อใหม่ของริชชียังได้รับอิทธิพลแนวทางในการเลี้ยงดูมาจากแม่ของเขาลูกที่เลี้ยงมาตั้งแต่ในวัยเด็ก จากมุมมองของริชชีเขาให้คำอธิบายกับการเลี้ยงลูกในสองลักษณะ ได้แก่ การเลี้ยงลูกแบบสมัยเก่าหรือเป็นการเลี้ยงลูกตามวิถีทางของแม่ของเขาลูกที่เลี้ยงดูมา ซึ่งจะเป็นอะไรที่เรียบง่ายและปล่อยไปตามธรรมชาติ และการเลี้ยงลูกสมัยใหม่ที่จะมีลักษณะค่อนข้างจะเป็นแบบแผนที่เข้มงวดและที่กฎเกณฑ์ตายตัว และขณะเดียวกันจำเป็นต้องใช้ต้นทุนที่สูงมาก ซึ่งริชชีไม่ค่อยจะรู้สึกชอบกับแนวทางการเลี้ยงลูกแบบสมัยใหม่มากสักเท่าไรห์ ประกอบกับการที่ริชชีอยู่ในโลกโซเชียลเวลาจะทำอะไรโพสต์รู้อะไรเกี่ยวกับลูกหรือการเลี้ยงดู หากยังคงติดการเลี้ยงดูแบบเก่า สังคมหรือคนในโซเชียลก็จะมีคำถามต่อการกระทำดังกล่าวในเชิงที่ไม่เหมาะสม ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

ก็พยายามเอาแบบที่แม่เราใช้เลี้ยงเรามาปรับใช้กับลูกเราเลี้ยงลูกสมัยก่อนมันก็รู้สึกว่าเป็นแบบมันง่ายแล้วก็มันก็เป็นอะไรที่ดีอะปัจจุบันมันเหมือนแบบอะไรก็ต้องแบบเป็นกฎเป็นเกณฑ์เกินไปหรือว่ามัน 123 เกินไปอะไร เราแบบการเลี้ยงลูกให้อยู่ปัจจุบันมันก็แบบต้นทุนมันสูง เห็นแบบยุคเก่าเขียวข้าวให้ลูกป้อนลูกจากปากอะไรเงี้ยโอเคเป็นเรื่องปกติ แต่พอสมัยนี้ก็มีคนแบบมากอวยว่าคอยด่าว่าทำไมทำแบบนั้นมันสกปรกนะ ซึ่งแบบสมัยใหม่มันก็จะแบบเริ่มเป็นเรื่องที่มันไม่ปกติแบบมันก็จะมีคนมาพูดแบบอย่าเขียวข้าวให้ลูกนะมันสกปรกเชื้อโรค คือบางอย่างแบบมันเป็นวิธีการเลี้ยงของเราในแบบที่แม่เราเลี้ยงเรามาตั้งแต่เด็กอะไรเงี้ยแต่ว่าแบบพอเราอยู่ในโลกโซเชียลคนมันก็คาดหวังมากขึ้นในเรื่อง ๆ ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ริชชีได้ให้ตัวอย่างสถานการณ์ที่น่าสนใจอย่างมากในการสนทนาที่ทำให้เห็นว่าการเลี้ยงลูกแบบสมัยใหม่ยิ่ง โดยเฉพาะวัยแรกเกิดก็ใช้ต้นทุนที่สูงมากอย่างแท้จริง นอกเหนือจากกระบวนการทางการแพทย์และการดูแลครรภ์ที่กล่าวไปข้างต้น สะท้อนความคิดและปฏิบัติการในการเป็นแม่ของชนชั้นกลางได้อย่างดีที่ทุนนิยมส่งผลและเข้ามาทำให้ต้นทุนของการเลี้ยงดูลูกสูงขึ้นดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

แบบการเลี้ยงลูกใหม่มันก็แบบบางทีมันก็แบบยากอะเราก็ใช้ต้นทุน ซึ่งแบบเค้าก็ทำมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้วอะไรเงี้ย หนูว่าแบบเราอาบน้ำให้ลูกด้วยขาสองขาเราแล้วเราอุ้มอยู่อย่างงี้ ก็บอกว่าอันตราย ซึ่งแบบมันก็ต้องไปซื้ออ่างซื้ออะไรแบบทุกอย่างมันมีต้นทุนหมดอะในการเลี้ยงลูกยุคใหม่ซึ่งแบบเค้าก็สมัยก่อนเค้าก็ไม่ได้แบบมานั่งมีอ่างอาบอะไรอย่างเนี้ยซึ่งมันก็ต้องปรับตัว ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

การเป็นแม่ในช่วงแรกของริชชีนอกจากจะมีความยากและความเหนื่อยบ้างแล้วความเป็นบุคคลสาธารณะของริชชีทำให้การเป็นแม่ของเขามีความท้าทายมากยิ่งขึ้นในโลกสมัยใหม่และประกอบกับการที่ริชชีเป็นแม่กะเทยทำให้เกิดการจับจ้องของสังคม โดยเฉพาะในผู้หญิงข้ามเพศด้วยกันเอง โดยริชชีเล่าว่าเขาจะต้องเผชิญกับเรื่องราวและความกดดันทางสังคมอย่างมากในการใช้ชีวิตโดยเฉพาะในบทบาทของการเป็นแม่ ริชชีเล่าว่าสังคมไทยยังคงมีอคติอยู่บ้างกับการที่กะเทยรับลูกมาเลี้ยง โดยเฉพาะตัวริชชีเองที่อายุยังไม่มากแต่สามารถรับเลี้ยงลูกได้และประสบความสำเร็จใน

การทำงานเร็วกว่าบุคคลอื่นในระดับหนึ่งก็จะเป็นที่จับตามองของสังคม คนในสังคมก็จะมองริชชีว่าเป็นการเอาลูกมาเป็นเครื่องประดับให้กับตนเองหรือยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะมีลูก ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

ในการเป็นแม่ครั้งของเรามันรู้สึกว่ามันท้าทายมาก เราก็เป็นที่รู้จักในคนหมู่มากอะไรเจ๊เย่นอะ โดยเฉพาะในโลกโซเชียลมันก็ต้องเป็นดาบสองคมอยู่แล้ว ยิ่งสังคมไทยอะไรแบบเนี่ยยังไม่นับถึงแม่กะเทยนะ มันก็จะมีทั้งคนที่แบบชอบเรา เราไม่ชอบเรามาตั้งแต่แรกแล้วเราก็เลยรู้สึกว่าแบบยังไม่ได้ถ้าเราคิดจะรับเลี้ยงเด็กคนนี้ตั้งแต่แรกอะหรือไม่ว่าจะเป็นใครก็แล้วแต่แหละแค่เราคิดจะรับเลี้ยงเด็กอะเราก็มีคนที่ยกย่องเราโดยเฉพาะในเชิงลบปะ สำหรับคนที่ไม่เข้าใจเราอะอยู่แล้ว สักวันนึงเราก็ต้องโดนตำหนิโดนดราม่าอยู่ดี แต่ถ้าถามว่าทำไมเราถึงอยากรับเลี้ยงอยู่ดีก็คือเพราะว่าเราว่าอยากมีลูกจริง ๆ ไม่ใช่แค่จะเอามาเป็นเครื่องประดับหรือความพึงพอใจอะไรแบบเนี่ยแต่ว่ามันเป็นความอยากมีลูกที่กะเทยคนหนึ่งอยากจะมีลูกจริง ๆ มันคือคำว่าครอบครั้ว แบบว่าไม่ว่าเราจะเอามาเลี้ยงหรือไม่เอามาเลี้ยงคนก็รอดำเราอยู่แล้วอะอะไรเจ๊เย่นสำหรับคนที่ไม่เข้าใจยิ่งเป็นแม่กะเทยอะก็ทำอะไรไม่ถูกใจก็ด่าอยู่แล้ว มันก็จะมีแบบถูกจับจ้องถูกกดดันบ้าง ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

จะเห็นได้ชัดว่าเส้นทางการเป็นแม่ในช่วงแรกของริชชีในฐานะของการเป็นทั้งบุคคลสาธารณะและแม่กะเทยที่มีบทบาทหลักในการทำงานภายในครอบครัว ต้องเผชิญกับความกดดันและความท้าทายอย่างมากในสังคมไทย ริชชีถึงขั้นระบายกับผู้วิจัยว่า มีความเครียดและความกังวลอย่างมากเวลามีคนมาด่าลูกเรา สังคมในโซเชียลสมัยนี้มีความรุนแรงอย่างมาก ยิ่งการเป็นกะเทยหากมีคนมาด่าว่าเราสภาพจิตใจก็ย่ำแย่อยู่แล้ว การมาด่าลูกในความคิดของริชชีเป็นการกดทับแบบสองชั้นทั้งในแง่ของบทบาทการเป็นแม่และการเป็นแม่กะเทย รวมถึงลูกของริชชีด้วย แต่ริชชีก็เริ่มปรับตัวได้เนื่องจากเขามีครอบครัวที่เข้มแข็งและคอยสนับสนุนและให้กำลังใจริชชีเสมอมา ดังที่ริชชีกล่าวว่า

ตอนแรกเครียดมากโดยเฉพาะแบบถ้ามีคนมาด่าลูกเราอะเครียดมาก แต่ว่าตอนเนี่ยรู้สึกว่แบบเฮ้ย คนจะด่าเราอะไม่ว่านะแต่ถ้ามาด่าลูกอะเราไม่โอเค คือยิ่งเมื่อเราเป็นแม่อะ เราจะรู้สึกเซนซิทีฟกับคนนั้นมาก ยิ่งถ้าเป็นลูกเราอะ มันก็จะ

“สำหรับในช่วงแรกก็จะต้องมีแม่นมคอยเลี้ยงดูให้หรือคอยให้นมไปก่อน แล้วค่อย ๆ เรียนรู้และปรับตัวกันไป การเลี้ยงลูกก็ทำให้เราจะไม่ค่อยเวลา ต้องมีคนอยู่กับลูกตลอดเวลา เช่น การกินข้าวเราต้องสลับกับแฟนเรา” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ในแต่ละวันในฐานะของบทบาทการเป็นแม่ที่ต้องดูแลลูกที่รับเลี้ยงมาในวัยทารก ชีวิตประจำวันตื่นเช้ามาก็จะต้องอาบน้ำ แต่งตัวให้ลูก และหาข้าวให้ลูกกิน และหากมีเวลาว่างก็จะพยายามเล่นกับลูกและพาลูกออกไปเดินเล่น ดังคำบอกเล่าที่ว่า

ในวันวันหนึ่งเราก็แบบเราก็เลี้ยงปกติเลยคะตื่นเข้ามา ก็อาบน้ำให้ลูกเสร็จก็แต่งตัว แล้วก็หาข้าวให้ลูกกินแล้วก็เอาลูกเข้านอนรวมถึงแบบเช็ดอึเช็ดเยี่ยว ก็ปกติเลยมีเวลาว่างได้ถ่ายรูปลูกออกไปแบบเดินเล่นสูดอากาศเลยแบบเนี่ยให้เค้าไปเห็นอะไรใหม่ใหม่ แต่ว่าแบบการเป็นแม่ครั้งแรกมันก็จะยากถ้าใครไม่เคยทำมันก็จะไม่รู้หรือกว่าแบบมันต้องทำยังไงอะไร ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ยังเป็นเด็กทารก ริชชีมองว่าการเลี้ยงดูและดูแลจะต้องมีการให้เวลากับเขาอย่างมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ริชชีพยายามปรับตัวในเรื่องของการจัดสรรเวลาและการเลี้ยงดู หากตนเองต้องไปทำงานก็ต้องมีคนอยู่กับลูกตลอดเวลา หรือต้องปรับการทำงานนอกบ้านลง ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะให้แฟนเป็นคนดูแลร่วมด้วยในเวลาที่ตนเองต้องไปทำงานหาเงิน โดยเป็นในลักษณะของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยที่ไม่ได้มีบทบาทตายตัว ดังคำบอกเล่าที่ว่า

เรากับแฟนเราก็ไม่ได้มีการแชร์อะไรนะว่าเธอจะต้องทำ 123 ทุกอย่างเราก็ช่วยกันสลับกันเฉยเฉยใครทำอะไรได้ก็ทำแบบแล้วแต่คนจะว่าอะไรอะไรว่างก็ดูแลแบบบางที่เราว่างก็ให้เค้าไปอาบน้ำแล้วเราก็ดูก่อนก็สลับกัน ก็แบบซึลล์ ๆ สบาย ๆ ไม่ได้มีอะไร กับแฟนเราก็ให้พื้นที่กับลูกเราเต็มที่มากก็อยู่กับลูกเลยก็ทำงานที่บ้านเลยแบบเนี่ย ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

จนในปัจจุบันก็ยังถือเป็นช่วงของการเป็นแม่ในช่วงแรกของริชชีที่ยังคงต้องคอยปรับตัวและเรียนรู้ในฐานะของบทบาทของการเป็นแม่และการทำงานเป็นเสาหลักของครอบครัว ซึ่ง

ในปัจจุบันลูกของริชชีอายุได้ 10 เดือนแล้ว ถึงแม้จะมีความเหนื่อยบ้างและการตอบสนองต่อสังคมในโลกโซเชียลที่หลากหลายที่ริชชีต้องเผชิญ แต่ริชชีก็มีความสุขมากในปัจจุบัน ดังที่ริชชีบอกเล่าว่า “แบบตลอด 10 เดือนที่เราเลี้ยงมาไว้อีกสองเดือนก็จะครบปีมันก็แบบมีความสุขมาก พอแบบมีรูปแบบมันก็มีความสุขมากขึ้นคนรอบข้างก็มีความสุขมากขึ้น” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

จากการพูดคุยกันริชชียังมองอีกว่า ในฐานะของบทบาทในการเป็นแม่ การเป็นแม่กะเทยในมุมมองของริชชีไม่ต่างจากการเป็นแม่ทั่วไป สำหรับผู้หญิงข้ามเพศทุกคนที่ต้องการจะมีลูก ริชชีเชื่อว่าจะต้องมีสัญชาติของความเป็นแม่อยู่ในตัว แต่ขณะเดียวกันความเป็นแม่ถึงแม่ในสังคมไทย จะให้คุณค่าและผูกติดกับผู้หญิงและบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ แต่ในสังคมปัจจุบันและแม่กะเทยนั้นมิได้ทั้งความเป็นพ่อและความเป็นแม่ที่จะอยู่ในร่างกายและความคิดของเรา และไม่ว่าใครก็สามารถมีความเป็นแม่ได้ทั้งสิ้น ดังที่ริชชีได้กล่าวว่า

มันก็เลี้ยงแบบปกติไม่ได้ต่างจากแม่คนอื่นทั่วไปมันก็เป็นเหมือนว่าเราเป็นคนคนหนึ่งที่ไม่ได้แบบว่าเอาเพศมาเป็นเงื่อนไขอะไรพวกนี้ต้องทำแบบนี้อะไรอย่างนี้หรือว่าแบบการจะมีรู้ต้องเป็นคนนี้เท่านั้นเพศนี้เท่านั้น เพราะว่าเราก็กหาเงินได้เหมือนคนทั่วไปทำงานได้เหมือนคนทั่วไป เพราะฉะนั้นการเลี้ยงลูกเราก็ต้องเลี้ยงได้ มันก็ไม่ได้ต่างจากความรู้สึกที่แบบมีต่อการเลี้ยงหมาเลี้ยงแมวเลี้ยงแต่ว่าอันเนี่ยมันก็จะมีเป็นความมากกว่าอะไรแบบเนี่ย ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ในช่วงวัยแรกเกิดของเด็กเป็นช่วงที่เด็กอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ในฐานะของบทบาทความเป็นแม่ การสื่อสารกับลูกตลอดเวลาถือเป็นสิ่งสำคัญในความคิดของริชชี ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างแม่และตัวลูก แต่ขณะเดียวกันการที่ริชชีจะต้องออกไปทำงานนอกบ้านและทำงานตลอดเวลาทำให้กลายเป็นข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่จะได้ใช้ร่วมกัน แต่ริชชีพยายามที่จะอยู่กับลูกมากที่สุด โดยเฉพาะในช่วงหลังจากการทำงานของเขาคือการเอาลูกเข้านอน ซึ่งริชชีบอกเล่าว่าลูกของเขาส่วนใหญ่จะติดแพนหรือพ่อของเขามากกว่าเนื่องจากเวลาที่ริชชีไปทำงานส่วนใหญ่ลูกของเขาก็จะอยู่กับพ่อหรือฝากไว้กับพ่อ ทำให้ลูกอาจจะติดพ่อกว่าริชชี ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

เราก็อธิบายกัน แล้วคิดว่าแบบลูกเราก็เข้าใจว่าแบบเราเป็นแม่อะไรแบบเนี่ยแต่ ว่าลูกค้าจะติดพ่อหรือแฟนเรามากกว่า แต่ว่าตอนเราเอาเค้านอนก็จะเป็นเป็น เราที่แบบพาลูกเข้านอน ส่วนมากอยู่กับพ่อถ้าแบบเราต้องทำงานซึ่งแบบเวลา พ่ออุ้มระหว่างเราทำงานเนี่ยเค้าก็จะติดพ่อกว่า ติดแบบติดมากบางที อยากจะอุ้มเขาก็ไม่ให้อุ้มเดี๋ยวความที่เค้าก็แบบทำงานเยอะด้วยแหละ ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ในส่วนของบทบาทในฐานะของการเป็นแม่ที่เป็นทั้งการสวมบทบาททำงานในบ้านและ การทำงานนอกบ้านไปด้วย เช่นเดียวกับริชชีที่เป็นบุคคลหนึ่งที่ต้องสวมบทบาททั้งสองอย่างในเวลา เดียวกัน ในการสวมบทบาทดังกล่าวจำเป็นต้องมีการจัดสรรเวลาโดยเฉพาะยิ่งริชชีที่กำลังต้องเลี้ยงดู ในวัยแรกเกิดทำให้ต้องการเวลามากเป็นพิเศษ โดยการจัดสรรเวลาของริชชีนั้นจำเป็นที่จะต้อง มีตัวกลางที่มากช่วยเหลือในการดูแลและการเลี้ยงดูระหว่างที่ตนเองต้องไปทำงานนอกบ้าน โดยตัวกลาง ดังกล่าวคือการที่ริชชีจ้างคนมาดูแลเลี้ยงดู บุคคลนั้นคือแม่ผู้ให้กำเนิดของลูกของริชชีที่รับเลี้ยงมาที่ ริชชีให้การสนับสนุนดูแลด้วย โดยให้แม่ผู้ให้กำเนิดของเด็กช่วยดูแลตอนช่วงเช้าที่ริชชีต้องทำงาน และในส่วนตอนกลางวันหรือตอนเย็นริชชีและแฟนจะเป็นคนดูแลหลัก ซึ่งเขามองว่าการเลี้ยงลูกในวัย แรกเกิดหรือทารกไม่สามารถที่จะเลี้ยงคนเดียวได้ไหว ถึงแม้ว่าในตัวเด็กจะมีความเลี้ยงดูง่ายก็ตาม แต่ ท่ามกลางเงื่อนไขของตนเองที่ต้องทำงานนอกบ้านทำให้ทางเลือกหนึ่งที่สำคัญคือการจ้างผู้ดูแล เพิ่มเติม ซึ่งผู้ดูแลก็ต้องเป็นคนที่สามารถไว้วางใจในการดูแลได้ด้วย ดังที่ริชชีกล่าวว่า

“ในการแบ่งเวลาระหว่างทำงานตอนเช้าแม่แท้แท้เค้าที่ให้กำเนิดก็จะเป็นคนมา เลี้ยง ส่วนตอนกลางวันหรือตอนเย็นอะไรเนี่ยเราก็จะมาช่วยเลี้ยงแล้วก็ช่วย อาบน้ำป้อนข้าว มันก็ยังไม่ค่อยง่ายอยู่แต่ถ้าตอนนี้ให้เลี้ยงคนเดียวอะน่าจะยังไม่ ไหว ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

การสวมบทบาทในการทำงานและการเป็นแม่ไปด้วยทำให้ริชชีต้องการเวลาในการ พักผ่อนอย่างมากในแต่ละวัน เพื่อให้ร่างกายได้สามารถมีแรงที่จะทำงานและดำเนินชีวิตได้อย่างมี ประสิทธิภาพได้ในแต่ละวัน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการพักผ่อนที่เพียงพอของริชชีเป็นสิ่งที่ เขาตระหนักมากเนื่องจากริชชีต้องใช้พลังงานอย่างมากในการทำงานบนโลกออนไลน์ ในจัดการ ปัญหาในส่วนนี้ของริชชีคือการที่ต้องแยกห้องนอนกับลูก โดยในแต่ละวันริชชีก็จะพาลูกของเขาเข้า นอนแต่พอช่วงลูกจะหลับก็จะอุ้มลูกและให้ลูกย้ายไปนอนกับแม่ผู้ให้กำเนิด ซึ่งเป็นคนที่ดูแลและเป็น

แม่บ้านภายในบ้านด้วยอีกทีหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการมีผู้ดูแลในทัศนะของริชชีจะเป็นการช่วยแบ่งเบาในการสวมบทบาทของทั้งสองอย่างทั้งการเป็นแม่และการทำงานด้วย หากยังต้องทำงานนอกบ้านจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้ดูแลคนกลางที่สามารถไว้ได้และเข้าใจในตัวเขา สิ่งนี้เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ริชชีได้ตัดสินใจเลือกแม่ผู้ให้กำเนิดลูกเขามาเป็นผู้ดูแลด้วยเลย ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

พอตอนนอนก็จะให้ไปนอนกับแม่แท้ ๆ ของเขาแบบแยกห้องกันเพราะว่าเราจะเป็นคนนอนตื่น เราเป็นคนที่ทำงานหนักและพอทำงานหนักอะ เราก็ต้องการการพักผ่อนอย่างเต็มที่ หลับแล้วเหนื่อยมาก ๆ เลยหลังจากทำงานในแต่ละวัน เราก็เลยแบบเอาค่านอนด้วยไม่ได้เดี๋ยวเราพักผ่อนไม่เพียงพอ ซึ่งแบบแม่แท้แท้เค้าก็จะมาเลี้ยงในส่วนตรงนี้เราเราก็จะให้เงินเดือนกับแม่แท้แท้ไป เค้าก็แบบเลี้ยงรุ่นเลี้ยงนี้ทำกับข้าวอะไรเงี้ยก็ถือเป็นพี่เหมือนเป็นแม่บ้านเราไปด้วย ซึ่งแบบเราก็โอเคอยู่กันแบบครอบครัวสบายสบายเลย ซึ่งแบบเค้าก็ให้สิทธิ์เราเต็มที่ ก็คือว่าเวลาส่วนใหญ่ถ้าแบบเราว่างลูกก็จะอยู่กับเรา แบบไปไหนก็ไปกับเรา ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันริชชีก็พยายามที่จะปรับตัวกับการสวมบทบาททั้งสองอย่างในเวลาเดียวกันเมื่อตนเองต้องเป็นเสาหลักในการทำงาน ในขณะที่ลูกของริชชียังเป็นเด็กวัยแรกเกิด ริชชีจึงจำเป็นต้องมีการปรับเวลาในการทำงานลดลงจากเดิมและมีการจัดสรรเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปโดยให้ความสำคัญและความใกล้ชิดกับลูกมากที่สุด เนื่องจากงานของเขาเป็นงานที่อิสระจะสามารถปรับและจัดสรรเวลาในส่วนนี้ได้พอดี ทำให้สามารถปรับเวลาในการอยู่กับลูกได้มากขึ้นซึ่งต่างจากบริบทของงานประจำของแม่อีกหลายคนที่ต้องเผชิญ ดังคำบอกเล่าที่ว่า

ไม่ยากค่ะ ถ้าเราทำงานเราก็ให้พ่อนางเลี้ยงอะไรแบบเนี่ย พอเสร็จงานก็แบบผลัดกันเลี้ยง แบบเราทำงานแบบ 2 ชั่วโมงต่อวันซึ่งเราก็พยายามปรับให้มันมีเวลามากขึ้นกับลูก ชื่อนี้เราก็เป็นแบบไม่ได้เป็นสตรีมากหรือว่าเป็นแบบงานประจำอะไรแบบเนี่ยก็มีเวลาอยู่กับลูกเยอะ แล้วเราก็แบบเลือกรับงานที่แบบว่าให้ไม่กระทบเวลาที่เราจะอยู่กับลูก ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

แม่นอกกฎหมาย: การเผชิญความท้าทายและข้อจำกัด

ในทัศนะของริชชีบทบาทแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศจะไม่มีแตกต่างมากกับบทบาทของแม่ทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันสิ่งที่น่าขบคิดของแม่กะเทยในสังคมไทยในปัจจุบันที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ล้วนเกิดมาจากปัจจัยภายนอกทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ทำให้แม่กะเทยหรือแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศนั้นยังคงถูกปฏิเสธจากสังคม และเป็นแม่นอกกฎหมาย สิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็นความท้าทาย ความกดดัน หรือข้อจำกัดในหลาย ๆ ประการไม่มากนักน้อยตามแต่ละเงื่อนไขของปัจเจกบุคคล ริชชียอมรับว่าการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศยังคงเป็นเรื่องใหม่และยังมีประสบการณ์เคยถูกบูลลี่หรือคุกคามทางวาจาอยู่ที่สะท้อนผ่านการให้คุณค่าและความสำคัญกับเพศในเชิงชีวภาพและบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ เห็นได้ชัดว่าความกดดันในการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศนั้นมาจากปัจจัยภายนอก เช่น ค่านิยม วัฒนธรรม สังคม ศาสนา เป็นต้น ที่ผู้หญิงข้ามเพศนั้นต้องฟันฝ่าและเผชิญมากกว่าความกดดันในแง่ของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ริชชีเป็นบุคคลที่อยู่ในโลกของพื้นที่สาธารณะ ความรุนแรงและความกดดันในเชิงวาจาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในเชิงของเพศสถานะและการเป็นแม่ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ดังที่ริชชี กล่าวว่า

แบบคนไทยชอบด่วนตัดสินอะไร ชอบตีโพยตีพายไปก่อนแล้วอะไรเงี้ยหรือด่าไปก่อนแล้ว โดยเฉพาะในโลกโซเชียลอะไรเงี้ยมันก็ด่าตามกันมาโดยที่แบบไม่ได้พยายามที่จะเข้าใจในความเป็นจริงหรือว่าแยกแยะอะไรก่อนแบบบางคำพูดหรืออะไรเงี้ยมันก็แรงเกินไปเราก็จะพยายามไม่เสพคอมเมนต์ที่มันแบบลบอะไรแบบเนี่ยเราก็จะพยายามเข้าแค่แบบวันละชั่วโมงหรือแบบแค่ไปลงรูปลูกได้อัปเดตอะไรแบบเนี่ยแค่นี้ แบบว่าเราก็ต้องใช้ชีวิตอยู่บ้านพักสักกับลูกกับความเป็นจริงตรงนี้มากกว่าว่าแบบเรารู้ตัวว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ แบบเวลาเราล้มเดี่ยวคนก็จะชอบเหยียบคือคนไทยมันขาดการให้กำลังใจซึ่งกันและกันอะไรแบบนี้อะ ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

เมื่อริชชีเลือกที่จะโอบรับบทบาทของการเป็นแม่ ริชชีมองว่าตัวตนของเขาไม่ได้รู้สึกสูญเสียมาก แต่ริชชีมองว่าตัวตนของเขาสูญเสียไปเพราะการใช้ชีวิตและการนำเสนอการเป็นแม่ของริชชีบนโลกออนไลน์มากกว่าที่เขามามีอิทธิพลต่อตัวตนในฐานะปัจเจกบุคคลและบทบาทของการเป็นแม่กะเทยที่สังคมคาดหวังทำให้ในบางครั้งริชชีก็อาจจะมีความไขว่เขวบ้างในบางครั้งหากมีประเด็นในเชิงลบเกี่ยวกับการเป็นแม่ ดังที่ริชชีกล่าวว่า

มีบ้างแต่ว่าเราก็คงปรับตัวได้แต่ว่าสิ่งที่ส่วนเสียไปก็คือเราสูญเสียไปกับโลกโซเชียลมากกว่าการที่แบบเรารับเลี้ยงลูกมา มันก็สอนอะไรหลายอย่างโซเชียลมีคุณค่าบ้างอะไรอย่างเนี่ยเราก็คงต้องปรับบ้าง ตอนที่แบบว่ามันมีแบบดราม่าอะไรแล้วเราก็คงได้รู้ว่าแบบคนกำลังคิดอะไรอยู่แล้วแบบเราควรจะต้องปรับอะไรบ้าง ทุกอย่างมันก็คือแบบเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เราโตขึ้นมามันก็เรียนรู้กันไปเนอะ ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

จากการพูดคุยกับริชชีเห็นได้ว่าในฐานะของบทบาทของการเป็นแม่กะเทยของผู้หญิงข้ามเพศจะมีความเครียดและความกดดันไม่มากนักน้อยกับความคาดหวังของสังคมที่คอยมากำหนดและวางกรอบในการเป็นแม่ และเห็นได้ชัดว่าสังคมไม่เคยให้โอกาสหรือความสำคัญกับผู้หญิงข้ามเพศอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับในแง่ของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตในฐานะผู้หญิงข้ามเพศคนหนึ่งในสังคมไทยก็ตาม หลายครั้งริชชีและลูก รวมถึงครอบครัวก็จำเป็นต้องดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมที่คอยจับจ้อง ดัดสน และขาดมิติการมองในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง ดังที่ริชชีกล่าวว่า “อยากจะทำงานเก็บเงินให้รวยมาก ๆ แล้วก็อยากออกไปจากตรงนี้ไม่อยากทำอะไรเลย ไปอยู่เงียบ ๆ ของเราในพื้นที่ของเราดีกว่า” (ริชชี นามสมมุติ, มกราคม 2565) อีกทั้งริชชียังรู้สึกว่าการที่สังคมยังคงมองว่าแม่กะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศเป็นกลุ่มที่เป็นชายขอบและถูกเบียดขับออกจากสังคมในแง่ของสิทธิที่ควรจะได้รับ

นอกจากนี้ในความเห็นของริชชีบทบาทของแม่กะเทยยังคงมีความท้าทายในประเด็นของการวางแผนระยะยาวในอนาคต เนื่องจากการต่อสู้เรื่องสิทธิทางเพศในสังคมไทยในทางกฎหมาย ริชชีค่อนข้างมองอย่างไม่มีหวังและมีความล่าช้า การเป็นห่วงเรื่องอนาคตของลูกเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากสำหรับคนเป็นแม่อย่างริชชี โดยเฉพาะความกังวลในฐานะที่ลูกของเขาไม่ใช่ลูกในทางกฎหมายอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลต่อการใช้ชีวิตและสิทธิต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับ รวมถึงสิทธิประโยชน์ที่ลูกควรจะได้รับในฐานะแม่

ริชชีเป็นผู้หาเงินหลักและเสาหลักของครอบครัว ทำให้จะต้องแบกรับภาระทั้งงานนอกบ้านและงานในบ้าน จากกรณีของริชชีและโบว์ลิ่งความน่าสนใจของกะเทยในสังคมไทย คือความเป็นนักสู้และการไม่ยอมให้ตัวเองนั้นต้องอดตาย เส้นทางชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศน้อยคนที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตตั้งแต่แรกเกิด ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนต้องทำงานอย่างหนักเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินและสถานะทางสังคมในการที่จะแลกกับสิทธิประโยชน์หรือสภาพแวดล้อมที่ดีที่สังคมไทยไม่สามารถจัดสรรให้พวกเขาได้ ดังที่ริชชีกล่าวว่า “ขณะนี้เราเป็นกะเทยเรายังไม่ได้อะไรเลย แล้วเป็นแม่

จะไปเหลืออะไร ถ้าไม่มีเงินทำสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นคือจบ เพราะไม่มีใครช่วยเราได้นอกจากเราช่วยตัวเราเอง” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

ริชชียอมรับว่าเงินคือสิ่งที่สำคัญมากหากเลือกเป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยแล้วจากการสัมภาษณ์ริชชีทำให้เห็นชัดเจนว่า ถึงแม้ริชชีมีต้นทุนและฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีแต่ในการสวมบทบาทของการเป็นแม่ที่เป็นผู้หญีกียังคงต้องพบเจอกับอุปสรรคหรือแรงกดดันจากสังคมภายนอก ริชชีมองว่าความพร้อมในแง่ของทุนทรัพย์จะสามารถซื้อสภาพแวดล้อมที่ดีต่อลูกเพื่อลดบาดแผลของลูกและครอบครัวในการดำเนินชีวิตให้น้อยที่สุด เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมไทย รวมถึงค่านิยมที่ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องเพศสถานะและเพศวิถี โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ริชชีหรือแม่ทุกคนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ขเพราะเป็นสถานที่ที่ลูกจะใช้เวลาในการเรียนรู้เยอะที่สุดอีกที่หนึ่งนอกจากที่บ้าน ด้วยความเป็นแม่ทำให้ริชชีอดไม่ได้ที่จะมีความกังวลและเป็นห่วงลูกเมื่อต้องไปเผชิญกับโลกภายนอกด้วยตนเองทั้งที่ยังเด็ก สะท้อนผ่านคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

เราอยากจะบอกนะว่าเลี้ยงลูกคนหนึ่งจะใช้เงินเยอะมากนี่แค่แบบเริ่มต้นนะ เดือนนึงรวมค่าพี่เลี้ยงพี่เลี้ยงอะไรด้วยก็แบบเกือบแสนบาทมันก็ต้องมีค่าแบบเสื้อผ้าเสื้อผ้าราคาของเล่นของอะไรเงี้ยซึ่งแพงมากเดี๋ยวเนี่ยหรือว่าแบบอุปกรณ์ที่แบบมาเตรียมพร้อมที่เค้าจะเดินอะไรแบบเนี้ยมันก็แล้วแต่กันโตไวมาก คือแบบแทบจะเปลี่ยนทุกอาทิตย์อะ ทุกอย่างมันต้องใช้เงินจริงจริงในประเทศไทย ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

ขณะเดียวกันนอกจากบทบาทที่ทับซ้อนระหว่างการเป็นแม่และการทำงานนอกบ้าน ไม่ใช่เพียงแค่ดูแลลูกของตนและทำงานเท่านั้น แต่ริชชียังต้องดูแลครอบครัวและแบกรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายภายในบ้าน เมื่อริชชีมีการตัดสินใจที่จะโอรับความเป็นแม่เข้ามาแล้ว ทำให้ตนเองจะต้องมีการปรับตัวโดยเฉพาะในการปรับตัวในด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นและทำงานเพิ่มขึ้น ดังริชชีที่กล่าวว่า

เหมือนแบบพอเรามีลูกเราก็กต้องทำงานหนักขึ้นเพราะว่าแบบมันก็เป็นภาระค่าใช้จ่ายที่มันก็จะเพิ่มขึ้นจากตรงนี้ที่เราแบบมีลูก เยอะแบบเยอะกว่าเดิม มันก็ไม่มีช่วงไหนที่รู้สึกที่เราถอนใจกับการเลี้ยงลูกนะแต่แค่มันมันมีความยาก ซึ่งเราก็กต้องเรียนรู้ไปอย่างทีบอก พอแบบการเลี้ยงเด็กมันก็คต้องแบบปล่อยให้เด็กเป็นไปแบบที่เขายากจะเป็นอะไรแบบเนี่ยแบบเราก็กต้องทำความเข้าใจเค้า

เราก็ต้องปรับสภาพให้ทัน รวมถึงปรับสภาพเรื่องเงินด้วยให้ทัน ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

สำหรับริชชีแล้วการเป็นแม่ถึงแม้จะมีความท้าทายในเรื่องของการปรับสภาพทางการเงินที่เพิ่มมากขึ้นแต่ริชชีก็สามารถปรับตัวได้เนื่องจากริชชีเป็นคนที่หาเงินเก่งมากและในช่วงสถานการณ์โควิดถึงแม้จะเป็นข้อจำกัดในการทำงานหาเงินของใครหลายคน แต่ริชชีก็ได้พยายามใช้ช่องทางออนไลน์หาเงินซึ่งเป็นสิ่งที่เขาถนัดอยู่แล้วทำให้เป็นผลดีต่อริชชีมากขึ้น เนื่องจากความเป็นคนขยันและความมีเลือนนักรู้ในการเลื่อนสถานะจากเด็กสาวธรรมดาที่อาศัยอยู่ที่ต่างจังหวัดจนกลับกลายมาเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในระดับที่เขาพึงพอใจมาก ทำให้ริชชีไม่ค่อยประสบปัญหาในด้านของทุนทรัพย์มากเท่าไรในการรับเลี้ยงลูกเพียงแต่ริชชีจะต้องทำงานหนักเพิ่มมากขึ้น ดังคำบอกเล่าของริชชีที่ว่า

ในช่วงโควิดมันก็รู้สึกว่ามันไม่ได้ส่งผลอะไรมาเพราะว่าเราก็ปรับตัวได้แล้วเป็นคนหาเงินเก่งอยู่แล้วแบบเราก็ใช้ช่องทางโซเชียลอยู่แล้วในการทำมาหากินอะไรแบบเนี่ยเรารู้สึกว่าเราก็ต้องสู้ต่อไปเราก็หาช่องทางใหม่ในการหาเงินที่ได้มากที่สุด แล้วอีกอย่างคือแบบช่วงโควิดเราก็มีเวลามากขึ้นที่แบบเราจะได้อยู่กับลูกอะไรแบบเนี่ยเราก็ได้เลี้ยงลูกอย่างเต็มที่ ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

นอกจากบทบาทความเป็นแม่ของริชชีในการทำทุกอย่างเพื่อส่งเสริมให้ลูกมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ความเป็นแม่ของริชชีนั้นมีความท้าทายและความกดดันพอสมควรกว่าความเป็นแม่ทั่วไป ความกังวลใจที่จะเกิดขึ้นระหว่างผู้หญิงข้ามเพศกับลูกที่จะสร้างความเข้าใจและการบอกกล่าวความจริงถึงเพศกำเนิดของตนในอนาคต ริชชีได้ยอมรับในจุดนี้โดยให้คำพูดในลักษณะของการอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง และการรับรู้ของริชชีที่ว่าสังคมให้คุณค่าสิทธิในทางกฎหมายที่ยังไม่ได้เอื้อให้ริชชีได้สร้างคำว่าครอบครัวได้อย่างเต็มที่ ทางออกที่สำคัญของริชชีถึงแม้ว่าตอนนี้ลูกของเขาจะยังอยู่ในช่วงของวัยแรกเกิดอยู่ แต่ในความคิดของริชชีคือ การสื่อสารกับลูกบนพื้นฐานของความเป็นจริงเพื่อในอนาคตจะทำให้เขาอยู่ได้อย่างแข็งแรง ดังกล่าวที่ว่า

เรารู้สึกว่ามันเป็นสิ่งที่มันต้องเจออยู่แล้วแบบนี้ไม่ได้แน่นอนยิ่งแบบอะไรที่มันอยู่ในโซเชียลหรือว่าแบบการใช้ชีวิตในสังคมไทยแบบเนี่ยลูกเราก็ต้องแบบเกิด

มากก็ต้องเจออยู่แล้วอะแค่เราก็ต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้ลูกทำให้ลูกอะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ก็ต้องมีผู้ใหญ่บางคนทีนึสยไม่ตีกก็ต้องอยากแกล้งอยากแบบให้ร้ายอะไรเงี้ย คือมันก็ต้องมีมนุษย์ป่าอะไรแบบนี้ที่ต้องมาบอกว่าแบบต้องเป็นแบบโน้นแบบนี้มาก่อนไม่เคยเป็นแบบนี้ละอะไรเงี้ย สังคมไทยมันผิดไม่ได้เลยอะเรารู้สึกว่าแบบเราก็ต้องแชร์ประสบการณ์ให้ลูกเค้าจะได้รับมือได้ แล้วก็อยู่เป็นริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

หากกล่าวถึงภาพในอนาคตก็อาจจะเร็วเกินไปในกรณีของริชชีที่เพิ่งรับเลี้ยงลูกมาเป็นเวลาไม่ถึงหนึ่งปี แต่สำหรับตัวริชชีก็ได้มีภาพของอนาคตของลูกของตนเองที่จะต้องเติบโตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ดังที่กล่าวว่า “ก็ไม่อยากให้เขาเจอแบบที่เราเจอในสังคมที่ผ่าน ๆ มา” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565) สะท้อนถึงความยากในการใช้ชีวิตในสังคมไทยและยังคงมีความกังวลหากลูกของคนจะต้องใช้ชีวิตในสังคมไทยในฐานะที่มีแม่เป็นผู้หญิงข้ามเพศ

ริชชีมองว่าประเทศไทยไม่ได้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นแม่กะเทยและการดำเนินชีวิตของลูก ดังนั้นจะเห็นว่าสภาพแวดล้อมที่ดียังคงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ริชชีมีความต้องการที่จะให้ลูกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากเงื่อนไขหรืออคติทางเพศ ริชชีได้วางแผนในอนาคตกับลูกของตนเองในการที่จะไปเรียนต่อต่างประเทศในอนาคตหากเขาต้องการแต่ก็จะปลูกฝังสภาพแวดล้อมความเป็นสากลให้กับลูก โดยริชชีได้วางแผนแล้วว่าสองขวบครึ่งจะจ้างตัวเตอร์หรือพี่เลี้ยงที่สามารถสอนหรือสื่อสารภาษาอังกฤษให้กับลูกของตนเองได้ ดังที่ริชชีกล่าวว่า

ในอนาคตก็ไม่ได้มีมีแพลนที่จะอยากมีลูกแล้วก็มีแค่นี้ ตอนนี้ก็แบบโฟกัสลูกวันนี้ให้ดีที่สุดก่อนให้เขาเติบโตมาในสิ่งที่ดีดี แบบเราก็อยากให้เขาไปในสภาพแวดล้อมที่ดีเจอแบบสังคมที่ดี คาดหวังว่าเค้าจะได้ไปเรียนต่อต่างประเทศในอนาคตเมื่อโตขึ้น สำหรับในแผนอนาคตตอนนี้ของลูกก็ยังไม่ได้มีแผนอะไรก็แบบเพิ่งรับเลี้ยงมาเนอะก็ต้องตามสภาพลูกไปเรื่อยเรื่อย แต่ว่าแบบก็ยังมีแผนที่อยากจะทำให้ลูกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มันเป็นแบบอินเตอร์แบบเก่งภาษาอังกฤษอะไรเงี้ยเพราะว่าตอนนี้มันก็สำคัญแหละถ้าลูกอยู่สภาพแวดล้อมที่แบบดีดีอะไรเงี้ยก็จะหาตัวเตอร์หรือว่าแบบเป็นพี่เลี้ยงที่แบบเออเก่งภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก คอยดูแลลูกไปเรื่อยเรื่อย ในอนาคตก็แบบอยากให้ลูกไปเรียนต่อต่างประเทศเลย เพราะว่าประเทศไทยมันก็ไม่ได้แบบตอบโจทย์ขนาดนั้น ถ้าเรามีโอกาสหรือว่าเรามีทุนแล้วก็อยากให้ลูกอย่างเต็มที่ ให้ลูกรู้สึกว่าเป็นแบบมีปมน้อย

น้อยที่สุดเราก็ตอไปแบบที่ดีที่สุด ก็ไม่อยากให้เจอแบบสภาพแวดล้อมที่เรา
เจอมาก่อน ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

5.3 บทสรุป: แม่กะเทยชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีเศรษฐกิจ

ประสบการณ์ในการเป็นแม่ของแต่ละคนล้วนมีความเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงชนชั้น ในการศึกษาส่วนนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้น กลางวัยทำงานที่โอรับความเป็นแม่แล้วภายใต้การเข้าถึงโอกาสทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงการ เลื่อนสถานะของตนเอง กล่าวได้ว่าไม่ใช่ผู้หญิงข้ามเพศทุกคนในสังคมไทยที่จะสามารถเข้าถึงโอกาส ทางสังคมและเศรษฐกิจดังกล่าวได้ ดังเช่นผู้หญิงข้ามเพศหลายคนที่ถูกนำเสนอในบทที่ 4 ที่แสดงให้เห็น ข้อจำกัดโดยเฉพาะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสภาพสังคมที่เขาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ทำให้ หลายคนแม้จะมีความต้องการและความคาดหวังที่จะเป็นแม่แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ ในทางกลับกัน สำหรับทั้งสองกรณีศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นในส่วนนี้เป็นแม่ที่นิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิงข้ามเพศและ เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีเศรษฐกิจที่ดีกว่ากลับสะท้อนประสบการณ์ของการเป็นแม่ภายใต้ เงื่อนไขที่ปราศจากอุปสรรคทางการเงินหรือทุนทรัพย์ไปหมดแล้ว ส่งผลทำให้ประสบการณ์และ การเป็นแม่ของพวกเขามีอำนาจในการตัดสินใจและสามารถกำหนดทิศทางในการวางแผนชีวิตได้มาก ยิ่งขึ้น แต่ความกดดันในการเป็นแม่ของทั้ง 2 กรณีศึกษาในปัจจุบันมาจากสังคมภายนอกมากกว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจ แต่ภูมิหลังของแม่กะเทยทั้งสองคนแทบจะไม่ได้แตกต่างไปจากผู้หญิงข้ามเพศใน บทที่ 4 เลย ประสบการณ์ที่ถูกถ่ายทอดผ่านทั้งสองกรณีศึกษาเป็นเพียงประสบการณ์ในระยะแรกของ ชีวิตการเป็นแม่ที่เพิ่งมีประสบการณ์ในการรับเลี้ยงลูกในวัยเด็กเท่านั้น ซึ่งอาจจะไม่สามารถนำไป เปรียบเทียบกับประสบการณ์หรือการสร้างภาพเหมารวมในการเป็นแม่ในรูปแบบอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นใน สังคมไทย

การเป็นแม่ของทั้งสองกรณีศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้น กลางวัยทำงานที่มีความคาดหวังบางอย่างที่ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตและการมีครอบครัวที่ สมบูรณ์แบบ การมีลูกคือสิ่งหนึ่งที่เป็นความคาดหวังของทั้งสองคน จากกรณีศึกษาดังกล่าวสะท้อนถึง ความเป็นแม่ภายใต้ความคาดหวังและความกดดันของทุนนิยมและความคาดหวังในบทบาทของ ตนเองที่ต้องทำงานหาเงินมาให้เยอะที่สุดเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับลูกและสามารถใช้ทุนทรัพย์ ดังกล่าวในการตอบสนองความต้องการของตนเองและลูกให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด ในฐานะของการ เป็นลูกของแม่ในเชิงสังคม โดยการพยายามสร้างความเป็นแม่ที่แท้จริงผ่านอำนาจทางเศรษฐกิจและ สังคมเพื่อลดบาดแผลของการดำเนินชีวิตในสังคมของตนเองและครอบครัวให้น้อยที่สุด

ภูมิหลังของแม่กะเทยแต่ละคนจากทั้งสองกรณีไม่ได้เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จทางการเงินและสังคมตั้งแต่แรก แต่ละคนต้องต่อสู้และฟันฝ่าอุปสรรค รวมถึงประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของตนเองอย่างยากลำบากไม่กับครอบครัวกับสภาพสังคมที่พวกเขาต้องเผชิญความเป็นชนชั้นกลางวัยทำงานของพวกเขาที่พยายามเลื่อนสถานะของตนเองอยู่ตลอดเวลาจนกระทั่งถึงจุดหนึ่งที่สามารถสร้างความมั่นคงของตนเองได้ การประกอบอาชีพในลักษณะของการเป็นเจ้าของส่วนตัวหรือเป็นเจ้านายตัวเองทำให้ปัญหาในเรื่องของเวลาและการสร้างสมดุลของชีวิตสามารถเป็นเรื่องที่ควบคุมได้ โดยทั้งคู่ให้ความสำคัญกับการเป็นแม่ที่เต็มเวลาซึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญที่สุดในฐานะของการเป็นแม่เมื่อใหม่ในการรับเลี้ยงลูกในช่วงวัยเด็กที่ต้องมีการให้เวลากับลูกให้ได้มากที่สุดเพื่อสร้างความสัมพันธ์แนบชิดและความคุ้นชินในบทบาทของการเป็นแม่และความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก

ความน่าสนใจของทั้งสองกรณีศึกษาเป็นการสร้างความท้าทายและมุมมองใหม่ของความเชื่อในสัญญาญาณของการเป็นแม่ที่มักจะถูกยึดโยงและผูกติดกับเรือนกายแบบหญิงโดยกำเนิดที่พวกเขาลุกขึ้นมาสะท้อนเสียงและปฏิบัติการทางสังคมในบทบาทของการเป็นแม่ได้และสามารถทำหน้าที่ได้อย่างดีเป็นเครื่องตอกย้ำและยืนยันความเชื่อของพวกเขาอีกว่าสัญญาญาณของความ เป็นแม่มีอยู่ในตัวพวกเขาได้อย่างแท้จริง ไม่ว่าสังคมจะมีความคาดหวังในเชิงของการทำหน้าที่ที่ดีและไม่ดีหรือความเหมาะสมและไม่เหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามสัญญาญาณของการเป็นแม่เป็น ความรู้สึกที่แท้จริงของพวกเขาภายใต้เรือนกายชายทางชีวภาพโดยกำเนิด ความรู้สึกในความเป็นแม่ที่แท้จริงของพวกเขาทั้งสองคนมีจุดเปลี่ยนผ่านของการรับรู้ในความเป็นแม่ของตนเองตั้งแต่การที่แม่ กำเนิดให้คำมั่นสัญญาว่าจะยกลูกให้พวกเขาได้รับเลี้ยงและดูแล แม้ความเป็นแม่ของพวกเขาจะเกิดขึ้นแล้วภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวแต่การเป็นแม่ยังเป็นเพียงแค่จุดเริ่มต้นของพวกเขาพวกเขา ยังคงทำทุกวิถีทางเพื่อประกอบสร้างความเป็นแม่ที่แท้จริงกับครอบครัวและสังคมผ่านบทบาทของการเป็นแม่ที่ดีที่สุดที่สนับสนุนลูกอย่างเต็มที่ในทุกด้าน

เรื่องราวที่เกิดขึ้นเป็นเพียงแง่มุมหนึ่งของพวกเขาซึ่งถือว่าเป็นแค่เพียงจุดเริ่มต้นของการเป็นแม่ของพวกเขาในระยะแรกของชีวิตเท่านั้น การเป็นแม่ในสังคมไทยและการเป็นแม่กะเทย ยังคงเป็นเรื่องใหม่ในสังคมไทย ช่องว่างและความพร้อมในการเข้าถึงองค์ความรู้ในการรับเลี้ยงลูกที่มี ผลผูกพันตามกฎหมายหรือการรับบุตรบุญธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมไทยที่จะต้องให้ความสำคัญมากขึ้น ประกอบกับสิทธิต่าง ๆ ในฐานะของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงการเป็นแม่ที่มีความหลากหลายควรได้รับการรับรอง เพื่อสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่น รวมถึงบรรยากาศที่ดีในการสร้างการยอมรับอย่างแท้จริงให้เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย

การที่แม่กะเทยจะรับบุตรบุญธรรมในหลายครั้งก็ไม่ได้สามารถสร้างความเป็นแม่ที่แท้จริงให้เพิ่มขึ้นได้ในมิติของความรู้สึกทางด้านจิตใจ ในขณะที่สังคมและกฎหมายยังตีกรอบและให้คุณค่าในตัวตนของความเป็นแม่เขาบนฐานของเพศกำเนิดที่เป็นชาย รวมถึงการตีกรอบผ่านสิทธิในการระบุดัตตนามมาซึ่งอุปสรรคในการดำรงชีวิตในสังคมไทยอีกมากมายจากคำนำหน้านาม สำหรับโบลิ่งในกรณีศึกษาแรกถึงแม่ในอนาคตจะมีการวางแผนในการรับบุญบุญธรรมภายใต้ความคาดหวังของการให้ลูกสามารถใช้นามสกุลเราได้อย่างแท้จริงและมีผลผูกพันทางกฎหมายในระดับหนึ่งในฐานะของการเป็นแม่ที่มากกว่าการเป็นคนที่ได้รับเลี้ยงดูลูกแต่เขาก็คงมีความรู้สึกกังวลและความไม่แน่นอนจากบรรยากาศทางกฎหมายและสังคมอื่น ที่ไม่ได้ปรับตัวเช่นกัน

ภาพของการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศและแม่กะเทยที่กำลังเผชิญประสบการณ์การเป็นแม่ในช่วงแรกอยู่แทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน การเป็นแม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในมุมมองของพวกเขาก็เต็มไปด้วยความกังวล ความสุข การเติมเต็ม และความท้าทายในชีวิต ความคาดหวังและความต้องการของแม่กะเทย รวมถึงความพร้อมในทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมถือเป็นเงื่อนไขหลักที่ทุกคนมีความเห็นพ้องกัน และเป็นเครื่องยืนยันจากประสบการณ์ของแม่กะเทยที่กล่าวมาในช่วงต้นในการรับเลี้ยงลูกในสังคมไทยในปัจจุบัน ภาพของแม่กะเทยที่ปรากฏหรือถูกนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนในปัจจุบันเป็นภาพของแม่กะเทยชนชั้นกลางวัยทำงานขึ้นไปที่มีความพร้อมทางการเงินอย่างมาก ท่ามกลางสภาวะการณ์ของทุนนิยมปิตาธิปไตยในสังคมไทยความพร้อมที่จะสวมบทบาทในการเป็นแม่และการทำงานทำให้หลายคนมีความกดดันและลดความคาดหวังในการเป็นแม่และการมีลูกลงอย่างชัดเจน

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้การเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะมีความเชื่อว่าตนสามารถมีสัญชาตญาณในการเป็นแม่อยู่ในตนเอง แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถเข้าถึงการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูกจากทั้งปัจจัยส่วนบุคคล รวมถึงเงื่อนไขที่สำคัญทางเศรษฐกิจ รวมถึงชนชั้นทางสังคม ทำให้การเข้าถึงบทบาทของการเป็นแม่ในสังคมไทยของผู้หญิงข้ามเพศผ่านการรับเลี้ยงลูกมีข้อจำกัดอย่างมากในสังคมไทย

บทที่ 6

“แม่กะเทย” ชนชั้นกลางวัยทำงานภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม

บริบทความเป็นแม่ในสังคมไทยในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นแม่ที่หลากหลายรูปแบบภายใต้การประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งความเป็นแม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยยังมีความทับซ้อนในประเด็นของเพศ เพศสถานะ ชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมที่ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการศึกษาและส่งผลกระทบต่อความเป็นแม่ จุดเริ่มต้นในการทำความเข้าใจเรื่องราวและประสบการณ์ของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ หรือที่ในงานศึกษานี้ได้ใช้คำว่า “แม่กะเทย (Kathoey mother)” เป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญที่พยายามจะชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่และการเกิดขึ้นของความสัมพันธ์และการเป็นแม่ในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นภายใต้อัตลักษณ์ที่ทับซ้อนในการประกอบสร้างความเป็นแม่ที่นำไปสู่การทำลายรูปแบบของการเป็นแม่ในแบบดั้งเดิม รวมถึงบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ (Heteronormativity) ผ่านเรื่องราวกรณีศึกษาประสบการณ์ชีวิตของแม่กะเทย จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ โบว์ลิง (นามสมมุติ) และริชชี (นามสมมุติ) ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศ ชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี และเป็นที่ประสบความสำเร็จหากเปรียบเทียบกับผู้หญิงข้ามเพศบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

การเกิดขึ้นของแม่กะเทยแม้ทั้งคู่จะมีเศรษฐกิจและสังคมที่ดีแต่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายในการที่จะดำเนินชีวิตในสังคมไทยในฐานะของการเป็นแม่ กว่าที่จะมาเป็นแม่ในทุกวันนี้ได้ ผู้หญิงข้ามเพศแต่ละคนต้องมีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตน การต่อรอง และต่อสู้กับสังคมที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าและบรรทัดฐานรักต่างเพศเป็นกระแสหลัก รวมถึงการเผชิญกับสังคมปิตาธิปไตยและทุนนิยมที่ทำให้ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนนั้นต้องเผชิญกับอุปสรรค แรงกดดัน ในการเข้าถึงโอกาสทั้งในการเป็นแม่และการดำเนินชีวิตในสังคม อีกทั้งเงื่อนไขปิตาธิปไตยทุนนิยมยังนำมาสู่การปฏิเสธความเป็นแม่และครอบครัวที่นอกเหนือไปจากกระแสหลักหรือแบบเดิมในสังคมไทย ดังที่เปิดประเด็นให้เห็นถึงสถานการณ์ภาพรวมของการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในบทที่ 4 ไปข้างต้น

จากที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ผู้วิจัยได้มีความตั้งใจเริ่มต้นในการเปิดประเด็นให้เห็นภาพกว้างของการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทของการเป็นแม่ในสังคมไทยก่อน เพื่อให้เห็นถึงชุดความคิดและกรอบในการมองของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานส่วนใหญ่ในสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผู้หญิงข้ามเพศทุกคนคำนึงมากหากต้องการที่จะเป็นแม่ในสังคมไทย และผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่มีมุมมองในเชิงบวกต่อแม่กะเทย เมื่อกล่าวถึงบทบาทของการเป็นแม่ผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่มองว่ามีความแตกต่างของบทบาทของแม่

กะเทยและแม่ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง โดยความต่างถูกให้ความสำคัญไปในประเด็นของบทบาททางชีวภาพ เช่น การให้กำเนิดลูก การให้นมลูก เป็นต้น และบทบาททางสังคม เช่น ทักษะการเลี้ยงดูที่แม่กะเทยจะความสามารถเลี้ยงลูกโดยมีความเข้าใจในมิติของความเป็นเพศและความไวต่อสภาพจิตใจของลูก และครอบครัวมากกว่า ขณะเดียวกันผู้หญิงข้ามเพศรับรู้ว่าสังคมภายนอกยังคงมีมุมมองมีต่อแม่กะเทยในเชิงลบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สร้างความท้าทาย ความกังวล รวมถึงข้อจำกัดของผู้หญิงข้ามเพศในการเป็นแม่ ดังบทสัมภาษณ์ที่สะท้อนให้เห็นในบทที่ 4 และหลังจากที่เห็นภาพรวมดังกล่าวแล้วผู้วิจัยได้นำพาเข้าสู่การฉายภาพประสบการณ์ของแม่กะเทยหรือแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย

ในบทนี้จะเป็นการนำพาเข้าสู่การวิเคราะห์และนำเสนอให้เห็นประเด็นสำคัญของประสบการณ์แม่กะเทยในสังคมไทยของโบว์ลิ่ง (นามสมมติ) และริชชี (นามสมมติ) ดังที่กล่าวไปในบทที่ 5 ในฐานะพลังของแม่ที่ต้องเผชิญกับสถาบันและอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย (Ideologies of patriarchal motherhood) การถูกปฏิเสธความเป็นแม่ (Motherhood denied) และเป็นแม่นอกกฎหมาย รวมถึงระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ภายใต้สภาพการณ์ดังกล่าวแม่กะเทยจะต้องดำรงบทบาทของการเป็นแม่ ปรับตัวและสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและการสร้างครอบครัว อีกทั้งยังมุ่งวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์และการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานทั้งที่โอ้อรับบทบาทของการเป็นแม่แล้วของทั้งโบว์ลิ่งและริชชี และผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอ้อรับบทบาทของการเป็นแม่ โดยจะพยายามสะท้อนให้เห็นถึงภาพของความเป็นแม่และการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและโอกาสทางสังคมที่แตกต่างกัน

6.1 จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่: ความต้องการในการมีบุตร ความคาดหวังในการเป็นแม่ และการให้คุณค่ากับความเป็นแม่

การดำเนินชีวิตในครอบครัวและสังคม รวมถึงปัจเจกบุคคลในฐานะของการเป็นแม่ จะเป็นการเชื่อมโยงให้เห็นถึงการเป็นแม่และความเป็นแม่ การรับรู้และการเผชิญหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ คือ ปิตาธิปไตยทุนนิยม ที่เป็นการพึ่งพากันของระบบทุนนิยมและอุดมการณ์ปิตาธิปไตยที่พวกเขาต้องเผชิญ ในการศึกษาประสบการณ์แม่กะเทยผ่านทั้ง 2 กรณีศึกษา ทำให้เห็นถึงการรับรู้ ความคาดหวัง รวมถึงการปรับตัวที่มีความเฉพาะเจาะจงในฐานะของการเป็นแม่ของแต่ละบุคคล ขณะเดียวกันก็จะเห็นประสบการณ์ร่วมบางอย่างในการเป็นคุณแม่มือใหม่ภายใต้บริบทของชนชั้นกลางวัยทำงาน จุดเริ่มต้นของผู้หญิงข้ามเพศที่ได้เข้าสู่บทบาทของการเป็นแม่ของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีล้วนมาจากพื้นฐานที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ การต่อสู้กับชีวิต แทบจะได้ต่างอะไร

กับผู้หญิงข้ามเพศบุคคลอื่น ๆ ที่ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อให้ได้มาซึ่งการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อแลกกับสิทธิประโยชน์หรือสภาพแวดล้อมที่ดีที่รัฐหรือสังคมไทยไม่สามารถจัดสรรให้พวกเขาเหล่านี้ได้

ความไม่สมบูรณ์และสถานการณ์ที่ยากลำบากของครอบครัวทำให้ประสบการณ์ที่ผ่านมามีในวัยเด็กของโบว์ลิ่งและริชชีจะต้องฟันฝ่าความยากลำบาก ทั้งในแง่ของการเงินและการใช้ชีวิตกว่าที่จะมาเป็นโบว์ลิ่งและริชชีในทุกวันนี้ที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่มีความเป็นหญิงมากและสามารถสวมบทบาทของการเป็นแม่ได้อย่างดี สำหรับโบว์ลิ่งและริชชีแล้วเป็นเส้นทางที่ไม่ได้ราบรื่นและเรียบง่ายอย่างที่หลายคนคาดหวังไว้ ในปัจจุบันความพยายามและความอดทนทำให้ทั้งโบว์ลิ่งและริชชีสามารถที่จะเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นที่ยอมรับของครอบครัวและสังคมได้ภายใต้การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงความสามารถของพวกเขาเอง ทั้งโบว์ลิ่งและริชชีได้กลายมาเป็นเสาหลักของครอบครัวในการสนับสนุนในทุกด้าน เห็นได้ชัดว่าผู้หญิงข้ามเพศที่มีความต้องการเป็นแม่จะมีชุดความคิดของการสร้างความพร้อมทางเศรษฐกิจให้กับตนเอง โดยมองว่าจำเป็นจะต้องมีความพร้อมในฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองอย่างดีที่สุดเพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการได้ในทุกด้าน

ไม่ใช่ผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานทุกคนที่จะได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นเดียวกับโบว์ลิ่งและริชชี ผู้หญิงข้ามเพศที่ต้องการเป็นแม่หลายคนยังคงติดอยู่กับอุปสรรคของการเงินและการทำงานที่ไม่ได้เป็นอาชีพอิสระ ความแตกต่างที่ชัดเจนของผู้หญิงข้ามเพศสองกลุ่มนี้ถึงแม้จะเป็นชนชั้นกลางวัยทำงานเช่นกันแต่ด้วยอำนาจทางการเงินที่แตกต่างกันทำให้ความเข้าใจของความคาดหวังและบทบาทของการเป็นแม่นั้นมีความแตกต่างกันมาก

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีทำให้เห็นว่าการเป็นผู้หญิงข้ามเพศและการดำเนินชีวิตในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยล้วนแต่มีต้นทุนและราคาที่ต้องจ่ายสูงมาก โดยเฉพาะการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนด้วยตนเองท่ามกลางการกีดกันและการขาดการสนับสนุนของสังคม โดยทั้งคู่ได้มีการนิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิงข้ามเพศและความพยายามในการประกอบสร้างความเป็นหญิงให้ได้มากที่สุดผ่านการศัลยกรรมเปลี่ยนแปลงตนเองและการมีคู่ชีวิต โดยเฉพาะทั้งคู่ที่ต้องการมีแฟนเป็นผู้ชายเพื่อให้ตนเองมีความเป็นหญิงมากที่สุด จากประเด็นดังกล่าวสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับเรือนกาย (Body) (นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ, 2558) ที่นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศบนฐานคิดที่เหมือนกันนั้น คือ การทำให้ตนเองมีความเป็นหญิงมากที่สุด การเป็นแม่ที่มีความเป็นหญิงสูงสุดของผู้หญิงข้ามเพศกลายเป็นกรอบหรือบรรทัดฐานที่นำมาสู่การกดขี่และควบคุมกันเองภายในสังคมทั้งในเชิงการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ

หากมองแนวคิดของความเหมือน (Sameness) สะท้อนให้เห็นว่าการศัลยกรรมเปลี่ยนแปลงตนเองและการมีชีวิตโดยเฉพาะทั้งคู่ที่ต้องการมีแฟนเป็นผู้ชาย รวมถึงความพยายามในการประกอบสร้างครอบครัวตามอุดมคติของสังคม อีกนัยยะหนึ่งเป็นการยอมรับและสถาปนาคุณค่าของบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศให้มีความสำคัญสูงสุด (Heteronormativity) อีกทั้งยังเป็นการโอบอุ้มความเป็นแม่บนฐานความเป็นหญิงสูงสุด ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงการมีอยู่ของลำดับชั้นของกะเทย (The hierarchy of transwomen) ในบริบทสังคมไทย ผ่านการนิยามหรือการสถาปนาความเป็นหญิงขึ้นมาเพื่อใช้ในการจัดลำดับชั้นและการสร้างกรอบคิดของความแตกต่างระหว่างความเป็นหญิงและความเป็นชาย

ความสำคัญประการหนึ่งของโบลิ่งและริชชีในการเติมเต็มความเป็นหญิงที่สมบูรณ์สูงสุดในฐานะของการเป็นผู้หญิงข้ามเพศ คือ ความต้องการในการมีลูกและความคาดหวังในการเป็นแม่ ปรากฏการณ์นี้ทำให้เห็นถึงการที่ผู้หญิงข้ามเพศเลือกและตัดสินใจที่จะประกอบสร้างความเป็นผู้หญิงสูงสุดและโอบอุ้มความเป็นแม่ สะท้อนให้เห็นว่าคุณค่าของความเป็นหญิงและความเป็นแม่ที่ถูกให้ความสำคัญสูงสุดในผู้หญิงข้ามเพศ เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Averett (2021) ที่เน้นย้ำถึงพฤติกรรมของการเป็นแม่โดยมองว่าการเป็นแม่เป็นกิจกรรมที่ยึดโยงกับร่างกายและการให้คุณค่าความสำคัญกับผู้หญิง ทำให้การประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีส่วนสำคัญในการวางกรอบของการดำเนินชีวิต รวมถึงความคาดหวังในการมีลูกและการเป็นแม่

ดังนั้น ความเข้มข้นของการหิวยกคุณค่าของความเป็นแม่มาโอบอุ้มนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ความเป็นแม่บนฐานคิดที่เหมือนกันนั้น คือ “ความเป็นแม่คือความเป็นหญิงสูงสุด” ที่เป็นกรอบหรือบรรทัดฐานของกะเทยสำคัญที่นำไปสู่การทำให้เกิดการกดขี่และควบคุมกัน โดยกะเทยที่มีความเป็นผู้หญิงมากกว่านั้นจะมีอำนาจในเชิงการควบคุมดูแลหรือการสร้างให้เกิดการยอมรับว่ากะเทยที่มีความเป็นผู้หญิงน้อยกว่า ในแง่นี้จะเห็นได้ว่ากรณีผู้หญิงข้ามเพศที่มีความเป็นหญิงมากซึ่งเป็นส่วนใหญ่ที่ตัดสินใจมีลูกเป็นการตอกย้ำความเป็นหญิงที่สมบูรณ์แบบอย่างสูงสุด

อีกนัยหนึ่งการที่แม่กะเทยทั้งสองกรณีศึกษาตัดสินใจที่จะมีลูกผ่านการรับเลี้ยงลูก สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศอย่างมาก แม้ว่าตนเองจะมีความพยายามในการประกอบสร้างความเป็นหญิงให้ได้มากที่สุด แต่ด้วยข้อจำกัดของสังคมและกฎหมาย รวมถึงเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ในสังคมไทยที่ยังไม่เอื้อต่อการเป็นแม่ทำให้ไม่สามารถมีทางเลือกอื่นที่จะสามารถสร้างความเป็นหญิงในบทบาทความเป็นแม่ได้ดีไปกว่าการรับเลี้ยงลูก แม้ว่าพวกเขาทั้งคู่จะมีความต้องการที่จะมีลูกทางชีวภาพมากกว่า เช่นเดียวกันกับงานศึกษาของ Mattawanon et al. (2021) ที่ให้ผลการศึกษาที่ชัดเจนว่าผู้หญิงข้ามเพศและบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่มีเพศกำเนิดเป็นชายในสังคมไทยเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างที่พวกเขา

ทำการศึกษาที่มีความปรารถนาที่จะเป็นผู้ปกครองหรือพ่อแม่ผ่านการมีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรม หรือมีความปรารถนาที่จะมีบุตรที่เกี่ยวข้องกับทางชีววิทยา

ขณะเดียวกันในอีกแง่หนึ่งจากปรากฏการณ์ดังกล่าวเราจะเห็นการเปลี่ยนหรือสร้างความหมายของความเป็นแม่ ในลักษณะของความสับสนในรูปแบบของการเป็นแม่ การให้เรือนกายทางชีวภาพแบบชายเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในงานดูแลลูกทั้งในและนอกบ้าน ทำให้การเลี้ยงดูลูกมีความรับผิดชอบและเท่าเทียมกัน ดังที่ O'Reilly (2007) มองว่า การที่ผู้ชายเข้ามามีบทบาทในการดูแลเด็กเป็นเป้าหมายหลักทางสังคมสำหรับผู้หญิงและการเป็นแม่ เราต้องทำงานเพื่อนำความคิดของแม่ที่เปลี่ยนแปลงไปสู่พื้นที่สาธารณะเพื่อให้เกิดการยอมรับในแง่ของอุดมการณ์ทางสังคมและกฎหมาย

แม้ว่าจุดเริ่มต้นของโบลิ่งและริชชีจะไม่ได้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีแต่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนพวกเขาก็พยายามที่จะหาช่องทางและต่อสู้เพื่อสร้างความเป็นหญิงให้กับตนเอง ภายใต้การชีวิตและการเติบโตมาในครอบครัวและสังคมที่ให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ ดังเช่นโบลิ่ง ที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและเติบโตมาในครอบครัวในรูปแบบเกาท์ที่ให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ ทำให้เส้นทางในการยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของโบลิ่งไม่ได้ง่ายเช่นเดียวกับผู้หญิงข้ามเพศคนอื่น ๆ

ทางเลือกของโบลิ่งที่กระทำในการประกอบสร้างความเป็นหญิงภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม คือ การเดินสายประกวดนางงาม เพราะการประกวดนางงามทำให้ได้ทั้งเงินรางวัลและการเลื่อนสถานะทางสังคม อีกทั้งยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของตนเองให้มีความเป็นหญิงมากที่สุด โดยที่มีพี่เลี้ยงหรือผู้ให้การสนับสนุน การเดินสายประกวดนางงามถือเป็นสิ่งหลักของโบลิ่งในช่วงวัยรุ่นในการหาเงินมาเลี้ยงตัวเองและครอบครัว และเป็นเครื่องมือหลักที่โบลิ่งใช้พิสูจน์ตัวตนกับครอบครัว ในทางกลับกันสำหรับริชชีแทบจะไม่มี ความยากอะไรเลยในการเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนกับครอบครัว แต่ด้วยสถานการณ์ของครอบครัวที่มีความยากลำบาก ทำให้ริชชีได้ใช้อัตลักษณ์ตัวตนผู้หญิงข้ามเพศหรือกะเทยในการเดินสายประกวดร้องเพลง และนำไปสู่การสร้างโอกาสทางสังคมเพื่อเข้าสู่วงการบันเทิงตั้งแต่เขายาวัยน้อย ความโชคดีในการได้รับโอกาสทางสังคมและความสามารถของเขาทำให้เขาเข้าไปสู่การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างรวดเร็ว

จุดเริ่มต้นของชีวิตของทั้งสองคนถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในมิติของการยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศภายในครอบครัว แต่ทั้งคู่ก็มีจุดเริ่มต้นจากครอบครัวแบบดั้งเดิมหรือครอบครัวทางชีวภาพที่เติบโตและมีอิทธิพลจากบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศในสังคมไทย หากจะกล่าวถึงครอบครัวแบบชีวภาพ (Biological family) ครอบครัวแบบชีวภาพถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการขัดขืนพื้นฐานทางเพศ ทำให้ผู้หญิงจะต้องตกอยู่ในภาวะที่ต้องให้กำเนิดลูกและแบกรับความคาดหวังของความรับผิดชอบหลักในฐานะของความเป็นแม่ (Firestone, 1970) สะท้อนผ่านการ

ที่ผู้หญิงข้ามเพศหลายคน รวมถึงโบลิ่งที่ต้องประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนบนพื้นฐานของครอบครัวชีวภาพที่ไม่ใช่เส้นทางที่โรยด้วยกลีบกุหลาบ

ในฐานะของครอบครัวชีวภาพที่ทั้งริชชีและโบลิ่งได้เติบโตมาจะมีความสัมพันธ์แนบชิดสนิทสนมกับแม่ของตนเองเป็นหลัก ภายใต้ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นบนฐานของการอุ้มท้องเป็นระยะเวลาที่ยาวนานทำให้บุตรีมีโอกาสในการพึ่งพิงอยู่กับแม่เป็นส่วนใหญ่ บทบาทของผู้หญิงในครอบครัวจึงมีความเข้มข้นมากขึ้นจนกลายเป็นแบบแผนและการบีบบังคับทางสังคมภายใต้อุดมการณ์การเลี้ยงลูกและเป็นบทบาททางจิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่สะท้อนถึงประสบการณ์ทางจิตใจและความสัมพันธ์ส่วนตัวมากที่สุด ดังนั้น การเป็นแม่เริ่มต้นจากความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกในช่วงแรก การพัฒนาในช่วงแรกจะเต็มไปด้วยการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ระหว่างแม่และลูก พัฒนาการของการทักขึ้นอยู่กับการดูแลและความต้องการของพ่อแม่ (Chodorow, 1987)

ความเป็นหญิงของทั้งโบลิ่งและริชชีถูกเปิดเผยและมีความไวใจกับแม่ของพวกเขา มากกว่าพ่อทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบสร้างความเป็นหญิงและนำมาสู่ความคาดหวังในการเป็นแม่ในปัจจุบัน โดยการระบุตัวตนของความเป็นหญิง (Feminine identification) ตามแนวคิดของ Chodorow ที่มองว่ากระบวนการระบุเพศสถานะและบทบาทตามเพศสอดคล้องกับการพัฒนาโครงสร้างทางจิต กระบวนการระบุตัวตน และการเรียนรู้บทบาท มีความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับแม่ภายใต้ความคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน เด็กผู้หญิงสามารถพัฒนาตัวตนกับแม่เพราะเธอมีความสัมพันธ์ที่แท้จริงกับเขาที่เติบโตมาตั้งแต่แรกและเรียนรู้การเป็นผู้หญิงในบริบทของการระบุตัวตนกับแม่หรือตัวแบบผู้หญิงคนอื่น ๆ (Chodorow, 1987)

ทั้งโบลิ่งและริชชีมีความรู้สึกไวเนื้อเชื่อใจและมีความผูกพันแนบชิดกันกับแม่ของตนเองมากกว่าพ่อ ทำให้การแสดงออกและการสนับสนุนทางสังคม จิตใจ รวมถึงการเลี้ยงดูส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากแม่ ความสัมพันธ์แนบชิดระหว่างความสัมพันธ์แม่และลูกทำให้ทั้งโบลิ่งและริชชีมีการรับรู้ในความเป็นตัวตนและความเป็นหญิงของตนเองมากขึ้น ดังที่เช่นโบลิ่งที่กล่าวว่า “เราก็นึกกับแม่เป็นส่วนใหญ่ แม่ก็จะเข้าใจที่มากกว่าพ่อยากเป็นอะไร สนับสนุนพี่ เลี้ยงพี่แบบเป็นดาวตั้งแต่เด็ก สนับสนุนสุดทุกอย่าง จะเดิน จะประกวด จะทำอะไร จะแต่งหญิงนั่นนี่ ครอบครัวซัพพอร์ตหมด แต่ในส่วนของพ่อจะไม่ค่อยชอบ” โบลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565)

โบลิ่งและริชชีถือเป็นต้นแบบของผู้หญิงข้ามเพศที่มีต้นทุนในการประกอบสร้างความเป็นหญิงภายใต้ความคาดหวังของตนเองและสังคมที่สามารถเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้เพื่อให้ได้มีโอกาสและการเข้าถึงคุณภาพชีวิตที่ดีมากที่สุดและไม่ลำบากเหมือนเช่นชีวิตในอดีตในวัยเด็กที่ผ่านมา การต่อรองต่อสู้ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของทั้งโบลิ่งและริชชีในฐานะผู้หญิงข้ามเพศและการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองในสังคมไทยถือเป็นจุดเริ่มต้นแรกและ

การต่อสู้แรกที่พวกเขาต้องเผชิญก่อนที่จะเข้าสู่ความต้องการในการเป็นแม่และการเป็นแม่ที่แท้จริงของพวกเขา

ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจในการมีลูกของผู้หญิงข้ามเพศที่สำคัญ คือ การเติมเต็มความเป็นครอบครัว คำว่า ครอบครัว ของผู้หญิงข้ามเพศที่ต้องการจะมีลูกนั้นจะนิยามในเชิงของครอบครัวในแบบกระแสหลักคือ การมีพ่อ แม่ และลูก ดังเช่นที่โบว์ลิ่งใช้คำว่า “ครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ” เช่นเดียวกันกับงานศึกษาของ เอลิมชวัญ เมฆสุข และ พัทธชัย ศิริวงศ์ (2561) ที่มีผลการศึกษาเช่นกันว่า จุดเริ่มต้นของคำว่าครอบครัวของผู้หญิงข้ามเพศ คือ ความต้องการที่จะมีบุตร ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงครอบครัวที่มีจุดเริ่มต้นจากการมีคู่ชีวิตที่ไม่ต่างจากความสัมพันธ์ฉันท์สามีและภรรยาที่คล้ายกับครอบครัวส่วนใหญ่ในสังคมไทยและดำรงอยู่ท่ามกลางบรรทัดฐานทางสังคมแบบรักต่างเพศ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของสถานการณ์ชีวิต สภาพสังคมและเศรษฐกิจ

อีกทั้งการเติมเต็มของพวกเขาคือความต้องการในจะเติมเต็มสิ่งที่ตนเองขาดของความรักและครอบครัวที่พวกเขาได้ได้ถูกเติมเต็มหรือได้รับมาในวัยเด็ก สำหรับโบว์ลิ่งแล้ว มองว่าการมีลูกคือสิ่งที่มีคุณค่าอย่างมาก ถึงแม้การเลี้ยงลูกในปัจจุบันจะไม่ใช่ง่ายแต่ก็สามารถสร้างคุณค่าให้กับเขาในฐานะที่เป็นแม่และความเป็นแม่กะเทยของเขาได้ ดังที่โบว์ลิ่งใช้คำว่า “ภาระที่มีคุณค่า” ซึ่งสะท้อนถึงความยากลำบากและความอดทนของคนเป็นแม่ในยุคปัจจุบันแต่ขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่สร้างการเติมเต็มให้กับชีวิตของพวกเขาในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย

นอกจากนี้ คู่ชีวิต คือ ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีในการตัดสินใจที่จะมีลูก ซึ่งสอดคล้องกับครอบครัวที่สมบูรณ์แบบที่พวกเขาหวาดฝัน การแต่งงานของโบว์ลิ่งและแพนของเขาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สะท้อนคำว่าครอบครัวที่สมบูรณ์แบบของโบว์ลิ่งอย่างมาก เพราะไม่ใช่ทุกคนที่จะเจอคู่ชีวิตที่ดี และการแต่งงานในมุมมองของโบว์ลิ่งก็สะท้อนถึงความเป็นครอบครัวและการยอมรับทางสังคมในตัวตนของเขา เช่นเดียวกับริชชีที่มองว่าจุดเริ่มต้นของแม่กะเทย คือ การมีคู่ชีวิตและคำว่าครอบครัว ริชชีได้ใช้คำว่า “รักเอย” ความเป็นรักเอยหรือความรักที่ประสบความสำเร็จของริชชีที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในการมีลูกที่วางอยู่บนพื้นฐานของการมีคู่ชีวิตโดยพื้นฐานและเป็นความตั้งใจของทั้งสองฝ่าย อีกทั้งยังมองว่าจุดสูงสุดของกะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศหลายคนคือการมีแพนและมีครอบครัวที่สมบูรณ์แบบที่จะมาเติมเต็มชีวิตซึ่งกันและกัน

ดังที่ริชชีกล่าวว่า “เรามีรักเอย มันก็มีความสุขอะไรแบบเนี้ยมันก็ยังแบบเติมเต็มคำว่าครอบครัวของเรามันก็จะมีความคิดที่แบบเราก็จะคุยกันเรื่องลูกมันเกิดจากความเห็นของคนสองคนอะไรแบบนี้อะ มันก็แบบเป็นเป้าหมายหนึ่งของชีวิตของเรา” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565) จะเห็นได้ชัดเจนว่าอิทธิพลของรูปแบบความรักโรแมนติกแบบตะวันตกหรือการมีคู่ชีวิตเป็นจุดเริ่มต้นเกี่ยวกับการนิยามคำว่าครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะการเป็นแม่ที่นำมาซึ่งการ

ผูกติดบทบาทการเป็นแม่และการให้กำเนิดลูกชายซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่แสดงถึงเครื่องยืนยันถึงความรักที่สมบูรณ์และความรักที่ไม่มีเงื่อนไข (Unconditional love) (Rich, 1989)

เงื่อนไขของการมีคู่ชีวิตดังกล่าวนี้มีส่วนสำคัญที่สัมพันธ์กับความเป็นครอบครัวของชนชั้นกลางวัยทำงานในแง่ของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ผู้หญิงข้ามเพศมองว่าคู่ชีวิตจะมาส่งเสริมคุณค่าในชีวิตและฐานะทางเศรษฐกิจของตนเอง ดังเช่นที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “ยิ่งเรามีแฟน เราสองคนเริ่มต้นจากไม่มีเงินติดตัวสักบาท ก็ช่วยกันทำมาหากินใช้เวลาเก็บเงิน 9 ปีกว่าจะได้มาแต่งงานกันในทุกวันนี้แบบที่รู้สึกว่ามีโชคดีมาก ที่ได้คู่ชีวิตที่ดี เพราะแบบเขาพร้อมที่จะทำทุกอย่างและอยู่เคียงข้างเราไม่ให้ลูกเมียลำบาก” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565) เช่นเดียวกันกับริชชี ที่กล่าวว่า “แบบวันหนึ่งนะถ้าสมมติว่าเราไม่มีแฟนเราก็คงไม่ได้แบบมีความคิดที่จะอยากรับเลี้ยงลูก” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

ผู้หญิงข้ามเพศนั้นต้องทำงานอย่างหนักเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัวเพื่อสร้างความเป็นอยู่ในชีวิตที่ดีขึ้น และหลายครั้งผู้หญิงข้ามเพศได้กลายมาเป็นเสาหลักของครอบครัวเพื่อสร้างการยอมรับ อีกทั้งยังต้องทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ทั้งโบว์ลิ่งและริชชีมองว่า ทุนทรัพย์ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากในการเลี้ยงลูกภายใต้สังคมปัจจุบันและหลายคนเชื่อว่าทุนนิยมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ทำให้แม่กะเทยต้องทำงานอย่างหนักและร่วมกันหาเงินเพื่อที่จะสร้างครอบครัวหรือมีลูก แม้โบว์ลิ่งและริชชีจะไม่ได้มีปัญหาทางการเงินมากแต่ก็ยังคงต้องทำงานอย่างหนักเพื่อให้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกันกับ มนสิการ กาญจนะจิตรา และคณะ (2562) ได้ชี้ให้เห็นถึงความกังวลในการเลี้ยงดูลูกในสังคมไทยว่าผู้หญิงมีความกังวลมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะในเรื่องของค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูลูก

ความจำเป็นของการมีคู่ชีวิตในการเป็นแม่ลูกสะทอนได้ดีมากผ่านการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศของชนชั้นกลางวัยทำงานที่ไม่ได้มีเศรษฐกิจดีเทียบเท่ากับทั้งโบว์ลิ่งและริชชี ผ่านการมองร่วมกันของทุกคนว่าข้อจำกัดหนึ่งของการเข้าถึงความเป็นแม่ คือ อุปสรรคทางการเงินของพวกเขา ดังเช่นตัวอย่างคำกล่าวของบานเย็นที่ว่า “ปัจจัยเดียวที่สามารถจะทำให้เรามีบุตรได้คือเงิน ความมั่นคงทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าการที่เราจะเอาเขามาเลี้ยงเงินคือสำคัญ ถ้าเราไม่พร้อมเราก็ไม่อยากจะเอามาลำบากกับเรา เราจะเอามาเพื่อทำให้เขาสุขสบาย หมายถึงว่าไม่ได้สุขสบายบนกองเงินกองทอง แต่ให้เขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีสภาพสังคมสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น” บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565)

การมีคู่ชีวิตนอกจากจะมีส่วนในการแบ่งเบาภาระทั้งในแง่ของการเลี้ยงดูและการะทางการเงินที่จะต้องแบกรับแล้วยังเป็นการเติมเต็มคำว่าครอบครัวที่สมบูรณ์ให้แก่ลูกและตัวผู้หญิงข้ามเพศเอง ดังเช่นคำกล่าวของพิชชี ซึ่งเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ ที่ว่า “คู่ชีวิตมีความจำเป็น ถ้าเราเป็นแบบนี้ก็ต้องมีคนที่อยู่ข้างเราที่เป็นคู่ชีวิต หากไม่มีก็อาจจะแบบมี

คำอธิบายในการแบบบอกกับลูกยากอยู่ในอนาคต เหมือนแบบมันจะไปเพิ่มปมให้ลูกหรือเปล่า ซึ่งเราก็คงคิดไปก่อนเองแล้วประเทศเราก็คงไม่ได้ยอมรับขนาดนั้น” พิชชี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

ความต้องการในการมีลูกของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีไม่มีความแตกต่างกันเพราะทั้งคู่ต้องการที่จะเติมเต็มคำว่า “ครอบครัวที่สมบูรณ์ของตนเอง” ภายใต้ข้อจำกัดของการเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ในเชิงของกฎหมายสะท้อนให้เห็นว่า แม่กะเทยมีความต้องการที่จะพยายามสร้างครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ในทางสังคม ผ่านการมีคู่ชีวิตหรือการแต่งงานทางสังคม ถึงแม้จะไม่มีผลผูกพันในทางกฎหมายแต่การกระทำและทางเลือกดังกล่าวเป็นเครื่องตอกย้ำและยืนยันความสมบูรณ์ของครอบครัวของแม่กะเทย จากกรณีศึกษาของโบว์ลิ่งที่ได้มีการแต่งงานทางสังคมหรือแต่งงานโดยที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย การแต่งงานของโบว์ลิ่งแม้จะมีความราบรื่นและครอบครัวของทั้งสองฝ่ายมีการตกลงกันได้เป็นอย่างดี แต่ในแง่ของมุมมองของสังคมความพยายามในการประกอบสร้างครอบครัวของโบว์ลิ่งยังคงไม่ได้ราบรื่นและต้องเผชิญกับแรงกดดันทางสังคมจากกลุ่มคนบางส่วน

จากการนำเสนอภาพของการแต่งงานที่เต็มไปด้วยความสุขและรอยยิ้มของทุกคน แต่ขณะเดียวกันภายใต้สังคมไทยโบว์ลิ่งยังต้องเผชิญกับการดูถูกเหยียดหยามความเป็นเพศจากกลุ่มคนบางส่วนในภายนอก ผ่านการวิพากษ์วิจารณ์บนโลกออนไลน์ในภาพถ่ายและเนื้อหาที่โบว์ลิ่งได้โพสต์เกี่ยวกับงานแต่งงานของเขา เช่นคำว่า “เอาเงินล้านมาแลกตุต” “ยอมให้ตุตพังเพราะเงินล้าน” และ “เจ้าบ่าวมอบสินสอดหัวหมูแลกมัดตัวดำ” สถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวสะท้อนถึงสภาพสังคมชายเป็นใหญ่และบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศที่ยังคงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างอำนาจและการกดทับความเป็นเพศและครอบครัวที่นอกเหนือไปจากบรรทัดฐานกระแสหลัก รวมถึงสถานะของอคติทางเพศและการเกลียดกลัวบุคคลข้ามเพศของคนในสังคมไทยที่พวกเขาต้องเผชิญอยู่

จะเห็นได้ชัดว่าเพศทางชีววิทยาและเพศสถานะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความไม่เท่าเทียมและความเป็นธรรมทางเพศ อุดมการณ์ทางเพศสถานะในสังคมไทยมีการให้คุณค่าและความเชื่อที่วางอยู่บนบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศสูงสุด การให้ความสำคัญของสังคมไทยเฉพาะชายและหญิงส่งผลทำให้การรักเพศเดียวกัน (Homosexuality) นั้นถูกทำให้กลายเป็นชายขอบ (Marginalization) หรือทำให้เป็นอื่น (Othering) และนำมาสู่การจัดลำดับชั้นของพฤติกรรมทางเพศในสังคม (Rich, 1980) ทำให้ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยถูกมองว่าเพศชายขอบหรือเป็นเพศที่ตรงข้ามกับความคาดหวังของสังคมที่เป็นเพศกระแสหลัก การให้คุณค่าในลักษณะดังกล่าวถือเป็นการแบ่งในลักษณะของความไม่เป็นชั่วคราวข้าม เช่นเดียวกับริชชีเองที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันทางสังคมภายนอก เช่น การไม่เชื่อมั่นในศักยภาพของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ โดยสังคมไทยยังคงมองในเชิงลบ

และยังมองความเป็นแม่ที่ผูกติดกับเพศหญิงโดยกำเนิด นำมาสู่กรอบในการตัดสินและประเมินค่าของคน

ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้มีลูกหรือโอบรับบทบาทการเป็นแม่ส่วนใหญ่เกินครึ่งมีความเห็นว่ามี ความแตกต่างของบทบาทของแม่กะเทยและแม่ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง ความต่างในที่นี้ถูกให้ความสำคัญไปในประเด็นปัจจัยทางชีวภาพที่จะส่งผลกระทบต่อ การทำหน้าที่แม่ได้ ดังเช่น “ต่างนะ ด้วยความที่แบบมุมมองของเราคืออะไรที่มันไม่ได้ผลออกมาเองหรือเราไม่ได้ผลออกมาเองความรู้สึกสำนึกบางอย่างอาจจะไม่เหมือนกับคนที่แบบเป็นแม่ของมาจริง ๆ” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) หรือ “มันไม่เหมือนแน่นอนอยู่แล้ว ด้วยทางกายภาพมัน สรีระที่มันไม่เหมือนกันด้วยมันไม่ได้จำเป็นผู้หญิงโดยแท้จริง รวมถึงการเลี้ยงดูสภาพภายในสภาวะทางจิตใจมันไม่เหมือนกัน การเลี้ยงอาจจะแบบไม่ได้ทะนุถนอมเท่าผู้หญิงแต่บางทีมันจะออกมาคนละแบบคือมันจะมีอะไรที่เหมือนไม่เหมือนจะบอกไม่ถูก ถ้าไม่มองทางประเด็นแรกอาจจะแบบในแง่ของบทบาทอาจจะมีความเหมือนกันบ้างมีอาจจะไม่ค่อยต่างเพราะว่ามันก็ต้องเลี้ยงดูทำหน้าที่ของเราให้ ดี” แวน นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565)

สำหรับทั้งริชชีและโบว์ลิ่งมองว่าแม่จะมีความแตกต่างทางกายภาพหรือชีวภาพแต่ความแตกต่างดังกล่าวไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการมีสัญชาตญาณของการเป็นแม่และการดำเนินชีวิตของพวก เขาในฐานะของการเป็นแม่ หากกล่าวถึงความแตกต่างของแม่กะเทยและแม่ทั่วไป ทั้งโบว์ลิ่งและ ริชชีมองว่าเป็นไปในทิศทางบวก ในประเด็นของการที่มีความสามารถในการเลี้ยงลูกโดยมีความเข้าใจ ในมิติของความเป็นเพศและการไวต่อสภาพจิตใจของลูกมากกว่า เช่นเดียวกับผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้ โอบรับบทบาทของการเป็นแม่บางส่วนที่มีความคิดในทำนองเดียวกัน ดังเช่น ดารณ กล่าวว่ “ถ้าบทบาทแล้วเหมือนกันไม่มีความต่างแบบท้ายที่สุดมันก็ต้องเลี้ยงลูกให้เติบโตโตมาอยู่ใน สังคมได้” ดารณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

แต่ขณะเดียวกันก็ยังไม่พบงานศึกษาใดที่มองว่าผู้หญิงข้ามเพศไม่สามารถทำหน้าที่แม่ที่ ดีได้หรือส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมเชิงลบต่อลูกของพวกเขา อีกทั้งแนวคิดของ Chodorow ที่มองว่า สัญชาตญาณหรือพื้นฐานทางชีววิทยาสำหรับการเป็นพ่อแม่ไม่มีหลักฐานที่เพียงพอที่จะสรุปได้ มี งานวิจัยน้อยมากเกี่ยวกับมนุษย์และไม่มีหลักฐานโดยตรงที่จะเชื่อมโยงว่ามีพื้นฐานทางฮอโมนหรือ สรีรวิทยาบางอย่างที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเป็นแม่ของผู้หญิง

การประกอบสร้างความเป็นครอบครัวของโบว์ลิ่งหรือริชชีเองที่ถึงแม้ยังไม่ได้มีการ แต่งงาน เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างความเป็นแม่ของพวกเขาที่สำคัญอย่างมาก การประกอบ สร้างความเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ในทางสังคมตามทัศนะของโบว์ลิ่งหรือริชชีสะท้อนถึงความสัมพันธ์ ที่ดีภายในครอบครัวความพยายามในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับครอบครัวและมีผลต่อการ

ตัดสินใจในการโอรับบทบาทของการเป็นแม่และการมีลูกของพวกเขาอย่างมาก อีกทั้งมาตรฐานของการเป็นแม่ในกระแสหลักและบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศนำไปสู่ความคิดในการสร้างครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ ซึ่งสะท้อนความคิดของการประกอบสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ในอุดมคติของชนชั้นกลางในเมืองอย่างมาก อีกทั้งมาตรฐานของการเป็นแม่ในกระแสหลักนำมาซึ่งความคิดของชนชั้นกลางที่ต้องการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและสนับสนุนลูก/ครอบครัวในทุกด้าน

โบว์ลิ่งและริชชีได้ยอมรับถึงความไม่มั่นคงแน่นอนภายใต้สถานะของการมีชีวิตคู่และการสมรสนอกกฎหมายหรือการสมรสในเชิงสังคม หากบุคคลนั้นประสบความสำเร็จในด้านชีวิตคู่ แม่กะเทยทั้งสองคนก็จะมองว่าเป็นสิ่งที่โชคดีที่สุดสำหรับพวกเขา โดยเฉพาะริชชีที่หากไม่มีชีวิตคู่ก็ไม่สามารถสวมบทบาทของการเป็นแม่และการมีลูกได้ ขณะเดียวกันโบว์ลิ่งได้ยอมรับในความไม่แน่นอนของการมีชีวิตคู่อย่างมากและมีมุมมองต่อความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกจะมีความสัมพันธ์ที่มีความมั่นคงและแน่นแฟ้นกว่าความสัมพันธ์ในลักษณะของคู่ชีวิต กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกเป็นความรักที่แท้จริงตามทัศนะของแม่กะเทย ดังเช่นโบว์ลิ่งกล่าวว่า “เราคิดไว้แล้ว ถ้ามีคนมาให้ดูแลก็เอา มันต้องมีใครสักคนให้มันรู้จักความรักที่แท้จริง รักแบบขาดไม่ได้ อย่างน้อยก็ไม่ทำให้เราเสียใจ” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565) จะเห็นได้ชัดว่าค่านิยมของสังคมไทยในเรื่องเพศวิถีกระแสหลักจะถูกสถาปนาบนฐานของการให้ความชอบธรรมผ่านการแต่งงานและต้องเป็นการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียว และนำมาสู่การทำให้เรื่องเพศที่นอกเหนือไปจากการแต่งงานทุกรูปแบบเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องและสังคมมองว่าเป็นปัญหา หมายรวมถึง การซื้อบริการทางเพศ การอยู่ก่อนแต่ง ความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน เป็นต้น ทำให้แม่กะเทยที่ไม่มีกฎหมายรองรับในแง่สถานะของความเป็นแม่และครอบครัวและถูกปฏิเสธความเป็นแม่ (Motherhood denied) ในท้ายที่สุด

โบว์ลิ่งและริชชีได้พยายามที่จะสร้างตัวตนอัตลักษณ์ในการก่อตัวไปในทิศทางของลักษณะครอบครัวในเชิงชีวภาพโดยการให้ตนเองมีความเป็นผู้หญิงมากที่สุดและต้องการที่จะรับเลี้ยงลูก อีกทั้งเลือกที่จะยอมเป็นแม่นอกกฎหมายและสร้างครอบครัวภายใต้คำว่าครอบครัวที่สมบูรณ์เพื่อให้ได้รับการยอมรับและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ง่ายขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการยอมจำนนกับบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศเพื่อให้สามารถดำรงบทบาทของการเป็นแม่อยู่ได้ภายใต้ค่านิยมของการเป็นแม่กระแสหลักในฐานะของการเป็นแม่กะเทย

โบว์ลิ่งและริชชีได้สะท้อนความหมายเกี่ยวกับความเป็นแม่ออกมาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ความเป็นแม่คือความเป็นหญิง และความเป็นแม่ คือ ความสิ้นใจ ในลักษณะแรกจะพบว่า การนิยามในแบบดังกล่าวสะท้อนว่าผู้หญิงข้ามเพศนั้นจะถูกประกอบสร้างทางสังคมในแง่ของการให้คุณค่ากับความเป็นหญิงผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของตนเอง และให้คุณค่ากับการรักต่างเพศมาก นำไปสู่การรับเอาคุณค่าของความเป็นหญิงในสังคมไทยมาทานเข้ามาภายในตนเองเพื่อเติมเต็มความ

เป็นหญิงของตัวเองให้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงคุณค่าความเป็นหญิงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เช่น ความรัก การดูแล การเลี้ยงดู การรักเดียวใจเดียว เป็นต้น

ในขณะเดียวกันสิ่งที่น่าสนใจ คือ ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ ในมิติเชิงชีวภาพนั้น ผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่ รวมถึงริชชีและโบว์ลิ่งไม่สามารถให้นมลูกได้หรือให้เลือดเนื้อเชื้อไขลูกได้ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้หญิงข้ามเพศคนนั้นตัดสินใจผ่าตัดแปลงเพศแล้ว ตรงกันข้ามกับการเลี้ยงดูที่รัฐหรือสังคม วัฒนธรรม สนับสนุนและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลี้ยงดูในบริบทความเป็นแม่ คือ บทบาททางชีวภาพในการรณรงคิให้นมบุตรผ่านนมแม่ ในกรณีนี้ผู้หญิงข้ามเพศที่ไม่สามารถให้น้ำนมได้แต่สามารถมาโอบรับความเป็นแม่ได้และสามารถทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกได้ไม่แตกต่างไปจากบทบาทของแม่ผู้ให้กำเนิด

หากมองบนฐานคิดของจริยศาสตร์เอื้ออาทร (Ethics of care) ตามแนวทางสตรีนิยม สะท้อนให้เห็นถึงปฏิบัติการของมารดาในฐานะของจริยศาสตร์เอื้ออาทร (Maternal practice as a feminist ethic of care) (Epstein, 2019) ที่พยายามจะสถาปนาคุณค่าความเป็นหญิงนำมาสู่ความท้าทายต่อเรือนกายทางชีวภาพแบบหญิงโดยกำเนิด จะเห็นได้ชัดว่าจริยศาสตร์เอื้ออาทรนั้นไม่ได้ไปด้วยกันกับสตรีนิยมอย่างยิ่ง เช่นกันจะเห็นว่าจริยศาสตร์เอื้ออาทรหรือการให้ความหมายของผู้หญิงข้ามเพศในแง่ของความเป็นหญิงวางอยู่บนฐานของการใช้ความเป็นหญิงทางชีวภาพและความเอื้ออาทรในการครอบงำผู้หญิงข้ามเพศ

ในอีกทางหนึ่งกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศที่ไม่ได้สถาปนาความเป็นหญิงหรือให้คำนิยามของความเป็นแม่ในเชิงความสิ้นไหลไม่สามารถอธิบายได้ เช่น ประเด็นทางเลือกที่เกิดขึ้นในการที่จะตัดสินใจเลี้ยงลูกหรือไม่เลี้ยงลูก ในหลายคนที่ต้องการมีลูก เช่น เจ็บไขข้อที่สำคัญของการไม่ต้องการที่จะมีลูกคือ ความกลัว ทั้งความกลัวของผู้หญิงข้ามเพศที่อาจจะไม่ได้ลูกที่มาจากสายเลือดของตนทำให้มีผลต่อความสัมพันธ์ในอนาคต หรือในกรณีไปรับลูกมาเลี้ยงก็มีความกังวลว่าแม่เขาจะมาเอาคืนหรือในกรณีที่ผู้หญิงข้ามเพศผ่าตัดแปลงเพศแล้วอาจจะใช้สิทธิของตัวเองไม่ได้หากการแพทย์ยังไม่พัฒนาในรูปแบบอื่นก็จะไม่ตัดสินใจที่จะมีลูก

ขณะเดียวกันความเป็นแม่มีลักษณะที่ไม่ตายตัวและความเป็นแม่นำมาซึ่งบทบาทที่แตกต่างกันตามปัจเจกบุคคล ดังคำกล่าวของริชชีที่มองว่า “การเป็นแม่ได้จำเป็นต้องผูกติดกับผู้หญิงและไม่ใช้การแข่งขันที่จะต้องทำตามผู้หญิง แต่รู้ว่าหน้าที่ของเราคืออะไร การเป็นแม่นั้นต้องมาจากข้างใน ไม่ใช่ที่เพศ” (ริชชี นามสมมุติ, มกราคม 2565)

เช่นเดียวกับความคิดของ Hollway ที่สะท้อนถึงคำว่า “แม่” โดยมองคำว่าแม่ไม่ใช่คำนามที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์แต่เป็นคำกริยาที่บ่งบอกถึงชุดกิจกรรมหรือการปฏิบัติที่ผู้ชายและผู้หญิงสามารถดำเนินการได้ อีกมุมมองหนึ่งมุ่งเน้นไปที่ความสามารถทางจิตในการดูแล ซึ่งแตกต่างจาก

อัตลักษณ์และสถาบันแห่งความเป็นแม่ (Hollway, 2016) ดังนั้นจุดเริ่มต้นของแม่กะเทยหรือแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย สะท้อนให้เห็นว่าความเป็นแม่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศและทุกคนมีความเป็นแม่พอในตัว ท้ายที่สุดคำว่าครอบครัวในสังคมปัจจุบันนั้นไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานของ สามีหรือผู้ชาย ภรรยาหรือผู้หญิง และลูก เพียงอย่างเดียว

ความคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับความเป็นแม่และอุดมการณ์ความเป็นแม่ที่แม่กะเทยนั้นโอบอุ้มเข้ามาบนฐานเรือนกายชายเป็นสิ่งที่น่าสนใจมากบนฐานความสัมพันธ์ของธรรมชาติ (Nature) และการเลี้ยงดู (Nurture) พื้นฐานความคิดทางวัฒนธรรมของผู้หญิงมักจะสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับความเป็นธรรมชาติหรือลักษณะทางชีวภาพ เช่น ความเป็นแม่ เพศ ประจำเดือน บทบาทของผู้หญิงในฐานะของภรรยา สิ่งเหล่านี้ถือเป็นอุดมการณ์ทางเพศสถานะของผู้หญิงที่สำคัญ ดังนั้นปัจจัยที่สำคัญประการอีกหนึ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้หญิงข้ามเพศนั้นเลือกข้ามเพศมาเป็นหญิงและโอบรับความเป็นแม่ คือ การเลี้ยงดูหรือประสบการณ์ในวัยเด็กและความใกล้ชิดสนิทสนมกับแม่ของตนเอง

โบว์ลิงและริชชีได้มีจุดเริ่มต้นในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนและการขัดเกลาจากแม่ของพวกเขาเป็นหลัก ดังคำกล่าวของที่ว่าโบว์ลิง “เราก็นิสัยกับแม่เป็นส่วนใหญ่ แม่พี่จะเข้าใจพี่มากกว่าพี่อยากเป็นอะไร สนับสนุนพี่ เลี้ยงพี่แบบเป็นดาวตั้งแต่เด็ก สนับสนุนทุกอย่าง จะเต้น จะประกวด จะทำอะไร จะแต่งหญิงนั่นนี่” โบว์ลิง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2565) อีกทั้งริชชีที่อาศัยและเติบโตอยู่ในครอบครัวที่เลี้ยงดูริชชีเหมือนลูกผู้หญิงตั้งแต่แรกและมีแม่เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก เช่น สามารถใส่ชุดผู้หญิงได้ ให้ไปประกวดเต้น ประกวดร้องเพลง เป็นต้น

เช่นเดียวกันกับผู้หญิงข้ามเพศในการศึกษาส่วนแรกที่ได้เรียนรู้และซึมซับความเป็นแม่จากพฤติกรรมและแบบอย่างที่เกิดขึ้นจากแม่ของตนเอง ความแนบชิดสนิทสนม และการเลี้ยงดูในวัยเด็กทำให้พวกเขามีความต้องการและมีความคาดหวังที่จะเป็นแม่เช่นกัน ดังเช่นคำพูดของดาร์ณ ที่กล่าวว่า “มันเป็นความรู้สึกเหมือนกับตัวเราเองได้รับความรักความอบอุ่นแล้วอะ การสนับสนุนจากแม่เราด้วยมั้ง รู้สึกว่าสิ่งที่แม่ให้เรา มันปังอะ” ดาร์ณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

หากมองย้อนกลับไปประสบการณ์ในวัยเด็กของทั้งโบว์ลิงและริชชีดังที่กล่าวไปจะพบว่าทั้งคู่ก็มีความสัมพันธ์แนบชิด (Attachment) กับแม่ของตนเองมากกว่า ในความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกนำมาซึ่งการอธิบายว่าทำไมแม่กะเทยหรือบุคคลที่มีความเป็นหญิงจะต้องเชื่อมโยงกับบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ เพศสถานะ และโครงสร้างของสถาบันและครอบครัว อีกทั้งการเผชิญเรื่องราวต่าง ๆ รวมถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนในวัยเด็ก

ในประเด็นของการเลี้ยงดูหรือประสบการณ์ในวัยเด็กที่ส่งผลต่อการสวมบทบาทของการเป็นแม่ หากมองตามแนวคิดทฤษฎีของฟรอยด์ มองว่า บุคลิกภาพของเด็กหญิงหรือเด็กชายเป็น

ผลมาจากการเลี้ยงดูหรือประสบการณ์ในวัยเด็ก เกิดจากธรรมชาติที่เด็กต้องเผชิญ ประสบการณ์วัยเด็กตั้งแต่เริ่มต้นของเด็กมักจะมีคามผูกพันกับแม่และผู้หญิง 3 ปี แรกเด็กจะเริ่มแยกตัวเองและเริ่มพัฒนาอัตลักษณ์ตัวตนที่เป็นตัวของตัวเอง (ปราณี วงษ์เทศ, 2559)

ตามแนวทางทฤษฎีสตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ เด็กในวัยสามถึงสี่ปีจะเริ่มรู้ตนเอง และเด็กส่วนใหญ่กำหนดพฤติกรรมและลักษณะต่าง ๆ ที่ผูกติดกับเพศชายและเพศหญิงอย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามความคาดหวังทางเพศทางสังคมและวัฒนธรรม (Boskey, 2014) ในช่วงนี้บางครั้งเด็กจะสามารถเกิดความขัดแย้งทางประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นชายและความเป็นหญิง โดยเฉพาะเด็กชายที่โตมาในฐานะแม่กะเทย จากที่ตามเดิมพ่อจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อความเป็นชายของลูก แต่เด็กชายจะเริ่มเรียนรู้จากแม่มากกว่าพ่อ เด็กชายที่เลือกที่จะเป็นผู้หญิงข้ามเพศในอนาคตจึงมีการถูกขัดเกลา และซึมซับบุคลิกภาพ ค่านิยม แบบแผนพฤติกรรมของแม่ในรูปแบบที่พ่อฝัน

อันเนื่องมาจากการแสดงออกของความเป็นหญิงที่แม่แสดงออกต่อลูก แม่จะปฏิบัติต่อลูกชายให้ห่างต่อตนเองแต่เด็กจะเกิดความขัดแย้งทางประสบการณ์หรือความเป็นชายและความเป็นหญิง ทำให้ช่วงวัยเด็กของแม่กะเทยจะเรียนรู้บทบาททางเพศหญิงผ่านการเลียนแบบมากกว่าการเรียนรู้บทบาททางเพศหญิงจากตัวบุคคล แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการเรียนรู้บทบาททางเพศหญิงจากตัวบุคคลเลยขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์และการยอมรับภายในครอบครัว อีกทั้งในสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในชนชั้นกลางไม่ใช่ผู้ชายที่มีอำนาจมากกว่าคู่สมรสเสมอไป เราจะเห็นว่าผู้หญิงจะมีอำนาจในการตัดสินใจและบทบาทในการผลิตเช่นกัน (ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ, 2560)

อำนาจในโครงสร้างของครอบครัวในส่วนนี้อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อประสบการณ์ของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีในวัยเด็กที่ทำให้มีความใกล้ชิดกับความเป็นหญิง หากผู้หญิงข้ามเพศเลือกที่จะประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนเป็นบุคคลข้ามเพศทำให้การเลี้ยงดูและความใกล้ชิดจากแม่ของผู้หญิงข้ามเพศส่งผ่านและสร้างการเรียนรู้ในอัตลักษณ์ตัวตนของความเป็นแม่และความเป็นหญิง เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Whitford (1991) ที่เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกโดยเฉพาะลูกสาว มีแนวโน้มที่จะส่งผ่านประสบการณ์ของการเป็นแม่ รวมถึงแม่กะเทยที่มีความเป็นหญิงและมีการเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนของบุคคลข้ามเพศแล้วเช่นกัน

ในการศึกษาของ Ryan (2016) ยังเป็นเครื่องยืนยันว่าการเลี้ยงดูและความแนบชิดกับแม่ของตนเองในลักษณะของการยอมรับในอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศนำไปสู่การสร้างบรรทัดฐานทางเพศของลูกตามที่ต้องการได้ โดยการเลี้ยงดูแบบก้าวหน้าทางเพศล้วนมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเพศในเชิงบวก เป็นผลให้จำนวนที่เพิ่มขึ้นของเด็กข้ามเพศและเด็กที่เป็นเพศเดียวกันจะเติบโตขึ้นโดยได้รับความเข้าใจแบบอื่นของเพศที่ครอบคลุมความเป็นไปได้ทางเพศที่มากขึ้น

อีกทั้งในงานศึกษาของ Kuvalanka et al. (2014) ที่ทำการสำรวจประสบการณ์ของแม่ที่มีลูกเป็นผู้หญิงข้ามเพศ อายุระหว่าง 8-11 ปี ด้วยการก้าวข้ามความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก โดยชี้ให้เห็นถึงตัวตนทางเพศสถานะที่แท้จริงที่ถูกรวมเข้ากับมุมมองทางนิเวศวิทยา โดยแม่ทุกคนอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญภายในจิตใจของลูกตนเองได้ดีกว่าการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่เห็นได้ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อเด็กสามารถได้รับการยอมรับในการแสดงตัวตนทางเพศที่แท้จริงของพวกเขา แม้ในตอนแรกแม่ที่มีลูกเป็นผู้หญิงข้ามเพศจะมีปฏิกิริยาดังแต่ช็อกไปจนถึงความเศร้าโศกอย่างรุนแรงเมื่อทราบว่าลูกมีอัตลักษณ์เป็นผู้หญิงข้ามเพศ แต่ในที่สุดแม่ทุกคนก็ได้ทบทวนตนเองและกลายเป็นผู้สนับสนุนและผู้ปกป้องลูกของตน

ในการสร้างอัตลักษณ์ข้ามเพศในระยะเริ่มต้นสามารถสังเกตโดยอ้อมผ่านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศ เช่น การเลือกความสัมพันธ์ใกล้ชิด การเลือกเพื่อนเล่นหรือรูปแบบการเล่นที่ต้องการ (Boskey, 2014)

การเรียนรู้บทบาททางเพศและบริบททางสังคมในแง่ของสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงดูเป็นสิ่งสำคัญในการโอบอุ้มเอาความเป็นหญิงเข้ามาในเรือนกายทางชีวภาพแบบชาย ตามแนวคิดของ Irigaray (2000 อ้างถึงใน วัจนา เสริมสาธณสวัสดิ์, 2019) ที่สามารถนำมามองปรากฏการณ์แม่กะเทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างแม่กะเทยกับแม่ของตนในช่วงวัยเด็ก ผ่านการพยายามทำตามความคาดหวังของแม่ในฐานะที่ตนมองตนเองว่าเป็นลูกสาวไม่ใช่ลูกชาย

ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นภาพสะท้อนตัวตนเหมือนภาพสะท้อนในกระจกหรือสิ่งที่เรียกว่า บุคลิกภาพซ้อน (Identity identification) กล่าวคือเป็นประสบการณ์ของความเป็นแม่ของผู้หญิงที่มีความรู้สึกในฐานะที่เคยเป็นลูกสาวมาก่อนกับความรู้สึกที่มีต่อลูกในฐานะผู้ดูแลเลี้ยงดูผู้หญิงจึงมักเอาตามแบบอย่างความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับตนในฐานะลูกสาวที่เคยประสบมาถ่ายทอดให้กับลูกสาวอีกทีหนึ่ง (ปราณี วงศ์เทศ, 2559) ประกอบกับการขัดเกลาทางสังคมภายใต้โครงสร้างทางสังคมหรือสถาบันครอบครัวตามแนวทางของ Chodorow (1987) สามารถเป็นกรอบในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแม่และแม่กะเทยที่มีส่วนในการกำหนดบทบาทและความต้องการของการเป็นแม่ โดยพบว่าปัจจัยทางจิตวิทยาส่วนบุคคลส่งผลต่อการแสดงออกในความต้องการเลี้ยงดูหรือการสวมบทบาทในการเป็นแม่มากกว่าปัจจัยทางจิตวิทยา

ความใกล้ชิดกับความเป็นแม่และการเลี้ยงดูเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สะท้อนถึงบทบาททางจิตวิทยา ผู้หญิงข้ามเพศที่มีความเป็นหญิงและต้องการจะโอบรับความเป็นหญิงมาไว้ในตัวตนจะซึมซับบทบาทของการเป็นแม่และเรียนรู้ผ่านการเติบโตกับแม่ของพวกเขา ในอีกทางหนึ่งจากการศึกษาจะพบว่าประสบการณ์และบทบาทของการเป็นแม่ในวัยเด็กที่ผู้หญิงข้ามเพศต้องเผชิญในบางท่านอาจจะมีทิศทางลบและต้องเผชิญกับการเลี้ยงดูที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของการเป็นแม่ในแบบ

กระแสหลักของสังคม ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดบทบาทและการเตรียมตัวทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการเป็นแม่ได้

ดังนั้น การขัดเกลาจากสถาบันทางสังคมอื่นที่นอกเหนือไปจากสถาบันครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูก เช่น สื่อ กลุ่มผู้หญิงข้ามเพศ สถานศึกษา เป็นต้น จึงมีบทบาทที่สำคัญในการขัดเกลาทางสังคมต่อผู้หญิงข้ามเพศเกี่ยวกับความเป็นแม่ที่ถูกทำให้เชื่อว่าเป็นเรื่องของความเป็นหญิง และเป็นการควบคุมทางสังคมโดยปริยาย ทำให้เกิดความคิดส่วนบุคคลและความคาดหวังเกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยได้ สะท้อนผ่านความปรารถนาที่จะมีลูกด้วยตนเอง รวมถึงความคิดในการมีลูกที่ไม่ต้องการให้ลูกต้องเผชิญกับประสบการณ์ในเชิงลบเฉกเช่นเดียวกับแม่กะเทยที่ต้องเจอในวัยเด็ก โดยความปรารถนาที่จะดูแลเด็กอาจจะอยู่ร่วมกันอยู่ในตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศหรือไม่ก็ได้ (O'Reilly, 2007)

เห็นได้ชัดว่าปรากฏการณ์แม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยมมีส่วนในการควบคุมและกำหนดความแตกต่างทางเพศสถานะ และนำมาซึ่งบุคลิกภาพทางเพศ (Gender personality) ที่มีความแตกต่างกันและมีผลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความเป็นแม่ รวมถึงบทบาทของผู้หญิงข้ามเพศในอนาคต จุดเริ่มต้นของประสบการณ์ของความเป็นแม่กะเทยของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีนั้นสะท้อนถึงความพยายามในการก่อตัวและนิยามครอบครัวในลักษณะครอบครัวแบบชีวภาพผ่านการประกอบสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นความต้องการหนึ่งของผู้หญิงข้ามเพศที่ต้องการมีคู่ชีวิตและมีความต้องการที่จะมีลูก แต่ในขณะเดียวกันก็มีความทับซ้อนในความพยายามที่จะต่อรองหรือสร้างครอบครัวในรูปแบบที่หลากหลายบนฐานของเพศสถานะในฐานะที่ตนเป็นผู้หญิงข้ามเพศ เช่นเดียวกันผ่านการโอบอุ้มบทบาทของการเป็นแม่และความเป็นแม่ที่เป็นแม่กะเทย ภายใต้อุดมการณ์ของบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศที่ยังคงมีอิทธิพลทั้งจากสังคมภายนอกและประสบการณ์ที่ผ่านมาของครอบครัว

6.2 การเข้าถึงการเป็นแม่และกระบวนการรับเลี้ยงบุตร: ไม่ใช่ผู้หญิงข้ามเพศทุกคนที่จะเป็นแม่ได้

ในฐานะของการเข้าสู่กระบวนการเป็นแม่ จุดเริ่มต้นของการเป็นแม่ของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีเต็มไปด้วยความตื่นเต้น ความท้าทาย รวมถึงความรู้สึกที่จะเกิดขึ้นและพร่งพรูออกมาอีกมากมาย โบว์ลิ่งและริชชีที่ได้ตัดสินใจที่จะมีลูกที่ผ่านการรับเลี้ยงโดยไม่ได้มีผลผูกพันทางกฎหมายจากผู้หญิงหรือแม่ที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม จากที่ได้นำเสนอเรื่องราวข้างต้นในบทที่ผ่านมา โดยโบว์ลิ่งจะมีความพิเศษกว่าริชชี คือ การโบว์ลิ่งที่ได้ตัดสินใจที่จะมีลูกที่ผ่านการรับเลี้ยงโดยไม่ได้มีผลผูกพันทางกฎหมายที่แตกต่างกันในอีกรูปแบบ ได้แก่ กระบวนการรับเลี้ยงลูกผ่านเครือญาติคนสนิทที่มีเจตนาารมณ์ร่วมกัน

ที่จะตั้งท้องและยกลูกให้ โดยทั้งสองกระบวนการนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของปฏิบัติการในการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศภายใต้ทางเลือกและข้อจำกัดที่โบลิ่งและริชชีต้องเผชิญ

การที่โบลิ่งได้มีการรับเลี้ยงลูกผ่านเครือญาติที่มีเจตนารมณ์ร่วมกัน สำหรับทางเลือกดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ดีของเครือญาติและความไว้วางใจของทั้งสองฝ่ายในลักษณะของการได้ประโยชน์ในทั้งสองฝ่าย และทำให้ความรู้สึกของความเป็นแม่ของโบลิ่งมีความเป็นจริงมากยิ่งขึ้นไปอีก โดยโบลิ่งมองทางการรับเลี้ยงลูกผ่านใต้ทางเลือกดังกล่าวนี้นอกจากความพร้อมของตนเองและยังต้องได้รับความมั่นใจจากอีกฝ่าย รวมถึงแม่ผู้ให้กำเนิดว่าตนเองมีความสามารถในการเลี้ยงดูลูกของเขาได้อย่างดีกว่าที่เขาเลี้ยง ดังที่กล่าวว่า “แบบเค้าก็คิดว่าเราดูแลลูกเค้าได้ด้วยแหละ มีความพร้อมในอนาคตในระดับหนึ่งที่จะพาลูกเขาไปเจออะไรที่ดี เราก็เลยขอมาเป็นลูก พอคลอดได้สองเดือนก็รับมาดูแลเองเลย” โบลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

ในส่วนนี้จะแสดงให้เห็นว่า ขนชั้นกับการเข้าถึงการรับเลี้ยงบุตรหรือรับบุตรบุญธรรมในสังคมไทยล้วนมีส่วนที่เกี่ยวข้องกันอย่างมาก ความเป็นแม่อย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการที่จะเลี้ยงดูบุตรหรือความสามารถที่จะได้มาซึ่งบุตรได้อย่างมีคุณภาพ ขนชั้น อำนาจทางสังคมและสถานะทางเศรษฐกิจ ล้วนมีผลทั้งสิ้นของการที่จะก้าวสู่การเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย นำไปสู่การกำหนดและการตัดสินใจทางเลือกของการมีลูกของแม่กะเทยในสังคมไทยที่มีความยึดโยงกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้หญิงข้ามเพศแต่ละบุคคล

จะเห็นได้ชัดเจนหากเปรียบเทียบกับการศึกษาของกลุ่มผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานทุกรายที่ยังไม่ได้มีการโอรับบทบาทของการเป็นแม่ในการศึกษาการรับรู้ในส่วนแรกที่มีมองว่าข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทยของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ 1) เศรษฐฐานะ 2) การทำงานประจำ และ 3) การสูญเสียอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องเศรษฐฐานะที่มีส่วนสำคัญอย่างมากสำหรับผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานในการกำหนดบทบาทและส่งผลต่อความคาดหวังต่อการเป็นแม่กะเทยและการรับเลี้ยงลูก

ดังเช่นตัวอย่างของต๋อกแต้ที่บอกเล่าว่า “เงินส่งผลแน่นอนตอนนี้คือเหมือนกับว่าทุกอย่างมันต้องใช้เงินเงินคือทุกอย่างตั้งแต่แบบเลี้ยงดูขึ้นมาเลยตั้งแต่แรกทุกอย่างก็คือการใช้เงินถ้าไม่มีทุนตรงนี้ก็คิดก็คิดว่าก็เป็นแม่ได้แหละแต่อาจจะไม่ได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่แม่คิดว่าอยากจะให้ลูกได้” ต๋อกแต้ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565) หรือดังที่ยิปซีกล่าวว่า “พื้คิดว่าส่งผลมาก ๆ นะเงินมันเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการใช้ชีวิตการปูทางในชีวิตเลยหลายอย่างถ้าไม่ได้ใช้เงินนะเราก็ไม่สามารถใช้ชีวิตได้แน่นอนในสังคมไทยสวัสดิการเราก็ไม่ได้มีเท่าคนอื่น แบบมันก็เป็นตัวบ่งชี้สำคัญเลย ว่าเอาเป็นว่ามันสำคัญเลย” ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

การที่แม่กะเทยทั้งสองคนตัดสินใจเลือกที่จะรับเลี้ยงลูกจากคนที่ไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูลูก สะท้อนถึงนัยยะความสัมพันธ์ระหว่างพิตาทิปไตยและทุนนิยม อีกทั้งความแตกต่างทางเศรษฐกิจและชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวของทั้งสองฝ่ายนำมาสู่ความต้องการของแม่ผู้ให้กำเนิดที่ต้องการเลื่อนสถานะและให้ลูกได้เติบโตในสภาพแวดล้อมที่ดีอย่างมีคุณภาพ นำมาสู่การเกิดการแลกเปลี่ยนลูกในลักษณะของการให้อย่างไม่มีเงื่อนไขภายใต้ “สัญญาใจ” ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “แบบเค้าก็คิดว่าเราดูแลเค้าได้ด้วยแหละ มีความพร้อมในอนาคตในระดับหนึ่งที่จะพาเค้าไปเจออะไรที่ดี เราก็เลยขอมาเป็นลูก พอคลอดได้สองเดือนก็รับมาดูแลเองเลย” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

“สัญญาใจ” กล่าวคือเป็นการตกลงในการแลกเปลี่ยนและรับเลี้ยงลูกผ่านการตกลงทางวาจาอันเนื่องมาจากข้อจำกัดของกฎหมายในสังคมไทยในการเข้าถึงสิทธิการเจริญพันธุ์และการมีบุตรของบุคคลข้ามเพศ รวมถึงการอุ้มบุญในสังคมไทย โดยสัญญาใจดังกล่าวเกิดขึ้นบนฐานของความเป็นแม่กะเทยและการตัดสินใจระหว่างผู้หญิงข้ามเพศและแม่ผู้ให้กำเนิด ดังเช่นคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า “พี่ก็แบบใช้สัญญาใจอย่างเดียว แล้วก็ทำให้แม่รู้ว่าเลี้ยงลูกเขาได้ดี แค่นั้น มันทำได้เท่านี้แหละ เพราะยังไงเราก็เป็นแม่ที่ให้กำเนิดเขาไม่ได้ ชื่อแม่เขาก็ไม่ใช่เรา” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

กระบวนการภายใต้สัญญาใจดังกล่าว ทำให้เห็นบทบาทความเป็นแม่ภายใต้เงื่อนไขพิตาทิปไตยทุนนิยมมากขึ้น ในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเพศและการสืบพันธุ์ภายใต้อุดมการณ์ที่มีส่วนในการกำหนดความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยสะท้อนให้เห็นว่าการเป็นแม่อาจถูกมองว่าเป็นงานและเด็กเป็นผลผลิตที่เกิดจากแรงงานของแม่ผู้ให้กำเนิด รวมถึงงานของแม่และร่างกายของแม่ผู้ให้กำเนิดเป็นทรัพยากรในการสร้างทารก (Stanworth, 1987) แม้จะไม่มีเงื่อนไขทางการเงินในการแลกเปลี่ยนในขั้นต้นเหมือนกับกรณีการตั้งครรภ์แทนในต่างประเทศ แต่การแลกเปลี่ยนดังกล่าวเป็นการลงทุนในตัวเด็กให้สามารถเลื่อนสถานะและคุณภาพชีวิตให้ไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น

เรื่องราวของโบว์ลิ่งและริชชีที่ได้มีการแลกเปลี่ยนลูกจากความต้องการของแม่ผู้ให้กำเนิดที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่พ่อของเด็กทิ้งไปตั้งแต่ตั้งท้องอยู่ โดยพ่อแม่เด็กแยกทางกันและไม่ได้มีความพร้อมในการที่จะเลี้ยงลูก โบว์ลิ่งได้สะท้อนถึงความต้องการของแม่ผู้ให้กำเนิดเป็นอย่างดีว่า “พี่คะหนูมี ไร้ หนูเห็นพี่เลี้ยงลูกอยู่แล้วด้วย หนูไม่อยากให้ลูกลำบาก ไม่อยากให้ต้องมาทนอะไร แบบนี้น้ำ แบบเขาต้องอดมือกินมือ ละถูกเลี้ยงดูอยู่กับลุงชีเมา ซึ่งก็ไม่ได้ใส่ใจอะไรในตัวเด็กคนนี้นะ” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

ภายใต้พิตาทิปไตยทุนนิยมการแลกเปลี่ยนดังกล่าวเกิดขึ้นจากความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศสถานะของผู้ชายและผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ที่ไม่เท่าเทียม

กันทำให้นามาสู่ปัญหาของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่เป็นปัญหาหลักทางสังคมหนึ่งในสังคมไทย ประกอบกับระบบเศรษฐกิจและค่าครองชีพในสังคมไทย รวมถึงต้นทุนในการดูแลเด็กที่มีสัดส่วนที่สูงมากทำให้แม่ผู้ให้กำเนิดไม่สามารถทำการหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในฐานะของการเป็นแม่

ดังที่ Eisenstein มองว่ากระบวนการการทำงานภายในครัวเรือนจะส่งผลต่อการดำรงอยู่ของสังคม กล่าวคือผู้หญิงจะเสริมความมั่นคงของโครงสร้างปิตาธิปไตยผ่านครอบครัวเดียวและการเป็นแม่และผลิตซ้ำแรงงานใหม่ในการดูแล (Eisenstein, 1979) โดยพยายามส่งต่อบทบาทความเป็นแม่จากความไม่พร้อมของตนเองมาสู่แม่กะเทยที่มีความพร้อมมากกว่าเพื่อที่จะดำรงสถาบันของความเป็นแม่และผลิตซ้ำแรงงานใหม่ในการดูแล

อีกทั้งการตัดสินใจรับลูกมาเลี้ยงของโบว์ลิงและริชชี ลูกที่รับมาเกิดจากความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์ของแม่แท้ ๆ หรือแม่ที่เป็นผู้ให้กำเนิด เช่นเดียวกับงานศึกษาของ อาริยา จินมหันต์ (2551) สะท้อนให้เห็นว่าความแตกต่างบนฐานความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศสถานะที่ไม่เท่าเทียมกันเป็นสิ่งที่ปิตาธิปไตยประกอบสร้างขึ้นมาเพื่อควบคุมเพศวิถีของผู้หญิง ปิตาธิปไตยนำมาสู่ความรุนแรงทางเพศสถานะในมิติต่าง ๆ นำมาซึ่งการที่ผู้หญิงจะต้องกลายเป็นแม่ที่เลี้ยงลูกโดยลำพังหรือการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อม ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามต่อรองในแง่ของศักยภาพและความพร้อมของแม่กะเทยที่พร้อมจะดูแลลูกและมีความสามารถในการมีบุตรได้ของสังคมไทย ในอีกทางเลือกหนึ่งของความพยายามในการเป็นแม่ในการรับเลี้ยงลูกจากคนที่ไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูลูก

ทางเลือกที่แม่กำเนิดตัดสินใจในการยกลูกให้กับแม่กะเทยเลี้ยงเป็นสิ่งสะท้อนว่าเป็นความต้องการที่จะให้ลูกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งอาจจะเป็นทางเลือกของการตัดสินใจในการเป็นแม่ที่ดีภายใต้สภาวะความกดดันและกดขี่ของปิตาธิปไตยและทุนนิยม ขณะเดียวกันการรวมกันของปิตาธิปไตยและทุนนิยมสะท้อนถึงความย้อนแย้งที่จะคัดค้านการมีส่วนร่วมในการขายทารกโดยแม่ของพวกเขา ในขณะที่อนุญาตให้ตั้งครรภ์แทนทารกถือเป็นสิ่งล้ำค่าแม่แม่ไม่ได้เป็นเจ้าของ (Taylor et al., 2004, p. 19-24)

โบว์ลิงและริชชีได้สะท้อนถึงการเป็นแม่ทางสังคมที่พยายามแสวงหาการมีบุตรจากแม่ที่สามารถตั้งครรภ์ได้หรือแม่ที่การทำหน้าที่ในการผลิตลูก (Mode of reproduction) จะให้ได้ซึ่งว่าความเป็นทุนนิยมและความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจที่สามารถกำหนดหรือสร้างอำนาจและลงทุนเกี่ยวกับการเป็นพ่อแม่ได้ภายใต้การควบคุมทรัพย์สินของผู้อื่นในความเป็นพ่อแม่เช่นกัน (Stanworth, 1987) อีกทั้งภายใต้ความแตกต่างระหว่างสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมถือเป็นการสร้างอำนาจให้กับแม่กะเทยและเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ทางเครือญาติผ่านกระบวนการทางสังคม (Devasahayam & S.A. Yeoh, 2007)

ในช่วงแรกโบว์ลิงและริชชีจะมีความกังวลใจในแง่ของการจัดการกับความรู้สึกกับความแปลกแยกกับลูกของตนที่ไม่ได้เป็นผู้ให้กำเนิด ในทำนองเดียวกันกับที่ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ที่อาจมีความรู้สึกแปลกแยกจากผลผลิตของแรงงานสืบพันธุ์ของพวกเขา (Reproductive labor) โดยการที่เทคโนโลยีเข้ามาควบคุมกระบวนการคลอด ทำการผ่าตัดคลอดที่ไม่จำเป็นทางการแพทย์หรือให้ยาสลบผู้หญิงที่จะคลอด ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อเทคโนโลยีการสืบพันธุ์รูปแบบใหม่พัฒนาขึ้นผู้หญิงจำนวนมากขึ้นอาจรู้สึกแปลกแยกจากทั้งผลิตภัณฑ์และกระบวนการสืบพันธุ์ในรูปแบบที่น่าทึ่งมากขึ้น (Ward, 1997)

ไม่ต่างอะไรจากแม่กะเทยที่รู้สึกถึงความแปลกแยกและนำมาซึ่งความกังวลใจดังกล่าวเช่นกัน โดยเฉพาะโบว์ลิงที่มักจะกล่าวถึงความกังวลใจนี้บ่อยครั้งมากกว่าริชชี เนื่องจากริชชีไม่ได้รับเลี้ยงดูแค่ลูกแต่รับเลี้ยงดูแม่ผู้ให้กำเนิดด้วย ประเด็นนี้ทำให้ความกังวลของโบว์ลิงอาจจะเกิดขึ้นมากกว่า ดังที่โบว์ลิงได้สะท้อนว่า “เมื่งเขาเราอมอยู่” หรือการที่โบว์ลิงได้บอกกล่าวแม่ผู้ให้กำเนิดในทำนองที่ว่า “แบบวันหนึ่งถ้าหนูพร้อมจะมารีบบกลับไปก็ยินดีนะ” โบว์ลิง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

จากมุมมองของอุดมการณ์ของเทคโนโลยีภายใต้การพัฒนาของทุนนิยมเห็นได้ชัดว่าการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นดังกล่าว การเป็นแม่ถูกมองว่าเป็นงานและเด็กเป็นผลผลิตที่เกิดจากแรงงานของแม่ งานของแม่และร่างกายของแม่เป็นทรัพยากรในการสร้างทารก สิ่งสำคัญสำหรับทุนนิยมคือการสะสมและการลงทุนเพื่อสะสมความมั่งคั่ง โดยคนที่อยู่ในฐานะที่จะควบคุมผู้อื่นได้สิทธิในทรัพย์สินได้ขยายอิทธิพลออกไปซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเป็นพ่อแม่ (Stanworth, 1987)

การรับลูกมาเลี้ยงเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยนั้นมีความเป็นแม่ที่แท้จริงมากที่สุดในปัจจุบันภายใต้เงื่อนไขของเพศสถานะ เศรษฐกิจและชนชั้นทางสังคม แต่การรับลูกมาเลี้ยงได้นำมาสู่ความแปลกแยก (Alienation) ที่อาจจะเกิดขึ้นอาจจะกล่าวได้ว่ากระบวนการรับเลี้ยงลูกถือเป็นกระบวนการทำให้ผู้หญิงข้ามเพศกลายเป็นแรงงานสำหรับแม่ผู้ให้กำเนิดอีกทีและนำไปสู่การตกอยู่ภายใต้การครอบงำของอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ (O'Reilly, 2007) และการเผชิญกับความไม่แน่นอนจากประสบการณ์ของแม่กะเทยของทั้งโบว์ลิงและริชชีที่ได้เน้นย้ำจากการรับเลี้ยงบุตร

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวความแปลกแยกจึงมีความทับซ้อนในสามชั้น ได้แก่ 1) ความแปลกแยกของแม่ผู้ให้กำเนิดที่ไม่สามารถเป็นเจ้าของบุตรได้ 2) ความแปลกแยกของผู้หญิงข้ามเพศที่รับบุตรมาเลี้ยงในเชิงชีวภาพหรือพันธุกรรม และ 3) ความแปลกแยกกับสังคมในเชิงของการไม่สามารถเป็นแม่ตามกฎหมายได้ในสังคมไทย เช่น กรณีความกังวลใจในแง่ของการรับบุตรมาเลี้ยงแล้วแม่แท้ ๆ จะนำบุตรกลับคืนไป เป็นต้น

ประการแรก ความแปลกแยกของแม่ผู้ให้กำเนิดที่ไม่สามารถเป็นเจ้าของบุตรได้ ดังที่ตามแนวทางสตรีนิยมมาร์กซิสต์จะเห็นว่าผู้หญิงนั้นเริ่มมีความแปลกแยกกับอุดมการณ์ความเป็นแม่มากขึ้นในแง่ของการเข้ามาครอบงำของวิทยาศาสตร์การแพทย์แบบสมัยใหม่ในการทำหน้าที่ผลิตลูก (Mode of reproduction) รวมถึงการตั้งครุฑแทน (กัตติกา ธนะขว้าง, 2551) ประการถัดมา ความแปลกแยกของผู้หญิงข้ามเพศที่รับบุตรมาเลี้ยงในเชิงชีวภาพหรือพันธุกรรมที่ไม่สามารถมีความสัมพันธ์ในเชิงดังกล่าวได้ ดังที่โบว์ลิ่งสะท้อนผ่านคำว่า “เมียงเขาเรอมอยู่” และประการสุดท้าย ความแปลกแยกกับสังคมในเชิงของการไม่สามารถเป็นแม่ตามกฎหมายและการถูกปฏิเสธความเป็นแม่ในสังคมไทย สะท้อนผ่านความกังวลของโบว์ลิ่งและริชชีเพียงสิ่งเดียวคือ การเป็นแม่นอกกฎหมายของโบว์ลิ่งที่ทำให้ลูกของเขาไม่ได้มีสิทธิหรือสวัสดิการที่ลูกเขาจะได้รับในฐานะที่เขาเป็นแม่ เนื่องจากแม่ผู้ให้กำเนิดเขายังมีผลผูกพันตามกฎหมายอยู่ ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “ทุกวันนี้กังวลเรื่องเดียว กลัวว่าตัวเองจะตายเมื่อไหร่ แบบอนาคตมันเป็นอะไรที่ไม่แน่นอนมาก” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

จะเห็นได้ชัดว่าในกระบวนการของการรับเลี้ยงดูและจุดเริ่มต้นของความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยถูกควบคุมภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและความสามารถในการสะสมทุนและการเลื่อนสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ อีกทั้งการรับเลี้ยงลูกในสังคมไทยเป็นทางเลือกของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีที่เป็นจุดเริ่มต้นในการเป็นแม่ในระยะแรกก่อนจะมีการวางแผนการรับบุตรบุญธรรมในอนาคตต่อไป

ในกระบวนการรับบุตรบุญธรรมในสังคมไทยตามกฎหมายสามารถทำให้การรับเลี้ยงลูกมีผลผูกพันตามกฎหมายได้แต่การรับบุตรบุญธรรมของบุคคลข้ามเพศในสังคมไทยยังคงมีข้อจำกัดและเผชิญกับเงื่อนไขและแรงกดดันทางสังคมอย่างมาก ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “แค่ในฐานะของลูกบุญธรรมก็ไม่ได้อะไรจากเราอย่างเต็มที่ นี่คือทางเดียวที่เราต้องสร้างไว้ให้เขา ในอนาคตก็จะพาเขาไปเปลี่ยนนามสกุลเพื่อที่จะให้เราเป็นผู้ดูแลหรือผู้ปกครอง แบบเป็นลูกบุญธรรมไร้อำนาจตามกฎหมาย แต่ก็ทำได้แค่นี้” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

การศึกษานี้เป็นเพียงช่วงแรกของการเป็นแม่กะเทยเท่านั้นทำให้การวางแผนที่จะรับบุตรบุญธรรมในวัยเด็กเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและมีเงื่อนไขเฉพาะ และแม่กะเทยในงานศึกษานี้ยังไม่ได้ดำเนินการ รวมถึงบรรยากาศทางสังคมที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ยังคงมีทัศนคติที่ไม่ปรับตัวตามถึงแม้จะสามารถรับบุตรบุญธรรมได้ ในฐานะของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศก็ยังคงมีอคติและการตีตราอยู่ ทำให้แม่กะเทยยังคงมองเรื่องของการวางแผนการรับบุตรบุญธรรมเป็นเรื่องของอนาคตภายใต้ความไม่แน่นอนที่พวกเขาต้องเผชิญ เช่นเดียวกับที่ March (1995) เห็นว่าทัศนคติทางสังคมหรือปัจจัย

ภายนอกครอบครัวยังคงมีผลอย่างมากและสร้างความกดดันในการดำเนินชีวิต รวมถึงการปรับตัวของครอบครัวที่รับเลี้ยงบุตรบุญธรรม

6.3 กว่าจะเป็นแม่กะเทยไม่ใช่เรื่องง่าย: บทบาทในการเป็นแม่และการต่อรองกับสังคม

ภูมิหลังประสบการณ์ของแม่กะเทยที่ได้นำเสนอข้างต้นล้วนแล้วแต่มีจุดเริ่มต้นมาจากการต่อสู้และต่อรองกับครอบครัว รวมถึงสังคมมาโดยตลอด อีกทั้งความสามารถและโอกาสในการสะสมทุนและเลื่อนสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของแม่กะเทยทำให้พวกเขามีความต้องการที่จะโอ้อวดการเป็นแม่ผ่านการรับเลี้ยงดูลูก ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและเศรษฐกิจดังกล่าวไม่ใช่ว่าผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานทุกคนจะประสบความสำเร็จและสามารถเป็นแม่ได้เช่นเดียวกับโบว์ลิ่งและริชชี

แม้โบว์ลิ่งและริชชีจะมีความง่ายในการเข้าถึงบทบาทของการเป็นแม่มากกว่าผู้หญิงข้ามเพศบุคคลอื่น ๆ แต่เมื่อโบว์ลิ่งและริชชีเลือกและตัดสินใจที่จะรับเลี้ยงลูกและสวมบทบาทของการเป็นแม่แล้ว แต่ก็ยังพบว่าแม่กะเทยยังคงต้องเผชิญกับความยากในการเป็นแม่หลายประการ ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นว่า “กว่าจะเป็นแม่กะเทยไม่ใช่เรื่องง่าย” การเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้ความเป็นปิตาธิปไตยและทุนนิยมสูงล้วนส่งผลกระทบอย่างมากต่อบทบาทของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ ความยากแรก คือ การสะสมทุนและเลื่อนสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศ และความยากประการถัดมา คือ การสวมบทบาทในการเป็นแม่และการต่อรองกับสังคม

ปฏิบัติการของการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งและริชชีในฐานะของการเป็นแม่นอกกฎหมายสะท้อนผ่านความพยายามในการเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุดเท่าที่คนคนหนึ่งจะกระทำได้ ผ่านการทำหน้าที่ของการเป็นแม่คือ บทบาทในการดูแลและเลี้ยงดู การสวมบทบาทของการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งและริชชีในมุมมองของพวกเขาก็ไม่ต่างอะไรจากการเป็นแม่ของบุคคลอื่นเลย ดังเช่นริชชีที่กล่าวว่า “คำว่าแม่สำหรับเรานั้นก็เหมือนแบบเป็นทุกอย่างเลยอะ แบบก็เหมือนแม่แบบที่เลี้ยงเรามาเลย เป็นเหมือนแม่เราตอนนั้นเลย เราก็ได้รับความรู้สึกตรงนั้นมาเต็ม ๆ เลย” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

จากจุดเริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการรับเลี้ยงลูกดังที่ได้กล่าวไปในหัวข้อข้างต้น จนกระทั่งได้ก้าวเข้ามาทำหน้าที่เลี้ยงดูและดูแลลูก ทำให้ทั้งคู่รู้สึกมีความเชื่อในตนเองที่ว่าผู้หญิงข้ามเพศสามารถมีสัญชาติญาณของการเป็นแม่ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า “ในความคิดเรา เราเป็นแม่โดยปริยายแล้ว เราคิดว่าเราเป็นแม่เต็มตัวแล้วก็เป็นแม่ที่แท้จริง การที่เรามีลูกเนี่ยะ

มันทำให้คำว่า กะเทย ซึ่งแบบแต่ก่อนมันผูกติดกับเรามากมาก มันเริ่มหายไปเลย” โบว์ลิง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

ด้วยค่านิยมของสังคมและกฎหมายสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองที่เป็นที่นิยมเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกันว่า “ผิดธรรมชาติ” สังคมมักจะมองว่าพวกเขามีข้อบกพร่องทางศีลธรรม ดังนั้น จึงไม่สามารถเป็นพ่อแม่ที่ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมได้ ดังนั้นหน้าที่ของพวกเขาในการต่อรองกับระบบกฎหมายคือ การแสดงให้เห็นว่าพวกเขามี “ธรรมชาติ” ที่คาดหวังจากความเป็นแม่และมีคุณค่าควรที่จะได้รับการดูแลลูกเอกจากเดียวกับบุคคลอื่น โบว์ลิงและริชชีได้พยายามต่อรองบทบาทของความเป็นแม่ในครอบครัวที่ไม่ได้ผูกติดไว้แค่ความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย และพยายามที่จะนิยามคำว่าครอบครัวในรูปแบบใหม่ที่ไม่ใช่บนฐานของเพศทางชีวภาพเพื่อต่อรองกับบรรทัดฐานทางสังคมภายใต้การให้คุณค่าหลักในบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ ขณะเดียวกันการที่โบว์ลิงมีความปรารถนาที่จะมีลูกชาย ความปรารถนาดังกล่าวสะท้อนถึงนัยยะของการต่อรองและดำรงตนกับบรรทัดฐานรักต่างเพศเนื่องจากในหลายสังคมที่มีอุดมการณ์ดังกล่าวอย่างเข้มข้นภายใต้การเป็นแม่และความเป็นครอบครัวในอุดมคติผู้หญิงหรือผู้ที่มีลูกจะได้รับความเคารพทางสังคมในฐานะแม่ที่มีลูกชาย (O'Reilly, 2007)

โบว์ลิงและริชชีเข้าใจว่าวิธีการดูแลลูกของตนเอง คือ การแสดงให้เห็นว่าพวกเขา “ดีเท่าหรือดีกว่า” แม่แท้ ๆ ที่เป็นผู้ให้กำเนิด ดังที่ริชชีมองว่า “การมีลูกคือการสละทั้งชีวิต” ความคิดดังกล่าวสะท้อนถึงมุมมองของการเป็นแม่ของริชชีในเชิงการการทำหน้าที่และการเสียสละ รวมถึงบทบาทในการเป็นแม่ของโบว์ลิงไม่แตกต่างอะไรไปจากเป้าหมายของการเป็นแม่ของบุคคลอื่น นั่นคือการเลี้ยงดูและดูแลลูกให้อย่างเต็มที่และดีที่สุด และสิ่งที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จของการเลี้ยงดูและปฏิบัติการในการเป็นแม่สำหรับโบว์ลิงและริชชี คือ ผลลัพธ์ของการเลี้ยงดู เห็นได้ชัดว่าอุดมการณ์การเป็นแม่ในสังคมไทยล้วนมีผลต่อการประกอบสร้างชุดความคิดของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศอย่างมากภายใต้การเป็นแม่ที่ดีและเสียสละนำมาสู่การดูแลสนับสนุนลูกอย่างเต็มที่

จากแนวคิดของ O'Reilly ได้อธิบายเกี่ยวกับบรรทัดฐานของการเป็นแม่ที่ดีที่ถูกกำหนดโดยอุดมการณ์ปิตาธิปไตย ได้แก่ 1) เด็กต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมโดยแม่ผู้ให้กำเนิด 2) การเป็นแม่นี้ต้องใช้เวลาลูกในลักษณะ 24/7 3) แม่ต้องคำนึงถึงความต้องการของลูกก่อนแม่เสมอ 4) แม่มีหน้าที่จัดหาบุคคลที่สามารถอบรมสั่งสอนให้กับลูกได้นอกเหนือไปจากตัวแม่ 5) ผู้เป็นแม่ต้องเติมเต็มความพึงพอใจของลูกอย่างเต็มที่ 6) แม่ต้องเสียสละเวลา กำลัง และเงินไปกับการเลี้ยงดูลูก 7) การเป็นแม่จะต้องมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ 8) งานของแม่และการเลี้ยงลูกโดยถือเป็นภารกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง (O'Reilly, 2007) จากแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาเป็นกรอบในการมองความคิดของการเป็นแม่ของทั้งโบว์ลิงและริชชีได้อย่างชัดเจนในคำว่า “การมีลูกคือการสละทั้งชีวิต” โดยเฉพาะประสบการณ์ในการเป็นแม่ในช่วงแรกที่จะกล่าวต่อไป

ภายใต้โครงสร้างทางสังคมแบบปิตาธิปไตยในสังคมไทยที่แทรกซึมและขัดเกลาผ่านสื่อสารมวลชน โรงเรียน กฎหมาย เป็นต้น และการพัฒนาของระบบทุนนิยมอย่างเข้มข้นโดยมีอิทธิพลจากตะวันตกทำให้บทบาทของผู้หญิงในครอบครัวมีความเข้มข้นอย่างมาก สะท้อนผ่านอุดมการณ์การเป็นแม่ที่เข้มข้น (The ideology of intensive mothering) ที่นำมาสู่วาทกรรมของการเป็นแม่ที่ดีและเสียสละ (Hay, 1996) อีกทั้งอุดมการณ์การเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย การเป็นแม่ที่เข้มข้น รวมถึงบรรทัดฐานการรักต่างเพศเป็นสิ่งที่ปิตาธิปไตยปลูกฝังความคาดหวังทางเพศไว้กับทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ทำให้พลวัตทางอำนาจของรูปแบบครอบครัวที่มีบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุน (Lewin, 1994) โดยสะท้อนผ่านปฏิบัติการของแม่กะเทยชนชั้นกลางวัยทำงานที่เกิดขึ้น

ในทางกลับกันความพยายามในการต่อรองกับสังคมของแม่กะเทยในสังคมไทยผ่านการรับเลี้ยงลูกหรือรับบุตรบุญธรรมซึ่งเป็นทางเลือกเดียวที่แม่กะเทยตัดสินใจ นำมาสู่การเกิดขึ้นของแม่กะเทยในสังคมไทย ได้สะท้อนให้เห็นว่า บทบาทของการเป็นแม่ไม่ได้ถูกจำกัดเพียงแค่ผู้ที่เป็เพศหญิงโดยกำเนิด ถึงแม้ว่าในปัจจุบันแม่กะเทยจะไม่สามารถผลิตลูกได้ในฐานะเฉกเช่นเดียวกับผู้หญิง แต่เราก็จะเห็นว่าบทบาทของแม่กะเทยในฐานะผู้ผลิตนั้นมีความสำคัญอย่างมากและสำหรับกะเทยที่มีความพร้อมและความต้องการที่จะมีบุตร

บทบาทของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศทั้งโบว์ลิ่งและริชชีมีจุดเริ่มต้นในรูปแบบที่คล้ายกันตั้งแต่ก่อนกระบวนการที่แม่ที่แม่ผู้ให้กำเนิดจะคลอดลูกออกมา หรือในกรณีที่รับลูกมาเลี้ยงจากแม่ที่คลอดบุตรออกมาแล้ว บทบาทในฐานะแม่ได้เริ่มต้นขึ้นหลังจากการแลกเปลี่ยนลูก ในกรณีของโบว์ลิ่งในการรับเลี้ยงลูกคนแรกจากญาติสนิทระหว่างตั้งครรภ์ บทบาทของโบว์ลิ่งเริ่มตั้งแต่วะหว่างที่แม่ผู้ให้กำเนิดตั้งครรภ์อยู่ในท้อง โบว์ลิ่งไม่ได้นิ่งเฉยในหน้าที่ของการเป็นแม่และได้สนับสนุนทางการเงินและสังคม ตั้งแต่การเลี้ยงดูแม่ผู้ให้กำเนิด รวมถึงการสนับสนุนค่าใช้จ่าย เช่น ค่าบำรุงครรภ์ ค่าคลอด เป็นต้น ไม่ต่างอะไรกับริชชีที่เป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพและทางการแพทย์ รวมถึงการใช้ชีวิตทั้งหมดให้กับแม่ผู้ให้กำเนิด เช่น ค่าตรวจครรภ์ ค่ายาบำรุงครรภ์ อีกทั้งยังมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านของการอัลตราซาวด์เพื่อดูเพศ ตลอดจนการซื้อข้าวของเครื่องใช้และเสื้อผ้า

ปฏิบัติการในการเลี้ยงดูและการเป็นแม่ของทั้งโบว์ลิ่งและริชชี ภาพเหล่านี้สะท้อนถึงภาพของการเลี้ยงดูลูกแบบชนชั้นกลางอย่างมาก โดยกระบวนการในการดูแลและเลี้ยงดูเริ่มตั้งแต่วะหว่างตั้งครรภ์จนถึงการคลอดออกมาในปัจจุบัน ซึ่งมีการใช้วิธีการแพทย์สมัยใหม่ในการดูแลร่างกายของแม่ผู้ให้กำเนิดจนถึงกระบวนการทำคลอด ซึ่งกระบวนการทั้งหมดต้องแลกมาด้วยการมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่งหากไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าเช่นเดียวกับแม่กะเทยทั้งสองก็อาจจะทำให้ส่งผลอย่างมากต่อการวางแผนครอบครัวในอนาคต

ในงานศึกษาของ เกลิมพล แจ่มจันทร์ (2562) ได้กล่าวถึงต้นทุนในการเลี้ยงดูบุตรว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากที่มีผลต่อการตัดสินใจมีบุตรของคู่สมรสในสังคมไทย ระดับชนชั้นทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร โดยพบว่าต้นทุนการเลี้ยงดูบุตรเป็นไปในลักษณะอัตราก้าวหน้าตามระดับฐานะของครัวเรือนโดยเฉพาะการลงทุนในด้านการศึกษาและสุขภาพ ครัวเรือนที่มีฐานะสูงจะมีการลงทุนมาก หากวัดจากรายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อหัวประชากรในช่วงวัยเด็ก อายุ 0 -14 ปี ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรคิดเป็นมูลค่าที่แท้จริงของบุตร 1 คน จะใช้เงิน 1.57 ล้านบาท

จากที่กล่าวไปข้างต้นในกรณีที่แม่กะเทยรับลูกมาเลี้ยงหรือมีการตกลงกันระหว่างที่เด็กอยู่ในครรภ์ อันจะเกิดจากความไม่พร้อมหรือความไว้นื้อเอื้อใจกันของญาติก็ตาม แม่กะเทยก็จะมีบทบาทหลักในแง่ของการสนับสนุนค่าใช้จ่ายและการสนับสนุนทางสังคม ตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ และหลังตั้งครรภ์ของแม่ผู้ให้กำเนิด การสนับสนุนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปฏิบัติการของการเป็นแม่กะเทยในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างแม่กะเทยและแม่ผู้ให้กำเนิดในการมีส่วนร่วมระหว่างกันของการเป็นแม่ในช่วงแรก

เช่นเดียวกันกับทฤษฎีพื้นฐานของการเป็นแม่ของ Barlow and Cairns (1997) ที่กล่าวถึงขั้นตอนของการสร้างการมีส่วนร่วม (Engagement) ในประเด็นของการมุ่งมั่นกับสถานการณ์ชีวิตใหม่และการมีส่วนร่วมในกระบวนการขัดเกลาตนเอง บทบาทของแม่ผู้ให้กำเนิดก็จะเน้นการสนับสนุนทางชีวภาพและการดูแลในช่วงแรก ภายใต้การสร้างการมีส่วนร่วมดังกล่าวนอกจากแม่กะเทยจะมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายและการดูแลทางสังคมแล้ว แม่กะเทยต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมทางอารมณ์และจิตใจ ความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่มารวมถึงการตระหนักรู้ในตนเองในฐานะการสวมบทบาทของการเป็นแม่

บทบาทในช่วงแรกของการเป็นแม่ ทั้งโบว์ลิ่งและริชชีได้พยายามโดยการสนับสนุนทางสังคมและเศรษฐกิจให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เนื่องจากตนเองไม่สามารถสนับสนุนทางชีวภาพได้ เช่น การคลอดบุตร การให้นมบุตร ทำให้บทบาทของแม่กะเทยในช่วงแรกสะท้อนถึงการแบ่งบทบาทหน้าที่ระหว่างแม่ผู้ให้กำเนิดในฐานะผู้ผลิตลูก และในฐานะของบทบาทในการผลิตดังกล่าวผู้หญิงข้ามเพศมีหน้าที่โอบอุ้มและสนับสนุนการผลิตเพื่อให้หน้าที่การผลิต (Mode of production) ของผู้หญิงโดยกำเนิดที่ไม่มีความพร้อมนั้นมีคุณภาพและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น บทบาทในฐานะของการผลิตของแม่กะเทยกล่าวโดยสรุปมีความสัมพันธ์ไม่ใช่เพียงแค่การผลิตแล้วตอบสนองความต้องการของตนเองเท่านั้น แต่เป็นการตอบสนองเพื่อผู้อื่นด้วย นั่นคือ การให้โอกาสในการเติบโตของบุตรที่เกิดจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมถึงการให้โอกาสแม่ผู้ให้กำเนิดด้วย

จากความสามารถในการดูแลและเลี้ยงดูของผู้หญิงข้ามเพศดังกล่าวทำให้เห็นว่าการสัมพันธ์คุณค่าของการเป็นแม่ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูและดูแลผู้คน โดยที่การดูแล (Caring) ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่บนฐานของความเป็นหญิงหรือผู้หญิงเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป ดังที่ Chodorow (1987) มองว่าภายใต้ความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงบนพื้นฐานของชีวภาพ การดูแล (Caring) และการคลอดบุตร (Childbearing) ออกจากกัน และการเป็นแม่ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวภาพ เช่น ฮอรโมน ที่จะเป็นส่วนสัมพันธ์กับสัญชาตญาณของการเป็นแม่แต่ขณะเดียวกันการขัดเกลาทางสังคมมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อบทบาทของผู้หญิงและการผูกติดบทบาทของแม่ไว้กับผู้หญิง

การเป็นแม่ในช่วงแรกของโบว์ลิงแทบจะไม่ต่างอะไรจากริชชีที่มีความรู้สึกลึกซึ้งในการที่จะเลี้ยงดู รวมถึงในการปรับตัวในฐานะของการเป็นแม่ ดังที่โบว์ลิงกล่าวว่า “ต้องอดทน” หรือริชชีใช้คำบอกเล่ากับผู้สัมภาษณ์ว่า “ยากระดับร้อยเลย” หรือ “การเป็นแม่ครั้งแรกมันก็จะยาก ถ้าใครไม่เคยทำมันก็จะไม่รู้ว่าจะมันต้องทำอย่างไรอะไร” อีกทั้งโบว์ลิงและริชชีจะกังวลและตระหนักเป็นพิเศษในแง่ของการแสวงหาวัตถุที่จะตอบสนองความต้องการลูก รวมถึงการเลือกสภาพแวดล้อมที่ดี ดังเช่นที่ริชชีกล่าวว่า “สังคมไทยแบบเนี่ยลูกเราก็ต้องแบบเกิดมาก็ต้องเจออยู่แล้วอะแค่เราก็ต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้ลูกทำให้ลูกอะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

เช่นเดียวกันกับผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอรับบทบาทของการเป็นแม่ที่มีความเห็นในทำนองเดียวกัน ดังเช่นตัวอย่างของบานเย็นที่ว่า “การซื้อสภาพแวดล้อมอย่าง เช่น โรงเรียนเอกชนซึ่งค่าเทอมไม่ได้ถูกเลยซึ่งการเรียนเอกชนมันค่อนข้างดีตรงที่ระบบการศึกษาและสภาพสังคมที่จะเอื้อต่อลูกของเราในฐานะที่เราเป็นแม่ที่เป็นบุคคลข้ามเพศด้วย ซึ่งอาจจะจะมีอะไรมาบั่นทอนจิตใจเค้าได้ในขณะที่เราเป็นแม่ก็เถอะ” บานเย็น นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 มกราคม 2565) หรือยิปซีที่กล่าวว่า “ส่งผลมาก ๆ นะ เงินมันเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในการใช้ชีวิตการปูทางในชีวิตเลยหลายอย่างถ้าไม่ได้ใช้เงินนะเราก็ไม่สามารถใช้ชีวิตได้แน่นอนในสังคมไทยสวัสดิการเราก็ไม่ได้มีเท่าคนอื่น แบบมันก็เป็นตัวบ่งชี้สำคัญเลย ว่าเอาเป็นว่ามันสำคัญเลย” ยิปซี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 มกราคม 2565)

งานศึกษาของ มนสิการ กาญจนะจิตรา และคณะ (2562) พบว่าการสร้างครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจำเป็นต้องใช้ทุนทรัพย์จำนวนมากทำให้ปัจจุบันบุคคลที่มีความคาดหวังและความต้องการในการเป็นแม่มีความกดดันอย่างมากจากสภาพของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่จำเป็นต้องทำงานอย่างหนัก รวมถึงการสร้างความสุขของชีวิต จากงานศึกษาเงื่อนไขที่สำคัญที่จะส่งผลต่อความพอใจในสมดุชีวิตของตนเอง ได้แก่ ช่วงเวลาของชีวิต ระดับคุณภาพชีวิต ภาระหน้าที่อื่น ๆ ที่ตนเองต้องรับผิดชอบ รวมถึงสถานภาพทางการเงิน ซึ่งในปัจจุบันจากการศึกษาดังกล่าว

รวมถึงการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศในงานศึกษานี้ยังคงพบवासังคมโดยรวมยังไม่มีคุณภาพและทำให้ไม่สามารถสร้างสมดุลของชีวิต รวมถึงเอื้อต่อการเลื่อนเศรษฐกิจได้ ทางเลือกของการศึกษาของมนสิการ กาญจนะจิตรา และคณะ ให้ผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องอีกเช่นกันในการปรับตัวไปสู่การทำงานที่ยืดหยุ่นเพื่อที่จะมีการสร้างความสมดุลของเวลาในการเลี้ยงดูบุตรได้

ถึงแม้การเป็นแม่ในช่วงแรกของโบว์ลิ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและทุกคนชื่นชมในภาระหน้าที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงลูกของโบว์ลิ่ง แต่โบว์ลิ่งก็รู้สึกถึงความยากในการเลี้ยงดูลูก เช่นเดียวกับการเป็นแม่ของริชชีในช่วงแรกที่ได้สะท้อนถึงความรู้สึกที่ยากของการที่จะเลี้ยงดูลูก รวมถึงในการปรับตัวในฐานะของการเป็นแม่การที่โบว์ลิ่งไม่ได้เป็นแม่ผู้ให้กำเนิดในทางชีวภาพ ขณะเดียวกันความยากและความไม่มั่นใจหลังจากการรับเลี้ยงลูกมาเริ่มถูกลบเลือนและเต็มไปด้วยความพึงพอใจของความคิดในการเป็นแม่เมื่อใหม่ ปฏิบัติการของความเป็นแม่ที่เกิดขึ้นของผู้หญิงข้ามเพศสามารถที่จะมองผ่านความคิดความเป็นแม่ (Maternal Thinking) ของ Ruddick (1984) ในกรณีของโบว์ลิ่งและริชชีเช่นกัน การที่แม่กะเทยตระหนักถึงวัตถุที่จะตอบสนองความต้องการของลูก ก็สอดคล้องกับปฏิบัติการของความเป็นแม่ 3 ประการ ซึ่งเป็นเกณฑ์แห่งความสำเร็จของการผลิตเด็กที่โตเป็นผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่ยอมรับของแม่

โดยประการแรก ความสนใจในการรักษาชีวิตของเด็ก แม่กะเทยได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาเด็กเพื่อรักษาชีวิตไว้ผ่านการรับเลี้ยงลูก ประการถัดมา ความสนใจในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก แม่ต้องไม่เพียงแต่รักษาชีวิตที่เปราะบางเท่านั้น ในฐานะความเป็นแม่ยังต้องส่งเสริมการเติบโตและรับการเปลี่ยนแปลง โดยแม่กะเทยจะพยายามสนับสนุนและเลี้ยงดูลูกอย่างเต็มที่ที่สุดภายใต้กรอบการเป็นแม่ที่ดี และประการสุดท้าย คือ ความสนใจในการสร้างเด็กที่ยอมรับได้ ปัจจัยที่สำคัญสามประการนี้มีอยู่ในปฏิบัติการของความเป็นแม่ ซึ่งแม่กะเทยก็ได้หยิบรับคุณค่าความเป็นแม่เหล่านี้มาใช้เป็นหลักและมีความเข้มข้น ในเมื่อเขาไม่สามารถให้ส่วนหนึ่งทางพันธุกรรมหรือชีวภาพของตัวเองได้เพื่อประกอบสร้างความเป็นแม่ที่แท้จริงของพวกเขาผ่านบทบาทและการคิดของมารดา

การเป็นแม่กะเทยสะท้อนให้เห็นมากกว่าบทบาทในการเลี้ยงดูและการดูแลภายใต้ข้อจำกัดของการเป็นแม่นอกกฎหมาย จะเห็นว่าแม่กะเทยมีความพยายามในการเอาตัวรอดและการหาสิทธิประโยชน์ให้แก่ลูกในฐานะแม่คนหนึ่งที่จะสามารถให้ลูกได้เพื่อไม่ให้ลูกของตนเองรู้สึกขาดทางสังคม ความรู้สึกของริชชีสำหรับในฐานะแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศคนหนึ่งไม่ต่างอะไรไปจากความรู้สึกของแม่คนอื่นเลย รวมถึงโบว์ลิ่งที่ได้สะท้อนให้เห็นภาพถึงการมีสัญญาณในการดูแลหรือสัญญาณในการเป็นแม่ของเขาได้อย่างมาก ในฐานะที่เป็นแม่กะเทย คำว่า “แม่” ที่ลูกที่ไม่ใช่สายเลือดตนเองอย่างแท้จริงที่สามารถเปล่งเสียงออกมาทำให้เต็มเต็มความเป็นแม่ ถึงแม้จะไม่ใช่มารดาผู้ให้กำเนิดแต่

อย่างน้อยสิ่งนี้คือความรู้สึกที่โบว์ลิ่งมองว่านี่คือการเติมเต็มความเป็นแม่ที่แท้จริง ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “พอวันหนึ่งเขาพูดได้ มันเรียกเราว่าแม่ ชีวิตเราก็สดใสไปหมด แบบมันเติมเต็มทุกอย่างมาก” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565)

กิจวัตรประจำวันในฐานะบทบาทการเป็นแม่ในแต่ละวันโบว์ลิ่งและริชชีได้เลี้ยงดูลูกอย่างปกติเฉกเช่นเดียวกับแม่คนอื่นในสังคม หากเป็นวัยทารกแบบลูกของริชชีกิจวัตรประจำวันก็จะมี ความเฉพาะแตกต่างไปจากโบว์ลิ่งที่ลูกทั้งสองคนของเขาเข้าสู่วัยที่จะต้องไปโรงเรียนแล้ว ดังที่ริชชี กล่าวว่า “ในวันวันหนึ่งเราก็แบบเราก็เลี้ยงปกติเลยคะตื่นเข้ามา ก็อาบน้ำให้ลูกเสร็จก็แต่งตัวแล้วก็หา ข้าวให้ลูกกินแล้วก็เอาลูกเข้านอนรวมถึงแบบเช็ดอึเช็ดเยี่ยว ก็ปกติเลยมีเวลาว่างได้่ายรูปออกไป แบบเดินเล่นสูดอากาศเลยแบบเนี่ยให้เค้าไปเห็นอะไรใหม่ใหม่ แต่ว่าแบบการเป็นแม่ครั้งแรกมันก็จะ ยากถ้าใครไม่เคยทำมันก็จะไม่รู้หรือกว่าแบบมันต้องทำอย่างไร” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565) จะเห็นได้ชัดว่าปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือในแง่ของความเป็นแม่กะเทยที่วางอยู่บน ฐานของการให้กำเนิดทางชีวภาพไม่ได้ในสังคมไทยอันเนื่องมาจากข้อจำกัดของการใช้เทคโนโลยีการ เจริญพันธุ์ แต่ในขณะเดียวกันโบว์ลิ่งและริชชีได้ใช้ความเป็นแม่และพฤติกรรมการการเป็นแม่ในฐานะ การเลี้ยงดูเป็นหลักในการประกอบสร้างความเป็นแม่กะเทย ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อลูกบนฐานของ สังคมมากกว่าชีวภาพ ข้อบ่งชี้ที่สำคัญของการเป็นแม่กะเทย คือ ธรรมชาติของการเป็นแม่กะเทย จากประสบการณ์ของโบว์ลิ่งและริชชีพบว่า แม่กะเทยมีการรับรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในอัตลักษณ์ตัวตน ของตนเองในเชิงบุคลิกภาพทางเพศที่แตกต่างทางชีวภาพ ทำให้ส่งผลถึงความมั่นคงทางอารมณ์และ การควบคุมตนเอง

แม่กะเทยจำเป็นจะต้องปรับบทบาทของตนเองในฐานะของการเป็นแม่ที่ดูแลลูกให้มีความเหมาะสมมากขึ้นดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “ยิ่งครั้งแรกนะแบบเราก็ต้องใจเย็นมาก กะเทยชอบใจร้อน ฟ้าก็ต้องควบคุมตัวเองมากขึ้นเวลาจะทำอะไรคิดอะไร ต้องดรอปรตัวเองลงมากในทุกอย่าง รวมถึงการ วางตัวนั้น การที่แบบพอเราต้องเป็นแม่จะทำให้ทุกอย่างเราเปลี่ยนไป แต่แบบอีกอย่างเด็กสอนให้ เราใจเย็นด้วย มันทำให้เราโตขึ้น ต้องมีวุฒิภาวะมากขึ้น จะทำอะไรก็ไม่ใช่ว่าตัวคนเดียวแล้ว” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565) สอดคล้องกับการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศบางส่วนที่ ยังไม่สวามิภักดิ์ของการเป็นแม่เช่นกันที่มองว่าความยากหนึ่งของการเป็นแม่กะเทย คือ การจัดการ หรือการควบคุมตนเองของผู้หญิงข้ามเพศ ยกตัวอย่างเช่น “กะเทยอะ มันไม่ได้มีความมั่นคงทาง อารมณ์ มันไม่ได้มีใครอะร้อยเปอร์เซ็นต์ แคตัวเราเองนะ เรื่องเนี่ยมันสำคัญมาก เราเข้าใจคนในสังคม เค้าไม่คิดที่จะมองเราแบบแม่ที่เป็นแบบนี้ เพราะเราก็เข้าใจว่าแบบมันอาจจะมีการควบคุมอารมณ์ที่ ไม่ดีบ้างหรือการเรียนรู้ในการดูแลอาจจะแบบไม่เข้าใจบ้างฮอริโมนพูดตรงตรงเรากินกันมาตั้งแต่ ต้นโดยที่ไม่พบแพทย์” ออส นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565)

ขณะเดียวกันจากผลการศึกษาทำให้เห็นว่าแม่กะเทยมองว่าตนเองสามารถเลี้ยงลูกโดยมีความเข้าใจในมิติของความเป็นเพศมากกว่าและการมีความไวต่อสภาพจิตใจ รวมถึงความเป็นแม่ที่เป็นกะเทยของโบว์ลิ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สร้างผลดีให้กับตัวลูกอย่างมาก โดยเฉพาะการเลี้ยงดูและการเลือกสรรสิ่งที่ดีที่สุดให้กับลูก ดังคำบอกเล่าของโบว์ลิ่งที่ว่า “ยิ่งเป็นแม่ที่เป็นกะเทยนะ พี่ว่ายิ่งต้องละเอียด แบบมันจะมีความเยอะอยู่แล้วในตัว ความละเอียดอะไรแบบนี้ กะเทยต้องละเอียด ผู้หญิงทำ 5 กะเทยจะทำ 10” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565) เช่นเดียวกับการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศบางส่วนที่ยังไม่สวามิภักดิ์ของการเป็นแม่ที่มองว่า แม่กะเทยมีความสามารถในการเลี้ยงลูกโดยมีความเข้าใจในมิติของความเป็นเพศและไวต่อสภาพจิตใจของลูกมากกว่า ดังเช่นตอกแตกกล่าวว่า “แม่ที่เป็นกะเทยอะเป็นทุกอย่างให้ลูกได้แบบจริง ๆ เพราะเราผ่านความกดดันอะไรมาเยอะและเมื่อเราเลือกทางนี้แล้วมันต้องทำให้ดีที่สุดแม่ทั่วไปอาจจะไม่เข้าใจบางเรื่อง แต่ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลอีกส่วนหนึ่งด้วย” ตอกแตก นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 มกราคม 2565) สอดคล้องกันกับการศึกษาของ (Stotzer et al., 2014) ที่พบว่ามีการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นที่การเป็นพ่อแม่ข้ามเพศที่พบว่าจะเพิ่มผลลัพธ์เชิงบวกกับลูกโดยเฉพาะการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย

จากประสบการณ์โบว์ลิ่งและริชชีข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามดำรงตนในฐานะของการเป็นแม่เพื่อให้ตนเองอยู่ในกรอบของความเป็นหญิงที่ดีและแม่ที่ดี เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สังคมแบบปิตาธิปไตย และการต่อรองกับคำถามของสังคมที่ตั้งแง่กับความเป็นแม่กะเทยและการรับเลี้ยงลูกในเชิงลบ เช่น ความสามารถในการเป็นแม่ สัญชาตญาณของการเป็นแม่ การเป็นต้นแบบให้แก่ลูก เป็นต้น

สอดคล้องกับ สุกฤตยา จักรปิง (2555) ที่มองว่าธรรมชาติของการเป็นพ่อแม่คู่รักต่างเพศในสังคมไทยต้องเป็นไปเพื่อต่อรองกับความคาดหวังของสังคมและความเป็นแม่ภายใต้การให้คุณค่าของบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศทำให้สังคมให้บรรทัดฐานดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าการเป็นพ่อแม่ที่นอกเหนือไปจากบรรทัดฐานกระแสหลักของสังคม แต่การเกิดขึ้นของแม่กะเทยหรือคู่รักต่างเพศสะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองอำนาจและความพยายามในการสั่นคลอนการนิยามคำว่าครอบครัวในรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม บทบาทดังกล่าวถูกควบคุมภายใต้วาทกรรมของการเป็นแม่ที่ดีของสังคมที่แม่กะเทยพยายามจะรักษาสอดคล้องกับการตอบโต้มายาคติดั้งเดิมในสังคมไทยของการเป็นแม่ที่ผูกติดไว้กับเรือนกายทางชีวภาพแบบหญิงโดยกำเนิด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมไทย

โบว์ลิ่งและริชชีนอกจากจะมีบทบาทหลักในการเป็นแม่ ยังคงมีบทบาทหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวด้วยควบคู่ไปกับการเป็นแม่ เนื่องจากความเป็นแม่กะเทยต้องมีความพร้อมในทาง

เศรษฐกิจและการเลื่อนสถานะทางชนชั้นที่เพิ่มขึ้นด้วย ถึงแม้ตัวแม่กะเทยและสามีจะมีการแบ่งบทบาทกันทำงานที่ไม่ได้มีความชัดเจนและมีความสับสนที่ต่างไปจากครอบครัวที่แบ่งงานตามเพศในแบบเก่าที่สังคมไทยให้คุณค่า แต่ประเด็นสำคัญหลักบทบาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจากการเป็นตัวตั้งตัวตีของแม่ที่เป็นกะเทยที่มีอำนาจและสถานะทางเศรษฐกิจที่มากในการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในครอบครัว

เช่นเดียวกับงานศึกษาพอลีเอียงเดียว ของ วรณศิริ ปราณีธรรม และ ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์ (2559) ที่พยายามให้เห็นถึงความขัดแย้งของบทบาทที่สังคมคาดหวังในฐานะของการเป็นพ่อที่จะต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่ในสังคมไทย ซึ่งอาจจะนำมาสู่การปรับตัวภายใต้การสวมบทบาทของการเป็นทั้งพ่อและแม่ การเกิดสวมบทบาทของการเป็นแม่ทั้งในการอบรมเลี้ยงดู (Nurturing) การเผชิญและแก้ไขปัญหา (Problem solving) การเป็นเสาหลักของครอบครัว (Providing) และการเป็นตัวแบบที่ดีให้กับลูกและสังคม (Societal model) และการนันทนาการ (Recreation)

รูปแบบของการเลี้ยงดูของทั้งริชชีและโบว์ลิ่งแทบไม่ต่างอะไรจากครอบครัวชั้นกลางวัยทำงานอื่น ๆ ในยุคปัจจุบันที่จะต้องรับมือกับบทบาทของการเป็นแม่และบทบาทของการดูแลลูกไปพร้อมกัน หลายคนอาจจะสามารถปรับตัวได้และสร้างความสมดุลในการทำงานและการเป็นแม่ได้ในขณะที่อีกหลายคนก็ต้องเผชิญและเกิดความกดดันจากสภาวะดังกล่าว

ความน่าสนใจของบทบาทในการเป็นแม่กะเทยของชนชั้นกลางวัยทำงาน คือ ความทับซ้อนของบทบาทในการเป็นแม่ที่ทำงาน (Working mother) และการเป็นแม่ในครอบครัว (Home mother) ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสะท้อนความท้าทายที่สำคัญในการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยหลายประการ ประการแรก การเป็นแม่ที่ทำงานในประสบการณ์ของแม่กะเทยถึงแม้จะมีเศรษฐกิจที่ดีแต่แม่กะเทยต้องทำงานอย่างหนักและต้องใช้ความอดทนอย่างมาก ดังเช่นโบว์ลิ่งกล่าวว่า “ใช้เงินเยอะมาก เลี้ยงลูกทีหนึ่ง แบบพอเราอ่อนไปมองแม่เรา แม่เราเลี้ยงเรามาโตขนาดนี้เลี้ยงเรากี่บาท มันไม่สามารถนับเป็นมูลค่าได้ ตอนเด็กก็จะใช้จ่ายอย่างหนึ่ง พอโตขึ้นลูกเข้าโรงเรียนก็จะมีค่าใช้จ่ายอีก ซึ่งเราก็ได้วางแผนไว้หมดแล้ว” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565)

เนื่องจากต้นทุนของการเป็นแม่ที่เลี้ยงลูกในช่วงวัยเด็กมีต้นทุนที่สูงมาก รวมถึงการเป็นเสาหลักของครอบครัวทำให้แม่กะเทยอาจจะมีความเหนื่อยล้าในการเป็นแม่ที่ทำงานและต้องจัดสรรเวลาให้ลูก ดังเช่นที่ริชชีกล่าวว่า “เราเป็นคนทำงานหนักและพอทำงานหนักอะ เราก็ต้องการการพักผ่อนอย่างเต็มที่ หลับแล้วเหนื่อยมาก ๆ เลยใจหลังจากทำงานในแต่ละวัน เราก็เลยแบบเอาแค่นอนด้วยไม่ได้เดียวเราพักผ่อนไม่เพียงพอ” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565) เช่นเดียวกับงานศึกษาของ Cronin (2002) ที่ทำให้เห็นถึงความขัดแย้งของบทบาทของการเป็นแม่ที่มาด้วยความรับผิดชอบจำนวนมาก ประการถัดมาการเป็นแม่ในครอบครัวนำมาซึ่งบทบาทของการ

เป็นแม่อย่างเข้มข้น จากประสบการณ์ของแม่กะเทยถึงแม้ว่าตนจะต้องทำงานแต่ภายใต้การเป็นแม่จะต้องดูแลลูกอย่างเต็มที่ที่สุดและให้เกิดบาดแผลกับลูกน้อยที่สุด

อีกทั้งยังเห็นถึงความทับซ้อนของบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้เงื่อนไขปิตาธิปไตยทุนนิยม คือ แม่บ้าน ผู้บริโภคสินค้า และการตอบสนองหรือสนับสนุนทางอารมณ์ของผู้ชายและเด็ก และสถาบันความเป็นแม่แปรเปลี่ยนไปเป็นงานที่ต้องใช้ตัวกลางเข้ามาสู่การดูแลเด็กและขัดเกลาผ่านสถาบันทางสังคมที่อยู่ภายใต้อิทธิพลและอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ เช่น โรงเรียน การมีตัวกลาง/ผู้ดูแลเลี้ยงเด็ก เป็นต้น โดยเกิดขึ้นผ่านการเป็นแม่ที่ต้องทำงาน (Working mother) (Rich, 1986)

ทั้งริชชีและโบว์ลิงสะท้อนให้เห็นว่าทั้งคู่ได้ใช้สถาบันความเป็นแม่ผ่านงานที่ต้องใช้ตัวกลางเข้ามาสู่การดูแลเด็กเพื่อให้สามารถดำรงบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้การซ้อนทับของบทบาทการทำงาน แม่บ้าน ผู้บริโภคสินค้า และการตอบสนองหรือสนับสนุนทางอารมณ์ของผู้ชายและเด็ก โดยริชชีจะเป็นคนที่จ้างผู้ดูแลมาตั้งแต่ลูกยังเด็กซึ่งแตกต่างจากโบว์ลิงที่ไม่ได้จ้างผู้ดูแลคนกลางมาเนื่องจากความไม่ไว้วางใจ ความแตกต่างของทั้งสองคนตั้งอยู่บนความเป็นอิสระในการทำงาน จากการสัมภาษณ์ถึงแม้ทั้งคู่จะประกอบอาชีพส่วนตัวแต่ริชชีจะมีความเป็นอิสระน้อยกว่าและทำงานอย่างหนักมากกว่าโบว์ลิง

ต่างจากการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้ยอมรับบทบาทการเป็นแม่ที่ส่วนใหญ่ทำงานประจำหรือพนักงานออฟฟิศ และมีความต่างทางเศรษฐกิจกับทั้งโบว์ลิงและริชชีอย่างมาก ได้สะท้อนในทำนองเดียวกันว่า การทำงานในปัจจุบันโดยเฉพาะรูปแบบการทำงานประจำหรือพนักงานออฟฟิศส่งผลอย่างมากหากตนต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่และรับเลี้ยงดูลูก โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการเวลาในการเลี้ยงดู ดังตัวอย่างของคำพูดของพิชชีที่ว่า “ด้วยระบบทุนนิยมด้วยมันทำให้คนทำงานเยอะมากแค่แบบทำงานเหนื่อยกลับบ้านมาถึงทำงาน 8 โมงกลับบ้าน 6 โมงทุ่มหนึ่งก็เหนื่อยแล้วแค่เอาตัวเองพักผ่อนให้รอดมีชีวิตต่อก็คือบุญแล้วมันก็คงยากที่จะ คิดว่าต้องมีใครมาเพิ่มในชีวิตยิ่งแบบว่าเราจะตั้งตัวได้ในสมัยนี้ก็แก่แล้วกว่าจะได้ตั้งตัวก็ 30 แล้วมันก็จะเริ่มล้มเหลวเวลานั้นเราจะมีลูกหรือเปล่าอะไรแบบเนี่ย” พิชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 8 มกราคม 2565) ด้วยความคิดดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พิชชีไม่ได้มีความต้องการที่จะมีบุตรในอนาคต

ในสถานที่ทำงานจะเห็นได้ว่างานประจำหรือพนักงานออฟฟิศ ไม่สามารถตอบโจทย์หรือสร้างความมั่นคงในฐานะของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศได้ แม่กะเทยที่พบจะประกอบอาชีพส่วนตัวเป็นหลัก เพราะนอกจากงานประจำในสังคมไทยภายใต้ความเป็นปิตาธิปไตยที่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขเพศและรายได้แล้ว งานประจำจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกนั้นมีความห่างเหินและขาดเวลาที่จะจัดสรรเพียงพอในการเลี้ยงดูลูก

หากมองในสภาพสังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคมที่มองว่าสวัสดิการเด็กนั้นยังขาดการให้ความสำคัญ และสวัสดิการเด็กและครอบครัววางอยู่บนฐานของเพศทางชีวภาพ รัฐไทยมองเด็กเป็นภาระทางเศรษฐกิจที่พ่อแม่ต้องเลี้ยงดู ทำให้ผู้หญิงข้ามเพศอาจจะมีทัศนคติที่ท้อใจที่จะมีครอบครัวใหญ่ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างแม่กะเทยและผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทของการเป็นแม่ทุกรายมีความกังวลในอนาคตหากจะต้องรับเลี้ยงมาภายใต้สภาพของสังคมไทย โดยความกังวลดังกล่าวมีทั้งความกังวลในสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่จะได้รับตามกฎหมาย ความกังวลในการเผชิญกับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย และการยอมรับในตัวตนแม่กะเทยของลูก

อิทธิพลของการเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมีความคิดในการเป็นแม่ที่จะต้องเลี้ยงดูลูกแบบเข้มข้น เนื่องจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจ การเติบโตของชานเมือง การแต่งงานและการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวนำมาสู่การเกิดอุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่เข้มข้น (The ideology of intensive) ทั้งแม่กะเทยและผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทของการเป็นแม่รับรู้ว่าจะต้องใช้เวลากับลูกอย่างมาก และการให้เวลากับลูกให้ได้มากที่สุดสะท้อนถึงบทบาทของการเป็นแม่ที่ดีในสังคมไทย ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนจำเป็นต้องปรับบทบาทและการทำงานของตนเองใหม่หากตนเองต้องการที่จะมีบุตรเพื่อให้มีความอิสระและมีความยืดหยุ่นในเวลามากที่สุด แต่การจะปรับสมดุลดังกล่าวได้ในยุคปัจจุบันผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมองว่าจำเป็นต้องใช้ทุนทรัพย์จำนวนมาก เนื่องจากไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระได้

ดังตัวอย่างเช่นความคิดของมัดหมี่ที่ว่า “ถ้าฉันไปอยู่ในระบบพนักงานออฟฟิศอะไรแบบเนี้ยมันก็จะกระทบแน่นอนมันอาจจะไม่มีเวลาเธอต้องเป็นพินเฟืองของแบบทุนนิยมตลอดเวลาต้องทำงานเวคิลไฟฟ้าลานซ์ก็ไม่มี” มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) หรือปลายฟ้า “ส่งผลอยู่แล้วทำงาน 8 ชั่วโมงต่อวันเป็นสาวออฟฟิศนั่งทำงานทั้งวันก็ต้องแบ่งเวลาแบ่งไม่ติดจะมีปัญหาแน่นอน แต่ต้องมีคนกลางหรือต้องมีแฟน อาจจะต้องเสียเงินเพิ่มจ้างแม่บ้านอะไรแบบเนี้ยมาเลี้ยงดู แต่ถ้าไม่มีเงินก็ต้องไปฝากญาติอะไรเดี๋ยวก่อนเค้าจะตัดไปเป็นภาระเค้าอีกก็พูดยาก” ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565)

จะเห็นได้ชัดว่าทุนนิยมปิตาธิปไตยมีผลอย่างมากต่อการประกอบสร้างอุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่เข้มข้นที่ตั้งอยู่บนวัฒนธรรมพื้นฐานที่ว่าลูกจะต้องเป็นสิ่งมีชีวิตที่เปราะบางที่ต้องได้รับการดูแลอย่างดีภายใต้อุดมการณ์ความเป็นแม่ที่ดี อุดมการณ์ของการเป็นแม่ที่ดีนั้นถูกประกอบสร้างใหม่เมื่อใดก็ตามที่ต้องการการปรับโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขอบเขตของบทบาทและพฤติกรรมทางเพศ (O'Reilly, 2004) ดังเช่นความคิดของโบว์ลิ่งที่กล่าวว่า “เราทำงานออนไลน์ เรามีเวลาอยู่กับลูกมากพอ ผลัดกันเลี้ยงทุกอย่างเลยใครว่างก็เลี้ยง พี่ไม่ได้จ้างคนกลางเลย

ตั้งแต่เลี้ยงคนแรกมาตั้งแต่อายุสองเดือนพี่ก็เลี้ยงเองมาโดยตลอดทำทุกอย่างตั้งแต่ให้นม อาบน้ำ นอนนี้ เพราะแบบเราไม่มั่นใจและไม่ไวใจพี่เลี้ยงไง เราก็เลยยอมทำทุกอย่าง เรามีเวลาเราก็อยากทุ่มให้กับลูกแบบเต็มที่ที่สุด” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565) จากความคิดดังกล่าวสะท้อนถึงความคิดของอุดมการณ์การเลี้ยงดูลูกที่เข้มข้นอย่างมาก

เช่นเดียวกันกับริชชี ที่มองว่า “แม่คนคนหนึ่งจะต้องแบบมีเวลาให้ลูกมาก ๆ” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565) กล่าวคือ แม่ผู้ให้กำเนิดจะต้องเป็นผู้เลี้ยงดูลูกเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือแม่คือผู้ดูแลคนกลางหรือเป็นตัวกลางในการดูแลโดยให้ความสำคัญกับการเลี้ยงลูกแบบเต็มเวลา (Full-time) หรือการเลี้ยงดูต้องมาก่อนงานอื่น ๆ เสมอ (O'Reilly, 2007)

ความเป็นแม่ภายใต้ทุนนิยมปิตาธิปไตยนอกจากจะส่งผลให้แม่ต้องสวามิภักดิ์ของการเป็นแม่อย่างหนักแล้ว ยังเป็นตัววางกรอบความคิดของแม่ให้ปฏิบัติตามการเป็นแม่ที่ดีที่สังคมคาดหวัง โดยผู้หญิงข้ามเพศทั้งโบว์ลิ่งและริชชี รวมถึงผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้ยอมรับบทบาทการเป็นแม่ได้สะท้อนและรับรู้ว่าเป็นแม่ในอุดมคติหรือการเป็นแม่ที่ดีในเชิงของการทำหน้าที่ในการเป็นแม่ เช่น การสนับสนุน เลี้ยงและดูแล อย่างดีและเน้นลูกเป็นศูนย์กลาง โดยแม่ที่ดี คือ แม่ที่มีความเสียสละ เช่นเดียวกับทัศนะของ O'Reilly (2004) ที่ว่า ภายใต้ทุนนิยมปิตาธิปไตยที่มีอิทธิพลต่ออุดมการณ์การเป็นแม่ที่เข้มข้น เด็กจะต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม การเป็นแม่ต้องให้เวลากับลูก แม่ต้องมีหน้าที่จัดหาบุคคลที่มาอบรมสั่งสอนให้กับลูกได้นอกเหนือไปจากตัวแม่ และที่สำคัญแม่ต้องเสียเวลา กำลัง เงิน และมีความรับผิดชอบต่อการดูแลลูกอย่างเต็มที่

กรอบบรรทัดฐานของการเป็นแม่ที่ดีเหล่านี้ถือเป็นกรอบที่แม่กะเทยยึดถือปฏิบัติเพื่อต่อรองให้ตนเองสามารถดำรงตนอยู่ได้ในฐานะแม่นอกกฎหมายของสังคมที่ไม่ได้มีความต้องการที่จะให้สังคมมองว่าตนเป็นแม่ที่ไม่ดีและเป็นแม่ชายขอบ ประกอบกับการเป็นแม่กะเทยของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีเป็นที่จับจ้องของสังคมทำให้กรอบบรรทัดฐานดังกล่าวเป็นสิ่งที่แม่กะเทยที่มีความเป็นหญิงจำเป็นต้องกระทำ ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า ดังที่โบว์ลิ่งกล่าวว่า “ยิ่งคนมันจับจ้องเรายิ่ง คนนอกมันมองมาที่ครอบครัวเรา เราต้องทำให้คนพูดแต่สิ่งดี” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2565) รวมถึงริชชีที่กล่าวว่า “มันก็จะมามีทั้งคนที่แบบชอบเราเราไม่ชอบเรามาตั้งแต่แรกแล้วเราก็เลยรู้สึกว่ายังไงได้ถ้าเราคิดจะรับเลี้ยงเด็กคนนี้ตั้งแต่แรกอะหรือไม่ว่าจะเป็นใครก็แล้วแต่แหละแค่เราคิดจะรับเลี้ยงเด็กอะเราก็มีคนที่ยกย่องเราโดยเฉพาะในเชิงลบปะ แบบว่าไม่ว่าเราจะเอามาเลี้ยงหรือไม่เอามาเลี้ยงคนก็รอดำเราอยู่แล้วอะไรเงี้ยสำหรับคนที่ไม่เข้าใจยิ่งเป็นแม่กะเทยอะก็ทำอะไรไม่ถูกใจก็ด่าอยู่แล้ว มันก็จะมีความแบบถูกจับจ้องถูกกดดันบ้าง” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 27 มกราคม 2565)

ความกดดันของทั้งโบว์ลิงและริชชีซึ่งนำมาซึ่งการดำรงบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้การยึดอุดมการณ์ของการเลี้ยงลูกแบบปิตาธิปไตยและขณะเดียวกันก็พยายามจะต่อรองกับสังคมผ่านปฏิบัติการของการเป็นแม่ที่ดีและเสียสละ เพื่อสร้างอำนาจให้กับคนเป็นแม่กะเทย จะเห็นได้ชัดว่า บทบาทของการเป็นแม่ถูกกำหนดและมีอิทธิพลจากโครงสร้างของสังคม การให้คุณค่าของปัจเจกบุคคล ความเชื่อและทัศนคติทางวัฒนธรรม สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมไปถึงการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ (Mercer, 2004) ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อพฤติกรรมการดูแลและการเลี้ยงดูของแม่ อีกทั้งประสบการณ์และการดำเนินชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศในการเป็นแม่ภายใต้ความเข้มข้นของอุดมการณ์แบบปิตาธิปไตยและทุนนิยม ล้วนสร้างความกดดันอย่างมากในการเป็นแม่ที่ต้องต่อรองกับสังคม ทำให้นำมาสู่การเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของคนที่เป็นแม่กะเทยและความทับซ้อนของบทบาทในการเป็นแม่ที่ทำงานและการเป็นแม่ในครอบครัว ซึ่งเป็นการปรับตัวของทุนนิยมปิตาธิปไตย

6.4 การเป็นแม่นอกกฎหมาย: ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวล

ด้วยข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงกฎหมายในสังคมที่วางอยู่บนบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศส่งผลทำให้การดำเนินชีวิตของแม่กะเทยมีอุปสรรคและความท้าทายอย่างมาก การเกิดขึ้นของแม่กะเทยสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะโอบอุ้มบทบาทความเป็นแม่และสร้างสถาบันครอบครัวขึ้นมาใหม่ผ่านการรับเลี้ยงบุตร อีกทั้งการเกิดขึ้นของแม่กะเทยในสังคมไทยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการต่อรองคำจำกัดความในมิติของครอบครัวเชิงชีวภาพหรือครอบครัวทางสายเลือด ขณะเดียวกันก็พยายามสร้างความหมายใหม่ให้กับครอบครัวในรูปแบบที่มีความหลากหลายที่มากกว่ามิติของครอบครัวเชิงชีวภาพ

จะเห็นได้ชัดว่า การต่อรองที่เกิดขึ้นและการแสดงออกถึงการมีอยู่ของแม่กะเทยที่ไม่ได้มีลูกโดยสายเลือดหรือผ่านการเจริญพันธุ์ทางชีวภาพ ถือเป็นการแสดงถึงการเกิดขึ้นของครอบครัวทางเลือกที่ไม่ได้เป็นการลดทอนหรือมาทดแทนครอบครัวแบบสายเลือดแต่เป็นการสะท้อนถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ครอบครัวและตัวตนภายใต้การมีอยู่ของครอบครัวทางเลือกและการดำเนินชีวิตภายใต้การเป็นแม่นอกกฎหมายในสังคมไทย เมื่อกล่าวถึงแม่นอกกฎหมายในงานศึกษานี้จะสะท้อนถึงแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศที่รับบุตรมาเลี้ยงจากบุคคลอื่นและไม่ได้มีความสัมพันธ์ความเกี่ยวเนื่องกันในทางสายเลือดและกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถมีสิทธิประโยชน์ในทางกฎหมายต่อกันได้ รวมถึงการเป็นแม่ที่อยู่นอกเหนือจากการให้คุณค่าของการเป็นแม่กระแสหลักหรืออุดมการณ์รักต่างเพศในสังคมไทย

การเป็นแม่กะเทยเห็นได้ชัดถึงความพยายามในการเป็นแม่นอกกฎหมายสู่ความพยายามในการเป็นแม่ที่แท้จริงและแม่กะเทยมีความพยายามในการสร้างอำนาจในการเป็นแม่ให้กับตนเองเพื่อสร้างความมั่นใจและเชื่อมั่นว่าตนเองมีศักยภาพในการเป็นแม่ได้ดี โดยสะท้อนผ่านการประกอบสร้างการเป็นแม่ในฐานะที่เป็นเครื่องมือ (Mean) ในการสร้างอำนาจในการยอมรับอัตลักษณ์และตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย อีกทั้งการเป็นแม่ในฐานะที่เป็นเป้าหมาย (End) ของการทำหน้าที่ในบทบาทของแม่ในการสนับสนุนลูกอย่างเต็มที่ที่สุดในฐานะแม่ที่แท้จริงผ่านการตอบสนองความต้องการของลูกในหลายด้านอย่างเต็มที่ในฐานะแม่กะเทยคนหนึ่งที่สามารถทำหน้าที่ทางสังคมในบทบาทของการเป็นแม่ได้

ภายใต้การต้อรองดังกล่าวหากแม่กะเทยไม่สามารถกระทำหน้าที่ของการเป็นแม่ได้อย่างเหมาะสมตามที่ตนเองหรือสังคมคาดหวังก็นำมาสู่ความเครียดและความกดดันในการดำเนินชีวิตในบทบาทการเป็นแม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถึงแม้แม่กะเทยจะรับรู้ว่าคุณค่าความดีความเป็นแม่แต่ก็ยังคงให้ความสำคัญกับประสบการณ์และองค์ความรู้ในการเป็นแม่จากครอบครัวและสังคม

การดำเนินชีวิตของแม่กะเทยในฐานะแม่นอกกฎหมายของทั้งโบว์ลิ่งและริชชี แม้ทั้งคู่จะไม่ได้มีปัญหาหรือความกังวลทางการเงินแต่การดำเนินชีวิตของพวกเขาก็ต้องเผชิญกับความท้าทายข้อจำกัด รวมถึงความกังวลอย่างมากจากแรงกดดันจากสังคมภายนอกมากกว่า แตกต่างจากผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ที่มีความยากและข้อจำกัดตั้งแต่การก้าวเข้าสู่การเป็นแม่หากต้องมาดำเนินชีวิตในสังคมในบทบาทของการเป็นแม่อีกก็จะมีผลกระทบและความกังวลมากยิ่งขึ้นไปอีก

ภายใต้สภาวะความกดดันและกดขี่ของปิตาธิปไตยและทุนนิยมนอกจากจะสะท้อนผ่านจำนวนลูกที่เกิดขึ้นจากความไม่พร้อมของแม่ผู้ให้กำเนิดแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงกับแม่กะเทยที่โอบรับการเป็นแม่จากการรับเลี้ยงบุตรนำมาซึ่งการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศของแม่ที่เป็นกะเทยหลายประการที่ โบว์ลิ่งและริชชีต้องเผชิญ ประการแรกที่สำคัญ คือ แรงกดดันทางสังคม ที่ผู้หญิงข้ามเพศต้องเจอและความกลัวของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศต่อลูกและความเป็นแม่แบบเดิมหรือตามวัฒนธรรมไทยที่ยังคงผูกติดไว้กับความเป็นหญิงและตัวผู้หญิง

การแสดงออกในแง่อัตลักษณ์ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศนั้นถึงแม้ว่าจะมีความยากในแง่ของการสืบพันธุ์ เนื่องจากสรีระทางชีวภาพและความก้าวหน้าทางการแพทย์ในปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้ผู้หญิงข้ามเพศสามารถตั้งท้องได้ในทางชีวภาพเช่นเดียวกันกับเรือนกายหญิงในกำเนิด

ประกอบกับข้อจำกัดของกฎหมายในสังคมไทยทำให้แม่กะเทยซึ่งเป็นแม่ที่อยู่นอกกรอบคุณค่าหลักของมาตรฐานของการเป็นแม่ในแง่ของการสืบพันธุ์ทางชีวภาพนำไปสู่การสร้าง

วาทกรรมการเป็นแม่ที่เปี่ยมเบน ท่ามกลางสังคมปิตาธิปไตยแม่กะเทยเหล่านี้ได้ถูกปฏิเสธความเป็นแม่ และกลายเป็นแม่ที่เป็นชายขอบของสังคมที่สังคมไม่รับรู้และให้ความสำคัญ แรงกดดันทางสังคมดังกล่าวได้ผลักดันให้แม่กะเทยปฏิบัติและยอมตามการเป็นแม่ที่เข้มงวดและเป็นแม่ที่ดี เพื่อหลีกเลี่ยงในการเผชิญแรงกดดันทางสังคม (Fields, 2001)

จะเห็นได้ชัดว่าแม่อำนาจของผู้หญิงในการสืบพันธุ์และให้กำเนิดบุตรจะถูกควบคุมในผู้ชาย หรือการเป็นแม่จะเป็นสิ่งที่กดขี่สตรี (Averett, 2021) แต่ขณะเดียวกันอำนาจดังกล่าวกลับกดทับผู้หญิงข้ามเพศที่ไม่สามารถมีการสืบพันธุ์และให้กำเนิดลูกในทางชีวภาพได้ ทางเลือกที่สำคัญของแม่กะเทยในสังคมไทยกลับต้องจำนนและพยายามโอบอุ้มความเป็นหญิงให้ได้มากที่สุด ซึ่งเป็นการปรับตัวกับวาทกรรมของสังคมที่มองว่าการเป็นแม่และการเลี้ยงดูลูกยึดโยงกับความเป็นหญิงและผู้ที่มีการเอนกายแบบผู้หญิง

การที่ผู้หญิงข้ามเพศคนหนึ่งจะโอบรับความเป็นหญิงได้จำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพและสังคมในอัตลักษณ์ตัวตนของตนเอง ซึ่งจำเป็นจะต้องมีทุนทรัพย์เพื่อเข้าถึงฮอร์โมน การเปลี่ยนแปลงเรื่องการ ทำศัลยกรรมตกแต่ง ให้มีความเป็นหญิงมากยิ่งขึ้น ผู้หญิงข้ามเพศที่สามารถมีความเป็นหญิงหรือใกล้เคียงกับความเป็นหญิงมากที่สุดได้จะสามารถเป็นแม่ในเชิงของการเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ Malmquist et al. (2021) ที่สะท้อนให้เห็นถึงการให้คุณค่าทางสังคมเกี่ยวกับการให้กำเนิดบุตรบนฐานของความเป็นธรรมชาติและชีวภาพทำให้บุคคลที่ไม่สามารถให้กำเนิดบุตรทางชีวภาพต้องเผชิญกับความกังวลและความกลัวที่จะมีลูก รวมถึงถูกทำให้เป็นอื่นและถูกปฏิเสธความเป็นแม่ในสังคม

สำหรับทั้งโบว์ลิ่งและริชชีความกดดันในฐานะของการเป็นแม่นอกกฎหมาย คือความกดดันที่ต้องพยายามเลี้ยงลูกของตนเองให้ดีที่สุดเพื่อประโยชน์ของตัวเองและลดการตีตราและการวิพากษ์วิจารณ์จากทางสังคม โดยเฉพาะที่ริชชีต้องเผชิญแรงกดดันเมื่อตนเองต้องเป็นแม่ที่ว่า “แบบคนไทยชอบดาวน์ดัดสินอะไร ชอบตีโพยตีพายไปก่อนแล้วอะไรเงี้ยหรือด่าไปก่อนแล้ว โดยเฉพาะในโลกโซเชียลอะไรเงี้ยมันก็ด่าตามกันมาโดยที่แบบไม่ได้พยายามที่จะเข้าใจในความเป็นจริงหรือว่าแยกแยะอะไรก่อนแบบบางคำพูดหรืออะไรเงี้ยมันก็แรงเกินไป” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

ทั้งโบว์ลิ่งและริชชีจึงใช้ความเป็นแม่และการทำหน้าที่แม่อย่างดีที่สุดภายใต้การสร้างอำนาจทางชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมในการสร้างความปกติของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย และพยายามที่จะสร้างพลังอำนาจของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น

ในการเป็นแม่นอกกฎหมายทั้งโบว์ลิ่งและริชชีต้องทำงานอย่างหนักเพื่อให้ได้มาซึ่งเงิน และสถานะทางสังคมในการที่จะแลกกับสิทธิประโยชน์หรือสภาพแวดล้อมที่ดีที่สังคมไทยไม่สามารถจัดสรรให้พวกเขาได้ ดังที่ริชชีกล่าวว่า “ขณะเราเป็นกะเทยเรายังไม่ได้อะไรเลย แล้วเป็นแม่จะไปเหลืออะไร ถ้าไม่มีเงินทำสภาพแวดล้อมให้ดีกว่าคือจบ เพราะไม่มีใครช่วยเราได้นอกจากเราช่วยตัวเราเอง” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565) รวมถึงความไม่มั่นคงในอนาคตของการเป็นแม่นอกกฎหมายสำหรับโบว์ลิ่งทำให้โบว์ลิ่งต้องมีการวางแผนทางการเงินเพื่อความมั่นคงของลูกในอนาคต เพื่อให้ลูกไม่รู้สึกลำบากและเป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งจะสามารถกระทำได้ในฐานะแม่ภายใต้สิทธิที่ตนเองมีและสามารถกระทำได้ในเวลานี้ โบว์ลิ่งมองว่าทางเลือกนี้เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในตอนนี้อย่างไรก็ตามโบว์ลิ่งจะสามารถทำให้ลูกได้ในบทบาทของการเป็นแม่

ไม่ต่างอะไรจากการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ที่ผู้หญิงข้ามเพศทุกรายมีความกังวลในอนาคตหากจะต้องรับเลี้ยงมาภายใต้สภาพของสังคมไทย โดยความกังวลดังกล่าวมีทั้งความกังวลในสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่จะได้รับตามกฎหมาย และความกังวลในการเผชิญกับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย

ดังตัวอย่างคำกล่าวของมัดหมี่ที่กล่าวว่า “ความเป็นกะเทยในประเทศไทยมันไม่ทำให้เรารู้สึกว่ามันเป็นเรื่องปกติคือคนจีนกับการเป็นกะเทย จริงกะเทยไทยเนี่ยสวยที่สุดในโลก แต่ว่าก็ไม่เห็นว่าแบบแฮปปี้เป็นพลเมืองที่ปกติสำหรับพวกมึงเลยนะในฐานะทางกฎหมายมันก็ไม่ใช่” มัดหมี่ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 15 มกราคม 2565) หรือดังตัวอย่างที่ปลายฟ้าสะท้อนการเผชิญกับความยากของสังคมในการดำเนินชีวิตของทั้งตัวแม่และลูกที่รับเลี้ยงมา ว่า “พอลูกชายโตขึ้นนะมีความแบบเข้าสังคมตั้งแต่มดดันขึ้นไปก็ได้แบบเนี้ยก็จะเริ่มล่อก็จะโดนอคติทางสังคมบ้างเพื่อนแบบมันอาจจะมียอสงสัยอะไรที่เพื่อนเค้ามาตั้งคำถามเราลูกเราอาจจะรับมือไม่ได้หรือเปล่าอะไรแบบนี้อะ มันก็จะมีความเห็นใจแล้วก็สงสารเด็กด้วย” ปลายฟ้า นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 20 มกราคม 2565)

นอกจากนี้จากสภาพปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนฐานของระบบคิดแบบชายเป็นใหญ่ที่แฝงอยู่ในทุกสถาบันล้วนส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในฐานะแม่กะเทยที่เป็นแม่นอกกฎหมายอย่างมาก ทั้งโบว์ลิ่งและริชชีให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาของลูกอย่างมาก ซึ่งเป็นสถานที่แรกที่ลูกจะออกไปเผชิญกับโลกภายนอก

งานศึกษาของ Goldberg and Smith (2008) ที่พบว่าในทัศนะของครอบครัวทางเลือกหรือครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศบางส่วนพบว่าพื้นที่ของสถานศึกษาหรือโรงเรียนทำให้พวกเขารู้สึกว่าเป็นพื้นที่ของการทำให้เกิดความเป็นชายขอบ โดยเฉพาะแม่เลสเบี้ยนที่มีแนวโน้มจะมีความรู้สึกเชิงบวกที่ลดลงกับพื้นที่ของโรงเรียนและครูเนื่องจากโดยส่วนใหญ่ที่แม่เลสเบี้ยนต้องเผชิญยังคงไม่ได้มีความละเอียดอ่อนในมิติของความหลากหลายทางเพศ

โดยทั้งคู่มองว่าทางออกที่สำคัญในฐานะของคนที่เป็นแม่นอกกฎหมาย คือ การที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความหลากหลายทางเพศและการขัดเกลาลูกของตนเองให้ดีและไม่ต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติ ดังเช่นคำกล่าวของริชชีที่ว่า “แบบเราก็อยากให้เขาไปในสภาพแวดล้อมที่ดี เจอแบบสังคมที่ดี ถ้าเรามีโอกาสหรือว่าเรามีทุนแล้วก็อยากให้ลูกอย่างเต็มที่ ให้ลูกรู้สึกว่าเป็นแบบมีปม น้อยน้อยที่สุดเราก็ก่อไปในแบบที่ดีที่สุด ก็ไม่อยากจะเจอแบบสภาพแวดล้อมที่เราเจอมาก่อน” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2565)

ความคิดของชนชั้นกลางวัยทำงานของแม่กะเทยที่มีความเชื่อว่าในสังคมไทยเงินเท่านั้นที่จะซื้อสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับลูกเมื่อลูกต้องออกไปเผชิญกับสังคมแบบไทย เงื่อนไขดังกล่าวผู้หญิงข้ามเพศจำเป็นต้องสร้างฐานะและยกระดับทางเศรษฐกิจของตนเองให้ได้มากที่สุดหากตนเองต้องสวมบทบาทของความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย โดยสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนสูงขึ้นเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อความต้องการมีบุตรในอนาคต (กนกวรรณ พวงประยงค์, 2561) ขณะเดียวกันผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมองว่าทุนนิยมไม่ใช่สิ่งที่ทำลายเท่ากับบรรทัดฐานของสังคมที่ยังคงให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานแบบกระแสหลัก โดยเฉพาะการให้คุณค่าของบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศสูงสุด และกีดกันรวมถึงเบียดขับการรักเพศเดียวกันและครอบครัวที่นอกเหนือไปจากกระแสหลักให้มีความเป็นอื่น (Othering) (Rich, 1980)

แม่กะเทยนัยยะหนึ่งสะท้อนถึงการกระทำทางการเมืองเพื่อสร้างการยอมรับในความหลากหลายทางเพศในสังคม ในฐานะแม่แม่จะต้องเผชิญกับการกดขี่แต่แม่ก็ไม่ใช้เหยื่อที่จะต้องยอมจำนนต่ออำนาจในการกดขี่และเป็นตัวแทนของความพยายามในการดำรงบทบาทการเป็นแม่ภายใต้เงื่อนไขที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง นำมาซึ่งความน่าสนใจในกลยุทธ์การเอาชีวิตรอดและแนวทางในการปฏิบัติของบุคคลภายในครัวเรือนที่เชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน งานบ้าน งานดูแล และการจัดการการเงินของครัวเรือนในบทบาทของการเป็นแม่ลูกควบคู่กันได้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและการพึ่งพาทางการเงิน (O'Reilly et al., 2005)

แม่กะเทยแสดงให้เห็นถึงมิติของความทับซ้อนของอัตลักษณ์ทางเพศ ชนชั้นทางสังคม และเศรษฐกิจ ความกดดันจากอุดมการณ์ปิตาธิปไตย สอดคล้องกันกับงานศึกษาของ Wharton and Thorne (1997) ที่เห็นว่าชนชั้นทางสังคมและการเลื่อนสถานะทางสังคมเป็นผลกระทบที่สำคัญต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว รวมถึงความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยที่อยู่ในสังคมไทยกลายมาเป็นตัวกำหนดในการวางกรอบของบุคคลในสังคมและการแบ่งขั้วแยกข้าง เช่น ความปกติ - ความผิดปกติ นอกกฎหมาย - ในกฎหมาย ดี - ไม่ดี เป็นต้น และตีกรอบบุคคลที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมหรือกระแสหลักที่ถูกให้คุณค่านำมาสู่การจัดเรียงลำดับชั้นของการยอมรับในสังคม (สุชานุช พันธนิยะ, 2562)

ทุนนิยมทำให้แม่กะเทยมีสถานะของความท้าทายและความกดดันอย่างมาก โดยเฉพาะแม่กะเทยที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานที่ต้องเผชิญกับต้นทุนในการดูแลลูก ระบบการจ้างงานในสังคมไทย สะท้อนถึงความทับซ้อนของบทบาทการเป็นแม่และการทำงาน การเป็นแม่ที่ผูกพันกับเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับการเลี้ยงดูแบบสมัยใหม่ที่ต้องมาพร้อมทุนทางสังคมและเศรษฐกิจ และมีแบบแผนที่มีความเข้มงวด บทบาทของการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยสะท้อนผ่าน 3 รูปแบบ ได้แก่ การมีลูก การดูแลและเลี้ยงดู และการเป็นผู้บริโภค (Rich, 1986)

นอกจากนี้ความท้าทายอีกประการหนึ่งของการเป็นแม่นอกกฎหมายคือ การเลี้ยงดูและทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่กะเทย การบอกความจริงกับลูก การเป็นแม่นอกกฎหมายของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีได้สร้างความไม่แน่นอนในอนาคตของพวกเขาเป็นอย่างมาก นำมาสู่การวางแผนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่พวกเขาคาดเดาไม่ได้ เช่น ความกังวลใจที่จะเกิดขึ้นระหว่างโบว์ลิ่งและริชชีกับลูกที่จะสร้างความเข้าใจและการบอกกล่าวความจริงถึงเพศกำเนิดของตนในอนาคต โดยเฉพาะโบว์ลิ่งที่ลูกของเขาโตพอที่รับรู้เรื่องราวเหล่านี้ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “พี่มองว่าไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นยังไงในความผูกพันแค่นี้ก็จะมองเราเป็นแม่ ก็ต้องดูความพร้อม ความเหมาะสมที่เขาจะค่อย ๆ รับรู้ไปด้วย มันก็มีความกังวลบ้างแต่ตอนนี้เราก็ต้องพร้อมรับมือทุกอย่าง” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565) ความอดทนอดกลั้นของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีทำให้มีความกล้าที่จะเผชิญและพร้อมจะสวมบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้ข้อจำกัดของกฎหมายในสังคมไทย หากในอนาคตลูกจะรู้สึกอย่างไรกับโบว์ลิ่งเขาก็พร้อมที่จะรับมือ

เช่นเดียวกันกับงานศึกษาของ Veldorale-Griffin (2014) ที่เห็นว่าความเครียดที่เกิดขึ้นเกิดจากความแตกต่างกันในแง่ของทรัพยากรและการสนับสนุน และการเปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนกับลูกจะเป็นช่วงเวลาที่มีความเครียดสูงสำหรับคนเป็นพ่อแม่ข้ามเพศ แต่ถ้าหากผ่านช่วงนี้ไปได้จะทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีแนวโน้มจะมีทิศทางที่ดีขึ้น

หากมองในประเด็นของการพัฒนาคุณภาพชีวิต จากประสบการณ์ของแม่กะเทยทั้งโบว์ลิ่งและริชชีที่มีเศรษฐกิจฐานะมากทำให้สามารถเข้าถึงคุณภาพชีวิตที่ดีได้ในสังคมไทย โดยเฉพาะในการเป็นแม่ ในทางกลับกันผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทของการเป็นแม่และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เทียบเท่ากับโบว์ลิ่งและริชชีอาจจะถูกกดดันและมีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและนำมาสู่ความเปราะบางของครอบครัว การเข้าถึงบทบาทของการเป็นแม่ รวมถึงทางเลือกในการเข้าถึงคุณภาพชีวิตที่ดี เช่นเดียวกับงานศึกษาของ ภูเบศร์ สมุทรจักร (2561) ที่ศึกษาถึงมิติของความความเปราะบางของครอบครัวที่ส่งผลต่อข้อจำกัดในการเข้าถึงคุณภาพชีวิตที่ดี ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติสุขภาพ มิติความสัมพันธ์และการเกื้อหนุนภายในครอบครัว มิติเพศ วัยและเส้นทางชีวิต มิติสิ่งแวดล้อม

อีกทั้งงานศึกษาของ Boertien and Vignoli (2019) เป็นเครื่องตอกย้ำในงานศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) ของกลุ่มคนที่แต่งงานเพศเดียวกันมีความสัมพันธ์ยิ่งย่องกับการเกิดขึ้นของกฎหมายสมรสเท่าเทียมหรือการทำให้กระบวนการรักเพศเดียวกันนั้นถูกกฎหมาย แม้ว่าพวกเขาต้องการที่จะร่วมความสัมพันธ์ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการหรือไม่

จากที่กล่าวมาถึงแม้ว่าแม่กะเทยในสังคมไทยจะเป็นแม่แม่นอกกฎหมาย แต่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเป็นแม่ที่แท้จริงและการดำรงบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้เงื่อนไขของสังคมและเศรษฐกิจในสังคมไทย แม้ว่าการเป็นแม่ก็จะหมายถึงความคิดและกิจกรรมของผู้หญิงที่เต็มใจรับหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลเลี้ยงดูและการเลี้ยงดูทางชีวภาพ เช่น การให้นมบุตร แต่ในขณะเดียวกันมุมมองเกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศที่เกิดขึ้นก็จะสะท้อนถึงพฤติกรรมหรือบทบาทของความเป็นแม่ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น การเลือกที่จะเป็นแม่ในกฎหมายหรือนอกกฎหมายถือเป็นการตัดสินใจบนฐานของความสัมพันธ์ของเงื่อนไขดังกล่าวและปัจจัยร่วมอื่น ๆ แต่หากสังคมไทยให้ความสำคัญกับสิทธิการระบุตัวตน รวมถึงครอบครัวทางเลือกก็จะส่งผลต่อบรรยากาศที่ดีและการยอมรับในเชิงกฎหมายทำให้ทั้งผู้หญิงข้ามเพศ รวมถึงแม่กะเทย หรือบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอื่น ๆ ที่จะประกอบสร้างความเป็นพ่อแม่หรือครอบครัวทางเลือกสามารถมีความเป็นอยู่ที่ดีได้

เช่นเดียวกันกับครอบครัวเลสเบี้ยนชนชั้นแรงงานในงานศึกษาของ อาทิตยา อาษา (2562) ที่เห็นว่า ความสัมพันธ์ภายใต้การประกอบสร้างครอบครัวดังกล่าวนั้นเป็นการสร้างความท้าทายกับบรรทัดฐานรักต่างเพศและการเป็นแม่ในอุดมคติของสังคมไทย รวมถึงการใช้ความสัมพันธ์ดังกล่าวในการเอาตัวรอดในข้อจำกัดทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจภายใต้การจัดสรรทรัพยากรร่วมกัน

แต่ขณะเดียวกันแม่กะเทยและการโอบรับความเป็นแม่ในฐานะที่เป็นความต้องการและทางเลือกหนึ่ง จำเป็นจะต้องฝ่าฟันข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของตนเองผ่านการเลื่อนสถานะทางชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมให้ได้ก่อนถึงจะสามารถประกอบสร้างครอบครัวในแบบที่แม่กะเทยวาดฝันเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้ภายใต้ข้อจำกัดทางสังคม อุดมการณ์รักต่างเพศ และการเป็นแม่ที่ดีที่พวกเขาต้องเผชิญและยอมตามในลักษณะของการอยู่รอดและเป็นที่ยอมรับของสังคมในประเด็นของความเป็นแม่

ตามที่โบว์ลิงกล่าวโดยเขามักจะพูดถึงความไม่แน่นอนอยู่เสมอ อาทิ ความไม่แน่นอนในการสวมบทบาทของการเป็นแม่ การมีคู่ชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกในอนาคตที่จะเกิดขึ้น เป็นต้น การทำความเข้าใจและรับรู้เงื่อนไขดังกล่าวถือเป็นการยอมรับตามสภาพความเป็นจริงในฐานะ

ของการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย ความไม่แน่นอน 3 ชั้นที่ทับซ้อนบทบาทของผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นแม่และติดอยู่ในกรงล้อมของความคิดของโบว์ลิ่งตลอดเวลา

สิ่งแรก คือ ความไม่แน่นอนในการสวมบทบาทของการเป็นแม่ การที่โบว์ลิ่งเป็นผู้หญิงข้ามเพศถึงแม้ว่าเธอจะรู้สึกกว่าตนเองมีความเป็นแม่ที่แท้จริงแล้วแต่เธอก็ยังต้องเผชิญกับสภาพของสังคมบางส่วนที่ยังคงมีข้อจำกัดและทำให้ความเป็นแม่ของเธอยังไม่รู้สึกสมบูรณ์ในทางกฎหมาย การเป็นแม่ในเชิงสังคมอาจจะเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งในเส้นทางของการเป็นแม่ของเธอเพื่อที่จะต่อรองกับสังคมให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ ประการถัดมา คือ การมีคู่ชีวิต อย่างที่กล่าวไปข้างต้นว่าความรักของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยมักเป็นเรื่องที่ใหม่ในการที่จะมาต่อสู่กับความเป็นบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ ถึงแม้ว่าจะเกิดคู่รักบุคคลข้ามเพศมากมายแต่สภาพสังคมต่าง ๆ อาจจะมีทัศนคติและบีบบังคับ รวมถึงเป็นอุปสรรคต่อการมีความรักภายใต้ความไม่มั่นคงแน่นอนในอนาคตตามที่โบว์ลิ่งรู้สึกได้ ประการสุดท้าย สถานการณ์ทางสังคมและการเมืองในสังคมไทยค่อนข้างที่จะปิดกั้นและไม่ได้ให้สิทธิอย่างเต็มที่ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการสร้างคู่ชีวิตร่วมกันในอนาคตของสังคมไทยอีกด้วย

ริชชีซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่บนพื้นที่สาธารณะมากที่สุดให้ความเห็นในลักษณะเดียวกันว่า “รู้สึกที่สังคมไทยมองในเรื่องของการรับลูกมาเลี้ยงอะคนไทยอะเนอะเค้าก็ไม่ได้เข้าใจอะไรหลายหลายอย่างมาตั้งแต่แรกนานแล้วอะไรแบบเนี่ย ถ้าเขาไม่ยอมเปลี่ยนทัศนคติก็สำหรับคนบางกลุ่มก็ไปปล่อยเขาไปเถอะ เออคือแบบบางคนไม่เข้าใจคือมันไม่เข้าใจ จริง ๆ แล้วก็พยายามที่จะเข้าใจด้วย” ริชชี นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 22 มกราคม 2565)

สอดคล้องในทำนองเดียวกับการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศที่ยังไม่ได้โอรับการเป็นแม่ทุกรายโดยมีมุมมองของสังคมต่อการเป็นแม่กะเทยใน 2 ลักษณะ คือ สังคมยังคิดว่ากะเทยไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้ การมองคนไม่เท่ากันของสังคม ดังตัวอย่างของบิวที่ได้เน้นย้ำในประเด็นดังกล่าวว่า “เราแน่ใจจริงหรือ เรามั่นใจแล้วจริงหรือ วันที่เราเดินไปรับลูกที่โรงเรียนแล้วเราก่อนหน้านั้นคือลูกเรา เราพร้อมไหมที่เราจะได้รับสายตาจากคนรอบข้างในสังคม ได้รับการนิทาอะไรอีกหลายอย่างที่มีมันจะส่งผลกระทบต่อจิตใจเรา ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องคิดอย่างรอบคอบมากแบบยากทั้งแม่แล้วก็ยากทั้งลูก ” บิว นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 6 มกราคม 2565) หรือดารัณ “สังคมไทยมันยากมากมันจะต้องผลัดกันเหยียด การเลือกปฏิบัติจากคนรอบข้าง หรือว่าสายตา คำถามที่ลูกจะต้องโดนถาม แบบเราเคยคุยกับบางคนเค้าแย้งเราแรงมากเลยนะเค้าแบบปากจืด ๆ อะไรแบบนี้ แบบถ้าเธอแบบส่งลูกไปโรงเรียนแล้วถ้าโดนถามว่าทำไมไม่มีแม่สองคนพ่อสองคนหรือมีแม่เป็นกะเทยจะทำยังไง ซึ่งแบบว่าเราก็คิดว่าเธอคนที่ถามก็คือคนประเภทเนี่ยแหละ ที่มาแย้งเรา แบบยังงั้นมันก็ต้องมีการเจออะไรแบบนี้สังคมมันก็ต้องเจออะไรแบบนี้” ดารัณ นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 18 มกราคม 2565)

การเป็นแม่ของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีได้พิสูจน์แล้วว่าพวกเขาสามารถเลี้ยงลูกลูกได้อย่างดี และมีความสามารถในการเป็นแม่ได้ภายใต้อำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมที่พวกเขาสร้างขึ้นมา ดังที่ โบว์ลิ่งกล่าวว่า “พี่เป็นคนที่มีความอดทนมาก อนาคตเราต้องรับให้ได้ ไม่ว่าลูกจะลูกดีหรือร้ายก็ต้องเตรียมพร้อมรับมือ อะไรจะเกิดมันก็ต้องกันไว้ก่อน เราก็พร้อมซัพพอร์ตลูกในทุกทาง และทำหน้าที่ของเราในการเป็นแม่ให้ได้ดีที่สุดไม่ให้ขาดตกบกพร่อง” โบว์ลิ่ง นามสมมุติ (การสัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2565) สอดคล้องกับงานศึกษาของ Condat et al. (2020) ที่ให้ผลการศึกษาออกมาในลักษณะเดียวกันว่าการเป็นพ่อแม่ข้ามเพศไม่ได้ส่งผลต่อการเลี้ยงดู สุขภาพจิต รวมถึงอัตลักษณ์ตัวตนของลูก

จะเห็นได้ชัดว่าข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทยของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยมีส่วนในการเป็นตัวกำหนดบทบาทและส่งผลต่อความคาดหวังต่อการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูก โดยเฉพาะปัจจัยทางเศรษฐกิจ และนำมาซึ่งความกังวลของผู้หญิงข้ามเพศในการเป็นแม่ที่ต้องเผชิญและมีความกดดันในการดำเนินชีวิตในสังคมไทย โดยเฉพาะความกังวลต่อสิทธิประโยชน์ทั้งแม่กะเทยและลูกจะได้รับในอนาคตจากตัวผู้ที่เป็นแม่กะเทยในอนาคต ซึ่งสังคมไทยไม่ได้ยอมรับในทางกฎหมาย

อีกทั้งการเป็นแม่กะเทยในฐานะของการเป็นแม่นอกกฎหมาย จากการศึกษาผ่านประสบการณ์การเป็นแม่ของทั้งริชชีและโบว์ลิ่ง แม้จะมีการประกอบสร้างความเป็นแม่ที่ได้รับอิทธิพลจากอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยในฐานะที่เป็นเครื่องมือ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการต่อรองกับสังคม และอุดมการณ์ปิตาธิปไตยในฐานะของการเป็นแม่นอกกฎหมาย ทั้งการสนับสนุนลูกในทุกด้านอย่างเต็มที่ที่สุด และความเป็นแม่กะเทยที่จะสร้างคุณภาพชีวิตลูกให้ดีที่สุด ได้สะท้อนถึงการเป็นแม่แบบสตรีนิยม (Feminist mothering) ของแม่กะเทยที่พยายามสร้างอำนาจและการเป็นแม่ที่แท้จริงผ่านการแสดงบทบาทของการเป็นแม่ในการดูแลและเลี้ยงดูลูก รวมถึงการแสดงบทบาทของแม่ในพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและเป็นการสร้างความเป็นแม่ขึ้นมาใหม่ภายใต้การเจรจาความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกรณีของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีที่เป็นบุคคลสาธารณะและเป็นที่รู้จักในหมู่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยที่เป็นตัวแทนของการเป็นแม่กะเทยชนชั้นกลางวัยทำงานที่สามารถทำหน้าที่ของการเป็นแม่ผ่านการรับเลี้ยงลูกได้ดังเช่นแม่กลุ่มอื่น ๆ

การเป็นแม่กะเทยผ่านการรับเลี้ยงลูกของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีถือเป็นการประกอบสร้างตัวตนในการเป็นแม่ (Self - Constructed Mothering) จากการเจรจาต่อรองความสัมพันธ์นำสู่การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาการเลี้ยงดูด้วยตนเอง โดยพยายามต่อรองกับหลักการของการเป็นแม่แบบดั้งเดิมหรือความเป็นแม่ธรรมชาติตามบริบท และประกอบสร้างความเป็นแม่ขึ้นเองจากความพยายามของพวกเขในการรักษาทั้งตนเองและเด็ก

O'Reilly เชื่อว่า การเป็นแม่ของสตรีนิยมทำให้เขาเป็นแม่ที่ดีขึ้นและมีอำนาจมากขึ้น สามารถดูแลและปกป้องลูกได้ดียิ่งขึ้น ภายใต้การวิพากษ์การเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและการเลี้ยงลูกที่เข้มข้นที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกถึงความเปราะบางและความอ่อนล้าทำให้แม่นั้นสูญเสียความเป็นอิสระ ในขณะที่การเลี้ยงลูกแบบสตรีนิยมพยายามที่จะสร้างการยอมรับของสังคมและไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของชายเป็นใหญ่ การเลี้ยงลูกแบบสตรีนิยมจะนำไปสู่การสร้างการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากกันและกันระหว่างพวกเขากับลูก ๆ (O'Reilly, 2004)

การเป็นแม่กะเทยนำมาสู่การวิพากษ์วิจารณ์ทางสังคมและมายาคติของการเป็นแม่ ความเป็นอิสระของแม่กะเทยในการกำหนดทางเลือกในการได้มาซึ่งลูกของตนเองและการเลือกที่จะโอบรับบทบาทของการเป็นแม่มาไว้ในตนเองนำไปสู่ความขัดแย้งในเชิงอำนาจในการสั่นคลอนความเป็นแม่ในแบบดั้งเดิมในสังคมไทย นำมาสู่ความพยายามของแม่กะเทยในการขัดเกลาลูกของตน ภายใต้การคำนึงถึงอัตลักษณ์ที่ทับซ้อนและความไวต่อเรื่องเพศ การเป็นแม่แบบสตรีนิยมของแม่กะเทยอีกทางหนึ่ง สะท้อนผ่านการที่แม่กะเทยที่พยายามให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้ลูก ในการออกไปเผชิญกับโลกภายนอก ความพยายามในการเลี้ยงลูกบนฐานของความเป็นอิสระ การเลื่อนสถานะทางสังคม/เศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวเพื่อสร้างอำนาจและการยอมรับในพื้นที่ของการเป็นแม่ในสังคม รวมถึงการที่แม่กะเทยออกมาร่วมสะท้อนประสบการณ์การเป็นแม่ในงานวิจัยนี้เช่นกัน

การพยายามดำรงบทบาทของแม่กะเทยในสังคมไทยโดยเฉพาะในการแสดงตนในพื้นที่สาธารณะ เป็นความพยายามในการปฏิเสธการตีตราทางสังคมและต่อรองกับบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ โดยเป็นความท้าทายในบริบทของความเป็นแม่และความเป็นหญิงที่ถูกให้คุณค่าและสถาปนาบนเรือนกายชายโดยกำเนิด ในการดำรงบทบาทการเป็นแม่กะเทยสามารถแสดงให้เห็นได้ถึงสำคัญของการประกอบสร้างตัวตนของการเป็นแม่ภายใต้การพึ่งพาตนเอง และความสามารถในการเป็นแม่ที่ไม่ได้มีขีดจำกัด อำนาจของการเป็นแม่กะเทยถึงแม้จะไม่ได้มีส่วนมาจากสังคมที่ให้คุณค่าและยอมรับในเชิงของกฎหมายในทุกด้านแต่การเป็นแม่นอกกฎหมายของแม่กะเทยภายใต้การเลื่อนสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของตนเองนำไปสู่การสร้างอำนาจในการเป็นแม่ของแม่กะเทยและการเลี้ยงดูบุตรที่ดีขึ้นได้ สะท้อนผ่านความสามารถและความมั่นใจในการดูแลเลี้ยงดูลูกของพวกเขาที่เกิดขึ้น และการตระหนักในความพยายามในการสร้างความผูกพันกับลูกของตนเองที่รับเลี้ยงมาได้มากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญของการดำรงบทบาทในฐานะแม่

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องแม่กะเทย: ประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทย ภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม เป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของการเป็นแม่ที่เป็นมากกว่าความเป็นแม่ทางชีวภาพ ผ่านประสบการณ์และการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศทั้งที่โอบรับความเป็นแม่แล้วและยังไม่ได้โอบรับความเป็นแม่ แม่กะเทยได้สะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างความเป็นแม่ที่เป็นมากกว่าเพียงความปรารถนาของแต่ละบุคคลแต่หมายรวมไปถึงความทับซ้อนระหว่างเพศเพศสถานะ ชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างปิตาธิปไตยและทุนนิยมที่เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้หญิงข้ามเพศในฐานะของการเป็นแม่ ในงานศึกษานี้ผู้ศึกษามีความตั้งใจในการใช้ คำว่า "แม่กะเทย" ในลักษณะเดียวกับแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศ

ในการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก โดยส่วนแรก เริ่มต้นจากการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงาน จำนวน 15 คน ที่ยังไม่ได้โอบรับบทบาทการเป็นแม่ โดยใช้การวิจัยแนวสตรีนิยมผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง ในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความต้องการในการที่จะเปิดประเด็นให้เห็นถึงสภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันในประเด็นความเป็นแม่ รวมถึงแม่กะเทย ผ่านการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศที่ดำรงตนอยู่ในสังคมไทยและอาจจะมีความต้องการหรือไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงบทบาทหรือสถานะของตนเองไปสู่การเป็นแม่ในอนาคตหรือไม่ก็ได้ โดยแสดงให้เห็นว่าการเป็นแม่โดยเฉพาะผู้หญิงข้ามเพศแล้ว มีความยึดโยงกับการใช้ทรัพยากรทางการเงินจำนวนมากทั้งในการประกอบสร้างความเป็นแม่ การเป็นผู้บริโภคในสังคม การสร้างคุณภาพชีวิต และการทำงาน ทำให้ผู้หญิงข้ามเพศที่ต้องการเป็นแม่ในสังคมไทยจำเป็นต้องแสวงความมั่นคงและเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

จากสถานการณ์ภาพรวมการรับรู้ดังกล่าวนำมาสู่การศึกษาในส่วนถัดมา ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในงานศึกษานี้ในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์แม่กะเทย ผ่านประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีและมีการรับลูกมาเลี้ยง จำนวน 2 คน ได้แก่ โบว์ลิ่ง (นามสมมุติ) และริชชี (นามสมมุติ) โดยใช้การวิจัยแนวเรื่องเล่าแบบสตรีนิยม การศึกษาในส่วนนี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงการโอบอุ้มบทบาทความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากเรื่องเล่าของทั้งโบว์ลิ่งและริชชีทำให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของความเป็นแม่และการเป็นแม่ในสังคมไทยในรูปแบบใหม่ที่เป็นการทำลายรูปแบบของการนิยามความเป็นแม่และครอบครัวที่แตกต่างไปจากเดิม อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงการมีอยู่ของแม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้การเป็นแม่นอกกฎหมาย

การฉายภาพของการรับรู้และประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศทั้งที่โอ้อรับการเป็นแม่และยังไม่โอ้อรับการเป็นแม่เต็มไปด้วย ความสุข การเติมเต็ม รวมถึงความกังวล และความท้าทายในการดำเนินชีวิตในสังคมปิตาธิปไตยทุนนิยม โดยจะแบ่งการนำเสนอโดยสรุปออกเป็น 3 ประเด็นตามลำดับ ได้แก่ การเริ่มฉายภาพให้เห็นภาพรวมสถานการณ์การรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย และนำพาเข้าสู่ประเด็นที่สำคัญในการนำเสนอประสบการณ์แม่กะเทยในสังคมไทยผ่านปฏิบัติการของการเป็นแม่และการเป็นแม่นอกกฎหมาย และส่วนสุดท้ายจะแสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขของปิตาธิปไตยทุนนิยมที่ส่งผลต่อความเป็นแม่กะเทย

7.1 การรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย: ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวล

การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะมาสนับสนุนประสบการณ์ของการเป็นแม่กะเทยในส่วนถัดไปในฐานะของผู้หญิงข้ามเพศด้วยกันที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม โดยเงื่อนไขปิตาธิปไตยทุนนิยมมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อการรับรู้และมีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการเป็นแม่กะเทย ความแตกต่างของบทบาท รวมถึงความไม่แน่นอนในอนาคต ความเป็นชนชั้นกลางวัยทำงานได้มีอิทธิพลต่อความคิดเกี่ยวกับการเป็นแม่และนำมาซึ่งบรรทัดฐานของการเป็นแม่บนฐานของการเลี้ยงลูกให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดภายใต้ความท้าทาย ข้อจำกัด และความกังวลหากจะต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่ เงื่อนไขดังกล่าวทำให้ผู้หญิงข้ามเพศที่ต้องการเป็นแม่ในสังคมไทยจำเป็นต้องแสวงหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ในส่วนนี้จะสรุปภาพรวมการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศโดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับแม่กะเทยในสังคมไทยใน 4 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย ความท้าทายในบทบาทและการเป็นแม่กะเทย ข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทย และความกังวลของผู้หญิงข้ามเพศในการสวมบทบาทการเป็นแม่กะเทย

7.1.1 ความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย

ในประเด็นการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย สภาพสังคมในปัจจุบันล้วนบีบบังคับให้ผู้หญิงข้ามเพศต้องอดทนและต่อสู้ แสวงหาความมั่นคง รวมถึงเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่ต่างอะไรกับบุคคลอื่น ๆ การให้คุณค่าของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยถูกยึดโยงเข้ากับความเป็นหญิงการให้คุณค่ากับความเป็นหญิงล้วนแล้วแต่เป็นกรอบในการประเมินค่าและเป็นตัวชี้วัดของความเป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย เช่นเดียวกันกับการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศใน

งานศึกษานี้ที่มองว่า การเป็นแม่และการมีลูกเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับบุคคลอื่น การสร้างครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ และการเติมเต็มตนเอง อีกทั้งผู้หญิงข้ามเพศบางส่วนเชื่อว่าเป็นการเติมเต็มและตัวบ่งชี้ถึงความเป็นหญิงที่มากขึ้นของผู้หญิงข้ามเพศได้ ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนได้มองความสมบูรณ์ของครอบครัวคือ การที่ต้องมีลูกและมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีแผนหากตนเองจะต้องรับเลี้ยงบุตรภายใต้ความพร้อมทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สะท้อนได้ถึงชุดความคิดของการวางแผนครอบครัวในทัศนะของชนชั้นกลางวัยทำงานอย่างมาก ทำให้ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมีชุดความคิดที่ต้องพยายามที่จะสร้างความมั่นคงทางการเงินอย่างมาก รวมถึงสร้างความเข้มแข็งของร่างกายและใจเพื่อเอาตัวรอดในสภาพสังคมที่ผู้หญิงข้ามเพศไม่มีสิทธิในทางกฎหมาย ประกอบกับการตีตราและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศในสังคมไทยที่ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนเชื่อว่ายังคงมีอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของความเป็นแม่กะเทย

การให้คุณค่ากับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ ผู้หญิงข้ามเพศได้ให้นิยามของความเป็นแม่ในอุดมคติในทำนองเดียวกัน คือ การที่แม่จะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการเลี้ยงดูและให้การสนับสนุนลูกทุกด้าน รวมถึงการที่แม่มีความอดทนและเสียสละ โดยความอดทนและเสียสละดังกล่าวสะท้อนผ่านคุณสมบัติของการเป็นแม่ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การที่แม่ต้องมีความอดทนและเสียสละมาก และการที่ไม่ได้เสียสละให้ลูกมากกว่าตัวเอง ผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่เกินครึ่งมีความเห็นว่าความเป็นแม่ในอุดมคติของสังคมไทยจำเป็นจะต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนลูกของตน จะเห็นได้ชัดว่าผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานได้ให้นิยามความเป็นแม่ในอุดมคติที่ยึดโยงกับบทบาทและหน้าที่ของแม่ในฐานะของบุคคลที่ต้องกระทำบางสิ่งบางอย่างแก่ลูกในทุกด้าน นอกจากนี้ผู้หญิงข้ามเพศมองว่าบทบาทของการเป็นแม่ คือ การสนับสนุนลูกในทุกด้าน โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งเป็นสิ่งขั้นพื้นฐานที่เด็กควรจะได้รับตามวัยอย่างเหมาะสม เมื่อกล่าวถึงประเด็นมุมมองของการรับเลี้ยงลูกในสังคมไทย ผู้หญิงข้ามเพศมีความเห็นและการรับรู้ในเชิงบวกเกี่ยวกับการรับเลี้ยงดูลูกและเป็นวิถีทางเดียวที่จะสามารถกระทำได้อย่างได้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและข้อจำกัดของกฎหมายแต่มีความเห็นว่าสังคมไทยยังคงมองการรับเลี้ยงดูลูกในเชิงลบ

การเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมที่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของปิตาธิปไตยและทุนนิยมส่งผลอย่างมากต่อบทบาทของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศอย่างมากผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่มีความเห็นว่า มีความแตกต่างของบทบาทของแม่กะเทยและแม่ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะการเป็นแม่ที่ไม่สามารถมีลูกผ่านกระบวนการชีวภาพได้ รวมถึงการสร้างบทบาททางชีวภาพอื่น ๆ ได้ ทำให้การเป็นแม่ในช่วงแรกผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมองว่ามีความยากกว่าปกติ โดยเฉพาะในประเด็นของการเป็นแม่เมื่อใหม่และการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูก การเป็นแม่กะเทยสำหรับผู้หญิงข้ามเพศมองว่าเป็น “ชายขอบในชายขอบ” กล่าวคือ หาก

เปรียบเทียบแม่เลี้ยงเดียวกับแม่กะเทยก็มีความแตกต่างกันในแง่ของการไม่มีบทบาทและการให้กำเนิดลูกในทางชีวภาพได้ รวมถึงอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าและสถาปนาบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศให้เป็นอิทธิพลกระแสหลักและนำมาเป็นตัวกำหนดในบทบาทความเป็นแม่ของคนในสังคม ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนจึงมีความคิดว่าหากต้องสวมบทบาทของการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูกจะต้องเผชิญกับความท้าทาย ข้อจำกัด รวมถึงความกังวลของสถานะต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและลูกของพวกเขาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

7.1.2 ความท้าทายในบทบาทและการเป็นแม่กะเทย

ผู้หญิงข้ามเพศมีการรับรู้และให้ทัศนะเกี่ยวกับความท้าทายในการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ การปรับตัวต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง มุมมองของสังคมต่อการเป็นแม่กะเทย การเลี้ยงดูและทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่กะเทย และการจัดการหรือการควบคุมตนเองของผู้หญิงข้ามเพศ ประการแรก การปรับตัวต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่มองว่าการเป็นแม่กะเทยและการที่กะเทยมีลูกจะต้องให้ความสำคัญกับการลงทุนทางสังคมอย่างมาก มากกว่าการเป็นแม่ปกติทั่วไป ผ่านความต้องการในการสร้างสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมให้แก่ลูกและครอบครัวเพื่อลดการเผชิญการเลือกปฏิบัติและบาดแผลทางสังคมที่จะเกิดขึ้น สะท้อนผ่านการที่ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนรับรู้และให้คุณค่าในบทบาทของการเป็นแม่กะเทยใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การเลี้ยงดูให้มีคุณภาพ การตามทันลูก และการสร้างภูมิคุ้มกันให้ลูกในการออกไปเผชิญกับโลกภายนอก

ประการถัดมา มุมมองของสังคมต่อการเป็นแม่กะเทย ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนรับรู้ที่สังคมไทยยังคงมีอคติและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศอยู่ นำมาสู่ความท้าทายอย่างมากในการดำเนินชีวิตทั้งในบทบาทของการเป็นแม่และลูกที่รับเลี้ยงมาด้วย ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนรับรู้ที่สังคมไทยยังมีมุมมองต่อแม่กะเทยในเชิงลบและเช่นเดียวกับสังคมที่ยังคงมีมุมมองต่อแม่กะเทยในเชิงลบ สะท้อนผ่านการรับรู้ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สังคมยังคิดว่ากะเทยไม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้ 2) การมองคนไม่เท่ากันของสังคมทำให้แม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศถูกเบียดขับและกีดกัน ซึ่งนำไปสู่การถูกซ้ำเติมง่ายกว่าแม่คนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ผู้หญิงข้ามเพศ 3) สังคมยังคงมองว่าแม่กะเทยขาดความรู้ในความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกในหลายด้าน และ 4) การที่สังคมกังวลว่าจะเกิดพฤติกรรมเลียนแบบของลูกหากต้องมีแม่ที่เป็นกะเทยหรือผู้หญิงข้ามเพศ

ประการที่สาม การเลี้ยงดูและทำให้ลูกเข้าใจในสภาพของสังคมและตัวตนของความเป็นแม่กะเทย การเลี้ยงดูในแง่ของกายภาพแทบจะไม่มีแตกต่างไปจากแม่บุคคลอื่น แต่สำหรับแม่กะเทยโดยเฉพาะประเด็นการบอกความจริงกับลูกเมื่อถึงสถานการณ์ที่มีความพร้อมถือเป็นความท้าทายหนึ่งที่สำคัญหากผู้หญิงข้ามเพศจะต้องเป็นแม่ ประกอบกับความท้าทายในการเลี้ยง

ดูให้ลูกมีบาดแผลน้อยที่สุดจากสังคม และการสร้างการยอมรับในสภาพของครอบครัวและธรรมชาติของการเป็นแม่กะเทย

ประการสุดท้าย การจัดการหรือการควบคุมตนเองของผู้หญิงข้ามเพศ การปรับเปลี่ยนไปสู่บทบาทการเป็นแม่กะเทย ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมองว่าในสภาวะของการเป็นผู้หญิงข้ามเพศจะมีบุคลิกภาพทางเพศที่แตกต่างไปอันเนื่องมาจากสภาพอารมณ์สภาพฮอร์โมน ทำให้ส่งผลถึงความมั่นคงทางอารมณ์และการควบคุมตนเอง ดังนั้นผู้หญิงข้ามเพศที่จะเข้าสู่บทบาทของการเป็นแม่จะต้องมีการจัดการและควบคุมตนเองในเชิงชีวภาพ รวมถึงการวางตัวของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงผู้หญิงข้ามเพศให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพอย่างมากซึ่งมีผลต่อการควบคุมสภาวะอารมณ์ในมุมมองของผู้หญิงข้ามเพศนอกจากความแตกต่างทางชีวภาพยังมีความแตกต่างของแม่กะเทยและแม่ทั่วไปในประเด็นของการเลี้ยงดูและดูแลโดยมองว่าผู้หญิงข้ามเพศจะสามารถเลี้ยงลูกโดยมีความเข้าใจในมิติของความเป็นเพศและมีความไวต่อสภาพจิตใจของลูกและครอบครัวมากกว่า

7.1.3 ข้อจำกัดในการเป็นแม่กะเทย

ข้อจำกัดที่สำคัญที่เป็นตัวกำหนดบทบาทและส่งผลต่อความคาดหวังต่อการเป็นแม่กะเทยและการรับเลี้ยงลูก สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประการหลัก ได้แก่ เศรษฐฐานะ การทำงานประจำ และความรู้สึกในการสูญเสียอัตลักษณ์ตัวตน ประการแรก เศรษฐฐานะ ซึ่งหมายถึงความพร้อมทางการเงินของผู้หญิงข้ามเพศ จากที่กล่าวข้างต้นการเลี้ยงดูลูกในสังคมไทยในฐานะของแม่กะเทยต้องมีทุนทรัพย์ที่สูงมาก ทั้งในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตน และการแลกมากับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและมีคุณภาพ อีกทั้งการเป็นแม่กะเทยที่ถูกปฏิเสธจากสังคมและกฎหมายของสังคมไทยทำให้การเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐได้อย่างแท้จริง นำไปสู่ความจำเป็นที่ต้องใช้เงินในการตอบสนองในการเลี้ยงดูและการเป็นแม่ ประกอบกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นและสวนทางกับรายได้ของผู้หญิงข้ามเพศในระบบเศรษฐกิจที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานทำให้การดำเนินชีวิตมีความยากลำบากมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้หญิงข้ามเพศเองยังต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติในการทำงานและความไม่เป็นธรรมในระบบการจ้างงานทำให้ผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่ที่ยังคงอยู่ในระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมไม่สามารถมีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจหรือไม่ได้รับโอกาสที่แท้จริง ทำให้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักและเป็นข้อจำกัดในความต้องการที่จะมีลูกและการสวมบทบาทของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศทุกคน

ประการถัดมา การทำงานประจำหรืออาชีพที่ไม่อิสระ โดยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและเงื่อนไขปิตาธิปไตยในสังคมไทยมีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้หญิงข้ามเพศทำให้ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนยังคงต้องจำนนในระบบการทำงานประจำ ถูกกดดันให้ต้องทำงานอย่างหนัก มีสภาพชีวิตที่มีความเหนื่อยล้า โดยเฉพาะผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่ทำงานประจำ ส่งผลอย่างมากต่อ

การจัดการเวลาหากต้องเป็นแม่และเลี้ยงดูลูก เนื่องจากความคิดของผู้หญิงข้ามเพศชั้นกลางวัยทำงานจำเป็นอย่างมากที่จะต้องใช้เวลาในการเลี้ยงดูและดูแลลูก รวมถึงสิทธิในการทำงานในฐานะของการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศก็ไม่ได้เอื้อประโยชน์หรือสร้างแรงจูงใจต่อการทำงานที่จะมีลูก ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนที่ต้องการจะมีลูกให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการทำงานเป็นอาชีพอิสระมากกว่างานประจำ โดยมองว่าอาชีพอิสระจะทำให้การทำบทบาทของการเป็นแม่นั้นดีกว่าการทำงานประจำ แต่อย่างไรก็ตามเป็นไปได้ยากมากในสังคมไทยเนื่องจากสภาพของทุนนิยมได้บีบคั้นให้ทุกคนต้องทำงาน โดยเฉพาะในสังคมเมืองที่ผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่ทำงานประจำ เนื่องจากผู้หญิงข้ามเพศมองว่าคนที่จะสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ต้องมีความมั่นคงทางการเงินและต้นทุนในระดับหนึ่ง ประการสุดท้าย การสูญเสียอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศ เป็นข้อจำกัดหนึ่งที่สำคัญของการเป็นแม่ ผู้หญิงข้ามเพศมองว่าการเป็นแม่ทำให้บทบาทของตนเองจะต้องเปลี่ยนแปลงไปและจะทำให้ตนเองจำเป็นต้องมีการวางแผนจัดสรรทรัพยากรที่ตนเองมีใหม่

7.1.4 ความกังวลของผู้หญิงข้ามเพศในการสวมบทบาทการเป็นแม่กะเทย

ด้วยสภาพสังคมของปิตาธิปไตยได้บีบคั้นและเบียดขับผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยทำให้ไม่มีสิทธิในทางกฎหมายและมีอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตหลายประการ ประกอบกับระบบทุนนิยมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบชิดที่บีบคั้นให้ผู้หญิงข้ามเพศต้องประกอบสร้างตัวตนและเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมนำมาสู่ความกังวลในอนาคตหากจะต้องรับเลี้ยงลูกหรือสวมบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้สภาพของสังคมไทย ผู้หญิงข้ามเพศต้องเผชิญและมีความกดดันในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยอย่างมากหากตนเองจะต้องเป็นแม่ โดยความกังวลที่เกิดขึ้นมี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ความกังวลในสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่จะได้รับ 2) ความกังวลในการเผชิญกับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย และ 3) การยอมรับในตัวตนแม่กะเทยของลูก

ผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยมีความกังวลในสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่จะได้รับ เนื่องจากความเป็นกะเทยในสังคมไทยทำให้ผู้หญิงข้ามเพศรู้สึกว่าได้เป็นเรื่องปกติ เช่น ความกังวลเกี่ยวกับสิทธิในการรับรองบุตรที่จะส่งผลต่อสิทธิประโยชน์ที่ลูกจะได้รับในอนาคตจากผู้ที่เป็นแม่กะเทย สะท้อนให้เห็นว่าแม้กระทั่งสิทธิขั้นพื้นฐานต่อตัวผู้หญิงข้ามเพศเองยังไม่สามารถได้รับการรับรองและให้ความสำคัญจากรัฐ เช่น การสมรสเท่าเทียม สิทธิในการระบุดัตตน สิทธิในการเข้าถึงบริการสุขภาพและการเจริญพันธุ์ เป็นต้น ทำให้ผู้หญิงข้ามเพศยังคงรู้สึกไม่มั่นคงแน่นอนในการดำเนินชีวิตในบทบาทปกติและหมายรวมถึงการเป็นแม่ด้วย ทางเลือกของครอบครัวในสังคมไทยถูกจำกัดภายใต้ของกฎหมายและอุดมการณ์ความเป็นครอบครัวที่มีอิทธิพลจากปิตาธิปไตยและบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ ประกอบกับความกังวลในการเผชิญกับการดำเนินชีวิตในสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับอคติทางสังคม รวมถึงการสร้างการยอมรับในหมู่ของผู้หญิงข้ามเพศเอง ทำให้การดำเนินชีวิตของ

ผู้หญิงข้ามเพศมีอุปสรรคและไม่ได้เรียบง่าย ประการสุดท้าย ความกังวลในการยอมรับในตัวตนแม่กะเทยของลูก ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมีความกังวลที่ลูกจะไม่ยอมรับในตัวตนความเป็นแม่กะเทยในอนาคต จากที่กล่าวมาความไม่มั่นคงแน่นอนดังกล่าวอาจจะเป็นเรื่องของปัจจัยส่วนบุคคล แต่ล้วนเกี่ยวข้องกับสภาวะการณ์ของสังคมอย่างมากที่สังคมไม่ได้สร้างการยอมรับและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเกิดขึ้นครอบครัวทางเลือก รวมถึงแม่กะเทย

7.2 แม่กะเทย: ปฏิบัติการของการเป็นแม่และแม่นอกกฎหมาย

การนำเสนอเรื่องราวของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศสะท้อนผ่านปฏิบัติการของการเป็นแม่และการที่แม่กะเทย้องเป็นแม่นอกกฎหมายในสังคมไทย ผ่าน 2 กรณีศึกษา ได้แก่ โบว์ลิง (นามสมมุติ) และริชชี โบว์ลิง (นามสมมุติ) โดยทางเลือกของผู้หญิงข้ามเพศได้ตัดสินใจที่จะมีผ่านกระบวนการรับเลี้ยงลูกจากแม่ผู้ให้กำเนิดที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ผู้หญิงข้ามเพศทั้ง 2 คนในกรณีศึกษานี้มีฐานะที่แตกต่างจากผู้หญิงข้ามเพศในการศึกษาการรับรู้อย่างมากแม้ว่าจะเป็นชนชั้นกลางวัยทำงานเช่นกัน ในการประกอบสร้างความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ ภูมิหลังของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศหรือในงานศึกษานี้ใช้คำว่าแม่กะเทยมีความสำคัญและมีผลต่อการประกอบสร้างความเป็นแม่ในปัจจุบันทั้งใน การเลี้ยงดูและประสบการณ์ในวัยเด็ก การสร้างอัตลักษณ์ตัวตน ความใกล้ชิดกับความเป็นแม่และการขัดเกลาทางสังคม รวมถึงพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยจุดเริ่มต้นของผู้หญิงข้ามเพศจากทั้งสองกรณีศึกษาไม่ได้เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จทางการเงินและสังคมตั้งแต่แรกและอยู่ในครอบครัวที่ไม่ได้มีฐานะดี แต่ละคนต้องต่อสู้และฟันฝ่าอุปสรรค รวมถึงประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของตนเองอย่างยากลำบากทั้งกับครอบครัวและสภาพสังคมที่พวกเขาต้องเผชิญ ความเป็นชนชั้นกลางวัยทำงานของพวกเขาที่พยายามเลื่อนสถานะของตนเองอยู่ตลอดเวลา การมีคู่ชีวิต และความต้องการในการมีบุตร และจนกระทั่งถึงจุดหนึ่งที่สามารถสร้างความมั่นคงของตนเองได้นำมาสู่ความต้องการและการโอบรับความเป็นแม่

จากกรณีศึกษาที่ 1 โบว์ลิง (นามสมมุติ) โบว์ลิงได้ตัดสินใจที่จะมีลูกที่ผ่านการรับเลี้ยง โดยไม่สามารถมีผลผูกพันทางกฎหมายได้ จำนวน 2 ราย กระบวนการในการรับเลี้ยงลูกของโบว์ลิงเกิดขึ้นผ่านกระบวนการที่ต่างกัน 2 รูปแบบ ได้แก่ กระบวนการรับเลี้ยงลูกผ่านเครือญาติคนสนิทที่มีเจตนาธรรมร่วมกันที่จะตั้งท้องและยกลูกให้ และกระบวนการรับเลี้ยงลูกผ่านบุคคลที่ไม่มีความพร้อมที่จะมีลูก โบว์ลิงก็ได้มีส่วนร่วมและได้ช่วยดูแลค่าใช้จ่ายทุกอย่างจนกว่าที่จะคลอดออกมา ในการรับเลี้ยงลูกในแต่ละครั้งโบว์ลิงก็มีความรู้สึกหรือความคิดขณะหนึ่งที่พิจารณาถึงความไม่แน่นอนในการรับเลี้ยงลูก โดยที่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายหรือการเป็นแม่นอกกฎหมายของเขาผ่าน

กระบวนการทางพันธสัญญาใจและความไว้วางใจทั้งหมดหรือที่โบว์ลิ่งใช้คำว่า “สัญญาใจ” โบว์ลิ่งมองว่าการเลือกที่จะสวมบทบาทและมีความต้องการทั้งการเป็นกะเทยและการเป็นแม่ภายใต้บริบทของสังคมไทยมีความไม่แน่นอนอย่างมาก 3 ประการ ได้แก่ ความไม่แน่นอนในการสวมบทบาทของการเป็นแม่ การมีคู่ชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกในอนาคตที่จะเกิดขึ้น การทำความเข้าใจและรับรู้เงื่อนไขดังกล่าวถือเป็นการยอมรับตามสภาพความเป็นจริงในฐานะของการเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย นอกจากนี้โบว์ลิ่งยังใช้คำว่า “เลี้ยงเขาเราอมอยู่” สะท้อนถึงการเป็นแม่นอกกฎหมายได้อย่างดีในฐานะที่ไม่สามารถให้กำเนิดทางชีวภาพและมีผลตามกฎหมายได้ในสังคมไทย การสวมบทบาทของการเป็นแม่ของโบว์ลิ่งในมุมมองของเขาไม่ต่างอะไรจากการเป็นแม่ของบุคคลอื่นเลย โบว์ลิ่งรู้สึกว่าเป็นแม่ที่แท้จริงและทำให้คำว่ากะเทยสำหรับเขาที่คนอื่นรอบข้างหรือคนในสังคมมักจะถูกมองในเชิงลบกลับกลายเป็นมุมมองในเชิงบวกมากขึ้น

การเป็นแม่ของโบว์ลิ่งในช่วงแรก ร่างกายสำหรับคนเป็นแม่ในฐานะที่เป็นคนเลี้ยงดูและดูแลแทบจะไม่ได้พักผ่อนเลย แต่โบว์ลิ่งมองว่าการเป็นแม่ยังคงเป็นงานที่มีคุณค่าอย่างมาก หรือเขาใช้คำว่า “ภาระที่มีคุณค่า” โบว์ลิ่งยังกล่าวถึงประเด็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบุคลิกภาพของกะเทยในมุมมองของเขาในลักษณะของความใจร้อน การแสดงออก รวมถึงการวางตัวและวุฒิภาวะ ยิ่งในการก้าวเข้าสู่การเป็นแม่ของโบว์ลิ่ง เธอจำเป็นต้องมีการปรับตัวเองจากลักษณะดังกล่าวข้างต้นให้มีความเหมาะสมเมื่อก้าวเข้าสู่บทบาทของแม่ที่เป็นกะเทย ขณะเดียวกันเขามองว่าแม่กะเทยจะมีความละเอียดและดูแลเอาใจใส่มากกว่าเดิมจากแม่ทั่วไปหลายเท่าด้วยพื้นฐานและธรรมชาติของลักษณะความเป็นกะเทย เป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งได้รับคำชมจากคนรอบข้างและสังคมในการเลี้ยงดูตลอด ในทัศนะของโบว์ลิ่ง การเลี้ยงดูลูกโบว์ลิ่งจะไม่จ้างคนกลางมาเพื่อที่จะดูแลลูกเลยถึงแม้ว่าตนเองจะมีทุนทรัพย์ที่สามารถกระทำได้ งานที่โบว์ลิ่งทำก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคที่จะมาขัดขวางการจัดแบ่งบทบาททั้งการทำงานและการสวมบทบาทของการเป็นแม่ได้ แม้การมีลูกสำหรับโบว์ลิ่งก็ถือเป็นภาระสำหรับเขาอย่างมาก เพราะการเลี้ยงที่ติดต้องให้เวลากับลูกเพื่อที่เด็กจะได้ไม่รู้สึกถึงความขาดและต้องได้รับการสนับสนุนจากตัวแม่อย่างเต็มที่ สำหรับโบว์ลิ่งหากเขาไม่ได้ประสบความสำเร็จถึงทุกวันนี้ มีเงินทอง มีคนสนับสนุน มากพอที่จะเป็นโบว์ลิ่งในทุกวันนี้ได้ โบว์ลิ่งก็ไม่ได้มีความต้องการและความคิดที่จะมีลูกเลย

โบว์ลิ่งได้มีการวางแผนที่จะบอกความจริงและสร้างความเข้าใจกับลูกในฐานะของแม่ที่เป็นกะเทยในปัจจุบัน ถึงแม้จะมีความกังวลบ้างแต่โบว์ลิ่งก็ยังคงมีความเชื่อมั่นทางจิตใจในแง่ของความผูกพันที่เกิดขึ้นที่ลูกจะมองว่าโบว์ลิ่งคือแม่ที่แท้จริง ซึ่งโบว์ลิ่งก็ได้มีการรับรู้และเข้าใจ รวมถึงความพร้อมที่จะวางแผนรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่แล้วและนี่เป็นสิ่งที่แม่กะเทยในสังคมไทยในปัจจุบันต้องเจอ เช่น การวางแผนทางการเงินในอนาคตให้กับลูก ความไม่มั่นคงในอนาคตของการเป็นแม่นอกกฎหมายสำหรับโบว์ลิ่งทำให้เขาต้องมีการวางแผนทางการเงินเพื่อความ

มั่นคงของลูกในอนาคต โบว์ลิ่งก็จะฝากเงินประจำเข้าบัญชีให้ลูกของตนเอง และจะพยายามเตรียมทุกอย่างที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานให้กับลูกของเขา ซึ่งเป็นสิ่งที่โบว์ลิ่งจะสามารถกระทำได้ในฐานะแม่ ภายใต้สิทธิที่ตนเองมีและสามารถกระทำได้นอกจากนี้ในอนาคตก็ได้มีการวางแผนในการเปลี่ยนนามสกุลและรับเป็นบุตรบุญธรรม

ในส่วนของการศึกษาที่ 2 ริชชี (นามสมมติ) ริชชีได้ตัดสินใจเลือกที่จะรับเลี้ยงลูกหรือรับบุตรบุญธรรม เช่นเดียวกันกับโบว์ลิ่งโดยที่รับลูกมาเลี้ยงนั้นเกิดจากความไม่พร้อมของแม่ผู้ให้กำเนิดเขา ในมุมมองของริชชีซึ่งเป็นบุคคลที่มีความพร้อมในด้านทุนทรัพย์อยู่และทำให้ริชชีไม่มีความกังวลเลยในทางการเงินเลย ริชชีไม่เพียงแต่ดูแลและรับเลี้ยงลูกเพียงเท่านั้นแต่ยังดูแลแม่ผู้ให้กำเนิดเขาด้วยริชชีมองว่าเป็นการให้โอกาสไม่เพียงแค่ตัวเด็กแต่ยังเป็นตัวแม่ผู้ให้กำเนิดด้วย ริชชีได้เป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพและการใช้ชีวิตทั้งหมดให้กับแม่ผู้ให้กำเนิดขณะที่ตั้งครรภ์อยู่ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในโรงพยาบาลในการตรวจครรภ์ ค่ายาบำรุงครรภ์ การอัลตราซาวด์เพื่อดูเพศ การซื้อข้าวของเครื่องใช้และเสื้อผ้าให้เหมาะสมเพื่อเตรียมตัวเมื่อเขาคลอดออกมา เป็นต้น ประสบการณ์ในการเป็นแม่ครั้งแรกของเขามีความท้าทายและยากมาก ริชชีมองว่าการเลี้ยงลูกในช่วงแรกเกิดหรือทารกทั้งหมดนี้ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและความอดทนอย่างมาก

การเป็นแม่มือใหม่ของริชชียังได้รับอิทธิพลแนวทางในการเลี้ยงดูและการดูแลมาจากแม่ของเขาที่เลี้ยงมาตั้งแต่ในวัยเด็ก จากมุมมองของริชชีเขาให้คำอธิบายกับการเลี้ยงลูกในสองลักษณะ ได้แก่ การเลี้ยงลูกแบบสมัยเก่า และการเลี้ยงลูกสมัยใหม่ที่จะมีลักษณะค่อนข้างจะเป็นแบบแผนที่เข้มงวดและที่กฎเกณฑ์ตายตัว และจำเป็นต้องใช้ต้นทุนที่สูงมาก ซึ่งริชชีไม่ค่อยจะรู้สึกชอบกับแนวทางการเลี้ยงลูกแบบสมัยใหม่มากสักเท่าไร ประกอบกับการที่ริชชีอยู่ในโลกโซเชียลเวลาจะทำอะไรโพสต์รูปอะไรเกี่ยวกับลูกหรือการเลี้ยงดู หากยังคงติดการเลี้ยงดูแบบเก่า สังคมหรือคนในโซเชียลก็จะมีการตั้งคำถามต่อการกระทำดังกล่าวในเชิงที่ไม่เหมาะสม การเป็นแม่ของเขามีความท้าทายมากยิ่งขึ้นในโลกสมัยใหม่และประกอบกับการที่ริชชีเป็นแม่กะเทยทำให้เกิดการจับจ้องของสังคม โดยเฉพาะในหมู่ผู้หญิงข้ามเพศด้วยกันเอง ทำให้ริชชีมีความเครียดและความกังวลอย่างมากเวลามีคนมาด่าลูก ในฐานะของการเป็นแม่ที่เป็นทั้งการสวมบทบาทงานในบ้านและการทำงานนอกบ้านไปด้วย ริชชีที่เป็นบุคคลหนึ่งที่ต้องสวมบทบาททั้งสองอย่างในเวลาเดียวกัน ในการสวมบทบาทดังกล่าวจำเป็นต้องมีการจัดสรรเวลาโดยเฉพาะริชชีที่กำลังต้องเลี้ยงดูในวัยแรกเกิดทำให้ต้องการเวลามากเป็นพิเศษ จำเป็นที่จะต้องมีความช่วยเหลือในการดูแลและการเลี้ยงดูระหว่างที่ตนเองต้องไปทำงานนอกบ้าน โดยตัวกลางดังกล่าวคือการที่ริชชีจ้างคนมาดูแลเลี้ยงดู การสวมบทบาทในการทำงานไปด้วยและการเป็นแม่ไปด้วยทำให้ริชชีต้องการเวลาในการพักผ่อนอย่างมากในแต่ละวัน ซึ่งมีความแตกต่างจากโบว์ลิ่งอย่างมากในทัศนะของการจ้างผู้ดูแลคนกลาง ริชชีเองเป็นบุคคลที่อยู่ในโลก

ของพื้นที่สาธารณะ ความรุนแรงและความกดดันในเชิงวาจาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในเชิงของเพศสถานะและการเป็นแม่ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในฐานะของบทบาทของการเป็นแม่กะเทยจะมีความเครียดและความกดดันไม่มากนักน้อยกับความคาดหวังของสังคม

ผู้หญิงข้ามเพศนั้นต้องทำงานอย่างหนักเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัวเพื่อสร้างความเป็นอยู่ในชีวิตที่ดีขึ้น และหลายครั้งผู้หญิงข้ามเพศต้องทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว อันเนื่องมาจากแม่กะเทยมองว่าทุนทรัพย์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากในการเลี้ยงลูกภายใต้สังคมปัจจุบันและหลายคนเชื่อว่าทุนนิยมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ มาตรฐานของการเป็นแม่ในกระแสหลักและบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศนำไปสู่ความคิดในการสร้างครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ ซึ่งสะท้อนความคิดของการประกอบสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ในอุดมคติของชนชั้นกลางในเมืองอย่างมาก การตัดสินใจรับลูกมาเลี้ยงของโบว์ลิ่งและริชชี โดยลูกที่รับมาจะเกิดจากความไม่พร้อมในการตั้งครรภ์ของแม่แท้ ๆ หรือแม่ที่เป็นผู้ให้กำเนิด ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามต่อรองในแง่ของศักยภาพและความพร้อมของแม่กะเทยที่พร้อมจะดูแลลูกและมีความสามารถในการมีบุตรได้ของสังคมไทย ในอีกทางเลือกหนึ่งของความพยายามในการเป็นแม่ นอกจากทางเลือกในการรับเลี้ยงลูกจากคนที่ไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูลูก จะเห็นได้ชัดเจนว่าในกระบวนการของการรับเลี้ยงดูและจุดเริ่มต้นของความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยถูกควบคุมภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและความสามารถในการเลื่อนสถานะของสังคมและเศรษฐกิจ

ในช่วงแรกโบว์ลิ่งและริชชีจะมีความกังวลใจในแง่ของการจัดการกับความรู้สึกกับความแปลกแยกกับลูกของตนที่ไม่ได้เป็นผู้ให้กำเนิด ในทำนองเดียวกันกับที่ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ที่อาจมีความรู้สึกแปลกแยกจากผลผลิตของแรงงานสืบพันธุ์ของพวกเขา (Reproductive labor) แต่ความกดดันและความไม่มั่นใจหลังจากการรับเลี้ยงลูกมาเริ่มถูกลบเลือนและเต็มไปด้วยความพึงพอใจของความคิดในการเป็นแม่มือใหม่ แม่กะเทยก็จะมียุทธศาสตร์หลักในแง่ของการสนับสนุนค่าใช้จ่ายและการสนับสนุนทางสังคม ตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ และหลังตั้งครรภ์ของผู้ให้กำเนิด ซึ่งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างแม่กะเทยและแม่ผู้ให้กำเนิดในการมีส่วนร่วมระหว่างกันในการเป็นแม่ โบว์ลิ่งและริชชีได้สะท้อนให้เห็นถึงการพยายามดำรงตนในฐานะของการเป็นแม่เพื่อให้ตนเองอยู่ในกรอบของความเป็นหญิงที่ดีและแม่ที่ดี เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สังคมแบบปิตาธิปไตย และพยายามต่อรองกับคำถามของสังคมที่ตั้งแง่กับความเป็นแม่กะเทยและการรับเลี้ยงดูลูกในเชิงลบ เช่น ความสามารถในการเป็นแม่ สัญชาตญาณของการเป็นแม่ การเป็นต้นแบบให้แก่ลูก ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมทางอารมณ์และจิตใจ ความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่ รวมถึงการตอบสนองต่อลูกบนฐานของสังคมมากกว่าชีวภาพให้ได้ดีที่สุด

ไม่ต่างอะไรจากครอบครัวอื่น ๆ ในยุคปัจจุบันที่จะต้องรับมือกับบทบาทของการเป็นแม่ และบทบาทของการดูแลลูกไปพร้อมกัน แต่แม่กะเทยทั้งสองกรณีสามารถปรับตัวได้และสร้างความสมดุลในการทำงานและการเป็นแม่ได้ เนื่องจากมีทุนทรัพย์และด้วยการทำงานที่อิสระ แต่ความกดดันในการเป็นแม่ของทั้งคู่ก็มาจากแรงกดดันจากสภาพสังคมและการเป็นปฎิเสธความเป็นแม่ในสังคมไทยมากกว่า อีกทั้งยังคงต้องเผชิญกับความรู้สึกไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น 3 ประการ ได้แก่ ความไม่แน่นอนในการสวมบทบาทของการเป็นแม่ การมีคู่ชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกในอนาคตที่จะเกิดขึ้น

7.3 แม่กะเทยกับการเป็นแม่นอกกฎหมาย: การเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจ

ความเป็นแม่กะเทยของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานในสังคมไทยได้สะท้อนนัยยะของการเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย (Patriarchal mothering) และการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจ (Empowered mothering) อย่างมากกล่าวคือ ในฐานะของการเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย การเกิดขึ้นของแม่กะเทยในสังคมไทยทำให้เห็นถึงความพยายามที่จะโอ้อวดความเป็นสถาบันของความเป็นแม่และครอบครัวในเชิงของบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ รวมถึงอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและการเลี้ยงดูลูกที่เข้มข้น ภายใต้ข้อจำกัดและทางเลือกของการประกอบสร้างครอบครัวและการเลี้ยงดูบุตรในสังคมไทย ในการโอ้อวดความเป็นแม่ดังกล่าวนำมาสู่ความต้องการในการประกอบสร้างความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย ได้แก่ การเป็นแม่ที่ดีและการเป็นแม่ที่เสียสละ เพื่อต่อรองกับสังคมและเป็นเครื่องมือการประกอบสร้างความเป็นแม่ที่แท้จริงของผู้หญิงข้ามเพศ นำมาซึ่งการที่ผู้หญิงข้ามเพศที่โอ้อวดการเป็นแม่ต้องยอมตามและจำนนภายใต้อุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยและความเป็นแม่ที่ดี

ขณะเดียวกันความเป็นแม่กะเทยในฐานะของการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจ สะท้อนถึงพลังอำนาจของการเป็นแม่ที่ผู้หญิงข้ามเพศพยายามจะต่อรองอำนาจความเป็นแม่ในเชิงชีวภาพในสังคมไทย หมายรวมถึงอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตย โดยอุดมการณ์ความเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยทำให้แม่กะเทยเป็นแม่นอกกฎหมายและถูกปฎิเสธความเป็นแม่ที่ถูกให้คุณค่าในแบบกระแสหลักในสังคม สิ่งเหล่านี้แฝงอยู่ภายใต้กฎหมาย นโยบาย อคติทางสังคมและการเลือกปฏิบัติ รวมถึงสิทธิในการเจริญพันธุ์ ในการสร้างอำนาจและต่อรองกับความเป็นแม่ในเชิงชีวภาพสะท้อนผ่านความพยายามของผู้หญิงข้ามเพศที่เลือกที่จะโอ้อวดความเป็นแม่ผ่านการรับเลี้ยงดูลูก และการประกอบสร้างครอบครัวทางเลือก อีกทั้งการเลี้ยงดูในลักษณะของการเป็นแม่แบบเสริมพลังอำนาจที่

พยายามจะสนับสนุนลูกและลดบาดแผลทางสังคมให้แก่ลูกของพวกเขา ผ่านอำนาจทางเศรษฐกิจและชนชั้นที่พวกมียึดเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการเป็นแม่

ถึงแม้ว่าความเป็นแม่ในกระแสหลักในสังคมไทยทำให้แม่กะเทยต้องเป็นแม่ที่อยู่นอกกฎหมาย แต่ความเป็นแม่กะเทยสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการเป็นแม่ที่แท้จริงและความพยายามในการดำรงบทบาทของการเป็นแม่ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดทางสังคมและเศรษฐกิจของสังคมไทย จากประสบการณ์และการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศสะท้อนให้เห็นว่าความเป็นแม่อย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอต่อการที่จะเลี้ยงดูบุตรและความสามารถที่จะได้มาซึ่งบุตรได้อย่างมีคุณภาพ ความเป็นแม่กะเทยได้เกี่ยวโยงกับเพศสถานะ ชนชั้น อำนาจทางการเงิน และสถานะทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัจจัยดังกล่าวล้วนมีผลทั้งสิ้นของการที่จะก้าวสู่การเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย รวมถึงการตัดสินใจในทางเลือกของการมีลูก การที่ผู้หญิงข้ามเพศตัดสินใจเลือกที่จะรับเลี้ยงลูกจากคนที่ไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูลูก แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางเศรษฐกิจหรือชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวของทั้งสองฝ่าย ประกอบกับความต้องการของแม่ผู้ให้กำเนิดที่ต้องการเลื่อนสถานะและให้ลูกได้เติบโตในสภาพแวดล้อมที่ดีอย่างมีคุณภาพ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนลูกในลักษณะของการให้อย่างไม่มีเงื่อนไขภายใต้สัญญาใจ

ความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทยถึงแม้แม่กะเทยส่วนใหญ่จะมีเศรษฐกิจที่ดีแต่ก็ยังคงมีอุปสรรคในการดำเนินชีวิตอย่างมาก ขณะเดียวกันก็จะมีข้อขัดข้องของการที่ผู้หญิงข้ามเพศต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติและถูกกีดกันด้วยเหตุแห่งเพศในการจ้างงาน ความเป็นธรรมระหว่างค่าแรงและการจ้างงาน เป็นต้น สภาวะการดังกล่าวล้วนกดดันและเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตในสังคมภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม ซึ่งเป็นสองระบบที่แยกออกจากกันไม่ขาดในสังคม ประกอบกับความพยายามในการโอบรับการเป็นแม่ยุคใหม่และความเป็นทุนนิยมทำให้ความเป็นแม่กะเทยที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานได้ยึดโยงกับการต้องใช้ทรัพยากรทางการเงินจำนวนมากในการที่จะสวมบทบาทของการเป็นแม่ การเป็นผู้บริโภคในสังคม การสร้างคุณภาพชีวิต และการทำงานประจำที่ส่งผลทำให้สมดุลของเวลาไม่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมปัจจุบันที่ผู้หญิงข้ามเพศมองว่าส่งผลอย่างมากต่อบทบาทของการเป็นแม่และการเลี้ยงลูก

การนำเสนอประสบการณ์และความคิดเกี่ยวกับการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานสะท้อนให้เห็นถึงการเป็นแม่ภายใต้แบบแผนของความคิดของคนชนชั้นกลางที่แฝงไปด้วยความคาดหวังและมายาคติของความเป็นแม่ที่ทันสมัย รวมถึงการได้รับอิทธิพลจากอุดมการณ์การเป็นแม่แบบปิตาธิปไตยที่ยังคงส่งผลและได้สร้างความคาดหวังในการเป็นแม่ให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมแม้ว่าแม่กะเทยจะพยายามต่อรองกับบรรทัดฐานทางสังคมและการให้ความหมาย

ของการเป็นแม่ในรูปแบบใหม่ ทั้งประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศที่โอบรับความเป็นแม่และไม่ได้โอบรับความเป็นแม่ชี้ให้เห็นประเด็นร่วมกันที่ชัดเจนใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความคาดหวังเกี่ยวกับการเป็นแม่และการรับเลี้ยงบุตร ทักษะคติในการเลี้ยงดูบุตร และความกังวลที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัดและความท้าทายของแม่กะเทย ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นแม่กะเทยของชนชั้นกลางวัยทำงานในสังคมไทยได้ดี

ประเด็นแรก ความคาดหวังเกี่ยวกับการเป็นแม่และการรับเลี้ยงบุตร มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับความพร้อมทางการเงินและความต้องการของตนเอง รวมถึงสถานะทางสังคมที่ตนเองต้องเผชิญอยู่ ประเด็นถัดมา ทักษะคติในการเลี้ยงดูบุตรของผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานที่มองว่าการเป็นแม่จำเป็นจะต้องสนับสนุนลูกอย่างดีที่สุด โดยเฉพาะในช่วงแรกของการเลี้ยงลูกในวัยเด็กจำเป็นต้องมีเวลาให้ลูกให้ได้มากที่สุดหรือการเป็นแม่แบบเต็มเวลา (Full time) แต่ขณะเดียวกันการเป็นแม่แบบเต็มเวลาแทบจะทำได้ยากในสังคมปัจจุบันหากพวกเขายังต้องทำงานประจำหรือต้องทำงานอย่างหนัก การมีผู้ดูแลคนกลาง เช่น แม่บ้าน เครือญาติ สถานรับเลี้ยงเด็ก ก็อาจจะต้องเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แต่เป็นสิ่งที่ต้องใช้ทุนทรัพย์เช่นกัน ประเด็นสุดท้าย ความกังวลที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัดและความท้าทายของแม่กะเทย โดยความกังวลส่วนใหญ่ในการเป็นแม่มาจากปัจจัยภายนอกและสังคมมากกว่าปัจจัยภายในครอบครัว เช่น ความกังวลในความไม่แน่นอนในการเป็นแม่นอกกฎหมายหรือการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมในรูปแบบแรกที่ยังคงไม่ตัดขาดความสัมพันธ์กับครอบครัวเดิม มุมมองของสังคมที่ยังคงมีทัศนคติในเชิงลบเกี่ยวกับการเป็นแม่กะเทยและยังคงเป็นที่จับจ้องของสังคมหากทำสิ่งที่นอกเหนือไปจากบรรทัดฐาน ความกังวลในการเป็นครอบครัวทางเลือก รวมถึงการเป็นผู้หญิงข้ามเพศที่ไม่ได้ถูกยอมรับในสิทธิการรับรองอัตลักษณ์ตัวตน เช่น การเปลี่ยนแปลงคำนำหน้านาม การจดทะเบียนสมรส เป็นต้น ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่สร้างความกังวลและเป็นอุปสรรคต่อการประกอบสร้างความเป็นแม่ที่แท้จริงของผู้หญิงข้ามเพศ แม้ว่าจะมีทางเลือกในการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมตามกฎหมายก็ตาม

ภาพของการรับรู้ของผู้หญิงข้ามเพศทั้งที่กำลังเผชิญประสบการณ์การเป็นแม่ในช่วงแรกอยู่และผู้หญิงข้ามเพศทั่วไปแทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน การเป็นแม่ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในมุมมองของพวกเขาก็เต็มไปด้วยความกังวล ความสุข การเติมเต็ม และความท้าทายในชีวิต ความพร้อมในทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมถือเป็นเงื่อนไขหลักที่ทุกคนมีความเห็นพ้องต้องกันในการเป็นแม่ในสังคมไทยและเป็นเครื่องยืนยันจากประสบการณ์ของแม่กะเทยที่กล่าวมาในข้างต้นในการรับเลี้ยงลูกในปัจจุบัน ภาพของแม่กะเทยที่ได้นำเสนอหรือที่ปรากฏผ่านสื่อในปัจจุบันเป็นภาพของแม่กะเทยชนชั้นกลางวัยทำงานที่มีความพร้อมทางการเงินและมีต้นทุนทางสังคมอย่างมาก ซึ่งมีความแตกต่างจากผู้หญิงข้ามเพศทั่วไปในการศึกษาการรับรู้

กล่าวโดยสรุป ท่ามกลางสภาวะการณ์ของทุนนิยมปีศาจในประเทศไทย ความพร้อมที่จะสวมบทบาทในการเป็นแม่และการทำงานทำให้ผู้หญิงข้ามเพศหลายคนมีความกดดันและลดความคาดหวังในการเป็นแม่และการมีลูกอย่างชัดเจน และถึงแม้ว่าส่วนใหญ่แม่กะเทยจะมีความเชื่อว่าจะสามารถมีสุขภาพดีในการเป็นแม่อยู่ในตนเองแต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถเข้าถึงการเป็นแม่และการรับเลี้ยงลูก งานศึกษานี้ทำให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เพศสถานะและการประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของผู้หญิงข้ามเพศเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ รวมถึงชนชั้นทางสังคม ทำให้การเข้าถึงบทบาทของการเป็นแม่ในสังคมไทยผ่านการรับเลี้ยงลูกมีข้อจำกัดอย่างมาก

7.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยนี้ได้สะท้อนถึงสถานการณ์และการดำรงอยู่ของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย ความย้อนแย้งในการยอมรับและการเข้าถึงสิทธิในฐานะแม่และครอบครัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอันเนื่องมาจากการเป็นแม่นอกกฎหมายและการจำกัดสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายในสังคมไทย นำมาซึ่งข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

1. รัฐและสังคมไทยควรให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศของการยอมรับและการผนวกรวมทางสังคม (Social inclusion) ในการออกกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทยของแม่กะเทยและผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในทุกมิติ ทั้งกฎหมายในมิติของการรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ การจดทะเบียนสมรสและครอบครัว สิทธิในการเจริญพันธุ์ บรรยากาศที่ดีดังกล่าวล้วนส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตของแม่กะเทยและผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศดีขึ้นและส่งผลต่อการกำหนดทิศทางการวางแผนในอนาคตของผู้หญิงข้ามเพศที่มีทิศทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ในการดำเนินงานหรือการกำหนดนโยบายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นแม่และครอบครัว ภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญกับความเป็นแม่ที่มีความหลากหลายและครอบครัวทางเลือก เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจในการเป็นแม่ที่หลากหลาย การสร้างความตระหนักต่อสังคม อีกทั้งควรคำนึงถึงความสำคัญกับอัตลักษณ์ที่ทับซ้อนของเพศสถานะ ชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีผลต่อความต้องการที่จะมีลูกและความคาดหวังในการเป็นแม่ การดำเนินชีวิตในบทบาทของการเป็นแม่ เพื่อลดเกิดการเปียดขับหรือการถูกปฏิเสธความเป็นแม่ในเชิงกฎหมายและสังคมของผู้หญิงข้ามเพศ

3. ในการกำหนดนโยบายของทั้งภาครัฐและเอกชน ควรพิจารณาความทับซ้อนของบทบาทในการเป็นแม่และการทำงาน รวมถึงการจำกัดสิทธิ ควรเพิ่มนโยบายการสร้างการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและการจ้างงานที่เอื้อต่อการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ เช่น การลาเพื่อดูแลบุตรหลัง

คลอดหรือรับเลี้ยงบุตรของบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสภายใต้กรอบระยะเวลาที่เหมาะสม ความยืดหยุ่นในการทำงานสำหรับพ่อแม่ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีระยะเวลาที่เหมาะสมซึ่งควรมีการศึกษาต่อไป เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการดูแลลูกและครอบครัว รวมถึงการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมระหว่างเพศในประเด็นของการจ้างงาน

4. ความกังวลในการเป็นพ่อแม่ของบุคคลข้ามเพศที่รับเลี้ยงลูกอยู่ที่สถานสงเคราะห์หรือปัจจัยภายนอกมากกว่า เช่น การที่ลูกจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาแบบไทยที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศสถานะสูงมาก ในประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่สถาบันทางการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินนโยบายและให้ความสำคัญภายใต้ความละเอียดอ่อนของมิติทางเพศในทุกรูปแบบ

7.5 ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานในสังคมไทยที่โอบรับบทบาทการเป็นแม่ผ่านการรับลูกมาเลี้ยงและเป็นส่วนหนึ่งของการสะท้อนเสียงของผู้หญิงข้ามเพศในประเด็นของความเป็นแม่ที่หลากหลายภายใต้บริบทของเงื่อนไขทางเพศสถานะเศรษฐกิจ และสังคม สภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้หญิงข้ามเพศที่แตกต่างกันทำให้ส่งผลต่อประสบการณ์และการรับรู้ที่แตกต่างกันเกี่ยวกับความเป็นแม่และการดำเนินชีวิตในสังคมไทย แม้จะเป็นผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานเองด้วยกันก็ตาม ไม่สามารถสรุปเป็นภาพเหมารวมได้ว่าผู้หญิงข้ามเพศทุกคนหรือผู้ให้ข้อมูลกลุ่มอื่น ๆ จะมีประสบการณ์และการรับรู้เช่นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้

ในการศึกษานี้อาจจะมีข้อจำกัดในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้หญิงข้ามเพศชนชั้นกลางวัยทำงานในสังคมไทยที่โอบรับบทบาทการเป็นแม่ผ่านการรับลูกมาเลี้ยงในการศึกษา เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึงได้ยากในสังคมไทย การศึกษานี้มุ่งเน้นการศึกษาความเป็นแม่กะเทย ในฐานะของผู้กระทำการทางสังคมและทำให้เห็นถึงการเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของแม่กะเทยในสังคมไทยด้วยข้อจำกัดของวิธีวิทยาและสถานการณ์โควิด 19 อาจจะทำให้การถ่ายทอดเรื่องราวมีมิติบางมุมมองที่อาจจะขาดหายไป อาทิ ในแง่ของการศึกษาบริบทแวดล้อมของบุคคลภายในครอบครัว รวมถึงการศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการรับเลี้ยงบุตร เช่น แม่ผู้ให้กำเนิดและครอบครัว ผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดหรือใช้นโยบาย เป็นต้น ซึ่งควรมีการศึกษาต่อยอดในประเด็นดังกล่าวต่อไป เพื่อให้เห็นสภาพการณ์ของปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กาญจนา แก้วเทพ. (2535). *อิทธิพลศาสตร์*. เจนเดอร์เพรส.
- เจษฎา นกน้อย. (2554). *การจัดการความหลากหลายในองค์กร: ตัวแบบทางด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อความเท่าเทียมกันของผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2551). *ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี: ประวัติศาสตร์เรื่องเพศเรื่องเพศในประวัติศาสตร์ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มูลนิธิสร้างสุขเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิงและสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชเนตตี ทินนาม, โกสุม โอมพรนุวัฒน์ และ รัตนา ด้วยดี. (2564). *ยุทธศาสตร์สุขภาพะ LGBTQ+ ในประเทศไทย*. สมาคมเพศวิถีศึกษา.
- ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ. (2560). *แนวคิดสตรีนิยมและขบวนการทางสังคมของผู้หญิงในประเทศไทย: วิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อถกเถียงและยุทธศาสตร์*. มูลนิธิฟรีดริช เอแบร์ท.
- ทองกร โภคธรรม. (2558). *ร่างกายได้บ่งการ ปฐมบทแห่งอำนาจในวิถีสมัยใหม่*. คบไฟ.
- ปราณี วงศ์เทศ. (2559). *เพศและวัฒนธรรม*. นาดาแฮก.
- ภูเบศร์ สมุทรจักร. (2561). *โครงการการดูแลครอบครัวเปราะบางในสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมไทย*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มนสิการ กาญจนะจิตรา, กาญจนา เทียนลาย และรีนา ต๊ะดี. (2562). *แนวทางมาตรการส่งเสริมการมีบุตรสำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- รัตนวัฒน์ จันทน์อำนวยสุข. (2557). *การเคารพบุคคลข้ามเพศเปรียบเทียบกับกรณีการเกลียดกลัวบุคคลข้ามเพศในประเทศ*. มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยไทย.
- สุชาดา ทวีสิทธิ์ (บรรณาธิการ). (2547). *เพศสภาวะ: การท้าทายร่าง การค้นหาตัวตน*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ศูนย์สตรีศึกษา.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2546). *กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ*. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.

- สุไลพร ชลวิไล. (2562). *เพศแห่งสยาม ประวัติศาสตร์ความหลากหลายทางเพศ*. สถาบันพิพิธภัณฑการ เรียนรู้แห่งชาติ.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล. (2556). *บุคคลหลากหลายในระบบกฎหมาย*. มูลนิธิเพื่อสิทธิและความเป็นธรรม ทางเพศ.
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. คณะกรรมการสภาวิจัย แห่งชาติ.

บทความวารสาร

- กนกวรรณ พวงประยงค์. (2561). ความต้องการมีบุตรในอนาคต: หลักฐานเชิงประจักษ์จากสตรีที่สมรสใน ประเทศไทย. *วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(9), 1-19.
- กนกวรรณ ธรารวรรณ. (2562). ความเป็นเพศในสังคมเมืองกรุงเทพ. *วารสารมานุษยวิทยา*, 2(1), 87-118.
- กัตติกา ณะขว้าง. (2551). การคลอด: จากวิถีธรรมชาติสู่กระบวนการครอบงำทางการแพทย์. *วารสารวิชาการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 20(1), 209-233.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีกำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. *วารสารประชากรและสังคม*, 15(1), 43-65.
- ขวัญนคร สอนหมั่น และ อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์. (2561). อำนาจชีวะในทัศนะของ มิเชล ฟูโกต์. *วารสาร ปณิธานวารสารวิชาการด้านปรัชญาและศาสนา*, 14(1), 135-162.
- จิรนนท์ พิมถาวร, โสวัตรี ณ ถลาง และ อรนัฏดา ชินศรี. (2557). ลักษณะและรูปแบบการดำเนินชีวิต ของมารดาในครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 40(1), 85-97.
- เฉลิมขวัญ เมฆสุข และ พัทธ์ชัย ศิริวงศ์. (2561). บุคคลข้ามเพศ: การใช้ชีวิตคู่ การสร้างครอบครัว และ การเลี้ยงดูบุตร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*, 10(1), 37-51.
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์, สุภรต์ จรัสสิทธิ์, และ ณัฐนิชา ลอยฟ้า. (2562). ต้นทุนการเลี้ยงดูบุตร (อายุ 0-14 ปี) ในประเทศไทย. *วารสารสตรีศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 23(1), 55-78.
- ทิพวรรณ ศิริสัมพันธ์, สิริรัฐ หนูสี และ ณัฐนันท์ ฐิตพันธ์รังสฤต. (2562). การครองโสดของผู้หญิงในยุค โลกาภิวัตน์กับเศรษฐกิจในเมืองไทย. *วารสารธรรมศาสตร์*, 38(3), 27-44.

- หัตถดาว ปุชิตะ และ ภาวิตา คำชาย. (2563). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมจาก
บุญธรรม: เปรียบเทียบสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศไทยและ
รัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเลย*, 2(2), 42-54.
- ปณิธิ บราวน์. (2557). ความหลากหลายทางเพศกับพัฒนาธรรมในสังคมไทย: การสำรวจองค์ความรู้.
วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 44(4), 51-70.
- ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2554). บุคคลข้ามเพศ : ตัวตน วัฒนธรรมย่อย และพื้นที่ทางสังคม. *ดำรงวิชาการ
วารสารและบทความวิชาการคณะโบราณคดี*, 10(1), 98-125.
- ปัญญากรณ์ ยะเกษม และ พัทธราภรณ์ ไชยสังข์. (2557). ประสบการณ์การเป็นแม่ของวัยรุ่น. *วารสารการ
วิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 8(1), 28-34.
- ภัทรพรรณ ทำดี. (2559). บนเส้นทางสายน้ำนมแม่: อัตลักษณ์ของแม่ทำงานยุคใหม่กับความยากลำบาก
ในความเป็นแม่. *วารสารวิจัยสังคม*, 39(1), 1-38.
- ภัทรพรรณ ทำดี. (2559). “ให้คุณค่า” “สนับสนุน” แต่อย่า “ตีตรา”: หนทางสู่การสร้างสังคมที่เอื้อต่อ
“ความเป็นแม่”. *วารสารวิจัยสังคม*, 39(2), 35-74.
- วฤชสพร ญัฐรุจิโรจน์. (2560). ครอบครัวทางเลือกและการคงอยู่ของสถาบันครอบครัว. *วารสาร
อิเล็กทรอนิกส์ Veridian สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(2), 1817-1827.
- วรารัตน์ ประทานวรปัญญา, เพ็ญนภา กุลนภาดล และ ดลดาว ปุณณานนท์. (2557). การเสริมสร้างการ
ยอมรับของพ่อแม่ที่มีบุตรข้ามเพศด้วยการบูรณาการปรัษาครอบครัวโดยมีทฤษฎีเป็นฐาน.
วารสารพยาบาลทหารบก, 21(1), 385-396.
- วัชรวุฒิ ชื่อสัตย์ และ วัชรพล พุทธิรักษา. (2558). ระบบแม่ [กะเทย]: ศิลป์และศาสตร์การครองอำนาจ
นำในสังคมกะเทยไทย. *วารสารศิลปศาสตร์*, 15(2), 101-118.
- วังนา เสริมสาธณสวัสดิ์. (2562). การยืนยันตัวตนจากประสบการณ์ “ความเป็นแม่” ผ่านแนวคิดปรัชญา
สตรีนิยมของอิริกาเรย์. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 13(2), 133-151.
- วรุณศิริ ปราณิธรรม และ ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์. (2559). พ่อเลี้ยงเดี่ยวในสังคมไทยในปัจจุบัน. *วารสาร
ศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 16(2), 147-157.
- ศศิวิมล วรุณศิริ ปวิณวัฒน์. (2562). ความแตกต่างระหว่างคำจ้างชายและหญิงและผลกระทบต่อการใช้ลูก
ในประเทศไทย. *A bridged making research accessible*, 15, 1-5.

- สุกฤตยา จักรปิง. (2555). การเป็นแม่-พ่อและการรับบุตรบุญธรรมของคู่รักเพศเดียวกัน. *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ*, 42(1), 84-108.
- สุชานุช พันธนิยะ. (2562). "ครอบครัวบุคคลข้ามเพศ" จากความผิดปกติและความเป็นอื่น สู่การมีตัวตนและพื้นที่ทางสังคม : บทวิเคราะห์ตามแนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 8(1), 24-44.
- สุธิดา สองสีดา และ สุรวุฒิ ปัดไธสง. (2559). การสร้างตัวตนความเป็นแม่ในสังคมชายเป็นใหญ่. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 11(2), 223-234.
- อภิการัตน์ นิยมไทย. (2554). การรับบุตรบุญธรรม. *วารสารจุลนิติ*, 8(3), 145-156.
- อุไร ไชยเสน. (2561). การประกอบสร้างมายาคติความเป็นแม่ของแม่ที่เปี่ยมเบนและผู้เลี้ยงดูประหนึ่งแม่ในละครโทรทัศน์. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*, 12(1), 43-76.

วิทยานิพนธ์

- ชุตินา โลมรัตนานนท์. (2563). *กะเทยบันทึก: "รู้" ความหมายและตัวตนจากจดหมายเหตุส่วนตัว บุคคล และเรื่องเล่า* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:187479
- ชุตินา โลมรัตนานนท์. (2555). *การปรับอัตลักษณ์ความเป็นแม่ในอุดมคติกับความเป็นจริง ศึกษาเฉพาะกรณี สตรีวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
https://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/42069/1/chutima_lo.pdf
- ชนาธิป สุวรรณานนท์. (2563). *กะเทยบันทึก: "รู้" ความหมายและตัวตนจากจดหมายเหตุส่วนตัว บุคคล และเรื่องเล่า* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2020/TU_2020_5924030041_8481_16278.pdf

- เทอดศักดิ์ ร่มจำปา. (2545). *วาทกรรมเกี่ยวกับ “เกย์” ในสังคมไทย พ.ศ. 2508-2542* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/10878>
- บุญรัตน์ โปธิไพธนา. (2557). *คติเรื่องแม่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. <http://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/945?mode=full>.
- พรธาดา สุวัธนวิช. (2550). *ผู้หญิงกับบทบาทความเป็นแม่ในนวนิยายไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2510-2546* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/51949>
- สุคนธ์รัตน์ สร้อยทองดี. (2552). *การนำเสนออุดมการณ์ความเป็นแม่ในวาทกรรมโฆษณาในนิตยสารสำหรับครอบครัว* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/18058>
- อาทิตย์ อินตะแก้ว. (2561). *รูปแบบการบริหารจัดการนิสิตนักศึกษาข้ามเพศในสถาบันอุดมศึกษาไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/61395>
- อาทิตยา อาษา. (2562). *ครอบครัวเดี่ยว: พหุอัตลักษณ์ ความสัมพันธ์ และยุทธศาสตร์ ครอบครัวเลสเบี้ยนชนชั้นแรงงาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. https://ci.tu.ac.th/uploads/ci/academic-work/master-thesis/62ma_atitaya.pdf
- อารียา จินมหันต์. (2552). *การกลายมาเป็นแม่ที่เลี้ยงลูกโดยลำพังในสังคมไทย: กรณีศึกษา หญิงชนชั้นกลางคนหนึ่ง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. <http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/35638>

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กรรมพยากรณ์. (10 สิงหาคม 2561). *คำตอบของกะเทยมีลูก*. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=t-ayh1XKhRE>

- คนเลือกงาน (ไม่เท่ากับ) งานเลือกเพศ. (5 เมษายน 2561). กรุงเทพฯธุรกิจ.
<https://www.bangkokbiznews.com/social/434>
- นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ. (24 มิถุนายน 2558). วิพากษ์ “ความเป็นหญิง” ของหญิงในร่างชาย. <https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/articles/9>
- บุณิกา จูจันทร์. (31 พฤษภาคม 2564). ไร้บ้าน แต่ไม่ไร้สายสัมพันธ์: ว่าด้วยความผูกพันเป็นครอบครัวเดียวกันของกลุ่มคนไร้บ้าน. แพนกวินโฮมเลส. <https://penguinhomeless.com/chosen-family-and-homelessness>
- เปิดงานวิจัยกลุ่ม LGBTI “บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ” ระบุถูกกีดกัน - เลือกว่าปฏิบัติ - แบ่งแยกทางเศรษฐกิจ. (27 มีนาคม 2562). ไทยพับลิก้า. <https://thaipublica.org/2018/03/lbti-worldbank-26-3-2561>
- รัก ‘แม่’ หลายมุม เปิดใจ ‘ตุ๋-นันทิศา’ - ‘เดีย-ฟรีแมน’. (12 สิงหาคม 2563). กรุงเทพฯธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/social/893802>
- สนุก. (4 พฤษภาคม 2559). เสียงสะท้อนความรู้สึก “เดีย ฟรีแมน” แม่ที่ยังขาดโอกาสทางสังคม. <https://www.sanook.com/news/1990302>
- สนุก. (13 มีนาคม 2561). เอ๋ ปีกอ คู่รักข้ามเพศ พร้อมลูกสาว ที่เกิดมาจากความรักแท้ที่สวยงาม. <https://www.sanook.com/women/104461>
- หมวย โซฮอท. (25 เมษายน 2563). เรื่องเล่าสาวสอง EP.18 กะเทยมีลูกได้ไหม?เลี้ยงลูกกันยังไง?. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=EelPhQ0k0N4&t=1146s>
- แอน จักรพงษ์ ห่มเงินอุ้มบุญ 30 ล้าน เห็นหน้าลูกครั้งแรกความเป็นแม่เอ้อลั่น. (12 กันยายน 2563). ไทยรัฐออนไลน์. <https://www.thairath.co.th/entertain/news/1928659>
- แอนนา. (3 กรกฎาคม 2563). กะเทยเลี้ยงลูก. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=3LAWJxNBDO0>
- แอนนา. (4 พฤษภาคม 2563). ถามกราบ Teen เดีย ฟรีแมน ดันตำรับแดรกควีน..คุณแม่LGBT. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=vVscKonAtoc&t=1061s>

เอกสารอื่น ๆ

กั้ววาท ฟองแก้ว, อโนพร เครือแดง, สุมณ อุ่นสาธิตย์, เมธาวิ คัมภีรทัศน์, นิศาสรณ์ จงวิศาล, อรอนงค์ อรุณเอก และ เจนเชน เบิร์น. (2560). *สื่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง*.

www.th.undp.org/content/dam/thailand/docs/publications/LGBTI/UNDP_Thailand_TH-tool-for-change-thai.pdf

คาสปาร์ พิค, วาสนา อิมเอ็ม, และ รัตนภรณ์ ตังชนเศรษฐ์. (2558). *รายงานสถานการณ์ประชากรไทย พ.ศ. 2558 โฉมหน้าครอบครัวไทย ยุคเกิดน้อย อายุยืน. กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย*.

https://thailand.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/State%20of%20Thailand%20Population%20report%202015-Thai%20Family_th.pdf

เคท ครึ่งพิบูลย์. (2562). สิทธิหลากหลายเพศในฐานะพลเมืองและความต้องการสวัสดิการสังคมในประเทศกำลังพัฒนา. ใน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. *รายงานสืบเนื่องจากการสัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มธ. ปีที่ 65* (น. 222-234). ผู้แต่ง.

ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา. (2561). *การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกลุ่ม LGBTI ในประเทศไทย*. <https://bit.ly/3A0vRsY>

มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2559). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการส่งเสริมการมีบุตรผ่านการสร้างสมดุลระหว่างการทำงานและการสร้างครอบครัวที่มีคุณภาพ*. <https://www.knowledgefarm.in.th/wp-content/uploads/2016/09/birth-promotion.pdf>

สุชума อรุณจิต. (2562). ความรุนแรงทางเพศ: บทสะท้อนความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ. ใน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. *รายงานสืบเนื่องจากการสัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสสถาปนาคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มธ. ปีที่ 65* (น. 167-178). ผู้แต่ง.

การสัมภาษณ์

ดารัน นามสมมุติ. (18 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 ต๋อแก้ว นามสมมุติ. (12 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 ต้นน้ำ นามสมมุติ. (16 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 นิษา นามสมมุติ. (15 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 แนน นามสมมุติ. (19 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 บานเย็น นามสมมุติ. (4 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 บิว นามสมมุติ. (6 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 โบว์ลิ่ง นามสมมุติ. (5 กุมภาพันธ์ 2565). สัมภาษณ์
 โบว์ลิ่ง นามสมมุติ. (12 กุมภาพันธ์ 2565). สัมภาษณ์
 โบว์ลิ่ง นามสมมุติ. (16 กุมภาพันธ์ 2565). สัมภาษณ์
 ปลายฟ้า นามสมมุติ. (20 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 พิซซี่ นามสมมุติ. (8 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 มินนี่ นามสมมุติ. (9 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 มัดหมี่ นามสมมุติ. (15 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 ยิปซี่ นามสมมุติ. (16 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 ริชชี นามสมมุติ. (22 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 ริชชี นามสมมุติ. (27 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 ริชชี นามสมมุติ. (4 กุมภาพันธ์ 2565). สัมภาษณ์
 แวน นามสมมุติ. (8 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 หมิว นามสมมุติ. (13 มกราคม 2565). สัมภาษณ์
 ออส นามสมมุติ. (15 มกราคม 2565). สัมภาษณ์

Books

Anderson, M. L., & Collins, P. H. (2004). *Race, class, and gender*. Wadsworth/Thomson Learning.

- Andrews, M., Squire, C., & Tamboukou, M. (2013). *Doing narrative research*, Sage.
- Barrett, M. (2014). *Women's oppression today: the marxist/feminist encounter*. Verso.
- Beauvoir, S., de. (2015). *The second sex*. Vintage Classics.
- Cavallaro, D. (2003). *French feminist theory: an introduction*. Continuum.
- Chodorow, N. (1987). *The Reproduction of mothering: psychoanalysis and the sociology of gender*. University of California Press.
- Collins, P. H. (2000). *Black feminist thought: knowledge, consciousness, and the politics of empowerment*. Routledge.
- Collins, P. H., & Bilge, S. (2016). *Intersectionality*. Polity Press.
- Costa, L., & Matzner, A. (2007). *Male bodies, women's souls: Personal narratives of Thailand's transgendered youth*. The Haworth Press.
- Devasahayam, T., & S.A. Yeoh, B. (2007). Working and mothering in Asia: Images, ideologies and identities. NUS Press and NIAS Press.
- Eisenstein, Z. R. (1979). *Capitalist patriarchy and the case for socialist feminism*. Monthly Review Press.
- Epstein, S. (2019). Conceptualising mothers' care work as maternal practice: Implications for feminist practice with mothers. In Bob Pease, Anthea Vreugdenhil, Sonya Stanford (Eds.), *Critical Ethics of Care in Social Work Transforming the Politics and Practices of Caring* (p.175-185). Routledge.
- Fine, F. (1992). *Women's employment and the capitalist family*. Routledge.
- Firestone, S., (1970). *The dialectic of sex: the case for feminist revolution*. William Morrow and Company.
- Fischer, N., & Seidman, C. M. S. (2011). *Introducing the new sexuality studies*. Routledge.
- Gillies, V. (2007). *Marginalised mothers: exploring working class experiences of parenting*. Routledge.
- Glenn, E. N., Chang, G., & Forcey, L. R. (1994). *Mothering: ideology, experience and agency*. Routledge.
- Harding, S. (1987). *Feminism and methodology*. Indiana University Press.

- Hays, S. (1996). *The cultural contradictions of motherhood*. Yale University Press.
- Hesse-Biber, S. N. (2012). *Handbook of feminist research: Theory and praxis*. Sage.
- Lawler, S. (2000). *Mothering the self: Mothers, daughters, subjects*. Routledge.
- Layne, L. L., Woznik, D. F., & Taylor, J. S. (2004). *Consuming motherhood*. Rutgers university press.
- Letherby, G. (2003). *Feminist research in theory and practice*. Open university press.
- Lewin, E. (1993). *Lesbian mothers: accounts of gender in American culture*. Cornell University Press.
- Lorber, L., & Farrell, S. A. (1991). *The social construction of gender*. Sage.
- Luepnitz, D. A. (1988). *The family interpreted: Psychoanalysis, feminism and family therapy*. Basic book.
- Masters, W. H., & Johnson, V. E. (1979). *Homosexuality in perspective*. LittleBrown.
- McCarthy, J. R., & Edwards, R. (2011). *Key concepts in family studies*. Sage.
- Miller, T. (2005). *Making sense of motherhood: a narrative approach*. Cambridge University Press.
- Oakley, A. (1985). *Sex, gender and society*. Gower.
- O'Reilly, A. (2010). *Encyclopedia of motherhood*. Sage.
- O'Reilly, A. (2004). *From motherhood to mothering: the legacy of Adrienne Rich's of woman born*. State university of New York press.
- O'Reilly, A. (2007). *Maternal theory: essentially reading*. Demeter Press.
- O'Reilly, A. (2004). *Mother Outlaws: Theories and practices of empowered mothering*. Women's Press Toronto.
- O'Reilly, A., Porter, M., & Short, P. (2005). *Motherhood: power and oppression*. Women's Press.
- Park, S. M. (2013). *Mothering queerly, queering motherhood: resisting monomaterialism in adoptive, lesbian, blended, and polygamous families*. SUNY Press.
- Pyne, J. (2012). *Transforming family: Trans parents and their struggles, strategies, and strengths*. Sherbourne Health Centre, LGBTQ parenting network.

- Reinharz, S. (1992). *Feminist methods in social research*. Oxford University Press.
- Rich, A. (1986). *Of woman born: motherhood as experience and institution*. W.W. Norton.
- Ruddick, S. (1989). *Maternal thinking: toward a politics of peace*. Beacon Press.
- Skeggs, B. (1997). *Formations of class and gender: Becoming respectable*. Sage.
- Stanworth, M. (1987). *Reproductive technologies and the deconstruction of motherhood*.
In reproductive technologies: gender, motherhood and medicine. Polity Press.
- Taylor, J., Layne, L., & Wozniak, D. (2004). *Consuming motherhood*. Rutgers University Press
- Teich, N. M. (2012). *Transgender 101: A simple guide to a complex issue*. Columbia University Press.
- Tong, R. (2017). *Feminist thought: a comprehensive introduction* (5th ed.). Westview Press.
- Vaughan, G. (2004). *Women and the gift economy: a radically difference worldview is possible*. Inanna Publications and Education.
- Weedon, C. (1997). *Feminist practice and poststructuralist theory* (2nd ed.). Blackwell.
- Weeks, J., Heaphy, B., & Donovan, C. (2001). *Same-sex intimacies: Families of choice and other life experiments*. Routledge.
- Whitford, M. (1991). *Luce Irigaray: Philosophy in the feminine*. Routledge.
- Woodiwiss, J., Smith, K., & Lockwood, K. (2017). *Feminist narrative research*. Palgrave Macmillan.

Articles

- Abreu, R. L., Rosenkrantz, D. E., Ryser-Oatman, J. T., Rostosky, S. S., & Riggle, E. D. B. (2019). Parental reactions to transgender and gender diverse children: a literature review. *Journal of GLBT Family Studies*, 15(5), 461-485.
- Acker, J. (1990). Hierarchies, jobs, bodies: a theory of gendered organizations. *Gender & Society*, 4, 139-158.

- Alcoff, L. (1998). Cultural feminism versus post-structuralism: The identity crisis in feminist theory. *Signs*, 13(3), 405-436.
- Averett, K. H. (2021). Queer parents, gendered embodiment and the de-essentialisation of motherhood. *Feminist Theory*, 22(2), 284–304.
- Barclay, L., Everitt, L., Rogan, F., Schemied, V., & Wyllie, A. (1997). Becoming a mother: an analysis of women's experience of early motherhood. *Journal of Advanced Nursing*, 25, 719-728.
- Barlow, C. A., & Cairns, K. V. (1997). Mothering as a psychological experience: A grounded theory exploration. *Canadian Journal of Counselling*, 31(3), 232-247.
- Beyer, C. (2019). Motherhood and 21st century feminism: Reaching out across the divide. *Feminist Encounters: A Journal of Critical Studies in Culture and Politics*, 3(1-2), 1-6.
- Biblarz, T. J., & Savci, E. (2010). How does the gender of parents matter?. *Journal of Marriage and the Family*, 72, 3–22.
- Biblarz, T. J., & Savci, E. (2010). Lesbian, gay, bisexual, and transgender families. *Journal of Marriage and Family*, 72, 480–497.
- Boertien, D., & Vignoli, D. (2019). Legalizing same-sex marriage matters for the subjective well-being of individuals in same-sex unions. *Demography*, 56(6), 2109–2121.
- Bokiniec, M. (2016). Voices of motherhood: Feminism, motherhood and narrative identity. *Miscellanea Anthropologica et Sociologica*, 17(2), 149–164.
- Boskey, E. R. (2014). Understanding transgender identity development in childhood and adolescence. *American Journal of Sexuality Education*, 9(4), 445-463.
- Bryda, G. (2020). Whats and hows? the practice-based typology of narrative analyses. *Qualitative Sociology Review XVI*, 3, 120-142.
- Burris, V. (1982). The dialectic of women's oppression: notes on the relation between capitalism and patriarchy. *Berkeley Journal of Sociology*, 27, 51-74.

- Charter, R., Ussher, J. M., Perz, J., & Robinson, K. (2018). The transgender parent: Experiences and constructions of pregnancy and parenthood for transgender men in Australia. *International journal of transgenderism*, 19(1), 1-14.
- Christopher, K. (2012). Extensive mothering: employed mothers' constructions of the good mother. *Gender and Society*, 26(1), 73-96.
- Condat, A., Mamou, G., Lagrange, C., Mendes, N., Wielart, J., & Poirier, F. (2020). Transgender fathering: Children's psychological and family outcomes. *PLOS ONE*, 15(11), 1-21.
- Couvrette, A., Brochu, S., & Plourde, C. (2016). The deviant good mother: motherhood experiences of substance-using and lawbreaking women. *Journal of Drug Issues*, 46(4), 292-307.
- Cronin, C. (2003). First-time mothers: identifying their needs, perceptions and experiences. *Journal of Clinical Nursing*, 12, 260-267.
- Duncan, S. (2005). Mothering, Class and Rationality. *The Sociological Review*, 55(1), 50-76.
- Farrell, M. P., & Hequembourg, A. L. (1999). Lesbian motherhood: negotiating marginal mainstream identities. *Gender and Society*, 13(4), 540-557.
- Fields, J. (2001). Normal queers: straight parents respond to their children's "coming out". *Symbolic Interaction*, 24(2), 165-187.
- Fisseha, I. (2021). Conceptualizing "family" and the role of "chosen family" within the LGBTQ+ refugee community: A text network graph analysis. *Healthcare (Basel)*, 9(4), 1-16.
- Gibson, M. F. (2014). Queering motherhood: narrative and theoretical perspectives. *Journal of the Motherhood Initiative*, 10(1-2), 317-322.
- Goodwin, S., & Huppertz, K. E. (2010). The good mother in theory and research: an overview. In S. Goodwin & K. Huppertz (Eds.), *The Good Mother: Contemporary Motherhoods in Australia*, 1-24.

- Goldberg, A. E., & Perry-Jenkins, M. (2007). The division of labor and perceptions of parental roles: Lesbian couples across the transition to parenthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(2), 297-318.
- Goldberg, A. E., & Smith, J. Z. (2008). The social context of lesbian mothers' anxiety during early parenthood. *Parenting: Science and Practice*, 8(3), 213-239.
- Green, F. J. (2005). Feminist mothering: challenging gender inequality by resisting the institution of motherhood and raising children to be critical agents of social change. *Journal of the society for socialist studies*, 83-99.
- Gross. (1998). Motherhood in feminist theory. *AFFILIA*, 13(3), 269-272.
- Haines, B. A., Ajayi, A. A., & Boyd, H. (2014). Making trans parents visible: intersectionality of trans and parenting identities. *Feminism & Psychology*, 24(2), 238-247.
- Harmon, K., & Donohue, G. (2018). 'Not Becoming Mother': A phenomenological exploration of the therapeutic relationship with transgender clients, *Issues in Mental Health Nursing*, 39(1), 53-58.
- Hartmann, H. (1976). Capitalism, patriarchy, and job segregation by sex. *Signs: Women and the Workplace: The Implications of occupational segregation*, 1(3), 137-169.
- Hollway, W. (2016). Feminism, psychology and becoming a mother. *Feminism & Psychology*, 26(2), 137-152.
- Jeremiah, E. (2006). Motherhood to mothering and beyond: Maternity in recent feminist thought. *Journal of the Association for Research on Mothering*, 8(1/2), 21-33.
- Johnson, S., & Benson, K. (2014). "It's always the mother's fault": Secondary stigma of mothering a transgender child. *Journal of GLBT Family Studies*, 10, 124-144.
- Kim, S., & Feyissa, I., F. (2021). Conceptualizing "Family" and the Role of "Chosen Family" within the LGBTQ+ Refugee Community: A Text Network Graph Analysis. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 9(4), 369.
- Kim, S., SlothNielsen, J. & SlothNielsen, R. (2020). Mothers and others: Transgender birth, birth registration and the rights of the child, with a focus on the United

- Kingdom and South Africa. *International Journal of Discrimination and the Law*, 20(4), 203-223.
- Kugelberg, C. (2006). Constructing the deviant other: mothering and fathering at the workplace. *Gender, Work and Organization*, 13(2), 152-173.
- Kuleshova, A. (2015). Dilemmas of modern motherhood (based on research in Russia), *Economics and Sociology*, 8(4), 110-121.
- Kuvalanka, K. A., Weiner, J. L., & Mahan, D. (2014). Child, Family, and Community Transformations: Findings from Interviews with mothers of transgender girls. *Journal of GLBT Family Studies*, 10(4), 354-379.
- Lee, R. (2017). Breastfeeding and sexual difference: Queering Irigaray. *Feminist Theory*, 19(1), 77-94.
- Levin, N. J., Kattari, S. K., Piellusch, E. K., & Watson, E. (2020). We just take care each other: navigating 'chosen family' in the context of health, illness and the mutual provision of care amongst queer and transgender young adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 7346.
- March, K. (1995). Perception of adoption as social stigma: Motivation for search and reunion. *Journal of Marriage and Family*, 57(3), 653-660.
- Malmquista, A., Wikströma, J., Jonssona, L., & Nieminenb, K. (2021). How norms concerning maternity, femininity and cisgender increase stress among lesbians, bisexual women and transgender people with a fear of childbirth. *Midwifery*, 93. DOI: 10.1016/j.midw.2020.102888
- Mattawanon, N., Kummaraka, U., Oon-arom, A., Manojai, N., & Tangpricha, V. (2020). Reproductive desires in transgender and gender diverse adults: A cross-sectional study in Thailand. *International Journal of Transgender Health*, 1-18.
- M.W. Bos, H., van Balen, F., & van den Boom, D. C. (2003). Planned lesbian families: Their desire and motivation to have children. *Human Reproduction*, 18(10), 2216-2224.

- Mercer, R. T. (2004). Becoming a mother versus maternal role attainment. *Journal of Nursing Scholarship*, 36, 226-232.
- Messias, H., & DeJoseph, J. F. (2004). Feminist narrative interpretations: challenges, tensions and opportunities for nurse researchers. *Aquichan*, 4(4), 40-49.
- Neyer, G., & Bernardi, L. (2011). Feminist perspectives on motherhood and reproduction. *Historical Social Research*, 36(2), 162-176.
- Park, S. M. (2006). Adoptive maternal bodies: a queer paradigm for rethinking mothering?'. *Hypatia*, 21(1), 201-226.
- Razina, N. V. (2014). Attitudes to motherhood in different cultures. *Psychology in Russia: State of the Art*, 7(2), 93-104.
- Riessman, K. C. (2005). Narrative analysis. In: Narrative, memory & everyday life. *University of Huddersfield*, 1-7.
- Rich, A. (1980). Compulsory heterosexuality and lesbian existence. *Signs*, 5(4): 631-660.
- Risman, B. J. (1986). 'Can men "mother"? life as a single father'. *Family Relations*, 35(1), 95-102.
- Robinson, P. (1995). Task complexity and second language narrative discourse. *Language learning*, 45(1), 99-140.
- Robyn, L. (2018). Breastfeeding and sexual difference: Queering Irigaray. *Feminist Theory*, 19(1), 77-94.
- Rosie, C., Ussher, J. M., & Robinson, K. (2018). The transgender parent: experiences and constructions of pregnancy and parenthood for transgender men in Australia. *International Journal of Transgenderism*, 19(1), 1-14.
- Ruddick, S. (2009). On "maternal thinking". *Women's Studies Quarterly*, 37(3/4), 305-308.
- Rumsey, J. P. (2009). Review: constructing "maternal thinking". *Hypatia*, 5(3): 125-131.
- Ryan, K. N. (2016). "My mom says some girls have penises": How mothers of gender-diverse youth are pushing gender ideology forward (and how they're not). *Social Science*, 5(73), 1-24.

- SlothNielsen, J., & SlothNielsen, R. (2020). Mothers and others: Transgender birth, birth registration and the rights of the child, with a focus on the United Kingdom and South Africa. *International Journal of Discrimination and the Law*, 20(4), 203-223.
- Shanley, M., L. (1993). Surrogate mothering and women's freedom: A critique of contracts for human reproduction. *Signs*, 18(3), 618-639.
- Simons, M. A. (1984). Motherhood, feminism and identity. *Women's Studies International Forum*, 7(5), 349-359.
- Smith, J. Z. & Goldberg, A. E. (2008). The social context of lesbian mothers' anxiety during early parenthood. *Parenting: Science and Practice*, 8(3), 213-219.
- Snitow, A. (1992). Feminism and motherhood: An American reading. *Feminist review*, 40, 32-51.
- Sultana, A. (2011). Patriarchy and women's subordination: A theoretical analysis. *The Arts Faculty Journal*, 3(1), 1-18.
- Takševa, T. (2018). Motherhood studies and feminist theory: Elisions and intersections. *Journal of the Motherhood Initiative*, 9(1), 117-194.
- Veldorale-Griffin, A. (2014). Transgender parents and their adult children's experiences of disclosure and transition. *Journal of GLBT Family Studies*, 10(5), 475-501.
- von Doussa, H., Power, J., & Riggs, D. (2015). Imagining parenthood: the possibilities and experiences of parenthood among transgender people. *Cult Health Sex*, 17(9), 19-31.
- Wald, J. (1997). Outlaw mothers. *Hastings Women's L.J.*, 8(1), 169-193.
- Wegar, K. (2002). Adoption, blood kinship, stigma, and the adoption reform movement: A historical perspective. *Law & Society Review*, 36(2), 433-460.
- Wharton, S. A., & Thorne, K. D. (1997). When mothers matter: The effects of social class and family arrangement on African American and white women's perceived relations with their mothers. *Gender & Society*, 11(5), 656-681.

- Winter, S. (2006). Thai transgenders in focus: Demographics, transitions and identities. *International Journal of Transgenderism*, 9(1), 15-27.
- Uzogara, E. E. (2015). Perception of motherhood: Differences among racial majority and minority women. *International Journal of Culture and History*, 1(1), 67-70.

Thesis

- Boonpiam, N. (2006). *Experience of motherhood among women with physical disability in Thailand* [Master Thesis, Mahidol University]. Digital Research Information Center. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=
- Brennan, J. (2018). *Becoming a mother: the transition to parenthood* [Doctoral dissertation, University of East Anglia]. Core. <https://core.ac.uk/download/pdf/196592263.pdf>
- Brock, S. A. M. (2017). *The experiences of women who mother children with disabilities: Maternal, Relationality, Subjectivity* [Doctoral dissertation, The University of Sydney]. Sydney Digital Theses (Open Access). <https://ses.library.usyd.edu.au/handle/2123/16947?show=full>
- Clark, A. M., (2012). *A phenomenology of the meaning of motherhood for African American and Hispanic women who do not have children in the United States* [Doctoral dissertation, University of Nebraska-Lincoln]. Digital Commons University of Nebraska-Lincoln. <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1017&context=sociologydiss>
- Linnea, L. (2018). *Migrating mothers' experiences of motherhood and mothering in an ever-globalizing world* [Bachelor Thesis, Lunds University]. Lund University Publications. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8948976&fileId=8952746>

- Munson, A. M. (2015). *Perceptions of motherhood: Ideologies expectations and experience of older mothers in the Suburbs of North Arlington County, Virginia* [Master Thesis, George Mason University] . Mason Archival Repository Service. https://mars.gmu.edu/jspui/bitstream/handle/1920/9764/Munson_thesis_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tubbs, T. D. (non). *The perception of motherhood an intercultural perspective: cross-cultural comparison between young women in France and the Netherlands* [Master Thesis, Leiden University]. Academia. https://www.academia.edu/4649456/Masters_Thesis_The_Perception_of_Motherhood_in_Intercultural_Perspective_Cross-Cultural_Comparisons_between_Young_Women_in_France_and_the_Netherlands
- Wiedenbeck, A. E. (2015). *The natural mother: motherhood, patriarchy, and power in Seventeenth-Century England* [Doctoral dissertation, Arizona State University]. ASU Digital Repository. <https://core.ac.uk/reader/79576380>

Research Reports

- Alberta Education. (2016). *Guidelines for best practices: creating learning environments that respect diverse sexual orientations, gender identities and gender expressions*. <https://education.alberta.ca/media/1626737/91383-attachment-1-guidelines-final.pdf>
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. American Psychiatric Association. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>.
- Arendell, T. (1999). *Mothering and motherhood: a decade review*. <https://dlib.bc.edu/islandora/object/bc-ir:100461/datastream/PDF/view>.

NASUWT The Teachers' Union. (Non). *Trans equality in schools and colleges: advice and g for teachers and leaders.*

<https://www.nasuwat.org.uk/uploads/assets/uploaded/085066bb-c224-40de-b79e2a1358801ee9.pdf>

Stotzer, R. L., Herman, J. L., & Hasenbush, A. (2014). *Transgender parenting: A review of existing research.* <https://escholarship.org/uc/item/3rp0v7qv>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประเด็นในการศึกษาประสบการณ์ของแม่กะเทยในสังคมไทย

หมายเหตุ ในการศึกษาประสบการณ์ผ่านการที่ผู้ให้ข้อมูลเล่าเรื่องจะมีลักษณะของการที่ผู้เล่าจะมีบทบาทสำคัญในการสนทนาและประเด็นในการสนทนาอาจจะสามารถปรับให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เล่าซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เล่าได้เล่าเรื่องมากกว่าการที่ผู้วิจัยจะถามคำถามหรือเปิดประเด็นตามลำดับที่เตรียมมาและปล่อยให้การสนทนาในแต่ละครั้งมีความเป็นธรรมชาติ

ครั้งที่ 1 วันที่สัมภาษณ์.....

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และสร้างสัมพันธภาพเบื้องต้น

- แนะนำตัวผู้วิจัยและทบทวนถึงเอกสารและสิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัยตามเอกสารชี้แจงข้อมูล

- การสร้างสัมพันธภาพเบื้องต้น: ตัวอย่างคำถาม เช่น เป็นอย่างไรบ้างคะช่วงนี้? ทานอะไรมาหรือยังคะ?

- ชี้แจงรายละเอียด: จะขอรับกวนเวลาไม่เกิน 90 นาที และขออนุญาตบันทึกเสียง หากไม่สะดวกใจในการให้ความเห็นในประเด็นใดสามารถบอกได้เลยนะคะหรือต้องการเสริมประเด็นที่อยากจะสื่อสารนอกเหนือจากคำถามสามารถเปิดประเด็นได้เลยค่ะ ยินดีมาก

2. ภูมิหลังและข้อมูลส่วนบุคคล

- อายุ: คุณอายุเท่าไร?
- ระดับการศึกษา: กำลังศึกษาหรือเรียนจบที่ไหนมา?
- สถานภาพ: สถานภาพชีวิตตอนนี้เป็นอย่างไร?
- อาชีพและรายได้: คุณกำลังประกอบอาชีพอะไร? รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่าไร?
- จำนวนบุตรและความสัมพันธ์กับครอบครัว: มีลูกกี่คน? คุณคิดอย่างไรกับครอบครัวหรือพ่อแม่ของคุณ? ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวคุณเป็นอย่างไร? ในวัยเด็กคุณถูกเลี้ยงดูอย่างไร? ช่วยเล่าให้ฟังคร่าว ๆ ค่ะ

3. การรับรู้ต่อความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย

- ความหมายของความเป็นแม่
- ทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก
- เหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความต้องการเป็นแม่
- ความคาดหวังสู่บทบาทของการเป็นแม่

- การรับรู้ความท้าทายและข้อจำกัดภายใต้บริบทสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
มีอะไรอีกไหมที่อยากบอกเล่าให้ฉันรู้?

ครั้งที่ 2-3 วันที่สัมภาษณ์.....

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์/การสร้างสัมพันธภาพ
2. กระบวนการในการเตรียมการเข้าสู่การเป็นแม่
3. กระบวนการการได้มาซึ่งลูกของตนเอง
4. ประสบการณ์การเป็นแม่ในช่วงแรก
 - บทบาทการเป็นแม่ในช่วงแรก
 - ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก
 - ความท้าทายและข้อจำกัดของการเป็นแม่ในช่วงแรกหรือแม่่มือใหม่

มีอะไรอีกหรือไม่ที่อยากบอกเล่า?

ครั้งที่ 4-5 วันที่สัมภาษณ์.....

1. ประสบการณ์การเป็นแม่ในปัจจุบัน
 - บทบาทการเป็นแม่ในปัจจุบัน
 - กิจกรรมประจำวันในฐานะบทบาทของการเป็นแม่
 - ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก
 - บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู/ในครัวเรือน
 - บทบาทของการเป็นแม่ภายใต้บทบาทของการประกอบอาชีพ/การทำงานนอกบ้าน
2. ความท้าทายและข้อจำกัดของแม่กะเทยในปัจจุบัน
3. ความต้องการในฐานะแม่กะเทยที่อาศัยอยู่ในสังคมไทย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ของผู้หญิงข้าม
เพศในสังคมไทย

หมายเหตุ ในการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ในระหว่างการสัมภาษณ์คำถามและการเรียงลำดับอาจจะถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละบุคคล

ส่วนที่ 1 ภูมิหลังและข้อมูลส่วนบุคคล

○ **ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์**

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ต้องการทราบถึงมุมมองหรือทัศนะของคุณ..... เกี่ยวกับความเป็นแม่และแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย โดยจะขอรับกวนเวลาไม่เกิน 60 นาที ขออนุญาตบันทึกเสียง และใช้นามสมมุติในการนำเสนอข้อมูล หากไม่สะดวกใจในการให้ความเห็น ประเด็นใดสามารถบอกได้เลยนะคะหรือหากต้องการเสริมประเด็นที่ต้องการจะสื่อสารนอกเหนือจากคำถามที่ถามไปสามารถเสริมได้เลยค่ะ ยินดีมาก

○ **ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป**

- อายุ: คุณอายุเท่าไร?
- ระดับการศึกษา: กำลังศึกษาหรือเรียนจบที่ไหนมา?
- สถานภาพ: สถานภาพชีวิตตอนนี้เป็นอย่างไร?
- อาชีพและรายได้: คุณกำลังประกอบอาชีพอะไร? รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่าไร?
- ความสัมพันธ์กับครอบครัว: คุณคิดอย่างไรกับครอบครัวหรือพ่อแม่ของคุณ? ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวคุณเป็นอย่างไร? การเลี้ยงดูในวัยเด็กเป็นอย่างไร? ช่วยเล่าให้ฟังคร่าว ๆ ค่ะ

ส่วนที่ 2 การรับรู้ต่อความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ

○ **เหตุผลความต้องการที่จะมีบุตรและความคาดหวังสู่การเป็นแม่**

- ในอนาคตคุณมีความต้องการที่จะมีลูกหรืออยากเป็นแม่หรือไม่ อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้คุณตัดสินใจเช่นนั้น
- การจะรับลูกมาเลี้ยงจำเป็นต้องมีแผนก่อนหรือไม่

- ครอบครัวและการเลี้ยงดูที่ผ่านมามีผลต่อการตัดสินใจที่จะมีลูกหรือความต้องการเป็นแม่ไหม

o ความหมายของความเป็นแม่

- ภาพความเป็นแม่ในอุดมคติของคุณเป็นอย่างไร และอะไรที่ทำให้คิดเช่นนั้น
- คุณคิดว่าคนในสังคมมองความเป็นแม่อย่างไร คุณเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร
- การเป็นแม่ที่ดีหรือไม่ดีในสังคมไทยเป็นอย่างไร และคุณเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร

- แม่ในความหมายของคุณเป็นอย่างไร
- คุณมีความคิดเห็นอย่างไรกับแม่ที่เป็นกะเทยในสังคมไทย และคิดว่าสังคมมองอย่างไร

o ทักษะเกี่ยวกับการเป็นแม่และการดูแลเด็ก

- การเป็นแม่หนึ่งคนจะต้องทำอะไรบ้างในทักษะของคุณและอะไรที่ทำให้เรามองแบบนี้
- บทบาทของแม่กะเทยในสังคมไทยต่างจากบทบาทของแม่ทั่วไปหรือไม่อย่างไร
- คุณคิดอย่างไรกับการรับลูกมาเลี้ยงและคิดว่าสังคมมองเรื่องนี้อย่างไร

o ความท้าทายทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม

- ความท้าทาย หรือความยากในการเป็นแม่และแม่กะเทยในยุคปัจจุบันคืออะไร
- ปัจจัยทางเศรษฐกิจ รวมถึงเงินส่งผลต่อการเป็นแม่หรือไม่อย่างไร
- การทำงานมีผลต่อบทบาทในการเป็นแม่หรือไม่อย่างไร
- หากคุณเป็นแม่หรือรับเลี้ยงลูกมาแล้วคิดว่าตัวตนของตัวเองจะสูญเสียหรือไม่อย่างไร
- คุณคิดว่าถ้าคุณเป็นแม่กะเทย คุณจะมีความกังวลอะไรบ้างที่จะส่งผลกระทบต่อตัวคุณในฐานะแม่และลูกในอนาคต

ภาคผนวก ค

เอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

ชื่อโครงการ แม่กะเทย: ประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตย
ทุนนิยม (ส่วนที่ 1 การศึกษาประสบการณ์แม่กะเทยในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตย
ทุนนิยม)

ชื่อผู้วิจัย เชอริศา อินทร์พิมพ์

ที่อยู่ 99 หมู่ 17 ตำบล คลองหนึ่ง อำเภอ คลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12120

หมายเลขโทรศัพท์มือถือ 083-232-9935

E-mail: Chersira@gmail.com

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย อาจารย์ ดร.โกสม โอมพรนุวัฒน์

ที่อยู่ เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์ 10200

หมายเลขโทรศัพท์ 02-613-2850 หมายเลขโทรศัพท์มือถือ 086-787-8986

E-mail: kosum@staff.tu.ac.th

เรียน ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทุกท่าน

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่สามารถจะสะท้อนเสียงและบอกเล่าเรื่องราวประสบการณ์ของการเป็นแม่ในฐานะที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศ ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยดังกล่าว ขอให้ท่านอ่านเอกสารฉบับนี้อย่างถี่ถ้วน เพื่อให้ท่านได้ทราบถึงเหตุผลและรายละเอียดของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ท่านสามารถขอคำแนะนำในการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้จากครอบครัว เพื่อน ของท่านได้ ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอในการตัดสินใจโดยอิสระ ถ้าท่านตัดสินใจแล้วว่าจะเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ขอให้ท่านแสดงความยินยอมของโครงการวิจัยนี้ผ่านทางวาจา

1. เหตุที่ต้องทำวิจัยและเหตุผลที่ต้องการศึกษาในคน

เนื่องจากการศึกษาเรื่องเล่าประสบการณ์จำเป็นต้องศึกษาผ่านการเล่าเรื่องจากบุคคลที่ต้องเผชิญทั้งที่ผ่านมาและปัจจุบัน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคลภายใต้สถานะแวดล้อมต่าง ๆ ของผู้หญิงข้ามเพศในฐานะผู้กระทำการและเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์เหล่านั้น

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

ศึกษาประสบการณ์ รวมถึงบทบาทความเป็นแม่ของแม่ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศหรือกะเทยที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานในสังคมไทยภายใต้อัตลักษณ์ที่ทับซ้อน เช่น เพศสถานะ ชนชั้นทางเศรษฐกิจ และการเผชิญกับข้อจำกัดของเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเป็นแม่ในสังคมที่ไม่มีการยอมรับในด้านสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

3. ประโยชน์ที่อาสาสมัครจะได้รับ

ได้สะท้อนเสียงของตนเองเกี่ยวกับบทบาทการเป็นแม่และความเป็นแม่ในสังคมไทยผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิต และเป็นการทบทวนตนเอง อีกทั้งยังช่วยให้บุคคลที่มีโอริบบทบาทของการเป็นแม่สามารถเจรจาต่อรองบทบาทของตนในฐานะแม่และสร้างอัตลักษณ์ในลักษณะเชิงบวกขึ้นใหม่ได้ เสียงของท่านจะเป็นส่วนสำคัญที่อาจจะนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อความเป็นธรรมและเท่าเทียมทางเพศในอนาคตได้

4. จำนวนผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 1-2 คน

5. ระยะเวลาที่จะทำวิจัยทั้งสิ้น เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2565

6. หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะขอให้ท่านร่วมบอกเล่าเรื่องราวผ่านประสบการณ์ของท่านเกี่ยวกับความเป็นแม่ ประกอบด้วย การสนทนาประมาณ 5 ครั้ง โดยใช้เวลาในการสนทนาแต่ละครั้งประมาณ 60-120 นาที โดยจะทำการสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์หรือระบบออนไลน์ ในการสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียง โดยไม่มีการบันทึกภาพหรือวิดีโอ ครอบคลุมในประเด็น ได้แก่ ภูมิหลังและข้อมูลส่วนบุคคล การรับรู้ต่อความเป็นแม่กะเทยในสังคมไทย กระบวนการในการเตรียมการเข้าสู่การเป็นแม่ กระบวนการการได้มาซึ่งลูกของตนเอง ประสบการณ์การเป็นแม่ในช่วงแรกและในปัจจุบัน รวมถึงความท้าทายและข้อจำกัดของแม่กะเทยในปัจจุบัน โดยในการศึกษาประสบการณ์ผ่านการที่ให้ข้อมูลเล่าเรื่องจะมีลักษณะของการที่ผู้เล่าจะมีบทบาทสำคัญในการสนทนาและประเด็นในการสนทนาอาจจะสามารถปรับให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เล่า จะเปิดโอกาสให้ผู้เล่าได้เล่าเรื่องมากกว่าการที่ผู้วิจัยจะถามคำถามหรือเปิดประเด็นตามลำดับที่เตรียมมาและปล่อยในการเล่าและการสนทนาในครั้งนี้มีความเป็นธรรมชาติ

7. ข้อมูลที่ได้จากการตอบของท่าน ผู้วิจัยจะใช้รหัสแทนชื่อและข้อมูลส่วนตัวของท่านในการบันทึกและจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง与您 ภายใน 6 เดือนหลังจากการเก็บข้อมูล

8. ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าร่วมการวิจัย ท่านอาจรู้สึกอึดอัด หรืออาจรู้สึกไม่สบายใจอยู่บ้างกับบางคำถาม ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงท่านมีสิทธิ์ถอนตัวออก

จากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้จะไม่ผลกระทบต่ตัวท่านและครอบครัว และการดำเนินชีวิตของท่านหรือสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัยในภายภาคหน้า

9. ข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และจะขอแนะนำข้อมูลผ่านการหยิบยกคำบอกเล่าเรื่องราวของอาสาสมัครมาใช้ในการนำเสนอในลักษณะของการบรรยาย โดยจะใช้นามสมมุติทั้งหมดตลอดการนำเสนอในงานศึกษาชิ้นนี้ โดยการนำเสนอข้อมูลจะคำนึงถึงความปลอดภัยและการรักษาความลับและระมัดระวังในการใช้คำเพื่อที่จะไม่เป็นการบ่งชี้ถึงตัวตนของอาสาสมัครที่ชัดเจน ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ เท่านั้น
10. หากมีข้อมูลใหม่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย นักวิจัยจะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทราบ
11. การวิจัยครั้งนี้ท่านจะไม่ได้รับค่าตอบแทนและไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

หากท่านมีข้อสงสัยที่จะสอบถามเกี่ยวกับการวิจัยนี้ ท่านสามารถติดต่อไปยัง คุณเชอริตา อินทร์พิมพ์ (เชอริ) หัวหน้าโครงการวิจัย โทรศัพท์มือถือ: 083-232-9935 ได้ตลอดเวลา

สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย ท่านจะมีสิทธิ์ดังต่อไปนี้

1. ท่านจะได้รับทราบถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้
2. ท่านจะได้รับการอธิบายถึงความเสี่ยงและความไม่สบายที่จะได้รับจากการวิจัย
3. ท่านจะได้รับการอธิบายถึงประโยชน์ที่ท่านอาจจะได้รับจากการวิจัย
4. ท่านจะมีโอกาสได้ซักถามเกี่ยวกับงานวิจัยหรือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
5. ท่านจะได้รับทราบว่าการยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ท่านสามารถขอถอนตัวจากโครงการเมื่อไรก็ได้ โดยผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยสามารถขอถอนตัวจากโครงการโดยไม่ได้รับผลกระทบต่ ตัวท่านและครอบครัว และการดำเนินชีวิตของท่านหรือสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัยในภายภาคหน้า
6. ท่านจะได้รับสำเนาเอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยและเอกสารใบยินยอมที่มีทั้งลายเซ็นและวันที่
7. ท่านมีสิทธิ์ในการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมในโครงการวิจัยหรือไม่ก็ได้ โดยปราศจากการใช้อิทธิพลบังคับข่มขู่ หรือการหลอกลวง

ชื่อโครงการ แม่กะเทย: ประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่ในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม (ส่วนที่ 2 การศึกษาการรับรู้ความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยภายใต้ปิตาธิปไตยทุนนิยม)

ชื่อผู้วิจัย เชอริศา อินทร์พิมพ์

ที่อยู่ 99 หมู่ 17 ตำบล คลองหนึ่ง อำเภอ คลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12120

หมายเลขโทรศัพท์มือถือ 083-232-9935

E-mail: Chersira@gmail.com

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย อาจารย์ ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์

ที่อยู่ เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ รหัสไปรษณีย์

10200

หมายเลขโทรศัพท์ 02-613-2850 หมายเลขโทรศัพท์มือถือ 086-787-8986

E-mail: kosum@staff.tu.ac.th

เรียน ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทุกท่าน

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เนื่องจากท่านเป็นผู้ที่สามารถจะสะท้อนเสียงและให้การสัมภาษณ์ในฐานะที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทย ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยดังกล่าว ขอให้ท่านอ่านเอกสารฉบับนี้อย่างถี่ถ้วน เพื่อให้ท่านได้ทราบถึงเหตุผลและรายละเอียดของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ท่านสามารถขอคำแนะนำในการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้จากครอบครัว เพื่อน ของท่านได้ ท่านมีเวลาอย่างเพียงพอในการตัดสินใจโดยอิสระ ถ้าท่านตัดสินใจแล้วว่าจะเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ขอให้ท่านแสดงความยินยอมของโครงการวิจัยนี้ผ่านทางวาจา

1. เหตุที่ต้องทำวิจัยและเหตุผลที่ต้องการศึกษาในคน

เนื่องจากการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่จำเป็นต้องศึกษาผ่านความรู้สึก ความคิด การตีความหรือแปลความหมายในลักษณะต่าง ๆ ภายใต้ประสบการณ์เดิมหรือในปัจจุบัน ความสนใจหรือความรู้สึก ความคาดหวัง การให้คุณค่า และสติปัญญา ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นแม่และการเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศที่เป็นชนชั้นกลางวัยทำงานในสังคมไทยภายใต้การดำรงอยู่ของความสัมพันธ์ระหว่างสังคมชายเป็นใหญ่และทุนนิยม

3. ประโยชน์ที่อาสาสมัครจะได้รับ
ได้สะท้อนเสียงของตนเองเกี่ยวกับการรับรู้ต่อความเป็นแม่ในสังคมไทยและเป็นการทบทวนตนเองในฐานะผู้หญิงข้ามเพศที่ดำเนินชีวิตในสังคมไทย เสียงของท่านจะเป็นส่วนสำคัญที่อาจนำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อความเป็นธรรมและเท่าเทียมทางเพศในอนาคตได้
4. จำนวนผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 15 คน
5. ระยะเวลาที่จะทำวิจัยทั้งสิ้น เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2565
6. หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะขอให้ท่านเข้าร่วมการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถาม 2 ส่วน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 60 นาที โดยจะทำการสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์หรือระบบออนไลน์ ในการสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียง โดยไม่มีการบันทึกภาพหรือวิดีโอทัศน์ ครอบคลุมในประเด็น ภูมิหลังและข้อมูลส่วนบุคคล ประมาณ 9 คำถาม และการรับรู้ต่อความเป็นแม่ของผู้หญิงข้ามเพศ ประมาณ 18 คำถาม ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกระหว่างการสนทนาของการสัมภาษณ์คำถามและการเรียงลำดับอาจจะถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละบุคคล
7. ข้อมูลที่ได้จากการตอบของท่าน ผู้วิจัยจะใช้รหัสแทนชื่อและข้อมูลส่วนตัวของท่านในการบันทึกและจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่าน ภายใน 6 เดือนหลังจากการเก็บข้อมูล
8. ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าร่วมการวิจัย ท่านอาจรู้สึกอึดอัด หรืออาจรู้สึกไม่สบายใจอยู่บ้างกับบางคำถาม ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงท่านมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านและครอบครัว และการดำเนินชีวิตของท่านหรือสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัยในภายภาคหน้า
9. ข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และจะขอแนะนำเสนอข้อมูลผ่านการหยิบยกคำบอกเล่าเรื่องราวของอาสาสมัครมาใช้ในการนำเสนอในลักษณะของการบรรยาย โดยจะใช้นามสมมุติทั้งหมดตลอดการนำเสนอในงานศึกษาชิ้นนี้ โดยการนำเสนอข้อมูลจะคำนึงถึงความปลอดภัยและการรักษาความลับและระมัดระวังในการใช้คำเพื่อที่จะไม่เป็นการบ่งชี้ถึงตัวตนของอาสาสมัครที่ชัดเจน ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ เท่านั้น
10. หากมีข้อมูลใหม่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย นักวิจัยจะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทราบ

11. การวิจัยครั้งนี้ท่านจะไม่ได้รับค่าตอบแทนและไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

หากท่านมีข้อสงสัยที่จะสอบถามเกี่ยวกับการวิจัยนี้ ท่านสามารถติดต่อไปยัง
คุณเชอริศา อินทร์พิมพ์ (เชอริ) หัวหน้าโครงการวิจัย โทรศัพท์มือถือ: 083-232-9935 ได้ตลอดเวลา

สิทธิของผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย ท่านจะมีสิทธิดังต่อไปนี้

1. ท่านจะได้รับทราบถึงลักษณะและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้
2. ท่านจะได้รับการอธิบายถึงความเสี่ยงและความไม่สบายที่จะได้รับจากการวิจัย
3. ท่านจะได้รับการอธิบายถึงประโยชน์ที่ท่านอาจจะได้รับจากการวิจัย
4. ท่านจะมีโอกาสได้ซักถามเกี่ยวกับงานวิจัยหรือขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
5. ท่านจะได้รับทราบว่าการยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ท่านสามารถขอถอนตัวจากโครงการเมื่อไรก็ได้ โดยผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยสามารถขอถอนตัวจากโครงการ โดยไม่ได้รับผลกระทบต่ตัวท่านและครอบครัว รวมถึงการดำเนินชีวิตของท่านหรือสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัยในภายภาคหน้า
6. ท่านจะได้รับสำเนาเอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยและเอกสารยินยอมที่มีทั้งลายเซ็นและวันที่
7. ท่านมีสิทธิในการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมในโครงการวิจัยหรือไม่ก็ได้ โดยปราศจากการใช้อิทธิพลบังคับข่มขู่หรือการหลอกลวง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ

เชอริศา อินทร์พิมพ์

วุฒิการศึกษา

ปีการศึกษา 2562: สังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต
(สาขาวิชาโทรัฐศาสตร์) เกียรตินิยมอันดับ 1
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์